شیرشاه سوري

د افغانانو ترمنځ د یووالي هڅونکې

لیکونکې : اسلم راهي ، ایم ، اے

ژباړونکې: قریب الرحمن سعید

Download from:aghalibrary

بسم الله الرحمن الرحیم

ډالۍ :

ټولو هغو ته چې دخپل خور وور ولس د راغونډولو او د ملي يووالي د ساتلو او په خپلو ولسونو کې دخپلواکۍ ولسواکۍ د قيام له پاره هلې ځلې کوي ،په ځانګړې توګه د خپل اسلامي انقلاب مشر او دهيواد دا زدۍ د بيرته تر لاسه کولو هغه ويا ړلې لارښود ته چې دخپل اتل رول او نه ستړيکيدونکو هڅو اوهاند له مخې ، تل زمونږدهيواد او ولس ددښمنانو په سترګو کې اغزې ګرځيدلې ، په ډير درنښت ډالئ کوم.

د زړه په مينه

قريب الرحمن سعيد

نېټه:۴/۱۱/ ۱۳۸۹ | 24-01-2011

د کتاب لنډه پېژندنه:

نوم :شيرشاه سوري د افغانانو تر منځ د يووالې هڅونکې
ليکوال: اسلم راهي ، ايم ، اے
ژباړن: استاد قريب الرحمن سعيد
د خپرېدو نېټه:۱/۲/۱۳۹۰ | 21-04-2011
انلاین چاري: مختاراحمد احسان–Larawbar.com

LARAWBAR

Download from:aghalibrary

دلیکوال څو خبرې:

دا کتاب د شیرشاه سوری په اړه لیکل شوې دې. شیرشاه سوری د نړۍ د هغو ممتازو ، اتلو، مدبرو عسکري جنرالانو او حکمرانانو څخه دې چې د تاریخ په پاڼو کې ورسره هیڅ وخت د انصافه کار نه دې اخستل شوې. د دې کار تر ټولو ستر علت دا و چې دشیرشاه سوری ځاې ناستې د شیرشاه سوری په څیر میړنی ،شجاع او مدبر انسان نه وو او د دې کار حتمې پایلې دا شوې چې د هغه د مړینې وروسته د هغه ټوله کورنۍ او ځواک په لسو کالو کې له منځه ولاړ. بل علت یې دا و چې دشیرشاه سوري څخه وروسته یو ځل بیا مغل د هندوستان په تخت و تاج واکمن شول ، څرنګه چې هغوې د شیرشاه سوری ډیر بد دښمنان وو نو په دې اساس یې د شیرشاه سوری په تاریخ کې ګوتې ووهلې او نه یوازې دا چې د شیرشاه سوری تاریخ یې مسخ کړ بلکه د هغه له اړخه جوړ شوي ګڼ شمیر یادګارونه یې هم له منځه یوړل...

دشیرشاه سوری د تاریخ په اړه زیات شمیر تاریخپوهانو د فارسي ژبو تاریخ لیکونکو څخه په ګټې اخستو سره لیکنې کړې چې په دې ډله کې (هنري ایلټ بلاک مین ، ډاکټر ډارن ، مسټر بیورج ، اشیوري پرشاد ... او ګڼ شمیر نور شامل دي) خو د دې تاریخونو څخه په سهی توګه هغه وخت ګټه اخستل کیداې شي چې دا ټول سره را یو ځاې او بیا یې ژوره کتنه وشي. خو بیا هم د دې نه مخته د شیرشاه سوری د ناول او داستان په اړه ډیرې کمې لیکنې شوي دي.

ما د شیرشاه سوری په اړه د دې لیکنې نه مخته ډیره ژوره څیړنه وکړه او د هغې وروسته مې دا ناول او په دې ناول کې د هغه تاریخي کړچار را ډاګیزه کړ. ان تر دې چې د دې ناول مرکزي کردار او اتل (خواص خان) دې ، او دا لقب هغه ته پخپله د شیرشاه سوری له اړخه ورکړل شوې و نو موړې دشیرشاه سوری د ډیرو باوري ، معتمدو ، مخلصو او اتلو سالارانو څخه و چې په ډیره بدو او خرابو حالاتو کې یې هم د شیرشاه سوری باور د خپله ځانه سره درلود.

په دې ناول کې د شیرشاه سوری د ژوند حالات د هغه د کوچنې والې څخه ان د هغه تر مړینې پورې را ټول کړل شوی دې او تر څنګ یې د هغه د عسکری سالارانو او قومې مخورو په اړه هم هر اړخیز معلومات شته. شیرشاه سوری ته د هندوستان په حکمرانانو کې ډیره ستره مرتبه ور په برخه شوې ده ځکه هغه لمړنې مسلمان حکمران و چې ډیرې اوږدې لارې او سړکونه یې جوړ کړل او دخلکو او مسافرینو دارامتیا او سهولتونو له پاره یې د سړکونو او لارو تر څنګ کوهیان وکنل ، تم ځایونه یې جوړ کړل ، خو بدبختانه چې د ابو الفضل په څیر تاریخپوهانو د اکبر پادشاه د خوشحالۍ په خاطر د تعصب نه کار اخستې او دشیرشاه سوري په دې ټولو کارونو یې د پردو د را خپرولو هڅې کړې دي.

ما په دې ناول کې هڅه کړې چې د تاریخ دمسخه کیدو پرته د سهسرام د جاګیر د ناظم دحیثیت څخه نیولې ان د هندوستان د شهنشاهۍ پورې دشیرشاه سوری دژوند د حالاتو په اړه ژوره څیړنه وکړم او بیا یې د انصاف سره سم خپلو لوستونکو ته وړاندې کړم.

اسلم راهي

Download from:aghalibrary

دمخلوقاتو د پيداکونکې اوپالونکې ذات په نامه

١ –برخه:

دنامالومه وختونو زوړ لمرخپل نُور د تلونکو کاروانونو په څېر د کون ومکان د اسرارونه ډک ، د تيږو د کوم کلي په لور د غروب له پاره را ټيټ کړې و . د افقونو د قافلو شونډې يې تکې سرې کړې وې ، د لمر کوچ کونکو وړانګو نا مالومه منزلونو ته د ټيټيدو سره سم د ټولې سحرا فضا په تيارو کې را نغښتله ، او دغوښتنو لاله زار يې وران ويجاړ او د ژيړو پاڼو په شال کې را نغښتې ونې يې دهغوې د سيورو څخه بې برخې کړې وې. دفضا رڼا خړه پړه شوې وه او د لرې ساحلو څخه يخه هوا را لړيدله.

په همدې وخت کې د کرم ناسته او سون د دريابونو په منځنۍ غرنۍ لړۍ کې د ځنګل څخه دوه کسه د منځنۍ قدخاوندان په خپلو آسونو سپاره ، په داسې حال کې را څرګند شول چې خپل آسونه يې د جنوب لورې ته ځغلول او هغې اړخ ته ګرندي روان و . په دوې کې يو سپور عمر تيرې خو بل د نوې عمر او د ښه غړيو خاوند و. دهغه په څيرې کې جوش او خروش لکه په شفق کې د بل شوی اور او په احساساتو کې يې د بريښنا په څير ټکان د لرې څخه تر سترګو کيده . دهغه په سترګو کې د غوښتنو او ارزوګانو بهير له ورايه په نڅا معلوميده . دخپل اوږود قد و قامت ، د خپل نرې او غښتلی جسمانی جوړښت اودخپلو مضبوطو غړو له اړخه هغه د جل وهلی دشتی په څير سخت ځان ، د جنګ د وهل شوی ډول په څير د جوش او خروش نه ډک ، د تيږو په څير نه ويريدونکې ، د هنرونود کمال په څير جرئتمنده ، او دحقايقو د غبار په څير ميړنې ښکاريده .

د جنوب په لور د تللو په وخت کې هغه د زاړه عمر خاوند د کوم څيز په کتلو سره ، خپل ملګرې ته اشاره وکړه او ورته يې وويل چې : صاحب خانه ! زويه ! لږ مخته ته وګوره ، کله چې دغه ځوان چې د صاحب خان په نوم ياد کړل شوی و ، مخته وکتل نو هغه ته دوه ګيدړې تر سترګو شوې. ددې ګيدړو په کتلو سره صاحب خان ډير زيات خوشحاله شو او بيا يې هغه زوړ ملګری ته وويل:

اې زما پلار جانه ! ته ننداره کوه چې زه دا دواړه ګيدړې څه ډول ښکار کوم . ددې خبرې سره سم صاحب خان خپل آس په ډيره ګرندۍ توګه هغه لورې ته وځغلاوه ، او د ګيدړو پسې ورغې ، د هغوې لورې ته د آس په ورځغلولو سره ګيدړې وپوهيدې او په تيښته شوې.

په همدې وخت کې صاحب خان د خپلې ملا سره د تړلو غشود بنډل څخه يو غشی را وويست او په اوږې باندې را زوړند کمان کې يې کيښود اوبيا بيا يې ښه ونيوله او کله يې چې غشې ورخوشې کړل نو دواړه ګيدړې را وپرزيدې اوپه زمکه د زخمونو له لاسه رغړيدې را رغړيدې.

ددواړو ګيدړو د ښکار کولو نه وروسته ، دغه ځوان چې صاحب خان يې ورته وايه ، دخپله اسه را کيوت ، ځکه هغه غوښتل چې دواړه ګيدړې را ونيسې، په دې وخت کې هغه زوړ هم را نژدې شوې و ، هغه هم دخپله آسه را کښته شو اودصاحب خان سره يې غاړه ورکړه اوپه ډيره مينه يې دهغه تندې ښکل کړ او بيا يې ورته وويل :

صاحب خانه زويه ! زه ډير بختور يم چې ستا په څير يو بهادر او ميړنې زوې يې راکړې دې ، ډير کم خلک به داسې وې چې ستا په څير يې نښه خطا نه شي. زويه ! تا په څومره ښه توګه دا دواړه ګيدړې ښکار کړې. راځه چې اوس يې ونيسو او بيا بيرته ستانه شو . دواړه پلار او زوې د ښکار شوو ګيدړو لورې ته ور نږدې کيدل چې په همدې وخت کې په ځنګل کې د ننه د يوې ځوانې ښځې ، ښځينه اواز يې تر غوږو شو .

Download from:aghalibrary

صاحب‌خان او دهغه پلار د دې ښځينه اواز په اوريدو سره ډير انديښمند شول او د ښکار کړل شو و ګيدړو په لور د تللو په وخت کې يو نا ځاپه تم شول ، ځکه په همدې وخت کې دوی ته يو ځل بيا د هغه ښځې نسوانی اواز تر غوږو شو ، دويم ځل د دې ښځينه اواز او چغو په اوريدو سره د صاحب خان او د هغه د پلار حال نور هم د انديښنو نه ډک شو ، بيا صاحب خان خپل پلار ته مخ کړ او ورته يې وويل:
پلار جانه ! دا سې بريښې چې همدلته نژدې زمونږ تر څنګ په کوم ځای کې کومه نجلۍ په کوم مصيبت او غم کې را ګيرشوې ده ، يا پرې چا حمله کړې ده او يا يې چا د بې ابرو کولو او بې عصمته کولو هڅه او هاند کړې دي. پلار جانه ! ته همدلته اوسه زه به ولاړ شم او ډاګيزه به کړم چې څه پيښ شوي دي؟ د هغه په دې خبره د صاحب خان پلار چې ملک سکا[1] نوميده ، په ډيره مينه او شفقت سره وويل:
ګوره زويه ! زه تا ځانته تللو ته نه پرېږدم ، را ځه چې دواړه خپل آسونه هغې لورې ته را وګرځوو د کومې لورې څخه چې دا ښځينه اوازونه را ځي. بيا به ډاګيزه کړو چې څه خبره شوې ده ، د دې خبرې سره سم
«(۱) د تاريخپوهانو له مخې صاحب خان د شيرشاه د کورني غلام ، ملک سکا ، زوی و . که څه هم صاحب خان ميراثي غلام او خو د تاريخ پوهانو د وينا په اساس په هغه کې د تاج د په سر کيدو ورتيا وې موجودې وې. په هغه کې د يوه ډير ښه سپاهی او د يوه ډير ښه شهزاده ټول صفتونه شته و . ډير مزې ، د ډيرې ښې ځوانۍ خاوند او ښايسته انسان و . تايخپوهان دا هم وايي چې د دې ټولو صفتونو سره صاحب خان د سختو مذهبي فکرونو خاوند او صوفي مزاجه انسان و .»
دواړه په خپلو آسونو باندې کيناستل او د همغه چيغو او فرياد د ځای په لوريې خپل آسونه ورګړندی کړل.
دواړو پلار او زوی خپل آسونه په ډيره ګړندۍ توګه هغه لورې ته ور وستل کله چې هلته ور نژدې شول نو هغوی شپږ سپاره وکتل چې په خپلو آسونو باندې د سپريدو په حال کې دي ، په دا سې حال کې چې د هغوی اووم کس لا د مخه په خپل آس سپور شوی و او په خپل مخکې يې يوه نجلۍ په زور را خملولې ده او د هغه سره ډير نژدې په زمکه باندې د پنځه شپږو کسانو جسدونه په وينه کې لت پت پراته و .
کله چې هغو سپرو وکتل چې صاحب خان او د هغه پلار د هغوی په لور را روان دی نو هغوی سمد ستې تم شول او هغه سپور چې نجلۍ يې د خپل ځان سره په اس باندې اچولې وه هغه هم د آسه را کيوت. اوس نو نجلۍ د هغه د لاسو څخه ازاده شوې وه. نجلۍ هم سمدستی د آسه را ټوپ کړ او په يوه منډه يې ځان د صاحب خان او د هغه د پلار لورې ته ورساوه ،
نجلۍ ته په کتلو سره د صاحب خان پلار ملک سکا په ډيرې انديښنې او حيرانتيا سره خپل زوی ته مخ کړ او ورته يې وويلې:
صاحب خانه زويه ! ته دې نجلۍ ته په غور سره وګوره ، دا خو ماته د رهتاس د راجه هرکشن لور شهزادګۍ ګنګا ښکاريږي. دا چې دې سپرو هغه د کومه ځايه را پورته کړې معلومه نه ده ، خو د غه جسدونه چې د دوی تر څنګ پراته دي نو دا را ته د دې شهزادګۍ ګنګا د ساتونکو ښکاريږي . ملک سکا تر دې ځايه خبره وکړه او بيا لږ څه غلي شو ځکه چې شهزادګۍ ګنګا په منډو منډو ځان دوی ته را نژدې کړې و . د را رسيدو سره سم هغې د صاحب خان د آس واګې ونيولې او ورته يې وويل :
صاحب خانه ! د بګوان په خاطر چې ما د دې بد قماشو او بد اخلاقو نه خوندی کړه ، دوی ما بې وسه کوی او زما د عصمت او عزت د لوټولو پسې دي.
صاحب خان او ملک سکا دواړو په يوه ځل خپلې تورې د تيکو څخه را وويستلې ، خپل ډالونه يې کلک کړل ، بيا صاحب خان تر څنګ ولاړې شهزادګۍ ګنګا ته وويل: ګنګا ته يوې لورې ته ودريږه اوس به زما په شتون کې تا ته هيڅ څوک ضرر و نه شي رسولې ، او نه به تا را څخه د دې ځايه بلې لورې ته يوسي ، شهزادګۍ ګنګا د صاحب خان خبره و منله او يوې لورې ته و دريدله.

لږ څه مخته د شهزاګۍ حالت دغمونو او دردونو نه ډک او په بدحالۍ کې و خو د صاحب خان او دهغه د پلار د راتلو وروسته هغه یو دم و غوړیده اوبیرته پرې تازه والي او خوشحالۍ را و څرخیدې . تر دې وخته پورې د هغو سپرو څخه یوه یې چې لږ څه تر مخه یې شهزادګۍ په زروه په آس ور اچولې وه د خپلې تورې او ډال په خوزولو سره د صاحب خان او دهغه دپلار لورې ته راغې اوپه جګ اواز سره یې دوې ته وویل: تاسې څوک یاستئ او د کومه راغلي یاست ؟تاسې خو مسلمان معلومیږئ نو بیا ولې یوه هندوه نجلۍ زمونږ د لاسو څخه ازادوئ ، مونږ ته دا څرګنده نه وه چې هغه د کوم راجا لور او شهزادګۍ ده . مونږ ته خو ستاسې دخولې څخه را بر سیره شوه چې دا د رهتاس د راجه چندرمل لور شهزادګۍ ګنګا ده . اوس خو به مونږ په صورت چې کیدې شی هغه له ځانه سره وړو ، که څه هم مونږ ته په دې لاره کې ستاسې په لاشونو تیرید و ته اړشو .
کله چې هغه غلې شو نو صاحب خان ورته په ځواب کې وویل:
ګوره بد اخلاقه ! نجلۍ چې د هر قوم او هر مذهب وي دهغې عزت ، عصمت او ابرو دعزت او درنښت وړ دې . اوپه هرصورت به دهغې عزت اوعصمت خوندي ساتل کیږي . ګوره ! که چیرې تا په ربښتیا سره هم د خپلو ملګرو سره یو ځای د شهزادګۍ ګنګا د وړلو او تښتولو هوډ کړې وې نو بیا خو دهغې لورې ته ، که ربښتیا هم نارینه یاست ، ورشئ او لاس ور وړئ نو بیا به ووینئ چې څه کیږي .
دهغې ددې ګوانښ نه وروسته هغه وکړې مخته ورغې او ویې ویل چې زه یې همدا اوس د لاسه نیسم او ګورم چې ته به زما څه وکړې ؟
د هغه په دې حرکت باندې د صاحب خان رنګ د غصې او قهر نه د اور په څیر تک سور شو په داسې حال کې چې په لږ واټن کې ولاړه شهزادګۍ ګنګا د ویرې اوخوف نه په لړزه کې وه.
هغه وکړې څو قدمه را مخته شو او غوښتل یې چې شهزادګۍ ګنګا د لاسه ونیسي چې صاحب خان د برق په څیر پرې را غبرګ شو او د خپلې تورې په یوه وار سره یې دهغه څټ له تنه ور پرې کړ . صاحب خان د دې ګذار وروسته تم نه شو بلکه سمد ستې یې د خپلو کالیو څخه یو بل خنجر را وویست اودهغه یو بل ملګري یې هم زمکې ته را خملاوه ،د هغه زړه یې د خپل خنجر په واسطه دوه ټوټې کړې و. په دې توګه صاحب خان په یوه ځل دوه کسه د زمکې تل ته ورسول ، خو هلته پنځه نور لا پاته و . دوې پنځه واړو صاحب خان او دهغه پلار ملک سکا را محاصره کړل ، په دې وخت شهزادګۍ ګنګا یو ځل بیا په اندیښنو اوغمونو کې ډوبه شوه او دخپله ځایه نوره هم شاته ولاړه.
بیا هغوې پنځه واړو په یوه ځای او یوه وار ددې پلار اوزوې پر خلاف حمله پیل کړه ، صاحب خان دهغوې درې کسان په خپله مخه کې تم کړل په داسې حال کې چې پلار یې د نورو پاته دوو کسانو سره لاس و ګریوان شو. تر ډیره وخته پورې ددوې تر منځ پوره جنګ روان و ، په دې وخت کې صاحب خان دهغوې درې کسانو څخه یو له منځه یوړ او د نورو دواړو سره په مقابله کې و نښت ، خو هغه د جنګ په دوران کې وکتل چې دهغه پلار چې ددو کسانو سره په مقابله کې دې د یوه په توره باندې زخمې شوې دې او دمقابلې توان یې له لاسه ورکړې دې. ددې دوو کسانو څخه یوه غوښتل د موقع نه ګټه پورته کړې او د شا له لورې په ملک سکا باندې حمله وکړي خو کله چې د صاحب خان سترګې هغې لورې ته و نښتې نو سمد ستې یې پرې حمله وکړه اودهغه څټ یې هم له تنې پرې کړ. خو په دې وخت کې هغه پاته یوه کس په ملک سکا باندې داسې مرګونی ګذار وکړ چې ملک سکا یې تاب را نه وړ او له منځه ولاړ .
اوس نو صاحب خان ددرې نورو توره وهونکو د مقابلې له پاره په ډګر کې یو اځې ولاړ و . هغه دخپل پلار په مړینه باندې د ډیر بدحال سره مخ شوې و ، بیا دهمدې غصې ، قهر او غضب په وخت کې صاحب خان مخته ورغې او په یوه ځل یې دهغوې درې واړه سره مقابله پیل کړه . تر ډیره وخته پورې صاحب خان د هغوې په مقابل کې په پوره میړانې سره و درید ان تر دې چې دهغې توره په یوه باندې را خلاصه شوه او هغه یې هم د زمکې تل ته ورساوه. اوس نو هلته د مقابلې له پاره یو اځې دوه کسان هلته پاته و .

دهغوې د يو بل ملګري د له منځه تللو سره سم دهغوې پاته دوه نور ملګري ډير انديښمن شول ، اوس نو دصاحب خان حوصله دپخوا په نسبت ډيره کلکه او هوډمنه وه ، په دې اساس يې د پخوا په نسبت خپله حمله نوره هم تيزه کړه . يو ځل هغه دهغوې دواړو توري په خپل ډال باندې تم کړې او بيا يې د سترګو په رپ کې خپله توره په يوه باندې را خلاصه کړه او هغه يې هم له منځه يوړ . اوس نو په مقابلې کې يوازې يو کس پاته شوې و ، خو هغه د تيښتې هڅه وکړه اما صاحب خان هغه تيښتې ته پرې نه ښود ، پر هغه يې هم د شا له اړخه حمله وکړه او دوه ځايه يې کړ .

دصاحب خان د دې کړچار په اساس هلته نژدې ولاړې شهزادګۍ ګنګا ډيره زياته خوشحاله وه ، دهغې په مخ کې لکه د ګلونو د پرپر کيو په څير خوشحاليو رقص اونڅا کوله . هغه مخته راغله او دصاحب خان تر څنګ و دريده ، او په خپل نرم او زړه وړونکي اواز سره يې ورته وويل :

صاحب خانه ! دد ې بد اخلاقو دلاسو څخه دې زما عزت او عصمت خوندي کړ او بيا دې هغوې ټول له منځه يوړل ، نو په دې ترتيب د ې پر ما ډير زيات احسان وکړ . که چيرې زه د ټولې نړۍ شتمنی هم ستا په لمن کې ور واچوم نو بيا به هم ستا د دې احسان بد له پوره نه کړاې شم . صاحب خانه ! تا يوازې زما ځان نه بلکه زما پت ، ابرو او عزت د ې هم خوندي کړ . ګوره صاحب خانه ! که چيرې په ژوند کې داسې کوم وخت او فرصت په لاس راشي نو زه به ستا د دې احسان بد له ضرور درکړم .

صاحب خان د شهزادګۍ ګنګا د دې خبرو هيڅ ځواب ورنکړ . د خپل آس په لور ورغې ، هلته يې د زين سره تړلې تبر را پرانست ، زمکه يې پرې و کنله ، د زمکې په کنلو کې ورسره شهزادګۍ ګنګا هم مرسته وکړه ، کله چې زمکه په مناسبه توګه و کنل شوه نو بيا يې د خپل پلار جسد را واخست او په هغې کنل شوې ځاې کې کيښود او هملته يې خپل شهيد پلار دفن کړ . بيا هغه خپل آس ته راغې او دخپل پلار د آس واګې يې دهغې د زين سره و تړلې او بيا يې غوښتل په خپل آس کينې خو تم شو او د شهزاګۍ ګنګا په لور يې و کتل او ورڅخه يې و پوښتل :

ګوره ګنګا ! ته څنګه دد ې بد اخلاقو خلکو لاسو ته ورغلې ؟ اوس چيرته غواړې ولاړه شي ؟ شهزادګۍ ګنګا ورته په ځواب کې وويل :

ګو ره صاحب خانه ! دد ې ځايه څو ميله اخوا زما پلار د څو عسکرې ډلګيو سره پړاو کړې د ې . په اصل کې مونږ دغه ځاې ته د ښکار له پاره راغلي و . زما پلار همهلته په پړاو کې پاته شوې خو زه د څو کسو ساتونکو سره يو ځاې د ښکار له پاره را ووتلم ، دلته يوه ځنګلي اوزه زمونږ تر سترګو شوه ، ما خپل آس دهغې پسې ور و ځغلاوه ، زما ساتونکې هم له ما سره وو ، زه دد ې غرنۍ او زې پسې ډيره زياته ولاړم ، زما ساتونکې اوزما سره زمانور ملګرى او « زما خدمتګاره مور» ټول زما تر شا ، زما څخه لرې پاته شول . دغه ساتونکې چې دلته له منځه ولاړل زه دد وې سره يو ځاې دد ې اوزې د ښکا ر له پاره راغلې و م ، په همد ې ځا ې کې د ې بد اخلاقو او بد معاشانو پر مونږ باندې حمله وکړه چې دهمد ې حملې په جريان کې تاسې هم را ورسيدئ ، زه ستا د راتلو په اساس د بې عزتۍ او بې عصمتۍ نه خوندي پاته شوم . اوس ته پر ما باندې يو بل احسان هم وکړه چې ما د خپل پلار د پړاو پورې ور ورسوه ، دهغې په دې خبره صاحب خان په خپل اس سپور شو او ورته يې وويل چې : را ځه ، زما سره يو ځاې راځه . شهزادګۍ ګنګا هم سمد ستې حرکت وکړ او په خپل اس سپره شوه او د صاحب خان سره يو ځاې روانه شوه .

هغوې دواړو خپل آسونه په منځنۍ توګه ځغلول ، لا تر اوسه پورې لږ مخته تللي و چې له يوه اړخه څه مسلمان ځوانان او يوه نجلۍ دهغه ځايه را ښکاره شول . دهغوې په کتلو سره شهزادګۍ ګنګا صاحب خان ته وويل چې دا هغه ساتونکې د ی چې د همد ې غرنۍ او زې (غرڅه) د ښکار په وخت کې زما تر شا پاته شوې وو . دد وې سره چې کومه نجلۍ ده هغه زما ذاتي وينځه (داسې اوما) ده . دهغې

په دې خبره باندې صاحب خان په خندا سره د اوما په لور وکتل او ويې ويل: ګوره شهزاګۍ ګنګا ! تاته داوما سره زما د ورپيژندلو اړتيا نه شته ، زه هغه ډېره ښه پيژنم. دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا د صاحب خان په لور وکتل او ور څخه يې و پوښتل:

صاحب خانه ! ته هغه څنګه او څه ډول پيژنې ؟ په همدې وخت کې د ګنګا وينځه اوما نژدې را ورسيده ، او ويې ويل:

زه به ووايم چې صاحب خان څه ډول او د کومه وخته راهيسې ما پيژني. ګوره شهزادګۍ ! کله به چې دګيدړو د پوستکو د پلورلو له پاره صاحب خان د رهتاس ښار ته راته او ستا پلار جان ته به يې پوستکې ورکول او بيا به يې همدلته د رهتاس په ښار کې قيام کاوه ، نو ډير وخت داسې کيدل چې ستا پلار به دهغه د راغوښتلو له پاره زه هلته ور استولم. کله به چې هم صاحب خان رهتاس ښار ته راغې نو ده به هلته په يوه سراې کې قيام کاوه ، او ما به دهغه سراې څخه دې ستا پلار ته را وست. نو په دې اساس زه صاحب خان د ډيره وخته راهيسې پيژنم. د اوما د ځواب د اوريدو سره شهزادګۍ ډاډمنه شوه. صاحب خان لږ څه مخته ولاړ او څه فکر يې وکړ او بيا يې په ډيره عجيبه توګه شهزادګۍ ګنګا ته وکتل او ورته يې وويل:

ګوره شهزادګۍ ګنګا ! که چيرې ته يې بده و نه ګڼې نو زه غواړم يوه خبره درته وکړم. دهغه په دې خبره شهزادګۍ په ډير غور سره ورته وکتل او بيا يې ورته وويل: څه ويل غواړې ؟ هر څه چې وايې وي وايه. صاحب خان په ډيره نرمه ژبه ورته وويل:

ګوره شهزادګۍ ! زه ويريږم چې هسې نه چې زما د ژوند غمناکه قصه ، زما دغه د غربت او از ستا د قصر د ديوالونو سره ټکر نه شي او د جدايي د بل کړې او ر په څير د سوځيدو ښه اختيار نه کړي. خو هغه خبره چې زه يې درته د هر لالچ نه پرته کوم دهغې په کولو سره لږ څه ويره احساسوم. دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا دهغه حوصله ورکلکه کړه او ورته يې وويل چې ويريږه مه ، هر څه چې دې په زړه کې دي هغه ووايه. زه پرې نه خفه کيږم. د شهزادګۍ په دې خبره د صاحب خان حوصله ډيره شوه خو ورته يې وويل چې غواړم دا خبره درته په ځانته ځاې کې وکړم. شهزادګۍ ګنګا ورته په تيزو سترګو سره وکتل او بيا يې ترې و پوښتل چې ايا ته غواړې زما د اوما څخه يې هم پټه کړې ؟ صاحب خان ورته وويل چې نه ! اوما کولې شې دا خبرې واوري ، ځکه چې زه پر هغې پوره باور او اعتماد لرم. دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا خپلو ساتونکو ته وويل چې: تاسې همدلته تم شئ زه د صاحب خان خبره اورم او وينم چې هغه څه وايي. په دې خبره يې خپل آس را تاو کړ او بيا يې صاحب خان ته مخ کړ او ورته يې وويلې: صاحب خانه اوس وايه ، ته ما ته څه وايې ؟ صاحب خان ورته وويل:

ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ما دا ويل غوښتل چې تا ته ډاګيزه کړم چې زه د ډيره وخته راهيسې له تا سره مينه او محبت کوم او غواړم له تا سره واده وکړم. د صاحب خان د دې خبرو په واسطه د شهزادګۍ په سترګو او مخ کې د غضب او قهر نښې را څرګندې شوې او د سور اور په څير تکه سره و ګرزيده ، بيا يې حرکت وکړ او خپل ښې لاس يې پورته کړ او په پوره قوت سره يې د صاحب خان مخ ته راخلاص کړ او يوه کلکه څپيړه يې په مخ ورواهه. او بيا يې په خپل همدې قهرجن اواز کې وويل:

تا څنګه جرئت کړې چې زما سره د مينې اومحبت اظهار وکړې او يا دې زما سره د واده کولو فکر څنګه په مغزو کې را ګرځيدلې. تا څنګه جسارت وکړ چې ووايې چې زه ستا د وصال غوښتونکې يم . تا خپل حيثيت ته کتلي دي . ته د سپې په پيالۍ کې د اوبو څښونکې يو ککړ او ناولې انسان يې.

صاحب خانه ! هغه څه چې تا وويل ، نو تا دهغې د ويلو نه مخته بايد سل ځله فکر کړې وې چې زه د رهتاس د راجه هرکشن شهزادګۍ يم ، په داسې حال کې چې ته يو معمولې انسان يې. ته د کوچيانو د يوې قبيلې څخه يې ، او بيا دهمدې کوچې قبيلې د سردار غلام يې ، تر څنګ يې په ځنګل کې ګيدړې را نيسې او بيا دهغې پوستکې پلورې او خپل ژوند پرې تيروې. ستا پلار هم همدا کار کاوه ، تاسو په خپلو اوږو باندې پوستکې باروئ او بيا د رهتاس په ښار کې يې پلورئ ، دا چې زما پلار تاته اهميت درکوي هغه په دې خاطر چې

هغه له تاسې څخه پوستکي پيري ، ددې اخوا ستا زما سره او يا زما دپلار سره نور څه اړيکې شته ؟ که په راتلونکې کې دې په دې موضوع له مار سره دداسې کومې خبرې کولو جرئت وکړ نو ياد ساته چې زه به خپلو ساتونکې ته حکم وکړم چې ستا څټ در پرې کړي . اوس نو ددې ځايه ورک شه . نه زه ستا ملګرتوب غواړم او نه ستا شکل کتل . ددې خبرو سره سم شهزادګۍ ګنګا خپل آس را وګرځاوه او دهغه ځايه ولاړه .

کله چې شهزادګۍ ګنګا دهغه ځايه څو قدمه مخته ولاړه نو اوما په ډیر ه پټه توګه صاحب خان ته وويل چې : ګوره صاحب خانه ! زما وروره ! تا ماته خور ويلې دی . او د يوې خور په څير زما احترام او درنښت کوی . که څه هم زه د رهتاس په محل کې وينځه او خدمتګاره يم خوبيا به هم ستا داورې سره اوږه يو ځاې کوم او ستا له پاره به کار کوم . زه پوهيږم چې ته د ډيره وخته راهيسې شهزادګۍ ګنګا سره مينه کوې نو که بګوان و غواړې داسې يو وخت به راشي چې همدا ګنګا به ستا په پښو کې ولويږي ، صاحب خان ورته وويلې :

زما خورې اوما ! هسې ته يې واوره چې هغه وخت لرې نه دې ، زه وړاند وينه کوم چې ډير ژر به هغه وخت راشي چې هغه الفاظ چې شهزادګۍ ګنګا زما پر خلاف وويل زه به هم همداسې الفاظ دهغې پر خلاف دهغې تر مخه ووايم . او کله چې هغه زما پښو ته را وغورزی نو ديوې سپې په څير به يې په لغته ووهم ، هغه وخت به ددې حال بيا د کتلو وی . دهغه په دې خبره اوما په ځواب کې وويل : واوره صاحب خانه !زما وروره ! زه اوس در څخه ځم ، هسې نه چې شهزادګۍ پر ما هم شک وکړي ، اوس به زه دهغې په ټول کړچار باندې څارنه کوم او دهغې د هر حرکت څخه به د خپل ورور په واسطه تا خبروم . ته مه غمژن کيږه . ددې خبرې سره سم اوما دهغه ځايه ولاړه ، صاحب خان هم په خپل آس باندې پښه واړوله او دهغه ځايه د تللو په حال کې و چې شل پنځه ويشت وسله وال راغلل او صاحب خان ، اوما ، شهزادګۍ ګنګا او دهغوې ساتونکې يې ټول محاصره کړل . ددې حال په کتلو سره صاحب خان هم د اوما تر شا شا د شهزادګۍ ګنګا څنګ ته را نژدې شو ، بيا يې هغه محاصره کونکو وسله والو ځوانانو څخه و پوښتل : چې تاسې څوک ياست او څه غواړئ ؟

دهغه په دې خبره د محاصره کونکو څخه يې يو کس وويل : ګوره صاحب خانه ! تا په ځنګل کې زمونږ څو کسه ملګری وژلي دی . ته خو پوهيږې چې د قتل سزا قتل دې . خوهغوې هم يو جرم کړې و نو په دې خاطر مونږ پر تاسې باندې حمله نه کوو . مونږ تاسې نيسو او دخپل اقا شيرشاه سوري دربار ته مو وړو . هغه هلته په جنوب کې له دې ځايه درې ميله لرې د خپلو عسکرو سره پړاو کړې دې . دهغوې په دې خبره صاحب خان وويل چې : دغه مخته په سپينو کاليو کې ملبسه نجلۍ د رهتاس د راجه چندر مل شهزادګۍ ده ، دهغې سره يې ساتونکې او خدمتګاره اوما هم ده . زه به په دې شرط له تاسې سره ځم چې تاسې هغوې ته د خپل منزل په لور د تللو اجازه ورکړئ ، بيا به زه له تاسې سره چيرې چې وغواړئ ولاړ شم . دهغه په دې خبره همغه کس يو ځل بيا وويل چې سهی ده چې هغوې خپل منزل ته تللې شي يوائې ته له مونږ ه سره ولاړ شه . دهغه ددې خبرې سره سم صاحب خان چپ چاپ دهغوې سره روان شو ، په داسې حال کې چې شهزادګۍ ګنګا د خپلې خدمتګارې او ساتونکو سره يو ځاې دهغه ځايه خپل منزل په لور ولاړه .

۲

دلږ څه واټن وهلو وروسته شهزادګۍ ګنګا هغه ځای ته ورسيده چې دهغې پلار راجه هرکشن په کې دخپلو ساتونکو ډلو سره يو ځاې پړاو کړې و . هرکشن د خپل پړاو څخه را ووت او دخپلې لور سره راغلاست يې وکړ . اوپه ډيره انديښنه يې تر ې و پوښتل :

زما لور جانې ! زما د سترګو تورې ! ته چيرې تللې وې ؟ ما خو څو کسه ساتونکې ستاسې د لټون له پاره در استولي و ، ما ته ډيره انديښنه را پيدا شوې وه ، دهغه په دې خبره ګنګا وويل :

زه دخپلو ساتونکو سره د ښکار له پاره ډیره لرې تللې وم او دا زما ډیره ستره بې عقلي او لویه غلطي وه. ددې وروسته ګنګا خپل پلار ته ټوله هغه قصه وویله چې پرې تیره شوې وه. او ورته یې ډاګیزه کړه چې څنګه او څه ډول په ځنګل کې یو شمیر بداخلاقه او بد معاشو خلکو پرې حمله وکړه او بیا صاحب خان را پیدا شو او دهغې ځان، عزت او ابرو یې خوندي وساتله، اوبیا یې دخپل هغه سلوک څخه هم خبر کړ چې د صاحب خان سره یې کړې و، او ټوله خبره یې ورته په ډیر تفصیل سره ټکې په ټکې وکړه.

دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا د خبرو د اویدو وروسته راجه هرکشن ډیر غمژن معلومیده، لږ څه فکر یې وکړ او بیا یې خپلې لور ته وویل :

ګنګا لورې! تا د صاحب خان سره ښه رویه نه ده کړې. که چیرې هغه له تا سره د محبت او مینې څرګندونه کړې ده نو دهغه خو دا مطلب نه شو چې هغه کومه بده خبره کړې ده. هر چا ته دبل سره د خپلې مینې او محبت د څرګندولو حق ور په برخه دې. بې له شکه چې صاحب خان د کوچیانو د قبیلې دیوه سردار غلام دې، دهمغه په خاطر ګیدړې ښکار کوی اوبیا یې پوستکي باسې او په ځاې ځاې کې یې پلورې. ما ورسره هم دهمدې پوستکو په راکړې ورکړې کې پیژندګلوی پیدا کړې ده. ځکه چې زه دهغه څخه ددې پوستکو ستر پیرونکې یم. ددې ټولو خبرو سره سره بیا هم هغه یو ډیر میړنې، زړه ور او بهادر ځوان دې نو په دې اساس دداسې چا څخه نفرت او کرکه کول نه شی کیداې. لورې! ته پوهیږې چې زه تل دهغه ډیر زیات درنښت او عزت کوم. اودهغه سره دخپلو زامنو په څیر سلوک کوم، تا دهغه سره په داسې سلوک کولو هغه توهین او ذلیله کړې دې، تر ټولو ستر ظلم داشوې دې چې هغه ستا عزت، عصمت او ابرو خوندي کړه او ته یې دهغو بداخلاقو څخه وژغورلې اوپه پایلو کی یې هغه د شیرشاه سوري ساتونکو له ځانه سره یو ړ. او تا دهغه هیڅ مرسته و نه کړاې شوه. په دې وخت کې ته باید را مخته شوې واې اوهغو خلکو ته به دې ویلي واې چې دې انسان زما عزت، ابرو او عصمت خوندی ساتلې دې نو تاسې به یې ولې نیسئ. خو ستا دخبرو نه څرګندیږی چې تا یوه خبره هم نه ده کړې او هغه دې د شیرشاه سوری خلکو ته ورحواله کړ او ته ترې دی لورې ته راستنه شوې. په هر حال ته ارام وکړه، زه به یې څه چاره وکړم.

ددې خبرو سره سم راجه هرکشن خپل څو ساتونکې را وبلل، ساتونکې په یوه منډه راغلل، هرکشن ورته وویل: په آسونو سپاره شئ اوهمدا اوس د صاحب خان د کوچی قبیلې په لورولاړ شئ، هغوې همدلته نژدې په شرقی سیمو کې پراته دي، ددې قبیلې سردار ته وواياست چې دهغې غلام صاحب خان د شیرشاه سوری خلکو نیولې دې نو دهغې د مرستې له پاره ورشئ. اوس نو تاسو سمدستي ورځئ او وخت مه ضایع کوئ. ددې خبرې سره سم هغه ساتونکو حرکت وکړ په خپل آس سپاره شول اوهغو ته یی کمچینه ورکړه. په داسې حال کې چې راجه چندرمل دخپلې لور شهزادګۍ سره د خبرو له پاره بیرته خیمی ته ورستون شو.

۳

څه وخت چې د شیرشاه سوري وسله والو ځوانانو صاحب خان له ځانه سره وړ نو صاحب خان خپل آس د یوه عمرتیرې وګړې تر څنګ رانژدې کړ، داسې معلومیده چې دا وګړې به دددې وسله والو ځوانانو سالاروي. هغه ته په را نزدې کیدو سره صاحب خان وویل:

زما مشره! زه نه پوهیږم چې تاسې ما په کوم جرم په ګناه د شیرشاه دربارته بوځئ، او دا چې ما ته به هغه ددې نامعلومه جرم په اړه څه ډول سزا راکوی، ماته څرګنده نه ده. خو زما د ډاډ او تسلۍ په خاطر ته ماته د شیرشاه او دهغه د پلرونو او نیکونو په اړه لږ څه معلومات را کړه. تر څو زه فکر وکړم چې هغه کار چې ما کړې دې دهغه له پاره به شیرشاه زما سره انصاف او عدل وکړی او که نه.

دشیرشاه دغه زوړ عسکر د صاحب خان په لور په ډیر غور سره وکتل اوبیا یې ورته وویل:

ګوره دوسته! زه به ستا دا غوښتنه ومنم او تاته به د شیرشاه د ژوند دحالاتو په اړه ټوله قصه واوروم.

واوره ! په پخوا وختو کې سلطان بهلول لودي د جونپور د حکمران سره په پرلپسې کشمکشونو کې اخته و په دې اساس هغه د سلیمان دغرونو او سیدونکې افغانان په خپل فوځ کې استخدام کړل او بیا یې دهغوې ډیرې خلک دې لورې ته را واستول ، تر څو دلته د او سیدونکو افغانانو د نورو نسلونو سره ښې اړیکې جوړې کړې. په همدې خلکو کې د سور د قبیلې یو وګړې ابراهیم خان هم موجود و.

دا ابراهیم خان په خپله یو عسکر و خو د خپلو سترو خدمتونو او میړانو په اساس په پرلپسې توګه په انعامونو او سترو رتبو باندې نازول کیده . ددې ابراهیم خان درې زامن و چې د یوه نوم یې حسن و . دې حسن څلور ودونه کړې و .دهغه لمړۍ ښځه افغانه او اخرې ښځه یې هندوه وه ، دافغانې ښځې څخه حسن دوه زامن درلودل چې د یوه نوم فرید خان او د بل نوم نظام خان و. همدا فرید خان بیا شیرشاه سوری وګرزید. تر څنګ یې دهغې هندوې ښځې څخه هم حسن خان دوه زامن درلودل چې د یوه نوم یې سلیمان او دبل احمد و .
حسن خان د دویمې او دریمې ښځې څخه هم څو بچیان درلودل چې په هغې ډله کې علي ، یوسف ، خرم او شادی خان هم شامل دي. خو ددې څلورو واړو څخه یې یو هم د یادونې وړ نه دې.

د حسن خان دغه هندوه ښځه په حقیقت کې یوه وینځه وه او څنګه یې چې غوښتل نو همغسې به یې خپله خبره سرته رسوله. د حسن خان تر ټولو مشر زوې فرید خان به ۱۴۸۸ ز کال هوشیار پور ته نزدې په باجوړه نومې ځآې کې پیدا شوې و .

د فرید خان یعنې دشیرشاه نیکه ابراهیم خان لمړۍ پنجاب او بیا بنور ته ولیږل شو . په هغه وخت کې په دې سیمه دجمال خان په نامه یو سړې حاکم و . هغه ابراهیم ته د هغه د خدمتونو او میړانو په ویاړ د بنور جاګیر ورکړ. ابراهیم بیا په همدې ځاې کی وفات شو. د سکندر لودي په زمانه کې حسن خان جونپور ته بدل کړل شو ، په هغه وخت کې سکندر لودي خپل باغی ورور باربک ته چې هلته په جونپور کې حاکم و ماتې ورکړه . اوس نو سکندر لودی ته هلته داسې یو وګړې په کار و چې په پوره دیانت سره د باربک څارنه وکړاې شي . په دې خاطر هغه جمال خان د پنجاب په ځاې د جونپور والی و ټاکه. د پنجاب نه د جمال خان د بدلید و وروسته هلته حسن خان و ټاکل شو ، او هغه ته یی د سهسرام ، حاجې پور ، خواص پور او ډانډا سیمو مسؤلیت هم ور وسپاره، تر څنګ یی هغه ته ستر اعلی منصب هم ورکړ.

د جاګیر د اخستلو وروسته حسن خان د خپلې لمړۍ ښځې اودهغې د دوو زامنو هر یو فرید خان او نظام خان څخه بلکل غافله شو ، ځکه دهغې کم عمره ځوانې اوښایسته هندوې ښځې حسن خان په پوره توګه په خپل موټې کې نیولې و .

په دې سره دحسن خان اړیکې د نورو اولادونو سره د مور میرې په څیر وګرزیدل. ځکه دهغې هندوې ښځې فرید خان دخپلو دوو زامنو سلیمان او احمد خان بدترین دښمن ګاڼه. د میرنۍ مور او دپلار د سخت اوبد سلوک نه په تنګیدو سره فرید خان د سهسرام نه رخصت واخست او په جونپور کې یې د جمال خان څنګ ته پناه یوړه.

دکوره د تیښتې وروسته فرید خان د ډیرو سترو ستونزو او محرومیتونو سره مخ شو . خو خپله حوصله یی له لاسه ور نکړه. هلته په جونپور کې ورته جمال خان پناه ورکړه خو هغه به ورته تل نصیحت کاوه چې بیرته د خپل پلار په لور ور ستون شي . خو فرید خان د بیرته تللو څخه انکار کاوه او غوښتل یی هملته په جونپور کې خپل تعلیم ته دوام ورکړي.

د فرید خان د کور نه د تللو وروسته ، حسن خان د خپلو خپلوانو او دوستانو له خوا ډیر زیات بې ننګه شو . ټولو به ننګ ورکاوه چې هغه د یوې معمولې وینځې هندوې ښځې د اغیز لاندې راغې او خپل اولادی یی لاسه ورکړ.

حسن خان هم په خپل دغه ګړچار باندې ډیر پښیمانه شوې و ، په همدې خاطر یی د جونپور والی جمال خان ته پیغام ولیږه چې په هغې کې یی ترې نه غوښتنه کړې وه چې فرید بیرته سهسرام ته را ولیږۍ اوکه نه دلته به یی تعلیم او تعلم نیمګړې پاته شي .

کله چې جمال خان د حسن خان لیک فرید خان ته و ښود نو فرید خان کورته د بیرته ستیندو څخه انکار وکړ او ورته یې وویل چې دلته په جونپور کې د هغه د تعلیم لړۍ د سهسرام نه په ښه توګه مخته روانه ده. همغه و چې فرید خان هملته په جونپور کې د عربی ، فارسي ، او اسلامی علوموتعلیمات تر لاسه کړل او د خپلو ذهني وړتیاو په اساس ډیر مخته ولاړ.
دغه زوړ عسکر تر دې ځایه د څرګندونو وروسته لږ څه ساه واخسته، بیا یې تر لږه وخته پورې صاحب خان ته کتل او بیرته یې د خپلو خبرو لړۍ جاری وساتله او ویې ویل:
واوره زما دوسته ! نه یوازې دا چې د فرید خان ډیر وخت د مذهبی علماو سره په بحثونو او خبرو کې تیر شوې بلکه په همغه وخت کې هغه د حرب د فن په لورې هم خاصه توجه کړې وه. د جونپور ادبي ، علمی ، او اسلامی ماحول د فرید خان په راتلونکې ژوند باندې پوره پوره اغیز کړې و.
په دغه وخت کې جونپور ته د هند شیرازه ویل کیدل ، او د لوی وچې (برې صغیر) زیات شمیر علماء همدلته په جونپور کې اوسیدل.[1]
لاتر اوسه پورې فرید خان په ښوونه او روزنه کې مشغول و چې پلار یې د جونپور د والی جمال خان دربار ته راغې ، جمال خان حسن خان ډیر ملامت کړ چې د هغه د غفلت په اساس د هغه ډیر زحمت کش زوې د هغه د لاسو څخه ووت. جمال خان د فرید خان په تعریف کې وویل: چې د سور په ټوله قبیله کې به د فرید خان په څیر بل داسې ذهین ، زیرکه، او په خبره پوه ځوان پیدا نه شي ، د دې څخه به یوه ورځ ډیر ستر شخصیت جوړ یږي.

---

(1) دا هغه ځاې و چې د اکبر د نوې ایجاد کړل شوې الهی دین پرخلاف د مخالفت بیروغونه راپورته شول او د همدې ځایه یې د اکبر څخه وغوښتل شوه چې خپل تخت او تاج پریږدي. په پنځلسمه پیړۍ کې د جونپور روزنیزو مرکزونو خاص اهمیت درلود. اوددې ځای نوم به هم په ډیر درنښت سره اخستل کیده. فرید خان هم د ۱۴۹۵ څخه تر ۱۴۹۷ پورې په همدې تعلیمی ماحول کې زده کړې تر سره کړې دی او ډیر ژر یې په علمی کړیو کې نوم راپیدا کړ. همدغه درې کلن روزنیز وختونو د فرید خان په ژوند باندې ډیر ژور اغیز وکړ.

حسن خان نه یوازې د خپل زوې په اړه د غفلت په کولو سره پښیمانتیا ښووله ، ترڅنګ یې یو شمیر افغانانو مشرانو هم فرید خان مجبور کړ چې د خپل پلار د عزت او وقار په خاطر بیرته سهسرام ته ستون شي. کله چې د حسن خان او فرید خان تر منځ لیدنه وشوه ،نو دواړو پلار او زوې په ډیره مینه یو د بل سره روغبړ وکړ او د هغې وروسته فرید خان د خپل پلار سره د بیرته تللو له پاره راضی شو.
په بیرته را ستنیدو کې حسن خان خپل زوې فرید خان ته د خپل جاګیر د کنترولولو پوره واک ورکړ ، د ۱۴۹۷ نه تر ۱۵۱۸ پورې فرید خان خپله دنده په ډیره ښه توګه تر سره کوله . دهغه د راتلو وروسته نه یوازې د جاګیر مالیه به وصولیده بلکه په هغې کې منظموالې هم را منځته شو.
فرید خان په دغه یوشتو کالو کې هیڅ ډول ظلم او تیرې و نه کړ، دخلکو سره یې ډیر ښه کړچار او سلوک کاوه ، فرید د جاګیر ټولو کار کونکو ته حکم کړې و چې هغوې دې د مالیی د تر لاسه کولو له پاره په دهقانانو باندې د ظلم اوتیرې څخه لاس و نیسي ، هغه د لمړې ځل له پاره د دهقانانو څخه د مالیې د اخستلو له پاره (په نقدې او یا جنسې توګه) نوې لارې پیدا او قوانین یې ورته وټاکل.

مالیه د تولیداتو د په نظر کې نیولو په اساس ټاکل کیده ، خو کله به یې چې اندازه وټاکل شوه نو بیا به دهغې په تر لاسه کولو کې هیڅ ډول غیر نه کیده ، دهغه وخته چې فرید خان د حاجی پور، خواص پور او ډانډا د سیمو ولکه په لاس کې اخستې وه نو هلته په هغو پرګنیو کې یو انقلاب شانته راغلې و . ددهقانانو ډیره شمیره د هغه ملاتړي ګرزیدلې و ، ځکه چې هغه د هر وګړي سره انصاف کاوه ، د جاګیر نه یې د رشوت اخستونکو او بد سلوکه مامورینو جرړې وویستې ، قانون ماتونکې رشوت خواره او نا اهله مامورینو ته یې داسې سخته سزا و رکړه چې د نورو له پاره یې د عبرت درس وګرځاوه ، دهمدې کارونو په اساس فرید خان په ولسونو کې ډیر زیات دقدر وړ وګرزید.

داسې څرګندیده چې دفرید خان ستونزې او مشکلات پای ته نه وی رسیدلي ، ځکه کله چې فرید خان په خلکو ډیر زیات منلي وګرزید نو دهغه میریزه هندوه مور ورته په اور کې سوځیدله ، هغې د جاګیر څخه د فرید خان د بیلتون او دهغه په ځای د خپل زوي سلیمان د ټاکلو له پاره په حسن خان باندې ډیر زیات فشار راوست.

حسن خان تر یوه وخته پورې خپله هندوه ښځه په اخوا دیخوا خبرو او وعدو باندې غولوله ، خو هغې ښځې داسې حالات را پیدا کړل چې حسن خان یې مجبور کړ تر څو فرید خان د جاګیر د نظام د کنترول څخه بیرون کړي . ددې کار له پاره حسن خان دڅه بهانې دپیدا کیدو په لټه کې شو .

هغه د هرې لوې هڅه وکړه چې د خلکو څخه څوک د فرید پر خلاف کوم شکایت وکړی نو دهمغې په بنسټ به هغه فرید د جاګیر څخه لرې کړی. خو د جاګیر یو کوچنی ماشوم هم د فرید په خلاف دخپلې ژبې پرانستو ته چمتو نه و .

ددې نا کامیو نه وروسته حسن خان دفرید خان محاسبه کول پیل کړل ، خو په دې لړ کې هم هغه د ناکامۍ سره مخ شو . فرید خان یو ذهین وګړی و اود خپل پلار په ارادو باندې ښه خبر و . هغه خپل پلار حسن خان ته یو لیک ور ولیږه چې په کې یې ورته لیکلی و :

«تر هغې چې ستا پر ما باور او اعتماد و نو ما د جاګیر انتظام په ډیره ښه او غوره توګه مخته یوړ. خو اوس زه دا باور پای ته رسیدلې وینم ، نو په دې خاطر زه په خپله غواړم ددې مسؤلیت نه ځان په څنګ کړم . ځکه زه نه غواړم چې ته غمژن او خفه واوسې. هر چاته چې ته غواړې دا مسؤلیت ور سپارلې شې»

حسن خان د فرید خان ددې سلوک څخه ډیر زیات اغیزمن شو . بیا یې ځواب ورکړ چې: زه منم چې ته نه یوازې زما په اولادونو کې بلکه زما په ټوله کورنۍ کې ذهین او د پوره پوهې خاوند او عزتمند یې. زه په دې پوهیږم چې هغه کار چې تا کړي هغه سلیمان او احمد دواړه هم نه شي کولې ، بلکه د هغوي په لاسو کې د جاګیر د انتظام ورکول ستا په ټولو کارونو د اوبو د تویولو په څیر دی. خو زما مجبوری داده چې ستا میریزې مور ماته زما ژوند د جهنم اور ګرځولې دې . شونې ده چې ستا د بیلتون په اساس به هغه ډاډمنه شی او په پاته ژوند کې به راته د ساه اخستلو فرصت راکړی.

اوس نو فرید خان ته یو ځل بیا د پلار دکوره رخصت اخستل ور په غاړه شول . په دې اړه د افغان امیرینو او خلکو له اړخه په حسن خان باندې سخت احتجاج وکړل شو خو حسن خان هغوي ته ددې ډاډ ورکاوه چې د هغه د ژوند وروسته به همدا فرید ددې ټول جاګیر وارث وی.خو افغان امیران د حسن خان ددې خبرو څخه ډاډ من نه وو.

دغه زوړ عسکر تر دې ځایه خبرې وکړې ، یو ځل یې اوږده ساه واخسته او بیا یې دخبرو لړۍ جاري وساتله او ویی ویل:

ویل کیږی چې دا هندوه ښځه دحسن خان ښځه نه وه بلکه دهغه ساتلې محبوبه وه . او په همدې حیثیت سره یې خپل ټول ژوند دحسن خان تر څنګ تیر کړ. د جاګیر څخه د ویستلو له پاره یې د فرید خان پر خلاف زیاتې نفسیاتې حربې استعمال کړې . دهغې هغه اخری

حربه چې کارې ثابته شوه هغه داوه چې هغې د حسن خان سره تر هغه وخته پورې د يو ځاې ځملاستو څخه انکار وکړ تر څو چې فريدخان د جاګير څخه بې واکه شوې نه و ، اودهغه په ځاې دهغه دواړه زامن سليمان او احمد نه و ټاکل شوى.

فريدخان ددې حالت څخه ډير زيات و زوريد ، او يو ځل بيا يې دخپل پلار کور ته خداې پاماني وويله ،او اګرې ته ولاړ ، هلته د سلطان ابراهيم لودې دربار ته ورغې خو ابراهيم لودى دهغه د ا غوښتنه چې د سهسرام جاګير د ې بيرته ورته حواله کړل شي و نه منله ، په اصل کې سلطان ابراهيم لودى فريد خان د خپل پلار نا شکره او نافرمانه زوې ګاڼه نو په دې خاطر يې د فريدخان د غوښتنې دمنلو څخه په ډاګه انکار وکړ.

فريد يو ځل بيا په ځانته ځان د خپل راتلونکې دښه کولو له پاره په هلو ځلو کې را ونغښت او د دولت خان په لور يې مخه کړه. دولت خان ددې نه مخته په اګره کې د يو ستر جاګير خاوند او په اعلى منصب باندې فايز و ، بيا وروسته د پنجاب والى و ټاکل شو . همدې دولت خان بابر ته په هندوستان د حملى کولو پيغام او بلنه ورکړې وه ، فريدخان د حالاتو د څرنګوالې وروسته د دولت خان لورې ته روغې اودهغه سره يې خپل اړيکى ټينګ کړل او بيا همدا اړيکى ددوې تر منځ په خپل منځې دوستۍ باندې تبديل شول.

دولت خان لودى هم ابراهيم لودى ته مشوره ورکړه چې هغه دې دفريدخان سره کومک وکړى خو پادشاه دې لورې ته هيڅ توجه و نه کړه ، نو په دې خاطر فريد خان هملته په پنجاب کې د دولت خان سره پاته شو .

په ۱۵۲۵ زکال کې دفريدخان پلار حسن خان ومړ ، په همدې وخت کې دولت خان ابراهيم لودي ته سپارښتنه وکړه چې فريدخان د حسن خان د جاګير وارث وګرځوي ، هغه هم د فريدخان د وراثت په اړه يو شاهى فرمان جارى کړ او په دې توګه فريدخان د خپلو ميرنيزو ورونو سليمان او احمد سره دښمن وګرزيد.

کله چې فريدخان دخپل پلار حسن خان د جاګير د ولکې له پاره سهسرام ته روان شو نو دهغه ناسکه ورور سليمان د جنګ جګړې پرته دهغه ځايه و تښتيد او ديوه افغان سردار ، سرادر محمدخان سور خواته ورغې او هملته يې پناه واخسته ، نوموړې د پرګنه جويند خاوند و ، هغه بيا دهمدې سردار سره يو ځاې شو او د خپل ناسکه ورور فريد پر خلاف يې سازشو نه پيل کړل.

محمد خان سور ددې وخت نه ډيره ګټه پورته کړه ځکه هغه د پخوا څخه د فريدخان دپلار حسن خان سره تربګني درلوده نو په دې اساس خوشحاله وه چې د حسن خان د زامنو تر منځ دښمنۍ ته نوره هم هوا ورکړې او په دې توګه دواړه ډلې را کمزورې کړي ، احمدخان په فريدخان باندې فشار راوست چې دخپل پلار حسن خان جاګير د ورونو تر منځ وويشي ، خو فريد ورته ويل چې هغه خو سليمان او احمد خپل ورونه ګڼي او په جاګيرکې هغوې ته خپله برخه هم ورکوى خو هغوې ته به د جاګير په انتظامى امورو کې د مداخلى حق نه ورکوي ، ځکه چې دټول جاګير نظم ونسق د پادشاه له اړخه همده ته ورسپارل شوي دى. هماغه و چې سردرامحمد خان سليمان را وګماره تر څو په فريدخان باندې حمله وکړي ، فريدخان په دې پوهيده چې شايد هغه و نه توانيږي په يواځې ځان دخپل ورور مقابله وکړي نو دخپل ځان د ځواکمن کيدو په خاطر يې د بهار د والى بهار خان څخه مرسته وغوښتله.

په همدې وختو کې بابر په هندوستان باندې ستره حمله وکړه ، او فريد د ابراهيم لودى او بابر تر منځ د جنګ دپايلو په انتظار کې کيناست. په ۱۵۲۵ زکال د پاني پت په ميدان کې د بابر او ابراهيم لودى د عسکرو تر منځ سخت خونړې جنګ وشو ، فريد ددې حالت په کتلو سره غلى او څارونکې ناست و . په حقيقت کې فريد فکر کاوه چې که چيرې د بابر په مقابله کې ابراهيم لودي برې تر لاسه کړي نو هغه به په ډاډمنه توګه د بهار د والى بهار خان څخه مرسته واخلى او په دې ترتيب به خپل ورور سليمان او دخپل پلار پخوانى دښمن سردار محمد خان ته ماتې ورکړې. او که چيرې په جنګ کې بابر بريمند را ووت نو هغه به فريد دخپلو پرګنو دحاکم په څير و مني .

تر دې ځايه د خبرو وروسته د شيرشاه سوری هغه زوړ عسکر لږ څه په خبرو کې تم شو ، ساه يې واخسته ، غاړه يې تازه کړه او بيا يې د خبرو لړۍ پيل کړه او ويې ويل :

ګوره صاحب خانه ! د پانې پت په ميدان کې ابراهيم لودی د بابر نه ماتې وخوړه او هغه په خپله هم هملته د جنګ په ډګر کې له منځه ولاړ ، د پانی پت په پريکونکې جنګ کې په هندوستان باندې د افغانانود حاکميت درې نيم سوه کلن دوران پاې ته ورسيد او ددې لوېې وچې د سلطنت واکمنی مغلو ته تر لاسه شوه. ابراهيم لودی ته د ماتې ورکولو وروسته د بهار والی بهار خان پرته له ځنډه د سلطان لقب ځانته خپل کړ او په خپل نوم يې سيکې جارې کړې او خطبه يې هم په خپل نوم و ويله.

په دې ورځو کې فريدخان هملته د بهار د حاکم بهار خان تر څنګ اوسيده ، يوه ورځ هغه د بهار خان سره يو ځاې د ښکار کولو په نيت ووت نو فريدخان د يوه زمري سره مقابله وکړه او هغه يې په خپله توره دوه ټوټې کړ نو د همغې ورځې را هيسې بهار خان هغه ته د شيرخان لقب ورکړ او تر څنګ يې د خپل زوې جلال خان استاد هم و ټاکه.

د بهار خان د موافقې سره سم شيرخان د سهسرام په لور وخوزيد ، د سهسرام د جاګير انتظام په دې وخت کې د هغه د خپل حقيقی ورور نظام خان په لاس کې و. خو بيا هم د شيرخان بسپنې ته يې اړتيا درلوده ،

سردارمحمد خان چې د فريدخان او د هغه د پلار حسن خان سره يې پخوانۍ دښمنې وه ، د افغانانو د لوهانی قبيلې څخه و. د هغه د همدې قبيلې پورې اړوندو زياتو افسرانو او درباريانو شيرخان ته د يوه قومی او ولسي ځواکمن شخصيت په څير د کتلو زغم نه درلود. په دې وختو کې د بهار څخه د فريدخان د تللو وروسته سردار محمد خان د فريدخان په خلاف د بهار د را پورته کولو کار پيل کړ . او د هغه په لاسو يې دا فرمان جاری کړ چې شيرخان دې د خپل پلار جاګير د خپلو ورونو تر منځ برابر وويشي ، او هغوې ته دې خپله برخه ورکړي. هغه نه يوازې دا فرمان ترې واخست بلکه خپل ځان يې هم د هغوې د منځګړی په څير و ټاکه.

د همدې حالاتو د نزاکت په اساس شيرخان او د هغه ورور نظام خان د مانک پور د صوبدار جنيد برلاس سره اړيکی پيدا کړل. جنيد برلاس د بابر د ډيرو ښو عسکری قومندانانو څخه و. شيرخان په خپله هلته ورغې او د هغه سره يې ژمنه وکړه چې د خپلو پرګنيو د تر لاسه کولو وروسته به هغوې ددوې اطاعت کولو ته تيارې کړې. د مانک پور صوبدار د شيرخان دا رايه ومنله ، ځکه چې په دې توګه هغه د بابر سره يوه ځواکمن او په معامله پوه ملګرې ور زيات کړې و.

همغه و چې شيرخان ته يې فوځ ورکړ ، شيرخان هم د ځنډ پرته د جنګ اعلان وکړ او د خپلو پرګنو نه علاوه يې په يو شمير نورو پرګنو باندې هم د فوځ په کومک سره ولکه وکړه. د هغې وروسته يې په سردار محمدخان سور باندې هم حمله وکړه او ان تر دې چې د هغه د سلطنت مرکز جويند پورې ورسيد. سردار محمد خان د رهتاس په غرونو کې پناه واخسته ، کله چې شيرخان په جويند باندې ولکه کلکه کړه نو سردار محمد خان ته يې پيغام وليږه چې متن يې دا سې و :

« يو وخت ستا او زما د پلار تر منځ ډيرې ښې اړيکې وې په دې خاطر ته زمونږ مشر او سپين ږيرې هم يې. زه هيڅکله هم دا نه شم زغملې چې يو عزتمند افغان سردار دې د پرديو په پناه کې واوسي ، ته بيرته را ستون شه تر څو ستا سيمی بيرته تا ته وسپارم او زه تاته د ډير نيک سلوک په اړه ډاډ درکوم» د شيرخان په ډاډ ګيرنه سردار محمدخان بيرته راستون شو ، شيرخان هم په خپله ژمنه وفا وکړه او د هغه ټولې سيمی يې بيرته هغه ته په لاس کړې. د دې وروسته سردار محمدخان هم د شيرخان د دې نيک سلوک څخه ډير زيات اغيزمن شو او بيا يې هيڅکله هم د هغه پر خلاف سازش و نه کړ او د عمر تر اخره يې ورسره ډير ښه اړيکی وساتل.

د دې سوبې وروسته شيرخان نه يوازې په مانک پور کې د بابر د والی برلاس وفاداره پاته شو بلکه په مختلفو وختونو کې به يې يو بل ته تحفی او تحايف هم ور ليږل ، د شيرخان د بريا و په اساس ډير شمير افغانانو د هغه په دربار کې ماموريتونه پيل کړل ، د سردار

محمدخان سور دبیرته راغوښتلو څخه هم دشیرخان مقصد د افغانانو دخورو ورو ځواکونو را یوځاې کول و. وروسته بیا شیرخان د جنیدبرلاس شکریه وکړه او اګرې ته ولاړ اوهلته یې د بابر سره وکتل. بابر په همغه لمړۍ لیدنه کې د شیرخان دوړتیاو اندازه واخسته اوبیا یې خپل سالار جنید ته وویل:

مونږ ددې ځوان افغان په تندي باندې د تاج نښې احساسوو. مونږ ددې نه مخته دهیڅچا په تندې باندې داسې نښې نښانې نه دې کتلې. نو په دې خاطر به ددې ځوان کلکه څارنه کوئ،

بابر د شیرخان دنیولو او بندی کولو خواهش هم درلود. خو د جنید برلاس په مشوره یې ددې کاره لاس واخست. ځکه چې د بابر د داسې اقدام څخه نه یوازې د حالاتو د خرابید و اندیښنه موجوده وه بلکه شاهی اقدار هم تر نیوکو لاندې راتلل. ځکه په دې وخت کې شیرخان د شاهی میلمه په څیر هلته په اګره کې اوسیده.

په هر حال شیرخان په موقتی توګه د بابر ماموریت اختیار کړ. خو په حقیقت کې د هغه مقصد د بابر ملازمت نه و بلکه غوښتل یې د هغه دحکومت د انتظام او انصرام په اړه مطالعه وکړی. ددې تر څنګ شیرخان په داسې وسایلو باندې هم غور کولاې شو چې دهغې په خپلولو سره بابر بیرته دهندوستان څخه وکاږي.

شیرخان ددهلی د فوځی مهم له پاره د بابر سره یو ځاې ولاړ. خو هغه په خپله اړه د بابر په بدل شوې آند باندې ښه پوهید ه، په دې اساس هغه دې فکر کولو ته اړشوی و چې دا و انګیرې چې ددې دوستې د بابر او د هغه د والی جنید سره تر کومه ځایه تللې شي. په هرصورت دهغوې سره د دښمنۍ د اخستلو مخته ورته دا اړینه شوه چې دخپل ځان له پاره مخلص ملګری را پیدا کړی تر څو د اړتیاو په وخت کې یې په کار راشی.

په دې توګه شیرخان د جنید برلاس سره د لیدو پرته د بابر څخه ولاړ. خو وروسته یې د یوه لیک په واسطه د جنید څخه بښنه و غوښته. او ورته یې ولیکل چې په جاګیر کې خلکو ته د ستونزو د راپیدا کیدو په خاطر هلته دهغه ورتلل ډیر زیات اړین شوي و. په دې ترتیب شیرخان د دې ځایه ووت او په سهسرام کې خپل جاګیر ته بیرته ورستون شو.

تر دې ځایه دغه زوړ سپاهی یو ځل بیا دمه وکړه او بیا یې صاحب خان ته د شیرشاه سوری د حالاتو په اړه وویل:

صاحب خانه واوره ! دلته د بابر دلاسه د شیرشاه سورې د راتښتیدو یو علت دا هم ویل شوي چې ویل کیږي چې یوه ورځ په یوې میلمستیا کې د بابر په شتون کې شیرخان ته دخوراک له پاره په طشتری کې ماهی ورکړل شو. شیرخان ددې ډول خوراک سره بلدتیا نه درلوده هغه سمدستې دخپل خنجر په څوکه هغه پرې کړ او ویې خوړ. بابر دا هر څه کتل. هغه خپل وزیر میر خلیفه هم دې لورې ته متوجه کړ او ورته یې وویل چې ما ډیر ستر او عالی مرتبه افغانان کتلې دي خو تر اوسه پورې هیڅ افغان دومره نه یم اغیزمن کړې.

بابر خپل وزیر میرخلیفه ته دا تاکید هم وکړ چې هغه دې شیرخان په پرلپسې توګه د خپلې څارنې لاندې و نیسي، خو میرخلیفه د شیرخان له اړخه بابر ته ډاډ ورکړ چې شیرخان یو ډیر نیک طبعه انسان دې او تر څنګ یې دهغه د ملګرو شمیره هم دومره ډیره نه ده چې دهغه دا ړخه کوم ګواښ را پیدا شي.

شیرخان دغو پس پسکو ته متوجه کیږی او په فکر کې لویږی، بیرته خپلې خیمی ته را ځی او دخپلو ملګرو سره سلا کوي او په پټه خوله دهغه ځایه تښتې. بابر ته په خپلې غونډی کې د شیرخان د نه موجودیت احساس کیږی نو هغه د شیرخان د را بللو له پاره خلک ور استوی خو کله چې ورته څرګندیږی چې شیرخان له دې ځایه وتلې دې نو د خپل وزیر میرخلیفه څخه ناراضه کیږی.

ویل کیږی چې شیرخان بیرته سهسرام ته را ستون شو او د جنید برلاس دربار ته ډیرې قیمتی تحفی او سوغاتونه ورلیږل تر څو د خپلې غیر حاضرۍ له پاره بهانه وړاندې کړی. په همدې وخت کې هغه ته دا خیال او فکر را پیدا کیږی چې: نه خو ماته په مغلو باندې باور او

اعتبار پاته شوي دي او نه زه په دي مغلو باندې اعتمار او باور کولی شم ، اوس نو د وخت او حالاتو غوښتنه دا ده چې زه بیرته د بهار د حکمران بهار خان په لور ولاړ شم.
تر دې ځایه د شیرخان هغه زوړ عسکر صاحب خان ته قصه وا وروله او بیا یې ورپسې وویل:
صاحب خانه ! شیرخان غوښتل چې یو ځل بیا د بهار خان سره خپل اړیکې ټینګ کړي ، خو هغه ته دا هم څرګنده وه چې د بابر په ملازمت کې د ورګډیدو وروسته به بهار خان د هغه مخالف ګرزیدلی وي ، د بله اړخه سردار محمد خان هم هڅه کوله چې د سهسرام څخه د شیرخان د ورور نظام خان د بیرون کولو له پاره د بهار خان څخه اجازه واخلي.
په همدې ستونزمنو حالاتو کې شیرخان د افغانانو د منظمولو هڅې پیل کړې ، د دې مقصد له پاره هغه یو ځل بیا د بهار خان دربار ته ورغی، هغه هم شیرخان ته ښه راغلاست ووایه ، او یو ځل بیا یې د خپل زوی جلال خان استاد و ټاکه ، لږه موده وروسته بهار خان وفات شو خو د هغه زوی جلال خان د کم عمر خاوند وو. نو د هغې مور د جلال خان د نګرانې په توګه په کار پیل وکړ او شیرخان یې همغسې د خپل زوی استاد پریښود.
په دې توګه په ۱۵۲۸ د ز کال کې شیرخان ته د خپلو ټولو ځواکونو د را ټولولو ډیره ښه موقع په لاس ورغله ، د جلال خان د مور د مړینې نه وروسته د شیرخان لاس نور هم غښتلی شو . ځکه چې جلال خان یواځې په نامه حاکم و په داسې حال کې چې د بهار حکمرانی عملا د شیرخان په لاسو کې وه . شیرخان د افغانانو د ځواکونو په را ټولولو کې خپلې هڅې ګړندی کړې خو هغه ته تر ټولو لویه ستونزه دا وه چې پخپله د شیرخان د ورځ په ورځ ځواکمن کیدو په اساس ډیر افغانان د هغه مخالف شوي و . د شیرخان فکر دا و چې تر هغې چې بهار او بنګال د بابر پر خلاف یو متحده محاذ را منځته نه کړي نو د دوا ړو ژوندي پاته کیدل شونی نه دي .
د بله اړخه په دې ورځو کې د بنګال حاکم سلطان محمود و ، چې سرحدونه یې د بهار سره یو ځای شوي و . پخپله سلطان محمود شیرخان ته په ښو سترګو نه کتل ، هسې خو د هغه سترګې د بهار په نیولو باندې نښتې وې او غوښتل یې چې د بهار د اصلي حکمران جلال خان د کوچنیوالي څخه ګټه پورته کړي او بهار د خپلې ولکې لاندې راوړي خو هغه د شیرخان او د هغه د وړتیاو اندازه نه وه کړې.
په همدې وختو کې د بنګال حکمران سلطان محمود په بهار باندې یرغل وکړ خو د سخت زیان سره مخ شو . شیرخان د یوه ډیر ستر ځواک سره د هغه مقابله وکړه او د ډیر بد شکست سره یې مخامخ کړ . هغه د بهار د فتحه کولو په ځای خپل اسونه ، فیلان ، وسلې او ډیرې خزانې هم له لاسه ورکړې. د جنګ نه مخته شیرخان د سلطان محمود سپه سالار قطب خان ته همدا مشوره ورکړې وه چې د جنګ په ځای دې د سولې لاره خپله کړل شی او د شیر خان سره یو ځای دې د مغلو په خلاف یو محاذ پرانیزي. خو قطب خان هغه د شیرخان کمزورتیا و ګڼله ، په پایلو کې یې جنګ را منځته شو او د بنګال حکمران سلطان محمود او د هغه سپه سالار قطب خان د بدې ماتې سره مخ شول .
په همدې وخت کې د بهار د ځوان حکمران جلال په دربار کې هم د شیرخان په خلاف مخالفتونه زیات شول او د سازشونو جال په خپریدو شو ، په دې لړ کې د شیرخان مخالفو افغانانو جلال خان هم د خپله ځانه سره ملګرې کړ . جلال خان ته یې شک ورواچاوه چې که چیرې شیرخان د خپلې مخې لرې نه کړي نو یوه ورځ به هغه په خپله په بهار باندې ولکه وکړي.
همغه و چې جلال خان د څو کسو سره یو ځای د شیرخان د وژلو پلان جوړ کړ خو شیرخان ته د دې پلان په اړه لا د مخه خبر ورکړل شوی و ، خو کله چې جلال خان په خپل پلان کې ناکامه شو نو هغه د بنګال د حکمران سلطان محمود سره خبره جوړه کړه ، ان تر دې چې لږه موده وروسته یې د هغه اطاعت هم و مانه.

د بنګال د حکمران له پاره ددې نه بله ښه موقع او فرصت نه شو تر لاسه کيداې. ددې ترڅنګ د شيرخان په دښمنۍ کې جلال خان ددې فکر هم و نه کړ چې هغه د خپلو هغو دښمنانو په خولو کې ورغورزې چې پخوا تردې يې د هغه د حکمرانۍ د ړنګولو له پاره پرې فوځې يرغل هم کړې و.

په حقيقت کې شيرخان د بهار د حاکم د وفادارۍ شعار له ځانه سره درلود، ځکه که هغه غوښتلې نو هغه وخت چې د بهار حاکم جلال خان ډير کوچنی و او د مور او پلار دواړو د مړينې وروسته د همدې شيرخان تر سيورې لاندې را لويده، نو په همغه وخت کې شيرخان کولې شول چې په ډيره آسانۍ سره په بهار باندې ولکه وکړي. خو جلال خان د خپلو چاپلوسو درباريانو په خبرو کې راګير شو او د خپلې بې تجربګۍ په اساس يې د شيرخان سره دښمني را واخسته، شيرخان هم د جلال خان ددې رويې او سلوک څخه سخت خوا بدې شو او دربار يې پريښود او د سهسرام په لور بيرته ور ستون شو. دشيرخان بدبختي داوه چې د بهار او بنګال دواړو حکمرانانو هغه ته د شک په سترګو کتل او پرته د کومه دليله دهغه دښمنان ګرزيدلې و.

دشيرخان د بيرته ستنيدو نه وروسته د بهار حکمران ځوان جلال خان خپل فوځونه د بنګال دحکمران سلطان محمود په فوځونو کې ور ګډ کړل. او ترڅنګ يې بنګال او بهار يو رياست وګرځاوه، او په دې توګه په بهار کې د جلال خان حکمراني په خپله له منځه ولاړه.

شيرخان په دې کار باندې ډير خوشحاله و، ځکه هغه فکر کاوه چې ددې اقدام نه وروسته به د بهار او بنګال د فوځونو تر منځ اختلافات په خپله له منځه ولاړشي او اوس به هغه په ډيره ساده توګه د جلال خان په يو شمير سيمو باندې ولکه پيدا کړي، ددې کار له پاره شيرخان نور کسان هم په خپل فوځ کې را يوځاې کړل او د بنګال پر خلاف يې د جنګ تيارې پيل کړ.

د بنګال حکمران هم د شيرخان څخه د پخوانې جنګ د بدلې داخستو په خاطر د شيرخان په خلاف خپل فوځونه ور وليږل. شيرخان په دې پوهيده چې د بنګال د فوځ په مقابل کې د هغه د فوځونو شميره ډير ه کمه ده. نو په دې خاطر يې په حملې کولو کې د لمړيتوب څخه ځان و ژغوره.

شيرخان غوښتل چې د جنګ د پيلامې نه وروسته په دښمن باندې داسې ګذار وکړي چې د بنګال څخه د نورو تازه فوځونو د راتلو دمخه د هغوې جرړې همدلته وباسي. هغه همداسې هم وکړل. دښمن پرې حمله وکړه نو شيرخان تر ټولو لمړۍ ددښمن پياده فوځ د هغوې د توپ خانې او فيلانو سره يو ځاې شاته و تمباوه، او دهغې وروسته د شيرخان فوځ په هغو خاصو فوځې قطعاتو باندې ور پريوت.

په دې جنګ کې د بنګال د فوځ قومندان ابراهيم هم وو ژل شو. او په دې توګه په ۱۵۲۸ زکال کې شيرخان ته د بنګال د حکمران پر خلاف دويمه ستره کاميابي ور په برخه شوه. جلال خان په ډيرو ستونزو سره بنګال ته ورسيد خو د بنګال خزانه او د فيلانو توپخانه هر څه دشيرخان په لاسو کې ورغلې وو، په دې ترتيب د بنګال او بهار د متحده فوځ د ماتېدو وروسته شيرخان د بهار حکمران وګرزيد.

ددې ستر برې نه څو ورځې وروسته شيرخان د چنار د کلا په لور ور وخوزيد، دا کلا د تاج خان د مړينې نه وروسته دهغه د کمرعمره ښځې ملکې لاډو په ملکيت او څارنه کې وه. شيرخان هلته د جنګ کولو په ځاې لاډو ته د واده کولو پيغام ور وليږه او هغې هم دا پيغام و مانه، په دې توګه د چنار کلا او دهغې ځاې خزانه دهر څه سره د شيرخان په لاسو کې ورغله، دهمدې دولت او شتمنۍ د تر لاسه کولو وروسته د شيرخان اثر ورسوخ ډير زيات شو او هم يې په وسايلو کې زبردست ډيرښت راغې.

ددې وروسته شيرخان د هند په لويه وچه کې د افغانانو د ځواک د را يوځاې کولو له پاره شپه او ورځ يوه کړه، ترڅنګ يې د خلکو عامه ګټو ته توجه وکړه ترڅو ددې لارې د عوامو وفادارۍ ډيره او په راتلونکې کې دهغه له پاره په کار راشي. هغه د ټولو سوبه شوو سيمو انتظام هم ډير بهتر وګرځاوه.

تر دې ځايه د خبرو وروسته دشيرشاه زوړ عسکر خپله سپرلۍ ددمې په خاطر و دروله ، بيا يې دوباره خپل اس ته پونده ورکړه او نور يې هم ګړندي کړ. بيا يې صاحب خان ته وويل:

ګوره صاحب خانه ! ددومره اوږده جدوجهد نه وروسته شيرخان ته څه ستونزې هم را ولاړې شوې. هغه خو غوښتل چې د خپل سلطنت پولې نورې هم و غځوی ، او لا تر اوسه يې همدا پلان په فکر کې و چې د ابراهيم لودی ورور محمود لودی شيرخان خپل ځان ته ور وغوښت ، د ابراهيم لودی ورور محمود لودی په پانې پت کې د بابر په لاسو دخپل ورور ابراهيم د ماتې وروسته د سنګرام سينګ لورې ته تښتيدلی و. بيا يې هملته پناه واخسته او بيا يې د کنوه په جنګ کې دهغه سره يو ځای برخه هم واخسته ، دهغې نه وروسته تر يوې مودې پورې په چتوړ کې اوسيده خو دهغې وروسته د لودې دربار د سلاکارانو د سلا په اساس يې راجپوتانه پرېښوده او بيرته را ستون شو او پټنه يې خپل مرکز وټاکه.

په شيرخان باندې د محمود لودی دومره زيات احسانات و چې شيرخان دهغه د بلنې څخه انکار و نه شو کړای. همدا را ز د محمود لودې د وربللو څخه د نه انکار کولو يو بل علت دا هم و چې محمود خان لودی هم افغان و او شيرخان د افغانانو د را ټولولو او يو ځای کيدو له پاره شپه او ورځ کار کاوه ، نو که چيرې هغه د محمود لودی د وربللو په خاطر هلته نه وې ورغلې نو بيا خو د افغانانو د اتحاد او يووالی د هغه شعار خلاف کار و چې شيرخان د يوې مودې راهيسې ورته بډې را وهلی وې

کله چې محمود لودی شيرخان د خپل لښکر سره يو ځای د پانې پت ميدان ته د مغلو سره د جنګ له پاره را وغوښت نو شيرخان ورته پيغام وليږه چې دهغه فوځ لا تر اوسه پورې د جنګ له پاره پوره تياري نه لري. نو په دې خاطر به هغه لږه موده وروسته هلته ور روان شي.

په دې وخت کې د محمود لودی سلاکارانو دا مشهور ه کړه چې څرنګه چې شيرخان د مغلو په ملازمت کې پاته شوې دې نو په دې خاطر دهغوې سره د وفادارۍ په اساس هغه د حيلو او بهانو څخه کار اخلي. همدې افسرانو محمود لودی ته دا مشوره هم ورکړه چې که چيرې ته غواړې په دې جنګ کې شيرخان دخپل ځان سره را يو ځای کړې نو د «اود» په لور د تللو په وخت کې د سهسرام لاره خپله کړه تر څو شيرخان د خپل لښکر په را ليږلو باندې مجبور کړل شي. محمود لودی دخپلو دغو افسرانو مشوره و منله و او بيا د سهسرام د لارې د «اود» په لور وخوزيد. شيرخان د محمود لودی څخه په شاهانه توګه استقبال وکړ او چې چاپ دهغه د لښکرو سره يو ځای روان شو.

په دې وخت کې بابر دخپل زوې همايون د ناروغتيا په اړه انديښمن و ، په دې اساس يې بلې موضوع ته هيڅ توجه نه کوله. محمود لودې د همدې حالت څخه ګټه پورته کړه ، د ګنګا د درياب څخه راتير شو په لکنهو يې ولکه وکړه ، په همدې وخت کې بابر و مړ او په ځای يې زوې همايون په تخت کيناست.

کله چې همايون ته په اګره کې د لکنهو د لاسه د وتلو خبر ورسيد نو هغه د جونپور په لور وړاندې تګ پيل کړ. په ۱۵۳۲ ز کال کې د محمود لودي او همايون تر منځ سخت جنګ وشو. په دې جنګ کې محمود لودی ماتې وخوړله ، او د بهار په لور و تښتيد. محمود لودی يو ځل بيا فوځ منظم کړ خو بيا هم د ناکامۍ سره مخ شو ، بلاخره د اړيسې په لور ولاړ او لږه موده وروسته هملته ومړ.

ددې جنګ نه وروسته مغلو دا احساس کړې وه چې په دې لويه وچه کې دشيرخان د ځواکونو پرته بل ځواک دهغوې مقابله نه شي کولې ، شيرخان هم دا احساس کړې وه چې تر هغو چې خپل ځواکونه ځواکمن نه کړي او دخپل سلطنت پولو ته پراختيا ور نه کړی نو تر هغې په ارام کښينه نی.

تر دې ځايه د شيرخان زوړ عسکر خپلې خبرې کولې او بيا تم شو ، تر لږه پورې خاموشه و او بيا يې ژبه روانه شوه او ويې ويل:

صاحب خانه ! ددې حالاتو نه وروسته همايون زمونږ د اقا شيرخان څخه و غوښتل چې هغه دې خپله د چنار کلا دوې ته حواله کړی.خو شيرخان د مغلو دا خبره و نه منله ، نو اوس همايون يو ستر لښکر راخستې او دشيرخان د ځپلو له پاره د اګرې څخه را روان شوې دې. شيرخان هم ددې ځايه څو فرلانګه مخته دخپلو عسکرو سره يو ځاې پړاو کړې دې او دهمايون د راتللو انتظار کوی ، و به ګورو چې د همايون د راتللو وروسته به ددوارو فوځونو تر منځ څومره خطرناک او وينه تويونکې جنګ نښلي ، او اوس مونږ تا هم همغه ځاې ته ور وړو چيرې چې شيرخان د خپل فوځ سره پروت دې. تر دې ځايه هغه عسکر خپلې خبرې بس کړې او بيا صاحب خان په خبرو پيل وکړ.

ګوره زما وروره ! زه ستا ممنون او شکر کونکې يم چې تا زما د غوښتنې په اساس زه د شيرشاه د ټولو حالاتو څخه خبر کړم او ټوله قصه دې را ته په ښه تفصيل سره وويله ، دشيرشاه د حالاتو د اوريدو نه وروسته زه هيله کوم چې دا وګړې به زما په معامله کې له ما سره انصاف وکړی ، ځکه هغه څوک چې د يوه اعلی مقام د تر لاسه کولو له پاره دومره هلی ځلې وکړي ، دومره ستونزې وګالي ، نو زما په فکر به داسې شخص زما په څير د يوه وګړې سره ظلم او زياتې و نه کړي ، ګوره وروره ! اوس زه د خپل زړه په پوره ډاډ سره له تاسې سره يو ځاې دشيرخان په خدمت کې حاضريږم. ددې خبرو وروسته صاحب خان غلی شو خو د شيرخان هغه زوړ عسکر ورته يو ځل بيا وويل

:

ګوره صاحب خانه ! زه به يوه بله خبره هم تاته وکړم. زه فکر کوم چې ته د رهتاس د راجه چندرمل سره ښه اړيکې لرې ، خو اوس په دې نژدې وختو کې په هرکش باندې هم مصيبتونه را روان دي ، دهغه په دې خبره باندې صاحب خان ورته وويل:

ګوره دوسته ! زه نه ددې راجه سره ذاتي اړيکی لرم او نه دومره ژور مراسم ور سره پالم. زه او زما ورور دواړه د يوه کوچي قبيلې د سردار غلامان يو. زما پلار هم هملته زمونږ سره و. اوس هغه ستاسې د عسکرو په لاسو و مړ. تر هغې چې د راجه هرکشن پورې اړه لري نو زه بايد دا ووايم چې زه د دغه کوچی قبيلی د سردار له پاره په ځنګلونو کې ګيدړې ښکار کوم او بيا دهغې پوستکې باسم او پلورم يې. د رهتاس راجه ددې پوستکو ډير ستر پيرونکې دې. بس په همدې لړ کې هغه ما پيژني ، هسې خو هغه پر ما ډير مهربانه دې ، ما ته د زوې په نوم باندې غږ کوی خو زما بدبختی په دې کې ده چې زه د هغې په لور ګنګا باندې عاشق يم. او زما نوره ډيره بدبختي دا ده چې زه د ګنګا بدې راځم ، هغه دبل کوم چا سره مينه کوي ، او يا دا چې د يوې هندو نجلۍ په حيث زما په څير د مسلمان نه يی بد راځی او دخپل ځان له پاره مې وړ نه ګڼی ، خو دا را ته ووايه چې شيرخان ولې د رهتاس د راجه هرکشن پر خلاف په حرکت راځی ، دهغه په دې خبره هغه زوړ عسکر ورته وويل:

ګوره صاحب خانه ! هغه وخت چې همايون د شيرخان څخه د چنار کلا و غوښتله او شيرخان دهغه دا غوښته و نه منله او بيا چې کله شيرخان ته څرګنده شوه چې همايون ددې کلا د تر لاسه کولو له پاره ستر لښکر تيار کړې او غواړي يرغل وکړي نو شيرخان د همايون په خلاف د رهتاس د راجه چندرمل څخه کومک وغوښت خو د رهتاس راجه شيرخان ته د کومک ورکولو څخه انکار کړې. بس شيرخان همدا خبره زړه کې اچولې ده او کله چې هم ورته موقع او فرصت په لاس ورشی نو هغه به په راجه هرکشن باندې حمله کوی او د رهتاس کلا به ترې نه نيسي ، دهغه په دې خبره صاحب خان وويل چې که چيرې شيرخان داسې وکړی نو دا به ډيره ښه وی. په دې توګه به دهغه په توان او ځواک کې ډيرښت راشي او په خپل سلطنت کې د پراخيدو هيلی به يی هم تر سره شي.

د صاحب خان ددې خبرو په ځواب کې د شيرخان هغه زوړ عسکر خاموشه شو ، خپل آس ته يی نوره هم کمچينه ورکړه او د پخوا په نسبت يی نور هم ګړندې کړ.

۴

شیرخان د ګنګا او کرم ناسته ددریابونو د یوځای کیدو د ځای سره نژدې دخپل لښکر سره یو ځای پړاو کړې و . دهغه مخبرانو هغه لا د پخوا څخه خبر کړې و چې دهغه څو عسکرو هغه ځوان ، چې د شیرشاه د لښکر څو کسان یې وژلي ،نیولي او له ځانه سره یې را روان کړي. په دې اساس کله چې صاحب خان د شیرخان تر مخه د دریدو له پاره راو ستل شو نو هغه وخت شیرخان په یو لوړ ځای کې د غونډۍ په سر ناست و . د هغه ښي لورې ته دهغه زامن قطب خان ، عادل خان ، او جلال خان ناست و . په داسې حال کې چې چپ لورې ته یې د عسکری سالارانو څخه هر یو اسماعیل سوري ، حبیب خان ککړ ، غازخان سور ، سلطان سرادنی ، هیبت خان نیازي ، حاجي خان برنی او برهمی جیت ټول یو له بله سره اوږه په اوږه ناست و . کله یې چې صاحب خان د شیرخان مخې ته راوست ، نو شیرخان ورته په ډیر غور او دقت سره وکتل ، بیا یې ښی لورې کې ناست خپلو درې واړه زامنو ته مخ کړ او ورته یې وویل:
زما زامنو !دا ځوان چې اوس ستاسې تر مخ ولاړ دې که څه هم په ښکاره توګه ډیر عاجز او مسکین تر سترګو کیږي. خو زه یې په تندې باندې د ځلیدونکو ستورو په څیر رڼا ، او د استقلال ، میړانې او بهادرۍ لیکي وینم . دهغه د سترګو او دهغه د مخ او څیرې څخه ډاګیزه کیږی چې هغه به یوه ورځ په دې تیارو شپو کې د خپل مقدر له پاره لمر ثابتیږي. که چیرې د ې د کوم لښکر سالار و ټاکل شي نو د هوا په څپو کې به د اذان د خپریدونکي نور د څپو په څیر و غځیږی. که څه هم دا وخت هغه د نیول شوې مرغۍ په څیر خاموشه ، دروند او غلې تر سترګو کیږي خو په خپل وخت سره به هغه د ښوویدونکو ، شورکونکو اوازونو په څیر په اوښتو را اوښتو سره د اور د سکروټي په شان راڅرګند شي.
شیرخان تر دې ځایه خبرې وکړی او بیا خاموشه شو اودصاحب خان څخه یې وپوښتل چې:
تا ولې زما دلښکر خلک وژلي دی ؟صاحب خان ورته په ځواب کې وویل:
ګوره فریدخانه !خلک تاته شیرخان وایی او زه تاته د شیرشاه په نوم مخاطب یم. ما په ځنګل کې د ګیدړو ښکار کاوه ، په د ې وخت ما او زما پلار چې له ما سره یو ځای و ، وکتل چې څو کسه وسله وال ځوانان د یوې معصومې نجلۍ عزت او عصمت تر پښو لاندې کوی ، ما هغه نجلۍ و پیژندله ، ځکه هغه زما پیژندګلو وه ، هغه د رهتاس د راجه هرکشن لور شهزادګۍ ګنګا وه. شیرشاه !نجونې نایابه او ډیر ارزښتناکه ګوهر دې ، په دې اساس زه سمدستي دخپل پلار سره یو ځای د رهتاس درا جه هرکشن د شهزادګۍ ګنګا د خوندې ساتلو په خاطر مخته ورغلم. هغه وسله والو ځوانانو چې هغه یې پورته کړې وه او غوښتل یې و یې تښتوی ، پرما او زما په پلار را کیښنودل ، بدقستمۍ سره چې په دې مقابله کې زما پلار له منځه ولاړ . خو ما هم هغوې ټول له منځه یوړل . ما د شهزادګۍ ګنګا عصمت او عزت خوندې وساته او هغه مې دهغه د پلار د پړاو په لور سلامته واستوله. دهغې پلار هملته د ښکار د ځای سره نژدې پړاو کړې دې. په همدې وخت کې ستا وسله والو ځوانانو زه محاصره کړم او ستا تر مخه یې راوستلم ، بس زما جرم او ګناه همدومره وه. که چیرې دکومې معصومې نجلۍ عزت اوعصمت خوندی ساتل ګناه وی نو زه بیا مجرم یم او د هرې سزا له پاره چې تاسې یې راکوئ تیار یم.
دصاحب خان د ټولو خبرو د اوریدلو وروسته شیرخان غوښتل کومه پریکړه وکړي چې دوه اس سپاره په ډیره ګړندۍ توګه هلته را ورسیدل ، هغوې دخپلو آسونو څخه را کښته شول اوپه ډیره بیړه باندې را نژدې شول او د شیرشاه څخه یې د څه ویلو له پاره اجازه وغوښتله . شیرخان ورته د نژدې راتلو حکم وکړ ، بیا دهغوې دواړو څخه یو کس چې عمر یې نسبتا زیات و دشیرخان سره نژدې کیناست او په ډیر راز سره یې ورته په غوږ کې وویل:

ګوره شیرخان ! زه د کوچي قبیلې سردار یم. زما نوم فدایي خان دی، دغه خان چې ستا تر مخه ولاړ دی دغه نوم صاحب خان دی، دا زما غلام دی. شیرخانه ! ایا ستا په ذهن کې د ملک سکا په نوم د یوه کس نوم راځي ؟ دغه په دې خبره شیرخان ټکان شانته وخوړ او ویې ویل:

هو ! زه خو ملک سکا ډېر ښه پیژنم، هغه زمونږ کورني غلام و، بیا زما د پلار د سختیو په اساس هغه مونږ پرېښودو او ولاړ. دغه په دې خبره فدای خان سمدستي وویل: و اوره شیرخانه ! هغه ملک سکا چې ستاسې کورنۍ غلام و او بیا ستاسې څخه و تښتید نو ماته راغې او د خپلو دواړو زامنو مقرب خان او صاحب خان سره یو ځای زما غلام شو. دا دري واړه پلار او زامن د ګیدړو په ښکار کې ډېر زیات ماهر دي، د هغه وخته چې دوی دلته راغلي نو زما په لاسته راوړنه کې ډېر زیات زیادښت راغلی دی، شیر شاه ! دغه ځوان صاحب خان چې همدا اوس ستا تر مخه ولاړ دی د همغه ملک سکا زوی دی، او دغه ځوان چې له ما سره یو ځای دلته ستا دربار ته راغلی د هغه ورور مقرب خان نومیږي چې د صاحب خان مشر ورور دی.

د فدای خان د دې څرګندونو په اساس شیرخان د خپله ځایه را پورته شو او د مقرب خان سره یې ډېر ښه روغبړ وکړ او بیا فدای خان ورته وویل: شیرخانه ! زه به تاته دا هم ډاګیزه کړم چې ستا کوم وسله وال ځوانان چې د صاحب خان په لاسو وژل شوي دي، هغوی هغه خلک و چې غوښتل یې د رهتاس د راجه هرکشن لور شهزادګۍ ګنګا له ځانه سره پورته کړي او بې عصمته او بې ابرو یې کړي، په دې اساس صاحب خان د شهزادګۍ ابرو او عزت خوندي ساتلې، او د دې تر څنګ دا باید هم درته ډاګیزه کړم چې صاحب خان د راجه هرکشن د لور شهزادګۍ ګنګا سره ډېره مینه لري او غواړي هغه د خپل ژوند ملګرې و ګرځوي خو بدبختي داده چې شهزادګۍ ګنګا ترې نفرت او کرکه کوي. او صاحب خان نه خوښوي، کیدې شي چې د دې علت د صاحب خان مسلماني وي یا دا چې صاحب خان یو غلام دی او هغه نه غواړي د یوه غلام سره یو ځای شپې سبا کړي.

تر دې ځایه د خبرو وروسته فدایي خان خاموشه شو، نو شیرشاه هغه او مقرب خان نور هم د خپله ځانه سره را نژدې کړل. کله چې هغوی د شیرخان سره نژدې کیناستل نو بیا شیرخان په خپل مخکې ولاړ صاحب خان ته وویل:

صاحب خانه ! دا چې تا د رهتاس د راجه هرکشن د لور شهزادګۍ ګنګا د عصمت او عزت د خوندي ساتلو په خاطر زما عسکر وژلي دي، په دې اړه به له تا څخه پوښتنه ګرویږنه و نه شي. په اقدس ذات قسم خورم چې که چیرې د یوې نجلۍ د عزت او عصمت د ساتلو په خاطر تا د دې څخه لس واري زیات کسان هم وژلي وای نو بیا به هم ما ستا په ذات باندې فخر او ویاړ کاوه. و اوره ! هغه کسان چې تا د دې مقدس کار له پاره وژلي دي، نو که هغوی ستا د لاسو څخه خوندي هم پاته شوې وای نو ما به یې دلته سر له تنو جدا کړې و. زه ډېر افسوس کوم چې د هغو ځوانانو په لاسو ستا پلار ملک سکا هم وژل شوې دی. ملک سکا زما د کورنۍ میراثي غلام و. زه د هغه په مړینه ډېر زیات غمژن شوې یم. اوس زه نه غواړم چې ته پس له دې در په در ژوند تیر کړې. خو اوس را ته همدو مره ووایه چې ته یوازې ګیدړې ښکاروې او که په تورې وهلو او د تیغ وهلو په فن کې هم مهارت لرې ؟

د شیرخان د دې پوښتنې په ځواب کې صاحب خان تر ډېره وخته پورې په فکر کې ډوب و، بیا یې خپله سینه پرانسته او د عزم او استقلال د جذبې نه په ډک اوزا سره یې وویل: ګوره شیرشاه ! که ته غواړې ما په خپل لښکر کې شامل کړې نو زه تا ته ډاډ درکوم چې لکه څنګه مې چې په پخوا وختو کې په ځنګلونو کې ګیدړې ښکار کولې نو له دې وروسته به ستا دښمنان هم ښکار کوم. شیرشاه ! زه نه پوهیږم چې ستا ښې او چپ لورې ته څوک ناست دي نو که چیرې ته یې را وپیژنې نو زه د هغوی تر مخه یو څه ویل غواړم. د هغه په دې خبره د شیرشاه په مخ او څیره کې د خوشحالۍ نښې نښانې را وځلیدې او بیا یې وویل:

ګوره صاحب خانه ! زما ښي لورې ته زما زامن ناست دي او زما چپ لورې ته زما عسکري جنرالان ناست دي . دغه په دې خبره صاحب خان خپله سینه نوره هم پرانسته او خپله غړۍ یې پورته کړه او په ډیر جرئت سره یې وویل :

شیرشاه ! ستا نه پرته ستا زامنو او ستا سالارانو ټولو ته بلنه ورکوم چې دهغوې له ډلې څخه چې هر څوک غواړې له ما سره دحرب اوضرب په فن کې مقابله وکړي ،نوکه چیرې ما دهغوې د هر یوه څخه ماتې وخوړه ، او ناکام شوم نو بیا به ټول ژوند ستا په غلامۍ کې تیروم او که چیرې زه دهغوې په مقابل کې بریمند شوم نو بیا کوم مقام چې ستا خوښه وی ماته یې راکړه .

دصاحب خان ددې خبرو په اوریدو سره شیرخان تر یوه وخته پورې هغه ته په توصیفي سترګو سره وکتل او بیا یې په استفهامیه ښه خپلو زامنو ته وکتل او ورته یې وویل : ګورئ: ما چې د صاحب خان په اړه کومه اندازه لګولې وه هغه بلکل سهی را ووتله ، زه پوهیږم چې ستاسو څخه یو هم دهغه سره د تیغ وهلو مقابله نه شئ کولې . خو تر هغو چې زما د سالارانو پورې اړونده ده نو په دې وخت کې هیبت خان نیازي تر ټولو ستر تیغ وهونکې او ځواکمن انګیرل کیږي ، ددې ترڅنګ برهم جیت هم ددې دعوا لری او وایی چې په دې فن کې هغه ته ،دهغه کوم دویمګړې نه تر سترګو کیږی. زه فکر کوم چې ددوې دواړو څخه به یو یې د صاحب خان په مقابله کې ازمیښت کوم ، د شیرشاه ددې وړاندیز په اړه دهغه زوې عادل خان په خنداکې وویل چې :

دورنده پلاره ! ما ته خو دا صاحب خان د خپل ورور په څیر ښکاری . په دې اساس زه نه غواړم چې دهغه سره مقابله وکړم . او زما نور ورونه به هم دا کار و نه کړي ، خو دا چې ته غواړې هغه د برهم جیت اویا هیبت خان نیازی سره مقابله وکړي ، نو دا راته ډیره سهی ښکاري ، هسې خو هیبت خان د عمر له اړخه د صاحب خان څخه ډیر مشر دې ، لږ تر لږه دوه هومره توپیر به یې موجود وي ، او برهم جیت هم همداسې درو اخله . په هرصورت و به ګورو چې صاحب خان ددې دواړو په مقابله کې څه ډول را څرګندیږی ، خو پلارجانه زه تاته یوه مشوره درکوم . دهغه په دې خبره شیرشاه په ډیره مینه دخپل ځوې عادل خان په لور وکتل او ور څخه یې وپوښتل چې څه ډول مشوره ؟عادل خان ورته وویل :

دورنده پلاره ! زما په آند زمونږ په ټولو سالارانو کې هیبت خان د جسمانی او فزیکې اړخه ډیر توانمند تر سترګو کیږی.نو په دې خاطر دهمدې هیبت خان نیازي ځواک اوفن د صاحب خان په مقابل کې وازمایه . تر څنګ یې برهم جیت د توري وهلو او د تیغ وهلو په فن کې دیر عیار او چالاکه ګڼل کیږی ، نو د توري وهلو له پاره د صاحب خان سره برهم جیت را مخته کړه . شیرخان دهغه ددې خبرې سره توافق وکړ او ورته یې وویل چې همداسې به وکړو .

ددې پریکړې وروسته شیرخان خپل سالاران هر یو هیبت خان نیازي او برهم جیت را وبلل . دواړه دشیرخان مخې ته را غلل او و دریدل ، شیرخان اول د هیبت خان نیازي لورې ته وکتل او ورته یې وویل:

هیبت خانه ! خپله وسله دې لرې کړه ، اوپه سر او بازوګانو دې چې کوم او سپنیز خولونه تړلي هغه هم را پرانیزه . هیبت خان د شیرخان دحکم سره سم خپل ټول جنګي سامان له ځانه لرې کړ او لوڅ و درید. شیرخان ورته وویل چې د صاحب خان په لور ورشه او د هغه سره د خپل جسمانی ځواک مقابله وکړه. تر څنګ یې صاحب خان ته مخ کړ او ورته یې وویل:

صاحب خانه !ما ستا سره د مقابلې له پاره خپل دوه کسه سالاران ټاکلي دي ، چې د یوه نوم هیبت خان دې اودبل نوم برهم جیت. هیبت خان به له تاسره د جسمانی ځواک مقابله کوی ، په دې مقابله کې به هیڅ ډول وسله نه استعمالیږي ، او بیا به د تیغ وهلو مقابله وی ، هغه به زما سالار ابراهیم جیت له تاسره کوي ، ایا تاته زما دا خبره قبوله ده ؟دهغه په دې خبره صاحب خان وویل چې: شیرشاه !ته حاکم یې او ستا هره پریکړه ماته دمنلو وړ ده . او زه هیله کوم چې زه به ستا د هیلو مطابق عمل وکړم. ددې خبرې سره سم شیرخان هیبت خان نیازی را مخته کړ او د مقابلې د پیلیدو حکم یې وکړ .

هیبت خان د ډیرو اوچتو قدمونو سره مخته راغې . کله چې صاحب خان ته را نژدې شو نو ودرید ، بیا یی په یو ډول سپکوالی او حقارت سره صاحب خان ته مخ کړ او ورته یی وویل: اې د لیوانو او ګیدړو ښکار کونکیه !واوره !تا څه فکر کړې چې ته به د لته زما د اقا شیرخان په وړاندې زما سره مقابله وکړې. تا خو په ځنګلونو کې دلیوانو او ګیدړو ښکار کاوه او همغه درته ګټندوې و. د انسانانو ښکارکول ستا په وس کې ندی. ته یوکوچې بنجاره یی. ستا د تیغ وهلو او دا ډول مقابلو سره څه کار دې. دهغه په دې خبرو باندې صاحب خان ځواب ورکړ او ورته را غبرګ شو.

هیبت خانه واوره ! ته ماته یو ګذار راکړه او بیا ووینه چې پای به یی څه وي ؟ دهغه په پایلو کې به زه تاته و ښایم چې د ګیدړو او لیوانود ښکار کولو تر څنګ زه خپل مقابل لورې هم ښکار کولې شم. کله چې ته له ما سره په ټکر کې شې نو د هغې نه څو لمحې وروسته به دا ناست پاست خلک ووینی چې زه څنګه ستا د ذهن کوڅې د ژړا او ستا د زړه تندې جزیرې د چغو او واویلاو په زخمونو ډکوم

هیبت خانه واوره !ما د یوه غلام او کوچې نبجاره په څیر په خپل ژوند کې تر او سه تیاره درواز ې تر شا ټکولې. خو نن به ستا بدن ټکوم ، او ستا عزت به د خاورو سره خاورې کړ م ، او ستا د ساګانو شاهراه به ورانه ویجاړه کړم ، مخته راشه او ماته ګذار راکړه ، بیا به زه تا ته خپل ځان در وښایم. بیا به دغه ټول خلک ووینی چې د مقابلې په دې ډګر کې ذلیل څوک دې او فاتح څوک .

هیبت خان واوښت راواوښت او بیا را مخته شو او خپل ښې لاس یی پورته کړ او غوښتل یی چې صاحب خان ته یو دروند ګذ ار ورکړې ، خو صاحب خان په خپل ځای باندې ارام ولاړ و . څنګه چې هیبت خان خپل سوک په هوا کې پورته کړ نو صاحب خان هم متحرک شو او دهیبت خان په سوک یی سوک ورکړ ،کله چې ددواړو لاسونه په پوره سختۍ یو دبل سره په هوا کې ټکر شول نو هیبت خان د درد له لاسه تاو را تاو شو په داسې حال کې چې صاحب خان ورته خندل .

په ترتیب دوه درې ځلې هیبت خان خپل ښې لاس پورته کړ او هڅه یی وکړه چې صاحب خان باندې ګذار وکړې خو صاحب خان هر ځل دهغه سوک په خپل سوک باندې تم کاوه . ددې وروسته صاحب خان دفاع پریښوده او دیوې بې روحه او بې حرکته ستنې په څیر و درید . دهغه په دې کار باندې د هیبت خان حوصله زیاته شوه او یو په بل پسې یی درې څلور درانه ګذارونه د صاحب خان په اوږو ، غاړه او سینې باندې وورول. صاحب خان دا ټول ګذارونه په ډیر صبر او زغم سره واخستل ،خو کله چې د صاحب خا ن له لورې کوم عکس العمل را څرګند نه شو نو بیا هیبت خان په خپل ځای لږ څه اندیښمن شاته شو ، په همدې وخت کې یی هیبت خان ته وویل:

ګوره هیبت خانه !داسې بریښې چې ستا په ضرب کې کوم ځواک او قوت نه دې پاته . هیبت خانه !په دې کې شک نه شته چې زه یوکوچې او بنجاره یم خو دهغه وخته چې هوش را پیدا شوې د ځنګلې ځناورو ښکار کوم ، خو هیبت خانه ما ستا نوم مخته کیښود اودا اندازه مې وکړه چې ته به د ځنګلې ځناورو په څیر پر ما حمله وکړې او ماته به ستا تر مخه دفاع کول ستونزمنه شي ، خو ته زما تر مخه د میږې اوپسه په څیر ثابت شوې ، تا ماته څلور پنځه درانه ګذارونه راکړل خو تا وکتل چې ما دهیڅ ډول تکلیف او اذیت څرګندونه هم و نه کړه. ددې نه دا ثابتیږی چې چې ستا په سوک کې ، ستا په ګذار کې هیڅ ډول روح نه شته. زه به تاته دضرب ورکولو یوه نمونه وښایم ، ددې خبرې سره سم صاحب خان هیبت خان دغاړې لاندې په یوه قوی سوک وواهه ، د هیبت خان پښې په زمکه ولړزیدې او پړمخ په زمکه پریوت.

داسې بریښیده چې په صاحب خان باندې لیونتوب راغلی وی ، هغه په ډیره بیړه ورمخته شو او هیبت خان یی درې څلور لغتې نور هم وواهه ، هیبت خان د لکه د دروند بار لاندې اوښ په څیر د درد او تکلیف څخه بړ بړې وهلې. بیا صاحب خان هغه د ویښتانو څخه و نیو ، را پورته یی کړ او څو څپیړې یی په مخ او خوله باندې وواهه ، هیبت خان یو ځل بیا د درد او تکلیف په اساس په زمکه باندې پړمخه را پریوت.

صاحب خان یو ځل بیا په توپانې توګه ورمخته شو ، بیا یی د ویښتانو څخه و نیو او په یوه ټکان سره یی هیبت خان د زمکې څخه را پورته کړ ، یو لاس یی د هغه په څټ کې او بل یی د هغه په پښو کې ورکړ او بیا یی په دواړو لاسو پورته کړ او په هوا کې یی را زوړند کړ ، تر ډیره پورې یی په فضا کې د ګول د ایرې په شکل کې و څرخاوه او بیا یی هغه د ډیرې بې وسۍ په حال کې د شیرخان په پښو کې ور و غورځاوه.

ددې کار په کولو سره صاحب خان شیر خان ته مخ کړ او ورته یی وویل: زه د ځنګلې ځناورو ښکارکونکی غلام یم خو دهیبت خان په څیر امیر انسان زما یوګذار هم و نه شو زغملاې. کله چې دا هیبت خان میدان ته د مقابلې له پاره راغې نو زه د هغه دنوم څخه وویریدم او فکر مې کاوه چې د هغه تر مخه به ماته خپله دفاع کول هم ستونزمنه شي. مګر دا خو بلکل د خاورو او موم په څیر ثابت شو ، ما هغه ته څو ګذارونه ورکړل خودې ظالم خپله دفاع هم ونه شوه کړاې ، څرګنده نه ده چې دا څه ډول هیبت خان دې چې د هغه په ضرب کې نه جوش شته ، نه ولوله او نه ځواک اونه قوت.

دصاحب خان ددې خبرو په اوریدو سره شیرشاه په خپل ځاې باندې ناست و او تر ډیره پورې په خندا شین و ،تر څنګ یی په ډیره مشفقانه توګه د صاحب خان په لور وکتل او بیا یی ورته وویل:

صاحب خانه ! زما دا سالار د ډیر زیات ځواک او قوت خاوند دې ، خو ما وکتل چې دا ستا تر مخه د وزې په څیر کمزورې شو. ددې څخه زه په دې ورسیدم چې صاحب خانه ته د هیب خان نه هم پورته هیبت خان یی. تا هیبت خان مغلوب کړ اودا دې وښوله چې ته ډیر ستر اوعظیم یی.'په لاشریک خداې مې سوګند چې تا د هیبت خان په وهلو سره دا ثابته کړه چې ته د لښکرو د سالارۍ وړتیا لرې.

په ځواب کې ورته صاحب خان وویل: شیرشاه ! زه ستا ددې خبرو شکریه ادا کوم ، تر اوسه خو مقابله نیمایی شوې ده ، د هیبت خان سره خو زما مقابله یو اځې جسمی مقابله وه او هیڅ ډول وسله په کې نه استعمالیده ، اوس به زه ستا ددویم جرنیل برهم جیت انتظار کوم ، چې هغه میدان ته را ښکته شي ، زه به د هغه سره وسله واله مقابله کوم او هغه به د تیغ وهلو مقابله وې. د صاحب خان په دې خبرو باندې شیرشاه خپل سالار برهم جیت را وباله ، برهم جیت سمد ستي را پورته شو او د شیرخان مخې ته را غې او ودرید. په همدې وخت کې شیرشاه د لاس په اشارې سره صاحب خان هم را وباله او بیا یی ورته وویل:

صاحب خانه ! هیبت خان ته د ماتې د ورکولو وروسته زه دې پایلو ته رسیدلې یم چې تا دخپل لښکر اعلې سالار و ټاکم ، ګوره ! اوس په سر باندې خول ، په جسم باندې ډال او په اوږو باندې د اوسپنې خولونه را واچوه ، ځکه دا هغه جنګې سامانونه دي چې برهم جیت هم په ځان اچولی دي. تر څو ته د هغه سره د تیغ وهلو مقابله وکړاې شې. ما دا ټول هر څه ستا له پاره را غونښتې دی.

د هغه په دې خبره صاحب خان سمد ستی وویل:

درونده شیرشاه ! ماته د دا ډول جنګې سامانونو درا غوښتلو هیڅ اړتیا نه وه ، زه به ددې برهم جیت سره په همدې حالت کې، لکه څنګه چې یم ، د تیغ وهلو مقابله کوم. زما توره او زما ډال همدا ا وس د میدان په منځ کې پراته دې ، اجازه راکړئ چې هغه د هغه ځآیه را واخلم او د برهم جیت مقابلې ته راشم.د صاحب خان ددې ځواب په اړه شیرخان لږ څه فکر وکړ اوبیا یی خپل سالار برهم جیت ته وویل:

برهم جیته ! ته هم خپل ټول جنګې لباس له ځانه ښکته کړه . او د صاحب خان په څیر یو اځې خپله توره او ډال له ځانه سره و ساته . د هغه په دې خبره برهم جیت سمد ستې متحرک شو او په خپل ځان اچولی ټول شیا ن یی له ځانه لرې او هیسته وا چول . هغه دخپلو لاسو څخه او سپنیزې لاس پټونی او د اوږو څخه اوسپنیز خولونه هم لرې کړل. بیا شیرخان دواړو ته د میدان منځته د ورتللو او هلته د تیغ وهلو دمقابلې د پیلولو حکم وکړ.

میدان ته د ورکیوتلو سره سم دواړو صاحب خان او برهم جیت په یوه ټکان سره خپلې تورې د تیکو را وویستلې ، او خپل ډالونه یې سنبال کړل ، بیا برهم جیت خپله توره په هواکې خوځوله او د صاحب خان څنګ ته راغې او ورته یې وویل:

ګوره صاحب خانه ! ته تر اوسه پورې ځوان یې او د رته د تجربې ، زغم او تحمل اړتیا ده ، زه دا خبره منم چې تا به جسماني ځواک کې هیبت خان ته په ډیره اسانۍ سره ماته ورکړه خو تیغ وهل یواځې د ځواک او قوت لوبه نه ده ، هغه ته د یرې تجربې ، فن او پوهې اړتیا ده ، ماته ته تر اوسه پورې په دې کار کې خام معلومیږې ، ځکه چې تا تر اوسه پورې یواځې د ګیدړو او لیوانو ښکار کړې دې ، د انسانانو سره د ې مقابله نه ده کړې ، او فکر کوم چې ستا په د ې لنډ ژوند کې دد ې تجربې وخت د رته نه د ې تر لاسه شوې. د هغه په دې خبرو باندې صاحب خان ورته وویل:

ګوره برهم جیته !دا سهی ده چې ما به د یوې کوچې قبیلې د غلام په څیر په ځنګلونو کې یواځې د ګیدړو او لیوانو ښکار کړې وي ، خو ګوره برهم جیته ! ستا په پرتله هیبت خان د یوه لیوه په څیر و ، خو کله چې ما هغه لیوه مات او مغلوب کړ نو ستا حیثیت د هغې په مقابل کې د ګیدړې په څیر دې ،ستا ماتول ماته ډ ې اسانه دی. په کومه غلطه انګیرنه کې ځان مه ور غورځوه ، چې ته ډیر پوه تیغ وهونکې یې. او که نه پښیمانه به شې. برهم جیت د هغه په دې خبرو باندې بیزارې و ښوولې او ورته یې وویلې:

ګوره صاحب خانه !ته ولې د خپل ژوند غوښتنې او ارمانونه کونډوې، ولې خپل ځان د روح او بد ن په اختلاف کې وراچوې ، کله چې زه درباندې حمله وکړم نو ته به خپل ځان د سوزیدلې شپې د خوبونو په څیر درویزه محسوس کړې. ته تر اوسه پورې ځوان یې او تر اوسه د وخت د ګوډو لمحو کې په امصاکانو باندې روان یې. نو په دې اساس دا مقابله په ډیر احتیاط سره وکړه ځکه د تیغ وهلو فن د هرچا په وس کې نه وی او نه پرې هرې سرې پوهیدې شي. د هغه په دې خبره صاحب خان سمد ستې وویل :

ګوره برهم جیته ! دا به وخت وایي چې څوک د تجربو په امصاکانو باندې مخته ځی. هسې خو زه تاته ډاډ درکوم چې کله چې زما او ستا تر منځ ټکر وشي نو زه به ستا د تجربو په ټولو لمحو کې زهرورګډ کړم. تا چې د موسمونو په یخوالي کې د پخوالی کوم زوړ څادر له ځانه راتاو کړې دې زه به هغه څادر له تانه را پریباسم. ګوره برهم جیته ! هغه څه چې زه یې درته وایم ، هغه درته په عملی توګه ښایم ، که څه هم هغه زما له پاره زما د وجود ، زما د روح او زما د ژوند په قیمت تمام شي. اوس نو ځنډ مه کوه ، پر ما حمله وکړه تر څو دا مقابله پیل شي ، د هغه به دې خبره برهم جیت سمد ستې را مخته شو او په صاحب خان باندې یې د خپلې تورې ګذار وکړ.

صاحب خان د برهم جیت د تورې دا ګذار په ډیره اسانۍ سره په خپل ډال سر ه تم کړ، تر لږه وخته پورې دواړو په سوکه توګه یو په بل باندې یرغلونه او ګذارونه کول ، بیا صاحب خان د سوکه والی دا لوبه ختمه کړه او د برق په څیر او په ډیره ګړندۍ توګه یې په خپل مخکې جنګیدونکې برهم جیت باندې حمله وکړه . برهم جیت تر یوه وخته پورې په پوره میړانې سره مقابله وکړه خو بیا هغه د صاحب خان د تیزو او ګړندیو حملو تر فشار لاندې راغې او ځان یې بې وسه محسوساوه ، برهم جیت اوس د صاحب خان د تیرو حملې لاندې د زغم د نه راوړلو په اساس شاته تګ پیل کړې و .

معامله او مقابله خپل انجام ته رسیدونکې معلومیده ، برهم جیت چې خپل ځان یې بې مثاله تیغ وهونکې ګاڼه ، اوس یې ډیره ستومانتیا احساسوله ، د هغه د ظاهرې حالت څخه هم دا را څرګندیده چې د هغه کیفیت اوس داور سره د ایښول شوو اوبو د پوکڼیو په څیر ګرزیدلې دې. تر ډیره وخته پورې صاحب خان برهم جیت په میدان کې په شا تګ کې ځغلاو ، ان تر دې چې هغه دا انداز ه وکړه چې اوس نو برهم جیت د سر نه تر پښو پورې په خولو کې ډوب شوې دې. برهم جیت څو ځله هڅه وکړه چې خپل ځان د دفاع څخه وکاږی او په جارحیت لاس پورې کړې او لکه څنګه چې صاحب خان هغه د میدان څخه په شاته ځغلولو کې مجبور کړې و په همدې توګه هغه هم د

صاحب خان سره و کړي خو دصاحب خان په حملو کې دومره تیزوالي ، دومره ځواکمني او دومره پوخوالي و چې دبرهم جیت هره هڅه یې د ناکامۍ سره مخ کوله ،

د لږڅه مقابلې وروسته صاحب خان په زوره د الله اکبر د تکبیر غږ پورته کړ او برهم جیت ته یې وویل : برهم جیته ! ځان کلک کړه زه به اوس تاته خپل رنګ در وښایم ددې خبرې سره سم صاحب خان خپله ښۍ پښه د زمکې څخه پورته کړ ه او په چپه پښه باندې را وڅرخید اویو ځل بیا یې د تکبیر اواز پورته کړ اوخپله توره یې په برهم جیت باندې را پریښوده ، برهم جیت غوښتل د هغه د تورې ګذار په خپله توره باندې تم کړی خو د هغه توره د یوه ګذار سره دوه ټوټې شوه ، یواځې د تورې لاستې د یوې وړې ټوټې سره د هغه په لاس کې پاته شو. په همدې وخت کې صاحب خان د فاتح په څیر وخندل او بیا یې برهم جیت ته وویل:

برهم جیته ! زما نوم صاحب خان دې ، که څه هم زه د کوچې قبیلې د سردار غلام یم او ما په تیرو وختو کې د ګیدړو او لیوانو ښکار کړې دې خو باید تاته دا هم ډاګیزه کړم چې زما توره نه یواځې انساني جسم بلکه اوسپنه هم دوه ټوټې کوي ، برهم جیت د خپلې ماتې ، د خپل ذلت او د خپلې تورې د دوه ټوټې کیدو وروسته ډیر زیات خجله او شرمنده شانته شوې و. بیا یې د هغه ماتې شوې توري لاستې هم وغورځاوه او ټیټ سر خپل ځای ته راستون شو او همل‌ته کیناست.

شیرخان د خپله ځایه را پورته شو ، مخته راغې او صاحب خان یې په غیږ کې و نیو ، د هغه تندې یې ښکل کړ او بیا یې ورته په ډیر پلرنی شفقت سره وویل :صاحب خانه ! هغه وخت چې تا هیبت خان د خپل قوت او ځواک په څرګندولو سره مات کړ نو په هماغه وخت کې ما ته د خپل لښکر سالار ټاکلې وې، او اوس چې تا برهم جیت په ډیره اسانه توګه د تیغ وهلو په فن او مقابله کې مات کړ او دهغه توره دې هم دوه ټوټې کړه نو اوس مې ته د خپل زوې په څیر ومنلې ، ته به دلته زما په لښکر کې د اعلی سالار په څیر دنده تر سره کوې او زما په نزد به ته زما د زوې حیثیت لرې. وایه ! دغه دواړه انعامات دې قبول دې او کنه ؟ دهغه په دې خبره ترې صاحب خان په ډیره عاجزۍ سره شکریه وکړه او ورته یې وویل:

شیرشاه ! زه پوهیږم چې زما په ژوند کې یو ستر بدلون او انقلاب راغلې دې ، زما په څیر یو غلام دا فکر او سوچ هم نه شو کولاې چې زه به په ځنګل کې ګیدړې او لیوان ښکارکوم او بیا به دکوم یو اعلی او بهترین حکمران د فوځ سپه سالار ګرځم. تا چې ماته کوم مقام او عزت را کړې نو دهغې له پاره زه ستا ډیر زیات شکر کونکې یم. شیرخان ورته وویل : ګوره صاحب خانه ! زه له تاسره یو ځای ستا ورور مقرب خان هم په خپل فوځ کې را شاملوم ، هغه به هم د یوه سالار په حیث په فوځ کې دنده تر سره کوي ، زه ډاډمن یم چې هغه به هم ستا په څیر په توره وهلو کې همداسې تورزن وي. صاحب خانه ! اوس به د فوځ د سپه سالار په څیر ستا خیمه زما دخیمې تر څنګ دریږی او هغه عزت ، وقار ، دبدبه او جلال چې زما زامنو ته په لښکر او ریاست کې ور په برخه دې هغه به وروسته له دې تاته هم در په برخه وي. زه همدا اوس تاته دخپلې خیمې تر څنګ دخیمې د درولو انتظام کوم تر څو ته په هغې کې قیام او ارام وکړې ، دهغه په دې خبره صاحب خان وویل:

شیرشاه ! زما محترمه ! ایا ماته ددې اجازه شته چې زه ولاړشم او د خپلې کوچی قبیلې څخه خپل سامان له ځانه سره راوړم. شیرخان ورته وویلې : هو ! تا ته په دې اړه اجازه شته خو ته به ژر بیرته را ستنیږې. بیا شیرخان د کوچې قبیلې سردار فداې خان ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل:

ګوره فداې خانه ! ته د کوچیانو د قبیلې سردار یې او صاحب خان او مقرب خان هم له تاسره په دې قبیلې کې دغلامانو په څیر ژوند کوي ، یعنې دا دواړه ستا غلامان دي ، اوسووایه چې ته دوې دواړه د څومره قیمت په مقابل کې ازادوې ، دهغه دخبرې په ځواب کې فدایی خان په ډیر ادب او احترام سره وویل:

هغه کرم او عنایت چې تا په دې دواړو ورونو باندې کړې دې د هغې مثال نه تر سترګو کیږي ، ګوره شیرخانه ! دوې دواړه زما غلامان وو اوماته دهغوې دپلار ملک سکا د مړینې په اړه ډیر درد را رسیدلې دې ، خو د ګیدړو او لیوانو په ښکار کولو کې دوې درې واړو پلار او زامنو ماته دومره شتمنی را کړې ده چې دوې لا دپخوا څخه د خپلې ازادۍ قیمت ادا کړې دې ، نو په دې خاطر دهغوې د ازادۍ له پاره زه هیڅ هم نه غواړم . زه دا دواړه ورونه دهمدا اوسه ازادوم ،ترڅو هغوې ستا په لښکر کې د سالارانو په څیر کار وکړي. دهغه په ځواب باندې شیرخان د هغه ډیره شکریه وکړه اوبیا صاحب خان، فدایي خان او مقرب خان درې واړه شاته شول.

د لږ څه واټن وهلو وروسته فدایي خان صاحب خان ته مخ کړ او ورته یې وویل :

صاحب خانه زویه ! ما ته په دې اړه هیڅ معلومات نه و چې ته د شیرشاه کسانو نیولې یې او دلته یې د شیرشاه دربار ته راوړې یې. ما ته خو دا خبر د رهتاس راجه هرکشن را لیږلې و او تر څنګ یې دا هم را ته ویلی و چې زه ستا ساتنه وکړم اود شیرخان څخه دې خلاص کړم . کیدې شی تا په ځنګل کې د راجه کرشن د لور شهزادګۍ ګنګا عزت او عصمت خوندي ساتلی وی . خو دلته په راتلو سره ، زویه ، یو ستر انقلاب راغې . دلته چې د مقابلې په وخت کې تا دخپل ځواک ، قوت او فن کومه مظاهره وکړه ، نو زویه ، ته همغې د زمکې څخه اسمان ته پورته کړې ، زه تا ته د شیرخان د فوځ دسپه سالارۍ اودهغه د زوې کیدو په اساس د زړه له کومې مبارکې وایم ،صاحب خانه ! زما زویه ! هغه وخت چې د رهتاس راجه هرکشن ماته پیغام را ولیږه چې ستا په تعقیب پسې راشم نو هغه دا پیغام هم را لیږلې و چې کله چې د شیرخان څخه صاحب خان را خلاص کړل شي نو ورته وو ایه چې له ما سره خامخا یو ځل وویني ، راجه هرکشن لا تر اوسه هملته پړاو کړې دې ، په دې خاطر ته د هر څه لمړۍ دراجه هرکشن د پړاو په لور ولاړ شه ، اوبیا کله چې دهغه ځایه فارغ شوې نو بیا د قبیلې په لور راستون شه ، تر دې وخته پورې به ما او مقرب خان ستا سامان را ټول کړې وي ،بیا ته دخپل ورور سره یو ځاې بیرته دشیرخان پړاو ته راستون شه. صاحب خان دهغه ددې خبرې سره اتفاق وکړ اوبیا درې واړه په خپلو خپلو آسونو باندې سواره شول او په ډیره ګړندۍ توګه یې دخپلو ځایو په لور و ځغلول.

۵

په ګړندۍ توګه د خپل آس د راځغلولو لږه شیبه وروسته صاحب خان د راجه هرکشن پړاو ته را ورسید. دهغه پړاو د کرم ناسه او سون ددریابونو تر منځ په یوې غرنۍ لړۍ کې پروت و . هغه ځاې کې ګڼ ځنګلونه و او دا دواړه دریابونه د ګنګا د دریاب معاونین ګرزیدلې و . دپړاو په منځ کې صاحب خان خپل آس ځغلاوه او نیغ د راجه هرکشن محل شکله خیمی ته ور سید.

دخپله آسه را ښکته شو او هلته ولاړ ساتونکې ته یې وویل: زه راجه را بللې یم ، کیدې شی تا ته په دې اړه هم معلومات وي. ساتونکې ورته وویل: چې که څه هم په دې اړه ماته معلومات نه شته خو ته تللې شې. ځکه چې ستا په تلو راتلو باندې کوم بندیز نه شته .صاحب خان دهغه شکریه ادا کړه اوبیا خیمی ته دننه ورننوت ، هغه وکتل چې په مخامخ کوټه کې پخپله راجه هرکشن اودهغه لور شهزادګۍ ګنګا هلته ناست دي او په خپلو منځو کې په کومه خبره سره بحث کوي ، څنګه چې صاحب خان هلته ور ننوت نو لمړۍ خو ګنګا خپل مخ ترې وګرځاوه اوبیا دهغه ځایه پورته شوه اوپه ډیره غصه او بیزارۍ سره دهغه ځایه ووتله اودخیمی بلې خونې ته ولاړه .

راجه هرکشن دخپلې لور په دې کرغیړن حرکت سره ډیر په فکر کې ولوید خو خپل ځان یې سره کنترول کړ اودخپل لاس په اشارې سره یې صاحب خان ته د کیناستو ځاې ځیګې ور وښود او ورته یې وویل: صاحب خانه ، را څه کینه . ته ولې ولاړ یې. ما خو فداې خان ته پیغام ور استولې و چې تا را ته ضرور را ولیږي ، اوس وایه کله چې ته دشیرخان عسکرو و نیولې نو څه ډول سلوک یې درسره وکړ. په ځواب کې ورته صاحب خان په خندانه خوله وویل:

ګوره راجه ! کیدې شي تا ته دا خبر را رسیدلی وي چې هلته په ځنګل کې ما دشیرشاه سورې د څو وسله والو ځوانانو څخه ستا د لور شهزادګۍ ګنګا عزت او عصمت خوندي کړ ، دهغه ددې خبرې سره سم راجه هرکشن سمد ستې دهغه خبره پرې کړه او ورته یې وویل چې : ګوره صاحب خانه ! زما زویه ! تا ته ددې خبرې کولو اړتیا نه شته چې تا د ګنګا عزت خوندي ساتلې دې اودهغې وروسته د شیرخان کسانو ته د ځنګل څخه له ځانه سره بندي یوړې ، که چیرې ته دلته زما ځاې ته را رسیدلې واې نو په ډاډمنه توګه به مې ستا ساتنه کړې واې. اوس را ته ووایه چې هغوې له تا سره څه ډول سلوک وکړ.

صاحب خان ورته په خندا کې وویل:

ګوره راجه: کله یې چې زه دشیرخان دربار ته ور وستلم ، نو هغه زما سره ډیر زیات د انصافه کار واخست ، هغه زما ددې کار څخه ډیر خوشحاله شو چې ما د هغه د وسله والو ځوانانو څخه د یوې معصومې نجلۍ عزت او عصمت خوندی ساتلې دې. بیا هغه زه دخپلو دوو سالارانو سره د مقابلې له پاره را وبللم دهغوې نومونه هیبت خان نیا زی او برهم جیت وو. دهیبت خان نیا زی سره ما د جسمي قوت د ازمایلو مقابله درلوده خو ما هیبت خان په ډیره اسانۍ سره لاندې کړ. کله چې ما د هیبت خان څخه د جسمانی ځواک د ازمیښت مقابله وګټله نو شیرخان زه د خپل فوځ سالار و ټاکلم ، خو کله مې چې دهغه دبل سالار برهم جیت څخه د تیغ وهلو مقابله هم وګټله نو شیرخان ماته دخپل زویولۍ خطاب هم راکړ. اوس نو زه د شیرخان د زویولۍ تر څنګ دهغه د فوځ سپه سالار هم یم ، دهغه څخه مې اجازه اخستې او راغلی یم تر څو د خپلې کوچې قبیلې څخه خپل سامان را ټول کړ م او بیرته را ستون شم. درا ستنیدو وروسته به په تل پاتې توګه په لښکر کې اوسیږم. په لاره کې را ته زمونږد قبیلې مشر فدا یې خان وویل چې تا خپل ځان ته را بللې یم ، ما فکر وکړ چې کیدې شي له ما سره کوم کار ولرې ، دهغه په دې خبره راجه هرکشن دخپله ځایه را پورته شو او صاحب خان ته یې وویل چې ته دلته لږ کینه زه سمد ستی بیرته را ستنیږم ، ددې خبرې سره سم راجه هرکشن هغه کمرې ته ور ننوت چې لږ څه مخته ورته شهزادګۍ ګنګا ور ننوتلې وه ،

هغه خبرې چې د راجه هرکشن او دهغه د لور شهزادګۍ ګنګا تر منځ هلته په خونه کی کیدلې نو صاحب خان په ډیره ښه توګه اوریدلې ، په دې خاطر صاحب خان هملته غلې ناست و او هڅه یې کوله چې خبره په پوره توګه واوري ، په دې وخت کې هرکشن خپلې لور شهزادګۍ ګنګا ته وویلې:

ګنګا لورې ! زه غواړم چې ته د صاحب خان څخه د خپل ناغیره سلوک او بد و الفاظو د استعمال په خاطر ښښنه وغواړې ، هغه پر تا ډیر احسان کړې دې ، ستا پت ، ستا عزت او ابرو یې خوندی ساتلې ده هغ ستا ژوند او ستا د عصمت ساتنه وکړه او تا ورته په مقابل کې سپکې سپورې وویلې. ګوره لورې !صاحب خان همدا اوس دلته زمونږ په خیمه کې ناست دې ، زه غواړم چې ته د هغه څخه همدا اوس ، دخپل ناوړه سلوک په اړه ، ښښنه و غواړې. د خپل پلار په د ې خبرو باندې شهزادګۍ یو زه تروه کړه اوپه ډیر قهر او غضب سره یې ورته وویل:

پلار جانه ! ته غواړې زه دهغه صاحب خان په څیر د یوه مسلمان ، لالچي ، بنجاره .... څخه د خپلې رویې او سلوک په اړه ښښنه وغواړم ، زه د یوه ریاست (هیواد) شهزادګۍ یم او هغه یو معمولې ښکارې ، هغه هم د ګیدړو اولیوانو ښکارې ، ذلیله او پست انسان دې. زه به ولې دهغه څخه ښښنه غواړم ، هغه د یوه ذلیله ټیټ ذات انسان دې او دپورته ذات د خاوندانو سره نه ښایي چې د ذلیله او ټیټ ذات د خلکو څخه ښښنه وغواړي ، دهغې په دې خبرو باندې راجه هرکشن سمد ستې غبرګون و ښود او ورته یې وویل:

ګوره لورجانې ! دهرم مونږ ته هیڅکله هم دا اجازه نه راکوي او نه را ته دا ښوونه کوی چې په انسانانو کې دې ښکته او پورته ذات وجود ولري ، دا ټوله لړۍ هغو برهمنو دخپلو ګټو له پاره جوړه کړې ده. دهرم مونږ ته ددې اجازه نه راکوي ، لورې. لورجانې ! هغه ستا

پت ، ابرو او عزت ساتلې دې او تا ور سره ډېر نا غیره او ناجاره سلوک کړې دې ، ولې دې په خپله خپل ځان هغه ته مجرم ثابت کړې.
دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا يو ځل بيا وويل:
پلارجانه ! ته ما ته دهغه سره د نامناسبه سلوک په اړه ، د هغه شخه د بښنې د غوښتلو له پاره اصرار کوې ، خو هغه به سبا بيا دا هم درته ووايي چې زه د شهزادګۍ ګنګا سره مينه کوم ، بيا به ته را ته داهم وايې چې اوس زه دهغه وينځه و ګرځم او ټول عمر دهغه خدمتګاره شم ، زه به هيڅکله هم داسې و نه کړم ، مونږ په هغوې باندې د پخوا څخه ډير زيات احسانات کړي دي ، هغه دلته د ګيدړو پوستکي راوړي او مونږ دهغې د خوښې قيمت ورکوو ، هيڅکله مو هم دهغوې سره بد ديانتي او ناروا سلوک نه دې کړې ، په دې خاطر مونږ پر هغې احسان کړې دې او هغه همغه زمونږ پر ورکړل شوي مال او شتمنيو باندې مزې چړچې کوي ، په دې خاطر به زه هيڅکله هم دهغه څخه بښنه و نه غواړم. دهغې په دې خبره راجه هرکشن وويل:
ګوره لورې ! که چيرې د شيرخان عسکرو ته پورته کړې وې او له ځانه سره يې وړې وې ، او ته يې بې عزته او بې عصمته کړې وې نو فکر وکړه چې ستا دپلار ، ستا د کورنۍ او ستا درياست له پاره به څه پاته شوې و ، زه خو وايم چې هغه ستا محسن ، مربي او ساتندوی دې ، دهغه څخه بښنه وغواړه. دخپل پلار په دې اصرار سره ګنګا تنګه شوه او ويې ويل ، ته همدلته اوسه زه به دهغه سره خپل حساب خلاص کړم ، بيا ګنګا د خپلې خيمې څخه د نقدی پيسو يوه کڅوړه را واخسته او هغه خونې ته ورغله چېرې چې صاحب خان ناست و. هغې دا دپيسو کڅوړه د صاحب خان په غيږ کې ور واچوله او بيا يې په ډيره کرکه او نفرت سره ورته وويل: ګوره د ګيدړو ښکار کونکې او دهغو څخه پوستکې ويستونکيه او د کوچې قبيلې د ټيټ ذات غلامه ! دا چې تا د شيرخان دوسله والو ځوانانو څخه زما عزت او ابرو ساتلې ده دا دهغې معاوضه او انعام دې ، دروا خله.
د شهزادګۍ ګنګا ددې خبرو څخه صاحب خان ډير نا ارامه شو په ډيره غصه او قهر سره را پاڅيد او د نقدې پيسو هغه کڅوړه چې څو لحظې مخکې ګنګا د هغه په غيږ کې ور اچولې وه ، را واخسته په زوره يې د ګنګا په خوله ور ويشتله. ګنګا هيڅکله هم د صاحب خان څخه دداسې سلوک هيله نه درلوده. دهغې رنګ تک ژيړ شوې و. په زمکه پرته د پيسو کڅوړه يې را پورته کړه او بيا يې غوښتل د صاحب خان سره نوره هم بد زبانی او نا غيرې وکړی چې په همدې وخت کې راجه هرکشن خونی ته راننوت او ګنګا ته يې وويلې: ګوره لورجانې ! ته ولاړه شه ، اوس به زه د صاحب خان سره خبرې وکړم. ګنګا په ډيرو درنو پښو سره هغه بلې خونې ته بيرته ستنه شوه ، خو راجه هرکشن د صاحب خان سره هملته کيناست او د شهزاګۍ د ناروا سلوک په اړه يې ترې بښنه و غوښتله ، وروسته يې بيا په ډيره رازدانه توګه دصاحب خان سره خبرې پيل کړې ، تر ډيره پورې دواړه هملته ځانته يو ځاې ناست و ، بيا صاحب خان ترې را ووت او ولاړ.
۲
د صاحب خان د تللو وروسته راجه هرکشن دخپله ځايه پورته شو اوهغه خونې ته ولاړ چې شهزاګۍ ګنګا په کې لا تر اوسه پورې د غصې نه تکه سره ولاړه وه. هرکشن ورته را نږدې شو او په ډيره مينه او محبت سره يې ګنګا له خپله ځانه سره را و نغاړله ، او بيا يې په خپل پلرنی شفقت سره ورته وويل:
ګنګا لورې ! ګوره ، ته خپله غصه هيسته و غورزوه ، ما ستا په اړه يوه ډيره ستره پريکړه کړې ده ، دهغه په دې خبره ګنګا خپل پلار ته وکتل او ور څخه يې و پوښتل چې: پلار جانه ، څه ډول پريکړه ؟ هرکشن ورته وويل: ګوره لورې ددې ځايه د تللو وروسته زه غواړم ستا د سوئمبر انتظام وکړم ، او په ډيره غير معمولې توګه به زه ستا سوئمبر جوړ وم ، هر هغه څوک چې په سوئمبر کې بريالې شول نو

دهغه سره به دې واده کوم. زه به دې سوئمبر ته د شاوخوا د ریاستونو شهزادګان هم را بلم او دخپل ریاست عام جنګجویانو ته به هم د برخې اخستلو له پاره غږ کوم، ایا زما دا وړاندیز ستا له پاره دمنلو وړ دې؟

د خپل پلار هرکشن ددې وړاندیز څخه شهزادګۍ ګنګا خوشحاله شوه، او په نرۍ شانته خندا کې یې وویل: پلار جانه! زه ستا ددې وړاندیز سره متفقه یم، هر هغه څوک چې په دې سوئمبر کې بریالې شي نو زه به هغه دخپل ژوند په ملګرتوب باندې په ویاړ سره خپل کړم. دشهزادګۍ ددې ځواب په اوریدو سره راجه هرکشن ډیر زیات خوشحاله شو. او بیا یې وویل: اوس نو لورجانې ته ارام وکړه، زه په پړاو کې قدم ووهم، دهمدې خبرې سره سم هرکشن دخیمې څخه بیرون ووت،

دبله اړخه صاحب خان د هرکشن دخیمی څخه د وتلو سمدستې وروسته خپلې کوچیانۍ قبیلې ته راغې، دهغه ځایه یې خپل ټول سامانونه را ټول کړل، اودخپل ورور مقرب خان سره یو ځاې دهغه ځایه را ووت او په تل پاتې توګه د شیرخان لښکر ته را ستون شو او په لښکر کې یې د اعلې سالار په توګه خپل کارونه پیل کړل.

۷

شیرخان یعنې شیرشاه سوري چې په دې وخت کې د ګنګا او کرم ناسه د دریابونو تر منځ دخپل لښکر سره یو ځاې پړاو کړې و، هغه په ډیره اندیښنه کې ناست او د همایون د فوځونو د راتلو انتظار یې کاوه. همایون هم دخپل یو ستر لښکر سره د شیرشاه سورې د ځپلو له پاره را روان و. او غوښتل یې چې په هرصورت چې شوني وی د شیرشاه سوري څخه د بهار سیمه بیرته په خپله ولکه کې واخلي، خو په دې وخت کې یو ډیر ستر او بې مثاله انقلاب راغې، چې دهمدې بدلون له مخې همایون د شیرشاه سوري په لور د راتللو پریکړه بدله کړه او د اګرې په لور وګرځید.

هغه د څو تیرو کلونو راهیسې په همدې توګه غوښتل په ګجرات کې د بهادرشاه مغل حکومت رنګ کړي او غوښتل یې ریښې یې په هندوستان کې له بیځه وکاږي، هغه ددې کار له پاره عجیب او غریب پلانونه جوړول. پخپله بهادرشاه د ګجرات په تخت باندې د ۱۵۲۲ ز کال راهیسې ناست و او لمړی هندوستانی حکمران و چې د بابر د پانې پت او کنوه په جنګونو کې یې دحرب د فنونو استعمال زده کړې و.

بیا هغه د خپل ځواک د زیادښت له پاره دترکانو او مغلو په څیر یو منظم فوځ جوړ او هغه یې په ډیرې خطرناکې توپخانې باندې سنبال کړ. هغه ددې کار له پاره د قسطنطنیې څخه د ترکانو په لاسو جوړ شوی توپونه او دهغوې روزل شوې توپچیان را او غوښتل، ددې څخه علاوه یې د پرتګالیانو څخه هم توپونه او بارود تر لاسه کړل.

د بهادرشاه دې نوې منظم فوځ په خپلو ټولو هندوستاني مخالفینو باندې برلاسې تر لاسه کړې و. دهمدې نوې منظم جوړ شوې فوځونو په شتون کې هغه د اتو کالو په دوران کې یو ډیر ستر سلطنت جوړ او د هندوستان کې د شهنشاه بابر او همایون څخه یې د مخته تللو هڅې پیل کړې.

خو دومره هوښیار و چې خپل دغه مقاصد یې د بابر او همایون څخه پټ و ساتل، هغه د خپل سیاسی تدبر له لارې همایون ته همدومره څرګنده کړه چې هغه غواړي د مغلو د واکمنۍ نه بیرون دخپل سلطنت پولې پراخه کړې.

کله چې همایون د شیرشاه د ځپلو له پاره دخپل فوځ سره دې لورې ته حرکت وکړ نو په همدې وخت کې د ګجرات د پادشاه بهادرشاه فرمان په جنوب کې د خاندیش نه تر اجرنګر پورې د اطاعت وړ و. په شمال کې د سیند د ارغون حکمران خلیج د پاراس څخه په ویره کې و. او د شرق په لور یې هم د بابر او همایون څخه لوبه بایلودې وه. هغه د مالوه او راجپوتانه به بیابانو او ځنګلو کې هم خپله سکه چلوله.

هغه په مالوه کې نوي بلکه هوښیاره حکمران منګوخان چې په قادر خان باندې مشهور و ، خپلې لورې ته را واړوه ، او په راجپوتانه کې یې د مختلفو راجاګانو تر منځ بغض ، کینه او حسد ته وده ورکړه او ددې کار څخه یې پوره پوره ګټه پورته کړه.
په راجپوتانه کې یې د ناګور ، او داجمیربانسواړه ، او ډونګر پور پورې او د الود عبود څخه تر بوندي پورې او انتر رنتهمبور پورې هیڅ داسې حکمران نه و چې د بهادرشاه دحکم څخه مخالفت او یا سرغړونه وکړي.
د میواړ خپلواکې د بهادرشاه د جارحانه حملو تر مخه په زنګون شوې وه ، د ۱۵۳۵ ز کال څخه مخته د ګجرات فاتح فوځونه د مالوه څخه تیر شول او هندیل کنډ پورې ورسیدل . لنډه خبره دا چې لکه څنګه چې د پانی پت د جنګ نه وروسته بابر ته راناسانګا ډیره خطرناکه ثابت شو نو دهغې څخه په لسګونو واره زیات د بهادرشاه دغه نوې راڅوکیدلې فوځ د مغلو دځواک له پاره ګواښن ګرځیدلې و. خو بیا هم همایون د خپل ساده والی په اساس دا ګمارله چې بهادرشاه د غیرمسلمانو سره جنګونه کوی او په دې توګه د اسلام د اشاعت او خپرولو کار پر مخ بیایی. پخپله د مغلو پادشاهان د اسلام ددین یو اځې نمایندګان ګڼل کیدل.
ددې تر څنګ کله چې همایون د شیرشاه سوري پر خلاف په حرکت راغې او دهغه دځپلو په اړه په فکر کې ډوب و نو بهادرشاه په چتوړ باندې حمله وکړه ، حمله هغه وخت تر سره شوه چې همایون د شیرشاه په لور حرکت کړې و . نو بهادرشاه دهمایون د نه موجودیت نه په ګټې اخستلو سره غوښتل چې د چتوړ ملکه کرم وتي چې د راناسانګا کونډه وه او د مهاراجه بکرم جیت ، چې په دې ورځو کې لا بالغ شوې نه و ، مور وه په خپله ولکه کې راوړي او دخپل سلطنت پولې نورې هم وغځوي.
هغه وخت چې د ګجرات ځواکونو په راني کرم وتي باندې فشار راوست نو هغې سمدستی همایون ته یو سفیر ور واستوه ،اودهغه څخه یې د کومک غوښتنه وکړه ، خو همایون په دې وخت کې هغه ته کوم ډاډمن ځواب ورنه کړای شو ، ځکه چې هغه په دې ورځو کې دشیر شاه سوري د ځپلو له پاره هغه لورې ته روان و . اوغوښتل یې چې په هر صورت چې شونی وی شیرشاه سوري دخپلې مخې لرې کړي.
دبهادرشاه له پاره دا تهولې پیښې ډیرې ګټورې ثابتې شوې. خو بیا هم پخپله بهادرشاه د مغلو دحکومت او ځواک په مقابل کې ډیر محتاط قدم اخست. همدا راز شیرخان هم و ، ځکه چې په دې دواړو د مغلو د بادشاهۍ رعب او ویره خپره شوې وه.
د چتوړ په راني کرم وتي باندې د یرغل وروسته د ګجرات حاکم بهادرشاه خپل څو کسه سفیران د سوداګرو په لباس کې دشیرشاه سوري په لور ور واستول اوهغه ته یې دا وړاندیز وکړ چې دواړه یو ځاې شي او د مغلو دحکومت پر خلاف حمله وکړي ، شیرشاه سوری د شرق له اړخه او د ګجرات فوځ دې د غرب له اړخه په اګرې او دهلی باندې حمله یوسي.
هغه سفیران چې د سوداګرو په لباس کې شیرشاه سوری ته ورلیږل شوی و نو بهادرشاه دهمغوې په لاسو څه ډیر رقم هم شیرشاه سوري ته ورلیږلې و . او هغه ته یې دخپل ځان سره د رایو ځاې کولو بلنه ورکړې وه.
شیرشاه سوري ډیر د عقل خاوند او دوراندیشه حکمران و . هغه د بهادرشاه د سفیرانو څخه نقدې روپۍ واخستلې خو د نه ورتللو له پاره یې بهانه وکړه ، او بیا خو دا عام دستور دې چې هغه خلک چې پیسې اخلی د هغو خلکو څخه چې ورکوی یې ډیر عقلمند وی ځکه چې هغوې د نورو د جیبونو څخه پیسې راباسي او خپل جیب پرې ډکوي.
په حقیقت کې په دې وخت کې شیرشاه سوري نه غوښتل د بهادرشاه د سیاست په دام کې ونښلي ، او خامخا دې د مغلو د جنګ ډبره په خپله سینه وو هي ، په اصل کې شیرشاه سوری دداسې موقع او فرصت په لټه کې و چې د بهادرشاه ددې حرکتونو په واسطه د همایون توجه هغه لورې ته شي او دې ته څه موقع او فرصت تر لاسه شي او په دې جریان کې خپل فوځونه نور هم غښتلی کړ ي ، په دې ترتیب حالات د شیرشاه سوري په حق کې بدلیدل را بدلیدل.

دګجرات پادشاه بهادرشاه له یوه اړخه همایون ته قیمتي تحفی او د محبت نه ډک لیکونه ور استول او په دې ترتیب یی هغه ته دهوکه ورکوله ، اودبله اړخه یی د راجپوتانه په پولو باندې خپل فوځونه را ټولول. شونې ده چې دهغه اراده به په چتوړ دحملې کولو وه ، هغه وخت چې د چتوړ رانی کرم وتي د همایون څخه دکومک غوښتنه کړې وه او دهمایونه له اړخه ورته کوم ډاډمن ځواب نه و ترلاسه شوې نو د بهادرشاه حوصله نوره هم زیاته شوه ، نو په دې خاطر یی یو سالار تاتارخان د یوه ستر لښکر سره یو ځای د پنجاب په لور و لیږه ، ترڅو هغه د پنجاب له لارې دمغلو د حکومت مرکز دد هلی د ښار پر خلاف سنګرونه و نیسي ،

د نړۍ په تاریخ کې د همایون په څیر ساده انسان چې دوست او دښمن دواړو په اسانۍ سره غولولې شو ، تر اوسه پورې په تخت نه دې ناست. هغه په همدې ستونزمنو حالاتو کې هم دشیرشاه سوري په خلاف بنګال او بهار ته حرکت وکړ او کلکه اراده یی کړې وه چې شیرشاه هملته وځپوي ، خو هغه دګجرات د خطرناک حاکم بهادرشاه په څیر دښمن د پلانونو څخه خبر نه شو .

همایون دخپل دغه ستر لښکر سره یو ځای د شیرشاه سوري په لور په پرلپسې توګه مخته تګ کاوه ، په همدې وخت کې د اسې یو بدلون رامنځته شو چې همایون ته یی یو ټکان ورکړ. ځکه د همایون د نه موجودیت څخه په ګټې اخستلو سره د ګجرات حاکم بهادرشاه چې کوم سالار تاتارخان دخپل لښکر سره یو ځای د مغلو د سلطنت د مرکز دهلی د ځپلو له پاره استولې و نو د تاتارخان ګرمې وینی او جوش او جذبې هغه ټوله لوبه خرابه کړه. هغه د سوکه سوکه کار کولو په ځای په ډیره ګرمه توګه په اګره باندې ور پریوت ، څرنګه چې همایون ته په اګره باندې دکوم بیروني ځواک د راختلو ویره نه وه نو په دې خاطر یی هلته ددفاع کولو کوم خاص انتظام هم نه و کړې. هماغه و چې د بهادرشاه سالار تاتار خان دخپل لښکر سره یو ځای د اګرې په شاوخوا سیمو کې د مغلو ځواکونه ښه و ځپل ، تر لرې لرې پورې یی تباهی خپره کړه او دمغلو په سلطنت کې یی یو ډول ویره او خوف را پیدا کړ. همایون ته دا خبر هغه وخت ور ورسید چې هغه د خپل لښکر سره یو ځای د کالپې نومې یو کلې څخه بیرون پړاو کړې و . کله چې هغه ته دا بد خبر ورسید نو هغه د شیرشاه په لور مخته تګ پریښود ، اودخپل لښکر یوه برخه یی را جدا کړه اودخپل ورور عسکری مرزا په قومندانۍ کې یی د تاتارخان د ګوشمالی کولو له پاره ور ولیږله

همایون په دې پوهیده چې بهادرشاه یو ځواکمن حکمران دې نو په دې خاطر هغه ته دګوشمالی ورکولو په اړه همایون هم ډیر محتاط و . هغه نه غوښتل په څرګنده توګه د بهادرشاه سره ټکر وکړي ، همغه و چې هغه د کالپې څخه بهادرشاه ته یو لیک و لیکه چې په هغې کې یی د تاتار خان دحرکت څخه سخته خوابدي ښوولې وه ، تر څنګ یی د اګرې په لور د لیږلو په وخت کې دخپل ورور عسکرمرزا شاته پخپله هم د پاته لښکر سره یو ځای د اګرې په لور حرکت وکړ ترڅو د بهادرشاه سره دا ورانه مشوره بیرته جوړه او بیا د شیرشاه پر خلاف د حرکت له پاره تیار شي .

د همایون ورور عسکري مرزا د بهادرشاه د سالار تاتار خان په دې حرکت باندې سخت په قهر او غضب شوې و . نو په دې اساس یی په تاتارخان باندې ناڅاپي حمله وکړه . په دې وخت کې د تاتارخان دلښکرو حالت ډیر بې نظمه و . زیات شمیر افغانان او نور وګړی دهغه په لشکر کې د غنیمت د مالونو په خاطر را یو ځای شوی و . هغه وخت چې د مغلو لښکر و د عسکری مرزا په قومندې باندې په تاتارخان باندې حمله وکړه نو د تاتارخان د کرایه دغه لښکرتارو مار شو او و تښتید. دهغوې دې کار د تاتار خان په اصلی فوځ باندې هم ډیر ناوړه اغیز وکړ.

په هر صورت د مندرائیل په سیمه کې چې د اګرې سره اړونده ده ، د بهادرشاه د سالار تاتار خان او د همایون د ورور عسکری مرزا دلښکرو تر منځ سخت جنګ وشو ، په جنګ کې عسکري مرزا تاتارخان ته ډیره بده ماتې ورکړه او د تاتارخان څټ یی هملته ور پرې کړ . د بله اړخه بهادرشاه هم په همدې ورځو کې د چتوړ سیمه محاصره کړی وه ، کله چې بهادر شاه ته خبر ورسید چې دهغه د فوځ

سالارتاتار خان ماتې خوړلې او تر څنګ یې تاتار خان هم له منځه تللې دې اودا چې همایو ن د شیرخان په لور مخته تګ پرې ایښې او بیرته اګرې ته راستون شوې نو بهادرشاه ډیرې ویرې واخست، که څه هم هغه د چتوړ محاصرې ته دوام ورکړ خو تر څنګ یې همایون ته هم د هغه د احتجاجي لیک ځواب ووایه ، همایون ته دا لیک په اګره کې ورسید. په هغه لیک کې بهادرشاه د تاتارخان ددې ناوړه کار د مسؤلیت دا خستلو څخه انکار کړې و او دا یې د هغه خپلسرې ګڼلې وه. د بهادرشاه دې لیک په همایون باندې ډیر زیات اغیز وکړ ، ددې وروسته د همایون او بهادرشاه تر منځ د لیک د لیږلو را لیږلو لړۍ روانه وه ، هر یوه ، یو بل ته درې درې لیکونه و لیکل ، او دهغې ځوابونه یې وویل. بهادرشاه په خپلو لیکونو کې دهمایون خپل ځان پالنه را وپاروله ، هغه ته یې ددین ساتونکې ووایه ، او دمذهب اوشریعت په نامه یې دهغه څخه وغوښتل چې لږ تر لږه د چتوړ د مهم په وخت کې ، چې یو ډول جهاد دې ، مداخله نه کوي.

د بله اړخه همایون هم چې غوښتل یې د شیرشاه سوری پر خلاف یو ځل بیا حرکت وکړي ، د بهادرشاه پر خلاف یې دومره توجه و نه کړه ، ددې پایلې دا شوې چې بهادرشاه د خپلو سیاسی چالونو په واسطه خپل ځان د همایون د کنترول څخه ازاد کړ. ددګجرات د حاکم بهادرشاه له لورې د ډاډ څخه وروسته همایون د خپل لښکر سره یو ځای د اګرې نه بیرون د زرفشان په باغ کې قیام وکړ. او بیا یې د شیرشاه پر خلاف د اګرې نه کوچ وکړ. تر څنګ یې د بنګال د حاکم محمود په لور یو قاصد ور ولیږه چې هغه دې هم دخپل لښکر سره تیار اوسي تر څو د شیرشاه سوري پر خلاف په عملیاتو کې ګډون وکړي.

٨

درهتاس راجه هرکشن د لرې او نژدې ټولو ریاستونو څخه راجاګان د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا د سوئمبر (ددریمی ورځې دمقابلې دوړونکې) له پاره اعلانونه وکړل. د دې مقابلو له پاره شرط دا و چې د دوه اونیو د وقفې نه وروسته به درې ځلې دا مقابلې صورت نیسي ، اوهر هغه جنګجو یه او ننبه ویشتونکې ځوان چې په پرلپسې توګه درې ځلې دا مقابلې و ګټي نو همغه به د شهزادګۍ ګنګا دژوند ملګرې ګرځی.

اوس نو ددې مقابلو لمړۍ ورځ وه ،هلته د رهتاس د کلا نه بیرون د جشن په څیر میلې لګیدلې وې ، بې شمیره خلک راټول شوي و ، د رهتاس د ریاست د داخل څخه هم زیات شمیر جنګجویان او اتلان په دې مقابلو کې دبرخې اخستلو له پاره را ټول شوي و. په دا سې حال کې چې د شاوخوا د راجاګانو څخه د راې سین د راجه پورن زوې سانول داس ، د میواړ د راجه سنګرام سنګ زوې سورج مل او د کالنجر د راجه بیرسنګ بندیله زوې سور داس هم دې مقابلو کې د برخې اخستلو له پاره را غلي و.

د رهتاس د کلا نه بیرون د خلکو ازدحام ډیر زیات و ، تر هغه ځایو چې د سترګو نظر رسیده هلته خلک او ګڼه ګوڼه وه. دوې ټول په یوې ګول دایره کې سره را ټول شوی و ، او بیا ددې ګول دایرې په منځ کې یې شاه نشین جوړ کړې و. دا ځای د لرګیو د یوې سترې ماڼۍ په څیر ښکاریده ، ددې د پاسه د رهتاس راجه هرکشن دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا سره یو ځای ناست و او تر څنګ یې خپلې ټولې رانۍ ګانې (خپلې ښځې) په خپلو خپلو ځانګړیو ځایو کې کینولې وې.

د مقابلې تګلاره څه دا سې وه چې یو فیل یې د میدان په منځ کې ډیر ښایسته جوړ کړې ، درولې و. د فیل په سر باندې د یوه لرګي اوږده څوکه درول شوې وه. او بیا ددې لرګې د څوکې په سر د راجه هرکشن انځور ګرانو یوه سترګه جوړه کړې وه ، ددې سترګې شاوخوا ټول په سور رنګ سره کړل شوی و. او دا اعلان یې کړې و چې هر یو ننبه ویشتونکې او جنګجو په دغه سور رنګه ساحه او یا دهغې سره نژدې په ننبه ویشتو کې بریالې شي نو همغه به ددې لمړۍ مقابلې وړونکې ګڼل کیږی

په مقابلې کې ګډون کونکې هر یو ننبه ویشتونکې او راجاګانو ته پنځه پنځه غشی ورکړل شوي و او کله چې ددې پنځو غشو څخه درې یې د ننبې د ځای سره نژدې ولګیږی نو هغه به کامیاب شمیرل کیږي. هلته د شاه نشین په سر پخپله راجه هرکشن ، شهزادګۍ

ګنګا او د راجه نوري ښځې ټولې ناستې وې ، اودهغې نه بلکل لاندې د راجه هرکشن برهمن وزير چورامن ناست و . هغه ته دا دنده ورکړل شوې وه چې په مقابلې کې ګډون کونکو ته پنځه پنځه غشی تهيه کړي اوتر څنګ يې په مقابلې کې د هر برخه اخستونکې نوم او کوائف درج کړي.

کله چې د راجه هرکشن په حکم مقابله پيل شوه نو تر ټولو لمړی د رای سن د راجه زوې سانول داس ته غشي ورکړل شول. د فيل د سر په سر دولاړ لړګې په سر کې چې کومه سترګه جوړه شوې وه نو دهغې څخه په لړ واټن کې په زمکه باندې ښختې ايښول شوې او چونه يې پرې اچولې وه. دهمدې ځايه به په مقابلې کې برخه اخستونکو خپل غشي دهغې سترګې په لور وارول.

د راې سن د راجه زوې سانول داس دخپلو پنځو غشو سره هملته ناست و . خپل کمان يې نيغ کړ او د سترګې سره ساحه يې په کې په نښه کړه خو دهغه دپنځه واړو تيرانو څخه يې يو هم په نښه و نه لګيد . يوائې دوه غشي د سترګې ساحې سره نژدې ولګيدل پاته نور درې هسې خوشې ولاړل. د سانول داس نه وروسته د ميواړ د راجه سنګرام سنګ د زوې سورج مل نوبت و هغه ته هم پنځه غشی ور ورسپارل شول ، پنځه واړه غشی يې په نښې وويشتل خو دهغه يو غشی هم د سترګې په سر ې برخې باندې و نه نښت .

د سورج مل نه وروسته د کالنجر د راجه بيرسنګ بنديل د زوې سورداس نوبت راغې اوهغه هم دخپلو پنځه غشو سره يو ځاې د نښې ويشتو په ځاې کې کيناست. هغه هم په ډير مهارت سره غشی وويشتل خو يو بې هم په نښه باندې و نه نښت ،

اوس نو د رياست د داخل څخه د راټولو شوو سترو سترو نښه ويشتونکو او جنګجويانو نوبت و .تر څو هغوې هم خپل قسمت و ازمايې. خو د ټولو بدقسمتې داوه چې د يوه غشې هم د سترګې په سرې برخې باندې و نه لګيد ، په اخر کې يو سپور هلته جمګټې ته را ننوت. دې سپور تور کالې اغوستې و او خپله څيره يې هم په توره ټوټه کې را نغښتلې وه. کله چې د تورلباس اغوستونکې دغه کس جمګټې ته را ننوت نو په يوه ټکان سره يې خپل آس و دراوه ، خو آس يې عکس العمل وښود او لکه د الف په څير په هوا کې و دريد او شنړار شو. کله چې آس خپل ځاې ته راغې نو دغه کس ترې په يوه ټوپ سره را ښکته شو. هغه خپله توره او ډال تر ملا تړلې او را ځوړند کړې و . هغه په اس باندې تړلې کمال را واخست او په اوږه يې کيښود او دهغه لرګو څخه په سر دجوړ کړل شوی شاه نشين په لور ور وخوځيد چې د رهتاس راجه هرکشن اودهغه لور شهزادګۍ ګنګا پرې ناست و او ور لاندې يې د راجه وزير چورامن ناست و چې په مقابله کې د ګډون کونکو له پاره غشي ويشل .

په تور و کاليو کې را نغښتې دغه اجنبی نيغ د برهمن وزير چورامن په لور ورغې اودهغه څخه يې په مقابلې کې د ګډون له پاره غشی و غوښتل ، خو دغشو د ورکولو د مخه چورامن هغه ته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل:

ګوره اجنبي ځوانه !په مقابلې کې دبرخې اخستلو دمخه دې دغه نقاب د څيرې څخه لرې کړه تر څو چې زه او دغلته ټول موجود خلک په دې و پوهيږې چې ته څوک يې او څنګه ځوان يې او د کومه ځايه راغلې يې. خو هغه ځوان ورته وويل چې ګوره چورامنه !ته که ماته په دې مقابله کې د ګډون کولو اجازه راکړې او که را يې نه کړې خو زه به د خپل مخ څخه دا نقاب لرې نه کړم. دهغه په دې خبره وزير چورامن وويل چې که نقاب نه لرې کوې نو خپل کوائف خو دلته وليکه ، خپل نوم دې وښايه ، خپله پته او ادرس دې ووايه ، تر څو زه په روزنامچه کې ستا دا کوائف درج کړم. دا په دې خاطر چې ماته دهمداسې کولو حکم کړل شوې دې. دهغه په دې خبرو باندې هغه ځوان ورته وويلې ، ګوره چورامنه ! زه خو نه خپل نوم درته ښايم او نه خپله اته پته درته ليکم ، خو چورامن ورته وويل چې که همداسې وی نو ته بيا په دې مقابلو کې برخه نه شې اخستلې. دهغه په دې خبره هغه ځوان را وګرزيد او او ويې ويل: چورامنه !که ته غواړې زه په دې مقابلو کې برخه وانخلم نو همداسې سهی ده زه به بيرته ستون شم. دهغه دد ې خبرې سره سم هلته په شاه نشين باندې ناست راجه هرکشن خپل وزير ته په حکمي لهجې سره وويل چې چورامنه !دې ځوان ته غشي ورکړه تر څو په مقابله کې برخه واخلی. که چيرې دا

ځوان خپل نوم او خپله اته پته نه ښيي نو پراوه نه کوي ، ده ته غشي ورکړه تر څو په مقابله کې برخه واخلي. چورامن د راجه د حکم سره سم پنځه غشي دغه ځوان ته ورمخته کړل ، خو هغه اجنبی لاس ور وانږود کړ او يو اځې درې یې ترې را واخستل او پاته دوه نورېې بېرته چورامن ته ورکړل. دهغه په دې کار چورامن وویل چې اې اجنبي ځوانه ، دا پنځه واړه غشی در واخله، ددې څخه به ستا په نښې ویشتو کې ښه والې راشی.

هغه اجنبی ورته وویل: ګوره چورامنه ! نښه ویشتل په درې غشو باندې حسابیږي ، ځکه چې د پنځو غشو څخه باید درې يې په نښه و لګیږي ،نو همدا درې غشي بریالی شمیرل کیږي خو زه به دخپلې نښې له پاره یوآځې همدا درې غشی را اخلم ، او زه ډاډمن یم چې زما یو غشی به هم په دې پنځو باندې دروند تمام شی. په دې وخت کې د پاسه ناست راجه هرکشن وویل: ګوره اجنبی !تا ولې خپل ځان یوا ځې ددې درې غشو پورې را و نغاړه ، نو که چیرې ته خپل قسمتا زمیښتوې اوخپل مقدر دې بهتر کوی نو بیا خو پنځه غشی در واخله ، ددې په واسطه به ستا د غشي ویشتلو اراده غښتلې شی. خو دهغه په دې خبره هغه نقاب اغوستونکې اجنبی وویل. نه راجه ! زه تاته ډاډ درکوم چې زه به دهمدې درې غشو په واسطه دخپل فن څرګندونه وکړم.

ددې خبرې سره سم هغه نقاب پوشه ځوان یوې خوا ته شو او هغه ځآې ته چې غشی ورڅخه په نښې ویشتل کیدل ورغې ، تر لږه وخته پورې یې د فیل په سر د ولاړ لړګې دپاسه د سترګې جوړکړل شوې نښه یې و کتله ، دخپلې اوږې څخه یې هغه دروند کمان را ښکته کړ. دکمان یو سر یې په یوه ځنګون باندې کینښود اوخپل بل ځنګون یې په زمکه باندې کیښود اوبیا یې لمړی غشي په کمان کې ورکړ ، نښه یې و نیوله ، ساه یې و دروله اوبیا یې غشي په نښې ور خوشې کړ ، د هغه همغه لمړی غشي د سترګې د سرې برخې په منځ کې ور ونښت ،

ددې اجنبي په دې کار باندې په میدان کې ټولو ناستو خلکو لاسونه و پړکول ،تر ډیره وخته پورې میدان کې د لاسونو پړکار و ، په شاه نشین د پاسه ناستو چې کله د دغه اجنبي دا نښه ویشتل وکتل نو راجه هرکشن او دهغه دښایسته او حسینی لور شهزاګۍ ګنګا په څیرو باندې هم خوشحالی را څرګنده شوه.

ددې وروسته هغه اجنبی ځوان خپل دویم غشې تیار کړ او د پخوا په شان یې نښه و نیوله او دویم غشی یې په نښه وویشت. دویم غشي هم د نښې په منځ کې ور ننوت ، په دې کار سره په میدان کې یو ځل بیا غوغا شوه او دخلکو د لاسونو د پړکولو اوازونه را پورته شول. شهزادګۍ ګنګا دد ې ځو ان ددې نښې ویشتلو څخه ډیره زیاته خوشحاله شوه اویو ځل د خوشحالۍ له لاسه دخپله ځایه هم را پورته شوه ، او په ډیر شوق سره به یې کله د هغو غشو په لور چې په نښه کې ور ننوتي و کتل او کله به یې دد غه نقاب اغوستونکې ځوان لورې ته کتل.

کله چې د لاسونو پړکار بند شو او په میدان کې خاموشي خپره شوه نو هغه اجنبي نقاب پوشه ځوان خپل دریم غشي را وویست او دپخوا په څیر یې نښه ونیوله ، ساه یې و دروله او خپل غشې یې د نښې په لور ور خوشې کړ ، دا غشې هم د نورو دوو په څیر د نښې په منځ کې ور ننوت. په دې کار سره په میدان کې ټول خلک د خپلو ځایو څخه پورته شول او په هغه ځای کې د ګډا ، نڅا او په فضا کې د پګړیو او خولیو دپورته غورځولو میله او خوشحالي راپیدا شوه. په همدې حال کې راجه هرکشن او شهزاګۍ ګنګا هم د شاه نشین نه لاندې را کیوتل ، هغه ځوان لا تراوسه هم په خپل ځاې ولاړ و دکومه یې چې دغه درې غشي ویشتلی و. راجه په ډیره ګړندۍ توګه لاندې راغې اودهغه سره یې غاړه ورکړه ، او ورته یې وویل چې ګوره ځوانه زه تاته ستا په دې بریا د زړه له کومې مبارکي وایم. په دې وخت کې شهزادګۍ ګنګا هم مخته راغله او ورته یې وویل: ګوره ځوانه زه نه پوهیږم چې ستا نو م څه دې خو هغه کړچا ر چې تا دلته تر سره کړ ،هغه ډیر بې مثاله او نایابه دې. اوزه تاته ددې فن د څرګندونې په اساس مبارکي وایم. ایا ته نه غواړې ماته خپل نوم اودرک

وښايي ؟ ځکه تا د نن مقابلې ګټلی دی . دهغې په دې خبره هغه اجنبی په نري شانته اوا ز باندې وويل : زه اوس هيڅ هم نه وايم او نه د خپلو خيالاتو څرکندونه کولې شم . ځکه چې دا د مقابلو لمړی ورځ ده . اجنبی ددې څخه اخوا بله کومه خبره و نه کړه ، دهغه ځايه لرې شو اوهلته په خپل نژدې ولاړ اس باندې سپور شو ، آس يې په قمچينه وواهه ، او دجنوب په لوريې په ځغاسته کړ او ډير ژر د ټولو د سترګو پټ شو . شهزادګۍ ګنګا تر ډيره پورې دغه ځوان پسې کتل اوبيا يې سر ټيټ کړ او دخپل پلار راجه هرکشن سره روانه شوه .

۹

همايون د ګجرات د حاکم بهادرشاه سره د خپلو اړيکو د بيرته جوړولو وروسته يو ځل بيا د شيرشاه سوری د ځپلو له پاره د اګرې څخه روان شو . خو شايد چې قدرت ته د همايون دا کار ښه نه يست. ځکه کله چې همايون يو ځل بيا دخپل لښکر سره يو ځاې په ډيره ګړندۍ توګه د کالپی تر مقامه پورې ورسيد نو هلته ورته د چتوړ د راني کرم وتی لخوا يو قاصد ورغې .

راني کرم وتي د خپله اړخه دليرل شوی قاصد په لاسو همايون ته لاس بند (راکهي ۱) ور وليږه. (۱)(لاسبند ته په هندې کې راکهي وايي چې خويندې يې ورونو ته په خاصو وختو کې د لاسو څخه تړي .)

ددې ترڅنګ راني کرم وتي د همايون څخه د ګجرات د حاکم سلطان بهادرشاه په خلاف د مرستې غوښتنه هم کړې وه.

کله چې د راني کرم وتي له اړخه قاصد د همايون دربار ته دهغې د پيغام سره يو ځاې را ورسيد نو همايون يو ځل بيا د کالپی په مقام کې خپل لښکر تم کړ ، اودخپل لښکر د مشرانو يوه غونډه يې راوبلله ، اوهغه پيغام چې د چتوړ د راني کرم وتي له اړخه ورته رسيدلې و ،دهغوې تر مخه د مشورې او سلا له پاره کيښود. دهغه ټولو سالارانو او دهمايون نژدې دوستانو اودکورنۍ خلکو تر ډيره پورې په دې پيغام باندې بحث اوڅيړنه وکړه ، بيا د همايون کاکا ناصر مرزا دخپل آند د ښکاره کولو له پاره د همايون مخې ته راغې او ورته يې وويل:

همايونه زويه ! ښه او غوره داده چې مونږ بيرته ستانه شو .د شيرشاه په خلاف د حرکت کولو نه مخته مونږ بايد د ګجرات د حاکم سلطان بهادرشاه سره خپله معامله پاکه کړو . همايونه ! زما زويه ! هغه وخت چې تا غوښتل د شيرشاه په خلاف د دوييم ځل له پاره حرکت وکړې نو ما په هماغه وخت کې هم ته ددې کار څخه منه کړې وې او درته مې ويلی و چې د ګجرات حاکم بهادرشاه ډير زيات عيار او چالاکه انسان دې ، په ښکاره توګه خو هغه تاته خپل ځان مطيع او فرمانبرداره څرګندوی خو په اصل کې هغه د مغلو د سلطنت د جرړو د پريکولو هڅه اوهاند کوي ، زه به زويه ! په دې وخت کې تا ته دا سلا درکړم چې دهمدې کالپی نه بيرته ستون شه او که چيرې تا داسې ونه کړل نو بيا ياد ساته چې د ګجرات حاکم بهادرشاه به د چتوړ د سوبې نه وروسته د مالوې په لور هم حرکت کوي اوپه مالوه به هم خپله ولکه کلکه کوی نو که چيرې د چتوړ نه وروسته هغه مالوه هم دخپلې ولکې لاندې راوړی نو بيا به د مغلو د سلطنت مرکز دهلی هم د ګواښ لاندې راځی.

واوره همايونه زويه ! زما سلا داده چې تر هر څه دمخه د بهادرشاه ځواکونه وځپه ، او مخته له دې چې بهادرشاه په مالوه باندې ولکه وکړي ته په خپله مالوه دخپلې ولکې لاندې راوړه ، نو بيا که چتوړ يو خپل واکه رياست پاته کيږی نو دا به د مغلو د سلطنت له پاره ډيره غوره ا و ددې سلطنت د ساتنې يوه ښنه وي.

که څه هم همايون د خپل کاکا ناصر مرزا ددې فکر تائيد وکړ اودهغه سلا يې غوره و بلله ، خو هغه په دې لړ کې د نورو خلکو سره هم مشورې اوسلاوې کولې. دنورو خلکو په لړ کې د همايون خاص باورې شخص معيد بيګ همايون ته همغسې مشوره ورکړه او تر څنګ يې د همايون دکاکا ناصر مرزا نظر تائيد کړ ددې نه علاوه د همايون مرزا وورو عسکري او مرزا هندال هم همايون ته همغسې وړانديز

وکړ او ورته یې وویل چې د شیرشاه په لور د تللو تر مخه تر هر څه لمړی خپله معامله د بهادرشاه سره پاکه کړه ، د بهادرشاه د مغلو بولو وروسته بیا د شیرشاه وهل مونږ ته دومره ستونزمن نه دي.

په دې وخت کې دهمایون وزیر معید بیګ یوه را پورته کیدونکي ګواښ ته هم اشاره وکړه او ورته یې وویل چې که مونږ په دې وخت کې د شیرخان سره ټکر کوو نو دا شونې ده چې شیرخان او د ګجرات حاکم بهادرشاه په خپلو منځو کې کومه غوټه ګنډه کړې وي او په دې توګه به مونږ د یوه اړخه د بهادرشاه له خوا او دبله اړخه د شیرشاه له خوا تر حملې او یرغل لاندې راشو . او په دې توګه به زمونږ حالت د بد نه بدتر لورې ته ولاړ شي ،. ددې حالاتو د په نظر کې نیولو په اساس همایون د شیرشاه په لور خپل وړاندې تګ تم کړ او بیرته د کالپې نوې کلې څخه د ګجرات د حاکم بهادرشاه د ځپلو له پاره راستون شو .

د کالپې څخه بیرته د ګجرات په لور د کوچ کولو نه وروسته همایون د خپل لښکر سره یو ځآې د اوه جزیرو او راې سین څخه را تیر او تر سارنګ پور پورې را ورسید . بیا یې دهغه ځایه د جنوب په لور اجین ته وګرزید . تر دې وخته پورې د ګجرات حکمران بهادرشاه د چتوړ کلا فتحه کړې وه ، او د چتوړ راني کرم وتي دخپلې کلا د د لاسه ورکولو په اساس د هندوانو د رسم او رواج په مطابق په اور کې ځان سوځولې و.

کله چې بهادرشاه خبر شو چې د همایون لښکر قدم په قدم دهغه د سرکوبی له پاره مخته راځی نو هغه د چتوړ څخه ولاړ تر څو د همایون لاره و نیسي او په خپلو مفتوحه سیمو باندې خپله ولکه کلکه کړي ، خو دا به د بهادرشاه بدقسمتی وه چې کله چې هغه د همایونه سره ټکر وکړ نو همایون په ډیرجوش او جذبې سره په هغه سخته حمله وکړه او د بهادرشاه ټول ځواکونه یې تار ومار کړل او د پاڼو په څیر یې سره وشیندل.

دهغې وروسته دهمایون او بهادرشاه تر منځ په ځاې ځاې کې جنګونه روان و خو په هر جنګ کې همایون د بهادرشاه لښکر پسې زغلاوه ، او په ذلیله ماتې سره به یې مخ کاوه ، کله چې بهادرشاه په دې ډاډمن شو چې هغه په هیڅ ځاې کې نه شی کولې د همایون سره مقابله وکړي نو هغه نا هیلې ، مایوسه او ماتې خوړلې شو او خپل پاته ټوټې ټوټې فوځ یې سره راټول او د ګجرات په لور یې خپلې پښې سپکې کړې.

د ګجرات په لور د بهادرشاه د تښتیدو وروسته، همایون د چتوړ په لور راغې ، خو دهغه د راتګ د مخه د چتوړ راني کرم وتي خپل ځان په اور کې په ورغورځولو سره سوځولې و ،خو همایون د راني کرم وتي زوې بکرما جیت ته د چتوړ تاج و تخت ور حواله کړ او په خپله د اګرې په لور وخوځید. تر څو د خپل لښکر حالات سم کړی او د شیرشاه د ځپلو په لور یې تګ ته تیار کړي.

شیرشاه سورې تر اوسه پورې د ګنګا او کرم ناسه د دریابونو د یو ځآې کیدو په ځاې کې پړاو کړې و . کله چې هغه ته دا خبرور سید چې همایون د کالپې تر سیمې پورې د را رسیدو وروسته دخپل لښکر سره بیرته ستون شوې دې تر څو د بهادرشاه سره خپله معامله پاکه کړي نو شیرشاه ډیر خوشحاله شو . او س نو هغه اراده کړې وه چې دهمایون د نه موجودیت نه په ګټې اخستلو سره په بنګال باندې حمله وکړي او په بنګال او بهار باندې خپله ولکه نوره هم ټینګه کړي او بیا د مغلو د مقابلې له پاره یو مستحکم حکومت جوړ کړې تر څو په راتلونکې وختو کې که چیرې مغل و غواړي دهغه سره ټکر وکړي نو هغه د هغوې دحملو ځواب په ښه توګه ورکړاې شی . دخپلو دغو ارادو د تر سره کولو له پاره شیرشاه دخپلو سالارانو غونډه را وبلله.

شیر شاه سورې دا غونډه د خپلې خیمی نه بیرون جوړه کړه ، او هلته یې خلکو ته په غونډ یو باندې د کیناستو له پاره دری خپرې کړې. کله چې ټول سالاران هلته را ورسیدل نو شیرشاه د هغوې سره مشوره او سلا پیل کړه .

شیرشاه په خپله د غونډی په منځنۍ برخه کې ناست و . د هغه ښي اړخ ته د هغه زامن هر یو عادل خان ، جلال خان او قطب خان ناست و .
په چپ اړخ کې تر ټولو لمړی صاحب خان و ، ځکه چې صاحب خان د شیرشاه د لښکر سپه سالار و د هغه وروسته د شیرشاه نور سالاران
لکه هیبت خان نیازي ، اسمعیل سوري ، حبیب خان ککړ ، جلال خان جالو ، سرمست خان سرواني ، خان بټني ، او برهم جیت ناست وو.
کله چې ټول سالاران کیناستل نو بیا هغوې ته د خپلې وینا په حال کې وویل:

زما زامنو ! زما دوستانو او سالارانو !تاسو ټول به خبر شوی یاست چې همایون چې د برق په څیر زمونږ سره دټکر کولو له پاره د ې لورې ته را روان و ، د کالپی د سیمی څخه بیرته ستون شوې دې. هغه ته د ګجرات حاکم بهادر خان د خپل ځان او سلطنت له پاره زمونږ څخه ډیر ګواښمن راڅرګند شوې دې. هغه د همدې ګواښ د له منځه وړلو له پاره د کالپې څخه بیرته ستون شوې دې. خو اوس مونږ اراده کړې چې د هغه د نه موجودیت څخه په ګټې اخستلو سره په بنګال باندې حمله وکړو ، او په بنګال او بهار کې یو متحده حکومت جوړ کړو. تر څو په راتلونکې وختونو کې که چیرې همایون زمونږ سره د ټکر کولو هڅه وکړی نو مونږ به ورته په پوره ځواک سره ځواب ورکړې شو.

شیرشاه د لږ څه تم کیدو وروسته یو ځل بیا د خپلو خبرو لړۍ جارې وساتله او ویې ویل:

زما دوستانو ! په یاد ساتئ تر هغې چې مونږ د بهار تر څنګ په بنګال باندې هم ولکه ونه کړو نو تر هغې وخته پورې به زمونږ ځواک نیمایی شانته وي او همایون به هر وخت ددې توان ولری چې زمونږ جرړې را وکاږي او هیسته مو خطا کړي ، ددې تر څنګ د بنګال اوسنې حکمران سلطان محمود هم په تیرو وختو کې زمونږ پر خلاف ډیر ې ناروا اوې تر سره کړې دي نو په دې خاطر په مونږ باندې دهغه سرکوبې لازمه ده. که چیرې د بنګال تر ولکې پورې همایون زمونږ پر خلاف کوم حرکت ونه کړ نو مونږ به په بنګال او بهار کې خپل سلطنت مستحکم کړو او بیا به د رهتاس د راجه هرکشن پر خلاف قدم پورته کړو . ځکه چې هغه په خپل ځواک باندې ډیر زیات نازیږی ، هغه دهمایون پر خلاف زمونږ سره د مرستې کولو نه په څرګنده توګه انکار کړې و ، اوس تاسو ووایاست چې په دې لړ کې تاسې ما ته څه ډول مشوره راکوئ؟

دشیرشاه په دې څرګندونو باندې ټول سالاران تر یوه وخته پورې یو دبل سره په مشورو لګیا شول .دهغه وروسته هیبت خان نیازی د خپلې راې د څرګندولو په خاطر وویل: اقا ! ستا خبره بلکل سهی ده. مونږ باید بنګال باندې ولکه وکړو ، تر هغې چې بنګال زمونږ په ولکه کې نه وی راغلې تر هغې پورې مونږ دهمایون پر خلاف جنګ نه شو کولې. ددې نه وروسته د صاحب خان نه علاوه نورو ټولو سالارانو خپله رایه څرګنده کړه او دشیرشاه خبره یې تائید کړه. شیرشاه تر یوه وخته پورې غلی ناست و او څه فکر یې کاوه ،بیا یې په خپل څنګ کې ناست صاحب خان ته وکتل او ورته یې وویل:

صاحب خانه زویه ! ته ولې غلی ناست یې ؟ته خو هم لږ څه ووایه. ته خو زمونږ د لښکر و اعلی سالار یې. او ستا مشوره په ټول باندې پورته ده. وایه ، ته په دې لړ کې څه مشوره راکول غواړې ؟دهغه په دې خبره صاحب خان وویل:

شیرخانه ! په بنګال باندې ستا د حملې کولو وړاندیز ډیر په ځای او ډیر ګټه ور دې او عملی بڼه هم لری. ځکه چې همایون اوس ددې ځایه ډیر لرې پروت دې. خو په بنګال باندې د حملې کولو نه مخته به په دوو نورو اړخونو باندې هم نظر کول په کار وي. دهغه په دې خبره شیرشاه ټکان وخوړ او دهغه لورې ته یې وکتل او ورڅخه یې وپوښتل: زویه ! ته دکومو اړخونو په اړه خبرې کوې؟په ځواب کې صاحب خان ورته وویل:

زما ستره اقا ، درونده شیرشاه ! که چیرې مونږ په بنګال باندې حمله کوو نو د بنګال حاکم سلطان محمود به د خپل ټول ځواک سره زمونږ مقابله کوي ، خو زه هیله لرم چې مونږ به په څو ورځو کې ضرب په ضرب وهلو سره سلطان محمود دخپلې مخې لرې او د بدترینې

ماتې سره به يې مخ کړو .او دهغه څخه به د بنګال په ولکه کولو کې بريالی شو . خودهغې وروسته به زمونږ له پاره دوو اړخونو څخه خطرات را پيدا کيږي.

لمړی خطره داده چې که چيرې زمونږ په لاس د ماتې خوړلو وروسته سلطان محمود په تيښته بريالی کيږی نو هغه به ضرور د همايون په لور ورتښتي ، او زمونږ پر خلاف به دهمايون څخه د مرستې د غوښتلو هڅه وکړي.

خو که چيرې همايون د ګجرات د حاکم بهادرشاه پر خلاف په جګړه کې نښتې وي او هغه ته د سلطان محمود سره د کومک له پاره وخت تر لاسه نه شي نو بيا به هم سلطان محمود ددې څخه يو بل ستر قدم اخلي . دهغه په دې خبره شيرشاه يو ځل بيا هغه ته متوجه شو او ورڅخه يې وپوښتل چې: څه ډول قدم ، زويه ؟صاحب خان ورته وويلې:

شيرشاه ، زما محسنه او زما ستر مربي !تاسې ته ښکاره ده چې د بنګال په ساحل باندې دپرتګاليانو فوځونه ولکه لري ، او هلته ګوا ديوه سرحدي ښار نه اخوا يوه مستحکمه نظامی کلا هم ده .او هغه د پرتګاليانو مرکز دی . د پرتګاليانو سره ډير ستر بحري ځواک شتون لری او ددې نه علاوه د ګوا په کلا کې د پرتګاليانو سره يو ستر منظم لښکر هم شته ، دد ې ترڅنګ يې دهغوې سره ډيره زياته نوې او مډرن وسله هم موجوده ده . همدا راز دوی د پرتګيزی سمندر په داخل کې د بحري غلو (قزاقانو) دنده هم ترسره کوی ، چې دهمدې لارې يې ډير زيات مال اوشتمنی را ټوله کړې ده ، زه ددې نه ويريږم چې د بنګال حاکم سلطان محمود به زمونږ سره په جنګ کې د ماتې خوړلو وروسته د همايون له لورې د ډاډمن ځواب د نه تر لاسه کيدو وروسته د پرتګاليانو په لور مراجعه کوی او زمونږ پر خلاف به د هغوې څخه د مرستې د تر لاسه کولو هڅه اوهاند کوي . نو په دې خاطر زه وړانديز کوم چې په بنګال باندې دحملې کولو په وخت کې دغه درې واړه محاذونه په نظر کې و نيسئ ، يو د بنګال د حاکم سلطان محمود ، بل د همايون او دريم د پرتګاليانو . داسې هم شونی ده چې سلطان محمود به په يوه وخت کې هم دهمايون څخه او هم د پرتګاليانو څخه زمونږ پر خلاف بسپنه و غواړی اوپه مونږ به يرغل راوړي نو په دې خاطر ددې ټولو ځواکونو سره د مقابلې له پاره مونږ بايد چمتو و اوسو .

کله چې صاحب خان خاموشه شو نو شيرشاه سوري تر لږه وخته پورې مسکې و اوبيا يې صاحب خان ته وکتل او په ډيره مشفقانه توګه يې ورته وويل:

صاحب خانه زويه !دا چې تا مونږ ددې ټولو خطراتو څخه خبر کړو ، نو زه دې پرې خوشحاله کړم . په مهربانه خداې موې سوګند چې تا زما د سالاری حق ادا کړ . د يوه سالار نظر بايد همداسې ژور او هر اړخيز ه وي ، ګوره صاحب خانه ! زما زويه !ته انديښنه مه کوه ، په بنګال باندې دحملې کولو په وخت کې به زه دخپلو مخبرانو او جاسوسانو په ذريعه د همايون نه علاوه په پرتګاليانو هم ژور نظر ساتم .

دهغه په دې خبره صاحب خان وويل:

شير شاه ، زما محسنه !که معامله همدا ډول وی نو بيا خو په بنګال باندې دحملې کولو له پاره ځنډ نه دې په کار . ځکه همايون همدا اوس د د بهادرشاه په ځپلو لګيا دی ،نو دهغه د غير حاضری څخه د ګټې د پورته کولو له پاره مونږ بايد په بنګال باندې ولکه وکړو . او خپل ځانونه مستحکم کړو . شيرخان راپورته شو او ويې ويل: که چيرې همداسې وی نو په لښکر کې د کوچ کولو بګل ووهئ ، همدا اوس او په همدې وخت کې لښکر بايد په بنګال باندې دحملې له پاره کوچ وکړي . دشيرخان دحکم سره سم د ګنګا او کرم ناسه ددريابونو دخوا او څخه لښکر دشيرشاه تر قومندې لاندې وخوځيد او په بنګال باندې دحملې له پاره يې هغه لورې ته حرکت وکړ.

۱۰

درهتاس راجه هرکشن د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا ددويم سوئمبر له پاره پروګرام تيار کړې و . دا ځل بيا هم د پخوا په څير د رهتاس د کلا نه بيرون په ډاګ ميدان کې دخلکو ګڼه ګونه ډيره زياته وه خو د مقابلې کولو طريقه او تګلار ځانګړې کړل شوې وه.

په لمړۍ مقابله کې د سترګې تر منځ هغه سوروالي دننبې په ځیر غوره کړل شوې و خودا ځل ویل شوی چې په دې مقابله کې به هغه وګړې ګډون کوي چې په لمړۍ مقابله کې یې برخه اخستې وه . اودمقابلې تګلاره او کړچار به دا ډول وی چې په مقابلې کې ګډون کونکې هر وګړي ته به په هوا کې درې کوترې پریخول کیږي ، او دمقابلې هر ګډونکونکي ته به د پخوا په ځیر پنځه غشي ورکول کیږی . دغه پنځه غشي به په درې کوترو باندې ویشتل کیږي او هر هغه څوک چې ددې پنځه غشو څخه ډیرې کوترې زمکې ته را وغورځوي نو همغه به بریالې ګڼل کیږي .

دا ځل هم سیل کونکې خلک په دایره شکله توګه سره ناست و. او هغه لوړ شاه نشین چې د لمړي سوئمبر له پاره جوړ کړل شوې و همغسې په خپل ځای ولاړ و . ددې ځایه دپاسه د رهتاس شهزاده راجه هرکشن اودهغه لور شهزادګۍ ګنګا او تر څنګ یې رانیانی (خپلې ښځې) ناستې وې. د میدان په منځ کې یې ښختې په دایره شکله ښه ایښودې وې او دهغې په منځ کې یې سپینه چونه اچولې وه. او مقابله کونکو ته ویل شوې و چې د ښختو ددې دایرې څخه به په هوا کې په پریښول شوو کوترو باندې غشی ور پریږدي.

کله چې مقابله پیل شوه نو د لمړۍ مقابلې په ځیر تر هر څه لمړۍ د رای سین د راجه پورن مل د زوې سانولداس نوبت راغې . راجه هرکشن د خپلې شهزادګۍ لور ګنګا سره د پخوا په ځیر په هماغه شاه نشین باندې په ډیر ویاړ ناست و ، اودهغه د ځای لاندې د هغه وزیر چورامن ناست و . چورامن په مقابلې کې د ګډون کونکو نومونه لیکل او هغوې ته یې د مقابلې له پاره غشی ورکول . دا ځل هم په مقابلې کې د ګډون کونکو د کوائفو د راټولولو څخه مقصد داو چې دهغوې د مقابلې وړتیاوې درجه بندي کړي .

کله چې د مقابلې د پیلیدو حکم وشو نو برهمن چورامن تر ټولو دمخه درای سین دراجه زوې سانول داس ته پنځه غشي ورکړل ، هغه دخلکو تر منځه ور تیر شو او د ښختو څخه جوړې شوې ګول دایرې ته ور ننوت او هلته د ننبې د ویشتلو له پاره و درید. بیا ددغه ستر او دنګ جوړ کړل شوې شاه نشین څخه د راجه هرکشن ساتونکو د یوه ځانګړې ځای څخه درې کوترې را پریښودې. کله چې دا کوترې په هوا کې پورته شوې او د میدان منځنۍ برخې ته را ورسیدلې نو سانول داس پر هغې باندې دغه پنځه غشی یو په بل پسې ور پریښول خو دهغه یو غشي هم په ننبه و نه لګید نو سانول داس ددې ناکامۍ سره سم ټیټ سر د میدانه ووت.

دویم نوبت د میواړ د شهزاده سورج مل و . هغه ته هم پنځه غشی ورکړل شول او بیا ورته د ساتونکو له اړخه درې کوترې په هوا کې پریښول شوې. سورج مل ډیر دښه بخت خاوند و چې دهغو د پنځه غشو څخه یې یو په ننبه و ننبت او یوه کوتره یې وویشتله. کوتره د لګیدو سره سم په هوا کې اوښته را اوښته او بالاخره په زمکه را پریوتله . دسورج مل په دې ننبه ویشتلو باندې خلکو ډیره زیاته خوشحالي احساس کړه او دهرې لورې د لاسونو پړکارو او هوا د خوشحالۍ د چغو څخه ډکه وه.

دریم نوبت د کالنجر د شهزاده سورداس و . هغه بې چاره هم ډیر زحمت وویست او پنځه واړه غشي یې دهغو کوترو په لور ور ویشتل خو دهغه بدقسمتی وه چې یو یې هم په ننبه ونه ننبت.او پنځه واړه غشي هسې ضایع شول. په دې اساس هغه هم ماتې خوړلې او نامراده د میدان څخه ووت. دهغه وروسته د کورنیو ننبه ویشتونکو او جنګجویانو نوبت راغې. ددوې څخه هغوې ته غشی ورکړل شول چې په لمړۍ مقابله کې یې برخه اخستې وه . هغوې هم خپل خپل بخت ازمیښت کړ خو یو یې هم د ډیرو کوترو په راپرځولو کې بریالې نه شو .

کله چې اخری ننبه ویشتونکې میدان ته را ووت نو په همدې وخت کې هغه اجنبی آس سپور ، خپل تور رنګه آس را ځغلاوه او میدان ته را ننوت. هغه خپل اس یوې لورې ته و دراوه ، دا ځل هم دپخوا په ځیر یې کله چې دخپل آس واګې را ښکلې نو آس یې په هوا کې د الف په ځیر و درید ، اوډیر زیات و شنړید. په همدې وخت کې هغه اجنبی هم دخپله آسه را ښکته شو. آس یې هملته پریښود او دهغه د زین څخه یې کمان را پرانست او په خپله اوږه یې واچاوه ، نیغ دشاه نشین لاندې ناست د چورامن وزیر په لور ورغې اوور ته یې وویل:

چورامنه ! زه دلمړۍ مقابلې په خير په دويمه مقابله کې د ګډون له پاره راغلې يم نو ايا د مخکنيو ننبه ويشتونکو په څير ماته د مقابلې کولو اودخپل قسمت د ازميښتولو له پاره غشي نه راکول کيږي؟ چورامن هغه ته په ډير غور او دقت سره وکتل ،خو دا ځل د چورامن په کتلو کې د سختۍ او نامانوسيت په ځای شفقت او مهرباني را ځرګنديده . هغه دخپلې همدې مهربانۍ له لارې دغه اجنبی ته وکتل او دهغه جايزه يې واخسته ، وبی کتل چې دا ځل يې هم خپل مخ په تور نقاب کې را نغښتلې او وجود يې هم په تورو کاليو کې راپټ کړي دي. چورامن ورڅخه وپوښتل چې ايا دا ځل هم نه غواړې ماته خپل نوم او ادرس وښيې . او ياد ې خپل کوائف له ما سره ثبت کړې.

که ته نور کوائف ثبتول نه غواړې نو لږ تر لږه خو خپل نوم او ننبه را ته وښايه . دهغه په دې خبره هغه اجنبی ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

چورامنه !دا دويمه مقابله ده . که چيرې ته ماته غشي را نه کړې نو زه به په مقابله کې د برخې اخستلو پرته بيرته ستون شم. خو په هيڅ صورت به خپل نوم او ننبان تاته و نه ښايم.

هلته په شاه نشين باندې ناستې شهزادګۍ ګنګا ددې اجنبي دا خبرې په ډير غور او دقت سره اوريدې،د بله اړخه ځرنګه چې دغه ځوان دهغې د لاسته راوړو لمړۍ مقابله ګټلې وه نو په دې خاطر دهغه په لور په مينې سره کتل او يا د هغه په ذات او خبروکې دلچسپې اخستل د شهزادګۍ ګنګا له پاره يو ډول کمزورتيا ګر زيدلې وه.

د شهزادګۍ نه اخوا دهغه دپلار هرکشن په شونډو هم خندا خپره شوې وه ،اوپه ډيره مينه يې د خپل وزير چورامن او ددغې اجنبی نقاب پوش تر منځ خبرې اوريدې. په دې وخت کې راجه هرکشن غوښتل مداخله وکړی اوخپل وزير چورامن ته څه ووايې چې دهغه دمخه چورامن په خبرو پيل وکړ او هغه اجنبي نقاب پوش ته يې وويل :

ګوره زما عزتمنده اجنبي ميلمه !ځرنګه چې تا دشهزادګۍ ګنګا د تر لاسه کولو لمړۍ مقابله ګټلې ده نو په دې اساس په دويمه مقابله کې ستا د نه ګډون کولو پوښتنه هم نه را ولاړيږي. ګوره اجنبي ! ستا تر مخه بيشميره غشي پراته دی دهغوې څخه د خپل ځان له پاره پنځه را پورته کړه او خپل قسمت پرې وازمايه. دهغه په دې خبره دغه تور لباس اغوستونکي اجنبي ور مخته شو اود غشو دهغه ډيري څخه يې د پنځو په ځای يواځې درې غشي را پورته کړل ،په همدې وخت کې ورته چورامن وويل:

ته ولې خپلې اسانتياوې په زوره له لاسه ورکوې ؟کله چې پنځه غشي ستا حق ګرځي نو ته بيا ولې د پنځو په ځای درې را اخلې. زه تاته مشوره درکوم چې ته دخپلو پنځه واړو غشو څخه ګټه پورته کړه او هغه ټول په فضا کې د الوتونکو کوترو پر ويشتلو باندې استعمال کړه. نو که چيرې ستا کوم غشي خطا لاړ شي نو دهغه بل په واسطه به خپله ننبه وولې. دهغه په ځواب کې دغه ځوان وويل:

ګوره چورامنه !غشی خو به هسې هم همدغه درې را اخلم ، او تاته په ډاډمنه توګه ويلې شم چې زما ددې درې غشو څخه به يو هم خطا کيږي نه ، زما په وړاندې دا پريکنده خبره ده چې زه به پنځه نه ، بلکه درې غشي اخلم اود همدې درې غشو په واسطه به خپله ننبه سهيې کوم او دخپل فن ځرګندونه به کوم. ددې خبرې سر ه سم هغه اجنبي يواځې درې غشی په موټې کې واخستل او د ميدان منځته ، هغه ځآی ته ورغې چيرې چې ښختې په دايروي بڼه ايښول شوې وې. اوبيا هلته د چونې د دايرې تر منځ ودريد.

په همدې وخت کې يو بل آس سپور په ډيره ګړندۍ توګه ميدان ته راورسيد . او د ښختو څخه د جوړې شوې دايرې منځ کې هغه ځای ته ورنژدې شو چيرې چې دا نقاب پوشه ځوان ولاړو. هلته د راتلو سره سم هغه آس سپور هم دخپله آسه را ښکته شو او د نقاب پوش سره يې په ډير راز سره دهغه په غوږ کې څه خبرې وکړې. په شاه نشين باندې ناست راجه چندرمل اودهغه شهزادګۍ ګنګا وکتل چې دغه بل کس د کوچيانود قبيلې سردار ، سردار فدايي خان دې. فدايې خان تر لږه وخته پورې ددې ځوان سره خبرې وکړې اوبيا بيرته په خپل آس سپور شو او دميدانه ووت

په دې وخت کې په شاه نشين باندې ناستې شهزادګۍ ګنګا ته څه فکر پيدا شو او بيا يې دخپل پلار په لور په کتلو سره وويل:
پلارجانه ! د کوچياني قبيلې دغه سردار ، فدايي خان په دې وخت کې ميدان ته ولې راغلې و ؟ په داسې حال کې چې په تور لباس کې را نغښتې ولاړ ځوا ن دمقابلې له پاره تيار ولاړ دې ، اوهمدغه ځوان زما د ترلاسه کولو لمرۍ مقابله هم ګټلې وه ، ځرګنده نه ده چې فدايي خان به له ده سره څه خبرې کړې وي . ايا دا نقاب اغوستونکې ځوان خو به د کوچيانو د قبيلې دسردار غلام او په ځنګلونو کې ګيدړې ښکارکونکې صاحب خان نه وي ؟ دهغې پلار هرکشن ورته وويل: چې نه لورې ، ستا دا فکر او انګيرنه بلکل غلطه ده ، صاحب خان اوس ګيدړې ښکارکونکې نه دې بلکه هغه اوس د شيرشاه د لښکر سپه سالار دې اوشيرشاه په دې وختو کې د خپل لښکر سره يو ځاې د ګنګا د غاړې څخه په بنګال باندې دحملې له پاره د شرق په لور و رغلې دې. په دې خاطر هغه نقاب اغوستونکې چې همدا اوس د مقابلې له پاره تيار ولاړ دې ، صاحب خان نه ، بلکه بل کوم څوک دې. کيدې شي چې دا د فدايي خان کوم پيژندګلوې وي ، او فدايي خان هغه ته کوم ډير مهم پيغام راوړې وی او هغه يې ورته همدلته اوروليې وي ، دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا يوځل بيا و ويل:
پلار جانه ! که چيرې دا هغه ګيدړې ښکارکونکې صاحب خان نه وي ، چې زه ترې د زړه له کومې نفرت اوکرکه کوم نو بيا دا اجنبي ځوان ولې د خپل نوم اوکوائفو د ليکلو نه ډډه کوي ، ولې په ورځپاڼه کې خپل نوم نه ليکي. دهغې په دې خبره هرکشن وويل: شونې ده چې هغه به په دريمه مقابله کې خپل ځان را ښکاره کړي. خو ګوره لورجانې ! دا د رهتاس د راجه هرکشن د شهزادګۍ ګنګا د ترلاسه کولو مقابلې دي. نو که چيرې په دې مقابلو کې هغه تا وګټي نو ګټونکې چې هر ډول وی نو هغه به ستا په څير ښايسته ، حسينه او شتمنه نجلۍ څه ډول پريږدي. ګوره لورجانې ! زه تاته په ډاډ سره ويلې شم چې کله چې ستا د ګټلو له پاره دريم ځلې مقابلې تر سره کيږي نو دا ځوان به هم خپل نوم را ځرګند کړي او تا ته به را نژدې شي اوستا سره به دخپلې مينې ښکارونه وکړي او ستا د لاس د تر لاسه کولو له پاره به خپلې هڅې نورې هم ګړندۍ کړي ، خولورجانې ! يوه خبره راته وکړه.
دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا په ډيره مينه خپل پلار ته وکتل او ورڅخه يې و پوښتل ،پلارجانه ! څه ډول خبره ؟ چندرمل ترې وپوښتل: دغه اجنبي ځوان چې ستا د تر لاسه کولو لمرۍ مقابله يې ګټلې وه نو که چيرې هغه دويمه اوبيا ورپسې دريمه مقابله هم وګټي اودهغې وروسته خپل ځان را ځرګند کړي اوبيا هغه دکوم رياست شهزاده نه وی اويا هغه کوم لوې اوستر شخصيت اويا د ښه حيثيت خاوند نه وي نو ايا بيا به هم هغه تاته ستا د ژوند د ملګري په څير د منلو وړ وي اوته به دهغه سره د ژوند کولو له پاره راضي اوسې؟
دهغه په خبره شهزادګۍ ګنګا وويل: پلار جانه ! دا شخص چې په تور رنګ نقاب کې ولاړ دې زه يې نه پيژنم چې څوک دې. دهغه نوم څه دې ، د کومو زمکو څخه دلته راغلې دې ، د کومې قبيلې سره اړيکې لري.. خو ددې سره سره بيا هم که هغه زما د ترلاسه کولو دويمه اودريمه مقابله هم وګټي نو پلار جانه ! که داسړې هسې د کوڅې خس هم وی ، اويا ډير زيات غريب او اجنبي هم وی ،بيا به هم زه دهغه په راخپلولو باندې فخر او وياړ احساسوم. که چيرې ماته د شتمن او دولتمند ميړه ضرورت وې نو بيا ددې مقابلو د جوړولو له پاره څه اړتيا وه . زه تاته ډاډ درکوم چې هر څوک چې زماد تر لاسه کولو دا درې مقابلې په پرلپسې توګه وګټي او هغه د انسانانو دهرې ډلې پورې اړوند وی نو بيا به هم زه هغه په ډيره خوشحالۍ او فخر سره دخپل ژوند ملګرې وګرځوم. د شهزادګۍ ګنګا ددې ځواب په اوريدلو سره دهغې پلار هرکشن ډير زيات خوشحاله شو اوبيا يې ورته وويل چې: په بګوان سوګند چې ماته ستا له لورې دهمداسې يوه منطقي ځواب هيله وه. اوس نو د مقابلې د پيلولو له پاره هرکشن مخصوصه اشاره وکړه اودهغه د اشارې سره سم دهغه ساتونکو درې کوترې په هوا کې والوزولې

ځنګه چې دغه درې واړه کوترې یو دبل تر ځنګ په هوا کې روانې د میدان مرکزې برخې ته را ورسیدې نوهغه تور پوشه اجنبی خپله ښنبه و نیوله او یو په بل پسې یې خپل غشي وویشتل . دهغه په درې واړه غشو باندې کوترې یو په بل پسې ولګیدې اوپه هوا کې یې اوښتې را اوښتې او په زمکه باندې را پریوتې.

دښنبو د ویشتلو سره سم ټول خلک د ډیرې خوشحالۍ نه په دوو پښو و دریدل اوددې نقاب پوشه په سوبه باندې یې نعرې سورې وهلې، تر ځنګ یې هر چا خپل کالی په هوا کې خوزول ، لاسونه یې پړکول او ددې اجنبې په بریاو یې خوشحالۍ کولې. په دې وخت کې دخپل پلار هرکشن تر ځنګ ناستې شهزادګۍ ګنګا حال هم دکتلو وړو .

ددغه نقاب پوشه ځوان د غشو په ویشتلو او دهغوې په واسطه دکوترو درا غورزولو سوبې دګنګا په مخ اوځیرې باندې دخوشحالۍ ښنبې ښنبانې د ورایه ځلولې.

ددغه اجنبی ځوان به بریاو باندې هرکشن دخپلې لور دخوشحالیو سره یو ځای خپله خوشحالې هم نه شوه پټولای. بیا یې د خپلې لور شهزادګۍ ګنکا په لور د کتلو په وخت کې وویل:

ګوره زما لور جانې ! دغه نقاب پوشه ځوان دا دویمه مقابله هم د لمړۍ مقابلې په ځیر په پوره میړانې سره وګټله ، زه هیله من یم چې نوموړې به دریمه مقابله هم په همدې شان وګټي . اودهغې وروسته به خپل نوم او کوائف هم را ځرګند کړي. نو زما لورې ! که چیرې دا ځوان ستا د تر لاسه کولو دریمه مقابله هم وګټي نو ته څه فکر کوې چې ته به څه وخت او کله هغه د خپل ژوند ملګرې کړې. د هغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا دخوشحالیو نه په ډوب اواز کې وویل:

پلارجانه ! که چیرې دا اجنبی زما د ترلاسه کولو دریمه مقابله هم په همدې توګه وګټي نو زه به دوه میاشتې وروسته دهغه د ښځې او دژوند د ملګرې په ځیر د اوسیدو له پاره تیاره یم . ځکه چې دوه میاشتې وروسته زما د نڅا او موسیقې درسونه پای ته رسیږی او دهغې وروسته به زه د واده او د (اوه پهیرو « د اور نه اوه ځلې د ګرزیدو ») له پاره تیاره اوسم . په دې وخت کې هرکشن د خپلې خوشحالۍ د ځرګندولو په وخت کې وویل:

ګوره زما لورجانې ! ځنګه چې ته غواړې همغسې به وشي ، که چیرې دا اجنبی ځوان ستا د ترلاسه کولو دریمه مقابله هم وګټي نو بیا دوه میاشتې وروسته ، کله چې ستا د نڅا او موسیقی درسونه پای ته ورسیږی زه دهغه سره ستا د واده کولو تیارې وکړم. تر هغه وخته پورې به مونږ په دې پوه شو چې ددې اجنبی نوم څه دی ؟ دکوم ځای دی ؟دکومه راغلې ؟او د کومې قبیلې سره اړوند دی؟او یا دا چې دا د کومه ځایه په دې مقابلو کې د ګډون له پاره راځی ؟دهغه په دې خبره شهزادګۍ سمدستې وویل:

پلارجانه ! که مونږ ددې شاه نشین څخه ښکته شو او د پخوا په ځیر ددې اجنبی ځوان ته دا ځل هم د زما د تر لاسه کولو د دویمو مقابلو دګټلو مبارکي ورکړو . هرکشن دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا دا وړاندیزو مانه ،او بیا دواړه پلار او لور په ډیره بیړه د شاه نشین څخه لاندې راغلل.

هغه د تورنقاب اغوستونکې اجنبی ځوان ددې درې واړو کوترو د ویشتلو وروسته ، کرار کرار دخپل آس په لور روان و . کله چې هغه خپل آس ته ور نژدې شو نو هرکشن او شهزادګۍ ګنګا هم په ډیره بیړه هغه لورې ته ور روان و .کله چې هغه ته ور نژدې شول نوبیا شهزادګۍ ګنګا د هغه ځنګ ته ورغله اوپه خپل خوږ اواز اوخوږه ژبه یې ورته وویل: ګوره اجنبی ! زه تر اوسه هم نه پوهیږم چې ستا نوم څه دی ؟ته څوک یې او دکومه ځایه دې مقابلو کې د ګډون له پاره راځی؟نو ځرنګه چې تا ددې مقابلو دویمه برخه هم وګټله نوپه دې خاطر ته زما په سترګو کې اوس ډیر بختور ، او ستر شخصیت ګرزیدلی یې . زه تاته ډاډ درکوم چې ددې مقابلو ددریمې برخې

د ګنګلو له پاره به زه ستا ښه راغلاست او خوش امدید کوم. ددې خبرو د کولو وروسته شهزادګۍ ګنګا لږڅه خاموشه شوه او بیا یې هغه اجنبي ته وویل:

ګوره اجنبي ! تر اوسه پورې تا مونږ ته خپل نوم او نښان و نه ښود. او نه دې دا مونږ ته وویل چې ته د کومه ځایه د لته راغئې او نه دې له مونږ سره خپل ټول کوائف ولیکل. ایا ستا له لورې زمونږ سره دا ډول سلوک زما د ذات ، او د هرم له پاره ظلم او تیرې نه دې. ایا د خپلې دغې دویمې مقابلې د بریا و نه وروسته هم نه غواړې خپل مخ او څیره مونږ ته وښایې ؟ تر څو زه و وینم چې ته څوک یې. او د کومه ځایه راغلې یې. او څه ډول ځوان یې ؟ د هغې په دې خبرو باندې هغه ځوان په ډیر نرم او از سره وویل:

ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ستا د دې ټولو پوښتنو ګرویزونو ځواب به ستا د تر لاسه کولو په دریمو مقابلو کې د بریا وروسته درکوم. ددې خبرې سره سم هغه اجنبي په خپل آس باندې سپور شو او خپل آس یې په نرۍ قمچینه باندې وواهه او په یوه منډه د میدان څخه ووت. ددې ځوان په داسې تللو سره شهزادګۍ ګنګا ډیره اندیښمنه ودریده او ددې ځوان پسې یې وروسته کتل ، کله یې چې هغه د سترګو پناه شو نو بیا یې سر ټیټ کړ او خفه خفه د خپل پلار هرکشن سره یو ځای د شاه نشین په لور روانه شوه.

۱۱

سوري شیرشاه د ګنګا د دریاب په غاړه د بنګال د سوبې له پاره د خپل لښکر سره یو ځای په ډیره ګړندۍ توګه هغه لورې ته کوچ وکړ. د ۱۵۳۵ زکال د میې د میاشتې په پیل کې شیرشاه په ډیر ډاډ سره د ګنکا د دریاب د غاړې دواړو لورو ته د بنګال د سوبې د جنګ له پاره د جنګ بیګل (ډول) وواهه.

سوري شیرشاه په ډیره بیړه په بنګال باندې یرغل وروست او د برسات یا باراني موسمونو د پیلامې د مخه یې د بنګال د مونګیر د سیمې ډیر ځایونه په خپله ولکه کې راوستل. دا کاریې ځکه تر هر څه د مخه وکړ چې د باراني موسمونو د پیل په وخت کې په شرقي برخو کې داسیمې ډیرې ژرد اوبو لاندې راتللې او هلته بیا د فوځونو تګ راتګ ستونزمن ګرځیده.

وروسته بیا شیرشاه د مونګیر د سیمې په ډیرو ځایو د ولکې کولو وروسته ددې ځای د تر ټولو سترې او مستحکمې کلا ولکه کولو ته اړم شو. ددې کلا سوبه دومره څه اسان کار نه و ، ځکه چې ددې ځای ۴/۵ برخې د غرونو او لویو لویو ناونو څخه جوړې شوې دي. د کهړک او ګډو په څېر ستر ستر غرونه هم همدې سیمه کې پراته دي. او همدا غرونو د بیروني یرغلونو په مقابل کې ستر خنډونه پیدا کوي ، د سورج ګړ نه نژدې ۲ میله واټن کې د کادهانه دریاب بهیږي چې پخپله یو ستر خنډ ثابتیږي ، نو د مونګیر کلا باندې د حملې کولو له پاره شیرشاه هملته د سورج ګړ سره نژدې د خپل فوځ سره یو ځای پړاو وکړ تر څو لښکر یې لږ څه ارام وکړي. د مونګیر کلا د سورج ګړ په شرقي برخه کې نژدې ۱۸ میله واټن کې پرته ده. همدا راز د راج محل په غرونو کې پرته تیلیا ګړهی د مونګیر نه شرق لورې ته نژدې ۲۲ میله واټن لري. د سورج ګړ نه د مونګیر په لور د تللو په وخت کې چې کوم میدانونه مخ ته راځي د هغوې لویوالې او اوږودوالې هم شپږ میله شاوخوا کې جوړیږي. خو ددې میدانو اوږودوالي ان د مونګیر کلا ته نژدې یو اځې په دوه نیم میله واټن پورې رسیږي ، د سورجګړ نه تر مونګیر کلا پورې نژدې ۱۸ میله واټن د هر حمله کونکې له پاره چې د ګنګا د دریاب د غربي برخې څخه یرغل کونکې او سي ملاماتونکې تمامیږي. ځکه چې د هغې د سړک دواړو لوریو ته د جنوب شرق په لور د کهړک غرونه پراته دي ، چې د مونګیر تر څنګ د ګنګا د دریاب تر څنګ پورې رسیږي ، خو د هغې په شرقي برخو کې د مونګیر نه تسخیریدونکې کلا ده چې سوبه کول یې د هر یرغلګر له پاره تر هغو شونې نه دي چې درنه او قوي توپخانه و نه لري ، او تر څنګ یې د ګنګا دریاب هم په ولکه کې نه وی اخستې. په تیرو وختونو کې پوهو او زیرکو فوځی سالارانو په داسې خطرناکو ځایو کې د خپلو فوځونو د ورننویستلو کار نه دې ترسره کړې. خو شیرشاه سوري په هرصورت غوښتل د مونګیر کلا تر خپلې ولکې لاندې راوړي.

د بنګال حکمران سلطان محمود ته هم د شیرشاه دد ې حملې په اړه خبر ور رسیدلې و . نو مونګیر ته د شیرشاه سورې د ورسیدو د مخه سلطان محمود د مونګیر د کلا د دفاع نظام مستحکم کړې و . هغه په ډیره بیړه د خپل لښکر سره یو ځای هلته را غی. دلښکر یوه برخه یی هملته د مونګیر دکلا د دفاع له پاره و ټاکله او دبلې برخې سره یو ځای د ګنګا د دریاب په غاړه په سنګر کې کیناست ، تر څو دشیرشاه د لښکر د راتلو سره سم په هغوې باندې ددواړو اړخونو څخه حمله وکړي ، یوه ډله د ګنګا د دریاب د شرقی برخو څخه او بله ډله د مونګیر د کلا د داخل څخه . په دې توګه به دوه اړخیزه حمله ترسره شي ، سلطان محمود غوښتل چې په هر قیمت چې کیږي شیرشاه سورې ددې ځایه بیرته و تمبوي.

شیرشاه سوري هم د حالاتو څخه بې خبره نه وې. دهغه جاسوسان هر هر ځای کې خپاره شوی و او دبنګال د حاکم سلطان محمود د هر قدم خبر یی ورکاوه ، په دې حالاتو کې شیرشاه سوري دخپلو سالارانو غونډه را وبلله تر څو د بنګال د حکمران سلطان محمود سره د ټکر کولو له پاره پلان جوړ کړي.

کله چې د شیرشاه سورې تر ټولو سترسالاران دهغه دخیمی نه بیرون په خپرې شوې درۍ باندې سره را ټول شول نو بیا شیرشاه هغوې ته وویل:

زما دوستانو ! تاسې پوهیږئ چې په دې وخت کې زمونږ موخې د مونګیر دکلا فتحه کول دي ، خودمونګیر د کلا دد فاع له پاره د بنګال حکمران سلطان محمود خپل ځواک په دوو برخو ویشلې دې. په دې توګه هغه غواړې زمونږ ځواک هم په دوو برخو وویشل شي او ځواک مو کمزورې شي. ما دا هم اوریدلې دي چې په تیرو وختو کې هیڅ حکمران دا کلا نه ده ولکه کړې او ویونکې دا هم وایی چې تر څو د یرغل کونکې ځواک سره ځواکمنه او درنه توپخانه نه وي او تر څنګ یی د ګنګا د دریاب د غاړې په شرقي برخو باندې هم ولکه و نه لري نو تر هغې د مونګیر په کلا باندې ولکه نه شی کولې. زه ستاسو څخه دا پوښتنه کول غواړم چې ایا ستاسو په ذهن کې کوم داسې پلان شته چې دهغې له مخې ددې کلا ولکه کول مونږ ته اسانه وګرځی. او که نه ددې وروسته به زه خپل جنګی پلان جوړ کړم.

دشیرشاه سوری د پوښتنې په اساس ، دهغه ټولو سالارانو په خپلو منځو کې سرونه نژدې کړل او سلا مشورې یی وکړې.د دې مشورو نه وروسته صاحب خان شیرشاه سوری ته مخ کړ او ورته یی وویل:

زما اقا ! زما محسنه ! که ته اجازه راکړې زه به یو څه ووایم. دهغه په دې خبره شیرشاه سورې په پلرنې شفقت ورته وویل:

صاحب خانه ! زما زویه ! کله چې ته وغواړې ما ته یو څه ووایی نو دهغې له پاره د اجازې غوښتلو ته اړتیا نه شته. ته زما د لښکرو سپه سالار یی او ستا مشوره او ستا تدبیر دتل له پاره په ټولو پورته والې لري ، ووایه چې ته اوس څه وړاندیز لرې. دهغه د اجازی وروسته صاحب خان وویل:

زما محسنه ! زه ددې کلا د ټول چاپیریال څخه پوره پوره خبر یم او ان تر جنوبه پورې ټوله سیمه ، ان تر هغه ځایه چې د کول دریاب د ګنګا د دریاب سره په کې یو ځای کیږي ، ما کتلې ده . زما مشوره داده چې مونږ خپل لښکر په دوو برخو وویشو ، یوه برخه د جنوب لورې ته ولاړه شي او بله برخه د شمال په لور حرکت وکړي. هغه برخه چې د شمال په لور ورځی نو هغوې دې په سورج ګړ باندې حمله وکړي ، د سورج ګړ د سوبې کولو نه ورسته دې هغوې بیرته راستانه شي او دګنګا د دریاب په غاړه دې په غرب کې پرتې د مونګیر په کلا باندې حمله یوسي ، هغه لښکر چې د جنوب په لور حرکت کوي نو هغوې دې د کول او ګنګا د دریابونو د یوځای کیدو ځای ته نژدې په منې پور باندې حمله وکړي او بیا دې هملته تم شی. په دې ځای کې د کهړک پور د غرنو لړۍ پای ته رسیدو ته ور نژدې کیږی. دلته نژدې لس میله اوږود او پراخه میدان دې اوددې میدان څخه په اسانۍ سره تیریدې شي. خو په نورو ځایو کې د کهړک پور د غرونو څخه تیریدل ډیر ستونزمن او د زیانونو نه ډک دي. هغه لښکر چې د جنوب په لور ورځی ،نو هغوې د لس میله واټن د وهلو

وروسته د ګنګا او دګول ددریابونو د یو ځاې کیدو د ځاې څخه دمخه ددواړو دریابونو څخه تیر شي او د ګنګا د دریاب د شرق په لورې دې ولاړشي. هلته دې په سنګر کې کینی ، اوبیا دې د بنګال په حکمران سلطان محمود باندې حمله وکړي.
زمونږ یو لښکر به د شمال په لور د سورج ګړ په لور ولاړشي اوبل به د غرنیو لړۍ په منځ کې د کهړک پور تر غرونون پورې جنوب ته وخوځیږي ، نو دبنګال حکمران سلطان محمود به دا فکر وکړي چې د مونګیر د کلا د نه تسخیریدونکی حیثیت په اساس شیرشاه سوری د خپل جنګ پلان بدل کړي دي. او اوس هغوي د سورج ګړ او جنوب په لور غواړی ولاړ شي او څه نورې سیمی ولکه کړي او د ګنګا د دریاب څخه دتیرید و پرته به بیرته ستا نه شي . تر دې وخته پورې به زمونږ د جنوب لښکر په هغوې په نا څاپی توګه یرغل یوسي اودبدترین حالت سره به یې مخ کړي او په شمال کې په سورج ګړ باندې حمله کونکې لښکر به بیرته را ستون شي اود مونګیر کلا باندې به حمله یوسي اودهغې د ولکې کولو له پاره ځان جوړ کړی.
تر دې ځایه دخبرو وروسته صاحب خان غلې شو او بیا شیرشاه خپله پریکړه داسې واوروله.
صاحب خانه ، زما زویه ! په قدوس خداې سوګند چې تا ډیر ښه وړاندیز وکړ. په همدې پلان باندې دعمل کولو په اساس مونږ توانیدلې شو د مونګیر په نه تسخیریدونکې کلا باندې ولکه وکړو . واورئ زما دوستانو او زما عزیزانو ! که چیرې مونږ د مونګیر کلا سوبه کړه نو داسې یې وګڼئ چې د بنګال د حاکم سلطان محمود د فوځ ملا مو ورماته کړې ده . دهغې وروسته به دهغه تر مخه دوه لارې وي ، لمړۍ دا چې هغه به په پراخه میدانو کې زمونږ پر خلاف جنګ ته تیار شي چې په هغې جنګونو کې به د خپل ځان دخوندې کولو له پاره کومې لورې ته تښتي . اودویم دا چې د خپله ځانه د کوم ستر ځواک تر مخه به خپله زولۍ خوره کړې او زمونږ پر خلاف به ترې مرسته وغواړي. په هر حال هغه پلان چې صاحب خان وړاندې کړې په همغه به عمل کوو .
تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته شیرشاه لږ څه تم شو او وروسته یې بیا دخبرو لړۍ جارې و ساتله اوویې ویل:
ګوره صاحب خانه ! ستا دهمدې وړاندیز په اساس به لښکر په دوو برخو باندې وویشل شي ، دلښکر یوه برخه به له ما سره پاته شي او د بلې برخې قومندانی به یې ته په خپله کوې. له تا سره به اسماعیل سوری ، حبیب خان ککړ اوهیبت خان نیازي هم ملګری وی ، خو له ما سره به زما د زامنو څخه علاوه سرمست خان سروانی ، حاجې خان بټنی او برهم جیت ملګرې وي.
صاحب خانه واوره ! ته به د خپلې برخې دلښکر سره یو ځاې د کهړک پور د غرونو د پیچ و تاو نه ځان و کاږې او د شمال په لور به حرکت وکړې. سورج ګړ د دغه ځایه چې همدا اوس په کې مونږ پړاو کړې دي نژدې ۱۸ میله واټن کې پروت دې ، ته به دشپې په تیاره کې مخکې تګ کوې او د لمر خاته نه مخته به هلته سورج ګړ کې ځان را خرګند کړې. اوبیا په داسې توګه پرې حمله وکړه چې د بنګال د حاکم سلطان محمود د دفاعی فوځ ته د خوزیدو فرصت هم په لاس ور نه شی. په سورج ګړ باندې د حملې کولو نه وروسته هغه په مکمله توګه په خپله ولکه کې واخله اودهغې ځاې د انتظا ماتو د منظمولو وروسته بیا ته د جنوب په لور را وخوځیږه ، او د شپې په تیاره کې د مونګیر په کلا باندې حمله وکړه. او زه به د پلان په مطابق د جنوب په لور ولاړشم اوبیا به د ګنګا او کول ددریابونو د یو ځاې کیدو د ځایه مخته دمنې پور په سیمه کې د ګنګا د دریاب څخه ورتیر شم او دشرقی ساحل په لورې به ولاړشم اوهلته به د سلطان محمود په لښکر باندې د حملې کولو هڅه وکړم.
کله چې شیرشاه سورې په دې اړه دخپلو نورو سالارانو آند ځانته معلوم کړ نو ټولو په ډیره خوشحالۍ سره دا وړاندیز و مانه ، ددې نه وروسته شیرشاه خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، نیمایی برخه یې دخپله ځانه سره و ساتله اوبله نیمایی د صاحب خان په قومندې کې هغه ته وروسپارله. په همدې وخت کې لښکر خپل پړاو ختم کړ ، بیا شیرشاه سورې د خپل لښکر سره یو ځآې د کول د دریاب په غاړه

غاړه د کهړک پور د غرونو په پیچ وتاب کې د جنوب په لور کوچ وکړ په داسې حال کې چې صاحب خان دخپل لښکر سره یو ځای په سورج ګړ باندي دحملي په خاطر د شمال په لور ولاړ.
صاحب خان دخپل لښکر سره یو ځای د سورج ګړ پوري دغه اتلس میله واټن د شپې په تیارو کې لکه په سینو د ښویدونکو چینجیو او مارانو او یادښکار پسې د پلټونکو پړانګانو په څیر وهلې و. صاحب خان دخپل لښکر سره یوځای سورج ګړ ته نژدې هغه وخت را ښکاره شو چې په شرق کې د درواغجن سهار ننښې نښانې را ښکاره شوې وې ، نو هملته یې خپل لښکر تم کړ او دهغوی صفونه یې منظم کړل.
ددې کار د پاې ته د رسید و وروسته صاحب خان خپل ټیټ سالاران چې په هغوي کې هیبت خان نیازي ، حبیب خان ککړ ، او اسماعیل سوری هم شامل و ، را وبلل. کله چې دا درې واړه هغه ته راغلل نو بیا صاحب خان ورته په ډېره را زدانه توګه وویل:
زما دوستانو ! د بنګال د حاکم سلطان محمود د سورج ګړ سنګر همدا اوس زمونږ تر مخه پروت دی. هغه جاسوسان چې سلطان محمود زمونږ څخه د خبرید و له پاره خپاره کړي و نو هغوي به خبر ورکړې وي چې زه او زما سره ملګرې تاسو درې واړه د ټول لښکر سره یو ځای سورجګړ ته رارسیدلي یاست. نو په دې خاطر به سلطان محمود دا انګیرلې وی چې اوس نو د مونګیر کلا بلکل خوندی پاته ده. په دې خاطر به هغه دهغه ځآیه را وځی او دهغه ټول لښکر به د سورج ګړ د خوندي پاته کیدو او دفاع له پاره دلته د راتللو هڅه کوي.
زما ورونو واورئ ! ما د جنګ د پلان د بدلون اراده کړې ده. څرنګه چې سورج ګړ د بنګال د حکمران سلطان محمود یو ستر او قوی سنګر دې خو دومره هم نه چې زمونږ په لار کې خنډ شي. په دې خاطر ما پریکړه کړې ده چې یواځې هیبت خان نیازي او حبیب ککړ به په سورج ګړ حمله کوي. دهغه په دې خبره هیبت خان نیازی یو دم را ټوپ کړ او ترې ویې پوښتل: امیر صیب ! ته به چیرې ځې ؟صاحب خان ورته په ډېره نرمه ژبه وویل چې: هیبت خانه ! لمړی خو زما خبره پوره واوره بیا په دې منځ کې خبره کوه ؟ په ځواب کې هیبت خان غلی شو او بیا صاحب خان په خبرو پیل وکړ.
ګورئ ورونو ! لښکر به په درې برابرو برخو وویشو. یوه برخه به یې هیبت خانه ستا او د حبیب ککړ په لاسو کې وي بله برخه به یې د اسماعیل سورې په قومنده کې او دریمه برخه به یې زما سره وي.
هیبت خانه ! ته به د حبیب ککړ سره یو ځای په سورج ګړ باندې حمله کوې او په هرصورت به دهغې د ولکه کولو هڅه وکړې ، کله چې تاسې حمله وکړئ نو سلطان محمود او دهغه سالاران به دا و انګیري چې صاحب خان د خپلو ملګرو سالارانو سره یو ځای په سورجګړ باندې حمله کړې ده. په داسې حال کې چې په خپله شیرشاه سوري د ګنګا او کول ددریابونو د یو ځای کیدو ځای ته ورغلې دې. خو مونږ به دښمن په تیاره کې ساتو او په یوه شپه کې به دوه کاره تر سره کړو.
هیبت خانه ! کله چې ته د حبیب ککړ سره یو ځای په سورجګړ باندې حمله وکړې نو یاد ساته چې تر دې وخته د مونګیر د کلا په داخل کې د سلطان محمود لښکر سلامت پروت دې ، هغوې به خامخا د کلا څخه را وزی او په سورج ګړ کې به د خپلو فوځونو دمرستې او ستاسې پر خلاف د جنګ له پاره دهغه ځایه راوځي. نو د اسماعیل سوري لښکر به دهمدې لښکر پر خلاف په حرکت راځی ، هغه وخت چې ته او حبیب خان ککړ دواړه په سورج ګړ باندې یرغل وروړئ نو په هماغه وخت کې به اسماعیل سوری دخپل لښکر سره یو ځای د مونګیر د کلا او سورجګړ تر منځ په سنګر کې ناست وي او هر هغه لښکر چې دمونګیر څخه را ووزی او د سورجګړ په لور راځی نو پر هغوي به حمله کوي او دهغوي لارې به بندوي.
تر هغه چې پرما او زما د لښکر پورې اړه لری نو زه به همدا اوس او په همدې وخت کې حرکت کوم او دمونګیر د کلا تر څنګ به په کوم مناسب ځای کې ځای په ځای کیږم. هغه وخت چې ته او حبیب ککړ سورج ګړ ولکه کړئ او په دې ځای کې د دښمن د مزاحمت کونکې

لښکر مزاحمت له منځه یوسئ نو ښکاره ده چې ددې ځاې خلک به دخپلو ځانو د خوندي ساتلو په خاطر د مونګير دکلا په لور تيښته کوي. تاسې به هغوې تعقيب کړئ. د سورج ګړ ځخه را تښتيدونکې به يقينا په دې وخت کې د سورج ګړ او مونګير دکلا تر منځ دخپلو هغوې ځواکونو سره يو ځاې کيږي چې د اسماعيل سورې سره په جګړه بوخت وي ،بيا به تاسې دواړه د اسماعيل سوری سره يو ځاې شئ او ددښمن پر خلاف به سخته حمله وکړئ ، خو د مونګير په لور د راتلونکو لاره مه نيسئ ، ځکه کله چې ماتې خوړلې لښکر په تيښته راو تښتي او مونګير کلا ته ورشی نو بيا تاسې درې واړه خپل راتګ ارا م کړئ ، کله چې دا ګيل فوځونه د مونګير کلا ته د شمالې دروازو له لارې ور ننوځی نو په همغه وخت کې به زه د کلا ددروزاې ساتونکې له منځه يوسم . اودهغوې په ځاې به دخپلو لښکرو کسان و ټاکم. اوبيا به په خپله د مونګير کلا ته ور ننوځم. زما وروسته به تاسې هم د مونګير کلا ته را ننوځئ ، په دې توګه به په همغه يوه شپه کې مونږ د سورج ګړ سره يو ځاې د مونګير کلا هم خپله ولکه کې راوړو .

زما دوستانو واورئ ! مونګير د اسې مستحکمه او ټينګه کلا ده چې هغه تر اوسه پورې نا قابل تسخير انګيرل کيږي . اوپه ماضي کې هيڅ حکمران په هغې د ګنګا په درياب باندې د ولکې کولو تر مخه ولکه نه ده کړې . په هرصورت مونږ به دا کار همدا نن شپه تر سره کوو . اوزه هيله من يم چې هغه پلان چې مونږ تيار کړې دې که چيرې پرې په پاک نيت سره عمل وکړل شی نو سورج ګړ اومونګير به د سهار د لمر د راختلو سره سم زمونږ په ولکه کې راشی . ددې خبرو وروسته صاحب خان خاموشه شو نو هيبت خان نيا زي ، حبيب ککړ او اسماعيل سوري درې واړه په پوره ډاډ سره وخندل . تر لږه وخته پورې هغوې درې واړو په خپلو منځو کې مشورې وکړې او د کومې معاملې دحل کولو هڅې يې کولې ، دهغې وروسته هيبت خان نيازی په ډيره عاجزی سره صاحب خان ته وويل:

صاحب خانه !هغه پريکړه چې تا کړې ده ،په خداې سوګند چې دهغې نه بله ښه پريکړه نه شي پيدا کيداې. مونږ به په پوره توګه ستا د پلان په عملي کولو کې قدم اخلو ، ستا د مشورې په مطابق به زه او حبيب خان يو ځاې دخپل ټول ځواک سره يو ځاې په سورج ګړ باندې حمله کوو . هغه کار دې چې اسماعيل سوري ته ور سپارلې دې هغه يې په ډيره ښه توګه تر سره کولې شی. ددې وروسته اوس که چير ې ته دخپلې برخې د لښکر سره يو ځاې د مونګير په کلا کې ورداخل شې ، نوبيا به د سهار د راختلو د مخه مونږ په ډاډمنه توګه په سورج ګړ او مونګير کلا باندې خپله ولکه کړې وي. دهغه په دې خبره صاحب خان په پرکونکې توګه وويل:

هيبت خانه !که چيرې ته ، حبيب خان ککړ او اسماعيل سورې زما د پلان په مطابق عمل کوئ ، نو سمدستي لښکر په درې برخو وويشئ ، او دخپلو خپلو منزلونو په لور حرکت وکړئ ، ددې خبرې سره سم هغوې ځلور واړه متحرک شول اولښکريې په درې برخو وويشه ،صاحب خان خپله برخه له ځانه سره واخسته او د مونګير په لور يې حرکت وکړ ، بله برخه اسماعيل سوري له ځانه سره واخسته او دمونګير اوسورج ګړ تر منځ دسنګر د نيولو له پاره ولاړ . او دريمه برخه يې هيبت خا ن نيا زی اوحبيب خان ککړ له ځانه سره واخسته او د سورج ګړ په لور يې حرکت وکړ .

دصاحب خان او اسماعيل سوري د تللو وروسته هيبت خان نيا زي او حبيب ککړ دواړو دخپلې برخې دلښکرو سره يوځاې دشپې په تيارو کې د توپا ن په څير سورج ګړ ته ځانونه ورسول اوپه هغه ځاې يې حمله وکړه . هلته په سورج ګړ کې د سلطان محمود لښکر ته هم خبر رسيدلې و چې صاحب خان پر هغوې د حملې کولو په تکل کې دې لورې ته را روان دې . په دې خاطر دې لښکر دا بې عقلي کړې وه چې د سورج ګړ په ځاې يې دهغې ځاې دښار نه بيرون د صاحب خان د لښکر سره د مقابلې له پاره ځان تيار کړې و . دهيبت خان او حبيب ککړ له پاره دې کار ډيره ګټه وکړه ، هغوې د سلطان محمود په دې لښکر سخته حمله وکړه اوپه څو لمحو کې يې د ټول لښکر حالت ډير ابتر کړ. د سورج ګړ نه بيرون هيبت خان نيا زي او حبيب ککړ د سلطان محمود لښکر ته ډيره بد ه ماتې ورکړه اوکله چې د سلطان محمود پاته خوندی کسانو غوښتل د سورج ګړ د جنګ د ميدان څخه و تښتي او ښار ته ور ننوځی نو هيبت خان نيا زي او حبيب ککړ هم د خپلو

لښکرو سره يو ځاې هلته پسې ورغلل او ټول وسله وال ځوانان يې قتل عام کړل ، د شپې په تيارو کې يې هلته په ښار کې يو ستر وينه توېونکې انقلاب راوست ، د ښار دديوالونو دپاسه چې کوم عسکر ټاکل شوي و هغوې هم دديوالونو څخه راښکته شول اود حمله راوړونکې دښمن د مقابلې له پاره راغلل . ددې نه علاوه د ښار دننه ساتونکې فوځ هم دننه ښار ته وتښتيد اودخپلو ماتې خوړلو فوځونو سره يو ځاې شول. په دې توګه په ښار کې دننه سخت جنګ ونښت ، خو هيبت خان نيازي او حبيب ککړ د ښه بخت خاوندان و چې هغوې د ښار په داخل کې هم ټول متحده لښکر ته ماته ورکړه او ډير زيات يې ترې ووژل. دهغوې پاته شوو د سورج ګړ د ښار د جنوبې دروازې څخه د وتلو وروسته د مونګير د کلا په لور تيښته وکړه.

دلته هيبت خان نيازي يو ډير ستر کار دا وکړ چې خپل لښکر يې يو ځل بيا په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې حبيب خان ککړ تر قومندې لاندې پريښوله ،اوهغوې ته دنده وسپارله چې د سورج ګړ نظم ونسق سنبال کړي ، اوپه خپله يې يوه برخه له ځانه سره واخستله او دهغو لښکريانو ترشا ولاړ چې د سورج ګړ دماتې وروسته د مونګير په لور د تيښتې په حال کې و.

دبله اړخه دعسکرو څو ډلې د شپې په تياره کې د مونګير څخه ووتلې او د سورج ګړ د فوځ د مرستې له پاره هغه لورې ته ورروان و. خو هلته هغوې ته په لاره کې اسماعيل سورې تيار ولاړ و . په دې اساس د مونګير او سورج ګړ ترمنځ د اسماعيل سوري او دې لښکرو ترمنځ ځاې ځاې نښتې رواني وې. اسماعيل سوري دهغوې لاره بنده کړې وه اوپه هيڅ صورت يې هغوې د سورج ګړ په لور تللو ته نه ورپريښوول. تر دې وخته پورې ددوې ترمنځ همدا ډول کشمکش روان و چې د سورج ګړ ماتې خوړلې فوځ هم دلته را ورسيد . کله چې د مونګير څخه سورج ګړ ته دمرسته کونکو فوځي ډلګيو ته د سورج ګړ دماتې خبر ور ورسيد او په دې وپوهيدل چې په سورج ګړ باندې صاحب خان ولکه وکړه نو دهغوې حالت ډير خراب شو ځکه چې هغه تښتيدونکو دوې ته دا خبر هم ورکړې و چې دښمن دهغوې ترشا را روان دې ، په دې اساس هغوې د اسماعيل سورې سره خپل جنګ ختم کړ او د مونګير په لور و تښتيدل. تر دې وخته پورې هيبت خان هم ددوې ترشا را رسيدلې و او ځان يې د اسماعيل سورې سره را يوځاې کړ اوبيا دواړو د مونګير په لور د تښتيدونکو ترشا ولاړل.

د بله اړخه صاحب خان په خپله لا تر اوسه د مونګير د کلا تر څنګ په يوه پټ ځاې کې سنګر نيولې و او دحالاتو څارنه يې کوله. کله چې د سورج ګړ څخه د راتښتيدونکو عسکرو لمړۍ ډله دهغه د مخې تيره شوه نو هغه هم يو نا څاپه دخپل پټنځاې څخه را ووت او د سورج ګړ نه تر مونګيز په لور راتلونکې لاره يې دخپل لښکر په واسطه وتړله .

فضا بلکل خاموشه وه ، يوازې د آسونو د ځغاستو اودهغوې دپښو د ټکار اوازونه تر لرې لرې پورې اوريدل کيده . په دې منجمدو او يخو وهلو شپو کې د خړو رڼاو په منځ کې د راتښتيدونکو د آسونو ګردونه په هوا کې لکه د وريځو په څير پورته کيدل ، کله چې ددې را تښتيدونکو زياتې ډلې تيرې شوې نوبيا صاحب خان د خپل لښکر سره يو ځاې د وريځو د لمړې څاڅکې په څير په حرکت راغې . اودهمغه تښتيدونکې پسې دخپل لښکر سره يو ځاې د مونګير کلا ته ورغې.

صاحب خان دهغه ماتې خوړلې راتښتيدلې لښکر سره يو ځاې د مونګير کلا ته ور ننوت . هغه تر ټولو لمړۍ د کلا د دروازو ساتونکې يو په بل پسې ووژل او هلته يې خپل عسکر و درول. د سورج ګړ د مونګير په لور د راتښتيدونکو تر منځ ډيره افراتفرې جوړه شوې وه ، نو په دې اساس تر اوسه پورې هيڅوک په دې نه پوهيده چې دهغوې ترمنځ صاحب خان هم دخپل لښکر سره يو ځاې را ننوتې دې. اوتر څنګ يې هغه په دروازه باندې خپل کسان هم ټاکلې او دروازه يې په مکمله توګه په خپله ولکه کې اخستې ده .

په خپلو لاسو کې د کلا د دروازې د خوندي ساتلو نه وروسته ، صاحب خان د خپلې برخې دلښکر سره يو ځاې دمونګير په کلا کې د درد د نوبت ځير د يو ځپانده ترنګ بڼه ځانته نيولې وه. هغه لښکر چې را تښتيدلې و او کلا ته را ننوتي و او يا تر اوسه پورې را تښتيدل او کلا ته را ننوتل ، په هغوې يې دهر څه اول را کيښودل.

دصاحب خان دا نا څاپي او ځوا کمنه حمله دا سې ويرونکې او خطرناکه وګرزيده چې هغه په لمحو او ساعتونو کې دغه را تښتيدلی له منځه يوړل او تر څنګ يې په کلا کې دننه موجود ساتونکې هم يو دبل پسې قتل عام کړل . کوم وخت چې صاحب خان د کلا دننه د سلطان محمود دلښکر په عامه وژنه لګيا و نو په همدې وخت کې هيبت خان نيا زی او اسماعيل سوری هم دخپلو لښکرو سره يو ځاې کلا ته را ننوتل ، او د لمر د راختلو تر مخه يې دمونګير په کلا کې د سلطان محمود لښکر د تيغه تير کړې و . او په کلا باندې صاحب خان خپله ولکه کلکه کړې وه . صاحب خان ددې ټول کار د تر سره کولو وروسته حبيب خان ککړ ته پيغام ور وليږه او ورته يې هدايت وکړ چې هملته د سورج ګړ په ښار کې دې تم شي او دهغه ځاې انتظامات دې سنبال کړي ، هغه د مونګير په کلا کې اسماعيل خان سوری و ټاکه او هغه ته يې حکم وکړ چې د بل حکمه پورې همدلته په کلا کې و اوسيږي او ټول مزاحمتی ځواکونه له منځه يوسي . او په کلا باندې خپله ولکه ټينګه کړي . خو په خپله يې د هيبت خان نيازي سره يو ځاې خپل نيم لښکر واخست او دمونګير د کلا څخه را ووت او د کول دد رياب په غاړې کې پروت شيرشاه سوری په لور ورغې.

تر دې وخته پورې شير شاه سوري هم د ګنګا د درياب څخه پورې وتې و او هلته يې پټ سنګر نيولې و او د سلطان محمود د لښکر د راتلو انتظار يې کاوه.

دبنګال حکمران سلطان محمود يو نرې کتونکې انسان و . هغه د خپل عمر په بې شميره سفرونو کې ډيرې تودې سړې کتلې وې. هغه ته هم خبر ورورسيدلې و چې شيرشاه سوري په هغه د حملې کولو له پاره په ډيره ګړندی توګه مخته را روان دې. خو هغه ته دا خبر نه وور رسيدلې چې صاحب خان په يوه شپه د سورج ګړ او مونګير کلا دواړه ولکه کړی دی ، دشيرشاه سوری دحملې نه مخته د بنګال حاکم سلطان محمود يو بل قدم واخست . هغه خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې دخپل ځان سره واخسته او اراده يې وکړه چې پخپله به مخامخ د شيرشاه سورې سره ټکر کوی خو بله برخه يې دشپې په تياره کې د شيرشاه سوري په لښکر باندې د چريکې حملې له پاره هغه لورې ته واستوله.

سلطان محمود غوښتل چې دداسې دوه اړخيزه حملې په واسطه به د ګنګا دې لور ې ته دشيرشاه سورې دلښکر بيخ و تار و کاړی . شيرشاه سوری لا تر اوسه خبر نه و چې سلطان محمود خپل لښکر په دوو برخو ويشلې دې او د هغې يوې برخې ته يې حکم کړې چې پرمونږد اړخ له خوا ناڅاپي حمله وکړي. هغه دمخامخ لورې د بنګال دحاکم د فوځ د حملې انتظار درلود .

دشپې په تياره کې د ګنګا د درياب دې لورې ته سخت وينه تويونکې جنګ و نښت ، دجنګ ميدان د چغو ، سورو او د اسونو د شرنهار څخه ډک و .تورې او ډالونه يوله بله سره جنګيدل ، د مړه کيدونکو چغې او د زخميانو اه او زاری تر لرې لرې پورې ترغوږو کيدې . په همدې وخت کې چې د جنګ تنور د اور په جوش کې پټ و چې د سلطان محمود دلښکر هغې بلې برخې د شيرشاه سورې په لښکر باندې حمله وکړه.

د اړخ له لورې د نا څاپي حملې په واسطه دشيرشاه سورې دلښکرو په ليکو کې کمزورتياوې را پيدا شوې و ه، خو شيرشاه سورې يو ډير ښه منتظم او پوه انسان و . هغه د اړخ له لورې دحملې د تم کولو له پاره دخپل لښکر يوه برخه را بيله کړه خو په همدې وخت کې صاحب خان او هيبت خان نيازې دواړه د سلطان محمود دلښکر په هغه برخه باندې يرغل وکړ چې د شيرشاه د لښکر پر خلاف يې د اړخ

له لورې حمله کړې وه . شیرشاه سوری ته د صاحب خان د راتلو اوحملې کولو خبرور رسیدلې و . نوپه دې اساس هغه خپله ټوله توجه مخامخ د سلطان محمود دلښکر لورې ته کړه .
او س نو د شیرشاه سورې حوصله او همت نور هم زیات شوې و . اوهغه ویره یې چې د اړخ له لارې احساسوله هغه یې هم را کمه شوه . په دې وخت کې دبنګال حاکم سلطان محمود ته هم دا خبر ور رسیدلی و چې د شیرشاه سوری نوموړې سالار صاحب خان د سورج ګړ اومونګیر په کلا باندې د ولکې کولو وروسته دهغه دلښکر په یوې برخې باندې حمله کړې ده . ددې خبر داوریدو سره سم د سلطان محمود همت له منځه ولاړ . خو تر څنګ یې شیرشاه سورې په خپلو حملو کې ډیرښت راوست اودهغه لښکر یې د بې همتۍ او بې زړه توب په دوه لارۍ کې و دراوه . همدا راز صاحب خان هم په هغه اړخ کې دسلطان محمود په لښکر کې یو قیامت رامنځته کړې و اوتر ډیره پورې د بنګال دحکمران د فوځ په منځ کې ورننوتې و . او مخته راتلونکې هر فوځی یې له تیغه تیراوه . په دې توګه شیرشاه سورې اوصاحب خان دواړو یو ځای د ګنګا د دریاب په غاړه د بنګال دحکمران سلطان محمود لښکر ته ډیره بده ماتې ورکړې وه ، او هغه وخت چې لمر را پورته شو نوسلطان محمود خپله ماتې و منله او دمیدان څخه په تیښته و تښتید .
۱۲
د رهتاس راجه هرکشن دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا د تر لاسه کولو ددریمې مقابلې له پاره ځان تیار کړې و ، د رهتاس دکلا نه بیرون په هغه پراخه میدان کې چې پخوا تر دې په کې دشهزادګۍ د تر لاسه کولو له پاره لمړۍ او دویمې مقابلې تر سره شوې وې هملته دشهزادګۍ ګنګا د تر لاسه کولو دریمې مقابلې له پاره هم ځای ښایسته کړل شوې و . هلته دپخوا په څیر د خلکو ډیره زیاته ګڼه ګوڼه وه ، دخلکو څخه په ډیر لږ واټن کې یې څلور اوږده بانسونه ښخ کړې و ، اوبیا یې د څلور واړو پورته سرونه سره را ټول او تړلي و ، اوبیا یې د همدې څلورو بانسونو په سر باندې یو بل ډیر اوږود بانس تړلې و. بیا یې ددې بانس په سر باندې یو بادې مرغ شکله انځور جوکړې و ، اوشرط یې دا ایښودې و چې هر هغه برخه اخستونکې چې د امرغ شکله انځور وولې او ویې څرخوې نودهمغه بریا به ثابتیږي.
په همدې توګه پریکړه شوې وه چې هر هغه څوک چې په دې مقابله کې برخه اخلی نو هغوې ته به د پنځو په ځای درې غشی ورکول کیږي. دا ځل هم د غشو د ویشلو له پاره د راجه هرکشن وزیر چورامن ټاکل شوې و . او راجه هرکشن د خپلې لور شهزادګۍ ګنګا او دخپلو رانیانو او دوستانو سره هملته په هغه پورته اودنګ د لرګیو څخه جوړې شاه نشین باندې لکه د پخوا په څیر د کیناستو له پاره ورروان و .
لږ وخت وروسته راجه هرکشن دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا او رانیانو سره یو ځای را څرګند شو. اوبیا په نوبت سره په همغه شاه نشین باندې وخوت. په شاه نشین د پاسه شهزادګۍ ګنګا د خپل پلار سره یو ځای کیناسته اوبیا یې خپل پلار ته وویل:
پلار جانه ! زه نه غواړم په دې شاه نشین باندې کینم ، زه غواړم چې هغه نقاب پوشه چې نه یې نوم پیژنم او نه یې په اړه نور څه معلومات را ته شته چې دکومه ځایه راځي ، دکومو زمکو پورې اړوند دې ، دکومې قبیلې څخه دې ، په داسې حال کې چې هغه زما د ترلاسه کولو دوه پخوانۍ مقابلې هم ګټلې دي ، نوکه چیرې هغه دا مقابله بایلې هم ، نو بیا به هم فتح او بریا د همغې وي ، نوپه دې خاطر که د مقابلې دا برخه جوړه کړل شي او که جوړه نه کړل شي ، نو هغه نقاب پوشته زما د ترلاسه کولو مقابلې ګټلې دی. پلارجانه ! کیدې شي چې هغه د پخوا په څیر زموږ سره د خبرو کولو اویا دخپلو کوائفو دلیکلو پرته له دې ځآیه ولاړ شي . نو په دې خاطر زه د هغه سره د خبرو کولو له پاره هملته لاندې درېږم او په شاه نشین باندې نه کینم . هملته به دخپل وزیر چورامن تر څنګ و درېږم. تر څو په مقابلې کې د برخې اخستلو وروسته کله چې هغه دخپل ادرس د ښوولو او دخپل مخ او څیرې د ښکاره کولو پرته ځی نو زه به دهغه سره خبرې

وکړم ، دهغه د آس واګې به و نیسم او ورته به ووایم چې تا زما د ترلاسه کولو د مقابلو دریم پړاو هم ګټلې نو په دې اساس اوس راته خپل ځان را ځرګند کړه .
راجه هرکشن دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا ددې خبرو په اوریدو سره ډیر زیات خوشحاله شو اوبیا یې خپلې لور ته په ډیره مینه او شفقت سره وویل:
ګوره لور جانې ! تا ته بلکل په دې اړه اجازه ده . دا ځکه چې دا همستا د ترلاسه کولو مقابلې دي. ته اوس هر کار چې و غواړې دخپل طبیعت او خپلې خوښې په مطابق یې کولې شې ، او هو ! ستا دا پریکړه هم سهی ده چې که هغه نقاب پوشه دا دریمه مقابله بایلې هم نو بیا هم هغه ستا د ترلاسه کولو د مقابلو ګټونکې او ستا د ژوند د ملګرتوب حق لري. که چیرې ته غواړې دهغه سره خبرې وکړې او ته په دې ویریږې چې هغه به ستا سره دخبرو کولو پرته بیرته ستون شي نو ته بیا همدلته د چورامن تر څنګ کینه. کله چې هغه په مقابلې کې دبرخې اخستونه فارغه شي نوبیا ورسره خبرې وکړه ، ددې خبرو وروسته راجه هرکشن هملته په شاه نشین باندې کیناست خو شهزادګۍ ګنګا ترې را ښکته او د وزیر چورامن تر څنګ کیناسته.
دلږ ځنډ وروسته د شهزادګۍ ګنګا د ترلاسه کولو له پاره د مقابلو دریم پړاو پیلید ونکې و . دا ځل بیا هم د مخکې په څیر د راې سین د راجه زوې سانول داس د نښې په ویشتلو پیل وکړ ، سانول داس دراجه چندرمل وزیر چورامن ته ورغې ،دهغه څخه یې درې غشي را واخستل او بیا د بانس په سر کلک کړل شوې انځوریځه مرغه یې په نښه کړ اوپه هغه ځاې کې چې ورته د نښې ویشتلو له پاره ټاکل شوې ود رید. هغه بیا بیا خپل درې واړه غشي وویشتل خو دهغه یو غشی هم په هغه مرغه و نه نښت .
دویم نوبت د میواړ د راجه د زوې شهزاده سورج مل راغې. هغه هم درې واړه غشي و ازمایل خو یو یې هم په نښه و نه لګید. دریم نوبت د کالنجر د شهزاده سورداس و . هغه هم درې واړه غشي هسې بیکاره کړل ، ددوې وروسته د ځایي خلکو نوبت راغې ، په هغوې کې هم هر یو نښه ویشتونکې خپل بخت و ازمایه خو هیڅ یو یې هم دهغه مرغه په ویشتلو او په هوا کې د هغې په ځرخولو بریالی نه شول.
د پخوا په څیر کله چې هغه وروسته نښه ویشتونکې خپل بخت وازمایه ، نو په همدې وخت کې هغه نقاب پوشه د نښې ویشتلو ځاې ته راغې. د خپل تور رنګه آس واګې یې را ښکودې ، اس یې لکه دپخوا په څیر و شنړید او په هوا کې د الف په شکل و درید. نقاب پوشه ځوان ترې په یوه ټوپ را ښکته شو ، آس یې هملته پریښود او پخپله د لرګیو د شاه نشین لاندې ناست وزیر چورامن ته ورغې .
دچورامن سره نژدې ناستې شهزادګۍ ګنګا هغه تور رنګه نقاب پوشه ځوان ته په ډیر غور سره وکتل اوتر ډیره وخته پورې د هغه په لیدلو کې ډوبه وه .
کله چې هغه نقاب پوشه نژدې راغې نو وزیر چوران ورته درې غشي ورکړل ، خو هغه نقاب پوشته درې واړه غشي را واخستل ، په خپل لاس کې یې واړول را واړول ، د ټولو غشو جایزه یې واخسته ، بیا یې دهغوې څخه دوه غشي بیرته چورامن ته ورکړل ، دهغه په دې کار چورامن ډیر حیران شو او ورځخه یې وپوښتل:
ګوره اجنبي ! ته ولې دغه درې واړه غشي نه ازمایې. پخپله خپل ځان د خپلې حقه برخې څخه بې برخې کوې. په مقابله کې برخې اخستونکو ټولو نښه ویشتونکو درې درې غشي استعمال کړي دي. خو دټولو بد قسمتي وه چې یو یې هم هغه بادنما مرغه په غشی و نه ویشت. ګوره اجنبي ځوانه ! دا ډیر ستونزمن کار دې. زه تاته مشوره درکوم چې درې واړه غشي واخله ،ځکه چې دد ې نه مخته دې د شهزادګۍ ګنګا د ترلاسه کولو له پاره دوه مقابلې ګټلې دې اوکه چیره دریمه مقابله هم وګټې نوبیا به ستا د شجاعت ، ستا د بهادرۍ ، ستا د جرئتمندۍ او نښې ویشتلو ځواب نه وي.

دهغه په دې خبره هغه اجنبي نقاب پوشه په حرکت کې راغې ، خپله خوله يې چورامن ته ور نژدې کړه او ورته يې وويل چې ګوره چورامنه ! زه يو قسمت خوړلې انسان يم. درې غشي نه ازمايم ، زه به همدا يو غشي اخلم او تاته ډاډ درکوم چې زما دغه يوغشي به ددغه بادنما مرغه له پاره کافي وي ،خلک چې زما نښه ويشتل ووينې نو ټول به حيران پاته شي ، هغه ددې خبرې سره سم يو غشي را پورته کړ اودهغه ځايه شاته شو .

په دې وخت کې شهزادګۍ ګنګا د خپله ځايه را پورته شوه او د راجه هرکشن د ساتونکو څخه يوه ته راغله ، هغه يې ځانته را وباله ، ساتونکې هم په يوه منډه هلته راغې. کله چې هغه شهزادګۍ ګنګا ته را ورسيد نو شهزادګۍ ورته وويل:

ګوره ! ددغه نقاب پوشه اجنبي آس د قيضې څخه و نيسه او د شاه نشين په لور يې راوړه. خو ګوره ، که دغه اجنبي زما سره د خبرو کولو پرته او يا دخپل ځان اونوم د ښوولو پرته ددې ځايه ولاړ نو ته دهغه شاته ولاړشه ، هغه تعقيب کړه او دا را ډاګيزه کړه چې د ې دکومه ځايه راځی ، نوم يې څه دې اوولې ماته خپل ځان را برسيره کوي ، دشهزادګۍ د حکم سره سم هغه ساتونکې هم په حرکت راغې اودهغه نقاب پوشه اجنبي آس يې د شاه نشين لورې ته يوړ .اوهملته يې ودراوه.

دغه اجنبي نقاب پوشه يو غشي له ځانه سره واخيست او هغه ځاې کې ودريد چې دباڼس دپاسه نښلول شوې بادنما مرغه په کې په نښه کيده . هغه د خپل غشي د ويشتلو له پاره په زمکه کيناست ، خپل يو زنګون يې په زمکه کيښووده او بل يې نيغ ودراوه ، بيا يې خپل کمان سنبال کړ ، تير يې په کې ننويست ، تر ډيره پورې يې نښه تر سترګو نيولې وه ، بيا يې خپله ساه و دروله اوخپل غشي يې په نښه ور پريښود. دهغه غشي په هماغه بادنما مرغه باندې ونښت او هغه يې په ډيره تيزۍ سره و ځرخاوه .

د اجنبي د نښې د لګيدو سره سم خلکو په ميدان کې د خوشحالۍ چغې جوړې کړې. هرې لورې ته خلکو ټوپونه وهل ،خپل کالي يې په هوا کې پورته پورته غورځول او دغه نقاب پوش ته يې مبارکۍ ويلې .

دغه نقاب پوشه ځوان ددې نښې د ويشتلو وروسته ، خپل کمان په خپله شا و تاړه ، او په ډيره بيړه دهغه ځايه را پورته شو ، دشاه نشين په لور راغې اوخپل آس يې واخست. تر دې وخته پورې شهزادګۍ ګنګا هم دخپله ځايه را پورته شوې وه او ددې اجنبي نقاب پوشه څنګ ته راغلې وه. خو د رهتاس راجه هرکشن اودهغه رانيانې تر اوسه هملته په شاه نشين باندې ناست وول . اجنبي هم په ګړندي يو قدمونو سره خپل آس ته ورغې او هلته ودريد ،خوکله يې چې د آس واګې واخستې نو په دې وخت کې شهزادګۍ ګنګا په ډيره مينه او نرمه ژبه ورته وويل:

اې اجنبي ! ته خو ډير دښه قسمت خاوند يې چې تا زما د لاسته راوړو درې واړه مقابلې وګټلې. اوس ته زما حقدار يې. اوس يوازې ته زما په جسم باندې حق لرې. ګوره ! مونږ راجپوتان يو او زمونږ د راجپوتانو روا ج دادې چې هر څوک چې د شهزادګۍ دلاسته راوړو درې واړه مقابلې وګټي نو هغه څو ورځې بيا په راج محل کې د شهزادګۍ سره پاته کيږي. نو په دې خاطر زما د ترلاسه کولو ددرې واړو مقابلو د ګټلو نه وروسته چې اوس دمقابلو پايلو او حالاتو زه تا ته حواله کړې يم ، نو د راجپوتانو د رسوماتو په مطابق به اوس ته په راج محل کې له ماسره قيام کوې ، ددې قيام تر مخه ، ايا کولې شې ماته خپل نوم را وښايي. او دخپل مخ او ښيرې څخه نقاب پورته کړې تر څو زه ستا په ښير د يوه زړه ور نښه ويشتونکې مخ او ښيره ووينم. او ستا دښځې کيد و تر مخه لړه تر لړه په دې خبره شم چې زما محبت ، او زما دغوښتنو اوهيلو حقدار څوک دې. تر دې ځايه دخبرو وروسته شهزادګۍ ګنګا غلې شوه ، خود بله اړخه ورته هغه اجنبي نقاب پوشه هم چپه خوله ولاړ و. په دې وخت کې شهزادګۍ ګنګا يو ځل بيا ورته په ډيره خوږه ژبه وويل:

اې مهربانه او فاتحه اجنبي ! تا ماته زما ددې ټولو خبرو هيڅ ځواب را نه کړ ، دهغې په دې خبره هغه اجنبي په ډيره ټيټ اواز سره وويل : ګوره شهزادګۍ ! که زه ستا ددې ټولو خبرو ځواب درنه کړم نو بيا . ددې اجنبي په دې ځواب باندې شهزادګۍ ګنګا په زړه ماتې

لهجې سره وويل: نو ته ولې ماته زما دخبرو ځواب نه راکوې؟ خلک خو د شهزادګیو د ترلاسه کولو د دریمځلې مقابلو دګتهولو سره سم د خپلې خوشحالۍ او خپل نصیب په اړه ډیر پورته خیالات اوفکرونه لري ، او غواړې چې شهزاګۍ ورسره د یوې لمحې له پاره که هم وې خبرې وکړې. ته څه ډول اجنبی یې چې زما د خوړلنی نه ډکو خبرو ځواب هم نه شې راکولې.

اې اجنبي ! زه دومره ښایسته ، حسینه او زړه وړونکې پیغله یم چې هر څوک مې د وصل غوښتونکې دي ، خو څرنګه چې تا زما د ترلاسه کولو دریمې مقابلې هم ګټلې دی نو زه په ډیره خوشحالۍ خپل وجود ، خپل روح او خپل هر څه له تا ځاروم. او خپل هر څه تا ته حواله کوم. وایه ته په دې اړه څه وایې ؟ ددې خبرې د اوریدو سره سم هغه اجنبې دخپل اس واګې کلکې کړې او په یوه ټوپ په اس ور سپور شو او بیا د تللو په وخت کې یې شهزادګۍ ته وکتل او دپخوا په نسبت په لږ څه لوړ اواز یې په ډیره غصه او قهر ورته وویل: شهزاګۍ ګنګا ! زه له تانه کرکه کوم ، زه تا سره مینه نه کوم. ددې خبرو سره سم یې خپل آس ته لغته ورکړه او په ډیره ګړندۍ توګه د هغه ځایه ووت.

د دې اجنبی ځوان د خبرو په اوریدو سره شهزادګۍ ګنګا په ډیره ناخوالۍ او حسرتونو سره ، دغمونو په بهیر کې ولاړه پاته شوه . په همدې وخت کې یې د راجه هرکشن ساتونکې ته اشاره وکړه ، د اشارې سره سم هغه ساتونکې د دې نقاب پوش اجنبی تر شا و لاړ تر څو دهغه راز ځانته معلوم کړي ، تر څو وپوهیږې چې هغه څوک دې ، دکومه ځایه راغلې او چیرې درومي ؟ تر دې وخته پورې راجه هرکشن هم دخپل شاه نشین څخه را کیوتې و . هغه دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا څنګ ته راغې ، ودرید او هغې ته یې تسلي او تشفی ورکړه او بیا یې ورڅخه وپوښتل هغه دخپلې لور شهزادګۍ ګنګا څنګ ته راغې ، ودرید او هغې ته یې تسلي او تشفی ورکړه او بیا یې ورڅخه وپوښتل:

ګوره شهزادګۍ لورې ! هغه نقاب پوشه ستا د ترلا سه کولو درې واړه مقابلې وګټلې ،اوس هغه له تا سره د واده کولو حقداره دې. او د ښځې په څیر تا د خپله ځانه سره کول هم دهغې حق دې. دا چې تا دهغه سره خبرې کړې دې نو ماته هم ووایه چې هغه له تا سره څنګه ژمنه وکړه. دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا په ډیره غمژنه لهجه وویل:

پلار جانه ! ما دهغه څخه د هغه دنوم اود هغه د ځای د معلومولو هڅه وکړه خو هغه ډیره حیرانونکې ځواب راکړ ،هغه په خپل آس د سپریدو وروسته همدومره وویل چې هغه ما نه خوښوي ، ددې خبرې سره سم یې خپل اس په ځغاسته کړ او ددې ځایه ولاړ. خو ما ستا یو ساتونکې دهغه پسې وروسته ور ولیږه تر څو هغه پرې ځان خبر کړې چې دا اجنبی دکومه ځایه راغلې ، او دکوم ځای اوسیدونکې دې او اوس چیرې روان دې. دهغې په دې خبره راجه هرکشن په ډیره عجیبه توګه ترې و پوښتل :

ګوره لورې !دا اجنبی خو ډیر عجیب انسان ښکاري ، هغه په دومره ستونزمنه توګه ستا دترلاسه کولو دا درې واړه مقابلې وګټلې ،خو زه په دې ډیر حیران یم چې هغه ستا ددریمی مقابلې د ګټلو نه وروسته بیا هم ستا لورې ته کوم رغبت او میلان و نه کړ. خلک خو زما د شهزادګۍ د کتلو ارمان کوي خو دا اجنبی له تا څخه د خپلې ناراضتیا خبره کوی ، خوګوره لورې !تا ډیره ښه وکړل چې یو ساتونکې دهغه ترشا و استاوه تر څو هغه معلومه کړې چې دا نقاب پوشه څوک دې ،دکومه راغلې او چیرته ستنیږي ، اوس راځه لورې چې د راج محل په لور ولاړ شو. هلته ولاړ نور خلک هم خپلو خپلو کورنو ته روان شوي ، په دې اساس راجه هرکشن ، شهزادګۍ ګنګا او رانیانې دخپلو نورو دوستانو سره یو ځای د راج محل په لور ولاړل.

۱۳

درهتاس دراجه هرکشن د شهزادګۍ ګنګا د تر لاسه کولو دد ریمی مقابلې دګټهولو وروسته هغه نقاب پوشه ځوان خپل آس د شرق په لور ځغلاوه خو شهزاګۍ ګنګا هم دخپل پلار د ساتونکو دډلې یو ساتونکې دهغې په تعقیب پسې روا کړې. هغه هم په لړ واټن کې دهغه نقاب پوش پسې روان و. ترڅو هغه وپوهیږي چې دا نقاب پوش څوک دی او دکومه ځایه راغلی دی.

هغه اجنبی نقاب پوش خپل اس په ګړندۍ توګه ځغلاوه، اوس هغه د رهتاس څخه نږدې اته میله لرې ورانو ویجاړو ته رسیدلی و. هلته د ونو د ځنګلو څخه نا څاپه درې ننبه ویشتونکې او جنګجویان را ووتل، او دهغه لاره یې و نیوله. دغه نقاب پوش هم دهغو د کتلو سره سم په یوه ټکان سره دخپل آس واګې کش کړې او ویې دراوه.

بیا دې اجنبی نقاب پوشه د هغو لاره نیوکونکو لورې ته ورغې ویې کتل چې هغوې درې واړه، یو د راې سین شهزاده سانول داس، بل د میواړ شهزاده سورج مل او دریم هم د کالنجر شهزاده سورداس دی. بیا د راې سین دراجه زوې سانول داس خپل اس لږ را مخته کړ او دغه نقاب پوش ته یې وویل:

ګوره اجنبی! مونږ نه پوهیږو چې ته څوک یې، او د کوم ځایه راغلې یې. خو تا د هرتاس د راجه هرکشن د لور شهزادګۍ ګنګا د تر لاسه کولو دریمی مقابلې وګټلې او مونږ درې واړه شهزادګان دې مغلوبه کړو. ، زمونږ لورې ته لږ څه په غور سره ووینه، زه د راې سین شهزاده سانول داس یم، زما سره څنګ کې د میواړ شهزاده سورج مل او د کالنجر شهزاده سورداس دی. مونږ درې واړه دلته په دې ورانو ویجاړو کې ستا لاره نیولې ده ترڅو مونږ تاته زمونږ ددې بې عزتۍ په را رسیدو سره سزا درکړو.

دهغوې په دې خبره دغه نقاب پوشه ترې په ډیره یخه ټنډه او نرمې ژبې سره و پوښتل چې نه خو زما او ستاسو د تر منځ کومه دښمنې شته او نه کوم عداوت، چې تاسې درې واړو زما لاره نیولې ده او زما د وژلو نیت موکړې. دا ځل د میواړ شهزاده سورج مل ورته په ځواب کې وویل:

ګوره اجنبي! تا د هرکشن د شهزادګۍ د تر لاسه کولو دریمه مقابله هم ګټلې او مونږ درې واړه دې نه یوازې مغلوب کړي یو بلکه مونږ درې واړو ته دې بې عزتي راوړې ده. په دې اساس مونږ درې واړه له تا څخه دخپلې بې عزتۍ بدله اخلو. دغه نقاب پوش یو ځل بیا په ډیرې نرمۍ سره دوې درې وا و ته وویل:

زما لاره نیونکو واورئ! زه تاسو درې واړو شهزادګانو ته ګوابښ کوم چې زما لاره پرېږدئ، زه نه غواړم له تاسې سره ټکر وکړم. او نه غواړم بې دلیله له تاسې سره په جنګ کې را و نغاړم، یو خبره په غور سره واورئ، که چیرې تاسې د شهزادګۍ ګنګا دترلاسه کولو دغه درې واړه مقابلې له ما څخه و نه ګټلای شوې نو بیا په دې ویرانو کې به زما سره څه ډول مقابله وکړئ؟

دهغه په دې خبره دا ځل د میواړ شهزاده سورج مل ورته په ځواب کې وویل:

واوره اجنبی! دمقابلو ګټل یوه خبره ده او په دې ویرانو کې زمونږ د دریواړو سره ستا دټکر خبره بیله ده. مونږ درې واړه به په تا یو ځای حمله وکړو او ستا وجود به ټوټه ټوټه کړو. ته خو مونږ ته کوم کمذاته هندو ښکارې. او په همدې خاطر مجبور شوي یې چې خپل مخ او ځیره پټه و ساتې. که چیرې ته دکوم اعلې ذات هندو وایې او یا دکوم ریاست شهزاده، نو بیا به دې داسې خپل مخ او ځیره په نقابو کې نه را نغاړله. او نه به دې په پټه خوله دې مقابلو کې برخه اخستله بلکه زمونږ په څیر به دې په ښکاره مخ او څرګنده توګه په دې مقابلو کې برخه اخستلې واې. پخوا له دې چې مونږ درې واړه له تا څخه د خپل عزت دبدلې د اخستلو له پاره پرتا خپلې تورې را سپرې کړو نو ووایه چې ته څوک یې؟ دهغوې په دې خبره دغه نقاب اغوستونکې په ډیر قهر سره وویل:

درې واړه بې غیرته شهزادګانو! واورئ! که چیرې زه ستاسې د دې پوښتنو ځواب درنه کړم نو بیا به ستاسې عکس العمل څه ډول وي؟ په ځواب کې یې دا ځل د رای سین شهزاده سانول داس را مخته شو او ورته یې وویل:

واوره اجنبي ! هغه څه چې در څخه پوښتل شوي دی که چیرې د هغې ځواب دې را نه کړ نو بیا به ته وويني چې مونږ پر تا د شاتو د مچیو ، د پاګلو هوا ود تنکي ځوانانو او په غرنو کې د ورکو شویو لیوانو په څیر یرغل دروړو . ستا جسم به ټوټې ټوټې کړو . ای اجنبی ! په دې غرونو کې به مونږ تا بوټې بوټې د مرغانو دخوراک کړو خو د هر څه دمخه درته وايو چې خپل نوم دې را وښیه ، خپل وطن او ځای ځیګې ته را څرګند کړه ، ته ولې خپل نوم پټوې ، ولې د خپله مخه نقاب نه لرې کوې . دهغوې په دې خبرو باندې دا اجنبي نور هم و غريد او دپخوا څخه یې نور هم سخت ځواب ورکړ .

واورئ اې ذلیله انسانانو !تاسې درې واړه ذلیله شهزادګان یو اځې وخت لرئ ، چې زه تر درې پورې شمیرم ، که چیرې هغه وخت مو هم زما لاره پرینښوده ، نو بیا یاد ساتئ چې زه به تاسې درې واړه په همدې ورانو ویجاړو کې د خسو خاشاکو په څیر و سوزوم . واورئ ! اوس هم وخت لرئ چې زما لاره پریږدئ او که نه زه به ستاسې پر خلاف انقلابي قدم و اخلم .

په همدې وخت کې د رهتاس راجه هرکشن هغه ساتونکې چې شهزادګی ګنګا دد ې نقاب پوش دتعقیب له پاره دهغه پسې استولې و ، هم دغه ځاې ته ورسید . هغه همغسې خپل واټن لږ څه لرې ساته ، د نقاب پوشه او ددری کسو شهزادګانو تر منځ د ترخو خبرو په وخت کې دغه ساتونکې هم هلته د ونو په ګڼه ګوڼه کې پټ کیناست ، او حالات یې څارل چې څه پیښیږی . دهغې وروسته د کالنجر شهزاده سورداس را مخته شو او ددې اجنبی خبرو ته یې ځواب وایه ، سورداس هم دغه نقاب پوش ته وویل چې ګوره اجنبی ! داسې څرګندیږی چې تا زمونږ په لاسو د مرګ له پاره ځان تیار کړې دې . که چیرې ستا اراده همداسې وي نو بیا همداسې سهی ده . په همدې وخت کې دغو درې واړو شهزادګانو د کوم عکس العمل د ښوولو له پاره ځانونه جوړول چې یو ناڅاپه دغه اجنبی نقاب پوشه په حرکت راغې او دخپلو کالیو څخه یې یو دروند خیجر را وویست او د راې سین دشهزاده سانول داس په سینه کې یې ورښخ کړ او دهغه کار یې ورتمام کړ .

سانول داس د زخمي کیدو نه وروسته دخپله آسه را پریوت ، دهغه په زخمی کید و باندې د نورو دواړو شهزادګانو سورداس او سورج مل اندیښنې نورې هم زیاتې شوې . په همدې وخت کې همدې اجنبی نقاب پوش خپل اس ته یو پونده ورکړه اوتوره یې را وویسته او یوځل بیا یې په دوې حمله وکړه ، د میواړ شهزاده سورج مل یوې لورې ته کوږ شو خو د کالنجر د شهزاده سورداس څټ یې دخپلې تورې په دې ګذار سره پرې کړ .

دخپلو دوو ملګرو د مرګ وروسته د میواړ شهزاده سورج داس په اس پښه واړوله ، او د هغه ځایه د تښتید و هڅه یې وکړه ،ځکه هغه پوه شوې و چې دا ډیر خطرناکه نقاب پوش دې اوشونې ده چې حالت یې ددوو نورو ملګرو په څیر شي . خو اوس ددې نقاب پوش څخه تیښتـه څه اسانه کار نه و . څه وخت چې د میواړ شهزاده خپل آس ته پونده ورکړه او په تیښتـه شو نو اجنبی هم دهغه پسې تر شا په خپل آس باندې سپور ور وځغلید .

دغه نقاب پوش د میواړ شهزاده تر ډیره لرې پورې تښتید و ته پرې نه ښود . او په هغه باندې د تورې د یوه ګذار سره ، دهغه تنه د سر نه تر پښو پورې دوه ځایه شوه . دغه اجنبی نقاب پوشه په ډیر لږ وخت کې درې واړه شهزادګان دخپلې مخې څخه لرې کړل ،بیا یې خپل آس په ډیره ګړندۍ توګه بیرته را ستون کړ او د ونو دغې ګڼې ګوڼی ته، چیرې چې د شهزادګی ګنګا ذرې ورته پټ ناست و ، راغې .

دلته د رادسیدو سره سم دغه اجنبی خپل آس و دراوه ، دخپل شا څخه یې کمان را پرانست ، غشې یې په کې کینښود او بیا په یوه لوړ ځای وخوت ، اوبیا یې په لوړ اواز سره په دې ګڼه ګوڼه کې پټ ناست کس ته ورغږ کړ او ورته یې وویل:

اې په دې ګڼه ګوڼه کې ناست اجنبی ! زه نه پوهیږم چې ته څوک یې ، او نوم دې څه دې ؟ او د څه له پاره دلته پټ ناست یې . زه تا ته حکم کوم چې سمد ستې ددې ګڼې ګوڼی څخه را ووځه ،او که نه یاد ساته چې زه تر ډیره پورې انتظار نه شم کولې اوپه تا باندې به غشې و

وروم. ته به ما پیژنې ، خو ته دا هم واوره چې زما ننبه نه خطا کیږي او زما لمړې غشي د زړه په سر و ر ننبلي. ددې نقاب پوشه دغه ګوابښ ډیر اغیزمن ثابت شو. ځکه هغه سپور د ونو د ځنګل څخه را ووت. نقاب پوش هم د دغه اجنبی څنګ ته راغې او ودرید. په دې وخت کې نقاب پوش خپل کمان بیرته په شا و تاړه ، غشي یی ترې وویست. خپله توره یی په لاس کې واخسته ، په بل لاس کې یی ډال و نیو ، بیا یی دهغه څخه وپوښتل او ورته یی وویل چې وو ایه !ته څوک یی؟ او د ونو په دې ځنګل کې ولې پټ شوې وې؟ په دې وخت کې دغه تعقیب کونکې ورته په لړزیدلی اواز سره وویل:

ته د هر څه د مخه له ما سره ژمنه وکړه چې که زه رښتیا ووایم نو ته به راته ښښنه وکړې. دهغه په ځواب کې نقاب پوش ورته وویل: وایه ته څه ویل غواړې ، که چیرې تا رښتیا وویل نو زه درته هیڅ هم نه وایم ، دهغه په ډاډ دغه تعقیب کونکې ورته وویل:

زه د رهتاس د راجه هرکشن د ساتونکو دډلې څخه یم. څرنګه چې تا د شهزادګۍ ګنګا سوئمبر ګټلې دې ، خو د رواج او کلتور مطابق تا د سویمبر د ګټلو وروسته د شهزادګۍ ګنګا سره خبرې هم و نه کړې او تر څنګ یی دخپل نوم اونښې د ښوولو پرته دهغه ځایه ولاړې نو شهزادګۍ ماته ستا د تعقیب کولو امر وکړ. تر څو زه هغې ته معلومات یوسم چې ته څوک یی ،او د کومه ځایه راغلې یی اودکوم ریاست اوسیدونکې یی. ددې اجنبی تعقیب کونکې د ځواب په اوریدو سره هغه نقاب پوشه د لږ وخت له پاره خاموشه ولاړ و ، دهغه دحالت څخه څرګندیده چې هغه مسکې مسکې کیږي ، بیا هغه وویل: چې په رښتیا چې تا سهی خبره کړې ده. ګوره ! هغه درې شهزادګانو د شهزادګۍ ګنګا د سویمبر په مقابلو کې ګډون کړې و ،نو هغوې په دې ورانو ویجاړو کې زما لاره نیولې وه. هغوې په دې خفه و چې ما هغوې نه دې پری ایښې چې دشهزادګۍ ګنګا سویمبر وګټی. نو په دې اساس هغوې غوښتل ما ووژنی. خو تا وکتل چې ما دهغوې درې واړو کار ور تمام کړ. دهغه په دې خبره هغه تعقیب کونکی وویل چې ما ټول هر څه په خپلو سترګو وکتل. هغوې په رښتیا هم ددې وړ وو چې ووژل شی. دهغه په دې خبره نقاب پوشه ورته وویل: ګوره !ددې مړو شوو درې واړو شهزادګانو اسونه له خپله ځانه سره یوسه ، او ددې ځایه بیرته ستون شه ، خو که چیرې بیا دې زما تر شا د راتللو هلې ځلې وکړې نو یاد ساته چې دهغو شهزادګانو په څیر به ستا خټې هم له تنې پرې کړم. اوس له ځانه سره دا اسونه واخله او له دې ځایه ورک شه.

ددې نقاب پوش په ګوابښ باندې هغه تعقیب کونکی ددرې واړو وژل شوو شهزادګانو اسونه له ځانه سره واخستل او په ډیره بیړه بیرته ستون شو. خو هغه نقاب پوش هملته ولاړ او د تعقیب کونکې په لور یی د هغه تر شا کتل. ان تر دې چې هغه د هغې د سترګو څخه ورک شو. بیا یی په خپل اس پښه واړوله او پونده یی ورکړه او دجنوب شرق په لور یی په ګړندۍ توګه خپل سفر پیل کړ.

درهتاس راجه هرکشن دخپلې لور شهزادګۍ ګنګاا و د خپلو نورو رانیانو سره په خپل محل کې په خبرو بوخت و. په همدې وخت کې د ساتونکو د ډلې مشر دهغه ځاې ته راننوت او راجه هرکشن ته یی وویل چې: هغه ساتونکې چې شهزادګۍ ګنګا د هغه نقاب پوش د تعقیب پسې استولې و هغه هم بیرته راستون شوې او غواړی دشهزادګۍ سره ووینی. د ساتونکې دډلې د مشر ددې خبرې سره سم شهزادګۍ ګنګا دخپله ځایه ټوپ کړ او را پورته شوه ، راجه هم دخپله ځایه راپورته شو او ویی ویل مونږ دواړه پلار اولور به دهغه سره خبره وکړو. ددې خبرې سره سم شهزادګۍ او پلار یی دواړه دهغې خونې څخه بیرون را ووتل.

هغه ساتونکې په لږ واټن کې خپل اس د واګو نیولې و او ولاړ و. دهغه شاته دهغو مړو شوو شهزادګانو درې واړه آسونه هم و ، شهزادګۍ هغه ته را نژدې شوه او په ډیره بې قرارۍ سره یی و رڅخه و پوښتل: ایا دهغه نقاب پوش تعقیب دې وکړ ، هغه څوک و او دکومه ځایه راغلې و او اوس چیرې ولاړ. دهغې په دې خبرو هغه ساتونکې خپل سر ټیټ اچولې و او غلې ولاړ و بیا یی شهزادګۍ ته وویل: زه ډیر افسوس کوم چې ما هغه تر اخره پورې تعقیب نه شو کړاې. دهغه په دې خبره ترې شهزادګۍ په ډیره حیرانتیا سره و پوښتل چې ولې دې دهغه تعقیب و نه شو کړاې؟ هغه ساتونکې ورته په ځواب کې وویل:

شهزادګۍ ! ما دهغه نقاب پوشه تعقیب تر ډیره ځایه وکړ ، ان ددې ځایه اته یا لس میله لرې واټن کې پسې ولاړم. هغه وخت چې د دې نقاب پوش د شر ق په لورې خپل آس ځغلاوه زه هم ورپسې روان وم. خو هلته د ونو د ځنګل څخه یو ناڅاپه ستا په سویمبر کې برخه اخستونکې درې شهزادګان هریو د راې سن شهزاده سانول داس ، د میواړ شهزاده سورج مل او د کالنجر شهزاده سورداس را پیدا شول او دهغه اجنبی نقاب پوشه لاره یې ونیوله.

تر دې ځایه ما تعقب وکړاې شو او هلته په رسیدو سره په ونو کې پټ کیناستم او ددې ټول منظر نندار ه مې کوله ، کله چې دې نقاب پوش ددې درې واړو شهزادګانو څخه د خپلې لارې د بندولو پوښتنه وکړه نو هغوې ورته په ځواب کې وویل چې څرنګه چې دوې درې واړو ددې نقاب پوش له لاسه د شهزادګۍ سویمبر نه دې ګټلې ، او د دې شتون ددوې له پاره دماتې اوشرمیدلو سبب ګرځیدلې دې نو په دې خاطر به اوس هغوې دا نقاب پوش ژوندې نه پریږدې. هغوې درې واړو ددې اجنبی څخه دهغه د نوم او ځاې په اړه وپوښتل خو هغه ورته هیڅ ځواب ور نه کړ خو کله چې دغه درې واړه شهزادګان په دې نقاب پوش باندې را پریوتل نو شهزادګۍ ! هغه اجنبی یو انقلاب را منځته کړ.

هغه ډیر زیات تیز ، ډیر چالاکه او ښه ماهر تیغ وهونکې دې ، هغه د سترګو په رپ کې دراې سین شهزاده سانول داس په خپل خنجر باندې وواهه اود آسه یې لاندې را وغورځاوه ، کله چې هغو نورو دواړو شهزادګانو دخپل ملګر ي حالت ته کتل اود څه تصمیم نیولو هوډ یې کاوه چې په دې وخت کې هغه نقاب پوشه خپل آس ته پونده ورکړه او د کالنجر شهزاده سورداس یې را چپه کړ. دمیواړ شهزاده سورج مل چې کله دا حال وکوت نو د تیښتې لاره یې خپله کړه خو نقاب پوش هغه تعقیب کړ او د شا له اړخه یې په توره داسې وواهه چې وجود یې دوه ټوټې شو او همدلته له منځه ولاړ. او په دې توګه یې دهغوې درې واړو شهزادګانو ژوند ته د پاې ټکې کیښود.

دا زما بدقسمتی وه چې هغه نقاب پوش زه دونو په دې ځنګل کې کتلې وم ، نو هغه بیا زما لورې ته راغې ،خپل کمان یې را وویست او غشې یې په کې کیښود او ماته یې ګواښ وکړ چې زه د ځنګله څخه را ووځم او که نه ما به دخپلو غشو نښه کړي. ما د هغه نښه ویشتل هلته ستا په سویمبر کې کتلې وو چې هغه خطا نه ځی نو په دې خاطر زه غلې شانته د هغه پټنځاې څخه را ووتلم.

کله چې هغه زما څخه د تعقیب کولو علت و پوښت ، نو ما ورته رښتیا رښتیا وویل ، چې زه شهزادګۍ ګنګا ستا په تعقیب پسې را استولې وم. تر څو هغې ته خبر یوسم چې ستا نوم څه دې ، ته دکومه ځایه راغلې یې او کوم هیواد یاریاست اوسیدونکې یې ؟کیدې شې هغه زما په رښتیا ویلو باندې خوشحاله شوې وې نو ماته یې حکم وکړ چې د مړو شوو درې واړو شهزادګانو دا آسونه له ځانه سره یوسم اوبیرته ستون شم. نو ما دهغې خبره و منله او دادې بیرته ستاسې حضور ته راغلم. اودغه درې اسونه چې زما تر څنګ ولاړ دې دا دهغو درې واړو شهزادګانو اسونه دې. نو شهزادګۍ ما همدومره ویل غوښتل چې ومې ویل:

تر دې ځایه دخبرو وروسته هغه تعقیبونکې ساتونکې خاموشه شو ،بیا شهزادګۍ هلته ډیره ناهیلې او اندیښمنه و دریده ، تر لږه وخته پورې یې ځان سنبال کړ او هغه تعقیب کونکې عسکر ته یې وویل: ته اوس ولاړ شه او ارام وکړه ، اندیښمن کیږه مه ، هغه کار چې تا ته در سپارل شوې و هغه دې ترسره کړې دې. د شهزادګۍ ددې عکس العمل دکتلو وروسته هغه ساتونکې په ډیره خوشحالۍ سره دهغه ځایه ولاړ. دهغه د تللو وروسته شهزادګۍ ګنګا د خپل پلار راجه هرکشن په لورې ورغله او ورته یې وویل:

پلار جانه !هیڅ خبر نه شو چې دا نقاب پوشه څه ډول انسان و. هغه ډیر ښه تیغ وهونکې ، او بې جوابه غشې ویشتونکې دې ، هغه زما سویمبر هم وګټه او ماته یې کوم اهمیت هم را نه کړ. اودتللو په وخت کې یې همدومره وویل چې زه تا نه خوښوم. پلار جانه !دا به څه ډول انسان وي چې خپل ځان ته دومره ارزښت ورکوي اودخپل ځان په مقابله کې ما دومره بې ارزښته ګڼی. پلارجانه ! زه په دې اړه

هسې لاس په لاس نه شم کیناستلې ، زه به په هره توګه چې وي دا ډاګیزه کوم چې دا نقاب پوشه څوک دې ؟ ماته یاد دی چې زما د سویمبر ددویمو مقابلو په ورځ د کوچیانو د قبیلې مشر فدایي خان د هغه سره د خبرو له پاره دلته راغلې و.
پلار جانه ! ته ماته د فدایي خان اته پتّه معلومه کړه. او هغه ماته را ولیږه تر څو د هغه څخه و پوښتم چې په مخ اوځیره باندې نقاب اغوستونکې د غه ځوان چې زما سویمبر یې هم ګټلې دې څوک دې. پلار جانه !څرنګه چې هغه درې ځلې زما د تر لاسه کولو مقابلې په ښه شان سره ګټلې دي ، په دې اساس زه به په هر صورت د هغه د تر لاسه کولو هڅې کوم. هسې خو رواج او رسوم دادی چې شهزادګان تل شهزادګۍ ځانته پیدا کوي، خو زما په اړه دا ټوله خبره بلمنګه ښکاري ، زما د سویمبر د ګټلو نه وروسته هغه زما څخه خپله ناخوښي څرګنده کړې ده خو اوس به زه د خپل ضد په واسطه هغه پری نږدم. زه به په هره توګه چې شونې وی هغه پیدا کوم او د خپل ژوند ملګرې به یې ګرځوم.
تر دې ځایه د خبرو وروسته شهزادګۍ ګنګا خاموشه شوه ، راجه هرکشن په ډیره نرمۍ او محبت ورته وویلې ،ګوره لورجانې ! ته په دې اړه اندېښنه مه کوه او مه ناهیلې کیږه ، زه به د همدا اوسه د کوچیانو د قبیلې د سردار فدایي خان په لټه کې شم ، که هغه زما لاسته راغې نو زه به یې ستا تر مخه حاضر کړم. ته به د هغه څخه وپوښتې چې ستا د لاسته راوړو د مقابلو د غه نقاب پوشه ځوان څوک دې ؟ د خپل پلار راجه هرکشن د ځواب په اوریدو سره شهزادګۍ ډیره خوشحاله شوه ، اوبیرته د واړه پلار اولور د محل په لور روان شول او همغه ځای ته ورغلل چیرې چې پخوا ناست و.
۱۴
دشیرشاه سوري په لاسو د ماتې خوړلو وروسته ، د بنګال حاکم سلطان محمود د خپل مرکزي ښار ګوډ په لور وتښتید. هلته ګوډ ته د وررسیدو سره سم هغه ته دا خبر تر لاسه شو چې د ګنګا د دریاب په غاړه دده د ماتې څخه وروسته شیرشاه سوری اوس غواړې د هغه یوه بله مستحکمه کلا تیلیا ګړهی هم فتحه کړي. خو سلطان محمود په هر صورت او هر حال اراده درلوده چې د تیلیاګړهی څخه دفاع وکړی ، ځکه که د تیلیاګړهی سیمه او د اګر کلا د شیرشاه سوری لاس ته ورځی نو بیا خو په بنګال کې د سلطان محمود قدم ټینګیدل شونې نه دي.
د ګنګا د دریاب په غاړه د شیرشاه سوری په لاسو د ماتې خوړلو وروسته د بنګال حاکم ته دا څرګنده شوې وه چې هغه نه په یوازې ځان د شیرشاه سورې مقابله کولې شي او نه ورڅخه بنګال خوندي ساتلې شي. نو په دې خاطر دشیرشاه سورې د یلغار د مخنیوی په خاطر هغه باید د چا څخه مرسته وغواړي ، او یا څوک د خپل ځان سره متحد وګرځوي. اوس نو سلطان محمود ته د خپلو د غو موخو د لاسته راوړو له پاره دوه لارې موجودې وې.
لمړۍ دا چې هغه د شیرشاه سوري په مقابل کې د هندوستان د شهنشاه همایون بابر څخه مرسته وغواړي ،خو څرنګه چې همایون په دې وختو کې د خپل ټول ځواک سره د ګجرات د حاکم بهارخان په خلاف په جنګ نښتې و او په ځای ځای ددواړو د فوځونو تر منځ خونړي جنګونه روان و .نو په دې خاطر د بنګال حاکم دا وګڼل چې که په دې حال کې د همایون څخه مرسته هم وغواړی نو همایون به د هغه څه مرسته و نه شی کولای. ځکه همایون به هیڅکله هم د ګجرات د حاکم پر خلاف خپل کار نیمایی پری نږدی او دشیرشاه په خلاف به دده کومک ته را ونه دانګي ،نو په دې خاطر سلطان محمود د همایون څخه د مرستې د غوښتلو پلان له نظره وویست.
دویم ځواک چې سلطان محمود د شیرشاه په خلاف د خپل ځان سره را یوځای کولې شو ، هغوې د ګوا پرتګالی فوځونه و. په همدې وختو کې د پرتګالی فوځونو په هندوستان کې پوره ځواک درلود. نو د شیرشاه سوري پرخلاف سلطان محمود دپرتګالیانو د ملګرتیا له پاره د ګوا د والي «نونوډا» سره اړیکې ټینګول پیل کړل. او ددې کار له پاره یې د پرتګالي بحري بیړۍ دقذاقانو یو

قومندان و ټاکه . دغه قومندان د سلطان محمود سره دهغه په مرکزی ښار ګوړ کې بندی و . دبحري قذاقانو ددې قومندان نوم میلوجسارتېی و . دا چې میلو جسارتېی څه ډول د سلطان محمود په لاسو بندی شو دهغه قصه څه دا ډول ده .
په ګوا کې میشت پرتګالیان ډېره وخته راهیسې د بنګال د زمکې لاندې طبیعې سرچینو د راویستلو له پاره په کار بوخت ول. هغوې غوښتل چې د شرقی بنګال د اوو سیمو تر څنګ د هګلی او چټګانګ په موجوده سیمو او بندرګاه باندې ولکه وکړي. خو تر اوه سیمو پورې ورتګ اسانه نه و ځکه هغه ډېرې لرې او په داخل کې پرتې وې. په داسې حال کې چې چټه ګانګ د سمندر په غاړه پروت و .
دخپلو دغو موخو د ترلاسه کولو له پاره دګوا پرتګالی والې نونوډا د خپلو بحري قداقانو قومندان میلوجسارتېی دهمدې کار له پاره هغه لورې ته ور استولې و . اوهغه ته یې ویلی و چې هغه د ې د چټه ګانګ د بندر ګاه په لور ولاړ شي اوپه بنګال کې دخپلو ګټو د تر لاسه کولو له پاره هڅې وکړی. دګوا والی نونوډا د بحری قذ اقانو دې قومندان ته ډېره ستره او قوې بحرې بېړه هم تیاره کړې وه. خو دا به د میلوجسارتېی بد قسمتې وه ځکه هغه وخت چې هغه ددې کار دتر سره کولو له پاره روان شو نو د هغه ټولو بېړه د یو سمندرې توپان سره مخ شوه ، بېړه یې غرقه او خلک یې تیت و پرک شول خود هغه خپل بحری جهاز د اراکان د سمندر غاړې ته ورغې. میلو جسارتېی په یوه کوچنی شانته بحری جهاز کې د چټاګانګ تر غاړو پورې ورسید خو هغه د کرن چالی دریاب په غاړه پرته بندرګاه و نه پېژندله ، ددې یو علت دا و چې د بنګال په خلیج کې نږدې پنځوس میله واټن کې دا ډول درې دریابونه را یوځای کیږي. چې دهغې ډلې څخه یو کرن چالی ، بل یې سانپ کها او دریم یې مت مهری دي .
د بحری غلو دغه کپتان میلوجسارتېی اودهغه یو څو نور پرتګالی ملګری هلته په سمندر کې د څو کسه ماهی نیونکو لخوا و نیول شول. دې ماهی نیونکو هلته په خپلو سیمو کې ماهیان نیول چې ددوې بحرې جهازونه ور ورسیدل. خو هغوې ددوې د نیولو وروسته دجهازونو سره یو ځای د چټاګانګ د بندر په لور یوړل. ماهی نیونکو د میلوجسارتېی جهاز د مت مهري د دریاب غاړې ته راوست ، دپرتګالیانو جهاز تر چکریا پورې ورسید. دا یو وړوکې شانته کلې و چې په هغه وخت کې د مسلمانانو د راتلو د مخه د ارکان دراجه ملکیت و .
دمت مهری دریاب تنګ او کم عرضه و . کله چې ددریاب د جزر وخت راغې نو دپرتګالیانو جهاز په کې و نښت ، د چکریا والي خدابخش ، میلو جسارتېی اودهغه نور ملګرې ټول ونیول او د بحرې غلو تر نامه لاندې یې په زندان کې واچول.
پرتګالیانو یو ځل دوه د همدې میلو جسارتېی تر مشرۍ لاندې د تیښتې هڅه هم کړې وه خو دهغوې هڅې شنډې کړل شوې وې. دهغې پایلې دا شوې چې هغه یې نور هم دننه یوړ او هلته یې په زندان کې واچوه ، په همدې وخت کې میلو جسارتېی ته یوه پېښه را منځته شوه دهغه یو ډېر ښایسته وراره چې د هغه سره ملګرې و ، د وهم پرسته هندوانو له اړخه دریاب ته د نذرانې په شکل ور واچول شو. ځکه هغوې د سپین خنزیر قر بانۍ ته اړتیا درلوده او دا ځوان هم سور سپین او ښه ښایسته کړل شوې نو په دې خاطر هندو بامبړانو همدې قربانې کړ ، د چکریا والی خدابخش خان څه موده وروسته میلو جسارتی دخپله ځانه سره و ساته ، بیا یې په ۱۵۳۰ ز کال کې پنځلس سوه پونډه جرمانه کړ او په دې ترتیب یې میلو جسارتېی اودهغه ملګرې د زندان ا زاد کړل. په دې توګه د قید اوبند څخه د خوشې کید و وروسته میلوجسارتېی نیغ ګوا ته ولاړ.
په ۱۵۳۳ ز کال کې د ګوا پرتګالی والی نونوډا کنها یو ځل بیا میلو جسارتېی دخپل نماینده په توګه چټاګانګ ته ور ولیږه ، تر څو هغه هلته د بنګال دحاکم سلطان محمود څخه دهغه په مرکزې ښار ګوړ کې دیوې کارخانې د جوړولو له پاره داجازې او اسانتیاو د تر لاسه کولو له پاره خبرې وکړي. او تر څنګ یې دهغه سره د پرامنه تجارت د پیلولو له پاره هم اجازه واخلي.

میلو جسارتي د خپل والي د حکم سره سم یوه بحري بېړه را واخسته او دهغه ځآیه را روان شو ، دا ځل د چټاګانګ مسلمان والي هغه ته ډېر ښه ښه راغلاست ووایه ، خو څرنګه چې میلو جسارتي یو ډېر ذلیله او بد اخلاقه انسان و ، ددغه استقبال څخه یې غلطه ګټه پورته کړه او خپل ذلت یې هملته را څرګند کړ. هغه خپل مال د چونګې د ورکولو پرته ښارته دننه په غلا راوست. او دخپل جارحانه سلوک په اساس یې دچټاګانګ خلک دخپل ځان په خلاف را وپارول. په همدې وخت کې د میلو جسارتي یوه بله بدبختي هم پیل شوه او هغه دا سې چې د بنګال دحاکم دخوشحالولو له پاره یې هغه ته ډېر قیمتي تحایف ور ولیږل. په دې تحایفو کې یوڅه خوشبو لرونکې بوتلونه هم و. خو د خشبو دغه بوتلونه دې بحري غلو دهمدې کپتان میلو جسارتي په قومندې د مسلمانانو د یوه بحري جهاز څخه لوټ کړي و او په هغو بوتلونو چې د مسلمانانو مارکه پرې نښتې وه همغسې پرې اینبې وه.

کله چې دا تحایف د بنګال حاکم سلطان محمود ته وړاندې کړل شول نو هغه ته را څرګنده شوه چې دا مال ټول د مسلمانانو د جهاز څخه لوټ کړل شوي دي. د بنګال حاکم په دې خبره ډېر نا خوښه شو او هغه د میلو جسارتي د سفیر او ورسره د راغلیو نمایندګانو د وژلو حکم وکړ. خو وروسته یې د یوه شخص په مشوره او سپارښتنه هغوې د وژلو څخه معاف کړل خو په زندان کې یې واچول.

ددې کار سره یو ځاې د بنګال حاکم سلطان محمود د چټه ګانګ والي خدابخش ته هم حکم ولیږه چې میلو جسارتي دې د خپلو ټولو انډیوالانو سره یو ځاې ونیسي ، نو هماغه و چې د چټه ګانګ مسلمان والي خدابخش ، میلو جسارتي او دهغه ملګري یوه دعوت ته را وبلل.

ددعوت په وخت کې میلو جسارتي او دهغه ملګرو ته دا خبر ورورسید چې هغه نیول کیږي. نو په دې اساس هغه جنګ ته ملا وتړله ، په دې جنګ کې د میلو جسارتي لس کسه ملګري ووژل شول او پاته یې ژوندي ونیول شول. د میلو جسارتي په ګډون ټول بند یان دچټه ګانګ د والي خدابخش له اړخه لاس تړلي د سلطان محمود مرکز په لور واستول شول.

کله چې میلو جسارتي ګوډ ته ورسید نو سلطان محمود هغه په زندان کې ور و غورځاوه. کله چې د میلو جسارتي او دهغه د ملګرو د نیولو خبر د ګوا پرتګالي والي نونوډا کنها ته ورسید نو هغه یو ځل دوه خپلې بحري بیړۍ دهغوې د ازادولو له پاره هغه لورې ته واستولې خو دهغه بحري بیړه هر ځل د نکامۍ سره مخ شوه ، نو په دې اساس میلو جسارتي همدا سې د بنګال دحاکم سلطان محمود په بندیخانه کې قید پاته شو. خو اوس سلطان محمود دهمدې میلوجسارتي له لارې غوښتل دګوا پرتګالي والي نونوډا کنها سره خبره وکړي تر څو هغه د شیرشاه سوري پر خلاف دخپل ځان سره را یو ځاې کړي.

دخپلو دغو موخو د تر لاسه کولو له پاره کله چې د بنګال حاکم سلطان محمود د ګنګا د دریاب په غاړه د شیرشاه سوري څخه ماتې وخوړله او بیرته خپل مرکز د ګوډښار ته را ستون شو ، نو هلته د ر اتلو سمد ستې وروسته په هماغه دویمه ورځ یې دپرتګالي قذاقانو او غلو قومندان میلوجسارتي را وغوښت. هغه وخت چې میلو جسارتي د سطان دربار ته راغې نو سلطان محمود دخپله ځایه پورته شو او په ډېره ګرمه توګه یې دهغه استقبال وکړ ، او بیا یې د خپل ځان تر څنګ کیناوه.

تر یوه وخته پورې سلطان محمود خاموشه ناست و او د میلوجسارتي په لور یې کتل ، او بیا یې ورته وویل: ګوره جسارتي ! ته پوهیږې چې دلته مې د څه له پاره را بللې یې. دهغه په دې خبره جسارتي په حیرانتیا او د هیلې په سترګو سلطان محمود ته وکتل او ځواب یې ورکړ. زه نه پوهیږم چې د بنګال حاکم زه د څه له پاره د بندي خانې څخه را ویستلې یم او دلته یې دخپل ځان سره کینولې یم. خو بیا هم زه تاسو ته ډاډ درکوم چې که چیرې تاسې زما څخه دکوم خدمت د اخستلو اړتیا لرئ نو زه به تاسو ناهیلی نه کړم. د میلو جسارتي ددې ځواب په اوریدو سره د سلطان محمود په څیره کې خوښې را څرګنده شوه. او بیا یې دخپل مقصد خبره را واخسته.

ګوره جسارتي ! ما پريکړه کړې چې تا د زندان څخه ازاد کړم. اوستا سره نور ملګري هم ازادوم. خو ته به هم زما يو کار ترسره کوې.
دهغه په دې خبره ميلو جسارتي ډير خوشحاله شو اوپه ډيره نا قرارۍ سره يي خپل اړخ بدل کړ او ويي ويل: تر هر څه دمخه زه د بنګال دحاکم شکريه کوم چې هغه زما او زما دملګرو دپريښولو اراده يي کړې ده .ددې نه اخوا به زه وپوښتم چې ته زمونږ دخوشې کولو په بدل کې څه ډول شرايط غواړې پر مونږ کيږدې. دهغه په دې خبره سلطان محمود وويل:
ګوره جسارتي !کيدې شي هلته په زندان کې تاته دا خبرونه در رسيدلي وي چې شيرشاه سوري په بهار باندې د ولکې کولو نه وروسته اوس غواړي په بنګال باندې هم حمله وکړي ، هغه يوځل ماته د ګنګا د درياب په غاړه ماتې را اکړې ده او زما په ښار سورج ګړ او تر څنګ يي د هغه ځاې په مستحکمه کلا مونګير باندې هم ولکه کړې ده . اوس چې کوم خبرونه را ځي دهغې په مطابق شيرشاه سوري تر ټو ورځو پورې غواړي زما يو بل ستر سنګر تيلياګړهي هم تر پښو لاندې کړي ، نوکه چيرې شيرشاه تيلياګړهي هم سوبه کړي او په هغه ځاې خپله ولکه کلکه کړي نو بيا خو به زه فکر وکړم چې هغه به په بنګال باندې هم را خپور شي ، او هيڅوک او هيڅ ځواک به دهغه مخنيوى ونه کړاې شي. زه غواړم چې تاسې پرتګاليان زما سره د شيرشاه په مقابل کې ودريږئ،
تر دې ځايه دخبرو وروسته سلطان محمود غلې شو او بيا د بحري غلو پرتګالي قومندان ميلو جسارتي په خبرو پيل وکړ.
زه د بنګال حاکم ته ډاډ ورکوم ، چې له تاسره به زمونږ په يو ځاې کيدو باندې په ډاډمنه توګه د شيرشاه سوري مخه و نيول شي. دبنګال حاکمه ! زه تاته دا ډاډ هم درکول غواړم چې هلته په ګوا کې دومره ستره بحري بيړه او دومره ستر پرتګالي فوځ موجود دې چې که چيرې هغوې ټول د شيرشاه سوري پر خلاف استعمال کړل شي نو په څو ورځو کې به شيرشاه سوري نه يواځې د بنګاله بلکه د بهاره به هم تيښتې ته اړ شي . اوپه دې لړ کې به زه ستا سره هر ډول مرسته وکړم. ته اوس همدومره وکړه چې زما ملګري بيرته ګوا ته وليږه ، زه به هغوې په ټوله خبره و پوهوم ، او په دې لړ کې به زه دګوا پرتګالي والي نونوډا کنها ته يو ليک هم واستوم. زه تاته ډاډ درکوم چې ددې ليک د ورسيدو سره سم به دهغه ځاې والي نونوډا کنها نه يواځې بحري بيړه را وليږي بلکه هلته شته فوځ به هم دې لورې ته را و استوي. دهمدې لښکر په کومک سره به مونږ د شيرشاه سوري په مخنيوي کې بريالي شو.
دميلو جسارتي ددې خوږو خبرو په اساس سلطان محمود خوشحاله شو اوبيا يي وويل:
ګوره جسارتي !تا ماته داسې ځواب راکړ چې زما د ډاډ او خوشحالۍ سبب وګرځيد. د نن څخه نه ،بلکه د همدا اوسه ته زما ګوجي مشاور يي. په هر ځاې چې زه حمله کوم نو له تا به مشوره اخلم. زما په لښکر کې به ته زما د يوه سالار په څير اوسې. ستا د اوسيدو ټولې اړتياوې به تاته هلته په مرکزي ښار ګوډ کې تيارېږي. هلته به تاته د اوسيدو له پاره ډيره ښه حويلۍ درکول شي.اوس ته همدومره وکړه چې زما څو کسان به له تاسره هلته بندې خانې ته ولاړ شي دهغه ځايه ټول پرتګاليان ازاد کړئ ، ته هغوې بيرته دخپل والي نونوډا کنها لورې ته و ليږه او خپل ليک هم همغوې ته ورکړه .تر څو دشيرشاه سوري سره د مقابلې کولو له پاره دګوا پرتګالي والي خپله بحري بيړه او خپل لښکر دې لورې ته را وليږي. ددې خبرې سره سم ميلو جسارتي دخپله ځايه را پورته شو ، سلطان محمود خپل څو کسان دهغه سره يو ځاې زندان ته وليږل ، او هلته په ګوډ کې چې څومره پرتګاليان بنديان و هغوي يي ټول ازاد کړل ، ميلو جسارتي دهغوې په لاسو يو ليک هم د ګوا پرتګالي والي نونوډا کنها ته وليږه . دې ليک ډيرې ښې پايلې درلودې ځکه د ليک په ځواب کې د ګوا والي نه يواځې خپله بحري بيړه د بنګال دخليج په لور را وليږله بلکه د خپلو پرتګاليانو څخه جوړ شوې ستر لښکر يي هم د بنګال مرکزي ښار ګوډ ته ور وليږه.

۱۵

دګنګا د دریاب په غاړه سلطان محمود ته دماتې ورکولو وروسته شیرشاه سوری همغسې خپل پرمختګ ته دوام ورکړ. په حقیقت کې هغه دهمایون د فراغت دمخه غوښتل په بنګال باندې ولکه وکړی او خپل ځآن مستحکم کړي.

په هغه وخت کې د بهار څخه د بنګال په لور تر ټولو لنډه لار دمونګیر ، بهاګل پور او کول ګونګ څخه تیریده اود تیلیاګړهی پورې رسیده ، ددې درّې د ساتنې له پاره ان د بهار تر پولو پورې دغه دتیلیاګړهی مستحکمه کلا پرته وه ،. د بهار د پولو څخه دا لاره د شرقی بنګال سکری ګلی ته رسیدله. اوبیا د سکرې ګلی څخه دا لاره د ګنګا په غاړه غاړه دشرق نه تر غربه پورې بیرته را څر خیدله. اوبیا د ګنکا په غربي غاړو کې مختنه تلله او د تیلیاګړهی کلا چې ددرّې په غربی څنډو کې پرته وه ، او اوس یې هم کنډرې تر سترګو کیږی ، د سرکونو ټولې لارې پرې را څرخیدلې وې .ددې کلا یوې لورې ته د راج محل غرنۍ سلسله پرته ده ، چې ډیر سخت او ناهمواره غرونه دي ، ستر ستر ګونګونه لری. خو دجنوب په لور تر اتیاو میلو پورې د بنګال د بهیږبوګ د سیمې تر بیرونیو پولو پورې پراخه پرته ده.

دهمدې سترې ، غرنۍ درّې لاندې د ګنګا دریاب د شرق لورې ته ډیر تیز ګرداب جوړ کړې و ، چې دهغې په اساس د تیلیاګړهی په شمال کې یو ستره کنده جوړه شوې وه.

دګنګا په هغه بله غاړه د ګړهی د درې تر څنګ د بنګال حکمرانانو او رئیسانو ان تر پوانتې پورې ډیرې زیاتې مورچې او سنګرونه جوړ کړې و. د بوانتی نه تر بنګاله پورې د ګوډ د مرکزي ښاره پورې په هغه وخت کې یوازې یو شاهی سړک جوړ شوې و.

دحرب د فنونو له آنده دا درّه داسې ګرزیدلې وه چې نه خو پرې حمله کیداې شوه او نه یې محاصره کول شونې و. ځکه په هغه وختو کې د حملې په مقابل کې ددفاع وسایل ډیر قوی او ځواکمن و. دا هماغه ځای دې چې په ۱۲۰۰م کال کې دبنګال مهاراجه لکشمن سینګ د بختیار خلجي د لارې دنیولو هڅه کړې وه. خو بختیار خلجي ورته دوکه ورکړه او په بله لاره ولاړ. دهغې پیښې نه اوس نژدې ۳۳۲ کاله وروسته شیرشاه سوري هم د بنګال د حاکم سلطان محمود سره د بختیا خلجي په څیر لوبه کول غوښتل.

په هر حال شیرشاه سوري د تیلیا ګړهي په لور کوچ وکړ. نو په هغه وخت کې دهغه دکوچ کولو نه داسې ډاګیزه کیده چې هغه غواړی تیلیاګړهي په مستقیمه توګه په خپله ولکه کې واخلي. خو د بنګال حکمران سلطان محمود ددې درې د خوندي ساتلو په خاطر ، چې د بنګال دروازه هم ورته ویل کیږي ، خپل او دخپلو پرتګالی ملګرو فوځونه ځای په ځای کړل. خو د بنګال حاکم سلطان محمود دشیرشاه سوری ژور جنګې چالونه درک نه شو کړاې.

د بنګال دحاکم سلطان محمود او پرتګالیانو آند داو چې څرنګه چې د شیرشاه سوری سره بحری بیړه نه شته او یوا ځې بحرې کشتۍ وروسره دی نو په دې اساس به هغه دګنګا دریاب استعمال نه شي کړای او نه به دبنګال مرکزی ښار ګوډ ته را و رسیږي. ځکه چې هغه به په تیلیا ګړهی کې دمتحده ځواکونو سره ټکر کوي او د تیلیاګړهي کلا او هغه ته ورتلونکې لاره به چې د ګوډ دښار په لور ورځی په ځای ځای د سنګرونو په ځای داسې مضبوطه او مستحکمه کړل شوې وه چې سلطان محمود او پرتګالیا ن پوره هیله من و چې شیرشاه سوری به په هیڅ توګه په تیلیاګړهی باندې ولکه و نه کړاې شي. او نه به د تیلیا ګړهی څخه د ګوډ په لور د تلونکې شاهراه څخه په خوندي توګه را تیر شي.

شیرشاه سوري هم په یوه وخت کې ددوو معرکو د سرکولو هڅه کوله ، هغه غوښتل چې د بنګال مرکزي ښار ګوډ او د تیلیاګړهی کلا دواړه په یوه وخت کې تر لاسه کړي ، هغه د همدې مقصد له پاره خپل لښکر د تیلیاګړهی څخه په لړواټن کې و دراوه. بیا یې د لښکر یوه برخه دخپل زوې جلال خان په مشرۍ کې ورکړه او دصاحب خان ورور مقرب خان یې ورته معاون و ټاکه ، او هغوې ته یې حکم وکړ

چې هغوي دې په تيلياګړهی باندې حمله وکړي ، او د پرتګاليانو څخه علاوه د سلطان محمود لښکر دې هم په جنګ کې را ښکيل کړي ، په دې وخت کې شيرشاه سوري غوښتل يوه بله معرکه هم سرته ورسوي ، او هغه د بنګال په مرکزی ښار ګوړ باندې يرغل و .

دشيرشاه سورې زوي جلال خان اومعاون يې مقرب خان دواړه چې کله مخته راغلل او په تيلياګړهی باندې يې حمله وکړه اودبنګال لښکر او پرتګاليان يې د خپله ځانه سره په جنګ کې مصروف کړل، نوبيا شيرشاه سوري خپل کار پيل کړ. هغه د ګنګا په درياب کې ولاړو کشتيو باندې ولکه وکړه ، دا هسې ساده کيشتۍ وې چې د بنګال اوسيدونکو د کهلويا او رهوار په نوم باندې يادولې. شيرشاه سورې دهمدې کشتيو په واسطه دخپل لښکر سره يو ځاې متحرک شو . هغه جنګې او د خوراک سامانونه دهمدې کشتيو په واسطه وليږل ، اوپه خپله د خپل لښکر سره يو ځاې د راج محل دغرونو څخه راتير او د جنوب د نوم ورکو سيمو په لور ورغې. دا ځايونه د غرنيو لړيو يوه برخه وه. شيرشاه سوري تر ډيره ځايه پورې په همدغه نوم ورکو ځايو کې د غرنيو لړيو تر منځ سفر وکړ ، بيا د جنوب شرق لورې ته را و ګرزيد ، اود چهارکنډ ځنګلونو ته ورسيد. په هغه وختو کې دا دومره ورانه ويجاړه سيمه وه چې يا په کې لاره وهونکې او لارشوکونکې بدکاران اوسيدل او يا پرې د اړيسه څخه راتلونکې مسافرو سفر کاوه. په دې سيمه کې سړک نه و. يوائې وړې وړې لارې وې چې د يخنۍ په وخت کې دانسانانو او حيواناتو له پاره د استعمال وړ وې. ځکه ددې سيمې څخه د تيريدو په وخت کې به دې ته اړتيا وه چې شاوخوا په لاره کې ولاړ اغزی ، اوبوټې پرې کړل شي تر څو لاره جوړه راښکاره شي ، تر څنګ يې تيز اوبه بهيدونکې ويالې هم په دې ورځو کې وچيدې.

د بله اړخه د شيرشاه سوری زوې جلال خان او دهغه معاون مقرب خان دواړه يو ځاې د پرتګاليانو او سلطان محمود لښکرې په جنګ کې سر ه را نغاړلې وې. دبلې لورې د کشتيو په واسطه د شيرشاه سورې له اړخه را ليږل شوې د جنګ سامان او دخوراک وسايل هم هغه ځاې ته را رسيدلی و چېرې چې هغه غوښتل . بيا شيرشاه سورې دخپل لښکر سره يو ځاې د پوانتې څخه د ګوړ په لور تلونکې سړک باندې د هوا په څير را خپور شوې و.

په هغو وختو کې د بنګال مرکزي ښار همدا د ګوړ ښار و . چې د مهانند ددرياب په شمال کې نژدې شپيته ميله واټن کې پروت و . د مهانند درياب د ګنګا د درياب معاون درياب ګڼل کيږي. اوس نو دشيرشاه سوری تر مخه تر ټولو لمړی د فرندوز ښار و . شيرشاه سوري غوښتل په ګوړ باندې ديرغل دمخه دفرندوز ښار تر خپلې ولکې لاندې راولې. ځکه چې که چيرې هغه ددې ښاره همداسې تير شې او دګوړ ښار محاصره کړی نوبيا به د بنګال حاکم سلطان محمود د فرندوز څخه نظامې اوخوراکې کومکونه تر لاسه کړي اوده ته به نه تلافی کيدونکې زيان ورورسوي.

دخپلو دغو موخو د ترلاسه کولو له پاره شيرشاه سوری يو ځل بيا خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، يوه برخه يې دخپله ځانه سره و ساتله او بله برخه يې د صاحب خان تر قومندې لاندې هغه ته ورحواله کړه. اوهغه يې په پوا ينتې يعنې د فرندوز په ښار د حملې له پاره و ليږه. خو په خپله شيرشاه دخپلې برخې د لښکرو سره د پوا ينتې او تيلياګړه تر منځ په لويه لار سنګر و نيوه، هغه غوښتل چې که چيرې د تيلياګړه څخه د سلطان محمود اويا دهغه اتحادي فوځونه د ښار په لور را وخوزيږي نو دهغوې لاره به و نيسي.

صاحب خان د خپل لښکر سره يو ځاې د شپې په داسې وخت کې په ښار باندې يرغل وروست چې ټول خلک په خواږه خوب ويده و . د پوا ينتې (فرندوز) ښار ته صاحب خان اودهغه ملګري لکه د ميږو په څير ورغلل او هلته دښار په کوڅو اولارو کې د ديمک د چينجو په څير خپاره شول. صاحب خان اودهغه ملګری په ډيره اسانۍ سره د پوا ينتې ښار ته ور ننوتل . او هلته په ښار کې چې هر څومره بنګالی او پرتګالی فوځونو ډلې موجودې وې هغوې ټول يې په همغه لمړی حمله کې له تيغه تير کړل. او د پوا ينتی په ښار يې پرته له ځنډه په ډيره اسانۍ سره ولکه وکړه.

په دې ښار باندې د ولکې کولو وروسته صاحب خان د ښار نظم ونسق سنبال کړ ، دلته یې خپل والی و ټاکه او یو کوچنی لښکر یې هم دلته په پوا ینتې کې دخپل والي د مرستې له پاره پریښود. ددې کار دتر سره کولو وروسته یې خپل پاته لښکر له ځانه سره واخست او بیرته د شیرشاه سوري په لور ورغې. کله چې صاحب خان د پوا ینتې په ښار باندې دولکې کولو وروسته بیرته د شیرشاه سوری سره یو ځای شو نو بیا شیرشاه سورې د بنګال د مرکزی ښار ګوډ په لور په ډیره ګړندی توګه مخکې تګ وکړ . او دخپل لښکر سره یو ځای هلته د ګوډ دښار په څنډو کې را څرګند شو.

کله چې شیرشاه سورې دخپل لښکر سره یو ځای د ګوډ ښار ته را نژدې شو نو ویی کتل چې د ګوډ ښار په ډیره مستحکمه توګه کلا بند شوې دې. دښار په څلورو اړخونو کې ستر ستر خندقونه کنل شوې دي ، اوکلا ډیر ستر ستر دیوالونه لری چې عرض یې په هیڅ ځای کې د لسو ګزو څخه لږ نه دې. هغه وکتل چې دهغه سواره دد غو خندقونو څخه تیریدلی نه شي . اودهغه پیاده فوځ ددې خندقونو او دیوالونو څخه د میږو په څیر معلومیږي . خوشیرشاه سوري په هر صورت د بنګال د حاکم سلطان محمود د ماتولو هوډ درلود او پریکړه یې کړې وه چې د ګوډ په ښار به خپله ولکه تر سره کوي.

په همدې وخت کې دبنګال حاکم او پرتګالیانو ته هملته په تیلیا ګړه کې خبر ورسید چې شیرشاه سوري دوې دخپل ځوې جلال خان سره په جنګ کې اخته کړې دی ، په داسې حال کې چې په خپله شیرشاه سوری په ګوډ دحملې له پاره هغه لورې ته تللې دې اودګوډ ښار یې محاصره کړې دې.

ددې خبر د اوریدو سره سم د سلطان محمود تر پښو لاندې زمکه وښویده ، نوپه دې خاطر یې تیلیا ګړهی هملته په خپل حال پریښود او دخپل لښکر او د پرتګالیانو د لښکرو سره یو ځای په ډیره بیړه د ګوډ په لور را وخوزید. دشیرشاه زوې جلال خان او دهغه معاون مقرب خان ددوې د نه موجودیت نه په ګټې اخستلو سره د تیلیاګړهي ستره جنګی کلا د خپلې ولکې لاندې راوسته.

هغه وخت چې د بنګال حاکم سلطان محمود دخپل لښکر او پرتګالیانو سره یو ځای د ګوډ مرکزی ښار ته را نژدې شو نو هغه ته خبر ورکړل شو چې ښار د شیرشاه سوري په محاصره کې دې. اوهغه هوډ کړې چې ښار به حتما تر خپلې ولکې لاندې روا ړي. نو په دې اساس هغه د شیرشاه سوري سره د سولې کولو له پاره وړاندیز وکړ او هغه ته یې خپل قاصد ور ولیږه ، او د سولې او امن غوښتنه یې ترې وکړه. شونې ده چې شیرشاه سورې هم د سولې له پاره تیار و نو دهغه د سولې وړاندیز یې و مانه ، اوپه دې ترتیب د شیرشاه سوری او سلطان محمود تر منځ د سولې شرایط ولیکل شول . دهمدې شرایطو په اساس د بنګال حاکم سلطان محمود شیرشاه سوری ته د جرمانې یا نذرانې په توګه د ۱۳ لکه طلایی سکو د ورکولو وعده وکړه . او تر څنګ یې د ګوډ نه تر سکري ګري پورې ټوله سیمه چې نژدې ۹۰ مایله کیږی اوعرض یې هم نژدې ۳۰ مایله کیږي دشیرشاه سوري په ولکه کې ورکړه.

اخر دهمدې شرایطو په بدل کې سوله وشوه اوپه دې ترتیب د سلطان محمود په مقابل کې شیرشاه سوری ته ډیره ښه سوبه ور په برخه شوه . ددې سوبې څخه شیرشاه سوري ته نه یوازې مالي ګټې تر لاسه شوې بلکه هغه ته سیاسی علویت هم ور په برخه شو ، ددې نه علاوه دتیلیاګړهي دره هم دشیرشاه سوري په لاسو کې ور پریوته ،او داسې څرګندیده چې د بنګال حاکم سلطان محمود شیرشاه سوری ته په دې امتیازاتو ورکولو سره په خپلو لاسو د بنګال سوبه ولیکله ، اوس نو شیرشاه سوري ته په مکمله توګه ازادي ور په برخه شوې وه چې هغه ددې درّو څخه هر وخت چې وغواړي د سلطان محمود څخه خراج واخلی او کله چې وغواړی د هغه په تخت و تاج باندې ولکه وکړي.

۱۲

د رهتاس په راج محل کې ښايسته او حسينه شهزادګۍ ګنګا په سپينه رنګه فرش باندې د نڅا اور قص تر څنګ ډيره خوندوره او زړه را ښکونکې سندره ويله. څرنګه چې دهغې د موزيک ښوونه سر ته رسيدلې وه نو دهغې د تعليم د پوره کيدو په خاطر هلته په راج محل کې دخوشحاليو ستر جشن لمانځل کيده.

راجه هرکشن د خپلو رانيانو سره يو ځاې هملته په ډير لوړ اودنګ جوړ کړل شوي شاه نشين باندې ناست و. دهغه ښي او چپ لورې ته دهغه مشيران او وزيران او د رياست نور لوړ پوړي چارواکي سره راټول شوي و. ددې خلکو علاوه پنډت پروهيت هم په خپلو ټاکل شو ځايو باندې ځاې په ځاې شوی و. ددوي تر څنګ د راجه هرکشن ترشا په لږ واټن کې دشهزادګۍ ګنګا د موزيک ښوونکي پنډت هم په خپل ناست ځاې کې د ورايه څرګنديده.

۱۲

د رهتاس په راج محل کې ښايسته او حسينه شهزادګۍ ګنګا په سپينه رنګه فرش باندې د نڅا او رقص تر څنګ ډيره خوندوره او زړه را ښکونکې سندره هم ويله. څرنګه چې دهغې د موزيک ښوونه سر ته رسيدلې وه نو دهغې د تعليم د پوره کيدو په خاطر هلته په راج محل کې د هغې خوشحاليو د لمانځلو له پاره ستر جشن جوړ شوې و.

راجه هرکشن د خپلو رانيانو سره يو ځاې هملته په ډير لوړ اودنګ جوړ کړل شوي شاه نشين باندې ناست و. دهغه ښي او چپ لورې ته دهغه سلاکاران ، وزيران او د رياست نور لوړ پوړې چارواکي راټول شوې و . ددې خلکو علاوه پروهيت پنډتان هم په خپلو ټاکل شو ځايو باندې ځاې په ځاې شوی و. ددوي تر څنګ د راجه هرکشن ترشا په لږ واټن کې دشهزادګۍ ګنګا د موزيک ښوونکي پنډت هم په خپل ناست ځاې کې د ورايه څرګنديده.

ګنګا په سپين و زمه فرش باندې نڅا کوله او د نڅا په وخت کې دهغې د سپينو وريښمينو کاليو څخه دهغې د جسم ټولې زاويې په ډيره څرګنده توګه تر سترګو کيدې. دې ننداريې په کتونکو کې يو هيجان را پورته کړې و . په سازونو کې يو خوند او په سترګو کې مستۍ ليدل کيدې او دهغې د ژبې څخه د سندرې هر لفظ په اوريدونکو باندې خپل خاص اغيز شينده .ددې د نڅا او سندرو د اغيز نه هر يو نندارچې په ليونتوب اخته شوې و.

تر لږ څه وخته پورې هغې په همدې توګه نڅا وکړه او بيا يې د لاس په اشاره خپلو ډمانو ته دتوقف اشاره وکړه ، دهغې په اشارې سره ډمانو خپل ساز او سرود بند کړ . بيا ګنګا په ډيره خوشحالۍ هلته شاه نشين ته دخپل پلار څنګ ته ورغله او ورڅخه يې وپوښتل چې پلار جانه !تاته زما نڅا او سندرې څه ډول ښکاره شوې. راجه هرکشن په صفتي توګه خپلې لور شهزادګۍ ګنګا ته مخ کړ او ورته يې وويل:

ګنګا لور جانې !دغه نڅا چې تا نن د نندار چيانو تر مخ د لته په راج محل کې ترسره کړه نو ددې تر مخه ما دهيڅ يو نڅيدونکې ډمې دا سې نڅا نه وه کتلې. بګوان دې زما خبره درواغ کوی نه چې وو ايم ستا استاذانو تاته د نڅا او موزيک دا سې ښوونه اوروزنه درکړې ده چې ته يې د تيرې څخه يو نايابه ملغلره وګرځولې. په همدې وخت کې شهزادګۍ دخپل پلار راجه هرکشن په غوږ کې يو څه پټ وويل:

پلارجانه !دا خلک ته ددې ځای رخصت کړه ځکه زه غواړم له تاسره یوه ډیره مهمه خبره وکړم. دهغې په دې خبره راجه هرکشن د لاس په اشارې سره خلک دهغه ځآیه رخصت کړل او ټول وزیران ، سلاکاران او پنډتان له دې خونې څخه ووتل اوخونه یې تخلیه کړه. ددې ټولو خلکو د تللو وروسته ،بیا راجه هرکشن خپلې لور شهزادګۍ ته مخ کړ او ورڅخه یې و پوښتل:

ګنګا لورې !تا ماته څه ویل غوښتل ، اوس یې وو ایه. دهغه په دې خبره ګنګا وویل: پلارجانه ! ما ددې نه مخته تا ته دا خبره نه وه کړې خو اوس یې درته کول لازمي ګڼم ، ما ستا د ساتونکې ډلې سالار ته حکم کړې و چې هغه دې خپل دوه یا درې کسه ځوانان د کوچیانو دقبیلې دسردار فدایی خان د پیدا کیدو په خاطر و استوي ، پلارجانه ! دې فداې خان به هرو مرو په کوم ځاې کې د خپلې قبیلې سره پړاو کړې و ي. زه غواړم ددې فداې خان سره ووینم اودهغه څخه وپوښتم چې هغه ځوان چې زما د ترلاسه کولو درې واړه مقابلې یې ګټلې دي نو دهغه سره د خبرو له پاره یو ځل فدایی خان هلته راغلې و او پټې خبرې یې ورسره کړې وې.اودا ددې خبرې ثبوت دې چې فدایی خان هغه ښه پیژني. نوپه دې خاطر زه غواړم فدایی خان را پیدا کړم. او ورڅخه وپوښتم چې هغه ځوان څوک و چې زما سویمبر یې وګاټه.

پلارجانه ! زما په برخه کې حالاتو حیرانونکې بدلون موندلې دی، په داسې حال کې چې دلته شهزادګان د شهزادګیو په لټه کې منډې ترړې وهي ، دلته ځوانان دخپلې خوښې د نجونو پسې د زمکې او اسمان تر منځ څرخکونه خوري ، خو زما حال دادې چې زه دهغه ځوان په لټه کې یم چې زما سویمبر یې ګټلې دې. اوبیا یې زما پرېښودم اورا څخه همداسې ولاړ. پلارجانه ! په هر قیمت چې کیږي زه به دا ځوان پیدا کوم او ژوند به ورسره پیلوم. دا په دې خاطر چې هغه زما سویمبر ګټلې دې او دا پرې زما حق ګرزیدلې دې. پلارجانه !که څه هم په اخری ځل مقابله کې هغه ماته په څرګنده توګه وویلې چې ، «زما نه خوښیږې» خو زه غواړم چې هغه را پیدا کړم او ور سره و اوسیږم اودهغه ناخوښې په خوښیو باندې بدله کړم. پلارجانه !ما په خپل ژوند کې تر اوسه پورې داسې ځوان نه دې کتلې چې هغه دې دکومې شهزادګۍ د ترلاسه کولو مقابلې داسې ګټلې وې چې د پنځه غشو په ځاې درې واخلې اوبیا ددرې غشو په ځاې یو واخلې او هغه بادنما مرغه پرې وولی او په یو وار یې و څرخوي.

تر دې ځایه دخبرو وروسته چې کله شهزادګۍ خاموشه شوه نو بیا راجه هرکشن د لږ څه سوچ اوفکر وروسته وویل:

ګوره ګنګاجانې لورې ! زه په پوره توګه ستا تر اړخه ولاړ یم. که چیرې تا زما د ساتونکې ډلې سالار ته د فدایی خان د پیدا کیدو حکم کړې وي او هغه څوکسه ځوانان دهغه د لټون له پاره هغه لورې ته استولی وی نو زه بلکل دا خبره منم چې تا ډیر ښه کار کړې دې. ګوره لورجانې !ته چې هر کار کوې نو زما تایید او ملاتړ به درته په برخه وي. که چیرې ته د سویمبر ګټونکې ځوان د لټون له پاره هوډمنه یې ، نو زه ایشورته دعا کوم چې هغه ستا دد ې هڅو په اړه بریاوې در په برخه کړي دد ې خبرو سره سم راجه هرکشن دخپله ځایه پورته شو ،دهغه د پورته کیدو سره سم شهزادګۍ ګنګا اودنورې رانیانې هم را پورته شوې او ټول یو ځاې د راج محل هغه بلې برخې ته روان شول.

۱۷

دبنګال د مرکز د ګوډ په ښار کې د بنګال د حاکم سلطان محمود سره د سولې کولو نه وروسته شیرشاه سوری بیرته د چنار کلې ته راستون شوې و ، په همدې وخت کې ورته خبرونه را ورسیدل چې د بنګال حاکم سلطان محمود د شیرشاه سوری د ماتولو له پاره د شهنشاه همایون سره سازشونه پیل کړې دي ، او تر څنګ یې د ګوا پرتګالی والی ته هم قاصد استولې دې چې هغه دې خپل تکړه

اوځواکمن لښکر هلته ګوډ ته را ولیږي ، تر څو په ګوډ باندې د شیرشاه سوری دحملې په وخت کې هغه ته ماتې ورکړي او د بنګال څخه یې بیرون کړي ،

کله چې هغه ته د چنار په کلې کې د سلطان محمود د سازشونو په اړه خبرونه ور ورسیدل نو ډیر اندیښمن شو ، نو په دې خاطر یې پریکړه وکړه چې دا ځل به حتما په بنګال حمله کوی او هغه ځآی به د تل له پاره په خپله ولکه کې اخلې. د چنار څخه د بنګال په لور د حرکت کولو نه مخته شیرشاه سوری خپل تیز اوګړندی مخبران د همایون د لښکر د نقل و حرکت د معلوملو په خاطر هغه لورې ته واستول تر څو د همایون اودهغه د فوځ د حرکت په اړه چې کوم معلومات ترلاسه کړي او سمدستې یې د شیرشاه لورې ته را ولیږی او بیا دهمغې معلوماتو په رڼا کې خپله راتلونکې تګلاره جوړه کړي.

خو همایون په خپله د ګجرات د حکمران بهادرشاه لښکر ته د ماتې ورکولو وروسته د خپل هیواد د دنظم و نسق د جوړولو نه نوې نوې فارغ شوې و چې په یوه بل مصیبت کې را ګیر شو . په هغو ورځو کې چې شیرشاه سوري دا ښار محاصره کړې و نو په هماغه ورځو کې د مغلو یو باغی سردار سلطان مرزا د همایون او دهغه د سلطنت په مقابل کې بغاوت وکړ. هغه د قنوج څخه را ووت او د بلګرام لورې ته راغې .او بلګران یې خپل مرکز و ټاکه ، دهغې وروسته یې خپل مشر زوې الغ مرزا جونپور ته ولیږه . هلته جونپور کې جنید برلاس د مغلو حاکم و . نوموړې ددې نه علاوه چې یو ډیر ښه سپه سالار و ، ډیر زیات شجاع او زړه ور انسان هم و . الغ مرزا نیغ په نیغه د جنید برلاس سره ټکر و نه کړ خو د جونپور په یوه سیمه کې یې ډیره تباهی خپره کړه .

باغې سردار سلطان مرزا خپل بل زوې شاه مرزا هم د مغلو یوې بلې سیمی امانت پورې ته د هغه ځاې د نیولو له پاره ور و استوه . الغ مرزا ډیر زیات زړه ور کارونه وکړل. هغه هلته په جونپور کې د لوټ او چپاول نه وروسته ، د «اود» او «بنارس» د ولکې کولو له پاره اراده وکړه اودخپلې دې ارادې د تکمیل له پاره یې دا سې لاره خپله کړه چې تر مخه یې د جونپور مستحکمه کلا چې جنید برلاس په کې موجود دهغه تر مخې خنډ نه شي ، شیرشاه سوری ته د سلطان مرزا اودهغه د زامنو دا فعالیتونه هغه وخت څرګند شول چې هغه هم د ګوډ ښار محاصره کړې و . هغه ته دا اندیښنه پیدا شوې وه چې کیداې شي سلطان مرزا اودهغه باغي زامن د همایون په لاسو د ماتې خوړولو نه وروسته دهغه سلطنت ته را ننوځی او هلته تباهي او لوټ پیل کړي. نو په همدې خاطر هغه د بنګال د حکمران سلطان محمود سره سوله وکړه او په خپله بیرته چنار کلې ته را ستون شو.

همایون د سلطان مرزا اودهغه د باغې زامنو د ځپلو له پاره خپل وړور هندال مراز و ټاکه ، هندال هم دا باغیان په ډیره ښه توګه وځپل اودبدې ماتې سره یې مخ کړل. هغوې ددې ماتې وروسته د مغلو د سیمو څخه ووتل او نورو سیمو ته و تښتیدل.

همایون چې څنګه ددې بغاوت څخه فارغه شو نو خپل وړور مرزا عسکری یې په خلاف بغاوت وکړ. په دې وخت کې همایون د خپل لښکر سره یو ځاې د ماڼډو په سیمه کې پړاو کړې و ، په دې خاطر هغه ډیر مشوش و . مرزا عسکری په احمداباد کې د بغاوت د بیرغ د پورته کولو نه وروسته کوچ وکړ او د همایون د یوه سالار تا زی بیګ سره یې د ټکر کولو هڅه وکړه . اودخپلې پادشاهی د اعلانولو په خاطر د اګرې په لور ولاړ. همایون ددې بغاوت د ماتولو له پاره سمدستې په خپله هغه لورې ته ورغې . دا د همایون خوش قسمتی وه چې هغه دا بغاوت مات کړ ، خپل وړور مرزا عسکری ته یې بښنه وکړه او دهغه سالار هندو بیګ یې د خپله ځانه سره اګرې ته راوست. په همدې ورځو کې د مغلو ډیر ستر او زړه ور سالار جنید برلاس په جونپور کې ومړ. په دې اساس همایون دهغه په ځاې هندو بیګ هلته د جونپور والی و ټاکه.

هندو بیګ د شیرشاه سورې له پاره دجنید برلاس څخه ډیر ګټه ور وخوت ، هندو بیګ دشیرشاه سوری سره خاصه مینه وه ، په همدې وخت کې شیرشاه سوری دخپل یوه قاصد په لاسو هندو بیګ ته یو پیغام ور ولیږه چې په هغه کې راغلی و :

«پادشاه: ما چې کومه ژمنه کړې وه ما دهغې څخه لږ مخالفت هم نه دې کړې ، ما تر اوسه ستا په سیمه کې هیڅ ډول مداخله نه ده کړې ، ایا ته به دخپلې مهربانۍ او لطف له مخې زما د وفادارۍ دا خبر تر شاه پورې و نه رسوې ؟ او هغه به په دې خبره راضی نه کړې چې هغه دې دې لورې ته مخ نه را اړوي ، زه خو ستاسې فرمانبرداره او وفاداره یم.»

هندو بیګ د شیرشاه سوري دا لیکنه ډیره و ستایله ، هغه هسې هم د شیرشاه سوری سره مینه درلوده نو سمدستی یی خپل یو قاصد د همایون په لور ور واستوه او هغه ته یی یو لیک ور ولیږه چې په کې راغلی و :

« شیرشاه سوري ستا وفادار دې . هغه ستا په نوم سیکی جوړوی او ستا په نوم خطبه وایی . هغه تر نن ورځی پورې زمونږ په پولو کې هیڅ ډول مداخله نه ده کړې او نه یی دخپلې کومې وینا او کړچار له لارې مونږ ته تکلیف راکړې دې. نو په دې اساس زما وړاندیز دا دې چې شیرشاه سوری باید په خپل حال پاته شي.»

شونی ده چې همایون به دخپل والی هندو بیګ په دې لیک سره لږ څه ډاډمن شوې وې نو په دې اساس یی د شیرشاه سوري پرخلاف د سمدستي قدم پورته کولو څخه ډډه وکړه .

شیرشاه سوري د همدې حالاتو څخه په ګټه پورته کولو سره په بنګال باندې د حملې کولو تکل وکړ . ځکه دا حالات دهغه له پاره ډیر مناسب و . اوس نو دهغه ځواک او قوت هم ډیرښت موندلې و ، سترو سترو افغان سردارانو چې تر اوسه یی شیرشاه سوري دخپل حاکم په څیر نه مانه ، په بنګال او بهار کې د شیرشاه سوري په فتحو اوولکو باندې دهغوې په آندونو کې هم بدلون راغلې و .

اوس نو شیرشاه سوری د افغان سردارانو د توجه مرکز ګرزیدلې و . هغو خپل پالو او مغرورو افغان سردرانو چې د شیرشاه سورې د قیادت منلو ته تیار نه و ، اوس دې ته اړ شوې و چې هغه د خپل مشر په څیر و مني. هغوې په دې ډاډمن شوې و چې د بنګال په ګوډ ښار باندې به د شیرشاه سوري ولکه کلکیږي او هغوې په دې هم پوه شوی و چې په هندوستان کې اوس یواځې شیرشاه سوري د مغلو په مقابل کې د افغانانو د ګټو نه دفاع کولی شي .

د افغان قوم په ټولو مشرانو او سردارانو کې دشیرشاه سورې مقبولیت ډیر زیات شوې او دا مقبولیت دې حد ته رسیدلی و چې زیاتو هغه ته د اعلیحضرت په نامه غږ کاوه .

همایون اودهغه والی هندو بیګ ته د ډاډ ورکولو وروسته شیرشاه سوری د خپل لښکر سره یو ځاې د برق په څیر په ګړندۍ توګه د بنګال د مرکزی ښار ګوډ په لور مخته تګ وکړ . هغه خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یی خپل زوې جلال خان او د صاحب خان مشر ورور مقرب خان ته ورکړه او هغوې ته یی حکم وکړ چې هغوې دې د ګوډ د ښار د شاوخوا سیمو په لور مخته ولاړ شی . هغه خپل پاته لښکر یو ځل بیا په دوو برخو وویشه ،دهغوې یوه برخه یی دخپل ځآن سره و ساتله ، اوبله برخه یی صاحب خان ته ورکړه. اوبیا یی د لښکر دد ې دواړو برخو سره یو ځاې د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور روان شو .

دشیرشاه د چنار د کلی څخه د بنګال مرکزی ښار ګوډ نزدې څلورسوه څلورشپیته میله واټن کې پروت و . شیر شاه سورې دا واټن په درې اونیو کې وواهه ، او ګوډ ته د رسیدو سره سم یی هغه ښار محاصره کړ . ددې ترڅنګ دهغه زوې جلال خان او مقرب خان هم د غرب له لورې د هغه ځاې د سیمو د چور و چپاول کولو نه وروسته ګوډ ته را رسیدلی و. او په دې ترتیب یی د ګوډ محاصره کلکه کړه .

د بله اړخه د ګجرات حاکم بهادرشاه ، د همایون په لاسو د ماتې خوړولو وروسته په شپږو میاشتو کې خپل ځان بیرته راټول کړ او خپل ځواک یی غښتلې کړ . دخپل ځواک د غښتلتیا وروسته بهادرشاه په ډیره بیړه د خپلو د لاسه وتلو سیمو لکه مالوه او ګجرات د ولکه کولو له پاره را ووت اوپه دیر لږ وخت کې یی دا سیمی بیرته تر خپلې ولکې لاندې راوستې. ترڅنګ یی هغه دا سې هم وښوول چې هغه به په غربی هند کې دخپلې واکمنۍ اغیز د پخوا په څیر بیرته قایم کړي .

شیرشاه سوری ته د مغلو پر خلاف د بهادرشاه د متحرک کیدو خبر هغه وخت ورسید چې هغه د ګوډ ښار تر خپلې محاصرې لاندې نیولی و. هغه ته ددې خبر په را رسیدو سره څه ارامتیا تر لاسه شوه . اودا هیله ورته پیدا شوه چې اوس به همایون ددې په لور د توجه کولو په ځای د ګجرات دحاکم بهادرشاه سره لاس و پنجه شي ، خو پخوا له دې شیرشاه سوری دد ې نه ویریده چې که چیرې همایون ته خبر ورسیږي چې شیرشاه سورې د ګوډ ښار محاصره کړې دې نو هغه به ضرور د هغه په خلاف خپل فوځونه متحرک کړي ځکه ددې نه مخته هم د بنګال حاکم سلطان محمود د همایون څخه دشیرشاه سوری پر خلاف د مرستې غوښتنه کړې و ه . خو کله چې شیرشاه سوری ته د همایون او بهادرشاه تر منځ د نښتو او دلاسه ورکړل شوو سیمو د بیرته تر لاسه کولو له پاره ددواړو خوا تر منځ د جنګ جګړو خبر را غې نو هغه پرې د ډاډ او سکون ساه واخسته .

دګجرات حاکم بهادرشاه د خپلو سیمو د ولکه کولو وروسته په دې ویره کې و چې همایون به په هرصورت چې وي د هغه پر خلاف ستر فوځی یرغل کوي ، نو دخپلې دفاع په خاطر یې دهمایون پر خلاف په ګوا کې د پرتګال والی له ځانه سره یو ځای کول غوښتل . ددې موخې د ترلاسه کولو له پاره هغه په خپله د ګوا په لور وخوزید اودهمایون پر خلاف یې د ګوا د والی سره خبرې اترې وکړې. کله چې ددې خبرو اترو وروسته دګجرات حاکم بهادرشاه دخپل بحرې جهاز سره بیرته را ستنیده نو د پرتګالي بحری غلو(قزاقانو) تر حملې لاندې راغې. دهغه جهاز یی په سمندر کې ډوب کړ اوپه دې ترتیب د ګجرات حاکم د خپلو پلانونو د تطبیقولو تر مخه د نړۍ څخه و کوچید.

دبنګال د حاکم بهادرشاه د مړینی وروسته همایون ته دوه لارې تر مخه وې ، لمړۍ دا چې هغه د ګجرات دحاکم ټولې سیمې بیرته په خپله ولکه کې واخلي او دویمه دا چې په ګجرات د ولکې تر مخه د شیرشاه سورې ، چې ورځ په ورځ ځواکمن کیده او دده د سلطنت له پاره د خطر زنګ ګرزیدلې ، یو فوځی حرکت وکړي. هغه دخپلو سلاکارانو سره د مشورې اوسلا وروسته دا پریکړه وکړه چې په او سنی حال کې د ګجرات موضوع شاته پریږدي او د شیرشاه سوري پر خلاف حرکت وکړي ، ځکه د ګجرات موضوع دومره ګواښمنه نه وه لکه څومره چې دشیرشاه سوری موضوع وه ، هغه ته خپلو مشاورینو دا سلا هم ورکړې وه چې که چیرې شیرشاه سورې ددې نه زیات پرینښول شي نو په راتلونکو وختو کې به دده سلطنت ته سخت ستر ګواښ و ګرځي . ددې سلا اومشورو وروسته همایو ن د ګجرات موضوع شاته پرینښوله ، اودخپل لښکر سره یو ځای د بنګال په لور وخوزید ، تر څو هلته د ګوډ ښار ته ورسیږي او دبنګال دحاکم سلطان محمود سره یو ځای دشیرشاه سوري مقابله وکړي

خو بنګال ته د ګوډ دښار په لور د حرکت اود شیرشاه سوري پر خلاف د سلطان محمود سره د یو ځآې کیدو د تګ په وخت کې هغه دلارې په نیمایی کې خپله اراده بدله کړه . اویو ځل بیا یی د خپلو سلاکارانو سره مشوره وکړه ، ددې وروسته یی دا پریکړه وکړه چې بنګال ته د تللو اوهلته د شیرشاه سوری پر خلاف د جنګ کولو په ځای دا غوره ګڼي چې دشیرشاه سوري په نشتوالی کې دهغه په مرکزي کلا چنار باندې ولکه وکړي ، ددې ولکې په اساس به شیرشاه سوري په هیڅ ځای کې خپل قدم مستحکم نه کړای شي .

همایون هیله من و چې شیرشاه سوری به دومره ژر د بنګال په مرکزی ښار ګوډ باندې ولکه و نه کړای شي . ځکه چې دګوډ ښار ډیر زیات امنیتي تدابیر درلودل ، تر څنګ یی د ښار چا رچاپیر یو ستر خندق هم کنل شوی و . همایون غوښتل چې د شیرشاه سوری مرکزی کلا ، چنار ، د خپلې ولکې لاندې کړي او په دې توګه د شیرشاه سوري بنسټ له بیخه و کاږي ، اوبیا د چنار په کلا د ولکې نه وروسته د شیرشاه سوري په خلا ف د بنګال په لور حرکت وکړي ، هغه دا هیله هم درلوده چې تر هغې وخته پورې به د چنار د کلا د دلاسه ورکولو خبر هم شیرشاه سوری ته ور رسیدلی وي ،په دې اساس به هغه ته یو ډول اندیښنه او زړه بداوې را پیدا شوې وي اوپه دې توګه به همایون په اسانۍ سره شیرشاه سوري ته ماته ورکړي. او دخپلو موخو په تر لاسه کولو کې به بریالی و ګرځي .

دهمدې ارادو د پوره کولو له پاره همايون د بنګال په لور د تللو تر مخه د چنار د کلا په لور وخوزيد. دبله اړخه دشيرشاه سوري جاسوسانو هم دهمايون د لښکر کلکه څارنه کوله ،هغوې سمدستي شيرشاه سوری ته خبر ورکړ چې همايون غواړي د بنګال په ځاې د چنار دکلا د سوبې له پاره هغه لوري ته ولاړشي. ددې خبر د ترلاسه کولو سره سم شيرشاه سوري ډير اندېښمن شو او خپل زوې جلال خان او د صاحب خان مشر ورور مقرب خان يې د ګوډ د کلا د محاصرې له پاره پريښوول او په خپله يې د صاحب خان سره يو ځاې لښکر واخست اود چنار کلا د ساتنې له پاره يې د ګوډ څخه هغه لوري ته کوچ وکړ.

شيرشاه سوری د ګوډ څخه د چنار کلا په لور په دومره ګړندی توګه او دومره سرعت سره ولاړ چې هلته دهمايون د لښکر د و رسيدو تر مخه دوې ور ورسيدل ، هغه د کلا څخه د بارودو يو ستره ذخيره اودخپلې کورنۍ ښځې اوکوچنيان وويستل او هغوې يې هلته په غرونو کې پرتې د وندياچل بلې کوچنۍ کلا ته منتقل کړل. ددې ټولو کارونو د تکميل نه وروسته شيرشاه سوری دهمايون د راتلو تر مخه دچنار کلا دخوندي ساتلو په خاطر خپل دوه کسه سالاران هر يو جرنيل غازي سور او سلطان سروانی و ټاکل ، هغوې ته يې خپل نيمايي لښکر ورکړ اوپه خپله د صاحب خان سره يو ځاې دکوهستان په وندياچل کې د بهارکنډ د کلا په چار چاپير کی کينا ستل ترڅو په مناسب وخت کې دهمايون په لښکر باندې ګذار وکولی شي.

همايون هم د خپل لښکر سره يو ځاې د شيرشاه سوری مرکزی کلا چنار ته ور ورسيد. دچنار کلا د غره په يوه لوړه څوکه پرته ده ، دغرونو دا لړۍ نژدې ۱۵۰ فټه لوړه ده. دا کلا د مرزا پور نه د ګنګا دجنوبی غاړو پورې رسيږي ، او بنارس چې د ګنګا په غربی څنډه کې نژد ې ۱۸ ميله لرې واټن کې پروت دې ، تر دې ځايه د چنار د کلا سره يو ځاې د دا يرې شکل جوړوی او بيا تر شمال پورې غځيږي.

ددې کلا اوږودوالې ، که دغره هغه څنډه هم ورسره را ونيسو نو يو نيم ميل تشکيلوي ،ددې کلا عرض په ځينو ځايو کې ۱۰۰ ګزه او په ځينو ځايو کې تر ۳۰۰ ګزو پورې رسيږي. ددې کلا درې اړخونو ته دګنګا درياب په پوره تيزۍ سره بهيږي. په جنوب کې ددې کلا څوکه په پخوانيو وختونو کې د عامی شاهراه او د غرونو سره يوځاې کيده.

دا کلا په ډير زيات ستراتيژيک اهميت کې پرته وه او دحربی اهميت له لوري دا ځاې ډير زيات وزن درلود. که چيرې همايون په هماغه لمړيو پنځلسو ورځو کې دې ځای ته د شيرشاه سورې د راتګ د مخه را رسيدلې واې نو په ډاډمنه توګه به يې کلا نيوله او دشيرشاه سوری ملا به يې ورماتوله. که چيرې همايون په خپلو راتلو کې لږڅه ګړنديتوب کړې واې نو همايون به چنار ته د شيرشاه څخه دمخه را رسيدلې واې نو په هغه وخت کې به نه شيرشاه خپلې ښځې اوکوچنيان دکلا څخه ويستلې واې او نه به يې دهغې له پاره نوره مرسته را استولې شوه ،اونه به يې د جنګ سامانونه دکلا څخه بيرون د کوهستان وندياچل ته منتقل کړې واې او نه به يې دبهارکنډ په کلا کې ځان ځاې په ځاې کړې وای.

خو اوس وخت له لاسه وتلې و ، همايون د خپل غفلت په اساس د شيرشاه سوری په دام کې نښتې و. شيرشاه غوښتل چې دبنګال د سوبې د مخه دهغه هيڅ دښمن دهغه مزاحمت ونه کړي خو په چنار باندې د حملې کولو په اساس همايون دهغه دا غوښتنه پوره کيد و ته پری نه ښوده.

همايون نژدې درې مياشتې د چنار کلا په خپله محاصره کې واخسته ، په دې وخت کې د شيرشاه سوري جرنيلانو هر يو جرنيل غازي سور او سلطان سروانی د کلا څخه دفاع کوله ، په دا سې حال کې چې په خپله شيرشاه سوری همله په وندياچل کې په سنګر کې ناست و. شيرشاه سوری ډاډمن و چې د هغه د چنار کلا لښکر به همايون په مقابله کې خپلې دفاع ته دوام ورکړي او همايون به د محاصرې داوږودوالې څخه ستومانه شي اوبيرته به ستون شي. خودا سې و نه شول.

همايون په همدې وختو کې په کلا باندې د توپونو خولې ورخلاصې کړې وې، خو د هغه ډيرې حملې ناکامې وې برعکس د مغلو مالې اوځاني تاوانونه ورځ په ورځ زياتيدل. په اصل کې د چنار د کلا د سوبې کولو ټول مسؤليت ، همايون د خپلې توپخانې د مشر رومی خان په غاړه وراچولې و. رومی خان په خپل ترک توکمه و، د قسطنطنيي او سيدونکې و ، پخوا د گجرات دحاکم بهادرشاه د توپخانې مشر و ،بيا يې هغه پريښوده او دهمايون لښکر ته راغې اوهمايون هم هغه ته په خپل لښکر کې د توپخانی قومنداني ور کړه. او د لښکر اعلې قومندان يې و ټاکه.

حالات دا ډول وو چې د غرونو د لمنو څخه نيولې ان د مغل سراې پورې د همايون د فوځ خيمې ولاړې وې او کيدې شې چې دهمدې په اساس به دهغه ځاې نوم هم مغل سراې گرزيدلې وي ،ځکه د مغلو فوځ هملته يو ستر ښارگوټې جوړ کړې و.

د همايون قواو د وچې له لارې د چنار کلې ددرې اړخونو څخه را تاو کړې و ، تر څنګ يې د سمندر له لارې هم دهمايون د بحري کشتيو بيړۍ چنار کلي ته د وسايلو د ور رسولو لارې بندې کړې وې.

خو د رومي خان توپخانې دخپل ښکتني خراب موقعيت په خاطر اغيزمنه بمباري نه شوه کولاې. نو په دې توگه د وخت د زياتيدو او د ناکامه بمباريو له مخې رومي خان هم سربدا اله شوې و . هغه د چنار د کلا د ولکې کولو له پاره يو بل پلان جوړ کړ ، هغه دخپل خلالت نومې غلام سره سلا مشوره وکړه او ددې مشورې نه وروسته هغه د چنار دکلا تر مخه په خپل غلام باندې د وهلو بريد وکړ. د غلام د وهلو دغه حال د شيرشاه سوري لښکر د کلا د ديوالو څخه ننداره کاوه. کله چې هغه غلام د وهلو څخه تنګ شو نو د پخوا څخه دجوړ شوې پلان په مطابق يې دخپل ځان د خلاصون په خاطر د چنار د کلا په لور منډه کړه. کله چې هغه ساده فکره افغانانو وکتل چې د مرگ نه د خلاصون په خاطر هغه بيچاره غلام دوې ته د پناه اخستلو په خاطر د کلا دروازو ته را رسيدلې دې نو هغه ته يې د پناه د ورکولو په خاطر د ښار کوچنۍ دروازه لږ څه پرانسته او هغه ته يې کلاته د ورننوتلو اجازه ورکړه. دې غلام هم د لږ وخت په تيريدو سره دغه افغانان په خپل ځان باوري کړل. د شيرشاه سوري عسکرو پخپله غوښتل ددې غلام څخه دا معلومه کړي چې د رومي دتوپخانې سره په څه ډول مقابله شونې ده. په همدې خاطر هغوې دې غلام ته د کلا ټول پټ ځايونه ورونښوول او دخپله ځانه د جوړشوې دفاعي پلان په اړه يې هم ورته پوره معلومات ورکړل.

په دې ټولو هر څه د پوهيدو وروسته غلام يوه ورځ په پټه توگه ووت او و تښتيد. او خپل بادار رومي خان يې دټولو هغو رازونو څخه چې د کلا په دننه کې يې تر لاسه کړي و خبر کړ ، رومي خان ددې ټولو معلوماتو د تر لاسه کولو وروسته د همايون خان څخه د کشتيو د منار د جوړولو اجازه و غوښته ، تر څو ددې لارې و توانيږي د شيرشاه سورې د لښکرو د موادو د ترسيل لارې چارې بند ی کړاې شي.

همايون ورته فرمان ورکړ چې هغه هر هغه څه چې ددفاع له پاره اړين گڼي ترسره کولاې يې شي.

ددومره زياتو اختياراتو د ترلاسه کولو وروسته، رومي خان په څو مياشتو کې دکشتيو د پاسه داسې يو مينار جوړ کړ چې د چنار کلې هر يو کونج ترې د ورا يه ښکاريده. دمينار د تياريدو وروسته رومي خان دهمايون څخه اجازه و غوښته چې د کشتيو دا مينار کلاته را نژدې کړي ، او تر څنګ يې دا غوښتنه هم وکړه چې همايون دې خپلو لښکرو ته په دې کلا باندې د هره اړخه ديرغل کولو حکم و کړي او تر هغې دې جنګ ته دوام ورکړي تر څو کلا په مکمله توگه فتحه شوي نه وي.

همايون همداسې وکړل ، اخر جنګ پيل شو او تر نيمي شپې پورې يې په پوره ځواک سره دوام وکړ. په دې جگړه کې نژدې اوه سوه مغل عسکر له منځه ولاړل ، او د ډيرو سختو هڅو سره سره بيا هم کلا فتحه نه کړل شوه . ددې يو علت دا و چې د شيرشاه سوري عسکرو دخپلو مورچلو څخه د کشتيو دا مينار تر اور لاندې و نيو او ددې مينار يوه برخه يې له منځه يوړه ، خو په دويمه ورځ تر سهاره پورې رومي خان هغه بيرته ترميم کړ . کله چې هلته په کلا کې د شيرشاه سوري عسکرو وکتل چې د مغلو عسکرو هوډ ځواکمن دې او يوه

ورځ نه یوه ورځ به دوي په دې کلا باندې ولکه کوي نو هغوي ددې ویرې څخه همایونه ته د سولې پیغام و لیږه او د کلا دپرېښولو له پاره یې ورته شرط وړاندې کړ چې د هغې په مقابل کې به دوي ته سلامتیٔ او امن ورکوي.

همایون هم د شیرشاه سوري دلښکر سالارانو ته د هغوي دځانو د سلامتیٔ ډاډ ورکړ او په دې ترتیب یې په کلا باندې ولکه وکړه. د چنار په کلا باندې د قبضې کولو وروسته مغلو د وینو په تویولو لښتې وبیول. که څه هم هغه رومي خان ته د دې وعدې د پوره کولو حکم کړې وخو د هغې یو باوري سالار «موویدبیگ» چې د دربار یو اعلې افسر و په هغې حکم کې ردوبدل وکړ. او دا یې په کې و لیکل چې د افغانانو لاسونه دې پرې کړل شي. ددې پایلې دا شوې چې رومي خان دشیرشاه سوري ددوه زره توپچي عسکرو له ډلې څخه داوه سوه کسانو لاسونه پرې کړل او په دې ترتیب د چنار په کلا باندې همایون ولکه وکړه.

دبله اړخه شیرشاه سوری هلته د چنار په کلاکې د خوراک څښاک او فوځې مواد زیاتې ذخیرې ځاې په ځاې کړې وې او د دې شیانو دخوندی ساتنې له پاره یې پوره ساتونکي ټاکلي وو او دا هیله یې درلوده چې د برسات د موسم د پیل کیدو پورې به دوي په کلا کې ددې د عسکرو او دکلا خوندي ساتنې د نده تر سره کوي. ترڅنگ یې شیرشاه سوري دا هیله هم درلوده چې که چیرې د برسات د موسم دپیل کیدو پورې ددې عسکر هملته محاصره او د یرغلگرو مقابله وکولاې شي نو تر هغه وخته پورې به هغه هم د بنگال څخه خپل عسکر را باسي او په دې ترتیب به دخپلو عسکرو ځواک هم ورزیات کړي او دهمایون په مقابل کې به یې حالت نور هم غښتلې شي او کلا به د سقوط نه و ساتي.

خو د چنار کلا ساتونکو د هغه دا هیله پوره نه کړه، په درې میاشتو کې په کلا کې د هغه سالارانو دهمایون په مقابل کې گونډې ووهلې ، دا په داسې حال کې چې دبرسات موسم ته لا تر اوسه دوه میاشتې پاتې وې. اوس شیرشاه سوري په دې فکر کې و چې د چنار د کلا وروسته به همایون دهغه پر خلاف حرکت وکړي. د چنار د کلا د دلاسه ورکولو وروسته په څو ورځو کې شیرشاه سورې ته یو بل بد خبر ورسید چې د هغه زوې جلال خان او د صاحب خان مشر ورور مقرب خان چې د بنگال د گوډ ښار یې محاصره کړې و نو د محاصرې په وخت کې مقرب خان په ډیرې میړانې سره د کلا د دیوالونو په لور حرکت کړې و خو هغه په هغه خندق کې چې د کلا چارچاپیر کنل شوي ډوب او هلاک شو. د مقرب خان د مړینې خبر صاحب خان ته لکه د برق د ټکان په څیر وگرزید. د بله اړخه شیرشاه سوري هم د مقرب خان په مړینه او د گوډ دجنگې مهم په نیمایی کې په پرېښولو باندې ډیر اندېښمن شو، خو بیا هم د شیرشاه سوري زوې جلال خان دگوډ د کلا د نیولو دې پلان ته دپخوا په څیر دوام ورکړ. ترڅنگ یې شیرشاه سوري دهمایون په خلاف د رهتاس د شهزاده را جه هرکشن سره له یوه اړخه خپل اړیکې ښه کړل او د بله اړخه یې د هغه څخه کومک هم وغوښت خو راجه هرکشن دهمایون پر خلاف د جنگ څخه انکار وکړ، هماغه و چې د راجه هرکشن پر خلاف د شیرشاه سوری غصه او قهر دپخوا په نسبت نور هم زیات شو.

۱۸

درهتاس راجه هرکشن د خپل راج محل یه یوه خونه کې ځانته ناست و چې د هغې لور شهزادگۍ گنگا دغې خونې ته ورننوتله، دخپلې لور په کتلو سره راجه هرکشن ډیرزیات خوشحاله شو او په خپل څنگ کې یې ورته دکیناستو اشاره وکړه. شهزادگۍ مخکې راغله او دخپل پلار تر څنگ کیناسته. تر یوه وخته پورې دواړه پټه خوله ناست وو، بیا راجه په ډیر غور سره خپلې لور شهزادگۍ ته وکتل او ترې و یې پوښتل:

گوره لورجانې ! ایا د کوم ضرورې خبرې په خاطر دلته راغلې یې. او یا دې غوښتل چې هسې زما تر څنگ څو لحظې کینې. دهغه په خبره شهزادگۍ گنگا مسکۍ شوه او وې ویل: نه پلار جانه ! زه د یوې ډیرې ضرورې خبرې له پاره ستا څنگ ته راغلې یم. هرکشن ورته په ډیره مهربانۍ سره وویل چې اوس نو ووایه لورې ! ته څه ویل غواړې ؟ دهغه په ځواب کې شهزادگۍ گنگا وویل:

پلارجانه ! ستا د ساتونکې ډلې هغه ځوان چې ما د کوچي قبیلې د سرادر فدایي خان د پلټنې له پاره استولې و ، هغه بیرته را ستون شوې دې. هغه نه فدایي خان پیدا کړې او نه یې دکوچیانو د قبیلې کوم درک خرک معلوم کړې دې. په دې اساس زه غواړم له تا څخه اجازه واخلم. دهغې په دې خبره راجه هرکشن ټکان شانته وخوړ او ویې ویل چې لورې څه ډول اجازه ؟ په ځواب کې ورته شهزادګۍ ګنګا وویل:

پلارجانه !ماته هغو ناکامه راستنو شوو عسکرو هم وویل چې صاحب خان چې څه موده مخته د کوچیانو دقبیلې د سردارفدایی خان غلام و او ګیدړې به یې ښکارولې او پوستکي به یې ترې ویستل او پلورل به یې. هغه نن سبا د شیرشاه سوري په لښکر کې شامل شوې دې او په دې ورځو کې د «وندهیاچل» په غرنیو سیمو کې میشت دې. شیرشاه سوري هم دخپلو لښکرو سره یو ځای په همدې ځای کې پړاو کړې دې،او اوس ورته خبر راغلې چې همایون د شیرشاه سوري څخه د چنار کلا نیولې ده ، زه غواړم چې د خپلې «داسې اوما» سره یو ځای د نارینه و عسکری کالې وا غوندم او د وندهیاچل د غرنیو سیمو په لور ولاړه شم. هلته د صاحب خان سره ووینم ، او دهغه څخه د فدایی خان په اړه معلومات تر لاسه کړم. نو که چیرې زه د فدایی خان سره ووینم نو بیا به ماته معلومه شي چې هغه ځوان څوک و چې زما درې واړه «سوئمبرونه» یې ګټلي و . پلارجانه ! تاته خو معلومه ده چې د وندهیاچل غرونیزه سیمه دد ې ځایه ډیر لرې نه ده او زه به د هغه ځایه ډیر ژر بیرته را ستنه شم.

کله چې شهزادګۍ ګنګا خاموشه شوه نو پلار یې راجه هرکشن ورته وویل: لورجانې ! زه تا هلته د ورتلو څخه نه منه کوم. خو په یوه شرط تاته د تللو اجازه درکوم چې ته به دخپله ځانه سره څو کسه ساتونکې هم وړې. د خپل پلار په دې خبره شهزادګۍ په یوه درنګ سره وویل چې: هو ، پلارجانه ! زه او اوما به دخپله ځانه سره څو کسه ساتونکي هم اخلو . راجه هرکشن ورته وویل:

خو ګوره لورجانې !تا پخوا هم د یوه ځل څخه زیات د صاحب خان سره بد سلوکي کړې ده ، ایا هغه به له تا سره خبرې کولو ته غاړه کیږدي ؟او ایا هغه به ستا د پوښتنې په اساس تاته دفدایی خان په اړه معلومات درکړي ؟دهغه په دې خبره شهزادګۍ وویل:

پلارجانه ! ستا اندیښنې په ځای دي ، خو ته پوهیږې چې صاحب خان له ما سره ډیره زیاته مینه کوي ، زه به دهغه سره داسې نرمې او د مینې نه ډکې خبرې وکړم چې دهغې څخه به هغه ته ډیره خوشحالي ور په برخه شي.او زما د پوښتنې سره سم به ماته د فدایی خان په اړه معلومات راکړي په دې ترتیب سره به زه د خپل مصنوعي حرکاتو له مخې دهغه څخه خپلې موخې تر لاسه کړم . دهغې په دې خبرو باندې راجه هرکشن ځواب ورکړ او ورته یې وویل:لورې ته دا کار هم وکړه او پایلې یې ووینه !ما خو تاته ویلي چې ستا په هره معامله کې به زه له تا سره ملګرې اوسم ، دخپل پلار هرکشن د دې ځواب په اوریدو سره شهزادګۍ خوشحاله شوه ، بیا دواړه پلار او لور دهغې خونې څخه را ووتل. هرکشن دخپلې لور د سفر له پاره تیارې پیل کړ ، هغې ته یې دخپلو ساتونکو څخه یوه ډله ورکړه. او په دې ترتیب ګنګا دخپلې اوما سره یو ځای د دندهیاچل د غرنیو سیمو په لور و خوزیده.

۱۹

د کوهستان په «وندهیاچل» کې میشت صاحب خان یوه ورځ په خپله خیمه کې یوائې ناست و چې شهزادګۍ ګنګا او دهغې داسې اوما دواړه یو ځای ور ننوتلې. دواړو دنارینه و جنګي کالي په ځان کړي و او خپل مخونه یې په کې را نغاړلي وو ، ددوې د کتلو سره سم صاحب خان دخپله ځایه په یوه ټکان را پورته شو او په یوه درنګ یې خپله توره د تیکې رااوویسته او دوې ته یې وویل چې څوک یاست ؟ او څه ډول مو جرءت کړي چې زما خیمې ته را ننوتئ. ددې خبرې سره سم صاحب خان خپل دواړه لاسونه و پړکول ، دخیمې بیرون ولاړو افغان ساتونکو څخه یې یوه په منډه ځان را ورساوه.صاحب خان ترې په ډیره غضبناکه توګه و پوښتل: دا دواړه څنګه په خپل سره زما خیمې ته را ننوتي دي ؟ دهغه دد ې پوښتنې په ځواب کې افغان ساتونکي په داسې حال کې چې سریې ټیټ کړې و وویل:

اميرصيب ! دا دواړه نجوني دي، له تاسره يې کتل غوښتل. په دې خاطر ما هغوي ته ستا سره دکتلو له پاره د درتلو اجازه ورکړه ، ددوي سره څو ساتونکې هم مل دي ، هغوي مو هلته بيرون تم کړي دي ، ددې دواړو نجونو څخه يوه د راجه هرکشن لور شهزادګۍ ګنګا ده او بله يې دهغې داسي اوما ده. اوما ويل چې هغه تا خپل ورور ګڼي. نو که چيرې هغه له تاسره وينې نو ناراضه کيږي به نه. کله چې دوې خيمې ته را ننوتلې نوما او زما ملګرو پرهغوي ځارنه کوله چې هسې نه چې په دوکې اوفريب سره پرتا باندې حمله وکړي.
هغه ساتونکې تر دې ځايه خبرې وکړې ، دهغه په دې خبرو صاحب خان مسکې شانته شو ، ساتونکې ته يې وويل چې ته اوس تللې شې. زه به ددوې سره په خپله خبرې وکړم. دد ې خبرې سره سم شهزادګۍ ګنګا او دهغې داسې اوما دواړو دخپلو مخونو څخه نقاب لرې کړ . صاحب خان شهزادګۍ ګنګا ته د کتلو پرته اوما ته مخ کړ او ورڅخه يې و پوښتل :
اوما خورجانې !ته څنګه يې ! ايا څه داسې ضروري خبره وه چې ته يې د شهزادګۍ سره يو ځاې تر دې ځايه زما خيمې ته په را تللو مجبوره کړې يې ؟دهغه دد ې پوښتنې په ځواب کې د اوما په ځاې شهزادګۍ ګنګا په خبرو پيل وکړ او و يې ويل:
صاحب خانه ! که ماته دخبرو کولو اجازه وي نو زه څه ويل غواړم. زه پوهيږم چې ته اوس هغه پخواني صاحب خان نه يې . بلکه د شيرشاه سورې د لښکرو اعلې سالار يې. ته د ډير زيات عزت او مرتبې خاوند يې. نو په دې خاطرمې د څه ويلو تر مخه له تا څخه اجازه اخستل غوښتل. ددې خبرې وروسته شهزادګۍ په ډير غور سره د صاحب خان مخ ته کتل او بيا يې په نرم او مينه ناک اواز سره وويل:
صاحب خانه ! بې شکه چې ته به ما خپله دښمنه ګڼې. خو اوس چې ستا خيمې ته راننوتې يم نو ته ما ته د کيناستو ست هم نه کوې. دهغې په دې خبره صاحب خان ورته وويل چې نه ! هيڅکله هم ! زه تاته دکيناستو ست نه کوم. هر هغه څه چې ته يې ويل غواړې په ولاړه ولاړه يې ووايه ، زه به يې ځواب درکړم اوبيا زما دخيمې څخه وځه. د صاحب خان په دې وچ ځواب سره شهزاګۍ انديښمنه او غمګينه شوه ، او په نيغه يې ترې وپوښتل :
ګوره صاحب خانه ! د شيرشاه سوري په لښکر کې د را ننوتلو مخته ته د کوچي قبيلی د سردار غلام وې. دهغې قبيلی د سردار نوم فدايي خان و . ما ددې فداې خان ډيره پلټنه وکړه ،خو تر اوسه مې دهغې په اړه هيڅ ډول معلومات نه دي تر لاسه کړې. زه او اوما د څو کسو ساتونکو سره يو ځاې ستا دربار ته راغلو چې که ته وکولې شې او ما ته د فدايي خان په اړه څه معلومات راکړې. صاحب خان ورته په ډيرغور سره د کتلو وروسته وويل:
ستا د کوچي قبيلې د سردار فداې خان سره څه کار ؟او څه درپيښ شوي چې دهغې د پيدا کيدو په خاطر ان زما د خيمې پورې را ورسيدې؟دهغه په دې خبره شهزادګۍ په ډيره غمژنه توګه وويل چې :
ګوره صاحب خانه ! زما پلار زما د واده کولو په خاطر هلته په خپل رياست کې درې سختې مقابلې پيل کړې وې او دا درې واړه مقابلې په درې پړاونو کې تر سره شوې . په دې مقابلو کې د راې سين ، ميواړ او کالنجر شهزادګانو او تر څنګ يې ځايي اتلانو هم ګډون درلود. خو هيڅ يو يې ددې درې واړو مقابلو په ګټلو بريالې نه شو . خو دا مقابلې يو نقاب پوښه کس و ګټلې ، چې تل به د مقابلې په اخري وختو کې را څرګند يده ، په تور رنګه اسپ به سپور و او ځان او مخ به يې هم تور رنګه کالو پوښلې و ، اوس نو زه يوا ځې دهماغه نقاب پوښه په لټون پسې يم. ځکه چې هغه زما درې واړه مقابلې «سوئمبر» ګټلې دې او دا دهغې حق دې چې ما دخپل ژوند تل پاتې ملګرې کړي. خو د مقابلو ددريم او اخري پړاو د ګټلو وروسته هغه ماته همدومره وويل چې « هغه ما نه خوښوي» ، او بيا ولاړ. بس صاحب خانه ! زه غواړم د فدايي خان څخه دهمد ې کس په اړه معلومات تر لاسه کړم ، او په دې ځان و پوهوم چې هغه څوک دي ؟دکوم ځاې اوسيدونکې دې ؟او اوس چيرې اوسيږي ؟

دهغې ددې خبرو دکولو وروسته صاحب خان ترې په ډيرې کرکې سره وپوښتل او ورته يې وويل: ګوره د رهتاس شهزادګۍ ! فدايي خان ته به څه معلومه وي چې هغه نقاب پوښ چې ستا سوئمبر يې ګټلې هغه څوک دې ؟دکومه ځايه راغلې او بيا چيرې ولاړ؟دهغه په دې خبره شهزادګۍ يو دم وويل: ګوره صاحب خانه ! هغه وخت چې د سويمبر دويمه مقابله روانه وه نو هغه وخت فدايي خان دهغه نقاب پوښ سره د څه خبرې له پاره راغلې و. دلږ وخت له پاره يې دهغه سره خبرې وکړې او بيا ترې ولاړ. نو دهمغې څخه ماته دا ډاګيزه شوه چې فدايي خان به دا نقاب پوښه پيژني. صاحب خانه ! زه پوهيږم چې ته زما څخه کرکه کوې. دا ځکه چې ما له تاسره ښه سلوک نه دې کړې خو د انسانيت له مخې زه له تا څخه هيله کوم چې ته ماته د فدايي خان دځاې ځيګې په اړه معلومات راکړې.

شهزادګۍ چې کله چپ شوه نو صاحب خان هم د څه اوږدې خاموشۍ وروسته څه فکر وکړ او بيا يې شهزادګۍ ته وويل:

ګوره ګنګا !څو مياشتې کيږي چې ما د فدايي خان قبيله پرې ايښې ده ، اوس نه پوهيږم چې فداې خان به چيرې وي اوپه کومو زمکو کې به دخپلې قبيلې سره يو ځاې قدم ږدي. ته هسې دې لورې ته راغلې يې. زه تاته د فدايي خان د ځاې ځيګې په اړه هيڅ هم نه شم ويلې. اوس ته زما دخيمې څخه تللې شې. خو اوما خورې !ترهغې چې تا پورې اړه لري، نو ته چې هر څومره وخت وغواړې دلته په ډير عزت او درنښت سره زما دخور په څير زما سره اوسيدلې شې.دهغه په دې خبره اوما وويل:

زما دروند او قدرمنه وروره !ستا ددې وړانديز ډيره ډيره مننه !زه به ستا په لښکر کې ځکه تم نه شم چې زه د شهزاګۍ ګنګا سره يو ځاې راغلې يم اودهمدې سره بيرته تلل غوره ګڼم. دهغې په دې خبره صاحب خان د اوما څخه سترګې را وګرځولې او په شهزادګۍ يې ورونښلولې او ورته يې وويل: شهزادګۍ ګنګا !ته اوس له دې ځايه تللې شې. تا چې څه له ما څخه پوښتل ، دهغې ځواب دې واوريد.

دصاحب خان ددې وچ ځواب په اوريدو سره شهزادګۍ ګنګا د ډيره قهره خپلې پښې په زمکه و دربولې او د خپلې داسې اوما سره يو ځاې دهغه د خيمې څخه بيرونه ووتله. اوبيا دخپلو ساتونکو سره يو د رهتاس په لور روانه شوه.

۲۰

شيرشاه سوري په خپله خيمه کې يواځې ناست وچې صاحب خان يې په ناڅاپه توګه په دروازه کې ودريد . په دروازه کې د دريدو سره سم يې په ډيره عاجزانه توګه د ور ننوتلو اجازه و غوښته. په ځواب کې ورته شيرشاه سوري په ډيره مهربانۍ او پلرني شفقت سره وويل . دلته راشه او زما تر څنګ کينه ،زويه ! زه غواړم له تاسره په يوې ډيرې مهمې موضوع باندې خبرې وکړم. صاحب خان ور وړاندې شو او دشيرشاه سوري تر څنګ کيناست. دهغه دکيناستو وروسته شيرشاه سوري هغه ته مخ کړ او ورته يې وويل:

صاحب خانه زويه !دهر څه دمخه بايد تاته وواېم چې زه تاته د خواص خان لقب درکوم ،ما لښکر ته هم اعلانونکې ور ليږلې دې تر څو اعلان وکړي چې له دې وروسته به تاته د صاحب خان په ځاې د خواص خان په نامه غږ کوي.

خواص خانه، زما زويه ، واوره !دويم دا چې زه ستا دورور مقرب خان په مړينه ډير زيات غمګين شوې يم. داسې ونه ګڼې چې ته به په دې غم کې يواځې يې. په خداې سوګند چې زه په دې غم کې له تاسره شريک يم.

خواص خانه !دريمه خبره داده چې: ته پوهيږې چې زما زوې جلال خان د بنګال ښار تر اوسه پورې په خپله محاصره کې ساتلې دې خو تر اوسه يې کومه بريا نه ده په برخه شوې. دهمدې کشمکش په جريان کې ستا ورور مقرب خان هم له منځه ولاړ. زما زويه ! زه پوهيږم چې ستا د موجوديت نه پرته دا کلا نه شي سوبه کيدې. که ستا خوښه وي نو زه به همدا اوس دخپل لښکر نيمايي برخه ستا په واک کې درکړم ترڅو ته همدا نن د ګوډ په لور روان شې. اوپه ګوډ باندې حمله وکړې او هغه ژر تر ژره سوبه کړئ ، زه هيله لرم چې په ګوډ به ستا دحملې په صورت کې تاسې بريا تر لاسه کړئ. خواص خانه !ما هلته همدا نن سهار څو کسه قاصدان ور استولې دي.خپل زوې جلال خان ته مې پيغام ور ليږلې دې چې خواص خان د يوه غښتلې لښکر سره يو ځاې هلته ګوډ ته در رسيدونکې دې نو په دې خاطر ستا د

قومندې لاندې چې کوم عسکر دې او کوم چې د خواص خان سره درځی د ټولو ستر قومندان به خواص خان وي او جلال خان به ستا د قومندې لاندې وي. دهمدې قاصدانو په لاسو ما جلال خان او د ګوډ محاصره کونکي لښکر ته هم دا پیغام ور استولې دې چې ما صاحب خان ته اوس د خواص خان لقب ورکړې دې په دې اساس ددې وروسته به صاحب خان د خواص خان په نامه یادوئ. وایه زویه ! زما ددې وړاندیزونو په اړه ته څه ویل غواړې؟

په ځواب کې خواص خان وویل:

زما محسنه ، زما پالونکیه ! زه به په ځواب کې څه ووایم ! ته چې هر څه ماته وایی نو هغه به ماته د حکم درجه لري ،ستا د وینا په مطابق به زه همدا نن د ګوډ د ښار په لور حرکت وکړم او هلته د ور رسیدو سره سم به انشاءالله تاته ډیر ښه خبرونه را ولیږم. زه به د بنګال حاکم سلطان محمود ته د ساه اخستلو وخت هم ورنه کړم. تر هغه وخته پورې به پرې حملې کوم تر څو چې د ګوډ کلا نه وي سوبه شوې.

د خواص خان ددې ځواب په اوریدو باندې شیرشاه سوري ډیر زیات خوشحاله شو او بیا یې ورته وویلې:

خواص خانه واوره ! زه به هم ستا په نه موجودیت کې ارام نه کینم. بلکه د رهتاس په راجه هرکشن باندې حمله کوم او په هرصورت به په رهتاس د ولکې کولو کوشش وکړم. ددې کار د ترسره کولو وروسته به خپل لښکر د وندهیاچل دغرنیو سیمو او د بهارکنډ د کلا څخه ، چې هلته زمونږ ښځې او خوراکې توکي دنورو اړوندو شیانو سره یو ځای ځای په ځای شوي دي ، ټول د هغه ځایه د رهتاس کلا ته منتقل کړم. په دې اړه ستا آند څه دې؟

خواص خان ورته وویل: زما درونده شیرشاه ! دا ډیر غوره نظر دې د چنار د کلا د دلاسه ورکولو وروسته مونږ ته د یوې بلې سترې کلا د پیدا کیدو اړتیا ده. د بهارکنډ کلا زمونږ اړتیاوې نه شي پوره کولې ، د سهسرام کلا هم کوچنۍ ده او زمونږ اړتیاوې نه پوره کوي ، خو په مقابل کې یې د رهتاس کلا ډیره ستره او مستحکمه ده. که چیرې په دې کلا کې مونږ محصور و او سو او د بیرون څخه کوم یرغل ګر پر مونږ باندې حمله وکړي نو زما په آند چې د هغې کلا سوبه کول به ورته دومره اسانه نه وي. شیرشاه سوري ورته وویل: خواص خانه زویه ! ستا په نه موجودیت کې به زه د رهتاس کلا سوبه کوم او په خپله ولکه کې به یې اخلم. زما په آند چې اوس به زه ستا د تللو له پاره ځان تیار کړم. له ماسره را ځه ، ددې خبرې سره سم شیرشاه سوري خواص خان له لاسه و نیو او د خیمې څخه بیرون ووتل او دهغې د کوچ کولو ټول انتظامات یې مکمل کړل. لږه شیبه وروسته خواص خان د یوه درووند لښکر سره یو ځای د وندهیاچل دغرنیو سیمو څخه د ګوډ د ښار په لور کوچ وکړ.

۲۱

یوه ورځ په داسې حال کې چې جلال خان د ګوډ د ښار په چارچاپیر کې د خپل لښکر تر منځ د ماسختن د لمانځه څخه فارغ شو ، یوه ساتونکي ورته په غوږ کې وویل چې:

محترمه جلال خانه !صاحب خان چې زمونږ اقا شیرشاه سوري ورته د خواص خان لقب ورکړې دلته زمونږ پړاو ته را رسیدلې او دلږ ځنډ وروسته به له تاسره ویني. ددې خبر په اوریدو سره جلال خان سمدستې د مصلې څخه پورته شو ، مصله یې خپل یوه ساتونکي ته ورکړه او بیا یې دهغه څخه پوښتنه وکړه چې تا ته چا خبر درکړ چې خواص خان زمونږ پړاو ته را داخل شوې دې.

دهغه دخبرې په ځواب کې دغه ساتونکي وویل چې همدا اوس اوس یو عسکر په منډه منډه راغې او هغه ماته خبر راکړ چې خواص خان زمونږ پړاو ته را ننوتې دې. جلال خان ترې دهغه د لښکر په اړه و پوښتل هغه ورته وویل: چې نه خواص خان په یواځې ځان دلته را رسیدونکې دې. دوې لا په همدې خبرو کې مصروف وو ، چې خواص خان آس باندې سپور را ورسید او د جلال خان تر مخ په یو ټوپ د اسه را کیوت. جلال خان په ډیره بیړه ورمخته شو ، دواړو لاسونه خلاص کړل او یو بل ته ور غاړې وتل. بیا جلال خان جدا شو او ورته

یی وویل: خواص خانه ، زما مشره او زما دوسته ! زه ستا د ورور مقرب خان په مړینه ډیر زیات غمګین شوې یم،را ځه چې زه دې د هغې قبر ته یوسم. خواص خان ور سره په پټه خوله روان شو ، جلال خان هغه د پړاو یوې برخې ته یوړ ،هلته یو قبر جوړ کړل شوې و ، جلال خان ورته وویل چې دا ستا د ورور قبر دې. دلته په دریدو سره د خواص خان سترګې د اوښکو ډکې شوې ، لږه شیبه هلته ودریدل او فاتحه یی ولوسته ، او بیا بیرته شاته شو . تر لږه ځنډه پورې هلته خاموشي خپره وه، بیا یی جلال خان ته وویل زما سره راځه. جلال خان هم چپ چاپ دهغه سره یو ځای روان شو بیا دواړه د جلال خان خیمې ته راغلل او هلته کیناستل. خواص خان غوښتل څه وواېی خو جلال خان پرې را مخته شو او ترې وپی وپوښتل :خواص خانه وروره !ته ځانته یی که لښکر هم درسره دې. خواص خان ورته په ډیر راز سره وویل:

ګوره جلال خانه وروره ! زه د ګوډ د ښار په شاوخوا فوځی استحکاماتو باندې ډیر ښه خبریم. زه ځانته نه یم له ما سره یو غښتلې لښکر هم شته. خو ما خپل لښکر دوه میله لرې پرې ایښې دې. لښکر هملته پړاو کړې دې ، ګوره جلاله وروره !له ما سره وخت نه شته ، ډیرې لرې ورځې دلته پاته کیږم. کیدا ی شي د قاصدانو په لاس تاته دشیرشاه پیغامونه را رسیدلي وي. ددې ترڅنګ تاسې ته به دا خبر هم را غلې وي چې همایون خان پر مونږ باندې یرغل کړې او زمونږ څخه یی د چنار کلا نیولې ده ، اوس زه په ګوډ باندې د ولکې په خاطر دلته راغلې یم ، زما په نه موجودیت کې به شیرشاه د رهتاس په کلا باندې برید کوي او د هغې د نیولو هڅه به کوی.

جلال خانه ! د چنار د کلا د دلاسه ورکولو وروسته له مونږه سره بله دا سې مستحکمه کلا نه وه چې مونږ هلته په کې محاصره پاته شو او دهمایون خان د فوځونو مقابله وکړو . په دې اساس په رهتاس باندې ولکه کول ډیر اړین دي . خو تر هغو چې شیرشاه سوري په رهتاس باندې ولکه کوي نو تر هغې باید مونږ د ګوډ کلا هم سوبه کړې وي. دهغه په دې خبره باندې جلال خان ورته وویلې :

خواص خانه وروره ! ما په ګوډ باندې په پرلپسې توګه حملې کړې دي ، ستا مرحوم ورور هم همدا سې کړی و . ما ددې کلا د سوبې له پاره هره هڅه او هرکوشش کړې دې خو هر ځل د ماتې سره مخ شوی یم. ددې یو علت دادې چې دګوډ د ښار کلابندي ډیره مستحکمه ده، دښار څلورو اړخونو ته خندقونه کیندل شوي دي او د کلا ستر ستر دیوالونه چې په زیاتو ځایو کې یی پلنوالي تر لسو مترو پورې رسیږي. دهغوې پیاده فوځ د خندق او دیوالونو څخه د میږیو په څیر معلومیږي. خو دخندق څخه تیریدل او تر دیوالونو پورې رسیدل ډیر ملاماتونکې کار دې. اول خو د خندق نه تیریدل اسانه نه دي. او که چیرې څوک ترې تیر هم شي نو بیا د کلا په دیوالونو باندې ورختل شونې نه ښکاری، په دې اساس زه ناهیلې شوی یم چې مونږ دې ګوډ سوبه کړو .

د جلال خان په دې خبرو باندې خواص خان خندونې شو او ویی ویل : ګوره جلال خانه ! نا هیلې ګناه ده . زه د ګوډ د شاوخوا د استحکاماتو او ددې کلا د دیوالونو څخه ښه خبر یم. دا هر څه ما په خپلو سترګو کتلي دي ، ته اندیښنه مه کوه ، زه تاته داډ درکوم چې همدا نن شپه به مونږ دګوډ ښار فتحه کوو. دهغه په دې خبره جلال خان حیران شو او ترې ویی پوښتل :دا به څنګه شوني وی؟ خواص خان ورته وویل:

جلال خانه ماته غوږشه ! زه همدا لږه شیبه وروسته له دې ځایه ځم او خپل فوځ ته ځان رسوم. زما دتلو وروسته به ته د خپل پړاو په لور مخته ولاړ شې ، دښار په دیوالونو د بمونو د ورولو تر څنګ دخندق څخه هم د تیریدو مصنوعي هڅه وکړه ، ستا په دې حرکت به د ګوډ د محصورو عسکرو سترګې ستا لورې ته متوجه شي. کله چې ته دا ډول فعالیت پیل کړې نو زه به د ګوډ پر خلاف حرکت وکړم.

جلاله خانه ! دکومې لورې څخه چې ته حمله کوې نو زه به دخپل لښکر سره یو ځای بلکل دهغې مخالف لورې ته ورځم ، هلته به زه دښارد شاوخوا د کندل شوي خندق څخه چې د اوبو ډک دې، تیریږم اوبیا به دخپل لښکر سره یو ځای دښار د دیوالو لورې ته ځان ور نژدې کوم ترڅو په دیوال باندې د رسیو پاتخې جوړې او پرې به د ورختلو هڅه کوم ، په دیوال د ورختلو وروسته چې د ګوډ هر عسکر

مې مخته راځي وژنم به یې. په دیوالونو باندې د ولکې کولو وروسته به زه ستا په لور د راتللو هڅه وکړم ، کله چې د دیوالونو له اړخه ستا پر خلاف مقاومت ختم شي نو ته به پوه شې چې په دیوالو باندې ما ولکه کړې ده ، نو ته به سمدستي او پرته له کومه خطره دخندق څخه را تیر شې. دخندق نه د تیریدو له پاره ته د همدا شیبې نه وروسته ځان تیار کړه ، دلښکرو څخه څو تنه و ټاکه تر څو د لرګیو پل جوړ کړي تر څو د خندق په دواړو خواو کې د رسیو په ترلو سره ستا د عسکرو د تیریدو له پاره اسانتیاوې برابرې کړي ، تر دې وخته پورې به ما د ښار په دیوالونو خپله ولکه پوره کړې وی اوستا لورې ته به دښار دروازې ته ځان ور رسوم او دروازه به درته پرانیزم. بیا به مونږ دواړه د متحده لښکر سره یو ځای د ګوډ په ښار کې خپله دنده تر سره کړو ، زه هیله من یم چې همدا نن شپه به مونږ د ګوډ ښار په مکمله توګه تر ولکې لاندې راوړو.

کله چې خواص خان خاموش شو نو جلال خان ورته په ډیرې حیرانتیا سره وکتل او ور څخه یې و پوښتل:

خواص خانه وروره ! ستا دا مشوره خو ډیره اړینه او مهمه ده ، خو ماته د پلې کولو وړ نه بریښې. تر هر څه لمړی ما ته ووایه چې ته به د خندق څخه څه ډول تیر شې. دهغه په دې خبره خواص خان مسکې شو او ورته یې وویل چې ګوره جلال خانه ! دخندق څخه تیریدل دا زما کار دی ، دا چې زه ترې څنګه تیریږم دا به بیا وروسته درته ووایم ، تا ته به په خپله معلومه شي چې هغه څه چې ما ویلي ته به هم همغسې کوې. د دې خبرې سره سم خواص خان د خیمې څخه را ووت ، په خپل آس سپور شو او آس ته یې قمچینه ورکړه او په تیزۍ سره دهغه ځایه ولاړ.

د خواص خان د تللو څخه سمدستي وروسته دشیرشاه سوري زوې جلال خان هم په حرکت راغی. خپل لښکر یې تیارسئ کړ ، بیا دخندق تر غاړې پورې راغی او دهمغه ځایه یې د ګوډ په دیوالونو باندې بمباري پیل کړه او تر څنګ یې د خندق څخه د ښار په لور د تیریدو مصنوعي هڅې هم پیل کړې.

د ښار د دیوالونو د پاسه او د برجونو په داخل کې د بنګال دحاکم سلطان محمود لښکر چې کله وکتل چې جلال خان د معمول پر خلاف د شپې د جنګ کولو پیل کړې دې نو هغوې ډیر اندیښمند شول. هغوې دا فکر کاوه چې کیدې شي جلال خان د محاصرې د اوږدیدو څخه په تنګ راغلې وی او کوم نوې چال چلوي. هغه به د شپې په وخت خپل لښکر د خندق څخه را تیر او د کلا په دیوالونو د ورختلو هڅې به وکړي، په دې خاطر څومره عسکر چې د دیوالو د پاسه ناست و هغوې ټولو هغې لورې ته ورمنډې کړې د کومې لورې چې جلال خان بمباري کوله او غوښتل یې خپل عسکر په دیوالونو ور وخیژوي.

په همدې وخت کې چې جلال خان د ګوډ په ښار باندې بمباری پیل کړه نو خواص خان هم د خپل لښکر سره یو ځای په حرکت راغی ، هغه دخپل لښکر سره یو ځای اوږود چکروواهه. او دګوډ دښار دهغه لورې څخه راښکاره شو چې د جلال خان مخالف لورې یې جوړ اوه. خپل لښکر او اسونه یې دخندق څخه لرڅه لرې و درول او څو ډلې یې دخپلو آسونو د خوندي ساتنې له پاره و ټاکلې. بیا د خپلو عسکرو سره یو ځای په سینه خویدونکې د خندق په لور روان شو، دهغه ملګرو له ځانو سره د خندق څخه د تیریدو وسایل او په دیوالونو باندې د ورختلو له پاره د رسیو پاتخې را خستې وې.

دخندق غاړې ته د رارسیدو سره سم خواص خان یو بل ستر مهم قدم پورته کړ ، تر ټولو لمړی یې دخپلو کوچنیو سالارانو سره سلا او مشوره وکړه او بیا په خپله د اواز پیدا کیدو پرته خندق ته ورکیوت ، هغه له ځانه سره د رسۍ یو سر و نیو تر څو دخندق هغه بلې لورې ته درسیدو سره سم یې هلته و نښلوي. په دې توګه خواص خان د خندق دواړو غاړو ته دوره درې ځلې لاړ او راغی. هغه په خندق کې درې رسۍ وتړلې، بیا هغه د خندق څخه تیر شو او هغه بل اړخ کې ځملاست او خپلو لښکرو ته یې د دې رسیو په وکومک سره دخندق څخه د تیریدو حکم وکړ.

د خواص خان له اړخه د حکم سره سم د هغه لښکر هم د کوم شور و زوګ د پیدا کیدو پرته په سینو و خویدل او تر خندق پورې یې ځانونه ورسول او بیا یې د همغو رسیو په کومک سره د خندق نه تیرشول او د ګوډ د محاصره شوې ښار د یوالونو ته یې ځانونه ورسول او همل‌ته په زمکه څملاستل.

دشپې په تیاره کې د خندق څخه تیریدل او د ګوډ د ښار دیوالونو ته ځان رسول د کامیابۍ په لور د خواص خان لمړی قدم و . هغه د دې قدم وروسته د بل قدم د اخستوله پاره ځان تیاروَل پیل کړل . هغه د خپل لښکر سره یو ځای د ښار د دیوالونو څنګ ته ورغې او خپل عسکرو ته یې په دیوالونو باندې د رسیو د وراچولو حکم وکړ ، د هغه د حکم سره سم د هغه عسکرو د ښار په دیوالونو باندې رسۍ ور وغورزولې او خواص خان د خپل لښکر سره یو ځای په ډیره بیړه په هغو رسیو باندې په دیوال ور وخوت. په دیوال د ورختلو وروسته خواص خان همل‌ته د دیوال د پاسه څملاست د هغه سره نور و ملګرو هم همداسې وکړل. کله چې خواص خان وکتل چې اوس د هغه دملګرو پوره شمیره په دیوالو را ختلې ده نو په خپلې حملې یې پیل وکړ . تر ټولو لمړی د برج په لور ورغې اوپه هغې یې دومره ځواکمنه حمله وکړه چې په برج کې ناست ساتونکې یې ټول له منځه یوړل او په برج یې په خپله ولکه وکړه . کله چې خواص خان وکتل چې اوس نو د هغه ټول لښکر په دیوالو راختلې دي نو هغه په خپل یلغار باند ې پیل وکړ ، هغه په ټوپونو ، ټوپونو باندې د یوه برج نه بل ته او د بل نه بل ته ځان ورساوه او ټول یې په خپله ولکه کې راوړل ، د هغه د حملې څخه یوائې هغه برخه خوندي پاته وه چې د جلال خان سره په جنګ کې را ګیر وه . کله چې د سلطان محمود هغه لښکریانو ته چې د شیرشاه د زوی جلال خان سره په جنګ کې را ګیر وې خبر ورسید چې د هغوی تر شا دښمن په دیوالونو را ختلې او په ښار یې حمله کړې ده ، نو د هغوی د پښو لاندې زمکه و ښویده ، او بیا کله چې دا خبر ور ورسید چې د شیرشاه سوري ستر سالار خواص خان پرې حمله کړې ده او د خپلې برخې د لښکر سره یو ځای په دیوالو را ختلې دي نو د سلطان محمود په لښکر و کې هغه لږ څه پاته همت او غیرت دواړه سره وخویدل. اوس هغوی د نوې حالاتو سره مخ شوي و. د سلطان محمود هغو لښکرو چې لږ د مخه یې د شیرشاه سوري د لښکرو پر خلاف بمونه او غشي ورول ،هغوی د هغې څخه را وګرزیدل اود خواص خان په لور متوجه شول . کله چې د دیوال د دې برخې څخه د جلال خان په مقابل کې مقاومت ختم شو نو هغه وپوهیده چې خواص خان په دیوال د ورختلو وروسته د شا له اړخه په دښمن باندې حمله کړې ده .

د دې سره سم جلال خان د برق په څیر په تیزۍ سره نوې حرکت پیل کړ .او هغه پل چې خواص خان ورته د هغه د تیاریدو حکم کړې و ، د هغه د لښکر نجارانو هغه په یوه د رنګ کې تیار کړ ، هغه کوچني شانته پل و چې د خندق د پاسه یې ور وغورزاوه ، د پل دواړه سرونه یې د خندق په دواړو غاړو کې میخ کړل او بیا د جلال خان په ګډون د هغه ټول لښکر پرې په ډیره بیړه تیر شول او د ښار د دیوالونو لورې ته ورغلل.

کله چې جلال خان د خپل لښکر سره یو ځای دا ټول عملیات تر سره کول نو د دیوالو څخه د هغه پر خلاف هیڅ ډول مخالفانه حرکت تر سره نه شو . په دې کار سره د جلال خان او د هغه د عسکرو حوصلې ډیرې پورته او قوي شوې. هغوی په چټکۍ سره مخ ته ولاړل او لکه څنګه چې خواص خان په دیوالو باندې د رسیو د ورغورزولو او په دیوالو باندې د ورختلو عمل اجرا کړې و په همغه توګه جلال خان هم د رسیو دپاتخو په کومک سره دخپل لښکر سره یو ځای په دیوالونو ور وخوت. او د ګوډ د ښار ساتونکې چې په دې وخت کې د خواص خان سره په جګړه کې مصروف و د هغوی تر شا یې پرې حمله وکړه.

اوس نو حالات دا ډول و چې د بنګال د سلطان محمود لښکر باندې د دیوالونو د پاسه د دوو اړخونو څخه حمله شوې وه. د مخې له اړخه خواص خان د اور د بڅرکي په څیر پرې را پریوتې و او د شا له خوا پرې جلال خان د نوې جلال او قهر و غضب سره یو ځای د نیا سور اور

ګرځولې وه. په دې ترتیب یې د ګوډ د ښار دديوالو د ساتونکو شپه نوره هم تیاره او يو په بل پسې یې له منځه یوړل او شمیره یې ورته را کمه کړه.

د ګوډ لښکر د خپله اړخه ډيرې هڅې وکړ ي چې خواص خان او جلال خان بیرته د ديوالو څخه کیوتو ته اړ باسي خو دهغوې هره هڅه د ناکامۍ سره مخ شوه ، خواص خان د خپلې حملې په وخت کې يو خونړې انقلاب را وستې و ، کله چې دهغه د تیزو حملو څخه د ښار ساتونکې په شا شول نو دشا له اړخه پرې جلال خان را پریوت اودهغوې عامه وژنه یې پیل کړه . په دې ترتیب په ديوالونو ناست ټول ساتونکي دخواص خان اوجلال خا ن د لښکرو په لاسو له منځه ولاړل اوبیا خواص خان او جلال خان دواړه دښار دديوالونو څخه را کیوتل.

دديوالونو څخه د راکیوتلو وروسته خواص خان او جلال خان د خاص مقاومت سره مخ نه شول ،ځکه د ګوډ د ښار د ساتونکو ډيره برخه هملته په ديوال ختلې وه او هغوې ټول دخواص خان او جلال خان په لاسو باندې له منځه تللي و ، اوس نو د ښار په منځ کې چې څومره لښکر و هغوې لږ څه اخوا دیخوا مقاومت وکړ خو خواص خا ن اوجلال خا ن هغوې هم يو په بل پسې په ډيره اسانۍ سره له منځه یوړل ، او په دې ترتیب کله چې دشرق څخه دبلې ورځې لمر را خوت ، خواص خان د ګوډ په ښار باندې ولکه پوره کړې وه.

د خواص خان له لورې دګوډ د ښار سوبه ډيره ستره سوبه وه چې هغه دخپلې ارادې ، عزم او هوډ په اساس تر لاسه کړه. بیا ه غه د لمر د راختو وروسته د ښار ټولو برخو کې و ګرزید او د ګوډ دښا ر د نظم ونسق د جوړولو کار یې پیل کړ . د ګوډ دښا ر د سوبې وروسته خواص خان یوائې څو ورځې هلته پاته شو اوبیا یې ښا ر د شیرشاه سوري زوې جلال خا ن ته حواله کړ اوپخپله بیرته دخپل لښکر سره يو ځاې د وندهیاچل غرنیو سیمو ته دشیرشاه سوری سره ديوځاې کیدو په خاطر را ستون شو.

۲۲

که له يوه اړخه په بنګال کې خواص خان په زړه پورې بریالیتوب تر لاسه کړې و خو د بله اړخه شیرشاه سوری هم بیکاره نه و ناست. د بنګال په لور د خواص خان د استولو وروسته ، د شیرشا ه سوري تر مخه تر ټولو مهمه مسئله دخپلو ښځو ، اولادونو او خزانې خوندي ځایو ته منتقلول وو . په دې ورځو کې شیرشاه سوری خپله ښځه ، خپل اولادونه ، خزانې او جنګې سامانونه ټول هملته د بهارکنډ په کلا کې ځاې په ځاې کړي و . خو له يوه اړخه دا کلا ډيره کوچنۍ وه او دبله اړخه شیرشاه سوري ته دا خبرونه هم رسیدل چې د چنار د کلا د فتحې وروسته همایون خان د بهارکنډ په کلا باندې د ولکې کولو په فکر کې دې. دبهارکنډ نه علاوه د شیرشاه سوری په ولکه کې يوه بله کلا هم وه ، چې شیر ګړ نومیده او د رهتاس د کلا په شمال کې د سهسرام څخه نژدې شل میله لرې جنوب غرب لورې ته پرته وه. خو دا کلا هم د اوږدې محاصرې له پاره مناسبه نه بریښیده. هغه د کوچنیوالې تر څنګ د ډيرې مودې له پاره دخوراکې او جنګې موادو د ذخیرو له پاره هم ځاې نه درلود.

څرنګه چې شیرشاه سوري ته د په پرلپسې توګه د همایون له اړخه د بهارکنډ په کلا باندې دحملې اویرغل ویره او اندیښنه وه نو په دې خاطریې ، خپل اولادونه ، ښځې ، خزانې او نور ټول وسایل ددې کلا څخه ویستل پیل کړي و . خو دا کار یې په ډيره پټه توګه تر سره کړ تر څو مغلو ته په دې اړه معلومات تر لاسه نه شي. هغه ددې کار د تر سره کولو له پاره دډيرو سختو لارو څخه چې د کرم ناسه او د سون ددریابونو تر منځ پرته وه کار واخست. ددې تر څنګ یې د رهتاس په راجه هرکشن باندې د حملې اودهغې کلا ولکه کول یې هم په سترګو کې و. رهتاس ډيره ستره کلا وه چې هلته د محاصره کیدو په صورت کې شیرشاه سوري په ښه توګه د مغلو دهمایون خان مقابله کولې شوه.

دغه رهتاس نومې کلا د بهار د ولایت د شاآباد په سیمه کې پرته وه ، د رهتاس بله کلا په پنجاب کې پرته وه چې د شرق نه تر غرب پورې نژدې څلور میله او د شمال نه تر جنوب پورې نژدې پنځه میله پراخه پرته وه. دلته زمکه ډیره زیاته غریزه او د سترو سترو غونډیو څخه ډکه ده. دهغې په جنوب کې د سون د دریاب د غاړې مرکزي مورچل دې چې ددې لارې په اسانۍ سره کولی شی دې کلاته ور ننوځي خو دا ډیره سخته او عمودي لاره ده. په دې لاره کې دپاتخو په جوړولو سره بیا لږ څه اساني را پیدا کیږي. ددې کلا دیوالونه ډیر مستحکم او تر ډیره پورې د عبور وړ نه دی او خواشا کې غرنۍ غونډۍ او سترګړنګونه دی ، په دې اساس دهغې دیوالونه د لاندې څخه کنټل کیدای نه شي. نو په دې خاطر د توپ ګولۍ ددې کلا په دیوالونو باندې هیڅ ډول اغیز نه شیندي.

شیرشاه سوري ددې رهتاس نومې کلا د ځاې ځیرې څخه په ښه توګه خبر و. هغه په دې پوهیده چې ددې کلا سوبه د سون د دریاب دغاړې څخه د حملې په صورت کې شونې ده او دهمدې لارې بریا تر لاسه کیدې شي. په دې خاطر هغه خپل ټول لښکر له ځانه سره یو ځاې کړ او دشپې په تیاره کې یې د سون د دریاب دغاړې څخه د رهتاس د کلا په لور حرکت وکړ.

تر نیمې شپې پورې شیرشاه سوري دخپل لښکر سره یو ځاې د سون ددریاب د غاړې څخه درهتاس د کلا دیوالو ته ور نژدې شو. د رهتاس شهزاده راجه هرکشن او دهغه عسکرو هیڅ هیله نه درلوده چې شیرشاه سوري به پرې په دې توګه یرغل راوړي، هغه په دې فکر کې و چې څرنګه چې همایون په شیرشاه سوري باندې حمله کړې ده او دهغه څخه یې دهغه د چنار کلا هم نیولې ده،او شیرشاه سوري د همایون څخه د پټیدو په خاطر د وندهیاچل په غرنیو سیمو کې پټ شوې دې، نو په دې خاطر هرکشن ته نه دهمایون له اړخه خطر موجود و او نه د شیرشاه له اړخه یې په دې اړه فکر کاوه.

شیرشاه سوري دهمداسې موقع نه ډیره ګټه پورته کړه او د شپې له اړخه د سون د دریاب د سترې مورچې له لورې یې د غرنیو لړیو د پاسه د رسیو په کومک سره خپل فوځونه د رهتاس د کلا دیوالونو ته ورسول هغه دا کار په ډیره پټه توګه تر سره کړ، ان تردې چې د رهتاس د کلا په دیوالونو او برجونو چې کوم ساتونکې ویده وو هغوې هم ددوې په راختلو باندې خبر نه شول.

د رهتاس دیوالونو ته د ورنژدې کید و په وخت کې شیرشاه سوری خپل فوځونه په ډیره پرده کې دیوالو ته نور هم ور نږدې کړل او بیا یې ددو برجونو تر منځ د رسیو پاتخې و غځولې ، بیا د شیرشاه سوري په مشرۍ د هغه ټول لښکر پرته له کومې ستونزې ، اویا خنډ څخه په دیوالونو ور ختلې و.د ښار دیوال څو فټه پراخه و او ان تر دې چې آسونو پرې ځغاسته کولې شوه. د رسیو په پاتخو باندې دخپلو فوځونو د ورختلو وروسته شیرشاه سوري خپل فوځونه په دوو برخو وویشل. دهغوې یوه برخه یې دخپله ځانه سره و ساتله ،او بله برخه یې د هیبت خان نیازی په قومنده کې ورکړه. بیا دواړو یو ځاې دا پریکړه و کړه چې شیرشاه سورې به د دیوال د پاسه په ښي لورې برجونو باندې یرغل وروړي اوهیبت خان به چپ لورې ته ، او ددې برجونو ټول ساتونکې به له منځه وړي. بیا به دواړه لښکرې یو ځل بیا یو ځاې کیږي اوبیا به ښار ته د ورکیوتلو هڅه کوي. ددې پریکړې سره سم شیرشاه سوري ښي لورې ته او هیبت خان نیازي چپ لورې ته یرغل پیل کړ.

شیرشاه سوري او هیبت خان نیازي دواړو په ډیر راز سره د رهتاس د راجه ټول ساتونکې له منځه یوړل ، تر اوسه لا ښار ددې حالت نه خبر نه و او نه په کې کومه غوغا او هنګامه پیدا شوې وه. ددې وروسته شیرشاه سوري دخپل متحده لښکر سره یو ځاې د دیوالو څخه لاندې کیوت او د سون ددریاب په لور چې په هغه ځاې کې د کلا پادشاهي دروازه وه ولاړ او دهغې ځای په ساتونکو یې حمله وکړه. ددېځاې د ساتونکو د له منځه وړلو وروسته شیرشاه سوري دکلا دروازه پرانسته ، او دخپلو ساتونکو په ولکه کې یې ورکړه. په همدې وخت کې دښار د ننه د راجه هرکشن لښکرو ته ددې سترې حملې په اړه معلومات ور په برخه شوې و. خو اوس وخت له وخته تیر شوې و ځکه چې د دیوالو دپاسه چې دهغوې څومره لښکر و هغه شیرشاه سورې له منځه وړې و. اوس نو شیرشاه سورې د سون

ددریاب په لور د دروازې د نیولو وروسته خپل استحکامات نور هم ځواکمن کړي و . خو په دې وخت کې د رهتاس راجه هرکشن هم په ډیره بیړه دخپلو لښکرو قومندانې کوله او د هغې دروازې په لور ور روان و چې شیرشاه سوري پرې ولکه کړې وه . کله چې شیرشاه سوری ته د راجه هرکشن د راتلو خبر ورسید نو هغه یوځل بیا خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یې دخپله ځانه سره و ساتله او بله برخه یې هیبت خان نیازي ته ورحواله کړه. د هیبت خان نیازي برخه لښکر یې د دروازې چپ اړخ ته په سنګر کې کیناوه او حکم یې ورته وکړ چې کله هغه د راجه هرکشن سره په ټکر کې شي نو هیبت خان نیازي دې دخپل لښکر سره یو ځای د راجه هرکشن په لښکر باندې د اړخ له لورې یرغل راوړي،ترڅو جنګ ډیر اوږود نه شي او راجه هرکشن ته په اسانۍ سره ماتې ورکړل شي.

ددې پریکړې په وخت کې شیرشاه سوري د مرکزی دروازې تر څنګ پاته شو خو هیبت خان نیازي یې چپ لورې کې ورښوول شوي ځای ته ولیږه. هیبت خان نیازی هملته په مورچه کې پټ کیناست. په همدې وخت کې راجه هرکشن هم دغې مرکزی دروازې ته را نږدې شوې و. پخوا له دې چې هغه د شیرشاه سوري په عسکرو باندې برید وکړي ، شیرشاه سوری پر ې په داسې حال کې چې دخپلو عسکرو حوصلې یې کلکې اوپورته وې ، پرې حمله وکړه.

دشیرشاه سوري دا حمله دومره ستره او ځواکمنه وه چې د هرکشن دلښکرو مخکینیو صفونو د هغې تاب را نه شو وړای.شیرشاه سوري دهغود لمړې لیکو حالت ډیر خراب کړ ، په همدې وخت کې د دیوال د سیوري څخه پټ ناست هیبت خان هم دخپل لښکر سره یو ځای را ښکاره شو او د هرکشن د لښکر په یوه اړخ یې حمله راوړه . دهیبت خان نیازي حمله دومره ځواکمنه وه چې د هرکشن دلښکر مورال یې له منځه یوړ . ددې دوه اړخیزه حملو په واسطه د راجه هرکشن د لښکر حالات اوس دکنټرول نه و ، هغوې د چینجو وهلو لرګیو په څیر ګرزیدلي و. تر لږه وخته پورې د رهتاس د دروازې تر څنګ ددواړو دښمنو اړخونو تر منځ سخته جګړه وشوه، هر ې لورې ته د وینو سیلابونه روان وو ، هره ګړۍ د زړونو ټکان زیاتیده ، او د هیلو او غوښتنو د وینو سمندر د توپان په څیر بیرون راوت.

ددې سخت جنګ وروسته د رهتاس شهزاده په داسې حال کې چې په تیښته کې و ، ووژل شو ، تر څنګ یې شیرشاه سوري د هغه پاته لښکر هم له منځه یوړ. لاتر اوسه شپه همغسې په خپلو تیارو کې ډوبه وه چې شیرشاه سوري د رهتاس ټول ساتونکې له منځه یوړل او کلا یې په مکمله توګه په خپله ولکه کې واخسته.

د رهتاس د راجه هرکشن سره د جنګ د فارغیدو سمدستي وروسته شیرشاه سوري هملته ولاړ و چې یو قاصد ، په داسې حال کې چې خپل آس یې په ډیره ګړندۍ توګه را ځغلاوه ، ښار ته را ننوت ، په دې وخت کې شیرشاه سوري دخپلو عسکرو تر منځ موجود و ، هغه قاصد په خپل اس سپور د شیرشاه سوري مخې ته راغې. شیرشاه سوري اودهغه ټولو لښکریانو هغه قاصد ډیر ښه پیژاند. ځکه کله چې دشپې په تیاره کې هغه قاصد د شیرشاه سوري مخې ته را غې اودخپله اسه را کوز شو نو شیرشاه سوري هغه و پیژاند. په ډیره چټکۍ سره دهغه لورې ته ورنژدې شو او غوښتل یې دهغه څخه څه و پوښتي، خو هغه قاصد را نږدې شو اوپه ډیره خوشحالۍ سره یې وویل:

اقا ! ماتاته یو ډیر ښه خبر راوړې دې. دهغه په دې خبره ترې شیرشاه و پوښتل چې ته خو د خواص خان سره یو ځای د بنګال په لور تللې وې، وایه دهغه څخه دې کوم خبر راوړې ؟دهغه په دې خبره قاصد وویل: اقا ! خواص خان یوا ځې په یوه شپه کې د ګوډ کلا و نیوله او هلته د څو ورځو د تم کیدو وروسته اوس بیرته ستا لورې ته را روان دې.

اقا !تر نن سهاره پورې به هغه ستا دلښکر سره یو ځای شي. شیرشاه سوري ددې خبرې په اوریدو سره ډیر زیات خوشحاله شو . تر څنګ یې دلښکرو اوسالارانو خولې هم دخوشحالۍ نه نه راټولیدې . ددې نه وروسته شیرشاه سوري خپل لښکر ته د رهتاس د کلا څخه

بیرون د خیمو د درولو حکم وکړ . هغه د هرکشن ټوله شاهي کورنۍ بندیان کړې و او دهغوی په ځای یی د خپلې کورنۍ غړي هلته منتقل کړي و . د هرکشن د وزیر چورامن محل یی د خواص خان له پاره مختص کړی و.

د رهتاس د سوبې په اړه یو شمیر تاریخپوهان وایي چې شیرشاه سوري رهتاس ته د هغه د برهمن وزیر چورامن په لاسو یو لیک ور استولی و چې دهمایون په لاسو د چنار کلا د دلاسه ورکولو وروسته اوس دهغه سره کوم خاص ځای نه شته . په دې خاطر څو کسو افغاني مستوراتو ته هلته په عارضي توګه ځای ورکړه ، ویل کیږي چې رهتاس ددې سره موافقه کړې وه . په همدې اساس افغاني میرمنې په ډولیو کې ناستې هلته ور ننوتې . راجه په دې خاطر چې د افغانانو ښځې د پردې لحاظ ساتي نو د ډولیو لټون یی لازم و نه ګانه او هغوی یی همداسې پریښول.

خو شیرشاه سوري ددې کلا د سوبې له پاره دپخوا څخه دا پلان درلود چې څنګه چې دا په ډولیو کې سپاره سپاهیان کلا ته ور ننوځی نو سمدستي دې خپلې توري را وباسي او دډولیو څخه دې بیرون را ودانګي . هغه د ښار په دروازه باندې حمله وکړه ، او هغه یی په خپل کنترول کې راوړه ، دروازه یی پرانسته ، اود هغې وروسته یی خپل ټول فوځ کلا ته ور ننویست او په دې ترتیب یی راجه هرکشن ته ماتې ورکړي ، په هر صورت ، دا چې حقیقت څه دې بیله خبره ده . شیرشاه سوري هرکشن ته ډیره بده ماتې ورکړه او د رهتاس په کلا یی خپله ولکه ټینګه کړه ، اوس شیرشاه سوری ته دهمایون په مقابل کې یو ډیر ستر او مستحکم سنګر تر لاسه شوې و .

بل سهار شیرشاه سوري د راجه هرکشن د کورنۍ ټول بندي غړي خپل ځان ته را وغوښتل . دشیرشاه د حکم سره سم دهرکشن د کورنۍ ټول غړي د شهزادګۍ ګنګا په ګډون دهغه د خیمې تر مخه کتار و دریدل. شیرشاه سوري د راجه د کورنۍ ټولو نارینه و او ښځینه غړو ته په ډیر غور سره وکتل ، بیا یی وویل چې ستاسې څخه دې یوازې شهزادګۍ ګنګادلته په خیمه کې پاته شي او نور ټول ازاد یاست .دوې ټول کولې شي چې د پخوا په شان په رهتاس کې په پوره امن سره ژوند وکړي . د شیرشاه سوري ددې حکم سره سم ټول خلک په پوره خوشحالۍ سره د خیمې څخه ووتل خو شهزادګۍ ګنګا او دهغې اوما دواړه هملته په خیمې کې ولاړې پاته شول.

د ټولو خلکو د تللو وروسته شیرشاه سوري د اوما په لور مخ کړ او ورته یی وویل چې ګوره لورې ! ستا تر څنګ ولاړه نجلۍ په شکل او صورت کې د راجه هرکشن شهزادګۍ ګنګا معلومیږي ، نو ته څوک یی؟ دهغه په دې خبره اوما وویل چې : زه د ګنګا داسې یم ، او ستا سالار صاحب خان ما په ښه توګه پیژني . هغه ما ته خپله خور ویلې دي . دهغې ددې خبرې وروسته شیرشاه سوري نیغ په نیغه ګنګا ته مخ کړ او ورته یی وویل :

ګوره ګنګا لورې ! بې شکه چې ته زما تر مخه د یوې بندۍ په څیر را وړل شوې یی . خو ته ما ته دخپلې لور په څیر یی . خو ددې هر څه سره سره زه د یوې بندۍ په توګه تا خپل سالار خواص خان ته ور سپارم. ته به دهغې سره د یوې وینځې په توګه ژوند کوې ، دا به دهغه پورې اړونده وی چې هغه تا د وینځې په څیر ساتي او که ازادوي دی. دا ټول دهغې دخوښې او غوښتنې پورې اړه لري. دهغه په دې خبره ګنګا په احتجاجي توګه وویل:

زه نه پوهیږم چې تا ما څه ډول وګڼي ته ورسپارې ،هغه څوک دې ؟ او ته ولې ما هغه ته ورسپارې؟ او ولې ما هغه ته د وینځې او خدمتګارې په څیر ور سپارې ؟ اوس خو تا ماته خپله لور ویلې دي ایا د یوې لور په څیر ته ما د خپلې کورنۍ د ښځو سره یو ځای نه شې ساتلای؟ ترڅو زه دخپل پلار د مړینې وروسته په ډاډمنه توګه خپل ژوند ته دوام ورکړم . دهغې په دې خبره شیرشاه سوری ورته وویل: ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ما د پخوا څخه په دې اړه پریکړه کړې وه چې زه به تا خواص خان ته د وینځې په څیر ورسپارم. اوس به ستا د قسمت په اړه همغه پریکړه کوي. په ځواب کې ورته شهزادګۍ وویل چې زه خواص خان پیژنم نه ، چې څوک دې ؟نو زه به بیا ولې دهغه سره د وینځې په څیر ژوند کوم . په ځواب کې ورته شیرشاه سوري څه ویل غوښتل چې په همدې وخت کې خواص خان هم دهغه

خیمې ته را ننوت. شهزادګۍ ګنګا یوځل خواص خان ته په ډیر غور سره وکتل او ما یې هم به کتلو سره خوشحاله شوه. هغه وخت چې خواص خان خیمې ته را ننوت نو شیرشاه سوري ور پورته شو او مخې ته ورغې او ښه راغلاست یې ورته وو ایه ، هغه ته یې غاړه ورکړه او د هغه تندې یې ښکل کړ. ورته یې وویل:

خواص خانه زویه ! زه تاته د بنګال د ګوډ دښار د سوبې په اړه د زړه له کومې مبارکي وایم. خواص خان ورته وویل چې:

زما محسنه شیرشاه سوری صاحب! زه هم تاته د رهتاس د کلا د سوبې په اړه مبارکي وایم. ددې خبرو وروسته شیرشاه سوري خواص خان له لاسه و نیوه او خپل څنګ کې یې کیناوه او ورته یې وویل:

ګوره خواص خانه زویه ! ما ستا د راتلو تر مخه د شهزداګۍ ګنګا او اوما سره ستا په اړه خبرې کولې. ما د هرکشن ټولې کورنۍ ته ښښنه کړې او ازاد کړي مې دي ، خو د شهزادګۍ ګنګا په اړه مې پریکړه کړې چې هغه به تاته د وینځې په څیر در سپارم. اوس دا ستا په لاسو کې ده ، ستا خوښه چې له ځانه سره یې ساتې او که ازادوی یې. بیا شیرشاه سوري د ګنګا په لور وکتل او ورته یې وویل:

شهزادګۍ ! دا خواص خان دې چې زه دې ورته د وینځې په څیر ور سپارم. ددې پخوانې نوم صاحب خان دې خو ما صاحب خان ته یو نوې لقب ورکړې او خواص خان مې ترې جوړ کړې دې. اوس دې یوازې زما د فوځ ستر سالار نه دې زما زوې هم دې. دا د رهتاس په جنګ کې شامل نه و ، همدا اوس اوس د بنګال څخه را ستون شوې دې او د بنګال مرکزي ښار ګوډ یې سوبه کړې دې. ددې وروسته شیرشاه سوري خواص خان ته وکتل او ورته یې وویل:

خواص خانه زویه !ما ستا خیمه دخپلې خیمې تر څنګ درولې ده. شهزادګۍ ګنګا تاته د یوې وینځې په څیر در سپارم.ته اوس ستړې ستومانه یې، خپلې خیمې ته ولاړ شه او ارام وکړه ، زه به بیا وروسته درسره تفصیلي خبرې وکړ م. شهزادګۍ ګنګا اودهغې اوما هم له ځانه سره یوسه. ځکه چې ګنګا اوس ستا وینځه ده او څرنګه چې اوما د ګنګا وینځه ده نو هغه به هم هملته ورسره وي. اوس ولاړ شئ او ارام وکړئ

ددې خبرې سره سم خواص خان دخپله ځایه پورته شو او دخپلې خیمې په لور روان شو ،ګنګا دخپلې خولې څخه یو لفظ هم و نه ویست او د خپلې اوما سره یو ځاې په پټه خوله د خواص خان تر شا روانه شوه.

۲۳

د خواص خان خیمه د شیرشاه سوري د خیمې تر څنګ درول شوې وه ، دهغې پراخوالې او جوړښت بلکل دشیرشاه سوري د خیمې په څیرو ، ترڅنګ یې کوم ضروري شیان چې دشیرشاه سوري په خیمه کې ایښودل شوي و په دې خیمه کې هم موجود وو. کله چې خواص خان خپلې خیمې ته راننوت نو شهزادګۍ ګنګا او اوما دواړه د خیمې په دروازه کې تم شوې، خواص خان دخپلې خیمې تر نیما یې پورې رسیدلې و چې تر شا یې وکتل چې شهزادګۍ ګنګا او اوما دواړه هملته په دروازه کې ولاړې دي. خواص خان دوې دواړو ته په ډیره عجیبه توګه کتل او بیا یې ورته وویل چې ګوره ګنګا دا زما خیمه ده او ته ماته شیرشاه د وینځې په څیر را کړې یې. اوس نو ته د خیمې په دروازې کې ولې ولاړه یې ؟را ننوځه ، دا خیمه پر تا حق لري. شهزادګۍ ګنګا ورته هملته په درید و سره وویل:

ګوره خواص خانه ! اوس چې وخت او حالاتو زه ستا په لمن کې د رغورځولې یم او شیرشاه سوري هم زه تا ته د وینځې په توګه در کړې یم نو ما ته ووایه چې زه به په دې خیمه کې په کومه توګه او څه ډول ژوند تیروم.

خواص خان تریوه وخته پورې د شهزاګۍ ګنګا ځواب ور نه کړ خو په ډیر غور سره یې ورته کتل ، هغه وکتل چې ګنګا بې چاره اوس داسې ورانه ویجاړه او حیرانه ده لکه یوه مرغۍ چې د نیمې شپې په تیارو کې باران وهلې او لاره ورکه سرګردانه ناسته وي او نه

پوهیږی چې کومې لورې ته والوزي. دهغې د هوسۍ په څېر سترګې اوس د زمکې د خړ بدن په څېر ګرزېدلې وې. د وجود غوړوالې یې له منځه تللي او په یوې ژیړې لویدونکې پاڼې باندې بدل شوې و .

خواص خان دا هم وکتل چې شهزادګۍ ګنګا دیوې بې وزرو مرغۍ په څیر چې جاله او د جالې ډکې یې ټول له منځه تللي وی او په نرۍ لښته باندې ځانته ناسته او ویرکوي ،بدله شوې ده. داسې بریښیده چې دهغې د ژوندانه دمستیو ټول هغه وختونه د ورانو ویجاړو او غمونو ، حسرتونو او دربدریو باندې بدل شوي دي . هغې به کله کله په ډېره عجیبه توګه د خواص خان لورې ته کتل ، داسې څرګندیده چې هغه په پټه ژبه خواص خان ته ډیر څه ویل غواړي. خو د مناسبو الفاظو نه پیدا کیدو دهغې ژبه د دې کار نه منه کوله.

خواص خان تر ډیره وخته پورې شهزادګۍ په همدې توګه ولاړه کتله ، نو شهزادګۍ ګنګا هم دخواص خان په لور وکتل اوبیا یې ورته وویل: زه پوهیږم چې ته اوس زما ډیر بد دښمن یې. خو زه په دې هم پوهیږم چې یو وخت تا له ما سره د زړه له کومې مینه او محبت کاوه خو اوس ته له ما سره دهغه خوبرابره زیاته کرکه او نفرت کوې. خوبیا هم ما چې له تا څخه کومه پوښتنه کړې ده دهغې ځواب زما حق دی چې را یې کړې. دهغې په دې خبره خواص خان وویل:ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ته د اوما سره یو ځای همدلته په خیمه کې کینه ، زه ځم او بیرته د راستنیدو وروسته به تاته ددې خبرې ځواب ووایم ، او په دې به دې پوه کړم چې ته زما په خیمه کې زما د وینځې په څیر څه ډول ژوند باید تر سره کړې. ددې خبرې وروسته خواص خان دخپلې خیمې څخه ووت . دهغه د وتلو وروسته شهزاګۍ ګنګا په حرکت راغله او دخپلې اوما سره یو ځای دخیمې منځنۍ برخې ته ولاړه او همدلته په ګدۍ باندې کیناسته.

په خیمې کې د کیناستو نه وروسته شهزادګۍ ګنګا او اما دواړو تر ډیره پورې د خواص خان انتظار وکړ. شهزادګۍ به هره ګړۍ د دروازې په لور کتل ځکه هغه د خواص خان له لورې دخپلې پوښتنې د ځواب او یا دهغه د عکس العمل منتظره وه . خواص خان خیمې ته راغې ، دهغه په کتلو سره شهزادګۍ ګنګا او اوما دواړه د خپلو ځایو څخه پورته شوې . خواص خان هغوې ته رانژدې شو او په ډېره نرمه ژبه یې ورته وویل:

ګورئ شهزادګۍ او اوما ! تاسو دواړه کینئ ، زما د راتلو په خاطر تاسو ته ددریدو اړتیا نه شته . اوما ، ما خو تاته د پخوا څخه خپله خور ویلي دي او اوس هم ته زماد خور په څیر یې ،پرتا هیڅ بندیز نه شته ، ته ازاده یې ، هر چیرې چې دې زړه غواړي تللې شې . او که چیرې ته د شهزادګۍ ګنګا سره یو ځای اوسیدل غواړې نو هم ستا خوښه ! دهغه په دې خبره اوما سمدستی ور ټوپ کړ او ورته یې وویلې:

خواص خانه وروره ! تر ټولو لمړۍ خو زه تاته ددې مبارکي درکوم چې ته د شیرشاه سوري دلښکر ستر سالار یې، دهغه زوې یې ، او تا ته یې د صاحب خان په ځای د خواص خان لقب درکړې دې ، اوستا د کړچار په مقابل کې یې ته ډیر ښه ستایلي یې. خو زه دخپل ژوند په اړه تا ته باید ووایم چې زه به د ژوند تر اخري ګړۍ پورې د شهزادګۍ ګنګا تر څنګ واوسیږم. چیرې چې هغه اوسي نو همدلته به زما ځای هم وي.

دهغې په دې خبره خواص خان مسکې شو او ورته یې وویل :

ګوره اوما ! ما هم دستا په څیر د ځان ځارونکې او میړنۍ پیغلې څخه دهمدا سې ځواب هیله درلوده. ته کولې شې په پوره خوشحالۍ سره د شهزادګۍ ګنګا تر څنګ و اوسیږې . ددې خبرو وروسته خواص خان تر لږه دمه خاموشه پاته شو اوبیا یې په ډیره نرمه ژبه شهزادګۍ ګنګا ته مخ کړ او ورته یې وویل :

ګوره ګنګا ! زه پوهیږم چې ته شهزادګۍ وې اوته اوس هم زما په سترګو کې همغسې شهزادګۍ یې . په دې کې شک نه شته چې لږه شیبه مخکې شیرشاه سوري ته ما ته د یوې وینځې په څیر را حواله کړې یې. خو زه به تاته دا ډاګیزه کړم چې څرنګه چې زه پخپله یو

وخت غلام و م نو په دې خاطر د وينځى او غلام د په احساساتو ښه پوهيږم. ګوره شهزادګۍ ګنګا ! لمړۍ خبره داده چې ما ته ازاده کړې يې. اوس ته زما وينځه نه يې ، ته د پخوا په څير شهزادګۍ ګنګا ، او يوه ازاده پيغله يې. ته دخپلې خوښې مالکه يې ، چيرې چې غواړې ولاړه شې اويا و اوسيږې ، دا ټول هر څه په تا پورې اړه لري. په تا باندې به هيڅ ډول بنديز نه وي.

دخواص خان دې خبر و ښايسته او ښکلې شهزادګۍ دخوبونو د خوشحاليو د ډوب سمندر په څپو کې ور وغورځوله. دخواص خان خبرو دهغې دسرو شونډو هغه سوروالې يو ځل بيا د تازه او بو ډک کړ او دهغې په ښايست اوحسن کې يې تلپاتې والې راوست.

تر ډيره پورې يې د ستورو په رڼا کې درا نغاړلې راز په څير په خندانه توګه د خواص خان په لور کتل ، ځکه دخواص خان ددې نيک سلوک په خاطر دهغې دښکلې څيرې حسن کې نوره هم ځلا راټوکيدلې وه ، او داسې بريښيدله لکه د ګلابو کالې يې چې په ځان کړې وي او يا يې د لمر وړانګې ترخپل ځان را چاپيره کړې وي.

تر لږه وخته پورې شهزادګۍ ګنګا دخوشحاليو په څپو کې ډوبه روانه وه لکه د هغې په لاس کې چې د کيميا کوم کتاب ورغلې وي. اويا دا چې دخپلې شوق د سجدې له پاره يې کومه استانه موندلې وي. لږڅه وړاندې دهغې حالت مړاوې او د يخ مړ کړل شوي نغرى په څير بې اوره او بې نوره وخو اوس د خواص خان خبرو هغه د سهار د سلام کونکو مرغانو او د وريښمو د نرمو تارونو په څير ښايسته او نرم ګرځولې و.

تر ډيره پورې شهزداګۍ ګنګا په همدې خوشحاليو او خوبونه کې مسته او ډوبه وه اوبيا يې دهمدې خوشحاليو نه په ډک اواز خواص خان ته وويل : خواص خانه ! زما مهربانه ، زما مربي ، زما محسنه او زما پالونکيه، تا پخوا هم زما د عزت د ساتلو په خاطر پر ما احسان کړې دې ،او نن دې يو ځل بيا پر ما دويم ځل احسان وکړ او زه دې د وينځيتوب څخه خلاصه کړم او ازادې دې راکړه او بيرته دې همغسې شهزادګۍ و ګرځولم. په دې خاطر زه ستا ددې احساناتو د زړه له کومې مننه او شکريه کوم. تر دې ځايه د خبرو کولو وروسته شهزادګۍ ګنګا خاموشه شوه ،نو خواص خان په خبرو پيل وکړ او ورته يې وويل :

ګوره شهزادګۍ ! بله خبره چې ما غوښتل تا ته يې وکړم هغه داده چې ته که غواړې چې ددې ځايه ولاړه شې نو درهتاس په ښار کې به ستا د اوسيدو له پاره ډير ښه انتظام وکړل شي. په همغه ستا د پلار په محل کې به ستا د اوسيدو له پاره ډير مناسب او اعلې ځاې درکول شي خو که چيرې د رهتاس دکلا نه بيرون تلل غواړې او هيله لرې چې په بل کوم ځاې کې و اوسيږې نو هلته به هم ستا دخوښې په ځاې کې ستا له پاره مناسب او اعلې انتظام وکړل شي. خو که چيرې ته دخطر احساس کوې او فکر کوې چې څرنګه چې ته پخوا شهزادګۍ وې او يو شمير خلک به ستا عزت ته زيان ورسوي نو ته دلته زما په لښکر کې تر هغې چې ستا زړه غواړې او سيدې شې ، ستا د ځان ، عزت او ابرو دخوندې ساتنې له پاره به هر ډول امکانات برابر کړل شي. زه چې همدا اوس د خيمې څخه ووتلم او ولاړم نو هغه په همدې خاطر و چې ستا د اوسيدو له پاره ټول امکانات برابر کړم او بيا له تاسره په دې موضوع باندې خبرې وکړم

کله چې خواص خان غلې شو نو شهزادګۍ يو ځل بيا په پوره خوښۍ سره په خبرو پيل وکړ او ورته يې وويل:

ګوره خواص خانه ! زه يو ځل بيا ستا ډيره مننه کوم او ستا نه هيله او غوښتنه کوم چې ايا داسې به شونى نه وي چې زه همدلته ستا د خيمو په ښار کې واوسيږم او ته زما دلته د تم کيدو په وخت کې زما سره يو بل کومک هم وکړې ، دهغې په دې خبره خواص خان ټکان وخوړ او تري ويې وپوښتل چې څه ډول کومک؟ شهزادګۍ ګنګا ورته وويل:

زما درونده خواص خانه ! زه يو ځل مخته هم دخپلې اوما سره ستا حضور ته راغلې وم او يوه غوښتنه مې درڅخه کړې وه او زه هغه غوښتنه يو ځل بيا تکراروم. ما تاته ويلي و چې يو چا زما د خپلولو درې واړه مقابلې ګټلې دې اوس همغه زما د ځان ، زما دجسم او زما دمينې خاوند دې او زه غواړم خپل هر څه همغې ته ور حواله کړم ، هغه زه همداسې پريښې يم. خو ما په هر صورت دهغه د لاسته

راوړلو عزم کړې دې. هغه زما د خپلولو په مقابلو کې پټ مخ برخه اخستې وه نو ځکه يې زه نه پيژنم چې هغه څوک دې ، دکومه ځايه راغلې و او اوس چيرې دې. خود کوچيانو د قبيلې سردارد فدايي خان چې ته يې هم ډير ښه پيژنې ، هغه اجنبي نقاب اغوستونکې ډير ښه پيژني. زه له تا دا هيله لرم چې په اوسني وخت کې ته ما ته په خپل لښکر کې يو خيمه را کړې ، زه به په همغې کې د خپلې اوما سره او سيږم. تر څنګ يې پر ما دا احسان هم وکړه چې زما له پاره د فدايي خان لټه وکړه او څنګه يې چې درک درته معلوم شي نو را ويې ښايه ترڅو دهغه څخه دا وپوښتم چې زما دخپلولو په مقابلو کې هغه نقاب اغوستونکې برخه اخستونکې ځوان څوک و ؟ که ما ته معلومه شي نو زه به په همغه وخت ستا دلښکر د خيمې څخه ووزم اودهغه ځوان په لورې به ورشم. دهغې وروسته به ستا له پاره د زحمت ، ستونزو اومشکلاتو سبب نه ګرزم. ځواب کې ورته خواص خان وويل:

ګوره شهزادګۍ ګنګا: ترهغو چې دلته ستا د اوسيدو پورې اړونده ده ، نو تر هغو چې ته غواړې زما د لښکرو په خيمه کې اوسيدلې شې ، خو تر هغې چې دفداى خان د لټون پورې اړه لري نو زه له تاسره ژمنه کوم چې زه به په هر صورت هغه راپيدا کړم او تاته به يې په اړه معلومات درکړم. بيا ته دهغه څخه دخپل ځان د ګټونکې په اړه معلومات تر لاسه کولې شې، اوس ته او اوما دواړه له ماسره يو ځاې راځئ تر څو ستاسې د اوسيدو ځاې ځيرې درته په ګوته کړم. د خواص خان ددې خبرې سره سم شهزادګۍ ګنګا او اوما دواړه په ډيره خوشحالۍ سره د خواص خان ترشا روانې شوې.

خپلې خيمې سره نږدې خواص خان هغوې د يوې خيمې مخې ته ودرولې ، بيا دخيمې د دروازې ترڅنګ خواص خان ودريد او دخيمې ددننۍ برخې په لور يې اشاره وکړه او ويې ويل :

ګوره شهزادګۍ ګنګا او اوما ! دا خيمه ستاسو د دواړو له پاره درول شوې ده ، په دې کې به تاسو دواړه اوسيږئ ، په دې خيمه کې ستاسې د اړتياو هر څه ايښول شوي دي او لکه څنګه چې د شيرشاه سوري اوزما دخيمې تر مخه پيره ولاړه وي نو په همدې توګه به ستاسې دخيمې تر مخه هم پيره ولاړه وي. اوهيڅوک به هم ستاسو اوستاسو د ساتونکو د اجازې پرته ستاسو خيمې ته نه ننوځي. دا ساتونکې به ستاسو د ځانو او مالو پوره پوره خوندي ساتنه کوي خو شهزادګۍ ! په دې خيمه کې د اوسيدو په وخت کې به دوه خبرې يادې ساتۍ. لمړۍ دا چې هيڅکله به هم زما خيمې ته د راتللو هڅه نه کوئ ، ځکه اوس ما ته ازاده کړې يې اوزما اوستا تر منځ هيڅ ډول اړيکې نه شته. ته اوس دخپلې خوښې خاونده يې ، چيرې دې چې زړه غواړۍ تللې شې. زه تا خپلې خيمې ته د راتللو څخه په دې خاطر منه کوم چې خلکوته زمونږ د اړيکو په اړه بدګماني را پيدا نه شي.ځکه زه نه غواړم په داسې بدګمانيو کې ځان را لتاړ کړم.

شهزادګۍ ګنګا ! زما دويمه خبره داده چې مونږ د رهتاس کلا نيولې ده نو که چيرې دلته د اوسيدو په وخت کې ته د بدلې اخستلو هڅه وکړې ، پرما يا شيرشاه سوري باندې بريد وکړې نو ياد ساته چې داسې کار کول به ستا حماقت او بې عقلي وي. که چيرې دې کله هم دداسې کولو هڅه وکړه نو خپل ځان به له لاسه ورکړې. بس همدا دوه خبرې وې چې ما غوښتل تاته يې وکړم ، اوس که ته پخپله د عقل او فکر خاونده يې نو خپله ښيګڼه به په خپله احساس کړې.

تر دې ځايه دخبرو وروسته ، خواص خان دلږ څه تم کيدو وروسته بيا وويل:

ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ته اوس د خپلې اوما سره يو ځاې دې خيمې ته ور ننوځه ،او په همدې خيمې کې و اوسيږئ ، ددې خبرې سره يو ځاې خواص د خپل جيب څخه د نغدو پيسو يوه کځوړه را وويسته او د شهزادګۍ په لاس کې يې کيښوده او ورته يې وويل: ګنګا ! اوس به ستا لاسو کې څه نه وي ، او له تا سره به همدا کالي چې په غاړه کې دې دي نور کالي هم نه وي.دا نغدې پيسې در واخله ، په دې کځوړه کې ما دومره پيسې اچولې دى چې ته د خپلې اوما سره يوځاې پرې خپل ژوند ښه جوړولې شې. د نغدو پيسو کځوړې د اخستلو سره سم شهزادګۍ ګنګا لږ څه و ريږديده اوپه ډيره عجيبه توګه يې خواص خان ته وکتل ، ځکه خواص خان هغې ته د نغدي

پیسو دا کښوره په زوره په لاسو کې ایښې وه ، ددې وروسته خواص را وګرزید او دخپلې خیمی په لور روان شو . بې چاره او غمژنې شهزادګۍ هم د نغدي پیسو هغه کڅوړه له ځانه سره واخستله او د خپلې اوما سره یو ځای تیټ سر خپلې خیمې ته ورننوتله .

۲۴

شیرشاه سوري دا فکر کاوه چې همایون خان به د چنار د کلا د نیولو څخه وروسته دهغه نورې سترې سترې کلاګانې لکه بهارکنډ ، شیرګړه اویا سهسرام باندې هم دیرغل کولو هڅې کوي ، هغه دهمدې ویرې په اساس د رهتاس دکلا د نیولو څخه وروسته د خپل لښکر یوه برخه هملته په رهتاس کې پریښوده او پاته لښکر یې د وندهیاچل غرنیزې سیمې کې پرتې د بهارکنډ د کلا په لور راولیږه. خود شیرشاه سوري د هیلو او امیدونو پرخلاف همایون د چنار کلا د سوبې څخه وروسته یو څو ورځې هلته تم شو او بیرته د بنارس په لور راستون شو .

بنارس ته د رارسیدو سره سم همایون هملته د خپل لښکر سره قیام وکړ اودهغې سیمې په شاوخوا کې یې خپلې خیمې ودرولې ، او د پخواني بادشاه «اشوک » په یادګاریې غونډۍ یې یو چوتره جوړه کړه . تر دې وخته پورې شیرشاه سوري دخپل لښکر سره یو ځای هملته د بهارکنډ دکلا تر څنګ موجودو. هغه هلته په دې خاطر تم شوې و ترڅو ووینې چې دهغه په اړه دهمایون اراده څه ډول ده .

بنارس ته په ور رسیدو سره همایون ته خبر ورسید چې د شیرشاه سوري ډیر ستر سالار خواص خان بنګال سوبه کړې دې . او اوس په بنګال باندې دشیرشاه سوري بیرغ رپیږي. حکمرانی یې هم دشیرشاه سوري د زوي جلال خان په لاس کې ده . ددې خبرې د اوریدو سره سم همایون ډیر په غضب شو او په دوو پښو و درید چې اوس به نو دشیرشاه سوري په بهارکنډ ، شیرګړه او رهتاس کلاګانو باندې هم یرغل وروړی او ترې نیسي به یې. اوددې کلاګانو د نیولو وروسته به د بنګال په لور ځې او هغه به هم ترې په خپله ولکه کې اخلې .

د بنارس څخه د وندهیاچل دغرنیزو سیمو اوهلته د بهارکنډ د کلا د سوبې په لور د حرکت کولو تر مخه همایون دخپلو سالارانو سره سلا او مشوره وکړه او ددې مشورې وروسته یې خپل یو باوري کس فضل خان د شیرشاه سوري په لورې د قاصد په توګه را و استاوه ، ترڅو دجنګ نوبت را و نه رسیږي او دوې په خپلو منځو کې په سولې سره پریکړه وکړي.

فضل خان د بهارکنډ د کلا سره نژدې د شیرشاه سوری دربار ته حاضر شو او دهمایون دا پیغام یې ورته و رکړ چې هغه شاهې خزانه او نور شاهې لوازمات چې شیرشاه سوری هلته په بنګال کې په خپلې ولکې کې اخستې دې هغه دې پرته له ځنډه د همایون په لور ور ولیږي ، ددې په بدل کې به همایون نه شیرشاه سوري ته دهغه د خوښې کومې کلا ، چنار اویابلې کلا ، د پریښولو ژمنه کوي.

فضل خان شیرشاه سوري ته دا وړاندیز وکړ خو شیرشاه سوری ورته په ځواب کې وویل چې هغه نه غواړی بنګال د خپلې ولکې څخه و کاږي. ځکه چې هغه د بنګال د نیولو له پاره پنځه شپږ کاله هڅې کړې دي او دهغه زیات شمیر عسکر ددې سیمې په نیولو کې له منځه تللي دي ، نو اوس به هغه ولې بنګال پریږدي.

شیرشاه سوري دهمایون سفیر ته وویل چې :

که چیرې پادشاه د بنګال د نیولو اراده پریږدي نوزه به ورته په بدل کې د بهار کلا ور وسپارم ، او همایون چې په دې اړه هر چاته حکم وکړی نو د بهار کلا به همغه ته ورحواله کړم . ددې ترڅنګ به د بهار او بنګال پولې هم همغه وي چې ددې نه مخته د سلطان سنکندر د حکومت په دوران کې وې .

شیرشاه سورې وویل چې :

د دې نه علاوه به ژه ټول شاهي نښې لکه چتر ، تخت او ...نور ټول شيان د همايون دربار ته ور وليږم او همدا راز د بنګال څخه هر کال لس لکه روپۍ ورکوم. خو دا ټول په دې شرط چې همايون بيرته اګرې ته ستون شي ، له ما سره جنګ و نه کړي او ترڅنګ يې په بنګال باندې د حملې د نه کولو ژمنه وکړي.

فضل خان د شيرشاه سوري پيغام د همايون مخې ته راوړ او هغه ته يې په دربار کې واوراوه. همايون د دې پيغام په اوريدو سره تر يوه حده پورې خوښي ښکاره کړه او فضل خان يې بيرته د شيرشاه سوري لورې ته و استاوه ، ترڅنګ يې شيرشاه سورې ته د خپله اړخه يو آس او خاص خلعت هم ور وليږه. دغه سفير ته يې دا لارښوونه هم وکړه چې د هغه ټول شرايط مونږ منلي دي نو په دې اساس د ې شيرشاه ژر تر ژره په دې عمل وکړي. فضل خان د همايون بابر دا پيغام واخست او يو ځل بيا د وندهيا چل غرنيزې سيمې کې پرتې د بهارکنډ کلا ته ور روان شو.

د سفير د تللو نه څو ورځې وروسته د بنګال حاکم سلطان محمود د خپل لښکر سره يو ځاې په بنارس کې د همايون دربار ته ورغې. هغه ډير سخت زخمي و او د وجود په ځاې ځاې يې پټۍ تړلې وې. د همايون په دربار کې د حاضريدو سره سم هغه دا عرض وکړ چې د شيرشاه سوري اعلې سالار خواص خان د هغه څخه د بنګال د ګوډ ښار ولکه کړې دې خو پاته سيمه لاتر اوسه پورې هم د هغه په ولکه کې ده. هغه همايون ته دا هم وويل چې د شيرشاه سوري په هيڅ ژمنه باندې باور و نه کړي بلکه فوځ ته پر هغې د حملې کولو له پاره د کوچ حکم وکړئ ، او پخوا له دې چې شيرشاه سوري په ټول بنګال باندې ولکه وکړي د هغه دغه لړ پاته فوځ بايد بيرته د بنګاله را وويستل شي ، او که نه شيرشاه به د همايون پر خلاف دا سې بغاوت وکړي چې بيا به يې ماتول د همايون له پاره شوني نه وي.

د بنګال حاکم سلطان محمود همايون ته دا ډاډ هم ورکړ چې که چيرې همايون د شيرشاه سوري پر خلاف باندې په بنګال يرغل وکړي نو پخپله سلطان محمود به هم د خپل ټول لښکر سره يو ځاې د همايون ترڅنګ وي او په دې توګه به دوا ړه يو ځاې شيرشاه سورى د بنګاله تيښتې ته مجبور کړو. د بنګال د حاکم سلطان محمود دد ې حال په کتلو او سلاګانو سره همايون سمدستې ، د نه څه کتلي نه ليدلي په څير ، دوه حکمه صادر کړل.

لمړۍ دا چې خپل لښکر ته يې د بنګال په لور د کوچ کولو حکم وکړ او دويم دا چې هغه خپل سالار خان خانان يوسف خيل او څه نورو برلاسي سردارانو ته حکم وکړ چې هغوې دې د يوه لښکر سره يو ځاې د بهارکنډ په لور وخوزيږي ، هلته دې په شيرشاه سوري باندې حمله وکړي او هغه د ماتې وروسته يا ووژني او يا دې بندي له ځانه سره راوړي.

د همايون د دې ارادو په اړه شيرشاه سوري ته هم خبر ورکړل شوې و نو په دې خاطر يې د همايون په ژمنو باندې باور له منځه ولاړ. هغه د همايون سفير ته د خداې پامانۍ سوغاتونه او تحفې ورکړې او رخصت يې کړ او د راتلونکو خرابو حالاتو د رامنځته کيدو په اړه يې په ډيره اند يښنه کې انتظار پيل کړ.

همايون د بنګال د حاکم سلطان محمود د وينا په اساس په بنګال باندې په داسې وخت کې د يرغل اراده وکړه چې د خپل باورې سفير له لارې يې د شيرخان سره د پيل شوې خط وکتابت پايلې هم ځانته معلومې نه کړې. نو په دې اساس د بنګال په لور د فوځونو د کوچ کولو د حکم په وخت کې هغه ته دا ډاګيزه شوې نه وه چې شيرشاه سورې به د هغه شرايط منلې وي او که نه. خو همايون يو ځل مخالفانه قدم پورته کړې و نو که بيا يې د شيرشاه سورى د معقوليت د حدودو څخه د اوښتو شرايطو تصديق هم کړې و نو بيا هم په کې د سولې ځاې نه پاته کيده.

د همايون د ارادو په بدلون کې د شيرشاه سوري له اړخه انکار او نه منل مطرح نه و ، بلکه د سولې د پلان د شنډيدو په اړه ټول مسؤليت د همايون خان په غاړه پريوځي. د همايون په دربار کې لا تر اوسه پورې هم دا وړاند يز تر غور لاندې و چې شيرشاه سورى ته کوم کوم

ځایونه ورکړل شي، خو بیا هم د سلطان محمود په سلا هغه خپل فوځ ته د کوچ کولو حکم وکړ ، په دې اساس اوس هغه د شیرشاه سوري له اړخه پر هر وړاندیز باندې د غور د نه کولو هوډ کړی و.

ډاګیزه ده چې همایون په خپل شیرشاه سوری د جنګ له پاره را وګماره. او په خپله یې د خپلې بې عقلۍ په اساس د باعزته سولې تړولې شونتیاوې له منځه یوړې. دا په داسې حال کې چې هغه په تیرو وختو کې د شیر شاه سوری همت او وړتیاوې په ښه توګه کتلې وې، او هغه وخت چې هغه د شیرشاه سوري څخه د چنار کلا سوبه کړه نو شیرشاه سوري ددې کلانه ډیره ستر او مستحکمه ، درهتاس کلا سوبه کړه ،ددې نه علاوه همایون په هیڅ توګه شیرشاه سوري نه شو مجبورلای چې هغه دې پراخه میدان ته د جنګ له پاره راودانګي او د همایون په مقابل کې دې خپل زور ازمیښت کړي. او نه د شیرشاه سوری سره داسې کوم فوځي مرکزیت موجود و چې د هغې ځای د نیولو وروسته د هغه فوځي ځواک له منځه ولاړ شي ، د هغه د نقل وحرکت څخه داسې ډاګیزه کیده چې هغه په ډیره سختو لارو او غرنیزو سیمو کې شاتلو ته تیار دې چې د هند تر نیمایي برخې پورې خپرې شوې دي، د هغه د لاسه د چنار د کلا د وتلو سره سره بیا هم شیرشاه سوري ته په همایون باندې د څو اړخونو څخه برلاسي ور په برخه و.

په اصل کې هرد علم اوپوهې خاوند ته د شیرشاه سوری په معتدل مزاجۍ او د مطیعې رویې باندې افرین ورکول په کار دي ، د هغه د خط و کتابت څخه دا ډاګیزه کیده چې هغه د همایون تړول شرایط منلي دي،خو یوازې د بنګال د ولکې د پریښولو څخه یې انکار کړې و ، هغه په دې خبره هم راضی شوې وچې د بنګال د سلطان شاهی نشان ، چتر او تخت د څو نورو مهمو شیانو سره یو ځای همایون ته تسلیم کړي، هغه د بهار سیمه هم چې د رهتاس نوې سوبه شوې کلا هم په کې شامله وه ،همایون ته د ورتسلیمولو له پاره تیار و ، اودا تړول هغه څه و چې همایون په خپلو سوله لیک کې یاد کړي و. ددې نه اخوا د بنګال په اړه هم د هغه شرایط معقول و ، هغه د همایون د باج ورکونکي په څیر ، هغه ته د لس لکو روپیو ورکړې ته هم تیار و ، لنډه دا چې هغه د همایون د سلطنت څخه ډیر لرې په یوه کونج کې اوسیدو ته تیارشوې وا وهلته هم د خپلواکه په څیر نه بلکه د همایون د لاس لاندې او د هغه د باج ورکونکي په څیر. ان تر دې چې هغه د همایون سره هیڅ ډول جنګ ته تیار نه و .

همایون د بنګال په لور خپل فوځونه و خوځول ،نو د شیرشاه او همایون ترمنځ جنګ یو بل شکل و نیوه ، تر هغو چې د همایون اراده د شیرشاه د ځواک تر ځپلو پورې وه نو په دې اراده کې هغه په حقه ښکاریده. ځکه چې د مغلو سلطنت د خوندي ساتلو له پاره دا ډول قد م اړین ګڼل کیده خو د همایون دا مقصد هغه وخت پوره کیدای شو چې شیرشاه سوری د هغه اطاعت کړې وې ، او د زمکې لویشت لویشت ، چې همایون د خپل سلطنت برخه ګڼله هغه ته د بیرته ورکولو له پاره تیار وې.

نو که چیرې شیرشاه سوری په بنګال کې یو ا زاد اوخپلواکه حکومت جوړ کړې هم وای نو بیا به هم همایون ته د هغه پر خلاف د فوځ د وراستولو او د بنګال څخه د هغه د ویستل به یوه بانه او عذر وای ، خو د همایون د تړولو شرایطو د منلو سره سره د هغه پرخلاف د فوځ ورلیږل ددې خبرې دلیل دې چې همایون غوښتل په هر قیمت چې شونې وی هغه وځپوی او له منځه یې یوسي.

یا په بل ډول دا سې هم ویل کیدې شي چې هغه جنګ چې شیر شاه سوری د همایون په مقابل کې و کړ په هغې کې نه د هغې مقصد د ا زاد حکومت جوړول و او نه خپل سلطنت ته پراختیا ورکول ،بلکه هغه په پوره توګه د خپلې سلامتیا او خوندی ساتلو په خاطر باندې و جنګید اودا تړول د همایون د رویې په اساس وشول ، هغه بې صبري چې همایون د خپل سفیر د خبرو اترو د پایلو د معلومولو تر مخه و ښوله نو د هغې څخه ډا ګیزه کیږي چې هغې خپل شرایط منل نه غوښتل بلکه هغه نه غوښتل چې د چنار یا جون پور کومه سیمه شیرشاه سوری ته پریږدي. که چیرې همایون په بنګال باندې یرغل نه وای کړې نوشیرشاه سوري به د هغه مطیع اوفرمانبرداره وای او ددې نه اخوا دا چې شیر شاه سوری نه غوښتل چې د خپل ژوند تر اخره پورې د دهلي پادشاه و اوسي. هغه یوازې او یوازې غوښتل د بنګال

نیم واکې حکمران و اوسي اوپه همدې باندې قناعت وکړي ، خو کله چې هغه یوځل د همایون پر خلاف د جنګ میدان ته را کیوتو ته مجبور کړل شو نو دهغه وړتیا په خپله مخته راغلې ، او کله چې هغه په دې و پوهیده چې دهغې وړتیا د همایون بابر څخه زیاته ده نو بیا هغه دخپلې دې وړتیا څخه پوره پوره ګټه پورته کولو پریکړه وکړه.

۲۵

دبندهیاچل د غرنیزې سیمې د بهارکنډ په کلا کې چې کله شیرشاه سوري ته خبر ورسید چې همایون د بنګال د نیولو له پاره یو ستر لښکر اخوا ور استولې دې نو هغه سمدستي دخپلو سالارانو غونډه را وبلله ، هغه په دې غونډه کې پریکړه وکړه چې پخپله به دخواص خان سره یو ځای د سپرو د څو ډلګیو سره د بنګال دمرکزي ښار ګوډ په لور حرکت کوي ، خو نور لښکر دې همدلته د بندهیاچل په غرنیزو سیمو کې د یوڅو ورځو له پاره تم شي ، په دې وخت کې دې دوی د همایون د لښکرو د حرکاتو څارنه کوي ، خو کله چې دا خبره پخه شي چې دهمایون ټول لښکر د بنګال په لور خوزیدلې دې نو د لښکر پاته برخه دې هم د بندهیاچل څخه ووځي او د رهتاس په کلا کې ځانونه محصور کړي ، ځکه که چیرې د بنګال نه وروسته همایون د رهتاس دکلا په لور را وخوزیږي نو دوی دې ټول ددې کلا څخه دفاع وکړي.

شیرشاه سوري د خپل ځان نه وروسته هیبت خان د لښکرو سالار و ټاکه اوهغه ته یې د شهزادګۍ ګنګا اودهغې د اوما د خاصې پاملرنې په اړه تاکیدوکړ . شیرشاه سوري هیبت خان نیازی ته دا حکم کړې و چې کله چې هغه دخپل فوځ سره درهتاس کلا ته ور داخلیږي نو د شهزادګۍ ګنګا څخه دې وپوښتي چې ایا هغه غواړي د شاهي محل په هغې برخه کې و اوسیږي چې یو وخت په کې د خپل پلار سره یو ځای اوسیدله او یا بل کوم ځای کې اوسیدل غوره ګڼي.

هیبت خان نیازي ته ددې ټولو لارښوونو وروسته شیرشاه سوری او خواص خان دواړه د پنځه سوه سپرو سره یوځای د وندهیاچل د غرنیزو سیمو څخه دشپې په تیاره کې ووت.

همایون ته هم دشیرشاه سوری په اړه دا خبر راغلی و چې هغه د پنځه سوه سپرو او خپل سالار خواص خان سره یو ځای د بنګال د مرکزی ښار ګوډ په لور روان شوي دې نو په دې خاطر هغه دخپل لښکر یوه برخه دشیرشاه سوري د تعقیبولو په خاطر ور ولیږله ، خو شیرشاه سوري د خپل عقل اوپوهې په اساس د همایون له اړخه ددوې پسې د ورلیږل شوي فوځ شاته ولاړ اوبیا د هغه ځایه د سهسرام غرنیو لړیو کې ور ننوت. دهمایون له اړخه د تعقیبونکې فوځیانو دا فکر وکړ چې شیرشاه سوري دهغوې نه مخته په منډو دې نوهغوې هم خپل حرکت ګړندې کړ او د سون ددریاب دغاړې یوه کلې منیز ته ورسیدل. هغوې همدلته پړاو وکړ او دشیرشاه سوري د لښکر د رارسیدو په انتظار کې کیناستل.

څو ورځې وروسته همایون پخپله هم دخپل پاته لښکر سره یو ځای دمنیز سیمې ته ورغې. دلته د بنګال حاک سلطان محمود یو ځل بیا د همایون په دربار کې حاضر شو ، همایون یو ځل بیا ددغه بدنصیبه سلطان سره په ډیره ښه توګه او خوشحالۍ سره دهغه د بنګال د تخت د بیرته اخستلو وعده وکړه.

دهمایون لښکر د منیز ددې سیمې د شرقې برخو سره پوره نابلده و. ددې نه علاوه هغوې ته د شیرشاه سوري دځای ځیګې او درک په اړه هم معلومات نه و نو په دې خاطر د مخته تللو په وخت کې یې د ډیرې هوښیارتیا څخه کار واخست. همایون خپل څو کسه باوري سرداران چې په دې ډله کې معیدبیګ او جهانګیر بیګ هم شامل و د خپل لښکر د یوې ډلې سره د لمرنۍ عسکری ډلې په څیر ور ولیږل او هغوې ته یې دا تأکید وکړ چې هغوې دې د پاته لښکر څخه لس اته میله لرې اوسي او دشیرشاه سوری د لښکر څارنه دې کوي . ددې ترڅنګ همایون خپل ورور مرزا بندال ته حکم وکړ چې هغه دې دخپل لښکر سره یو ځای دمنیز د سیمې څخه دګنګا ددریاب څخه

تیر اوددې دریاب په بله غاړه دې د پټنې په لور ولاړ شي . دلښکر ددې ویش څخه د همایون اراده دا وه چې ددوی له اړخه په بنګال باندې د حملې په پایلو کې به د ګوډ څخه د شیرشاه سورې دلښکر وګړي حتما تیښته کوي ،نو په دې خاطر باید دهغوی د تیښتې ټولې لارې بندې کړل شي او ترڅنګ یې د شیرشاه سوری په دې پاته لښکر هم حمله وکړل شي او له منځه دې یوړل شي ترڅو په راتلونکې کې شیرشاه سوري ددې جوګه نه وي چې دهمایون په مقابل کې د جنګ له پاره ځان وښندي .

دشیرشاه سوری مخبرانو به د همایون دلښکر د هر قدم خبر شیرشاه سوري ته ور رساوه ، په دې خاطر شیرشاه سوري یوځل بیا د سهسرام دغرنیو سیمو څخه راووت اودهمایون د لښکر تر شا روان شو . شیرشاه سوري غوښتل چې دهمایون دلښکر څخه دمخه بنګال ته ځان ورسوي او په دې توګه هلته خپل میشت فوځ د مشکلاتو په وخت کې یاري کړي.

دبنګال د ښار ګوډ په لور د تللو له پاره هغه دا سې یوه لاره ونیوله چې د مغلو دلښکر تر څنګ تیریده خو مغل ددې لارې څخه خبر نه و. په دې لارې د تللو په اساس شیرشاه سوری یوځل بیا دهمایون دلښکر د لمړنیو ډلګیو څخه مخته ووت . اوبیا خبره دې ځای ته راغله چې دهمایون دغه لمړنیو ډلګیو ته خبر ورسید چې شیرشاه سوري همدلته چیرې نژدې دې اوددوی تر مخه روان دې . کله چې همایون دخپل لښکر سره یو ځای پټنې ته ورسید نو هغه دخپلو لمړنیو ډلګیو څخه نژدې اته میله لرې و او لا تراوسه خپل ټاکل شوي ځای ته نه و رسیدلې چې د هغه یو خبررسونکې یوه کلي ته راغې ، هلته یې وکتل چې یو څو اسونه په ونو پورې تړلي دي ، کله یې چې ددې آسونو په اړه د کلي دخلکو څخه وپوښتل نوهغوی ورته وویل چې په دې باغ کې شیرشاه سوری اودهغه سالار خواص خان دخپل لښکر سره یو ځای پړاو کړې و .

کله چې د همایون د لښکرو دغو لمړنیو ډلو دشیرشاه سوری په اړه دا خبر واورید نوهغوی حیران دریان شول او په دې اړه ورسره اندیښنې را پیدا شوې خو هغوی ددې پوښتنه هم ونه کړه چې اوس به دشیرشاه سوری اودهغه د سالار خواص خان سره څومره لښکر شتون ولري. هغوی وویریدل اودویرې په خاطر بیرته راستانه شول او په دې اړه یې خپل سالار معید بیګ ته اطلاع ورکړه.

معید بیګ فکر وکړ چې شیرشاه سوری د جنګ کولو په خاطر دلته پړاو کړې دې نو په دې خاطر یې خپل یو کس دهمایون په لور ور ولیږه تر څو دهغه څخه هدایت واخلی خو پخپله چې په کوم ځای کې وه هملته تم شو . هغه د شیرشاه د درک د معلومولو له پاره خپل جاسوسان ور ولیږل. خو تر دې وخته پورې شیرشاه سوری هغه ځای پرې ایښې و او دمونګیر په لور روان شوې و .

شیرشاه سوری د خپل پلان په مطابق د همایون د لښکر د لمړنیو ډلګیو تر مخه د بنګال د ګوډ ښار ته ور ورسید. هلته د ور رسیدو سره سم هغه خپل زوی جلال خان دخپلو کوچنیو سالارنو حاجې خان پټنې او نورو سردارانو سره یو ځای دخپل ټول هغه لښکر سره یو ځای چې هلته په بنګال کې مقیم و د تیلیاګړهي د درې د خوندي ساتنې په لور ور ولیږه . هغه خپل زوی جلال خان او ورسره نورو سردارانو ته حکم وکړ چې درې ته ورغلې ټولې لارې دې بندې کړي اوخپل توپونه په دومره پورته ځایو باندې نصب کړئ چې دهمایون په لښکر کې ویره او ترهه را پیدا کړي ، ددې ترڅنګ هغه ددې خبرې تأکید هم وکړ چې په هیڅ قمیت نه د درې نه شاته ولاړشئ او نه همایون ته د جنګ کولو فرصت ورکړئ.

همایون هم په ډیره ګړندۍ توګه د خپل لښکر سره یو ځای سفر کاوه ، او دګنګا جنوبي برخې ته دتیلیاګړهي څخه دیرش میله لرې ورسید. بیا هغه دجهانګیر قلي بیګ په مشرۍ یو لښکر و لیږه او هغوی ته یې لارښوونه وکړه چې د تیلیاګړهي په درې باندې ولکه وکړي ترڅو دهمایون فوځ ددې درې څخه خوندي تیر شي او د بنګال د مرکزي ښار ګوډ لورې ته ځان ورسوي.

خو کله چې دمغلو لښکر وکتل چې ددوی نه مخته په دې ځای دشیرشاه سوری زوی جلال الدین د خپل لښکر په مټو ولکه کړې ده ، او په ټولو لوړو او پورته ځایو باندې یې توپونه نصب کړي دي ، نو دهمایون دې لښکر په ډیره ناخوالۍ سر دشیرشاه په دې لښکر یرغل

وروستخو په دې جنګ کې د شیرشاه سوری زوې جلال خان د همایون دې لښکرو ته ډیره بده ماتې ورکړه او په دې ترتیب د همایون دا لښکر د تیلیاګړهي څخه بیرته په تیښته و تښتید.

دهمایون دې ماتې خوړلي لښکر ددرې څخه لږ څه شاته په تیښتې سره هملته خپلې خیمې و درولې او هملته یې پړاو وکړ ، دبله اړخه جلال خان هم اراده وکړه ترڅو دهمایون په دې لښکر باندې یرغل وکړي، خونورو سالارانو هغه په دې خاطر ددې کار نه منعه کاوه چې هغه د شیرشاه سوري له اړخه ددې درې د خوندي ساتنې له پاره ټاکل شوې دې نه د جنګ او یرغل له پاره. خو جلال خان دهغوې خبره و نه منله ، هغه زرکسه سواره ددرې د ساتنې له پاره پریښوول او نور پاته لښکر یې له ځانه سره واخست او دهمایون په دغه لښکر باندې یې یرغل ور ووست. ددرې نه بیرون ددواړو لښکرو تر منځ سخت جنګ ونښتخو په دې جنګ کې جلال خان دهمایون لښکر ته ډیره بده ماتې ورکړه. کله چې همایون ته دخپل لښکر د ماتې په اړه معلومات ورسید ، نو هغه ددې لښکر د ملاتړ له پاره څه نور تازه عسکر راولیږل چې بله ورځ سهار وختي هغه ځاې ته را ورسیدل چې جلال خان په کې جنګ پیل کړې و .دغه نوې راغلي لښکر دخپل لښکر اسونه وتړل ، خپل زرې کالي یې راپرانستل ، داسونو څخه یې زینونه هم را ښکته کړل ځکه هغوې د سفر په خاطر پوره ستومانه شوي و ، نو په پوره بې خبرۍ سره په خواړه خوب ویده شول. خو دد ې برعکس جلال خان ماسپښین یو ځل بیا ددرې څخه راووت او دهمایون په دغه نوې راغلي لښکر باندې یې یرغل راوست ، دهمایون څو کسه عسکرو چې دخپلو اسونو سره نژدې و خپل ځانونه د جنګ له پاره تیار کړل خو ډیرو یې ددې ناڅاپي جنګ دویرې په تیښته لاس پورې کړ ، جلال خان په دې جنګ کې هم د همایون لښکر ته ډیره سخته ماتې ورکړه اوددې لښکر ټولې خیمې ، آسونه ، جنګي وسایل ،خوراکي مواد ، فیلان او هرڅه چې ترې پاته شوې وو هغه یې له ځانه سره راوړل. په دې جنګ کې جلال خان د یوڅو تښتیدلو عسکرو نه پرته پاته نور ټول د تیغه تیر کړل.

که څه هم جلال خان ته دهمایون په لښکر باندې سوبه د خپل پلار شیرشاه سوري د حکم دخلاف ورزۍ په خاطر تر لاسه شوې وه ،خو په اخلاقي توګه یې ډیر زیات اغیز شیندلې و . دشیرشاه سوري دلښکرو دغه لمړنې بریالیتوب دهغوې همت او میړانې کې نور هم زیاد ښت راوست. اوس نو دهغوې په سترګو کې نه یواځې دا چې د همایون د فوځ غلبه له منځه تللې وه بلکه دهمایون ویره یې هم دزړونو څخه وتلې وه .

۲۲

هغه ورځ چې شیرشاه سوري او خواص خان د وندهیاچل دغرنیو سیمو څخه د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور حرکت وکړ ، دهمدې ورځې په سهار شهزادګۍ ګنګا او د هغې اوما دواړو د سهار چاې خوړ چې دخیمې بیرون د ساتونکو ډلې څخه یو ساتونکې د خیمې ددروازې لورې ته راغې ، شهزادګۍ ګنګا په ډیر غور سره د هغه په لور وکتل او ورته یې وویل چې ایا زمونږ سره څه کار لرې ؟دهغې ددې پوښتنې په مقابل کې ساتونکې وویل چې یو کس غواړې د شهزادګۍ ګنګا سره ووینې ، هغه وایې چې نوم یې فدایی خان دې. د فدایی خان د نوم د اوریدو سره سم شهزادګۍ دخپله ځایه راپورته شوه اودهغه ساتونکې په لور یې وکتل او ورته یې وویل: فدایی خان هلته مه تم کوئ سمد ستي یې دلته زما خیمې ته را ولیږئ. ددې خبرې سره سم هغه ساتونکې ولاړ او د لږ ځنډ وروسته د کوچیانو دقبیلې مشر فدایی خان د خیمې په دروازې کې راښکاره شو ، هغه خپل سر د درنښت له پاره ښکته کړ او ویې ویل چې: شهزادګۍ ماته اجازه شته چې خیمې ته در ننوځم. شهزداګۍ ګنګا او دهغې اوما دواړو چې کله د فدایی خان غږ واورید نو دواړه را پورته شوې او ودریدې. شهزادګۍ په خندا سره دفدایی خان په لور وکتل او ورته یې وویل: زما دروندہ فدایی خانه ! ته هلته په دروازې کې ولې ولاړ یې ! دلته راشه او زما تر مخ کینه. زه غواړم له تا څخه ډیر څه وپوښتم ، دهغې په دې خبره فدایی خان ور مخته شو ، شهزادګۍ

ګنګا او اوما دواړه بيرته په خپلو ځايو کې کيناستې ، فدايي خان هم دهغوي تر مخه کيناست. بيا نو فدايي خان په خپله د خبرو پيل وکړ.

شهزاداګۍ ګنګا ! دخواص خان دعسکرو يوه ډله ماته راغلی وه اوماته يې دا پيغام راوړې و چې شهزداګۍ ګنګا د خواص خان په لښکرو کې ده او غواړي په کومه ډيره مهمه موضوع له ما سره خبرې وکړي .په دې خاطر زه دلته حاضر شوې يم . دهغه ددې خبرو وروسته شهزداګۍ ګنګا ورڅخه وپوښتل چې:

فدايي خانه !ته پوهيږې چې زما دتر لاسه کولو له پاره درې مقابلې شوې دي. دهغې په دې خبره فدايي خان وويل چې: هو ! شهزادګۍ ماته معلومه ده چې ستا د ترلاسه کولو له پاره درې مقابلې شوي دي. شهزادګۍ ترې بيا وپوښتل چې ته پوهيږې چې زما د ترلاسه کولو په دې مقابلو کې يو نقاب پوښه انسان هم ګډون کاوه ، فدايې خان په ډير غور سره د شهزادګۍ په لور وکتل او ورته يې وويل: هو ! شهزادګۍ ، ماته پوره پوره معلومه ده او شونې ته چې ته به له ما داپوښتنه هم کوې چې هغه نقاب پوښه انسان څوک و چې ستا د ترلاسه کولو درې واړه مقابلې يې په ډيره ښه توګه وګټلې ؟ اوددريمې مقابلې د ګټلو وروسته چې ترې تا د نوم ، ادرس او د اوسيدو د ځاې په اړه پوښتنه وکړه نو هغه دد ې خبرې په ويلو سره له تا نه رخصت شو چې « زه دې نه خوښوم » ايا همدا خبره ده ؟ دهغه په دې خبره شهزاداګۍ ګنګا اودهغې اوما دواړه ډيرې غمژنې شانته شوې او ويې ويل چې هو ، همداسې ده. فدايي خانه خبره همداسې ده او ته به په دې هم خبر يې چې ته زما دتر لاسه کولو د مقابلو په دويمه ورځ هلته پنډال ته راغلې اودهغه نقاب پوښ سره د ې پټې خبر ې وکړې.

فدايي خان ورته وويل چې هو ! بلکل مې ورسره خبرې کړې دي ، نو اوس تاسو له ما څخه څه غواړئ ؟ دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا ورته وويل:

فدايي خانه ! زه نه پوهيږم چې هغه نقاب اغوستونکې څوک و چې درې ځلې يې زما دترلاسه کولو مقابلې (سويمبر) وګټلې. ما دهغه دنوم د پيدا کولو او د هغه ددرک د لګولو له پاره ډيرې هڅې وکړې خو هغه ماته هيڅ ونه ويل اونه يې راته کوم معلومات راکړ ، خو ددريمې مقابلې دګټلو وروسته يې د تللو په وخت کې همدومره راته وويل « چې زه دهغې نه خوښيږم » . نو فدايي خانه !څرنګه چې ته زما د تر لاسه کولو د مقابلې دغه نقاب پوشه ګډون کونکې پيژنې نو په دې خاطر ما غوښتل ستا څخه معلومات تر لاسه کړم چې هغه څوک دې ؟ دهغې په دې خبره سمدستې فدايي خان ځواب ورکړ چې شهزادګۍ ! ستا دتر لاسه کولو ددرې واړو مقابلو ګټونکې همدا صاحب خان دې .چې اوس د خواص خان په نامه ياديږي. صاحب خان چې يو وخت زما غلام و او زما د کوچيانۍ قبيلې غړې و ، هغه خواص خان چې يو وخت يې ګيدړې وژلې او دهغوې څخه به يې څرمنې ويستلې او خپله ګيده به يې پرې پاللـــه ، شهزادګۍ دا هغه خواص خان دې چې يو وخت يې له تاسره ډيره زياته مينه کوله. خو تا دهغې مينه مسترد کړه اوهغه دې بلې لورې ته ورټيل واهه. هغه دې په خوله په څپيړه وواهه اوديو انسان په څير دې هغه ددې وړ و نه ګڼله چې هغه هم تا ته د رانژدې کيدو وړتيا لري.

شهزادګۍ ګنګا ! ته خو دا خبره منې چې خواص خان ستا د تر لاسه کولو له پاره درې واړه مقابلې په پوره ميړانه وګټلې ، ستر ستر نښه ويشتونکې او ماهرين يې په ډګر کې په ډيره اسانۍ سره مات کړل، ستا د ترلاسه کولو د مقابلو له پاره برخه اخستونکو د راې سين شهزاده ، د ميواړ شهزاده او دکالنجر شهزاده ، درې واړو خواص خان په خپل مخکې يو خنډ ګاڼه ، نو په دې خاطر د خواص خان په لاسو د ماتې وروسته کله چې خواص خان بيرته خپل ځاې ته ستنيده ،نو هغوې درې واړو دهغه مخه ونيوله اوغوښتل يې خواص خان له منځه يوسي. خو خواص خان په ځانته ځان دهغوي درې واړه مقابله وکړه او درې واړه يې د مرګ کندې ته ورکيوستل. دهغه په دې خبره شهزادګۍ وويل چې: فدايي خانه ! زه ددې ټول حال څخه خبره شوې يم ځکه چې ما د خواص خان تر شا څوکسه ساتونکې ور

استولي و ترڅو هغوې ماته خبر راکړي چې دا څوک دې او دکومه ځايه راغلې دې. خو په ناهيلۍ سره بايد ووايم چې زما د سويمبر ددرې واړو مقابلو ددغه نقاب پوشه انسان په اړه هغوې هم ماته سهي معلومات را نه کړاې شول.

فدايي خان په پريکنده توګه وويل: ګوره شهزادګۍ ګنګا! اوس چې ته په ډېره ښه توګه په دې پوه شوې يې چې ستا سويمبر کوم شهزاده نه دې ګټلې بلکه خواص خان په څېر يو معمولي وګړي تر لاسه کړی دې، نو زه اوس نه پوهېږم چې ستا آند او ستا احساسات به په دې اړه څه ډول وي خو شهزادګۍ زه تاته همدومره ويل غواړم چې د خواص خان په څېر يو ميړنې، بهادر، مخلص او ځان ځارونکې ځوان کله کله پيدا کيږي. شهزادګۍ! ايا ته له ماڅخه نور څه معلومات هم غواړې و پوښتې او که څنګه؟ شهزادګۍ ورته په ډېره غمژنه او انديښمنه توګه وويل: نه! هغه څه چې ما غوښتل په اړه يې معلومات تر لاسه کړم هغه مې تر لاسه کړل. دهغې ددې خبرې سره سم فدايي خان را پورته شو او ويې ويل چې زه به ولاړ شم، ددې خبرې سره سم را پورته شو او دخيمې څخه را بيرون شو.

د فدايي خان د تللو وروسته په خيمه کې يو ډول چپه چپتيا خپره شوه، خو وروسته بيا اوما دا چپتيا ماته کړه او شهزادګۍ ګنګا ته يې وويل: ګوره شهزادګۍ! اوس چې تا ته معلومه شوه چې ستا د سويمبر درې واړه برخې خواص خان ګټلي دي، دا همغه خواص خان دې چې ستا بدې راځې او کرکه ترې لرې. خو دا همغه خواص خان هم دې چې ته يې يو وخت د زړه له کومې د ځان له پاره غوښتلې خو اوس دزړه له کومې له تا څخه کرکه لرې اوس ووايه چې ددې هر څه د ډاګيزه کيدو وروسته ستا احساسات څه ډول دي؟ ايا اوس هم ته خواص خان يو ذليل او حقير انسان ګڼې؟ ايا ته اوس هم په خپلې هغې خبرې باندې ولاړه يې چې ته يوه شهزادګۍ يې او هغه د ګيدړو ښکارکونکې يو معمولي انسان دې چې له تا سره د محبت او مينې کولو هيڅ ډول حق او وړتيا نه لري.

تر دې ځايه دخبرو کولو وروسته اوما د لږ څه وخت له پاره تم شوه، خو د لږ ځنډ وروسته يې بيا دخبرو لړۍ واخسته او ويې ويل: ګوره شهزادګۍ ګنګا! زه غواړم په دې وپوهيږم چې اوس ته دخواص خان په اړه څه فکر لرې! ته ترې اوس هم نفرت او کرکه کوې، اوس هم ته هغه ددې وړ نه ګڼې چې هغه له تا سره محبت وکړي، ستا سره دخپلې مينې څرګندونه وکړي، شهزادګۍ ورته په ځواب کې وويل:

ګوره اوما! اوس حالات بدل شوي دي، اوس خواص خان يو معمولي انسان نه دې. په دې کې هيڅ شک نه شته چې يو وخت هغه ګيدړې ښکارولې او خپل ژوند يې ددې لارې تمويلاوه، په دې کې هم هيڅ شک نه شته چې ما دهغه څخه نفرت او کرکه کوله. هغه مې بې عزته کړې و او هغه مې په خوله په څپيړه وهلې و. خو اوس دا ټول هر څه بدل شوي دي، اوس خواص خان ګيدړې نه ښکاروي بلکه هغه د شيرشاه سوري دلښکر ستر سالار دې بلکه د اسې يې وګڼه چې هغه ته اوس شيرشاه سوری خپل زوې ويلې دې. اوس نو هغه په هيڅ ډول يو معمولي او کمتر انسان نشي تصور کيدې.

دهغې ددې خبرو وروسته اوما يو ځل بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

ګوره شهزادګۍ ګنګا! ما له تاڅخه دا نه دې پوښتلې چې هغه کمتر انسان دې او که برتر. ته به خبره شوې يې چې ستا د سويمبر درې واړه برخې خواص خان ګټلي دي، او له دې هم خبره شوې يې چې خواص خان ستا د سويمبر په ګټلو کې ډېرو سترو سترو نښه ويشتونکو، ځواکمنو پهلوانانو ته ماتې ورکړه، نو اوس د همدې خواص خان په اړه ستا آند، احساسات، او جذبات څه ډول دي؟

دهغې ددې پوښتنو په مقابل کې شهزادګۍ تر لږه ځنډه پورې چپه خوله وه خو وروسته يې بيا په خبرو پيل وکړ او ويې ويل:

ګوره اوما! تر ټولو لمړۍ خبره داده چې ته اوس زما وينځه نه يې بلکه زما خور يې. او خواص خان هم تاته خپله خور ويلې دې. په همدې خاطر زه هم تاته خپله خور وايم، خو تر هغې چې ستا د پوښتنې پورې اړه لري، دا چې زما احساسات او جذبات څه ډول دي؟ نو زه به همدومره درته ووايم چې:

په دې کې هيڅ شک نه شته چې زما د سويمبر د ګټلو نه مخته خواص خان چې هغه وخت صاحب خان و ما نا غوره انسان ګاڼه. هغه وخت چې هغه د شيرشاه سوري د وسله والو ځوانانو څخه زما عزت خوندي وساته ، نو په هغه وخت کې که څه هم هغه پر ما ډير زيات احسان کړې و اوزه دهغې ددې احسان ممنونه او شکر کونکې وم خو کله يې چې زه ځانته ځاې ته يوړم او له ما سره يې دخپلې مينې ښرګندونه وکړه نو زه ډيره و قهريدم او دهغه سره مې ډير ناروا سلوک وکړ، هغه وخت ما په ريښتيا سره دهغه څخه کرکه کوله ،ځکه چې هغه وخت هغه هيڅ حيثيت نه درلود ، هغه ګيدړې ښکارولې اوخپل ژوند يې پرې تيراوه او هغه وخت ما هغه ډير کمتر انسان ګاڼه. هغه وخت د يوې شهزادګۍ په توګه زما تصور او خيالات تر ډيره حده پورې بې لارې شوې و.

خو ګوره اوما خورجانې ! اوس نو معامله بدله ده .اوس د صاحب خان څخه خواص خان جوړ شوي دې او دشيرشاه سور ي د لښکرو اعلې سالار اوقومندان دې ، يو اځې دا نه بلکه شيرشاه سوری هغه د خپل زوې په څير منلې دې . اوددې ټولو څخه اخوا هغه زما د ترلاسه کولو درې واړه مقابلې هم د يوه نقاب پوشه انسان په بڼه کې په پوره ميړانه ګټلې دی. زه پخپله دهمدې نقاب پوشه انسان د پيدا کولو په لټون کې وم. که څه هم هغه زه ځوځلې دخپلې مخې څخه ايسته و غورزولم خو دهغه دبرياليتوب په اساس ما په غايبانه توګه هغه دخپل ځان له پاره خوښ کړې دې ، دهغه په مينه کې را ښښتې يم ، خو ګوره ددې معلوماتو وروسته هم چې زه په دې پوه شوم چې زما د سويمبر ددرې واړو مقابلو ګټونکې خواص خان دې ، بيا هم زما په مينه او محبت کې کوم کمښت نه دې راغلې ، ګوره اوما خورې ! اوس نو زما د مينې او محبت مرکز پخپله همدا خواص خان ګرزيدلې دې.

اوما خورې ! زه به تا ته په ډاګيزه توګه ووايم چې خواص خان زما د سويمبر د درې واړه مقابلو په ګټلو سره زما د کبر او لويي ټول بتان مات کړې دې، اوس هم هغه ګيدړې ښکارونکې صاحب خان د انساني عظمتونود امين په څير د عزت خاوند دې .

اوما خورجانې ! اوس نو خواص خان زما دپيغلتوب خوشبوې ، زما د وجود سيورې ،اوزما ادراک او وجدان ګرزيدلې دی ، هغه زما دعمر روان سمندر دې ، اوس هغه زما د بندو شونډو نطق ، زما دمحبت څخه ډک راز ، اوزما د ځان د رګونو وينه ده . اوس به نوماته دهغه پرته ژوند کول داسې وي لکه د ګلابو څخه محروم فصل ، لکه دکتاب څخه بې برخې فکر او فن ، لکه د سهراب څخه بې برخې صحرا ،لکه د خوب څخه بې برخې سترګې ،لکه د ځواب پرته کوم ليک ، لکه دحجاب څخه دبې برخې کومې پيغلې حيا . اوس نو زما د آندونو پيمانې بدلې شوي دي ، زما د احساساتو د لمس لذتونه اوخوندونه بدل شوي دي. ما د درواغژنې خپل غرضۍ ګنډې را سپړودې دي ،اوس زه په دې پوهيږم چې خواص خان زما د جذبو دبې وسيو او د غمونو دلرې کولو يواځنې مسيحا دې او زما په تيارو کې ديوه روښانه چراغ په څير دې .

تردې ځايه د خبرو کولو وروسته شهزادګۍ ګنګا خاموشه شوه . اوما ورته په ډيره خوشحالونکې توګه کتل ،اوما دا و انګيرله چې دد ې ټولو خبرو کولو وروسته شهزادګۍ خپل رنګونه لکه د تيتليو ، دخاصو او نه پيداکيدونکو ليکنو ، دخوشحاليو په نوې خپرې شوې لمن کې سره را ګنډل. په دې وخت کې اوما دخبرو لړۍ بلې لورې ته يوړه اوشهزادګۍ ګنګا ته يې وويل:

ګوره ! زما درنې ګنګا خورجانې ! زه په دې خبره ډيره زياته خوشحاله شوې يم چې ته اوس زما د ورور خواص خان څخه کرکه نه کوې بلکه برعکس دهغه محبت ستا په زړه کې ناست دې ، او په دې دې هم اقرار کړې دې چې دهغې محبت او مينه ستا د جذباتو په سمندر کې داسې ور ننوتې چې دهغه په واسطه ستا د خپل غرضۍ او کبر بت ورمات شوې دې. خو ګوره خورې ! يو وخت حال داسې و چې صاحب خان يعنې اوسني خواص خان له تا سره د ليونتوب تر پولو مينه کوله ،خو تا دهغه په مخ څپيړه ورکړه اودهغه څخه دې خپله کرکه ډاګيزه کړه ، اوس ماته داسې بريښې چې دهغه دغه انتهايي محبت په انتهايي نفرت اوکرکې بدل شوې دې ، اوس نو چې ته دهغه مخې ته ورځې اودهغه تر مخ د خپلې مينې ښرګندونه کوې نو زه ويريږم او انديښمنده يم چې هغه به ستا دمينې ځواب درنه کړي.

د اوما ددې خبرو او اندېښنو په اساس شهزادګۍ ګنګا د لږ څه وخته پورې ددود کونکی اور په ځیر، د اندېښنو په تور سیورې او د یوائېتوب په دښتو کې ، د بیګانه کوهیانو په څیر ورانه ویجاړه شوې وه . خو هغه په خپل ځان باندې کنترول وموند ، څادر یې په سر کړ او د خپلې ځیرې څخه یې د اندېښنو دغه تور سیورې لرې او په ځای یې خندا او خوشحالې را وړه او بیا یې وویل:

اوما ! زه پوهیږم چې اوس به زه د خواص خان له اړخه د همغه ډول سلوک سره مخ کیږم ،خو زه به خپله حوصله له لاسه نه ورکوم.اوس خو به زه په هر صورت خواص دخپل ځان له پاره ترلاسه کوم. ځکه چې هغه زما دمحبت او مینې مرکز دی ، زه به دهغه سره د نژدې او سیدو هڅه وکړم او دهغه خدمت کې به ځان مصروف کړم اودهغه په زړه کې به دخپل محبت او مینې ولولې بیرته څپانده کړم ، دهغه په زړه کې به دخپل محبت ګلونه کیږدم ، زه هیلمنه یم چې په دې خپل مقصد کې به بریالۍ شم.

تر دې ځایه د خبرو کولو وروسته ،شهزادګۍ ګنګا د خپله ځایه راپورته شوه او د اوما په لور دکتلو سره یې وویل:

ګوره اوما جانې ! ته همدلته اوسه ، زه یوائې د خواص خان خیمې ته ورځم اودهغه د پخلا کولو هڅه کوم.زه به د خواص خان په پښو کې پریوځم او دهغه څخه به بښنه وغواړم اودهغه تر مخه به لاسونه ورغځوم ، په هره توګه چې زه وتوانیږم دهغه دراضي کولو هڅه به وکړم. په دې خاطر ته همدلته اوسیږه ، له ماسره مه ځه ، ځکه ستا په خاطر به زه د شرم او حجاب په اساس دهغه څخه په سهي توګه بښنه و نه شم غوښتلې. اونه به ترې په سهې توګه التجا وکړای شم. دشهزادګۍ ددې خبرو په کولو سره اوما دخندا نه شنه شوه. او ورته یې وویل چې ته بلکل سهي خبره کوې ،ورځه ورشه ، وخت له لاسه مه ورکوه ، ځکه هیڅ څرګنده نه ده چې ددې وروسته به حالات کوم لورې ته اوړي. زه له تاسره په دې آند کې شریکه یم چې ته سمدستې او په همدې وخت کې د خواص خان نږدیوالې تر لاسه کړې. کله چې شهزادګۍ ګنګا ددروازې په لور ور روانه شوه نو ددروازې تر څنګ دخیمې ساتونکې را څرګند شو ورته یې وویل چې شهزادګۍ ګنګا !د لښکرو سالار هیبت خان غواړي له تاسره ووینې.

ددې ساتونکې دخبرو سره سم شهزادګۍ د خپلې اوما په لور په حیرانتیا سره وکتل او ورڅخه یې وپوښتل چې اوما خورې ! ددې هیبت خان به له ماسره څه کاروي؟دا ولې غواړي چې له ماسره ووینې؟ نه هغه ما پیژني اونه زه دهغې په اړه څه معلومات لرم. نوبیا ولې له ماسره کتل غواړي ؟ په همدې وخت کې د خیمې څخه بیرون یو اواز راغې. « شهزاګۍ ګنګا ! زما خورې ! زه هیبت خان ستا دخیمې نه بیرون ددروازې تر څنګ د پردې ترشا ولاړ یم. او غواړم له تاسره خبرې وکړم. کله چې هیبت خان شهزداګۍ ګنګا ته دخور په نوم غږ کړ نو دهغه په دې خبره شهزاګۍ ډیره خوشحاله شوه ،رامخته شوه او دخیمې دپردې ترشا ودریده ،اوما یې هم تر څنګ په لږ څه واټن کې ودریده. بیا شهزاګۍ ګنګا وویلې: هیبت خانه وروره ته څه ویل غواړې ؟ هیبت خان ورته وویل:

زما ګنګا خورې !لږ څه وروسته به زمونږ لښکر له دې ځایه کوچ کوي ،مونږ به درهتاس د ښار په لور ورځو. ما غوښتل له تانه و پوښتم چې رهتاس ته د رسیدو وروسته به ته همله په خپل قصر کې قیام کوې اوکه بل کوم چیرې د قیام کولو نیت لرې. دهیبت خان ددې خبرو څخه ګنګا ته یوډول اندیښنه راپیدا شوه ، هغې په حیرانونکې توګه اوما ته یوځل بیا وکتل بیا یې ددروازې تر څنګ د دریدو سره سم وپوښتل:

هیبت خانه وروره ! ایا ته ماته ویلې شې چې په خپله خواص خان چیرې دی او ایا زه دهغه سره کتلای شم. دهغې په دې خبره هیبت خان ورته وویلې چې: شهزادګۍ ګنګا ، زما خورجانې ! شیرشاه سوري او خواص خان دواړه دخپلو لښکرو سره یوځای دشپې په تیاره کې د بنګال دمرکزي ښار ګوډ په لور تللي دي ، ایا دتللو په وخت کې امیر خواص خان له تاسره نه و کتلي ؟دهغه په دې خبره شهزادګۍ ګنګا په ډیره بې وسۍ سره وویلې چې نه ! هیبت خان یوډول وضاحت وکړ او ورته یې وویل چې خورجانې ، کیدای شي هغوی په بیړه کې و چې له تاسره یې نه دي کتلي. اوکه چیرې له تاسره یې کتلي وای نو کیدای شي چې تا هم دهغه سره یو ځای د تللو اراده کړې وای او په

دې توګه هغه په یوه ستونزه کې را نښتې واې. ګنګا خورجانې ! زه پوهیږم چې امیر خواص خان له تاسره د هغه وخته مینه کوي چې هغه زمونږ فوځ کې نه وو راشامل شوی.

ګوره ګنګا خورې ! د دې ځایه د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور د کوچ کولو نه مخته شیرشاه سوري ماته ستا په اړوند څه حکمونه کړي دي. اوس چې دلته کوم لښکر پړاو کړې دې د دې لښکر عمومي قومندان زه په خپله یم. اقا شیرشاه سوري د بنګال په لور د کوچ کولو نه مخته ماته حکم کړې چې زه ستا او د اوما دواړو ډیر ښه خدمت وکړم. ماته اقا د څو ورځو له پاره دلته د تم کید و حکم کړې د ې ، بیا یې ویلي دي چې زه د رهتاس په لور ولاړ شم. اوس نو زه غواړم د خپل لښکر سره یو ځاې همدا ګړی کوچ وکړم نو په دې خاطر ما غوښتل له تاسې نه وپوښتم چې ته به هلته چیرې اوسیدل غواړې ، ځکه چې اقاشیرشاه سوري دتللو په وخت کې ماته ویلي و چې که چیرې شهزادګۍ ګنګا په خپل پخواني قصر کې قیام کوي نو د محل په کومه برخه کې چې هغه قیام کول غواړې همغه برخه ورته خالي کړئ او که چیرې هغه په بل کوم ځاې کې اوسیدل غواړي نو هملته ورته د اوسیدو له پاره ډیر ښه انتظام وکړئ.

د هیبت خان د دې خبرو په اساس شهزادګۍ ګنګا تر یوه وخته پورې په فکرونو کې ډوبه وه ، بیا یې د هیبت خان څخه وپوښتل:

هیبت خانه وروره ! زه دا منم چې خواص خان د کوچیانو د قبیلي څخه راووت او په لښکر کې شامل شو ، هغه د دې مخته هیڅ معلوم ځاې ځیګې نه درلود خو اوس هغه د شیرشاه سوري په لښکر کې سپه سالار دې. نو هغه خو به خپل ټول ژوند په خیمه کې نه تیروي ، د هغه له پاره به هم کوم خپلواک ځاې ورکول شوي وي ، د هغې په دې خبره هیبت خان وویلې :

ګنګا خورې ! ستا دا خبره سهي ده ، شیرشاه سوري د خواص خان له پاره د اوسید و د ډیر ښه ځاې د ورکړې انتظام کړې دې. ګنګا ترې په ډیره بې صبرۍ سره وپوښتل چې: شیرشاه سوري د خواص له پاره د اوسیدو د څه ډول ځاې انتظام کړې دې ؟هیبت خان ځواب ورکړ او ویې ویل:

ګنګا خورې ! ستا د پلار د براهمن وزیر چورامن محل شیرشاه سوري اوس خواص خان ته ورکړې دې ، نو خواص خان به د امن په وخت کې همدلته اوسیږي ، ګنګا سمدستي ځواب ورکړ او ورته یې وویل:

هیبت خانه وروره ! که چیرې شیرشاه سوري خواص خان د براهمن وزیر چورامن محل ورکړې وي نو بیا به زه هملته د چورامن په محل کې و اوسیږم ، ځکه چې هغه ځاې اوس د خواص په ملکیت کې دې او شیرشاه سوري زه په خپله خواص خان ته ورتسلیم کړې یم. هیبت خان یو ځل بیا ځواب ورکړ چې ګوره خورې ! ته چې څنګه وایې همغسې به کیږي. اوس زه ځم ، لږه شیبه وروسته به لښکر د دې ځایه کوچ کوي ، تا او اوما ته به هملته د چورامن په محل کې د اوسیدو له پاره بهترین انتظام کیږي. د دې خبرې سره سم هیبت خان د هغه ځایه ولاړ ، شهزادګۍ ګنګا او اوما دواړه بیرته د خیمې منځنۍ برخې ته ورغلې او هملته کیناستې ، شهزادګۍ ګنګا ډیره اندیښمنه او په غمونو کې ډوبه معلومیده ، اوما ته یې مخ کړ او ورته یې وویلې :

اوما خورې ! ما هیڅ فکر نه کاوه چې د شپې په تیاره کې به شیرشاه سوري او خواص خان د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور کوچ وکړي ، اوس څرګنده نه ده چې خواص خان به د بنګال څخه بیرته څه وخت را ستنیږي او نور به تر څه وخته پورې زه د هغه په محبت او مینه کې سوزیږم. معلومه نه ده چې حالات کومې لورې ته درومي ، دا هم څرګنده نه ده چې خواص خان به زما مینې ته دومره ارزښت ورکړي او که نه. اوما ورته ډاډ او تسکین ورکاوه او ورته یې وویل چې: خورجانې !ته اندیښنه مه کوه ستا په دې کار کې به زه ستا پوره پوره ملاتړ کوم او زه هیلمنده یم چې زه به وتوانیږم چې خواص خان له تاسره بیرته راضي کړاې شم. د اوما د ځواب په اوریدو سره شهزادګۍ ګنګا لږ څه ډاډمنه شانتې شوه ، بیا دلږې شیبې وروسته لښکر د هغه ځایه خپل پړاو پورته کړ او د رهتاس په لور یې کوچ وکړ.

۲۷

همایون تر او سه پورې د خپل لښکر سره حمله د تیلیاګړهی درې سره نژدې پړاو کړې و. ځکه چې د درې لاره د شیرشاه سوري زوې جلال خان بنده کړې وه نو په دې خاطر همایون نه شو کولاې په اسانۍ سره د بنګال مرکزي ښار ګوړ ته ځان ورسوي.

د بله اړخه شیرشاه سوري چې د ۱۵۳۸ ز کال د مئې د میاشتې په شاوخوا کې د بنګال د مرکز ګوړ ښار ته رسیدلی و په خپلو کارونو کې مصروف و. هغه د ګوړ په ښار کې د اوسیدو په وخت د خپلې تاج پوشۍ مراسم تر سره کړل او لکه څنګه یې چې په خپلې سیکې باندې لیکلې شوې عبارت ډاګیزه کوي ، د تاج د په سرکولو د مراسمو نه وروسته یې خپل ځان د فرید الدین ابو المظفرشیرشاه سوري په لقب و ناموه.

د دهلې سره د بنګال د وسلولو پخوانې یو اځنې پادشاه سلطان التمش و او د هغه د وخت نه پوره درې سوه کاله وروسته شیرشاه سوري ته لمړی او اخر دا امتیاز ور په برخه شو چې هغه په عربی او هندې دواړو ژبو باندې خپل نوم په خپله سیکه ولیکه. څرنګه چې شیرشاه سوري د همایون د لښکر د رارسیدو تر مخه غوښتل د ګوړ ښار خالي کړي نو په دې خاطر یې د تاج د په سرکولو مراسم هم مخته تر مخته تر سره کړل.

د تاج د په سرکولو موضوع د سیاسې اړخه ډیره اړینه ګڼل کیده. ځکه د تاج د په سرکولو څخه دا ډاګیزیده چې په بنګال کې د سلطان محمود حکومت عملا له منځه تللې دې ، او د هغې د له منځه تللو څخه چې کومه سیاسي خلا را منځته شوې وه هغه د شیرشاه سورې د همدې عمل له مخې له منځه ولاړه. تر څنګ یې د بنګال اوسیدونکې د دې کار سره عادې شوي و چې د تخت د ترلاسه کولو له پاره چې هر څو مره خلک وو ژل شي ، یا کورنې انقلاب راشي خو په هیڅ صورت باید د ګوړ تخت خالي پری نه ښول شي. د په تخت د کیناستو په هماغه دویمه ورځ شیرشاه سوري د ښار د خالي کولو حکم وکړاو تر څنګ یې د خپل لښکر ټول حربي الات ، مالونه او وسایل سره را ټول کړل.

د ګوړ په ښار کې یې د خپلې وړتیا د ټولو شیانو د راټولو اورا غونډولو وروسته شیرشاه سوري د خواص خان سره یو ځاې د ښاره ووت. د ښار څخه د وتلو سمدستې وروسته شیرشاه سوری اوخواص خان دواړو د شیرپور په لور حرکت وکړ ، شیرپور د بنګال د اوسنې قاسم بازار څخه نژدې شپاړس میله غرب لورې ته پروت. د شیرپور په لور د خوځیدو سره سم شیرشاه سوري خپل زوې جلال خان ته هم یو پیغام ور واستوه ،چې هغه دې هم د تیلیاګړهې څخه را ووزي او د شیرپور په لور دې ځان را ورسوي. د شیرشاه سوري د دې حکم سره سم جلال خان د تیلیاګړهي دره خالي کړه او د خپل پلار سره د یو ځاې کیدو له پاره شیرپور ته ورسید.

کله چې همایون ته خبر راغې چې شیرشاه سوری د ګوړ ښار خالي کړې دې او د هغه زوې جلال خان هم د تیلیاګړهي د درې څخه وتلې دې نو بیا یې خپل لښکر ته حکم وکړ چې د تیلیاګړهي د درې څخه دې په چټکۍ سره ووځي او د بنګال مرکزي ښار ګوړ ته ځانونه ورسوي. شیرشاه سوري د خپل زوې جلال خان او خواص خان سره یو ځاې تر څو ورځو پورې حمله په شیرپور کې پاته شو او د حالاتو څارنه یې کوله. کله چې د هغه جاسوسانو هغه ته دا خبر ورکړ چې همایون د خپل لښکر سره یو ځاې ګوړ ته را رسیدلی دې نو بیا شیرشاه سوري د جلال خان او خواص خان سره یو ځاې د شیرپور څخه را ووت او د بهارکنډ د لارې څخه یې بیرته خپل ځان د رهتاس کلا ته ورساوه.

۲۸

او ما په منډه منډه باندې هغه محل ته ور ننوته چې یو وخت د برهمن وزیر چوران د اوسیدو ځاې و ،خو اوس هغه د خواص خان ملکیت ګرزیدلی و. د هغې د غه حال ته په کتلو سره ګنګا د یوې کمرې څخه په بیړه راووتله او د محل څخه بیرون باغچه کې یې د اوما لاره و نیوله. په دې وخت کې شهزادګۍ ګنګا دا هم وکتل چې د محل نه بیرون د ساتونکو سالار پخوانې ساتونکي لرې کول او په ځاې یې

نوي کسان ګمارل ، خو د اوما دې ستومانه منډو شهزادګۍ ورخطا کړې وه ، شهزادګۍ ګنګا غوښتل دهغه څخه څه وپوښتې چې اوما په خپله په خپلې ساه اخستو کنترول پیدا کړ اوپه ډیرې زیاتې خوشحالۍ سره یې وویل:

ګنګا ګنګا ! خورجانې ! ماتاته د خوشحالۍ یو ډیر ښه خبر راوړی دی ، شهزادګۍ ګنګا ورته وویلې چې: ګوره اوما خورې ! ما ته ددې پرته د خوشحالۍ بل خبر نه شي پیدا کیدې چې خواص خان له ماڅخه راضي شي ، له ما سره د خپلې مینې او دخپلې غوښتنې څرګندونه وکړي ، که چیرې کله هم هغه داسې وکړي نو زه به وپوهیږم چې زه هم په خپل ژوند کې دښه نصیب خاونده شوې یم. دهغې په دې خبره ورته اوما وویلې: زه تا ته همداسې یو خوشحالوونکې خبر د ځانه سره لرم.او هغه دا چې اقاشیرشاه سوري او خواص خان دواړه د بنګال څخه بیرته را ستانه شوي دي ، ما په خپلو سترګو شیرشاه سوري اودهغه بدرګه فوځ ښارته د راننوتلو او شاهي محل ته د ورتللو په وخت کې وکوت. ګنګا ترې سمدستي په ډیرې نا ارامۍ او ډیرې بیړې سره وپوښتل چې: خواص خان چیرې دی ؟ دهغې په دې خبره ورته اوما په غوږ کې وویل چې:

ګوره ګنګا ! زه هسې دلته نه یم راغلې ، کله مې چې وکتل چې شیرشاه سوري دخپلو ساتونکو سره یو ځای د شاهي محل په لور ولاړ نو ما دخواص خان پلټنه هم پیل کړه . ما د یوه عسکر څخه وپوښتل چې خواص خان چیرې دی ؟ هغه راته وویل چې هغه لښکر چې دشیرشاه سوري او خواص خان سره یو ځای د بنګال په لور تللی و هغوی دښاره بیرون پړاو کړی دی ،شیرشاه سوري ترې دخپلو ساتونکو سره یوځای د شاهي محل په لور ولاړ اوخواص خان همدلته د لښکر تر منځ په خپله خیمه کې تم شوی دی.

دهغې په دې خبره ګنګا په ډیره غمجنه او اعتراض کوونکې توګه وویل: ګوره اوما خورې !کله چې شیرشاه سوری خواص خان ته دغه محل ورسپارلی دی او اوس دا ځای دهغه ملکیت دی نو بیا خو هغه ته همدلته دې محل کې تم کیدل په کار و ، هغه ولې د بیګانه او اجنبیانو په څیر د ښار نه بیرون په خیمه کې قیام وکړ. دهغې د دې خبرې په ځواب کې اوما د ډیرې بې وسۍ څرګندونه وکړه او ورته یې وویل چې خورجانې په دې اړه به زه تا ته څه وو ایم. دا د خواص خان خوښه ده چې په خیمه کې اوسیدل غواړي اویا بل ځای ، دلته په راتلو خو دهغه څخه څوک پوښتلې هم نه شي. دهغې د دې خبرې په اړه ګنګا په ډیره پرېکوونکې توګه ځواب ورکړ چې:

اوما !ته همدلته اوسه. زه همدا اوس او په همدې وخت کې د رهتاس څخه بیرون دلښکر ترتمځایه ځم او د خواص خان سره وینم، تر څو هغه همدلته له ځانه سره راوړم. دهغې د دې خبرې کولو سره سم ترې اوما په ډیره عجیبه توګه وپوښتل چې:که چیرې خواص خان له تاسره یو ځای دلته د راتلو څخه ځان وژغوري نو بیا ؟ ګنګا په ډیر هوډ سره وویل چې: ګوره اوما جانې !دا وروستۍ خبره ده . لمړۍ خو زه غواړم په هره توګه چې شوني وي خواص خان ته ورځم ، هغه له ځانه سره پخلا کوم او دخپله ځانه سره یې یوځای دلته راوړم. ددې خبرې وروسته ګنګا د اوما سره بله خبره و نه وکړه. خپلې خونې ته ولاړه ، دلږ ځنډ وروسته را ووتلله او د نارینه و جنګي لباس یې په غاړه کړی و ، د آسونو د تم ځای په لور ورغله ،هلته یې په یوه آس باندې زین کیښود ، بیا پرې سپره شوه او په آس سپره دمحل څخه ووتله او آس یې د ښار د مرکزي دروازې په لور په ځغاسته کړ.

په آس سپره شهزادګۍ د لږ واټن د وهلو وروسته د فوځ تمځای ته ورسیده او بیا د خیمو نه په تیرید و سره د پړاو په منځنۍ برخه کې د یوې خیمې خواته راغله ، دخپل آس واګې یې را ښکودې او آس یې و دراوه . د آس نه دکیوتلو سمدستي وروسته دخیمې دروازې ته راغله ، هلته د دروازې دواړو غاړو ته ساتونکي ولاړ وو ، شهزادګۍ یوه ساتونکي ته را نژدې شوه او ترې ویې پوښتل چې: ایا امیر خواص خان په خیمې که شته ؟ زه غواړم دهغه سره ووینم. کیدې شي چې تا زه پیژندلې اوسم. ساتونکې ورته وویل:

شهزادګۍ ګنګا !بې شکه چې تا د نارینه و جنګي لباس په تن کړې دی خو دد ې سره بیا هم ماته و پیژندلې. امیر خوا ص خا ن په خیمه کې شته خو ارام کوي ، که ته یې بده نه ګڼې نو زه به ورشم او ترې به وپوښتم چې په دې وخت کې هغه له تاسره کتل غواړي او که نه.

دهغه په دې خبره ګنګا لږ څه فکر وکړ او بیا یې وویل :ته ورشه او ترې وپوښته ، که هغه له ماسره کتل غواړي او که نه ،خو زه غواړم ورسره ووینم، ځکه زه دهغه سره ډیر ضروری کار لرم. ددې خبرې سره سم هغه ساتونکې دننه ولاړ او شهزادګۍ بیرون په ډیره نا ارامۍ سره منتظره ولاړه وه. لږه شیبه وروسته هغه ساتونکې بیرته راستون شو ، سریې ټیټ کړې و اوشهزادګۍ ګنګا ته یې وویلې. ګوره شهزادګۍ ! امیرخواص خان خو اوس ویده دې اونه غواړې اوس له تاسره ووینې. امیر خواص خان وایی چې که چیرې ګنګا له ماسره کوم ډیرضروري کارلري نو ولاړه دې شي اوخپلې اوما ته دې یې ووایی ، امیر خواص خان به دهغې څخه وپوښتي. په دې خبره ګنګا په ډیره نا ارامۍ سره هغه ساتونکي ته وکتل او ورته یې وویل:

ګوره وروره !له ماسره اوس هیڅ وسیله نه شته. کومه وسله هم نه لرم. او تاته معلومه ده چې زه اقا شیرشاه سوري خواص خان ته د یوې وینځې په څیر ورسپارلې یم اوس خو زه د امیر خواص خان خدمتګاره او وینځه یم ،دهغه څه له پاره چې زه اوس دامیر خواص خان سره کتل غواړم ،هغه دومره مهم دې چې زه باید همدا اوس او په همدې وخت کې دهغه سره ووینم ، زه خیمی ته ننوځم ،امیرخواص خان به له تا نه خفه کیږي ، که هغه خفه کیږي نو له ما څخه به خفه کیږي. که چیرې له ماڅخه خفه هم شي نو زه به یې د زغمولو له پاره تیاره یم. تاته به کوم زیان نه در رسیږي. زه به ورته وایم چې ساتونکې زه منه کولم خو زه پخپله دلته دننه را ننوتم. ددې خبرو سره سم ، د ساتونکې دعکس العمل دکتلو پرته ، هغه خیمې ته ور ننوتله.

کیدې شی چې خواص خان د خیمې نه بیرون د ساتونکې او شهزادګۍ تر منځ دغه خبرې اترې اوریدلې وي،کله چې ګنګا دننه ور ننوتله نو ساتونکې د خیمې دننه یو نظر و ځغلاوه، ویې کتل چې خیمې ته د ورننوتلو سمدستې وروسته خواص خان دخپله ځایه راپورته شوا وکیناست ، نو ساتونکې ډاډه شو او یوې لورې ته څنګ و درید.

ګنګا په کلاره کلاره روانه وه او کله چې دخواص خان خواته ور ورسیده نو خواص خان په ډیرې غصې او غضب سره ګنګا ته مخ کړ او ورته یې وویل:ګوره ګنګا ! کله چې ما نه غوښتل تا ووینم نو بیا ته ولې زما خیمې ته را ننوتلې ، ایا زما دساتونکې خبرو په تا هیڅ اغیز و نه شنیده. که چیرې تا دکوم ډیرضروري کار په لړ کې له ماسره لیدل غوښتل نو هغه خبرې چې ته یې کول غواړې ، ته ولې به دې او ما ته کړې وې نو اوما به په خپله راغلې وه او ماته به یې ویلې و. دهغه په دې خبره ګنګا په ډیرې بې وسۍ سره په ژړا کې وویل: ایا تا ته له ما څخه اوما ډیره مهمه او اغلې ده ؟ خواص خان ورته وویلې چې هو ! اوما زما خور ده او ته زما ډیره بده دښمنه. ددې خبرې په اوریدو سره د ګنګا رنګ تک ژیړ شو اوبیا یې په ژړا کې په ډوب شوی اواز سره وویل: راځه همداسې لکه ته یې چې وایی سهي ده. خو ددې هر څه سره بیا هم زما له تاسره کتل ډیر اړین و. ځکه چې ما غوښتل له تاسره په ډیره یوه مهمه موضوع باندې ځانته خبرې وکړم .خواص خان ورته په ډیره ناخوالې سره وویل چې:

ګوره ګنګا ! زما او ستا تر منځ هیڅ مهمه او خاص معامله نه شته. او نه زما او ستا تر منځ کوم اړیکې شته. ګنګا ورته وویل چې: هر څه چې ته وایی همغسې سهي دي. خو ما تاته دا ویل غوښتل چې کوم کسان چې تا د فدایی خان د پیدا کولو له پاره استولي و نو دهغوې په کومک باندې فدایی خان راغې او له ماسره یې وکتل ،تر هر څه دمخه زه ستا ډیره زیاته ممنونه او مشکوره یم چې زما د وینا په اساس دې فدایی خان را پیدا کړ ،خو فداېي خان ماته هغه کس و ښود چې زما د ګټلو د سویمبر مقابلې یې ګټلې وې. ددې خبرې په اوریدو سره خواص خان یو ځل بیا خپله ناخوالې وښوده. او ورته یې وویل:

د فداېي خان په اړه تا ته ددې ضرور ته نه شته چې زما څخه ممنونیت څرګند کړې. هغه ستا کار و او ما درته وکړ. دا چې ته وایی چې ماته معلومه شوه چې ستا سویمبر چا ګټلې دې نو دا له ماپورې هیڅ اړه نه لري. هر هغه چا چې ستا سویمبر ګټلې دې ورځه همغې پسې

ولاړه شه ، دلته دې د راتلو څه اړتیا وه ؟ دهغه په دې خبره ګنګا په خپل اواز کې لږ څه ځواک پیدا کړ او ویې ویل: زه خو اوس همغې کس ته چې زما سویمبر یې ګټلې راغلې یم.

خواص خان په دې خبره ډېر په غصه شو او ویې ویل:

ګوره ګنګا ! زه ددې سره هیڅ سرو کار نه لرم چې ستا سویمبر چا ګټلې و او ته اوس دچا پسې راغلې یې. اویا د چاپسې ورځې.خو زه درته همدومره ویل غواړم چې په راتلونکې کې زما خیمې ته په خپل سر اودداسې را ننوتلو هڅه ونه کړې. ګنګا سمدستې د خواص خان خبره پرې کړه او ورته یې په لږ څه تیز غږ کې وویل: څنګه د راتلو هڅه ونه کړم. زه خو ټولو رواجونو ستا په لمن کې را غورځولې یم ،ځکه چې تا زما د سویمبر درې واړه مقابلې ګټلې دي. زه وخت تا ته حواله کړې یم.د رهتاس دکلا د سوبې وروسته شیرشاه سوري زه تاته د وینځې په څیر در کړې یم...په دې وخت کې خواص خان سخت په قهر شو او ورته یې وویل چې: ډېرو خبرو کولو ته اړتیا نه شته، تا ته معلومه ده چې ته ما د وینځیتوب څخه ازاده کړې یې. ګنګا هم په همدې وخت کې ورته وویل : خو زه نه غواړم چې ستا د وینځیتوب څخه ازاده شم. زه غواړم همستا د وینځې په څیر له تا سره ژوند وکړم. او د یوې وینځې په څیر ستا خدمت وکړم.ځکه زما سویمبر هم همتا ګټلې دې نو د هغې د ګټلو وروسته که ته نه غواړې ما دخپل ژوند تلپاتې ملګرې کړې او له ما سره مینه اومحبت نه لرې ، نو لږ تر لږه خو ما د وینځې اوخدمتګارې په څیر ومنه. په دې توګه به زه ستا په پښو کې پرته اوسم ،په دې به تاته څه زیان در ورسیږي ؟

دګنګا په دې خبرو باندې خواص خان نور هم قهریدلې شو او په ډېره بده لهجه یې ګنګا ته وویلې چې :ګنګا ! ته څومره پسته او ذلیله ښځه یې ، ما خو ته نه وې پیژندلې چې ته به دخپل مطلب په خاطر زما په پښو کې تر پریوتو پورې ځان سپک او ذلیله کړې ، ایا تاته ستا هغه خبرې در په یاد نه دي چې تا زما تر مخه کړې وې ، تا ته به یاد وې چې هغه وخت چې ما د ځنګل په منځ کې ستا عزت خوندي و ساته اوستا د عزت د خوندي ساتلو په خاطر زما پلار له منځه ولاړ. خوکله چې ما ستا تر مخ ستا د مینې دترلاسه کولو غوښتنه وکړه نو تا په ډېر قهر اوغضب سره زه په څپیړه ووهلم اوودې ویل چې تا څنګه جرأت کړې چې زما سره د مینې اومحبت څرګندونه کوې او دا دې هم وویلې چې تا څنګه فکر کړې چې زما د وصلت له پاره زما سره د رانژدې کیدو هڅې وکړې ! خواص خان تر دې ځایه دخبرو وروسته لږ څه تم شو خو وروسته یې بیا خپلې خبرې پیل کړې او ویې ویل:

ګوره ګنګا !تاته به په ډاډمنه توګه خپلې خبرې در په یاد وي ، تا ماته په چیغو چیغو وویل چې :ته د سپیو په لوښو کې اوبه څښونکې او په خاورو اوایرو ککړ انسان یې، زما اوستا تر منځ دومره توپیر موجود دې لکه د شنو لمحو د بدن او په سوزیدونکې اور کې نڅاکونکې خوشبو او بې عکسه خدو خال ، او یا لکه د دشبنم د اورښت او د عذاب او درپه دري حالت.

ګوره ګنګا ! تا ماته د شهزادګۍ په صفت دا هم وویلې چې: زه د یوه کوچې قبیلې سره تړاو لرم اوترڅنګ یې زه دهمدې کوچیانۍ قبیلې د سردار غلام هم یم ، په ځنګلونو کې دګیدړو د ښکار اودهغوې دپوستکو دپلورلو په واسطه خپل ورځنې ژوند تیروم. زما پلار هم همدا کار کاوه ، په خپلو اوږو به یې ناولې پوستکي اچولي و اوستاسو په ښار کې به یې پلورل. تا دا هم ویلي و چې که په راتلونکې کې دې زما سره په دې موضوع باندې دخبرو کولو هڅې وکړې نو په یاد ساته چې خپلو ساتونکو ته به وو ایم چې ستا څټ د ر مات کړي. او اخر کې دې راته د «ددې ځایه ورک شه» الفاظ وویل او دا دې راته هم وویل چې نه دې دلته اوسیدل غواړم او نه دې بیا شکل کتل.

ګنګا ددې الفاظو په اړه هیڅ هم ونه ویل. دهغې بې چاره څټ د شرم او خجالت نه ټیټ شوې و . بیا یې په نرۍ ژړغونې شانته اواز کې وویل: خواص خانه ! زما اقا ! ایا ته ماته د لته د کیناستو بلنه نه راکوې ؟ ترڅو دهغو خبرو په اړه چې تا همدا اوس وکړې زه لږ څه

ځرګندونه وکړم. دهغې په دې خبره خواص خان سمدستي وویل چې: نه ! زه تاته دلته د کیناستو بلنه نه درکوم. اونه زه له تا ځخه د کومې خبرې وضاحت غواړم. ستا له پاره به ډیره غوره داوي چې سمدستي اوپه همدې شیبه کې له دې ځایه ولاړه شې، اوپه راتلونکې کې نه له ما سره د کتلو هڅه وکړې او نه په دې موضوع د بحث له پاره زما لورې ته بیا راشې.

دخواص خان دد ې خبرو په اوریدو سره ګنګا بې چاره د لږ وخت له پاره دقبر دتیرو شوو لمحو ،په قبر باندې د ورشنیدل شوو مړاو ګلانو په څیر مړاوې اود اخرې شپې د را غورزیدلو پاڼو په څیر نښتې نښتې او خوره وره ولاړه وه. بیا یو ناڅاپه ور مخته شوه ،او ورښکته شوه اودخواص خان پښې یې و نیولې او ورته یې وویل: د رب ، بګوان او ایشور په خاطر ماته بښنه وکړه. دخپل خدای اودخپل رسول په خاطر ماته زما دهغو خطاګانو په اړه چې له ما ځخه شوي دي بښنه وکړه. زه له تا ځخه د بښنې غوښتنه کوم. زه له تاسره مینه اومحبت کوم ،تا غواړم او له تاسره مینه کوم. غواړم ټول عمر ستا دمینې اومحبت د وینځې په څیر دلته له تاسره و اوسیږم . که چیرې ته له ماځخه مخ اړوې ، که له ماځخه دکرکې ځرګندونه وکړې خوبیا به هم زه د یوې یخې چینې ، وچ غملړلې دریاب ، اویا په تالابونوکې دمنجمد عکس په څیر دلته و اوسیږم.

دګنګا په دې حرکت سره خواص خان خپلې پښې کش کړې او هغه یې لرې وغورځوله ،ګنګا په زمکه پریوته اوبیا یې ځان راټول کړ اوبیرته را پورته شوه ، دهغې بې چاره ځېرې یو ځل بیا تیټې شو اودخواص خان تر مخ دسو زیدونکې لمر دتور سیورې په څیر وچه کلکه و دریده. خواص خان ورته تر لږه وخته کتل اوبیا یې ورته وویل:

ګوره ګنګا ! ته خبره هسې اوږدوې ، په یاد ساته چې ته دخپلې رویې اوسلوک ،دخپل کبر او خپل ویاړ ، اود خپلې کبر نه ډکې پورته غړانګې په واسطه زما له پاره دګرد توپان ، د اورد شغلولمبې ، د اور دیوال ،د تیرو اورونکې لمحه او دصلیب وینه ثابته شوې یې. تا زما سره ډیره بده وضعه کړې ده او زه دې یوه کرکجن انسان وګرځولم. هغه وخت چې ما ګیدړې ویشتلې اوخپل ژوند مې د دې لارې تر سره کاوه او ته یوه شهزادګۍ وې نو هغه وخت را یاد کړه چې ما ستا عزت خوندي وساته ، ستا ژوند مې له خطره خوندي کړ ، زه دا منم چې ما دهمغه وخته له تاسره مینه کوله چې تا د کوچنیوالي ځخه بلوغ ته ټوپ کړ. هغه وخت ورځ چې ما ستا عزت او ستا ژوند وساته نو په همغه ورځ ماته له تاسره په ځانته ځای کې دخبرو کولو موقع تر لاسه شوه ، او ما په پوره جرءت سره ستا تر مخه دخپلې مینه ځرګندونه وکړه. دا په داسې حال کې چې زه دمحبت په معامله کې ډیر کمزوری ثابت شوې یم. دد ې په ځای چې تا زه دمحبت دد ې ځرګندونو په اړه لږ څه په ځند کې غورزولې وې اوزما سره دې نیکه رویه او ښه سلوک تر سره کړې وې اوبیا دې زما دمحبت مخ بلې کومې لورې ته ګرځولې وې او راته دې ویلې وې چې ته د بل کوم چاسره مینه لرې. که چیرې همداسې نه و نو بیا خوبه تا دمحبت ځواب راکړې و ، خو ګنګا ! واوره چې: دد ې هر څه په ځای دې زه په خوله په څپیړه ووهلم اوداسې الفاظ دې راته ویلی دی چې د یوه دروند اوشریف انسان له پاره د زغم وړ نه و.

ګنګا واوره ! زه اوس ستا دهمغې سلوک په خاطر یو کرکجن انسان ګرزیدلې یم. ما ستا تر مخ د خپل زړه دښار دمینی اومحبت ټولې دروازې بندې کړې دي ، ستا د ناروا کړچار ، ستا دکبر اولویی او ستا دخراب فعل په اساس ، ګنګا ! ، اوس ته ماته د بدلو لاروغبار ،دخزان تیاره شپه ، او د زیړې پاڼې په څیر ګرزیدلې یې ، ورځه اودد ې ځایه وځه. ته اوس د غم نه ډک یو داستان یې. زه نه غواړم له تاسره کوم ډول اړیکې وساتم ، ګنګا !ما ته د غمژنو وختونو کیسه ، زړه ازارونکې غوښتنه ، او خزان وهلې میوه ګڼلې یې او هیسته مې غورزولې یې. واوره !که چیرې ته زما د زړه خبره اوریدل غواړې نو له ځانه سره یې ولیکه:

ته یوه ډیره غلیظه ، پسته ، او ذلیله پیغله یې. او زه په هیڅ صورت نه غواړم چې دخپل وجود برخه دې وګرځوم. زما سره د بدکړچار دکولو تر مخه ته زما په سترګو کې ډیره عزتمنده د وقار او درنښت خاونده وې ، خو اوس ته زما په سترګو کې د زمکې د ټغر نه هم

سپکه او ذلیله یې. ګوره ګنګا ! پخوا له دې چې زما له خولې څخه دې نه هم زیاتې غلیظې خبرې و اورې له دې ځایه دې قواره ورکه کړه. اوکه نه زما غصه ددې نه زیاته شوه نوویرېږم چې زما لاس به ستا په خلاف پورته شي ، په دې خاطر ته همدا اوس او همدا شیبه زما دخیمې څخه بیرون شه ،که چیرې ته داسې ونه کړې نو زه به ساتونکې ته حکم وکړم چې تا په راښکودو سره دخیمې څخه بیرون کړي

ګنګا ورته په ژړا او سلګیو سره وویل چې: خواص خانه ! تا ته به دهغې اړتیا پیښه نه شي زه پخپله ستا دحکم په مطابق ستا دخیمې څخه وځم خو د تللو څخه دمخه زه یوه غوښتنه لرم. داسې وګڼه چې دا به اخرې غوښتنه وي.ددې وروسته به زه تا ته دهیڅ ډول تکلیف د پیدا کیدو سبب و نه ګرځم ، خواص خان ورته په ډیره ناخوا اله توګه وویل چې: وایه ، څه ویل غواړې. په ځواب کې ورته ګنګا وویل:

هغه وخت چې تا دخپل لښکر سره یو ځاې د وندهیاچل په غرنیو سیمو کې پړاو کړې و اوبیا دهغه ځایه د شپې په تیاره کې د بنګال دمرکزي ښار ګوډ په لور روان شوې ،نو ستاسو د تګ نه وروسته لښکر هلته څو ورځې نور هم قیام وکړ. خوکله چې لښکر د ګوډ د ښار په لور حرکت وکړ ، نو هیبت خان نیازې زما خواته راغې او له ماڅخه یې و پوښتل چې ایا زه د رهتاس د محل په هغه برخې کې قیام کول غواړم چې پخوا په کې اوسیدم او یا په بل کوم ځاې کې د اوسید و له پاره تیاره یم. خو ما د هیبت خان څخه ستا د اوسیدو د ځاې په اړه پوښتنه وکړه. هغه ماته ډاګیزه کړه چې اقا شیرشاه سوری تاته زمونږ د چورامن وزیر براهمن محل درکړې دې. نوما هیبت خان نیازي ته وویل چې زه غواړم په همغه محل کې چې خواص خان ته ورکړل شوې قیام وکړم. اوس زه ستا دمحل په یوې څنډې کې د خپلې اوما سره یو ځاې اوسیږم، زه له تا نه همدومره غواړم چې ما ته دخپلې اوما سره یو ځاې په همدې محل کې د اوسیدو اجازه راکړې. زه ژمنه کوم چې ستا له پاره به د هیڅ ډول ستونزې د راپیدا کیدو سبب نه ګرځم. خواص خان ورته وویل چې: ورځه ، ته هملته په همدې محل کې اوسیږه ، هیڅوک به له تاڅخه په دې اړه ونه پوښتي. دخواص خان په دې خبره ګنګا بې چاره خپلې اوښکې وچولې اودخیمې څخه را بیرون شوه.

۲۹

لږه شیبه وروسته ګنګا د رهتاس دپخواني وزیر چورامن محل ته ورننوتله ،آس یې په تبیله کې و تړه ، دآس د پښو د اواز په اوریدو سره اوما هم بیرون را وتلله. هغې وکتل چې ګنګا ډیره خفه او غمګینه دآسونو دتبیلې څخه بیرون را وځي،کله چې هغه را نژدې شوه نو اوما ترې په ډیره مینه و پوښتل چې: ګنګا خورې خواص خان درته څه وویل: دهغې ددې خبرې په ځواب کې ګنګا بې چاره په ژبه څه و نه شو ویلاې خو مخته ورغله او د اوما سره ورغاړې وته ، او د کوچنیانو په څیر یې په زوره زوره و ژړل. اوما د لاسو څخه و نیوله او خپلې کمرې ته یې یوړه. تر لږه وخته پورې یې ورته ډاډ ورکاوه کله چې ګنګا ځان سنبال کړ نوبیا ترې اوما یو ځل بیا وپوښتل.

ګوره ګنګا ! ته ولې داسې ژاړې. ماته خو ریښتیا خبره وکړه چې څه درپیښ شوي دي ، ایا خواص خان ته ورغلې وې. ایا هغه درته څه بد رد ویلي دي ؟دهغې په دې خبره ګنګا ورته وویل چې: اوما خورجانې ! ستا خبرې سهي دي ، زه خواص خان ته روغلم ، اول خو یې زما سره کتل نه غوښتل ، خپل ساتونکې ته یې وویل چې هغې ته ووایه چې زه ورسره کتلې نه شم. خوبیا زه په زوره خیمې ته ورننوتلم ،هغه زما په دې کار سخت نا راضه شو او په خبرو خبرو کې یې زه ډیره سپکه کړم ،ماته یې بیا بیا هغه خبرې را یادولې چې ما هغه ته د څیپړې ورکولو په وخت کې کړې وې،خو هغه وخت زه شهزادګۍ وم او هغه له ما سره د محبت او مینې څرګندونه کړې وه. ګوره اوما ! زه دا منم چې هغه زما ستره غلطي وه او ما د خپل غرور او لویې په اساس د خواص خان سره دومره ناروا سلوک کړې و نواوس زما همغه بد سلوک زما د بدقسمتۍ او بد فالۍ سبب وګرزیدلې دې. ګوره اوما خورې ! خواص خان هم په دې اړه ملامته نه دې ، ځکه ماته د یوې شهزداګۍ په څیر نه و په کار چې دهغه سره داسې بده وضعه وکړم. هغه زما عزت خوندی کړې و ، هغه زما د ژوند

ساتونکې ګرزېدلې و نو که په دې وخت کې هغه زما څخه د مينې او محبت غوښتنه کوله نو بايد چې هغه مې زغملې وې خو ما هغه ته بدې طعنې ورکړې ، هغه ته مې د ګيدړو ښکارکونکې وو ايه ،بيا په يوه بل وخت کې هغه زمونږ خيمې ته راغې ، زما پلار ماته وويل چې د هغه څخه ښښنه وغواړم خو زما څټ د کبر څخه دومره لوړ شوې و چې ما هيڅ هم تر لاسه نه کړاې شول. نن هغه زما ټول هغه خو اره و اره الفاظ او زما له اړخه د هغه سره شوې بد سلوکۍ يو ناڅاپه زما تر مخ و درول.

ګوره اوما جانې !خواص خان هم زما سره يو وخت محبت کاوه ، خو اوس هغه له ما څخه ډيره سخته کرکه کوي ، هغه ماته ډيره پسته او ذليله نجلۍ وويله. ان تردې ځايه راغې چې زه يې تهديد کړم چې د خيمې څخه ووځم او که نه ساتونکې به ما په راښکودو سره د خيمې څخه بيرون کړي ، خو ګوره اوما ! ما د هغه څخه دا اجازه راخستې او راغلې يم چې ماته به د اوما سره يو ځاې په دې محل کې د اوسيدو اجازه راکوي او هغه د لته د اوسيدو اجازه راکړه.

تر دې ځايه د خبرو وروسته شهزادګۍ لږ څه غلې شانته شوه او بيا يې په ډيره بې وسۍ سره د اوما په لور وکتل او په خبرو يې پيل وکړ اوو يې ويل:

اوما جانې خورې ! زه به يو ځل دوه بيا هم د خواص خان د خوشحاله کولو هڅې کوم، اوما زه به تاته دا ډاګيزه کړم چې اوس زه خواص خان د خپل ځان څخه هم زيات عزيز ګڼم ، او د هغه سره محبت او مينه کوم ،د هغه پرته د ژوند کولو په اړه فکر هم نه شم کولې. خو که چيرې د دې سره سره بيا هم هغه ماته ښښنه و نه کړه نو بيا به زه دا محل پريږدم ، د هغې په دې خبره اوما پرې ور ټوپ کړ او ورته يې وويل چې: ته به چيرې ځې ؟ګنګا ورته وويل چې:

ګوره اوما جانې !د رهتاس په ښار کې يو زيارت دې ، زه به هملته ورشم او د ژوند پاته شپې او ورځې به د بيلتون په سو زيدونکو لمحو کې را تاوې تيرې کړم. اوما ورته سمد ستي وويل:

زه هم د هغه زيارت څخه خبره يم. هلته به ته څه ډول ژوند وکړې ، ځکه هلته ټولې کونډې ښځې او سيږي. په داسې حال کې چې ته کونډه شوې نه يې. ګنګا ورته وويل چې: زما څخه به بله ستره کونډه څوک وي ،ګوره خواص خان زما سويمبر وګټه ، نو د رواياتو او رواج په مطابق بايد زما واده د خواص خان سره تر سره شوې وې. اوس چې خواص خان زه و شړلم ، په کار خو دا و چې هغه اوس زما ميړه واې ، نو هغه د ميړه کيدو په ځاې زه رټلم او و يې شړلم ، نو زه چې اوس کونډه نه او سم نو څه به يم ؟

ګوره اوما جانې ! زه هملته د غه زيارت ته ورځم. او خپل پاته ژوند به هملته د بيلتون د اور په لمبو کې تيروم ، د هغې د دې خبرې په اړه اوما وويل:

اوس خو د هغې زيارت حالت ډير زيات خراب شوې دې ،څومره کونډې چې هلته اوسيږي هغوې ټولې هلته په ښار او نزدې کليو او کورونو کې خير خيرات را ټولوي او په همدې توګه خپلې شپې سبا کوي . د دې زيارت دربار هم په همدې خير خيرات باندې چليږي. ګنګا ورته د ډيرې بې وسۍ او بې چارګۍ په حال کې وويل چې:

ګوره اوما !که چيرې هلته اوسيدونکې ټولې کونډې خير خيرات را ټولوي او خپل ژوند پرې سبا کوي نو زه خو د هغوې نه کمه نه يم زه به د هغوې سره يو ځاې خير خيرات را ټولوم او شپې به پرې سبا کوم، زه خو د اسمان څخه را ښکته شوې فرښته نه يم ، په دې خاطر لکه څنګه چې نورې کونډې په دې زيارت کې شپې سبا کوي نو د همغوې په څير به زه هم د خپل ژوند پاته برخه د لته تيروم .

د ګنګا د دې خبرو د اوريدو وروسته اوما لږ څه په فکر کې ډوبه شوه بيا يې د ګنګا په لور وکتل او رته يې وويل:

ګوره ګنګا خورې !که چيرې ته غواړې نو زه به په دې لړ کې د خواص خان سره خبره وکړم. ګنګا سمد ستې د هغې په لور وکتل او ورته يې وويل چې: ګوره اوما ! هيڅکله هم داسې کار و نه کړې. ما ته ډاګيزه شوه چې خواص خان له ما څخه ډيره زياته کرکه کوي ، ان تر

دي چې هغه زما د مخ د کتلو حوصله هم نه لري ،بس دا سې یې و ګڼه چې هغه ما د یوې ذلیلې ،پستې او کبرجنې نجلۍ په څیر پیژني ، که چیرې ته د هغه سره زما د سپارښتنې له پاره خبرې وکړې نو زه ویریږم چې زما په څیر به له تا څخه هم خواص خان کرکه وکړي ، تر نن پورې خو هغه تاته خور وایي خو بیا به هغه تا هم زما په څیر د خپل ځان دښمنه ، پسته او ذلیله ګڼي. خو زه نه غواړم دا سې څه تر سره شي ، او اوما جانې ! بیا به زمونږ د دواړو ژوند دلته په دې محل کې ستونزمن وګرځي. په دې خاطر زه له تا څخه هیله لرم چې په هیڅ وخت کې هم د خواص خان سره زما په اړه کومه خبره اتره و نه کړې.

کله چې ګنګا چپ شوه نو اوما ورته وویل:

ګوره ګنګا خورې ! ما د خپل ژوند یوه برخه له تا سره تیره کړې ده ،نو که چیرې حالات دومره زیات خراب شول نو زه به په هرصورت ستا ملګرتیا کوم. که چیرې خواص خان ستا د ټولو هڅو سره بیا هم تاته بښنه ونه کړي نو بیا به دد ې ځایه ووځو او همملته هغه زیارت ته به ولاړې شو ، خو واوره چې زه به هم له تا سره همغه زیارت کې او سیږم او ستا خدمت به کوم.

د اوما ددې خبرو د اوریدو سره ګنګا بې چاره لږ څه شاته شوه ، یوځل بیا د اوما سره ور غاړې وتله ، ښه یې د زړه د خلاصه وژړل ، د اوما سترګې هم د اوښکو ډکې وې ، دواړه تر یوه وخته پورې یوبل ته ور غاړې وتلې وې او ژړل یې. بیا یې ځانونه سنبال کړل ،بیا هغوې دواړو بې چارګانو د خپلې ډوډۍ له پاره تیارې پیل کړ.

۳۰

یوه ورځ ماښام په دا سې حال کې چې ګنګا د خواص خان د حویلۍ په پخلنځاې کې د ډوډۍ په تیارولو کې مشغوله وه ویې کتل چې له یوه اړخه اوما په منډه منډه د دې لورې ته را ځغلي ، هغه ډیره خندانه او خوشحاله وه ، ګنګا د هغې څخه د دې خوشحالۍ په اړه وپوښتل او ورته یې وویل چې:

اوما خورې ! ایا کومه غیر معمولې پیښه شوې چې دا سې خوشحاله یې . اوما ورته ځواب کې وویل چې هو ! ګنګا خورې ! ته یې غیرمعمولې خبره وګڼه. ګنګا ورته په ژورو سترګو وکتل او ورڅخه یې وپوښتل: نو بیا یې ماته ولې نه وایې ؟ اوما ورته مخ کړ او ویې ویل چې: د خوشحالۍ خبره خو داده چې خواص خان د لښکر د خیمو د منځ څخه خپله خیمه لرې کړه او دلته حویلۍ ته را غلې دې. هغه د حویلۍ د ښې لورې د کوټو څخه په یوه کې میشت شوې دې. ما پخپله هغه خپلې کوټې ته د ورننوتلو په وخت کې وکوت. د هغه سره یې ساتونکې هم ملګري دي. د هغه د کوټې تر مخه اوس د هغه ساتونکې په پهره ولاړ دي. د هغې په دې خبره ګنګا یو ځل بیا د ناهیلۍ په بڼه وویل چې:

ګوره اوما خورې ! په دې کې د خوشحالیدو څه دي. که چیرې ته په دې خوشحاله یې چې خواص خان دلته حویلۍ ته راغلې دې نو دا خبره زمونږ له پاره څه نوې نه ده. هغه خو زمونږ له پاره دلته نه دې راغلې، شیرشاه سوري دا حویلۍ او محل هغه ته ورکړې دې نو په دې ځاې ته د هغه راتګ د هغه خپل حق دې. د هغې په خبره اوما وویلې:

ګوره ګنګا خورې ! زه تاته یوه ډیره مخلصانه مشوره درکوم. د ډوډۍ د پخولو نه وروسته ته خواص خان ته ډوډۍ تیاره کړه او دا ډوډۍ هغه ته پخپله یوسه ، هغه ته ډوډۍ کیږده ،په دې ترتیب زه هیلمنه یم چې که چیرې د هغه په زړه کې تاته لږ څه مینه هم پاته وي نو هغه به ستا د لاسو څخه دا ډوډۍ واخلي او وبه یې خوري ، تر څنګ به یې له تا سره چې کوم خفګان راغلې هغه به هم له منځه یوسي او راضي به شي.

د اوما په دې مشورې سره ګنګا لږ څه فکر وکړ او بیا یې ځواب ورکړ چې:

ګوره اوما ! زه به ستا د وينا په مطابق خواص خان ته ډوډۍ يوسم خو که چيرې هغه يو ځل بيا زما سره د پخوا په څير سلوک وکړي او يا يې زما د لاسو څخه ډوډۍ وانه خسته ، اويا يې زه د خپلې کمرې څخه راوويستلم..دهغې په دې خبرو ورته اوما په پريکنده توګه وويل چې :

واوره ګنګا ! که چيرې دا ځلې هم خواص خان ستا سره همغسې رويه او سلوک وکړ او ستا سره يې د مصالحت هڅه ونه کړه ، او ستا د لاسو ډوډۍ يې هم ونه خوړله نو بيا واوره ! چې د راتلونکې سهار د مخه په تيارې کې به مونږ ددې ځايه وځو او د رهتاس همغه زيارت ته به ورځو ، هيڅوک به په دې خبره نه خبريږی چې مونږ دواړه چيرې تللې يو. د اوما ددې ځواب په اوريدو سره د ګنګا رنګ تک ژيړ شو او ويې ويل:

اوما خورې ! ستا دا وړانديز په ځاې دې خو دخواص خان څخه به زما لرې والې ماته د زغم وړ نه وي او زما د مرګ سبب به وګرځي.

اوما ورته يې په زيږه توګه وويل چې ولې به د زغم وړ نه وي. کله چې خواص خان له تا سره مينه نه کوي ، تا نه خوښوي ، د خپل زړه څخه يې ستا مينه ، محبت او غوښتنه لرې کړي اوتا په خپله مينه کې له ځانه سره نه شريکوي نو بيا به دهغه څخه لرې والې تاته ولې د زغم وړ نه ګرځی او يا به تا د انديښنو په درياب کې لاهو کړي.

ګوره ګنګا خورې ! ته همغه يې چې يو وخت دې د خواص خان څخه د زړه له کومي کرکه کوله ، زه پوهيږم چې که چيرې خواص خان ستا خپلول و نه غواړي نو په خپل زړه کې دې همغه د نفرت د جهنم اور را تازه کړه چې پخوا دې دخواص خان سره درلوده. دهغې په دې خبرو ګنګا بې چاره ډيرې بې وسې ځرګندونه وکړه او ورته يې وويل چې :

اوما خورې ! کاشکې ما داسې کولاې شول ، کاشکې ما هغه کرکه او نفرت بيرته راوستلاې شوې چې دخواص خان په اړه مې درلودل، هغه وخت و چې هغه صاحب خان و او ګيدړې يې ښکار کولې. خو اوس زما په ژوند کې يو انقلاب راغلې دې.

اوما جانې ! غوږ شه ! په دې کې هيڅ شک نه شته چې ما دصاحب خان څخه ډيره زياته کرکه درلوده، او تا ته معلومه ده چې ما دهغې کرکې ځرګندونه هم کړې وه ، او هغه وخت مې خواص خان په خوله په څپيړه هم وهلې و ،خو هغه وخت هغه صاحب خان و . هغه هم په داسې حال کې چې هغه په ما احسان کړې و او زما د ځان او ابرو ساتنه يې کړې وه. خو ددې هر څه سره بيا هم ما دهغه څخه ډيره سخته کرکه درلوده ، ان تر دې چې ما دهغه احسان هم له ياده وويست او دهغه پر خلاف مې لاس پورته کړ خو دهغې وروسته زما په ژوند کې يو انقلاب راغې.

ګوره اوما خورې ! کله چې زما د ترلاسه کولو له پاره د سويمبر ترنامه لاندې مقابلې پيل شوې او خواص خان د يوه نقاب پوشه په لباس کې زما ددې سويمبر درې واړه مقابلې په پوره ميړانه وګټلې نو په هغه وخت کې هم ما د صاحب خان څخه کرکه کوله ، دهغه له پاره زما په زړه کې هيڅ ډول مينه او محبت ځاې نه درلود ،خو څه وخت چې دې نقاب پوشه زما د سويمبر درې واړه مقابلې وګټلې نو دهغه بريا ، دهغه ميړانه ، دهغه نښه ويشتل او دهغه د تورې د وهلو هنر زه په خپله دهغه لورې ته را ښکودم. خو زه نه پوهيدم چې ددې نقاب پوشه په لباس کې خواص خان را نغښتې دې.

بيا د سويمبر د دريمې برخې د ګټلو نه وروسته چې کله دغه نقاب پوشه زما د خپلولو په ځاې ماته ډاګيزه کړه چې هغه له ما څخه نفرت لري ، او بيا ولاړ. دهغې وروسته چې کله هغه د سويمبر د درې واړو مقابلو د ګډونکونکو شهزادګانو سرونه ورپرې کړل نو بيا زه نوره هم ددې په مينې کې ور ونښتم په دې اساس مې ژمنه وکړه چې زه به په هرصورت دغه نقاب پوشه پيدا کوم او دخپل ځان له پاره به يې ترلاسه کوم، دا ځکه چې همدغه نقاب پوشه زما د مينې او محبت اخرې پولې ته رارسيدلې و ،هغه زما د ژوندانه ترټولو لويه کمزورې ګرزيدلې ده نو په دې خاطر ما دهغه د ترلاسه کولو له پاره هڅې پيل کړې.

ګوره اوما ! دلته دراتلو وروسته چې فدايي خان ماته خبر راکړ چې هغه نقاب پوشه په اصل کې همدغه خواص خان دې نو ګوره خورجانې ! دخواص خان له پاره چې زما په زړه کې کومه کرکه مودجوده وه هغه له منځه ولاړه ، اوڅومره مينه او محبت مې چې د سويمبر د مقابلو اخري ګټونکي ته په زړه کې را پيدا شوې و هغه ټوله مينه ، ټول محبت او ټوله غوښتنه دخواص خان د ذات په لور باندې منتقله شوه . اوس همغه خواص خان چې يو وخت زما له پاره د ډيرزيات دنفرت وړ و ، اوس راته ډير زيات نادر او نايابه ګرزيدلی دې. واوره ! څومره چې ترې ما کرکه کوله ، اوس ورسره دهغې څخه په سلونو واره زيات محبت او مينه کوم. اوما خورې ، زه فکر کوم چې دخواص خان پرته به زما ژوند د جهنم د اور په څير وي ، داسې فکر کوم چې د خواص خان پرته به هلته په هغه (اشرم) زيارت کې زما ژوند څه ډول تيريږي . ما خو غوښتل چې په همدې حويلۍ کې و اوسيږم ، او کله کله په پټه توګه خواص خان ووينم ، اودخپل زړه دمينې اور دهغه په کتلو سره مړ کړم. خو کله چې زه ددې ځايه ولاړه شم او په هغه زيارت کې و اوسيږم نو اوما خورې ، زما ژوند خو به دخاورو سره خاورې شي .

ددې خبرو څخه وروسته چې کله شهزادګۍ ګنګا خاموشه شوه نو اوما ددې ټولو خبرو ځواب ورکړ او ورته يې وويل:

ګوره زما ګنګا خورجانې ! زه ستا د مينې او محبت انقلاب په ډاګيزه توګه کتلې شم . که چيرې ته په ريښتنې توګه د خواص خان نه پرته ژوند نه شې کولاې او دهغه څخه د لرې پاته کيد و زغم هم نه لرې . نوبيا خو هغه دخپل ځان په لور د مايل کولو له پاره يوه بله طريقه هم شته. ګنګا ترې سمد ستي وپوښتل چې ، هغه کومه يوه ده . اوما ورته وويل:

واوره ګنګا ! اوس خو ته دخواص خان له پاره ډوډۍ له ځانه سره واخله او ورشه ، که چيرې هغه ستا دلاسو ډوډۍ وخوړه او ستا سره يې په ښه توګه خبرې اترې وکړې نوبيا خو به ټولې ستونزې په خپله هوارې شي ، خو که چيرې داسې ونه شول نوبيا راځه او سهار وختي به دهمغه زيارت په لور ورځو ، ما تاته مخکې هم ويلي و چې په او سنيو حالاتو کې د هغه زيارت د لنګر اقتصادي حالات ښه نه دي ، په دې خاطر هلته چې څومره کونډې ښځې اوسيږي هغوې د خير خيرات د راټولولو له پاره بيرون را وځي اوپه همدې توګه هغوې هملته په هغه زيارت کې خپلې شپې سبا کوي ، ګوره ګنګا خورجانې ! ته هم دهمغو ښځو سره د خيرخيرات له پاره را وځه ، زه به هم درسره په همغو کونډو ښځو کې اوسيږم او دخير خيرات د راټولولو له پاره به دلته دخواص خان حويلۍ مخې ته را ځو . دخير غوښتنې په وخت کې به ته خپل بد ن په ډيره ښه توګه پټ ساتې اوپه خپل مخ به هم نقاب اچوې ، زه پوهيږم چې خواص خان ډير همدرده او ځان ځارونکې انسان دې ، هغه به هيڅ کله هم له تاڅخه نفرت نه وې کړې خو هغه سلوک چې تا دهغه سره کړې دې نو دهمغې په اساس له تا سره دهغه محبت په ډيره زياته کرکه او نفرت باندې بدل شو .

ګوره ګنګا ! ته به يې منې اوکه نه ،هغه وخت چې هغه ګيدړې ښکار کولې نو هغه وخت هغه ته د زړه له کومې د خپل ځان له پاره غوښتلې ، هغه نه غوښتل ستا نه پرته ژوند وکړي خو کله چې تا هغه په خوله په څپيړه وواهه ، هغه دې بې عزته کړ ، اوبيا چې کله ستا پلار هغه خپلې خيمې ته راوباله او هلته هم تا هغه توهين کړ . نوبيا هغه له تاسره خپل محبت په نفرت او کرکې باندې بدل کړ . اوس به ستا کار دا وي چې هغه نفرت بيرته په محبت او مينې باندې را واړوې

ګوره ګنګا !لکه څنګه چې خواص خان په نقاب کې ستا د سويمبر مقابلې وګټلې او ستا له پاره يې خپل نفرت په محبت او مينه باندې واړاوه ، اوس به ته هم دخواص خان دخپلولو له پاره همدا ډول طريقه استعمالوې ،ته به هم خپل جسم را ونغاړې اوپه مخ به نقاب راخپور کړې او دخير خيرات د غوښتلو له پاره به دلته راځې ، په ځانګړې توګه هغه وخت چې خواص خان بهر ووينې . ته به دخپل سلوک او رويې اوخبرو په واسطه خواص خان دخپل ځان په لور را مات کړې ،ماتاته ويلي دي چې هغه ډير د خدايه ويريدونکې ،نيک اوهمدرده انسان دې ، زما په فکر که چيرې ته دشهزادګۍ په توګه هغه دخپل ځان له پاره نه شې را ماتولې نو ديوې کنډې په څير خو يې

خامخا تر اغیز لاندې راوړې شي اوهغه په خپله مینه کې را نغاړلې شي ،که چیرې ته داسې وکړاې شې نو زه به په دې پوه شم چې تا دخپل ژوند ډیره ستره معرکه تر سره کړې ده .

داوما په دې مشورې د گنگا په مخ کې د خوښۍ نښې را وځلیدې ،تر لږه وخته پورې یې په شوخو سترگو د اوما په لور کتل اوبیا یې ورته وویل: اوما خورجانې ! ستا د امشوره ډیره غوره ده اوزما په فکر چې عملې کیداې هم شي . که چیرې په ریښتیاتوگه خواص خان زما څخه راضي نه شو او له ما سره یې دشهزادگۍ په توگه دخپلو اړیکو د سمولو هڅه و نه کړه نو زه به د کونډې په څیر دهغه دمینې د تر لاسه کولو هڅې وکړم. اوما جانې ! خواص خان زما سویمبر گټلې دې ،اوس په نړۍ کې همدا یواځنې ځوان دې چې زما د تن ، روح اوعزت مالک گرزیدلې دې ، زه په دې پوهیږم چې تر هغې چې خواص خان ماته تر لاسه نه شي نو زما روح ، او زما د وجود هره برخه به نیمگړې وي ، زه به د یوې کونډې په څیر د خواص خان دخپلولو هرډول هڅې وکړم ،اوس به زه ستا دمشورې په مطابق دخواص خان له پاره خوارک څښاک له ځانه سره یوسم . بیا به ووینم چې دهغه عکس العمل څه ډول دې . دد ې خبرې سره سم گنگا پورته شوه ، او دخوراک څښاک ټول شیان یې په لوښو کې سره را یوځاې کړل ، هر څه یې راواخستل اودهغې کمرې په لور ور وخوزیده چې خواص خان په کې میشت و .

۳۱

دخواص خان دې مانۍ ته د راتلو وروسته ،ښایسته او زړه وړونکې شهزاداگۍ گنگا د ستورو په څیر ځلیدونکې دخواص خان خونې ته را ننوتله ، هغو ساتونکو چې دکمرې نه بهر یې پهره کوله هغوې هم شهزداگۍ گنگا د دننه د ورتلو څخه منه نه کړه ، ځکه ټول په دې خبر و چې هغه د شیرشاه سورې له اړخه خواص خان ته د وینځې په توگه ورکړل شوې وه.

کله چې دخوراک څښاک د سامان سره یوځاې شهزداگۍ گنگا د خواص خان خونې ته ور ننوتله نو ویې کتل چې د خونې په یوه برخه کې خواص خان سترگې پټې کړې وې او ناست و ، دگنگا په ور ننوتلو هغه یو ټکان وخوړ ، سترگې یې پرانستې او کله یې چې وکتل نو گنگا دد ر ننبت په خاطر دښه راغلاست له پاره خپل ځان ټیټ کړ اوبیا یې په خپل خواږه اواز سره د حقیقت نه ډک الفاظ دملغلرو په څیر خپاره کړل اوویې ویل:

زه تاته دې مانۍ ته په راتلو سره مباکې وایم. ما ستا له پاره خوراک راوړې دې ، زه هیله لرم چې ته به پخوانې خفگانونه او نارضایتونه یوه اړخ ته کړې ، ځکه چې شیرشاه سورې زه تاته د یوې وینځې په څیر درکړې یم اوددې نه اخوا تا زما د سویمبر په گټلو سره هم زما د تر لاسه کولو حق ثابت کړې دې.

خواص خان تر یوه وخته پورې شهزداگۍ گنگا ته په ډیر غور او دقت سره کتل. خو شهزادگۍ د خوراک لوښې په خپلو لاسو کې نیولې و اوهملته ځاې په ځاې ولاړه وه. دلږځنډ وروسته د خواص خان دقهر او غصې نه ډک اواز را پورته شو او ویې ویل:

گوره گنگا ! ایا ته ما د یوه تور ، له منځه تللې او پخواې چینجوو هلې لرگې په څیر انسان گڼې ،کوم چې هرې لورې ته وغواړې و څرخوې. واوره ! زما له تاسره هیڅ ډول اړیکې نه شته ، همدا اوس او په همدې شیبه کې زما دخونې څخه بیرون شه. اوکه په راتلونکې کې دې زما له پاره د خوړو د راوړو هڅه وکړه اویا زما خونې ته دې د راننوتلو هڅه وکړه نو یاد ساته چې زه به تا ډیره بې عزته کړم ، ستا ښگینه په همدې کې ده چې تر هغې چې ته د اوما سره یو ځاې دلته اوسیدل غواړې په پټه خوله و اوسیږې اوکله چې هم ددې مانۍ څخه تلل غواړې نو هیڅوک به هم ستا لاره و نه نیسي، بس ، زه ددې نه اخوا نور څه درته نه وایم.

دخواص خان ددې خبرو څخه داسې بریښیده چې د شهزادگۍ بې چاره پښې د زمکې څخه ښویدلې دي ، هغه دومره مړژواندې شوه چې پښو یې حرکت نه شو کولاې ،دهغې ددې حالت په کتلو سره ورته خواص خان یوځل بیا وویل :

ګوره ګنګا ! ته اوس زما له پاره یو تیاره ښارګوټي ، د ګرد او غبار نه ډکه شپه او د خیرن زړه د افق په څیر ګرزیدلې یې. یو وخت ته ماته زما د غوښتنو سمندر وې ، خو اوس ته ماته زما د غوښتنو دعذاب څخه هم بدتره یې. ورځه او په آینده کې دې لورې ته د راتلو هڅه مه کوه.

دخواص خان په دې خبرو شهزادګۍ بې چاره د غمژنو لمحو قصه او د تیرو شوو وختو د ویجاړو په څیر و ګرزیدله. دهغې د وصل ګمان د هجر او بیلتون په یقین بدل شوې و. تر لږه وخته پورې هغه بې چاره چپ چاپ په درانه خوب ویده او د منجمدو ساعتو په څیر ولاړه وه ، دهغې دحالت څخه داسې بریښیده لکه چې دهغې د بدن څخه د عمر تپ وتلې وي او یا پرې چا دهغې ساه اخستل بند کړې وي ، په خپل ځاې ولاړې شهزادګۍ تر یوه وخته پورې خپلې شونډې چیچلې ،دهغې سترګې د اوښکو څخه ډکې شوې وې اوبیا یې د سترګو څخه د اوښکو سیلاب را روان شو ،ددې نه وروسته هغه په ډیره بیړه را وګرزیده او د خوراک سامان یې له ځانه سره را واخست او په منډه د هغه ځایه را ووتله.

هغه بیرته هغې خونې ته ور ننوتله چې اوما یې ورته په کې په ډیره بې صبرۍ سره انتظار کاوه ، شهزادګۍ ګنګا ، د خوراک لوښې یوې لورې ته کیښودل اوبیا په یوه ځاې کې کیناسته او دکوچنیانو په څیر یې په ژړا لاس پورې کړ، په چغو چغو یې وژړل ، اوما ور مخته شوه او دهغې سره ور غاړې وتله او ورڅخه یې وپوښتل چې ګنګا خورې ! څه در پیښ شوي دي ، ایا خواص یو ځل بیا له تاسره بدتمیزي کړې ده ، دهغې په دې خبره ګنګا خپل ځان سنبال کړ اوپه ژړغونې اواز سره یې وویل چې:

اوما خورجانې ! خواص خان زه را وشړلم ، ماته یې سپکې سپورې وویلې اودخپلې خونې څخه یې راته د تللو حکم وکړ. اوما ! دخواص خان د کرکې په اساس خو اوس زه دخپل ځان له پاره هم سراب ګرزیدلې یم ،اوس زه بې حسه او خالي لاس اودهغه ډال په څیر یم چې نه شاخونه لري او نه لمن ، اوما دخواص خان پرته زه د تورې تیارې شپې دهغه توپان په څیر ګرزیږم چې په مقدر کې یې غم او له منځه تلل لیکل شوي دي. اوما خورجانې !ما خو خواص خان د کلونو کلونو د پانګې قطره قطره ګڼلې او محبت مې ورسره کړې دې ، خورجانې ! زه خو خپل محبت او مینې د مار په څیر چیچلې یم. خو اوس هم زما په زړه کې دخواص خان محبت د بې لمسه څیرې په څیر روان دې. خو اوما خورجانې !داسې بریښي چې د خواص خان سره زما د محبت لمر نور په ډوبیدو دې. ویریږم ، او زړه مې لړزیږي چې دخواص خان پرته اودهغه په بیلتون کې به د پیرېو په څیر دا اوږدې شپې او دکلونو په څیر دا ورځې به څه ډول تیروم.

د شهزادګۍ ګنګا دد ې خبرو په ځواب کې اوما تر څو لمحو پورې چپه ناسته وه ،بیا دیوه هوډ سره راپورته شوه او ویې ویل چې: ګنګا خورې ! سمدستې راپورته شه ،مونږ دواړه خویندې به همدا اوس اوپه همدې ګړۍ کې د هغه زیارت په لور ورځو ، که چیرې خواص خان ته را شړلې یې نو دهغه د ترلاسه کولو له پاره به مونږ همغه لاره نیسو چې پخوا مو پرې خبرې کړې دي. د اوما په دې خبرو باندې شهزادګۍ ګنګا په ډیره عجیبه توګه د هغې لورې ته وکتل ، لږ څه مسکۍ شوه اوبیا یې ورته وویل چې: را پورته شه خورجانې ! زه تاته ډاډ درکوم چې اخر به بریا زمونږ په برخه کیږي ، ددې خبرې سره سم دواړو خپل سامانونه را ټول کړل او دخپلې خونې څخه را ووتلې.

۳۲

بله ورځ چې خواص خان دخپلې خونې څخه را ووت نو د ماڼۍ نه بیرون ساتونکې ورته را نژدې شو او ورته یې وویل چې: امیر خواص خانه !دلته په ماڼۍ کې اوسیدونکې شهزادګۍ ګنګا اودهغې اوما دواړه دشپې وختي ددې ځایه څخه ووتلې ، ته هغه وخت ویده وې او مونږ نه غوښتل تا دخوبه بیدار کړو نو ځکه مو خبر درنکړاې شو ، خواص خان دهغه خبره په ډیره بې پروایي سره واخستله اوبیا یې ترې وپوښتل چې هغوې چیرې ولاړې؟ ساتونکې ورته وویل چې: کله چې هغوې د ماڼۍ څخه ووتلې نو ماترې وپوښتل چې هغوې په

دې شپه کې چیرې ځي ؟ شهزادګۍ ګنګا راته وویل چې هغه له اوما سره یو ځای دیوه دوست او خپلوان کورته ورځي، نوپه دې خاطر یې ما لاره و نه نیوله او هغوې دواړه ولاړې. خواص خان ورته وویل چې ډیرښه شول چې تا دهغوې لاره نه ده بنده کړې ،ددې خبرې سره سم خواص خان د ساتونکې خبر ته دکوم اهمیت د ورکولو پرته د آسونو د تبیلې خواته ورغې.

۳۳

شهزادګۍ ګنګا او دهغې اوما دواړو هملته درهتاس دښار د (ودهوا اشرم) د زیارت په لنګرځای کې ځانته د اوسیدو ځایونه پیدا کړې و او هملته اوسیدې. دواړو په همغه دویمه ورځ په خپل فعالیت پیل وکړ اود دې لنګرخانې دنورو کونډو ښځو سره یو ځای یې درهتاس په ښار کې د خیر خیرات غوښتل پیل کړي و . هغوې نورې ښځې هم له ځانه سره راواخستې ا و د خواص خان دحویلۍ په لور یې د سوال کولو له پاره له ځانه سره راوړې. خو په دې ورځ هغوې د خواص خان سره و نه شو کتلای. هغوې د ماڼۍ نه بیرون د سوال کولو له پاره غږ پورته کړ ، ساتونکو لږ څه ورکړل او دهغې ځایه یې بیرته لرې کړې . په همدې توګه به هره ورځ شهزادګۍ ګنګا او دهغې اوما د نورو کونډو ښځو سره یو ځای ددې ماڼۍ شاوخوا دخیر خیرات دغوښتلو په بهانه چکر واهه. خو ددوې به دخواص خان سره لیده کاته نه کیدل او همغه پهره دارانو به لږ څه ورکول اودوې به بیرته ناکامه او نا مراده ستنیدې.

یوه ورځ هغه وخت چې شهزادګۍ ګنګا اودهغې اوما د نورو کونډو سره یو ځای دخواص خان حویلۍ ته راغلې نو اوما وکتل چې خواص خان په خپل آس سپور او د آسونو دتبیلې څخه بیرون را وتلې اوتر بیرونۍ دروازې پورې را رسیدلې دې. دهغه د لید لو سره سم یې تر خپل څنګ روانې شهزادګۍ ته مخ کړ او ورته یې وویل چې: زما خورې ! داسې بریښې چې ستا برخلیک را ویښ شوې دې ، وګوره هغه دې خواص خان د آسونو دتبیلې څخه په آس سپور د ماڼۍ مرکزي دروازې ته را روان دې ، ته په منډه دروازې ته ولاړه شه او دخیرغوښتلو له پاره غږ وکړه . داوما په دې خبره ګنګا خوشحاله شوه خو اوما ته یې هیڅ ځواب ورنه کړ ، ډیره په چټکۍ سره مخته ورغله ، اوما هم د نورو کونډو سره یو ځای دهغې تر شا په بیړه هغه لورې ته ور روانه وه. اوما او ګنګا دواړو د نورو خیر غوښتونکو کونډو ښځو په ځیر سپین کالي په غاړه کړي و ، یواځنې توپیر یې دا و چې ډیره کئ ښځو کومه ځانګړې پرده نه درلوده مګر د وې دخپل ځان تر څنګ خپل مخونه هم را نغاړلي و. دوې دواړو په خپلو مخونو باندې سپین نقاب را خپور کړې و ، اوما د نوروښځو تر منځ پاته شوه خو ګنګا مخته راغله او دخواص خان د حویلۍ په دروازه کې و دریده او دخیر غوښتلو غږ یې وکړ . د آسونو د تبیلې څخه را روان خواص خان دهغې دا غږ هم اوریدلې و ، تر دې دمه نورې ښځې هم هلته ور ورسیدې اوهغوې هم د شاوخوا کورونو څخه د خیر غوښتلو اوازونه پورته کول.

د لمړنۍ غږ وروسته چې کله ګنګا دخیر غوښتنو له پاره دویم ځل خپل اواز پورته کړ نو هغه وخت خواص خان مرکزي دروازې ته را رسیدلې و ، دګنګا په لور په کتلو سره هغه دخپله آسه را ښکته شو اوپه ډیره نرمه او مینه ناکه توګه یې د ګنګا څخه وپوښتل چې: ته څوک یې او ولې خیر غواړې ؟ اودا چې ستا په څیر په لباس کې را نغاړلې نورې ښځې خیر غواړي هغوې څوک دي ؟ دهغه دخبرو په ځواب کې ورته ګنګا وویل چې: مونږټول د هغه زیارت د لنګر اوسیدونکي یو ،ځکه چې هغه د کونډو ښځو د اوسیدو او پناه ځای دې ، دا کونډې ټولې هملته اوسیږي ، او هره ورځ دخیر غوښتنو له پاره بیرون راوځي او په دې توګه خپل ژوند سبا کوي ، دخیر غوښتل زمونږد کونډو ورځني ژوند دې. دهغې په دې خبرو ترې خواص خان په یوه ډول مرغوبیت او پلټنې سره و پوښتل چې:

ته خو همدا اوس دخپل اواز او دخپل جسماني جوړښت څخه ځوانه معلومیږې ، نو ته څنګه کونډه شوې یې او چا کونډه کړې یې ؟ ګنګا ورته وویل چې زما نوم ګیتا دې ، داسې وګڼه چې د غمونو ګیتا ، زما مور اوپلار مړه شوي دي او دیوه کس سره زما کوژده وشوه ، لا تر اوسه پورې زما رخصتي نه وه شوې چې هغه زه پریښودم ، هغه ډیر بدمعاش او اوباشه انسان و ، د کوڅه ډبو نجونو سره به

گرزيده را گرزيده نو پـه دې خاطر ما هم دهغه سره د يوځاې ژوند د تيرولو څخه انکار وکړ. څرنګه چې زما هيڅ بل د اوسيدو ځاې نه و نودلته مې پـه دې لنګرخانې کې د پناه غوښتنه وکړه ، بس اوس خير خيرات غواړم اوخپل ژوند پرې سبا کوم. ددې سره سم د غمنو او مصيبتونو پـه اساس د ګنګا بې چاره پـه سترګو کې اوښکې راغلې ، هغه نقاب يې چې پـه مخ را خپور کړې و پـه اوښکو لوند خيشت شو ، دهغې د حالت پـه کتلو سره خواص خان ويلې ويلې شو .

تر لږ ځنډه پورې خواص خان همل‌ته خاموشه ولاړ و خوبيا يې پـه ډيره مينه ترې وپوښتل چې : ايا تاته کوم تکليف دي اويا دې هلته پـه لنګر ځاې کې څوک تنګوي؟ ګنګا ورته پـه ژړغوني اواز کې وويل چې : غم خو زمونږ دکونډو مقدر ګرزيدلې دې. څرنګه چې زه اوس هم ډيره ځوانه او تنکۍ يم نو پـه دې خاطر هر څوک راته پـه غلطو سترګو وينې ، زما د ژړا علت د کوم چا له اړخه دتکليف ، غم او يا ګواښ د راپيدا کيدو پـه خاطر نه دې، بلکه ستا د دغو دوو درې خوږو جملو پـه ويلو سره زما زړه ويلې شو او ما ته ژړا راغله ، تر اوسه هيچا له ما څخه د همدردۍ پـه توګه نه دې پوښتلې چې نوم دې څه دې ؟ ته څنګه دلته لنګر ځاې ته راغلې يې اويا پر تا څه تير شوي دي ؟ دګنګا پـه دې خبرو سره خواص خان ډير زيات اغيزمن شو ، ان تر دې چې تر ډيره يې خپل څټ ټيټ کړې و اوبيا يې وويل :

ګيتا ! که زه تاته يو څه ووايم نو ته به يې ومنې ، ګنګا ورته سمد ستي وويل چې : حتما يې منم ، ولې به يې نه منم. ته وايه ما ته څه ويل غواړې. ددې خبرې سره سم خواص خان د خپلو کاليو څخه څو سيکې را وويستلې اودګنګا پـه لور يې لاس ور وغځاوه ، ګنګا دخپل اړخ دڅپتيي پلو ورته را واړاوه او خواص خان پـه هغې کې دغه سيکې ور واچولې. بيا ورته خواص خان وويلې چې : ګوره ګيتا ! ته به سبا همدا وخت دلته دروازې ته راشې او دخير غوښتلو غږ به وکړې زه به ستا انتظار کوم ، زه به دومره څه درکړم چې ته پرې خپل ژوند پـه ښه توګه سبا کړې.

اوس ته ورځه. ستا نورې خير غوښتونکې ملګرې درڅخه لرې ولاړې هسې نه چې ځانته پاته شې. ددې خبرې سره سم خواص خان پـه خپل آس سپور شو. دخواص خان سره دخبرو نه ګنګا ډيره ډاډمنه او خوشحاله وه ، بيا بيرته ستنه شوه او پـه ډيرې بيړې سره د نورو ښځو سره يو ځاې شوه ، خواص خان هم پـه خپل آس سپور او پـه کومې لارې ولاړ.

کله چې ګنګا دنورو کونډو تر څنګ را ورسيده نو اوما پـه ډيره بيړه ور وړاندې شوه او ترې ويې پوښتل چې : ګنګا جانې ! ته ډيره بختوره وې چې نن دې د خواص خان سره وکتل ، تا له هغه سره څه وويل : ګنګا ورته پـه ډيره پټه توګه ټوله قصه وکړه ، اوما دهغې پـه خبرو باندې ډيره خوشحاله شوه اوبيا يې ورته وويل: ګنګا خورې ! داسې برېښې چې ستا دبرخليک او ستا دنيک بختۍ ټولې دروازې پرانستل کيږي او هغه مقصد اومنزل چې دې دشهزادګۍ پـه توګه نه شو تر لاسه کولې اوس يې د يوې نقاب پوشته پيغلې پـه توګه تر لاسه کوې. څرنګه چې خواص خان ته سبا بيا را بللې يې نو ته به سبا خامخا پـه همغه وخت راځې ،بيا به زه ووينم چې هغه تاته څه ويل غواړي. ددې خبرو وروسته دواړه چپه خوله روانې شوې اود نورو کونډو سره يو ځاې دخپل لنګر ځاې پـه لور مخته ورتللې.

بله ورځ ، دتيرې ورځې پـه څير ، ګنګا پـه خپل وخت خيرخيرات غوښتنې له پاره د خواص خان دحويلۍ دروازې ته روغله او د خير غوښتو اواز يې وکړ. دهغې د لمړي غږ سره سم خواص خان د خپل ميلمستون څخه نژدې پـه منډه منډه راغې اودګنګا پـه لور پـه کتلو سره يې وويل ، ګيتا ! ما هلته پـه ميلمستون کې پـه ډيره بې صبرانه توګه ستا انتظار کاوه ، دهغه پـه دې خبره ګنګا پـه ډيره مړژواندې توګه وويل چې : تا پـه همدې وخت کې را بللې وم ،نو دادې زه راغلم. خواص خان تر لږه وخته پورې هغې ته پـه ډير غور سره وکتل ، همغه پروني لباس دهغې پـه تن و ،بلکل سپين دشيدو پـه څير کالي ، هغې دهمدې کاليو پـه واسطه خپل جسم او خپل مخ را نغاړلې و ، دتيرې ورځې پـه څير نورې کونډې هم د شاوخوا کورنو ته د خير غوښتنې له پاره ورغلې وې. دخواص خان پـه خاموشه پاته کيدو سره ګنګا ترې وپوښتل:

ستا په راغوښتلو زه دادې راغلې یم ،خو زما څخه یوه بې عقلې شوې ده ، چې پرون ما له تا سره ډیرې خبرې وکړې خو ما ستا څخه ستا نوم ونه پوښته ،دهغې په دې خبره خواص خان ورته مسکې شو او ویې ویل چې ګیتا ! زما نوم خواص خان دې او د شیرشاه سوری دلښکرو ستر سالار یم ، ګوره ګیتا ! ما ته پرون دد ې له پاره را بللې وې چې ما ستا له پاره څه شیان اخستې دي، که چیرې ته یې بده و نه ګڼې،نو هغه د خپله ځانه سره یوسه او د خپلو اړتیاو له پاره یې وکاروه. ګنګا ترې سمد ستې وپوښتل چې: څه ډول شیان دې مهاراجه ! خواص خان ځواب ورکړ ،کوم خاص څه نه دې بلکه ستا د ژوندانه دورځنې اړتیاو دپوره کولو له پاره دي ،که ته یې بد ه نه ګڼې نو ولاړه شه او زما په میلمستون کې کینه ،خو که چیرې ته نه غواړې زما حویلۍ ته ور ننوځې نو زه به ټول شیا ن دلته را وغواړم ،ګنګا بې چاره په ډیره بې وسۍ اویو ډول مړژواندې اواز کې وویل چې: ګوره مهاراجه ! دننه په تللو کې کومه ستونزه نه شته ځکه ته ماته د شکل او صورت له اړخه ډیره شریف النفسه انسان ښکارې ،خو زه له تا سره حویلۍ ته دننه ولاړه شم او هلته په میلمستون کې کینم نو زما سره د راغلیو کونډو ته به شک پیدا شي چې زه د څه له پاره حویلۍ ته تللې وم ،هغوې به زما په کرچار باندې هم شکمنې شي او زما په اړه به ډول ډول خبرې پیل کړي او ستا په نامه به ما خلک بدنامه کړي ، دهغې په دې خبره خواص خا ن ورته سمد ستې وویل چې نه ، هرګز نه ، ته همدلته اوسه ، زه تا همدلته پریږدم ، ماته ستا عزت تر هر څه زیات معتبر دې. په حقیقت کې چې پرون تا ماته خپله کومه زړه ماتې قصه وکړه، هغې پرما ډیر زیات اغیز وکړ ، ته همدلته ولاړه اوسه ،کوم شیان مې چې ستا له پاره راوړې دی هغه به درته همدلته را وغواړم، ددې خبرې سره خواص خان خپل یوه ساتونکې ته ور غږ کړ، هغه په منډه منډه راغې ، خواص خان ورته وویل چې:
دننه حویلۍ ته ولاړ شه ، هلته چې څومره ساتونکې دې ټولو ته ووایه چې دلته مرکزي دروازې کې راټول شي. او هغه بوجۍ چې هلته په میلمستون کې پرته ده هغه هم له ځانه سره ماته راوړه ، هو ! اول هغه بوجۍ راوړه بیا ساتونکو ته ووایه چې دلته راټول شي . هغه ساتونکې منډه کړه او دمیلمستون څخه یې هغه بوجۍ راواخسته او خواص خان ته یې را ورسوله ، خواص خان هغه راپورته کړه اودګنګا په لور یې ور اوږده کړه او ورته یې وویل چې: د رواخله یې. په دې بوجۍ کې ستا د وړتیا وړ سامانونه دي ، ګنګا ورته وویل چې ایا زه دا پرانستې شم تر څو ووینم چې په د ې کې څه شیان دي. خواص خان ورته وویل چې: هو ته دا کتلې شی ، ګنګا په دا سې حال کې په زمکه کیناسته چې د خواص خان په لور یې شا را اړولې وه ، هغه بوجۍ یې پرانسته ، ویې کتل چې په هغې کې ډیر زیات قیمتې کالي دي ، دسرو زرو اوسپینو زرو بنګړي او ګوتې په کې دي او دښایست او زینت هر ډول سامانونه په کې پراته دي. ګنګا دا بوجۍ همدا سې پرانستې په زمکه پریښوده او بیا یې دخواص خان په لور په کتلو سره وویل چې:
تاخو پر ما دومره بوج را بار کړې دې چې زه یې دپورته کولو جوګه نه یم. تر هغوې چې دکالیو پورې اړه لري زه به هغه له ځانه سره یوسم او هلته په لنګرځاې کې به یې استعمالوم. د سپینو زرو بنګړي به هم زه له ځانه سره یوسم. خو د سرو زرو بنګړي له ځانه سره نه شم وړې ، خواص خان ترې سمد ستې وپوښتل چې: هغه ولې ؟ګنګا بې چاره په لړزیدلې او ژړغوني اواز سره وویل چې: مهاراجه ! زه په خپل کور کې نه بلکه د زیارت په لنګر خانې کې اوسم. او هلته د غل غدو ویره هم شته ، نو کله چې زه دومره قیمتې شیانو استعمالوم نو په دې به هم هغه خلک زما په اړه ډول ډول خبرې کوي او وایی به چې معلوم نه ده چې زه دخیر غوښتلو په وخت کې د کومو خلکو ځایو ته ورځم. د سپینو زرو بنګړي د زغم وړ دي ځکه زیاتې کونډې یې په لاسو کې اچوي ، د کالیو څخه به هم زه څه ډیرې ساده شانته جامې له ځانه سره واخلم خو کوم چې ډیر قیمتې دی هغه له ځانه سره نه شم وړلې ، په حقیقت کې زما داستان د غمونو نه ډک دې ، زه د خپل ذات اونامه سره نور الزامات نه شم اخستلاې. په ځواب کې یې خواص خان غوښتل څه ووایی چې د حویلۍ ټول ساتونکې هلته را ټول شول.

خواص خان هغوي ټولو ته وویل چې : دې کونډې ته په غور سره ووینئ ، کله چې هم دا دلته زما دحویلۍ دروازې ته راشي او د خیر غوښتلو اواز وکړي نوخالي لاس یې مه لیږئ ،که چیرې زه په خپله په حویلۍ کې وم نو زه به په خپله هغې ته یو څه ورکوم اوکه په حویلۍ کې نه وم اودې اواز وکړي نو واورئ چې: دا به خالي نه پریږدئ. که چیرې داسې مو وکړل نو ستاسو څخه به یو هم و نه بښم.

بله خبره داده چې داکونډه چې د رهتاس د زیارت په لنګر خانې کې اوسیږي که کله هم دکوم فریاد سره دلته راشي او یا ورته کومه ستونزه پیدا شي اویا د چا پر خلاف کوم شکایت وکړي نو په همغه وخت کې یې شکایت رفعه او اړتیاوې پوره کړئ ،په دې کار کې به لږ څه ځنډون هم نه کوئ، ددې کونډې نوم ګیتا دې ،دا ډیره محتاجه ده ، اوس تاسې ټول ورځئ ، اوپه خپلو خپلو کارونو کې مصروف شئ ، ددې حکم سره سم ټول ساتونکې دهغه ځایه ولاړل ، خواص خان یو ځل بیا ګنګا ته وویل چې :

ګیتا !ددې بوجۍ څخه چې هر شې ستا خوښه یې او له ځانه سره یې وړل غواړې جدا یې کړه او له ځانه سره یو سه یې. پاته شیان به دلته په حویلۍ کې ستا د امانت په څیر ایښی وي ، کله چې هم ورته احتیاج پیدا کړې نو یا یې له ماڅخه اویا که زه نه اوسم نو د کوم ساتونکې څخه یې وغواړه. زه به هغوې ته په دې اړه تفصیلي خبره وکړم. ګنګا ترې سمد ستي وپوښتل چې: مهاراجه ! ایا ته کومې لورې ته ځې؟ دهغې په دې خبره خواص خان په خندا کې وویل چې : ګوره ګیتا ! ماتاته پخوا هم ویلي دي چې زه د شیرشاه سوري دلښکر ستر سالار یم ، د تیرې په څیر خو په یوه ځای کې نه شم پریوتلې ، زه نن دلته یم ، کیدای شي سبا بلې کومې لورې ته ولاړشم. کوم محاذ ته د جنګ په لور ولاړ شم. هسې هم کیدای شي چې څو ورځې وروسته زه ددې ځایه کوچ وکړم. دا چې زه به کومې لورې ته ولاړ شم را ته معلومه نه ده او نه زه اوس تاته په دې اړه څه ویلې شم ، په هر صورت زه به ساتونکو ته ووایم چې هر کله چې ستا دکوم شي له پاره اړتیا وي ، دلته حویلۍ ته راځه نو تا ته به ستا د اړتیا وړ هر شې تر لاسه کیږي. اوس ته ولاړه شه. ستا نورې ملګرې ښځې به تاته انتظار کوي.

ګنګا د اړتیا وړ شیان له ځانه سره واخستل ، او نور شیان یې هملته پریښول اودهغه ځایه ولاړه ، خواص خان تر لږه وخته پورې هملته په دروازې کې ولاړ و ، ګنګابه هم بیا بیا شاته را کتل ، دهغې په دې کار باندې خواص خان هم خندوني اومسکې ولاړ و ،کله چې ګنګا ولاړه او دنورو کونډو ښځو سره یو ځای شوه نوبیا هغه پاته سامان خواص خان له ځانه سره واخست او دننه حویلۍ ته ولاړ.

۳۴

هغه وخت چې شیرشاه سوري اوخواص خان د بنګال مرکزي ښار ګوډ خالي کړ نو همغه وخت (۱۵۳۸زکال د جولاې میاشت کې) همایون دبنګال دې ښار ته ورننوت. هلته د ګوډ په ښار کې همایون تر ټولو لمړۍ کار دا وکړ چې دښار د بیا جوړولو اوپاکیدو حکم یې وکړ تر څو د جنګ د تباهیو ټولې نښې نښانې له منځه ولاړې شي. افیون خوړونکي همایون ته د ګوډ ښار دومره ښایسته ښکاره شو چې ددې ښار نوم یې بدل کړ او د جنت اباد په نامه یې و نوماوه. هغه هلته دخپلو تم کیدو په وخت کې دبنګال ولایت دخپلو امیرانو او سالارانو په منځ کې وویشه ، هغه هلته نژدې نهه میاشتې په ډیر عیش اوعشرت کې تیرې کړې او داسې به په نشې کې ډوب و چې په میاشتو به پې هم دخلکو سره دکتلو فرصت نه شو تر لاسه کولې.

شیرشاه سوری هملته درهتاس په کلا کې اډانه اچولې وه. کله چې هغه وکتل چې همایون دخپل فوځ سره یو ځای هلته د بنګال د ښار په ګوډ کې تم شوی دي او هملته یې د اوږدې مودې د تیرولو هوډ کړې دې نو هغه د همایون په ولکه شوو سیمو باندې د بیرته ولکې کولو له پاره پلان جوړ کړ. هغه دبرسات په موسم کې د رهتاس او سهسرام اونور کلا ګانو څخه د فوځونو د برتې کولو له پاره کار پیل کړ، هغه په خپل ځواک او فوځ کې ډیر زیات ډیرښت راوست ، دبرسات د موسم د پای ته درسیدو سره سم هغه خپل فوځونه هملته درهتاس د کلا تر مخ را ټول کړل تر څو دهمایون پر خلاف عسکري عملیات پیل کړي.

د مغلو په خلاف د عملیاتو د پیل کیدو له پاره شیرشاه سوري خپل لښکر په دوو برخو باندې وویشه ، یوه برخه یې دخواص خان تر قوماندې لاندې پرېښوده ، په داسې حال کې چې هیبت خان نیازي ، جلال خان جالو او سرمست خان سرواني یې د خواص خان معاونین و ټاکل ، د فوځ بله برخه شیرشاه سوري دخپله ځانه سره وساتله او دخپلو زامنو نه علاوه یې حاجي خان پټني ، اوبرهم جیت هم له ځانه سره واخستل. شیرشاه سوري خواص خان ته دا کار وسپاره چې هغه به د ټول بهار دځارنې مسؤلیت په غاړه لري. خو هغه به پخپله دهمایون په سلطنت باندې یرغل وروړي ، داخبرونه به خامخا هلته ګوډ کې پروت همایون ته ور رسیږي ،نو همایون به سمدستي دخپل لښکر سره یوځای د ګوډ دښار څخه رابیرون شي اودبهار دلارې به دشیرشاه سوري سره د ټکر دکولو هڅه وکړي ، شیرشاه سوري غوښتل چې په بهار کې خواص خان دخپل لښکر سره یوځای دهمایون سره ټکر وکړي اودهغه لاره ونیسي او پرې یې نږدې چې دشیرشاه سوری په لوروړ مخته شي. په دې ترتیب به شیرشاه سوري ته دهمایون په سیمو باندې د ولکې کولو فرصت تر لاسه شي اودا ډیر غوره پلان و چې شیرشاه سوری د همایون د ماتولو له پاره جوړ کړې و.

ددې ټول پلان د جوړولو نه وروسته شیرشاه سوری د همایون د سیمو د ولکې کولو له پاره وروړت. په همدې وخت کې خواص خان هم د همایون د خطر څخه د مخنیوی په خاطر د رهتاس دکلا څخه کوچ وکړ.

درهتاس د کلا څخه د وتلو وروسته شیرشاه سوری د بحر د سطحې د لږزانده امواجو په نڅا کې دهمایون د سیمو په لور ور مخته شو او هر هغه ځواک به یې چې مخې ته راته هغه به یې د مخې سره لکه د سیلاب په څیر له منځه یوړ.

شیرشاه سوری دخپل لښکر سره یو ځای تر ټولو لمړی د بنارس په لور مخه وکړه ، که څه هم تر دې وخته پورې د شیرشاه سوری ټینګه او قوي دچنار کلا د همایون د لښکرو په واک کې وه . خو په دې چنار کلا باندې مغلو ډیره ځواکمنه ولکه کړې وه. دچنار دکلا د محاصره کولو سره سم ، شیرشاه سوري نه غوښتل خپل ډیر وخت په محاصرې باندې له لاسه ورکړي ، په دې اساس یې فکر کاوه چې که د چنار د کلا تر څنګ اوشاوخوا نورې سیمې د مغلو د ولکې څخه بیرون کړي نو دچنار کلا به په خپله دهغه په منګولو کې پریوزي. هغه دهمدې فکر په اساس د چنار کلا دلمړی حملې څخه شاته پرېښوده اودبنارس په لور و خوزید.

بنارس په دې ورځو کې د مغلو د ځواک ځانګړې مرکز و . هغوی ددې ښار ددفاع له پاره یو ځواکمن لښکر هم ځای په ځای کړې و . خو دمغلو دا ځواک دشیرشاه سوري دیرغل په مقابل کې تم نه شو ، شیرشاه سوري په بنارس باندې داسې یرغل وروست چې دمغلو موجود لښکر یې د ډیرې بدې ماتې سره مخ کړ . په دې ترتیب شیرشاه سوری په بنارس باندې ولکه وکړه ، دهغه ځای مغلی والي میرفضلي یې د جنګ په وخت کې وواژه ،دهغه تر قوماندې لاندې چې دمغلو خومره لښکر و هغه یې ټول له تیغه تیر کړ، په بنارس د ولکې کولو او په هغه ځای باندې دخپل ځواک د ټینګولو نه وروسته شیرشاه سوری دجونپور په لور مخه کړه ، جونپور یې محاصره کړ ، دلته دهمایون د اړخه بابا بیګ جالیر چې دجونپور حاکم و او ددې ځای دجنګي کلا د ساتنې له پاره یې هم ډیره ښه انتظام درلود ،د شیرشاه سوري سره کلکه مقابله وکړه. په همدې وخت کې د جونپور د لښکرو د کومک له پاره د بهرایچ څخه هم فوځ را ورسید. بهرایچ په «اوده» کې یو مشهور ځای دی چې د فیض اباد څخه اویا میله شمال لورې ته پروت دې ،کله چې د جونپور ته د بهرایچ څخه د مغلو ځواکونو ته فوځې کومک او خوارکې توکې را ورسیدل نو د جونپور محاصره اوږده شوه. شیرشاه سورې ددې حالت په کتلو سره لږ څه اندیښمند شو ،په دې خاطر یې دخواص خان په لور قاصد و استوه تر څو هغه د خپل لښکر سره یو ځای په بهرایچ باندې یرغل یوسي . ترڅو دهغه ځایه نور نوي فوځونه د جونپور د کومک له پاره را نشي . دشیرشاه سوری دحکم د ورسیدو سره سم خواص خان په پوره میړانې سره د بهرایچ په لورور وخوزید اودشپې په تیاره کې یې په دې سیمې باندې حمله وکړه ، او هلته میشت د مغلو لښکر یې لکه د بارودو د دود په څیر د خپلې مخې څخه لرې کړ. او په بهرایچ باندې یې ولکه وکړه.

کله چې شیرشاه سوري وکتل چې د جونپور محاصره اوږدیږي او دجونپور مغلي فوځونو ته دیوې لورې او بلې لورې بسپنه ور رسیږي، نو هغه د دې محاصرې دپای ته رسید و له پاره انتظار کول بې ځایه وګڼل ، هغه د جونپور نه اخوا د قنوح په سیمه کې چې هر څه وو هغه یې په خپله ولکه کې واخستل.

دجونپور د سیمې تر جنګ پورې چې دهمایون هر یو والي یا دجنګ کولو هڅه کړې اویا یې د مزاحمت کولو له پاره پیښې را بڼه وهلې وی هغوې ټول د شیرشاه سوری له اړخه له منځه یوړل شول ، اویا هغوې په خپله خپلې سیمې پریښودې او دهغو څخه یې پښې په تیښته سپکې کړې. که څه هم په ځینو ځینو ځایو کې د مغلو جنرالانو پوره پوره مقابله وکړه خو د محاصرې په واسطه به هغوې خامخا د ناکامۍ سره مخکیدل. په دې ترتیب شیرشاه سوری دجونپور نه علاوه په شاوخوا نورې ټولې سیمې باندې خپله ولکه کلکه کړه.

شیرشاه سورې د قنوج په سیمه کې د غارت او چور کولو مخه و نیوله او هلته یې د یوه خپلواک پادشاه په څیر عمل وکړ، په هره سیمه کې یې خپل افسران و ټاکل اودهمغوې په واسطه یې د منې او ژمې د فصلونو د حاصلاتو محصول تر لاسه کاوه.

په دې ټولو جنګونو کې د حیرانولو خبره داوه چې شیرشاه سوري هیڅ ښار ګوتې تباه او برباد نه کړ ، هغه خپلو لښکریانو ته په کلکه حکم کړې و چې دهقانانو او ښاریانو ته هیڅ ډول زیان ور ونه رسیږي. دشیرشاه سوري قهر او غصه تر مغلو پورې وه ، هغه د دهقانانو اوښاریانو سره څه سرو کار نه درلود ، ځکه دې خلکو په زور او جبر سره دمغلو اطاعت منلې و. شیرشاه سوري به ویل چې دهقانان بې قصوره دي ،ځکه هغوې د واکمنو اطاعت کوي.

خواص خان د بهار په سیمه کې خپریده او ښارنه یې کوله چې که چیرې د بنګال څخه کوم لښکر په شیرشاه سوری د حملې له پاره راشي نودهغوې لاره تم کړي ، ترڅنګ یې شیرشاه سوری هم خپلو فتوحاتو ته دوام ورکاوه، اوس نو دهغه تر مخه دوه ځایونه پاته و چې د چنار کلا او دجونپور سیمه و. شیرشاه سوري ددې ځایو د نیولو او ولکه کولو له پاره هم عسکری پلانونه جوړ کړي و.

هلته په بنګال کې چې کله همایون ته دشیرشاه سوری او خواص خان د فتوحاتو په اړه خبرونه ور ورسیدل نو هغه لمړی په دغو خبرونو باندې دومره باور ونه کړ ، خو کله چې ورته سوکه معلومات ورکړل شو او باور یې پرې راغې نو په قهر او غصې سره یې وویل چې شیرشاه سوري دداسې کولو جرءت څنګه کړې دی. په هر صورت همایون سمدستې د بنګال څخه د اګرې په لور د کوچ کولو پریکړه وکړه.

همایون ددې مقصد له پاره د خپلو سالارانو یوه غونډه راوبلله ، اوپه دې اړه یې غور وفکر وکړ چې ددې وروسته د بنګال مسؤلیت چاته پریږدي . دهمدې خبرو په جریان کې زاهد بیګ دهمایون له اړخه د بنګال حاکم و ټاکل شو. زاهد بیګ دهمایون دملکې بیګا بیګام دخور میړه و. کله چې زاهد بیګ ته په دې اړه معلومات ورکړل شو نو د زړه حمله پرې راغله او بې هوشه پریوت. اود بیرت د هوش کیدو په وخت کې یې همایون ته وویل:

ایا د شهنشاه په فکر دلته په بنګال کې زما دذبح کولو وخت را رسیدلې دی ؟ په حقیقت کې د زاهد بیګ ددې خبرې څخه مقصد داو چې همایون غواړي په خپلو لاسو هغه د مرګ کندی ته ور ورغورځوي.ځکه زاهد بیګ په دې پوهیده چې د بنګال څخه د همایون د فوځ دکوچ سره سم به شیرشاه سوري اویا دهغه سپه سالار خواص خان په بنګال باندې حمله کوي اودده لښکر به ټول له منځه وړي په دې خاطر هغه نه غوښتل دبنګال د حاکم په څیر و ټاکل شي.

هغه وخت چې همایون زاهد بیګ د بنګال د حاکم په څیر را وړاندې کړ ،نو زاهد بیګ د بنګال دحاکمیت څخه انکار وکړ ، همایون د زاهد بیګ ددې کاره دومره په غصه شو نو زاهد بیګ ته یې ددې کار په خاطر دسختې سزا د ورکولو هوډ وکړ. خو ددې کار په تر سره کولو سره به حالات نور هم د ویجاړیدو په لور تللې. نو همایون د چپ پاته کیدو پریکړه وکړه. زاهد بیګ هم دهمایون ددې فکر څخه

سخت په ویره کې و. هغه دهمایون ددوه سالارانو حاجي محمد او جهاندار بیګ دخپل ځان سره ملګري کړل اوهغوې یې بغاوت ته را وپارول.بیا هغوې درې واړه یو ځای شول او د بنګال څخه اګرې ته وتښتیدل.
اګرې ته په وررسید و سره هغوې درې واړو د همایون وروږ مرزا هندال هم له ځانه سره ملګري کړ او ورته یې وویل چې هغه دې پخپله دخپلې پادشاهۍ اعلان وکړي، دهمایون وروږ مرزا هندال هم ددې درې کسانو د اغیز لاندې راغې.
هلته په اګره کې دهمایون یو ډیر نژدې دوست او خیر غوښتونکې شیخ بهلول حاکم و . هغه د همایون د وروږ مرزا هندال اودهغه دملګرو لخوا ووژل شو ، د زاهدبیګ په ترغیب باندې میرزا هندال هم دبغاوت بوې واخست اوپه دې توګه یې دخپلې پادشاهۍ اعلان وکړ. په خپل نوم یې خطبه ولوسته او جونپور ته یې چې د شیرشاه سوري له اړخه تر محاصرې لاندې و ، دنورو ځواکونو د ور استولو په ځای یې د دهلي په لور کوچ وکړ او ښار یې کلابند کړ.
۳۵
بله ورځ د زیارت دلنګرځای د نورو کونډو ښځو سره یو ځای ګنګا د خواص خان د حویلۍ په لور ورغله ، هغه حویلۍ ته یو ځې ورننوته ، په داسې حال کې چې اوما اود هغې سره نورې ښځې د پخوا په څیر همتله په نژدې ځایو کې دخیر غوښتلو په تمه ولاړې وې.
ګنګا د حویلۍ دروازې ته د رارسیدو سره سم دخیر غوښتلو اواز وکړ ، دهغې په لمړي غږ څوک را معلوم نه شو خو دهغې په دویم او دریم غږ باندې دخواص خان په ځای دهغه یو ساتونکې بیرون راووت. د ساتونکې په کتلو سره ګنګا داسې وګمارله چې شونې ده چې خواص خان به چیرې تللی وي . ددې فکر سره سم هغه داسې وګرزیده لکه د چا د هیلو او غوښتنو سپوږمۍ چې ډوبه شوې وي ، د وجود هر رګ اوریشه یې د وچیدو په درشل کې شوه ، او دبدن هډوکي یې ماتیدل. خو کله چې هغه ساتونکې را نژدې شو نو ګنګا خپل ځان سنبال کړ اودهغه څخه یې غوښتل وپوښتی چې په دې وخت کې هغه ساتونکې په خپله را وړاندې شو او څو سیکې یې دهغې په پلو کې ورواچولې ، ګنګا د نقاب لاندې خپلې سترګې هغو سیکو ته متوجه کړې اوبیا یې د ساتونکې په لور وکتل او ورته یې وویل چې:
داسې څرګندیږي چې نن مهاراج خواص خان دلته په حویلۍ کې نه شته. ساتونکې ځواب ورکړ چې:
ګوره خورې ! ستاآند سهي دې ، خواص خان تیربه ورځ د خپل فوځ سره یو ځای د بهار په لور کوچ کړې دې. پخپله شیرشاه سوری هم دبنارس په لور ولاړ ، د رهتاس دکلا څخه دتللو په وخت کې شیرشاه سوري خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یې په خپله له ځانه سره دبنارس په لور یوړه او بله برخه یې دخواص تر قوماندې لاندې ورکړه اوهغه یې د بهار په لور ولیږه. که چیرې ستا کومه اړتیا وي نو ماته یې ووایه ، ځکه چې ستا په اړوند امیر خواص خان مونږ ته سخت تاکید کړې دې او ویلي یې دي چې دهغه په نه موجودیت کې هم تاته کوم تکلیف یا ستونزه پیدا نه شي.
دبهار د منځنۍ برخې په لور د خواص خان د کوچ د خبر د اوریدو سره سم ګنګا بې چاره ورانه ویجاړه شوې وه. تر لږه وخته پورې هغه همتله بې هوشه شانته ولاړه وه. خو بیا یې ډیر ژر خپل فکر ځای ته راوست او د هغه ساتونکې څخه یې وپوښتل.
ګوره وروره ! ستا څخه ډیره ډیره مننه ، چې تا زما دغسې خدمت وکړ. خو ایا ته ماته ویلې شې چې مهاراج خواص خان به کله د جنګه بیرته راستون شي، دهغې په دې خبره ورته هغه ساتونکې وویل چې ګوره خورجانې ! زه په مشخصه توګه په دې اړه څه نه شم ویلې. شونې ده چې جنګ په لږ وخت کې پاې ته ورسیږی اویا دوام و مومي ، نو زه به څه ډول وړاند وینه وکړم چې خواص خان به دغه یا هغه وخت بیرته حویلۍ ته راستون شي. خو خورې یوه خبره به درته وکړم چې کله چې هغه بیرته راستون شي نو زمونږ له اړخه ورته شکایت و نه کړې ، اوکه نه هغه به زمونږ پوستکې را وباسي. ګنګا ورته په ډیره نرمه ژبه وویل چې:

ګوره وروره ! زه به ولې ستاسو څخه شکایت کوم ، په داسې حال کې چې د مهاراج په نه موجودیت کې هم تاسې زما د یوې خور په څیر پالنه وکړه . نو ولې به هغه ته شکایت کوم . ساتونکې ورته وویل چې : خورجانې ! ستا ډیر ممنون یم . ددې خبرو څخه وروسته ګنګا بیرته شاته ستنه شوه . د هغه ځایه په بیړه بیړه ولاړه ، اود نورو کونډو سره یو ځاې او ما ته را غله ، اوما وکتل چې هغه ډیره اندیښمنه ، غمژنه او په فکرونو کې ډوبه ده . او ما ترې په ډیره نرمۍ سره وپوښتل چې :

ګنګا خورې ! څه خبره شوې ده ، نن ته ډیره غمژنه او اندیښمنه یې . ایا خواص خان وپیژندلې ؟ او له تا سره یې نا روا سلوک وکړ ؟ ګنګا ورته وویلې چې :

اوما خورې ، هیڅ داسې خبره نه ده شوې هغه بې چاره خو هلته په حویلۍ کې هم نه و . کله چې ما دخیر غوښتو له پاره اواز وکړ نو دحویلۍ یو ساتونکې بیرون را ووت او ماته یې دا څو سیکې راکړې ،کله چې ما دهغه سره خبرې وکړې نو ما ته ډاګیزه شوه چې خواص خان دخپل لښکر دبرخې سره یو ځاې دبهار منځنیو برخو ته کوچ کړې دې ، اوشیرشاه سورې پخپله هم د خپلې برخې د لښکر سره یو ځاې د بنارس په لور ورغلې دې .

اوما یو ځل بیا د ګنګا په لور په ډیر غور اودقت سره وکتل ، بیا یې وویل چې : ښه شول چې اوس دې په غمژن کیدو او اندیښنو باندې و پوهیدم . ګوره ګنګا جانې ! ته اندیښنه مه کوه ، بس اوس به ته د ګیتا په نامه دخواص خان سره قدم په قدم ور نزدې کیږې . هیله ده چې یوه ورځ به داسې هم راشي چې خواص خان به تا د ګیتا په څیر خپله دمینې محبوبه وګرځوي ، اوکله چې مونږ ووینو چې خواص خان په رښتیا هم له تا سره د ګیتا تر نامه لاندې مینه او محبت کوي نو بیا به په کوم مناسب وخت کې ته دخپل اصلي څیرې سره د هغه تر مخه ځان را ډاګیزه کړې اوزه هیلمنه یم چې دهغه دغه مینه اومحبت به د ګیتا نه بیرته ګنګا ته ور واوړي . هغه ورځ به ستا د بریالیتوبونو او خوشحالیو ورځ وی ، ګنګا ورته په مسکا سره وویل چې : بګوان دې وکړي چې همداسې هم پیښ شي . ددې خبرې سره سم هغوې د نورو کونډو سره یو ځاې مخته ولاړې

۳۲

دقنوج په پراخه سیمه باندې د ولکې کولو وروسته شیرشاه سوري داګرې په لور کوچ کړې و . خو کله چې هغه ته خبر ورسید چې همایون د بنګال د مرکزي ښار ګوډ څخه را وتلې او د اګرې په لور روان شوې دې نو شیرشاه سوري خپل مخکې تګ تم کړ .

خو کله چې همایون ته دخپل ورور میرزا هندال د بغاوت او د خپل خاص سلاکار شیربهاول د وژلو خبر ور ورسید نو هغه دځنډه پرته دبنګال په لور کوچ وکړ . دا پیښه په ۱۵۳۹ ز کال کې را منځته شوه . د مغلو لښکر چې هلته په بنګال کې په خپلو تمځایو کې نورد ارام کولو نه ستړې شوي و او خپل ځانونه یې درانه شمیرل ، په دې خوشحاله و چې اوس به چې کله هم د دشمن سره د ټکر کولو فرصت راځي نو دغنیمت د مالونو څخه به ښه ډیر تر لاسه کوي .

هلته په بنګال کې هیڅوک هم دې حاضر نه و چې دهغې ځاې د والي په څیر کار وکړي ، نو په د ې خاطر همایون خپل ډیر میړنې ، وفاداره او نمک حلاله سالار جهانګیر قلي د بنګال د حاکم په څیر و ټاکه ، تر څنګ یې هلته په ګوډ کې دهغه د قومندې لاندې یو لښکر هم ورکړ . خو دشیرشاه سوري د پرلپسې یرغلونو له امله همایون ډیر محتاط معلومیده ، هغه د بنګال څخه د راستنیدو په وخت کې د ګنګا د شمال د لارې دخوندي توب له پاره ډیر ښه انتظام کړې و ځکه شیرشاه سوري ددې ځایه خپل خواره واره فوځونه را ټول او د بهار په لور یې سوق کړي وو . هغه دوه ډوله اقدامات وکړل .

لمړۍ دا چې خپل ورور میرزا عسکري یې د بهاګلپور سیمې کې د کول کانګ د ولکې کولو له پاره و استاوه ، هغه ته یې ددې کار د ترسره کولو له پاره یو دروند لښکر هم ورکړ تر څو میرزا عسکري په کول ګانګ باندې د ولکې کولو نه وروسته دشیرشاه سوري په اړه

خبرونه هم تر لاسه کړي ، او دا ډاګیزه کړي چې هغه اوس چیرې دې او څه پلانونه لري . او تر څنګ یې د مونګیر څخه د په شا شوو لښکرو باندې د شیرشاه سوري یرغل ته هم ځای پاته نه شي .
همایون یو بل قدم هم واخست او هغه دا چې خپل ځانګړې باوري سلاکار خان خانان ته یې د مونګیر په لور د ور لیږلو حکم وکړ . او هغوی ته یې دا تأکید وکړ چې د همایون د لښکر د ور رسیدو پورې دې خان خانان هملته په مونګیر کې میشت وي .
د فوځي ستراتیژۍ له مخې مونګیر د ځانګړې اهمیت خاوند ه سیمه وه . او د دې سیمې د لاسه ورکولو سره ډیر زیات خطرات مخته را تلل .
لمړۍ دا چې د دې ځای د میرزا عسکري په خلاف د کول کانګ د لویو لارو څخه یرغل کول شوني و . دویم دا چې د ګنګا څخه د تیرید و په وخت کې همایون ته د بیرته را تللو په لاره کې خنډونه را پیدا کید اې شول . په دې خاطر میرزا عسکري همایون ته خبر ورکړ چې شیرشاه چې تر اوسه پورې یې د جونپور او چنار کلابندی جاري ساتلې ده او ترڅنګ یې د قنوج ټوله سیمه په خپله ولکه کې اخستې ده اوبیا یې د اګرې په لور وړاندې تګ کړې و ، اوس خپل ټول لښکر بیرته په شا کړي ، هغه خپل ټول لښکري ځواکونه بیرته د رهتاس د کلا تر څنګ را ټولول پیل کړي دي .
د میرزا عسکري له اړخه د دې خبرو په را رسیدو سره همایون ته لږ څه ډاډ راپیدا شو ، هغه مطمئن شو چې د ګنګا په شمالي غاړه د دښمن ځواکونه په هیڅ ځای کې شتون نه لري . نو په دې خاطر یې خپلو ځواکونو ته د وړاندې تګ حکم وکړ او د مونګیر د سیمې پورې را ورسید. اوس حالات دا سې وو چې د ګنګا په یوه اړخ کې د مونګیر سیمه پرته وه او بلې لورې ته همایون د خپلو لښکرو په لور ور رسیدلې و.
میرزا عسکري د هغه بلې لورې راغې او د همایون سره یې لید ه کاته وکړل. هلته د میرزا عسکري د را رسید و سره سم ، او د دې خبر سره چې لارې ټولې خوندي دي ، همایون ډیر خوشحاله شو اوخپل ټول سلاکاران او وزیران یې را وبلل تر څو سلا ورکړي چې د بیرته ستنید و له پاره د ګنګا د دریاب څخه په کوم ځای کې تیرشي .
د همایون د دې پوښتنې په ځواب کې د هغه ټول سرداران په دې باندې متفق شول چې لښکر د ګنګا د شمالي غاړې تر څنګ وړاندې ولاړ شي اوبیا د ګنګا څخه تیر شي . یوازې د همایون یو ډیر ځانګړې سلاکار موید بیګ د دې آند سره مخالفت وکړ او همدا د همایون په آند باندې اغیز کونکې و . هغه د همایون د ټولو سلاکارانو او وزیرانو د راې سره مخالفت وکړ او همایون ته یې وویل چې :
« ته د هند شاهنشاه او د عظیم الشان مرتبې خاوند یې . تا ته په کار دي چې د کومې لارې څخه را غلې یې د همغې لارې څخه بیرته ستون شې اوکه نه بیا به شیرشاه سوري وایي چې همایون د هغه له ویرې اصل لاره پرېښوده او د تیښتې اوپټو سپکولو لاره یې ونیوله او د خپل فوځ سره یو ځای وتښتید»
په همایون کې یوه کمزوري دا وه چې ډیر وخت به یې خپلې پریکړې نورو ته پریښودې ، هغه د موید بیګ دا سلا و منله ،او پایلې یې دا شوې چې د مغلو لښکر د مونګیر په سیمه کې د ګنګا څخه پورې وت. په دې دوران کې نه کومه پیښه را منځته شوه او نه د شیرشاه سوري د فوځ او لښکر کوم څرک را څرګند شو. د بله اړخه خان خانان هملته په مونګیر کې د خپل لښکر سره یو ځای د همایون د ور رسیدو منتظر و . خو همایون د خپل ځانګړی سلاکار موید بیګ په مشوره بله لاره نیولې وه.
د ګنګا د دریاب څخه د تیرید و وروسته همایون د خپل لښکر سره یو ځای د اګرې په لور مخته ولاړ ، د بله اړخه تر هغې چې د همایون لښکر د ګنګا د دریاب د شمالي خنډو څخه د اګرې په لور مخته روان و نو شیرشاه سوری نه غوښتل چې یا د هغوی سره ټکر وکړي او یا د هغوی په لاره کې بندیزونه راپیدا کړي . د همایون لښکر په درې برخو باندې ویشل شوې و ، یوه برخه یې د همایون په لاسو کې وه بله

یې د ورور میرزا عسکري ترقومندې لاندې او دریمه یې په مونګیر کې د خان خانان تر قومندې لاندې وه. تر څنګ یې د همایون د حرب سامان او خوراکي توکي د ګنګا د دریاب په غاړه په کشتیو کې بار کړل شوي و او دا کشتۍ هم د ګنګا د دریاب په غاړه په همغې لارې تللې چې همایون پرې د خپل لښکر سره روان و. د ګنګا د دریاب په غاړه د سفر کولو په دوران کې همایون د پټنې ښار ګوټې ته روسید خو خان خانان د خپل لښکر سره یو ځای همله په مونګیر کې منتظر پاته و، هغه لا تر اوسه په دې خبر شوی نه و چې همایون د بلې لاې د ګنګا د دریاب څخه تیر شوې او د پټنې په لور یې د خپل فوځ سره یو ځای کوچ کړې دې. اویا دا هم شونې وه چې همایون په خپله نه وې غوښتې هغه ته په دې اړه اطلاع ورکړي،د هغه آند دا و چې خان خانان هملته د مونګیر په کلا کې پاته شي تر څو د بنګال په لور د شیرشاه سوری د لښکرو د وړاندې تګ مخنیوی وکړي.

همایون په ډیره چټکۍ سره د خپلو لښکرو سره یو ځای د پټنې په لور وړاندې تګ وکړ، هغه د خپلو کشتیو د سامانونو ،د جنګې بیړیو، او د لښکر د مستوراتو ټولو سره یو ځای پټنې ته نزدې ور ورسید. ټول سامانونه او مستورات یې د کشتیو څخه را ښکته کړل او د دریاب په غاړه یې میشت کړل، همایون همتله د فوځ له پاره خیمې هم ولګولې. په دې توګه یې هر شې خیمو ته منتقل کړ، همایون د خپلو لښکرو او جنګی سامانو نو او مستوراتو سره یو ځای په ډیره خوندي توګه د داناپور هغه سیمې ته ور رسیدلې و چې د سون دریاب د ګنګا سره په کې را یو ځای کیږي.

شیرشاه سوری په دې ویره کې و چې هسې نه چې همایون د خپل فوځ سره یو ځای د رهتاس په کلا باندې یرغل را نه وړي نو په دې خاطر یې خپل ټول فوځ د سون د دریاب په پورتنۍ غاړه د بهار په لور سره را ټول کړ. خو کله چې هغه خبر شو چې همایون د خپل لښکر سره یو ځای وړاندې را روان دې او اوس د چنار او غازي پور په لور را خوزیدلې دې نو د شیرشاه سوري حوصله زیاته شوه او په مغلو یې د یرغل پلان جوړ کړ.

شیرشاه سوری د دې حالاتو په کتلو سره د خپلو سالارانو او سردارانو غونډه را وبلله، دې غونډې ته د وینا په وخت کې شیرشاه سوری وویل چې:

د همایون لښکر په دې وخت کې ډیر وارخطا او نا هیلې شوې دې، هلته په اګرې کې هم د بغاوت نښې نښانې را ولاړې شوې دي که چیرې داسې نه وې نو همایون به د بنګال څخه د راوتلو سمد ستي وروسته پرمونږ باندې یرغل راوړې وې خو په اګره کې د بغاوت په اساس همایون ماته شا را ګرځولې ده.

زما زامنو، زما ملګرو او زما ورونو ! د الله تعالې په فضل سره زما حال د پخوا په نسبت ډیر مستحکم او پایداره دې. که چیرې تاسې ټول دوستان، زامن، او ملګري له ما سره لاس یو کړئ نو زه د مغلو په خلاف خپل قسمت ازمویلې شم.

زما دوستانو واورئ ! د دې نه مخته ما دلته په هندوستانو کې پوره زخمونه خوړلي، بنګال ته د همایون د ورتللو د مخه ما هغه ته د کلنې خراج د ورکولو ژمنه هم وکړه، شرط دا و چې هغه به بنګال ماته را سپاري، همایون له ما سره ژمنه هم وکړه خو د بنګال د سلطان د سفیر د ور رسیدو نه وروسته یې خپله وعده ماته کړه اوس ما د بهار او جونپور څخه د همایون لښکرې ویستلې دي او په دې اساس زما او د همایون ترمنځ د سولې دروازې بندې شوې دې. اوس زه په دې حال کې یم چې زه د همایون پر خلاف فوځې یرغل پیل کړم.

تر دې ځایه د خبرو، شیرشاه سوري لږ څه تم شو، فکر یې وکړ او یو ځل بیا یې خپلو سالارانو او سردارانو ته په وینا کې وویل چې: په دې وخت کې ماته ستاسو د مشورو اړتیا ده، وواياست، تاسې څه مشوره راکوئ ؟ په ځواب کې ټولو سالارانو اوسردارانو په خپلو منځو کې سلا مشورې پیل کړې.ټولو خپل خپل نظر خواص خان ته وواېه، اوبیا خواص خان شیرشاه سوري ته مخ کړ او ورته یې وویل چې:

زمونږ دروند ه مشره ، زمونږ لاربنوده ! هغه آند چې تاسې څرګند کړې دې ، زه او زما ټول سالاران او سرداران ورسره په پوره توګه موافق دي. په يقين سره چې همايون زمونږ سره د سولې ټول چانسونه له لاسه ورکړي او زمونږ او د هغوې ترمنځ د سولې ټولې لارې يې پخپله تړلي دي، هغه وخت همايون په داسې حال کې و چې زمونږ پر خلاف يې عمليات کولې شول او مونږ يې تابع کولو ته مجبورولې هم شو ،خو اوس به مونږ همايون دغه حالت ته راوړو ، او ډير ژر به هغه وخت راځې چې مونږ به يې تعقيبوو او همايون به دخپلو فوځونو سره يو ځاې د هندوستان څخه په تيښته تښتي.

شيرشاه ! زمونږه مشره ! هره پريکړه چې ته وکړې نو مونږ ټول به په ډيرو خرابو حالاتو کې هم دخپل ځان څنګ کې ووينې. دخواص خان دځواب په اوريدو سره شيرشاه سوري ډير ډاډمن او خوشحاله شو اوبيا يې وويل چې:

واورئ زما دوستانو او ملګرو ! اوس چې زمونږ او ستاسو ترمنځ د آندونو يو والې موجود دې نو زه غواړم چې يو دوه ورځې همدلته د خپلو فوځونو سره قيام وکړم ، دهغې نه وروسته به د دې ځايه خپل پړاو پورته کړو او د همايون د لښکر تعقيب به پيلوو . مونږ به د ټولو ترمخه د همايون په فوځ باندې شپيني وينه تويونکي عمليات کوو ، د دې موخې د تر لاسه کولو له پاره فوځ په دوو برخو باندې ويشو ، يوه برخه به يې زما سره وي او بله برخه به يې د خواص تر قومندې لاندې خپل کار پيلوي .

خواص خان به د همايون د فوځ په اړخ باندې يرغل کوي ،اوکله چې همايون او د هغه سالاران د اړخ د حملې په لور متوجه کيږي نو زه به پرې د شا له اړخه حمله کوم ،په دې توګه به مونږ د مغلو دلښکرو ځواک په څو برخو باندې وويشو او نه جبران کيدونکې زيان به ور واړوو. او زه هيلمن يم چې د دې شپيني وينه تويونکې عملياتو له مخې به مونږ ډير ستر برياليتوب تر لاسه کړو. د لښکر ټولو سالارانو يو ځل بيا د شيرشاه د دې آند سره توافق څرګند کړ. د دې وروسته شيرشاه سوري غوښتل د غونډې د پاې ته د رسيدو اعلان وکړي چې دخيمې بيرون پهره کونکې سپاهې د ننه خيمې ته راننوت او شيرشاه سوري ته يې وويل:

اقا ! بيرون يو مخبر راغلې او غواړي يو ډير مهم خبر تاسې ته درکړي. د دې خبر سره سم شيرشاه سوري او د هغې ټولو سالارانو په ډيرې انديښنې سره د دروازې په لورې په کتلو شول ، شيرشاه هغه ساتونکې ته وويل چې مخبر د ننه را وليږه ، ساتونکې ولاړ او د لږ ځنډ وروسته هغه مخبر د ننه راننوت، د هغه په کتلو سره ،شيرشاه سوري ترې وپوښتل چې :

څه خبر دې له ځانه سره راوړې دې ؟ ايا د همايون په اړه دې کوم ښه يا بد خبر له ځانه سره راوړې ؟ مخبر په ځواب کې ورته وويل چې :

اقا ! له ما سره د همايون په اړه هيڅ خبر نه شته ، ځکه چې همايون د ګنګا د درياب څخه د تيريدو وروسته د پټنې په لور وړاندې روان دې ، خو اقا ما يو بل بد خبر له ځانه سره راوړې دې، د شيرشاه سوري ټول سالاران ډير په انديښنه کې ولاړ و ، شيرشاه سوری هم ترې په ډيره انديښنه کې و پوښتل چې : څه ډول خبر دې راوړې ؟ مخبر ورته وويل چې:

اقا ! په تيرو وختو کې يو کس د بهار او بنګال د پولو سره دغلا ، لوټ او غارت کولو يو توپان جوړ کړې و ، هغه کس مهارت نوميده ، يو وخت هغه د بنګال د سلطان محمود له پاره هم سردرد ګرزيدلې و ،سلطان محمود د هغه د نيولو او د له منځه وړلو ډيرې هڅې کړې وې خو دغه مهارت د هغې په ولکه کې ورنه غې . خو په بهار او بنګال باندې زمونږ د يرغل څخه لږ څه مخته دغه مهارت په نوم ورکې کې پروت و او خلکو فکر کاوه چې هغه به په کومه پيښه کې له منځه تللې وي، خو حقيقت داسې نه و.

حقيقت دا و چې په دغو وختو کې دغه مهارت هلته په غرنيو لړيو کې چيرې دخپل ځان له پاره ديوه مضبوط سنګر په جوړولو کې مصروف و . هغه د وخت نه په ګټې اخستلو سره خپل ملګري ډير زيات کړي دی ، اوس اوريدل کيږي چې هغه د يوه ستر لښکر خاوند دې. او همد دې لښکر سره يو ځاې هغه زمونږ په سيمو باندې بريد کړې او هلته يې په اوسيدونکو کې ډيره ويره او دهشت پيدا کړې دې، اقا ! ما تاته همدا بد خبر له ځانه سره درلوده.

دمخبر ددې خبرې په اوریدو سره شیرشاه سوری د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوب شو اوبیا یې مخبر ته مخ کړ او ورځخه یې وپوښتل:
څه فکر کوې چې د مهارت سره به ټول څومره کسان ملګري وي؟ مخبر ورته وویل چې تر هغې چې ماته څرګنده شوې ده، دهغه سره یو ستر لښکر دې اودهغې لښکر سره ټکر کول څه اسانه کار نه بریښي. هغه خلک چې مهارت اودهغه ملګري پیژني نو هغوی وایي چې مهارت اوس د یوه نوي ځواک او لښکر سره راوتلی دی ، دخلکو خبره دا هم ده چې مهارت اوس خپل ځان نه تسخیریدونکی ګڼي ، او هغه اراده لري چې په بنګال او بهار دواړو باندې ولکه وکړي او په دې ترتیب هلته خپل سلطنت جوړ کړي.
مخبر ددې خبرو وروسته غلی شو ، شیرشاه سوری ورته وویل چې:
مخبره ! ستا ډیره مننه چې ما ته دې دا خبر را ورساوه ،ته ولاړ شه ارام وکړه اوبیا دوباره په همدې کار پسې شه ،دمخبر د تللو وروسته شیرشاه سوري خواص خان ته وکتل او ورته یې وویل چې:
خواص خانه زویه ! داسې بریښي چې قدرت یو ځل بیا تا ازمایي . ددې نه مخته ما غوښتل چې خپل ټول لښکر دوه ځایه کړم اودهمایون پر خلاف فوځي عملیات پیل کړم خو داسې بریښي چې قدرت ته داسې منظور نه وي په دې خاطر زویه ! زه غواړم په خپلې پریکړې کې بدلون راوړم.
شیرشاه ددې خبرې وروسته بیا لږ څه غلي شانته شو ، څه فکر یې وکړ او بیا یې خپله پریکړه واوروله.
خواص خانه زویه ! لښکر به د پخوا په څیر په دوو برخو ویشل کیږي. هیبت خان نیازي ، جلال خان جالو او سرمست خان سرواني به له تاسره اوسي ، ترڅنګ به یې د لښکر نیمایي برخه ستا تر قومندې لاندې وي ، خو بله برخه به یې زما تر لاس لاندې وي، زه به دخپلې نیمایي برخې سره یو ځای سبا یا بل سبا ددې ځایه کوچ کوم ،اودهمایون تر شا به ورځم. زما زویه ! هغه وخت چې زه له دې ځایه کوچ وکړم نو په همغه وخت کې ته هم زما سره یو ځای ددې ځایه کوچ وکړه خو ته به دهمایون په لور نه بلکه د مهارت په لور به کوچ کوې. زه ډاډ من یم چې که یو اځې ته په مهارت باندې یرغل یوسې اود میړانې ، بهادري او جرأت سره دهغه مقابله وکړې نو هغه ته ماتې ورکولې شې. ګوره خواص خانه ! زه پوهیږم چې دهغه مهارت حوصله به اوس ډیره پورته وي ځکه چې هغه په خپل ځواک او قوت کې ډیرښت راوستې دې او ددې ترڅنګ به دهغه په ذهن کې دا خیال هم وي چې څرنګه چې زما اود همایون تر منځ اوس جنګ پیلیدونکې دې نو په دې خاطر به هغه دخپلې خوښې د پادشاهۍ د جوړولو جوګه اوسي. خو زویه ! مونږ به هغه خپلې دې خوښې ته هیڅکله هم پرې نه ږدو. زه هیلمن یم چې ته به ډیر ژر ددې مهارت کار ورختم کړې او بیرته به دهمایون پر خلاف زما کومک ته را ورسیږې
دشیرشاه سورې د خاموشۍ سره سم خواص خان ورته په ډیر خلوص او مینه ځواب ورکړ او ورته یې وویل چې:
شیرشاه ! زما درونده مشره ! ته په دې اړه هیڅ اندیښنه مه کوه ، ډیر ژر به واورې چې ما مهارت ته هغه درس ورکړې دې چې ددې نه مخته یې داسې درس نه و زده کړې. کله چې زه دهغه سره مخ شم نو زه به هغه ته د بغاوت کولو ټولې سزا وې وروښیم او تر څنګ به یې ملګري ټول د تیغه تیر کړم. دخواص خان د ځواب په اوریدو سره د شیرشاه سوری په مخ کې خوشحالي را څرګنده شوه. او یو ځل بیا یې وویل:
ګوره خواص خانه زویه ! زه به نن نور مخبران هم وروا ستوم تر څو دا ډاګیزه کړې چې مهارت په دې ورځو کې د خپل لښکر سره یو ځای چیرې پروت دې. همدا مخبران به تاته خبر درکړي چې دمهارت د پړاو ځای چیرې دې ، په دې اساس به تاته په هغې د حملې کولو له پاره اسانتیاوې برابرې شي.

ددې خبرې سره يو ځاې شيرشاه سورى هغه غونډ ه پاې ته ورسوله، دوه ورځې وروسته شيرشاه سورى د خپل نيمايى فوځ سره يو ځاې دهمايون د فوځ په تعقيب ورووت ، او خواص خان د نور نيمايى فوځ سره يو ځاې د مهارت د ځپلو له پاره د شمال غرب په لورې ولاړ.

۳۷

سخته باراني شپه وه ، ماښام د ډکو ويالو د امواجو په ځير دشپې په تياره کې ځان ورکاوه. تيارو اوبارانونو د زمکې په ختو کې هر شې د خپله ځانه سره را لتاړ کړې و . هلته د زيارت په لنگر ځاى اودهغې په شاوخوا سيمو کې شونډې د دعاوو له پاره پرانستې وې ،هرې لورې ته د يخ وهلې ويالې په ځير خاموشې خپره وه. او د لوټ کړل شوې خيمه ځاې او دمفلس د وينو په ځاځکو باندې د رنگين شوې لمن په ځير سکوت حاکم و.

دلنگرځاې هغه کوچنۍ شانته خونه ، چې شهزادگۍ گنگا اودهغې اوما په کې ميشت شوې وو ، په هغې کې گنگا او اوما د ماښامي د تيارولو اوخوړلو وروسته په خپلو خپلو بسترو کې پرتې وې ، چې چا دهغوې دروازه ور وټکوله. اوما د گنگا په لور په سواليه توگه وکتل اوله ځانه سره يې وويل چې په دې وخت کې څوک دي چې زمونږ د کمرې دروازه را ټکوي. ددې سره سم اوما پورته شوه ، دروازه يې پرانسته ويې کتل چې ددروازې ترشا دپوخ عمر يوه ښځه ولاړه وه ، يو څرمنيز څادر يې په سر اچولې و ، شونې ده چې دا به د باران څخه دخوندي پاته کيد و په خاطر و . خودا سې څرگنديد ه چې هغه لنگرځاې ته د بيرون څخه راغلې ده. هغې په خپلو لاسو کې له ځانه سره د څرمنې يو بل اضافي څادر هم درلود ، کله چې اوما ورته دروازه پرانسته نو هغې عمر تيرې ښځې په ډير محبت او نرمۍ سره ترې وپوښتل چې: گوره لورجانې !د گيتا نومې يوې کونډې سره غواړم ډيره مهمه خبره وکړم. ما دلته په لنگرځاې کې پوښتنه وکړه او راته وويل شو چې هغه په همدې کمرې کې اوسيږي ، ايا زه دننه کوټې ته درننوتلاې شم.

ددې ښځې په دې خبرو باندې گنگا دخپله ځايه راپورته شوه اود اوما د ځواب ترمخه يې وويل چې هو !دننه را ځه ، همدا زه گيتا يم ، ته له ما سره څه کار لرې ؟ دگيتا د نوم د ويلو سره سم د گنگا زهن د خواص خان په لورولاړ ، هغه ښځه دننه را ننوتله ، اوما دپخوا په ځير دروازه بيرته و تړله. د څرمنې هغه څادر چې دې ښځې په سر اچولې و هغه لوند شوې و ، هغه يې همل‍ته ددروازې سره يو ځاې را ځوړند کړخو د څرمنې هغه څادر يې چې په لاسو کې نيولې و هغه يې د گنگا په بستره باندې کيښود ، اوبيا د گنگا ترمخه کيناسته او ويې ويل چې:

گوره گيتاجانې لورې !زه د يوې ډيرې مهمې خبرې له پاره ستا خواته راغلې يم. که د شيرشاه سورى ستر سالار خواص خان تاته د څه کار کولو په اړه ووايې نو ته پرې باور کولې شې. دهغې په دې خبره گنگا سمد ستې ووېل چې:

گوره ترورجانې ! زه نه پوهيږم چې ته څوک يې ؟خو زه به تاته يوه خبره وکړم چې خواص خان هغه موجود دې چې که چيرې ماته سترگې پټې کړي او په اور کې مې هم ور واچوي نوبيا به هم زه دهغه دحکم په اساس په اور کې ځان ور وغورزوم. ايا تا ماته د خواص خان له لورې کوم پيغام راوړې دې ؟هغه زړې ښځې ورته وويل چې:

گوره گيتا لورې !ستا آند سهي دى ، زه به تاته په تفصيل سره ووايم چې زه دخواص خان په حويلۍ کې کار کوم ، زه يې څو اونۍ مخته همل‍ته له ځانه سره دکار له پاره ملازمه کړې يم. زما لورجانې ! زه همدا اوس خواص خان په تاپسې را استولې يم او دا پيغام يې راکړې چې زه تا له ځانه سره راوړم . که چيرې ته پر ما او خواص خان باندې باور کولې شې نو همدا اوس پورته شه اوزما سره روانه شه. اودخواص خان حويلۍ ته را سره ولاړه شه. هغه ته غوښتې يې اوپه ډيره بې صبرۍ سره ستا انتظار کوي. گنگا ورته په اصرار سره و ويلې چې:

ګوره تروري ! خواص خان خو دشیرشاه سوري سره یو ځاې دهمایون پر خلاف د جنګ کولو له پاره د ګنګا ددریاب په لور ورغلې دې. دهغې په دې خبره هغه ښځې وویل چې ستا اندازه سهي ده ، شیرشاه سوری پخپله دهمایون سره د ټکر له پاره ور روان دې. خو خواص خان یی د بلې کومې دندې د اجرا له پاره بلې لورې ته استولې دې. خو دتللو دمخه خواص خان هلته رهتاس ته راغې ،هغه ددې ځایه دخپل فوځ له پاره خوراکې او فوځې توکې له ځانه سره اخستل غوښتل ، زه فکر کوم چې سبا یا بل سبا به هغه ددې ځایه دخپل فوځ سره یو ځاې کوچ کوي خو دکوچ کولو نه مخته ګیتا هغه له تا سره یو ځل کتل غواړي. ګوره لورجانې ! په دې کې زور زیاتې نه شته. که چیرې ته زما سره تللو ته تیاره یی نو ما دا د څرمنې څادر تا ته له ځانه سره راوړې دې ، دا په سر واچوه او له ما سره روانه شه ، ځکه بیرون سخت باران اوري ، خو که چیرې ته اوس له ما سره تللو ته تیاره نه اوسې نو زه به بیرته ولاړه شم اوخواص خان ته به ووایم چې ګیتا را تللو ته تیاره نه وه. دهغې په دې خبره ګیتا سمدستې وویل چې نه ! زه له تا سره تللو ته تیاره یم ، که دشپې په دې وخت کې خو پریږده ، که خواص خان ماد سیلیو اوتوپانو او یا اوریدونکي اور په څپو کې هم دځان له پاره وغواړي نو زه به ضرور هغه ته ورشم. ددې خبرې سره سم ګیتا دخپله ځایه پورته شوه او د اوما څنګ ته راغله او هغې ته یی په غوږ کې څه وویل:

اوما ته همدلته اوسه ،زه به د ګیتاودهوا په بڼه دخواص خان په لورې ورشم او دپخوا په څیر به خپل وجود او مخ را ونغاړم خو که چیرې ته له ما سره ولاړه شې نوخواص خان به تا و پیژني نو زما ټوله ډرامه به دناکامۍ سره مخ شي اوبیابه زه یو ځل بیا دخواص خان د کرکې او نفرت سره مخ شم. په دې خاطر به زه یواځې ددې ترور جانې سره هلته ورشم ، اوما ورسره په دې خبره اتفاق وکړ. ګنګا سمدستې پورته شوه ،خپل کالي اولباس یی تبدیل کړ ،دهغې دپاسه یی سپین رنګې څادر واغوست ، مخ یی په سپین رنګه نقاب کې را پټ کړ ،بیا په خپلې بسترې پروت هغه څادر چې دې عمر تیرې ښځې ورته له ځانه سره راوړې و په سر را واچاوه او ویی ویل چې : ترور جانې ! اوس نو درځه چې ځو. زه له تا سره تللو ته تیاره یم. ددې خبرې سرم سم ګنګا او هغه زړه ښځه دواړه د کمرې څخه را ووتلې ، کرارکرارد لنګرځاې څخه مخته راغلې او دخپل منزل په لور روانې شوې.

دهغه زړې ښځې سره ګنګا بېچاره لړ واټن وهلې و چې یو نا څاپه پرې دوه ځوانانو حمله وکړه، یوه د هغه خوله بنده کړه او بل په بیړه بیړه دهغه لاسونه ترشا وتړل ، دهغې پښې یی هم ور وتړلې ،بیا یی په ډیره چټکۍ سره ګنګا پورته کړه او لږ څه ښې لورې ته ولاړل ، هلته یوه بګۍ ولاړه وه ، ګنګا یی پورته کړه اوپه هغه بګۍ کې یی ور واچوله ، دبګۍ پردې یی را پریښودې ، دهغوې څخه یو د بګۍ په داخل کې کیناست ترڅو ګنګا د کنترول لاندې ونیسي ، په داسې حال کې چې هغه بل مخته ورغې او د آسونو په زغلولو یی پیل وکړ. هغوې لږه شیبه کې د ښاره ووتل او د غرنیو لړیو په لور یی ګاډۍ ور ځغلوله.

۳۸

دغه بګۍ چې ګنګا بې چاره یی په کې بار کړې وه ټوله شپه مزل وکړ، بې وسې او بیچاره ګنګا هملته په بګۍ کې اوده شوه ، کله یی چې سترګې و غوړیدې نو ویی کتل چې د بګې دپردو په خوزیدو سره د رڼا څرک دننه را ځي ددې نه دا ډاګیزه کیده چې شپه پاې ته رسیدلې او ورځ شوې ده ، لمر راختلې دې او باران دریدلې دې. هغې هڅه وکړه چې دخپله ځایه را پورته شي او په خپله ځاې کې کیني . نو و نه توانیده ځکه د بګۍ په یوې برخې پورې یی ددې لاسونه اوپښې تړلي و ، شونې ده چې دهغې تښتونکې به ویریدل چې هسې نه چې دشپې په تیاره کې ګنګا د بګۍ څخه و نه تښتي. هغې سترګې را پورته کړې او مخته یی وکتل ، ویی کتل چې دهغې د تښتونکو څخه یو د بګۍ اسونه ځغلوي او هغه بل یی دهغه ترڅنګ په خوا ره خوب ویده شوې دې. څرنګه چې ددې خوله یی په ټوټه تړلې وه نو په دې اساس یی خبرې نه شوې کولې. نو په دې خاطر هغې خپلې پښې او لاسونه په زوره وخوځول اوپه دې ترتیب یی بګۍ ټوله و خوځوله ، هغه کس چې بګۍ یی ځغلوله هغه شاته و کتل اوبیا یی په خپل لاس کې لښته باندې خپل ویده ملګرې وواهه اودخوبه یی را ویښ کړ

. کله چې هغه را وېښ شو نو بګۍ ځغلونکې وویل چې: شهزادګۍ ګنګا ته ووینه ، هغه لاسونه او پښې خوځوي چې څه غواړي ؟ دهغه په دې خبره هغه خوبې ملګرې وویل چې : هغه به لوږې اخستې وي . که ته وایې نو زه به یې لاس او پښې پرانځم . دخولې څخه به یې هم هغه ټوټه لرې کړم او دخوراک څښاک څه به ورکړم . دهغې وروسته به یې بیا پښې اولاسونه سره وتړو ، دهغه دې خبرې سره د بګۍ ځغلونکې توافق وکړ ، هغه دخوبه را وېښ شوې دخپله ځایه پاڅید او دبګۍ دیوې برخې څخه یې داوبو مشکیزه را واخسته ،بیا یې دهغې څخه لږ څه اوبه راواخستې اوخپله خوله او مخ یې پرې پریمنځه ، بیا یې مشکیزه دبګۍ یوې برخې کې را زوړنده کړه او خپل لاس او مخ یې وچ کړل بیا یې دلمړې دشهزادګۍ ګنګا لاسونه پرانستل او بیا یې دهغې دخولې څخه هغه ټوټه هم لرې کړه .

ګنګا بیچاره تر لږه وخته پورې خپل لاسونه سره خوځول او خپله خوله یې څپوله ، په دې وخت کې هغه هلته ټیټ سره ناسته وه ، بیا یې په خپل مخکې ناست کس څخه وپوښتل چې: تاسې څوک یاست او ولې مو ما ته فریب راکړ او را ومو تښتولم، هغه ښځه څوک وه چې ماته یې دروا غ وویل او زه یې د لنګرځاې څخه په درواغو را وویستم،دهغې ددې خبرو سره سم هغه کس یوځل بیا دخپله ځایه پورته شو د اوبو مشکیزه یې را واخسته او دګنګا په لور یې ور اوږده کړه او بیا یې ورته وویل چې: ګوره شهزادګۍ ګنګا !ته زمونږ له پاره د ډیر زیات عزت او درنښت خاونده یې . ته لمړۍ خپل خوله او لاسونه پریمنځه بیا به درته ووایم چې مونږ څوک یو او ته مو ولې له ځانه سره را وړې یې او ولې مو د زیارت د لنګرځاې څخه را وویستلې . دهغه په دې خبرو باندې ګنګا خاموشه ناسته وه ، هغه کس ورته د مشکیزې څخه اوبه ور تویولې ، تر څو ګنګا پرې خپل مخ اولاسونه پریمنځي، اوبیا یې په همغه لباس باندې ځان وچ کړ چې د مخکې څخه یې په کې ځان رانغاړلې و. بیا یې هغه کس ته وویل چې : اوس راته ووایاست چې تاسې څوک یاست چې زه مو د زیارت د لنګرځاې څخه را پورته کړې یم او چیرې مو له ځانه سره بوځئ.

هغه شخص ورته وویلې چې : ګوره ګنګا ! ستا خبره سهي ده ، په ریښتیا هم مونږ له تاسره دوکه کړې ده، خو دا پخپله زمونږه مجبوریت و ، هغې ښځې چې ته یې د زیارت د لنګرځاې څخه را وویستلې هغه زمونږ یوه پیژندګلوې وه چې مونږ دهمدې کار له پاره استعمال کړه. زه غواړم تا د مهارت له پاره یوسم. اوتا به خامخا دا نوم اوریدلی وی؟ دهغې په دې خبره ګنګا بې چاره ورته وویلې چې: هغه مهارت چې څو کاله مخته یې د بنګال او بهار په پولو کې لوټمار او غلاکوله او هلته یې تباهي خپره کړې وه. دهغې په دې خبره هغه کس ورته وویل چې هو ګنګا ! ستا آند سهي دې. مونږ تا همغه مهارت ته له ځانه سره بوځو. دهغوې په دې کار باندې ګنګا سخت احتجاج وکړ ، چې ولې ، هغه بیرته ځواب ورکړ چې:

ګوره ګنګا ! خبره داده چې مهارت په تا مېین دې، هغه له تاسره په ړانده محبت او مینه کې راښکیل شوې دې، هغه ستا دلاسته راوړو په خاطر ستا په سویمبر کې هم برخه اخستې وه خو دهغه بختې داوه چې هغه دا مقابله ونه ګټله. برعکس ستا هغه سویمبر یو نقاب پوشه وګټلې ، دبهار او بنګال حکمرانان مهارت یو باغي سر کشه انسان ګڼي ، څرنګه چې هیڅوک هم هغه د مخ له رویه نه پیژني نو په دې اساس به دغه مهارت کله کله ستا دکتلو له پاره دخپلو څو نورو دوستانو سره هلته ستاسې راج محل ته درته. هغه ورځ چې تا د غزلو او نڅا کورس سر ته ورساوه ، اوته هلته په راج محل کې ښه و نڅید ې نو په هغه ورځ هم مهارت د یوه پنډت سره یو ځاې موجود و . هغه ستا د نڅا د کتلو وروسته دا هوډ کړې و چې هغه به په هرصورت تا دخپل ځان له پاره تر لاسه کوي. همدا علت و چې هغه مونږ دواړو ته دا دنده را وسپارله چې مونږ چې په هر ډول کیږي تا دهغه لورې ته یوسو . مونږ دواړه د مهارت کسان یو ، او مونږ دهماغه مهارت د وینا په اساس په رهتاس کې قیام وکړ خو دا زمونږه بده برخه وه چې په همدې وخت کې شیرشاه سوری په رهتاس باندې یرغل راوست او دغه کلا یې په خپله ولکه کې راوسته ، په دې یرغل کې ستا پلار اود رهتاس راجه هم ووژل شول اوته شیرشاه سوری و نیولې او خپل لښکر ته یې بوتلې او هلته یې دخپل لښکر د سپه سالار خواص خان وینځه وګرځولې.

خواص خان داسې بې پروا ، داسې بې شوقه او بې ذوقه انسان دې چې هغه ته د وينځې په څير هم دخپل ځان له پاره و نه منلې . زه پوهيږم چې دا دخواص خان له لورې له تاسره دپوره بې عزتۍ او سپکوالي نه نور څه نه و . بلکه داسې يې وګڼه چې دا د يوې شهزادګۍ سپکوالې اوتوهين و چې هغه يې د يوې وينځې په څير هم و نه منله . دهغه په دې خبره باندې ګنګا سمدستې را ټوپ کړ او ورته يې وويلې:

دخواص خان په اړه نور څه و نه وايې. دا چې خواص خان زه ولې دخپلې وينځې په څير و نه منلم ،دا زما او دهغه تر منځ ذاتي معامله ده. دهغې په دې خبره دغه کس يو ځل بيا وويل چې: زه پوهيږم چې هغه څه ډول او څنګه معامله ده . دهغه په دې خبره باندې ګنګا هغه ته په ډير غضبناکه توګه وکتل او ورڅخه يې وپوښتل چې ته په څه پوهيږې ؟ هغه ورته په ځواب کې وويل چې:

ګوره ګنګا جانې ! ما تاته وويل چې مهارت ته دخپل سويمبر دمقابلو څخه د مخه د خپل ځان له پاره غوښتلې ، له تاسره يې مينه کوله ،په همدې خاطر هغه ستا د سويمبر په مقابلو کې برخه واخستله . دا دهغه بد قسمتې وه چې هغه په دې مقابلو کې بريالې نه شو ،بيا هغه مونږ دواړه ستا د ځارلو په خاطر او په کوم مناسب وخت کې ستا د تښتولو له پاره وګمارلو . په دې خاطر دلته په رهتاس کې د اوسيدو په وخت کې مونږ ستا هر قدم ځارلې دې ، په دې دوران کې مونږ وکتل چې ته په ډيره بيړه سره دهغه نقاب پوشته په لټون پسې يې چې ستا د سويمبر مقابلې يې ګټلې دي. او د مقابلو دګټلو وروسته يې د تللو په وخت کې درته وويل چې « زما نه خوښيږې».

بيا يې کله چې ته د وينځې په څير د خواص خان تر مخ وړاندې کړې نو تا دخواص خان څخه د کوچيانۍ قبيلې د سردار فدايي خان د را پيدا کيدو غوښتنه وکړه ، فدايي خان له تاسره وکتل او دهغه له اړخه تاته دا معلومات درکړل شو چې ستا د سويمبر دمقابلو اصلي ګټونکې همدغه خواص خان دې چې د دې نه مخته يې نوم صاحب خان و . هغه به هغه وخت ګيدړې ښکار کولې او خپل ژوند به يې پرې تيراوه او له تاڅخه يې سخته کرکه اونفرت کاوه . دا ستا بد قسمتي ده چې ته د خواص خان سره د زړه له کومې مينه کوې ، ځکه هغه وخت چې خواص خان له تاسره محبت او مينه کوله نو هغه وخت تا د خواص خان سره د مينې په ځاې د کرکې څرګندونه وکړه نو هغه هم ستا د منلو څخه مخ واړاوه ، بيا تا د درواغو څخه کار واخست او د زيارت په لنګر ځاې کې دې ديره ځاې جوړ کړ . په داسې حال کې چې د رهتاس په ښار کې د راجه هرکشن دوژلو وروسته دهغه ډير زيات خپلوان او دوستان اوسيږي او تا کولې شول د هغوې سره يو ځاې واوسيږې. خو ستا له پاره ډيره سخته او اړينه داوه چې دخواص خان محبت او مينه دې په هيڅ توګه دخپل زړه څخه نه شوه ويستلې.

ګوره شهزادګۍ ګنګا ! د رهتاس په ښار کې مونږ دواړو ستا ډيره کلکه ځارنه کړې ده. او مونږ به ټول وخت ستا په تعقيب او ځارنه کې وو . هلته د زيارت په لنګر ځاې کې د اوسيدو وروسته تا يو بل ستر قدم واخست او د يوې کونډې په څير دې دخواص خان د بيرته خپلولو هڅې پيل کړې . هغه وخت چې ته دلنګرځاې د نورو کونډو ښځو سره يو ځاې را ووتلې نو تا خپل لمړنې د خير غوښتلو غږ دخواص خان د حويلۍ تر مخه پورته کړ ، تر يو څو ورځو پورې ته ناهيلې معلوميدې ،خو يوه ورځ ته هغه وخت په خپلې موخې کې بريالۍ شوې چې خواص خان په خپله ساته غږ ته ځواب ووايه. بيا هغه له تاسره د زړه خواله پيدا کړه ، ځکه چې تا هغه ته خپل حالات واورول ، دهغه په مخکې دې و ژړل او په مصنوعي توګه دې دهغه په مخکې خپله بې وسي ډاګيزه کړه ، ستا د دې خبرو څخه خواص خان ډير زيات اغيزمن شو ، دهغې وروسته بيا تا په پرلپسې توګه د خواص خان د حويلۍ تر مخه د خير خيرات د غوښتلو غږ پورته کاوه او دهغه زړه له تاسره نور هم را نژدې کيده ان تر دې چې کله دويمځلې ته هلته ورغلې نو هغه تاته دا اړتيا و ډير وسايل هم درکړل او ترڅنګ يې خپلو ساتونکو ته وويل چې کله هم چې کوم شي ته ستا اړتيا پيښيږي نو ستا هغه اړتيا به پوره کوي او ستا د شکايت په اړه به پوښتنه کوي، داسې وګڼه چې دخواص خان هغه مينه او محبت چې د يوې شهزادګۍ په توګه تا تر لاسه نه شو کړې اوس يې ته د يوې کونډې په څير غواړې دې لارې تر لاسه کړې ، خو اوس دغه ټول له لوبه بې کاره ده ،ځکه چې مونږ اوس تا له ځانه سره د مهارت په

لور وروړو اوهغه به تا دخپلې میرمنې په څیر خپله کړي. ګنګا ډیره په غصه شوه او ورته یې وویل چې: تاسو هسې چټیات وایی، زه دمهارت سره هیڅ سروکار نه لرم. واورئ ! زه نه پوهیږم چې تاسو څوک یاست اویا مو نومونه څه دي ؟خو دا خبره په یاد لرئ چې شهزادګۍ ګنګا دخواص خان له پاره پیدا شوې اودهمغه له پاره ځان ځار کړي، دغه کس په طنزي توګه وویل چې: ایا دهغه خواص خان له پاره چې یو وخت د صاحب خان په نامه یې ګیدړې ښکار کولې اوتا ورځخه ډیره زیاته کرکه کوله. ګنګا ورته ترکي په ترکي ځواب ورکړاو ورته یې وویل چې:

ګوره انسانه !تا ته زما په کورني ژوند کې د مداخلې کولو هیڅ ضرورت نه شته، دا چې ما په کومه مرحله کې د صاحب خان یا خواص خان سره محبت کاوه او یا مې ترې کرکه کوله،دا زما شخصی کار دې، خو اوس هغه زما د ژوندانه منزل دې او زما د جسم روح دې، په دې اړه زه ددې څخه نور زیات څه نه وایم. داځل هغه سړې موضوع بدله کړه او ترې ویې پوښتل چې ایا ډوډۍ خورې؟په ځواب کې ورته ګنګا په ډیرې کرکې سره وویل چې: نه، زه ستاسو ډوډۍ نه خورم.

که چیرې ته ډوډۍ نه خورې نو بیا به زه ستا خوله پرانستې پریږدم خولاسونه به دې تړم اویوه خبره په یاد ساته چې ستا د لاسونو دتړلو وروسته زه بیرته خپل ملګري ته ورځم اودهمغه سره کینم،که چیرې تا د شور کولو هڅه وکړه او یا دې د کومک له پاره اواز پورته کړ نو زه به دې څټ درپرې کړم، اودا هم په یاد ساته چې په کومې غریزې لړۍ کې چې مونږ همدا اوس ور داخلیږو دلته به هیڅوک هم ستا د کومک له پاره لاس را اوږود نه کړي ځکه چې په دې غرنۍ لړیو باندې زمونږ د سردار مهارت ولکه ده.

ګنګا ددې سړې د خبرو هیڅ ځواب ور نه کړ.بیا هغه د پخوا په څیر د ګنګا دواړه لاسونه د شا څخه و تړل اوپخپله ولاړ اودخپل آس ځغلونکي ملګري تر څنګ کیناست. بګۍ په دغو غرنیو لړیو کې په پرلپسې توګه سفر کاوه، ان تردې چې ددې غرنیو لړیو د ورانو ویجاړو څخه دتیریدو وروسته د یوې سترې دروازې تر مخ ورسیده.بګۍ دغې دروازې کې ور ننوتله چې د غرنۍ لړۍ څخه تراشل شوې او جوړې کړل شوې وه، ګنګا وکتل چې په دې غرنیو لړیو کې ډیر ښه کلا شکله هستوګن ځایونه جوړ کړل شوي دي، دننه تر ډیره پورې د اوسیدو کورونه دي اوتر څنګ یې یو بازار هم شته، ددې کورنو اوبازار څخه دتیریدو بګۍ د یوه پخواني جوړ شوي محل تر مخه ودریده.

دبګۍ د دریدو سره سم هغه وګړې چې پخوا تر دې یې د ګنګا سره خبرې کړې وې په حرکت راغې، دګنګا لاس وپښې یې ور پرانستې اوبیا یې ګنګا ته د بګۍ څخه د راښکته کیدو له پاره وویل. ګنګا هم چپ چاپ د بګۍ څخه را کیوتله، دغه سړي یوځل بیا ګنګا ته مخ کړاو ورته یې وویل چې:ګوره ګنګا ! زه یوځل بیا تا ته ګواښ کوم چې دلته دشور او غوغا جوړولو هڅې و نه کړې اوکه نه زیانمنه به شې. دا زما د سردرا مهارت حکم دې، راځه چې زه دې اوس هملته ورورم، هر هغه څه چې ته غواړې ووایې دهمغه په مخکې یې ووایه. ګنګا ورته په ځواب کې هیڅ هم و نه ویل، دهمغه وګړي سره چپ چپ روانه شوه، هغه دهمدې کلا شکله محل د مختلفو برخو څخه تیریده او بیا دیوې داسې کمرې ترمخه ودریده چې یوه کس یې پهره کوله، دغه سړې ور مخته شو او دهغه پهره دار په غوږ کې یې څه وویل، د خبرې په اوریدو سره هغه ساتونکې هم ډیر خوشحاله شو اوبیا په یوه منډه هغه کمرې ته ور ننوت.

دلږ ځند وروسته هغه ساتونکې د کمرې څخه بیرته راووت اوهغه کس چې ګنګا یې له ځانه سره راوړې وه ته وویل: ورځه چې سردار غوښتې یې. ددې خبرې سره سم دې شخص د ګنګا په لور وکتل او ورته یې وویل چې: زما سره را ځه،ګنګا په خوله هیڅ هم و نه ویل ،بس چپ چاپ دهغه سره روانه شوه. هغه کس هم ګنګا له ځانه سره یو ځای د خپل سردار مخې ته ور ننویستله.

ګنګا وکتل چې ددې کمرې په مخکینۍ برخه کې دپادشاه دکیناستو له پاره یو تخت جوړ کړل شوې دې. په همدې تخت یو کس چې ډیر پرقیدلې او ذرقیدلې کالي یې په غاړه و ناست و، عمر یې هم د څلویښتو کالو په شاوخوا کې و ،مخ یې زخمې شوې و، چې ددې

خبرې ګواهي یې ورکوله چې هغه ډیر جنګجویانه ژوند ترسره کوي. کمرې ته د ورننوتلو وروسته دغه کس ګنګا ته په غوږ کې وویل چې: ګوره ګنګا ! دغه مخامخ ناست کس زمونږ سردار مهارت دې، ته به دهغه سره په احتیاط او ادب سره خبرې کوې. بیا هغه شخص په کمرې کې په تخت ناست سردار مهارت ته په ډیر ادب سره وویل چې: سرادره ! هغه پیغله چې له ما سره راغلې ده هغه ته د پخوا څخه پیژنې، دهغه دخبرې په ځواب کې مهارت په ډیر بد غږ سره وویل چې هو ! زه یې دکلونوکلونو راهیسې پیژنم. دا د رهتاس شهزادګۍ ګنګا ده ،دا به ځوک و نه پیژني ! اوس ته ولاړ شه او زما د خونې دباندې ودریږه او زما د عکس العمل انتظار کوه. ددې حکم سره سم هغه کس بیرون ووت ، خو کله چې ګنګا هم بیرون ته د وتلو له پاره روانه شوه نو مهارت پرې غږ کړ چې: « ته مه ځه ، همدلته ودریږه» دهغه په دې خبره ګنګا و دریده او په ډیره بې وسۍ سره یې د مهارت په لور مخ را واړاوه. ددې کس د وتلو نه وروسته چې کله د کمرې دروازه بنده کړله شوه نو بیا مهارت ګنګا ته مخ کړ او ورته یې وویل چې:

ګوره ګنګا ! زما کسانو به تا ته ویلي وي چې ته یې ولې دلته راوستې یې. ګوره ګنګا ! ما د یوه اجنبي او نا څرګنده وګړي په توګه ستا د سویمبر په مقابلو کې هم برخه اخستې وه. خو دا زما بد قسمتي وه چې ما هغه سویمبر بایلود. که څه هم زما ملګرو به تا ته ویلي وي خو زه یو ځل بیا خپله خبره تکراروم چې ما ستا په سویمبر کې د برخې اخستلو څخه ډیره مخکې له تا سره مینه کوله ،بس یو ځل مې هلته د رهتاس په ماڼۍ کې ستا مخ کتلې و اودهغې وروسته داسې یې وګڼه چې زه همستا شوم. زه اوس خپل ځان ډیر خوش قسمته ګڼم چې ته زما تر مخه ولاړه یې. واوره ګنګا ! زه غواړم چې ته همزما اوسې، او ددې له پاره زه غواړم ستا دخولې څخه یو ځواب واورم

.

کله چې مهارت خاموشه شو نو ګنګا لږ څه فکر وکړ او بیا یې وویل چې:

ګوره مهارته ! ستا له اړخه د یوې لورې دمحبت او غوښتنې څخه څه نه جوړیږي او بیا داسې وګڼه چې هغه مال چې یو ځل پلورل شوي وي او یا نیلام شوې وي او دهغې وروسته د هغه له پاره یو ډیر ښه بل اخستونکې پیدا کیږي نو دهغه څخه به څه تر لاسه شي ، نو مهارته ! د دنړۍ په بازار کې هم همداسې وګڼه چې زه هغه شې یم چې یو ځل پلورل شوې یم او دویم ځلي نه شم پلورل کیدې. داسې وګڼه چې زه د زمانې له اړخه د یوه چاپه ځولۍ کې ور اچول شوې یم او زه غواړم په همغه ځولۍ کې پاته شم. شونې ده چې ته به زما د جسم ، زما دشتمنۍ اویا زما ښکلا په محبت او مینې کې را لتاړ شوې یې خو تا ته زما د تیرشوې تاریخ په اړه هیڅ ډول معلومات نه دي درکول شوي.

دګنګا ددې خبرو سره د مهارت په خوله باندې د طنز نه ډکه خندا راغله او بیا یې په لوړ اواز وویل چې: ګوره ګنګا ! زه ستا د تیرو حالاتو په اړه پوره پوره معلومات لرم ، دا چې ته ځانته یو پلورل شوې یا لیلام شوې شې وایې،دا په دې خاطر چې ته د شیرشاه سورۍ د سالار خواص خان سره مینه کوې ، واوره ! زه په دې هم خبر یم چې خواص خان پخواني صاحب خان دي چې ګیدړې به یې ښکار کولې ، او له تا سره یې مینه او محبت کاوه ، خو تا د هغه مینه او محبت له یوې مخې مسترد کړل ، چې زما په فکر اوس هغه په همدې اساس له تا څخه کرکه کوي، هغه نقاب په مخ کړ اوستا د سویمبر په مقابلو کې یې ګډون وکړ، هغه ظالم د سویمبر ټولې برخې وګټلې ، او کله چې تا د سویمبر د برۍ شوې کس په اړه لټون وکړ نو هغه خواص خان وخوت. او بیا هغه ته مسترد کړې ، ستا څخه یې د کرکې څرګندونه وکړه ، وو ایه چې زه سهي خبره کوم؟ دهمدې کرکې په اساس ته د شهزادګۍ ګنګا څخه د یوې کونډې په ښه ولاړې او د زیارت په لنګر ځای کې دې پناه واخسته. زما مخبرانو په دې ټولو حالاتو کې ستا پوره څارنه کړې ده،ما هغوې د همغه لمړۍ ورځې څخه ستا د څارنې له پاره ګمارلې و او ورته مې لارښوونه کړې وه چې په کوم مناسب وخت کې تا د ځانه سره را پورته کړي او دلته دې راولي. نو نن زما دا مخبران بریالي شول او ته نن زما تر مخه ولاړه یې. ګنګا ورته وویلې:

ګوره مهارته ! خپله دا بریا هم خپله ناکامي وګڼه ، ځکه چې تاته به زما د ذات څخه څه ګټه تر لاسه نه شی . که چیرې تا په زور زما دخپلولو هڅه وکړه نوبیا یاد ساته چې ته به یوائې زما لاش وموموې. زما روح به له تا سره نه وي . دګنګا ددې ځواب څخه مهارت لږ څه اندیښمن شو ،فکر یې وکړ او بیا یې په ډیره همدردۍ او مینې سره ورته وویل چې :
ګوره ګنګا ! اوس خو خواص خان هم تا نه خوښوي اونه درسره مینه او محبت کوي ، نو ته بیا ولې دهغه په یاد کې د تیرشوي پسرلي د مړاو شوو غنچو په څیر مړژوانده ژوند تیرول غواړې. ګوره ګنګا ! یو هغه خواص خان دې چې ته یې هیسته غورځولې یې او نه درته کوم اهمیت درکوي اوبل زه یم چې د شپې دخوب په ځای ستا په خیالونو او فکرونو کې لږ په اغزنو بوټو خپل ژوند تیروم. زه خو تا د غمونو او اندیښنو د نا ارامو خوندونو څخه را باسم او منزل ته د ورسیدو اود محبت او مینی دڅپو د سمندر په لور دې له ځانه سره وړم.
مهارت د لږ څه وخت له پاره ځنډ وکړ او د لږ څه فکر کولو وروسته یې یو ځل بیا یې په خبرو پیل وکړ :
ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ترڅو به ته د کونډې په بڼه د سترو او ناکامو ستورو په څیر دغمونو نه ډک اود مسخه شوي منزل په څیر ژوند سبا کوې. تا ولې د خپله ځانه خامخا کونډه جوړه کړې ده ؟ په داسې حال کې چې تا له هیچا سره (اور نه اوه ځلې دګرزیدو) پیرې هم نه دې تر سره کړې ، دهغه په دې خبره ګنګا ځواب ورکړ او ورته یې وویل چې :
ګوره مهارته !ته به دا څرګنده نه وي چې زه دخواص خان څومره ژوره مینه کوم ، دخواص خان پرته زه خپل شتون نه شتون ګڼم .
مهارت د لږ څه وخت له پاره په فکر کې ډوب و او بیا یې وویل چې : ګوره ګنګا ! ته ولې بې لارې لارې روانه یې. زه خو تاته عزت ، توقیر او ترڅنګ یې ستا خوندي ساتنه او درنښت درکوم. خو ته په خپله خپل ځان په زمکه باندې پریباسې او دپستۍ او ذلت په لور منډې وهې ، دهغه چا سره چې ته مینه کوې هغه ته هیسته غورځولې یې. ته اوس داسې یو فصل یې چې مالک نه لري ، داسې فصل چې هر څوک چې و غواړي ریبلې یې شي . دا سې د ګلاب ګل ، چې هر څوک یې بویولې شي . دهغه په دې خبره ګنګا وویل چې : ګوره مهارته ! دا ستا ذاتي فکر اوخیال دې . نه خو زه بې مالکه فصل یم او نه دبیابان د ګلاب ګل . یاد ساته چې تر اوسه پورې داسې څوک شته چې زما دمحبت او مینې په خاطر نا ارامه دې . دهغې په دې خبره مهارت ورته وویلې چې: هو ! زه پوهیږم چې ته د خواص خان په لورې اشاره کوې ،ځکه چې د یوې کونډې په څیر به تا په ډاډ منه توګه د خواص خان محبت او مینه تر لاسه کړې وي خو کله خواص خان ته دا څرګنده شي چې د هغې کونډې په لباس کې ته همغه ګنګا یې ، نوستا پر خلاف به دهغه همغه لمړنۍ کرکه به بیرته را ستنه شي .
هغه به تاته هیڅ هم درنه کړي او ستا په لمن کې به د کرکې او نفرتونو نه اخوا نور څه در زیات نه کړي. ګنګا ورته وویلې چې : نه !داسې نه ده ، مهارته ! ته چې څه ډول آند کوې همغسې یې کوه ، خو زه به دخواص خان پرته بل څوک د ژوند ملګرې و نه ګرځوم. دا زما اخري پریکړه ده ،که څه هم ته زما څټ را پرې کړې ، خو زه به د خپلې دې پریکړې څخه و انه وړم.
دګنګا ددې ځواب څخه مهارت تر یوه وخته پورې خاموشه و ، اوپه فکر کې ډوب شوې و. بیا یې په زوره لاسونه و پړکول، دهغې د لاسونو دپړکار په واسطه دهغه همغه دوه کسه ملګري ، چې ګنګا یې را تښتولې وه ،دننه خوني ته را ننوتل. بیا هغوې دواړو ته مهارت مخ کړ او ورته یې وویل چې : تاسو یو کس ګنګا ددې کمرې څخه بیرون وباسئ ، اوبل دلته پاته شئ اوزما خبره په غور سره واورئ ، ددې خبرې سره سم دهغوې څخه یو کس ګنګا د کمرې څخه بیرون وویستله ،کله چې ګنګا بیرون کړل شوه نو مهارت خپل هغه بل ملګري ته وویل چې : زما نژدې دوسته ، واوره !ما ډیره هڅه وکړه چې ګنګا دې خبرې ته راوړم چې خواص خان هیر کړي او زما سره د واده کولو له پاره تیاره شي خو هغه ددې هر څه سره بیا هم دې کار ته غاړه نه ږدي ، داسې بریښي چې هغه دخواص خان سره د ړند و سترګو محبت کې رالتاړه شوې ده . ګورئ چې په هغې باندې کوم زور زیاتې و نه کړل شي، زه غواړم چې دهغې سره ډیره ښه اونیک

سلوک وکړل شي تر څو د نیک سلوک له لارې دهغې محبت را خپل کړم اوبیا یې خپل ځانته واده کړم. تاسې په دې اړه څه وایاست؟
دمهارت ددې پوښتنې په ځواب کې دهغه ملګري وویل چې:
ګوره کلو! ستا خبره سهي ده، که چیرې مونږ پر ګنګا باندې زور زیاتې وکړو نو زما ذاتي تجربه او خیال دادې چې ګنګا به مرګ ته غاړه کیږدي خو تا به دخپل ژوند ملګرې و نه ګرځوي، خو که چیرې هغه همدلته وساتل شي او د احساناتو او میلمستیاو د بار لاندې راشي نو زما په آند چې هغه به ممنونه او شکر کونکې او سي او بیا به تا هم دخپل میړه په څیر و مني. مهارت په دې خبره ډیر خوشحاله شو او ویې ویل چې: ګوره دوسته، زه هم همدا سې غواړم. اوس ته ولاړ شه او زما ددې کمرې تر څنګ چې کومه کمره ده، هغه دپخوا څخه ښایسته کړل شوې ده، ما غوښتل دا کمره د واده نه وروسته دګنګا سره یو ځای استعمال کړم خو اوس ګنګا په دې کمره کې ځانته ور واچوئ، هغه به همدلته میشت وي، دهغه د اړتیا و د پوره کولو هڅه وکړئ او نیرمل نومې ښځه چې دد ې کمرې په پاکولو اوښایسته کولو دنده په غاړه لري، دګنګا دخدمت له پاره و ټاکئ او ورته وواياست چې نوموړې هر وخت دهغې سره یو ځای وا وسیږي. هغې ته دا هم وواياست چې هڅه وکړي چې ګنګا زما سره په واده کولو باندې و هڅوي. اوس ته ورشه، اوما چې درته څه وویل همغسې اقدام وکړه. ددې خبرې سره سم د مهارت هغه ملګری دهغه ځایه ووت.
کله چې دمهارت دا ملګری بیرون را ووت نو ویې کتل چې هغه کس چې ګنګا یې له ځانه سره بیرون را ویستلې وه د ګنګا سره یو ځای همهلته ولاړ دی، خپل ملګری ته یې خاصه اشاره وکړه، هغوې دواړو ګنګا له ځانه سره واخسته او هغه تر څنګ کمرې ته یې یوړه، بیا دهغوې څخه یوه یې ګنګا ته وویل چې: ګوره شهزادګۍ دا ستا د اوسیدو خونه ده. اوس که ته نه غواړې چې مهارت دخپل ژوند ملګرې کړې نو مه یې کوه. څو ورځې همدلته په دې خونه کې واوسه، دهغې وروسته به مونږ لکه څنګه چې ته په خوندي توګه د رهتاس څخه راوستې یې بیرته به دې په همغه توګه رهتاس ته یوسو او هلته به دې د زیارت په لنګر ځای کې ورخوشې کړو. ددې خبرې سره سم یې ګنګا همهلته په هغه خونه کې یوا ځې پریښوده اودوې دواړه ترې په شا ولاړل.
ګنګا مخته ولاړه، په همدې خونه کې کیناسته، هغه بې چاره په ژورو فکرونو کې ډوبه وه، هغه ډیره بدحاله، اندیښنو کې ډوبه او سرګردانه وه، هغه تر اوسه پورې همدا سې ناسته وه چې یو نیم عمر خوړلې ښځه یې خونې ته ور ننوتله. دهغې د کتلو سره سم ګنګا د خپله ځایه را پورته شوه، هغه ښځه ور مخته شوه او ګنګا ته یې وویلې چې: ګوره ګرانې! ته ولې زما د راتګ سره سم ماته د خپله ځایه پورته شوې. زه خو یوه وینځه یم، ماته حکم وکړه چې زه ستا څه خدمت وکړم. ددې ښځې د وینا وروسته ګنګا بیرته په خپل ځای کیناسته، دا ښځه نوره هم مخته ورغله او دګنګا په پښو کې کیناسته، دهغې په را نژدې کیدو سره ګنګا سمدستي دخپله ځایه پورته شوه، هغه یې د لاسو څخه ونیوله او پورته یې کړه او په خپل څنګ کې یې کینوله او ورته یې وویلې: لاندې مه کینه، بښکه چې ته به وینځه یې خو زه دمالک او وینځې تر منځ کوم توپیر نه محسوسوم. ته همدلته له ما سره یو ځای کینه، او دا راته ووایه چې ته دکوم غرض په خاطر دلته زما خواته راغلې یې.
دګنګا په دې خبرو باندې هغه ښځه حیرانه شانته شوه، وارخطا شوه، خو بیا هم دګنګا تر څنګ کیناسته او ورته یې وویلې چې: زه یې ستا دخدمت له پاره ټاکلې یم، اوس به زه هر وخت ستا تر څنګ اوسم، ستا خدمت به کوم او ستا د اړتیا و د پوره کولو هڅې به کوم.
ګنګا ترې وپوښتل چې دوې زما په اړه تاته څه ویلي دي؟ هغې ښځې ورته وویل چې ګوره درنې! ماته یې ستا نوم ګیتا ښوولی دی، خو زما نوم هم واوره، زما نوم نیرمل دی. زه یې هم د کوم ځایه را پورته کړې یم او دلته یې په زور راوړې یم، په دې اساس اوس زما د اوسیدو بل کوم ځای ماته نه دی پاته. په دې خاطر زه دلته په اوسیدو مجبوره یم. ماته یې ستا په اړه دا هم ویلي دي چې ته یوه کونډه یې او د رهتاس د زیارت په لنګر ځای کې اوسیدې، مهارت له تاسره مینه کوله نو ته یې دهغه ځایه په زور را وستې او دلته یې ځای د ر

کړ ،اوس چې ته دهغه سره واده کول نه غواړې نو هغوې تا بیرته رهتاس ته استوي ، نو تر څو چې ته دلته اوسیږې زه به ستا په خدمت باندې ماموره یم.
کله چې نیرمل خاموشه شوه نو ګنګا تر یوه وخته پورې د فکرونو په ټالونو کې ځنګل، دهغې وروسته یې په ډیر غور او دقت سره نیرمل ته وکتل او ورته یې وویل چې:
ګوره نیرملې ! ته خو زما د مور په ځاې یې. زه ضرور کونډه یم خو ما تر اوسه د چا سره واده نه دې کړې. دهغه چا سره چې زما کوژدن شوې وه نو داسې یې وګڼه چې هغه زه پریښې یم ،څرنګه چې ما دهغه سره مینه کوله نو په دې اساس ما خپل ځان کونډه وګاڼه او هلته د زیارت په لنګر ځاې کې د کونډو په پناه ځاې کې دیره شوم ،ګوره نیرمل ! زه یو غمژنه پیغله یم او ته زما د مور په ځاې یې. زه له تا څخه هیله لرم چې له ماسره به درواغ نه وایې. هره هغه خبره چې زه یې کوم دهغې سهي ځواب راکړه ، ځکه چې ته پخپله هم غمژنه یې او د یوې غمژنې پیغلې په غم او مصیبت باندې ډیره ښه پوهیږې،دهغې په دې خبره نیرمل دخپله ځایه پورته شوه، خونې دروا زه یې وتړله ، او بیرته راغله او دګنګا تر څنګ کیناسته او ر ته یې وویلې چې: ګوره ګیتاجانې زمالورې ! اوس راته ووایه چې ته څه ماته څه ویل غواړې ؟ګنګا ورته یو ځل بیا وویل چې:
ګوره نیرمل ! زه دې خلکو په زوره د رهتاس د زیارت د لنګر ځاې څخه را تښتولې یم، زه دشیرشاه سورې د یوه سالار خواص خان سره ډیره مینه کوم، هغه هم ماخوښوی،خو دې خلکو زه په زور سره دلته راوستې یم ، دوې زما اود خواص خان تر منځ بیلتون غواړي،ریښتیا راته ووایه چې دلته د اوسیدو په صورت کې به زما د ژوند ان پایلې څه ډول وي؟
دګنکا ددې پوښتنې په ځواب کې ورته نیرمل په ډیر راز سره وویل چې: ګوره پیغلې ! ستا په اړه ماته دا لارښوونه هم شوې ده چې زه هره ورځ له تا سره خبرې وکړم او په خبرو خبرو کې تا ته د مهارت په لور مایله کړم. تر څو ته دهغه سره واده ته تیاره شې. دهغوې آند دا هم دې چې دلته دقیام په دوران کې له تاسره ډیره ښه سلوک او کړچار و کړل شي ،پرتا باندې د مهربانیو او خوړلنیو باران وکړل شي تر څو ته تر اغیز لاندې راشې اودمهارت سره واده ته تیاره شې. دهغې په دې خبرو باندې ګنګا په ډیره غصه شوه او ویې ویل چې: که چیرې دا خلک ټول عمر همداسې وکړي بیا به هم دوې ما د مهارت سره د واده کولو له پاره تیاره نه کړاې شي، نیرمل ورته په ویره ویره او راز سره وویل چې:
ګوره ګیتا ! زه اوس تا دخپلې لور ، دخپلې بچۍ په څیر ګنم ، زه پوهیږم چې ته په غمونو کې ډوبه یې. او ته یې په زور دلته را تښتولې یې. زه به دیوې مور په څیر ستا خدمت کوم. او واوره ! ماته چې هر خدمت وي نو حتما یې ماته ووایه. ته اوس همدلته کینه ، زه به ولاړه شم اوتا ته به خوراک څښاک غم وکړم. ګنګا همدلته کیناسته ، نیرمل ورته خوراک څښاک راوست ، ګنګا هغه هم له ځانه کینوله او ډوډۍ یې سره یوځاې وخوړله. نیرمل دګنګا څخه ډیره خوشحاله شوه ، په همدې توګه به ورځې تیریدې او ګنګا به ورځ په ورځ دنیرمل محبت او مینه ځانته را ماتوله.
یو وخت نا څاپه ګنګا بې چاره د شپې خوب کې وویریده او را کیناسته. خپل شاوخوا ته یې وکتل ، هغه زړه نیرمل چې هر وخت به په همدې کمره کې ویده کیده ،په خپله بستره کې نشته ، حال دا چې هغه به دماښام په وخت کې په خونه کې څملاسته خو اوس یې بستر خالي پروت و .
ګنګا دبیرون څخه راتلونکې دوحشت اوویرې غږونه اوریدل ، هغه داسې احساسول چې بیرون اور لګیدلې او هر څه د ځنګله د اور په څیر په خپل ځان کې را نغاړي ، ګنګا بې چاره ددې ټولو وحشي اوازونو او شورو غل سره په پوره ویره کې همډلته په خپله خونه کې ناسته وه. هغه هیڅ په دې نه پوهیده چې په دې شپه د مهاراج په دې فوځي تمځاې باندې څه توپان رانا زل شوې دې.

ګنګا دپلټني او دځان دخبرولو په خاطر دخپلې بسترې څخه راپورته شوه ،خپل کالي یې درست کړل ،دکمرې د دروازې په لور ولاړه ، دروازه یې لږ شانته پرانسته او بیرون یې وکتل ، هغه ډیره حیرانه شوه چې وسله وال ځوانان اخوا دیخوا منډې او چیغې سورې وهي ، ګنګا ډیره وارخطا شوه، اود وارخطایی او ویرې له لاسه یې دروازه بنده کړه او بیرته خپلې بسترې ته را ستنه شوه او هملته کیناسته.

لږه شیبه وروسته هغه زړه نیرمل هم په منډه او ساه نیوونکې هغې کمرې ته را ننوتله اود ګنګا څنګ ته راغله او په پوره بدحواسۍ کې کیناسته ، او بیا یې په یوه ساه ګنګا ته مخ کړ او ورته یې وویلې چې: ګوره ګیتا لورې !دلته اوس یو ډول انقلاب راغلې دې ، داسې بریښي چې ددې مهارت اود هغه دملګرو شپې نورې شمیرل شوې دې، ګنګا ترې په ډیره نا ارامۍ سره وپوښتل چې: نیرمل ته څه وایی ، ژر یې راته ووایه. نیرمل ورته په ځواب کې وویل چې:

ګوره ګیتا لورې ! په مهارت باندې حمله شوې ده،ګنګا ترې سمد ستې وپوښتل چې حمله چا کړې ده ؟ نیرما خپله ساه کلکه کړه اود ګنګا په لور یې په غور سره وکتل او ورته یې وویل چې: ګوره ګیتا لورې ! دا حمله ستا هغه کړې ده . نیرما په دې خبرو باندې ګنګا بیچاره لږ څه وخندل او بیا یې ورته وویل چې ووایه نیرما ، ته څه ویل غواړې ؟زما چا دلته یرغل راوړې دې ؟ نیرمل بیا ځواب ورکړ چې:

ګوره ګیتا لورې ! دشیرشاه سوري سپه سالار خواص خان د مهارت په دې ځاله باندې یرغل راوستې دې، لږ څه دمخه د مهارت مخبرانو هغه ته خبر ورکړ چې چې دشیرشا ه سوری ستر سالار خواص خان دخپل لښکر سره یو ځای په ډیره بیړه دمهارت په دې ځاله باندې یرغل کونکې دې ،مهارت دخپلې دې ځایه بیرون ولاړ او هلته یې د خواص خان سره د ټکر کولو اراده وکړه ،مهارت داسې ګمان کوي چې د خواص خان سره به لږ فوځ وي، په داسې حال کې چې دهغه په دې تم ځای کې چې دهغه څومره ملګري موجود دي یواځې دهغوې شمیره دخواص خان د فوځ دوه هومره کیږي ،په دې خاطر مهارت دخپل تم ځای څخه دشپې په تیاره کې دخواص خان سره د جنګ له پاره ووت او همهلته بیرون د جنګ کولو اراده لري. اوس به ووینو چې ددې جنګ پایلې به څه وي ، ګوره لورې ! ته څه فکر کوې؟ایا خواص خان به ددومره کم لښکر سره ددومره سترو لښکرو لرونکي کنترول کړای شي. ګنګا ددعا په شکل خپل دواړه لاسونه پورته کړل او ویې ویل چې: ګوره نیرما !که بګوان وغواړی نوزما خواص خان به په دې مهارت باندې بریالې کړي،ګوره نیرملې ! خواص خان ددې څخه مخته هم ډیر داسې میدانونه سوبه کړي دي اوتل د خپلو دښمنانو په مقابل کې بریمند راوتلې دې ، اودلته هم زه تاته ډاډ درکوم چې که چیرې دشپې په تیاره کې مهارت دخواص خان سره دټکر کولو هڅه وکړه نو زما زړه وایی چې دشپې په همدې تیاره کې مهارت د خواص خان په لاسو نیست اونابود شي . ګوره نیرملې ! زه تاته یوه خبره کوم چې په هغې به خامخا عمل کوې ،نیرمل ورته وویل چې لورې ته څه وایی ژر یې راته ووایه. ګنګا ورته وویلې چې:

ګوره نیرملې ! زه ډاډه یم چې مهارت به دخواص خان په لاسو د ماتې او شکست سره مخامخ کیږي خو که چیرې د ماتې خوړلو وروسته مهارت چیرې د تیښتې هڅه وکړي نو زه په خپله هلته دخواص خان څنګ ته ورځم اوکه چیرې مهارت بیرته خپل تمځای ته راستون شو او زه یې هم له ځانه سره چیرې بوتلل غوښتل نو په دې حال کې نیرملې ، خامخا خواص خان ته ورشه اوهغه ته ووایه چې درهتاس د زیارت دلنګرځای یوه کونډه چې ګیتانومېده ، او هلته به ستا د کور مخې ته کله کله د سوال له پاره را تلله ، هغه کونډه دمهارت دوه کسو بدمعاشانو له ځانه سره را و تښتوله او دلته یې راوړې ده او اوس مهارت په زور ورسره واده کول غواړي، خو هغه ګیتا نومې ښځه وایی چې هغه یواځې اویواځې خواص خان خوښوي اودمهارت سره نه غواړي چې واده وکړي ، خو دماتې خوړلو وروسته مهارت یو ځل بیا هغه له ځانه سره په زوره بوتله ، نیرملې ،زه تا ته ډاډ درکوم چې په داسې وخت کې به خواص خان ضرور دمهارت پسې

وروسته ولاړشي او ما به دهغه دلاسو څخه را خلاصه کړي. که چیرې همداسې دې وکړل نو زه به ستا احسان په ټول ژوند کې هم هېر نه کړم.
نیرمل ورته په ډېره مینه او شفقت سره وویل چې: ګیتا لوري، ته فکر مه کوه که چیرې حالات همداسې شول لکه ته یې چې وایې نو زه به ستا پیغام حتما خواص خان ته ورسوم او هغه ته به ووایم چې هغه تا ته د مهارت د لاسو څخه نجات درکړي، د نیرمل د دې ځواب د اوریدو سره ګنګا ډیره خوشحاله شوه او بیا دواړه هر یوه په خپله خپله بستره کیناستې او د حالاتو څارنه یې پیل کړه.
۳۹
خواص خان تر اوسه پورې د مهارت د دې تمځای څخه لرې و چې د مهارت مخبرانو مهارت ته خبر ورکړ چې د شیرشاه سوري ستر سالار خواص خان د هغه په دې عسکري تمځای باندې یرغل کونکې دې. او د خپل لښکر سره یو ځای په ډیره بیړه دې لوري ته را روان دې. د دې اطلاع سره سم مهارت هم و خوزید او خپل لښکر یې د خپلو تمځایو څخه بیرون راوویست او د شپې په تیاره کې یې خپل ټول لښکر په پټو مورچو کې ځای په ځای کړ ترڅو د خواص خان د لښکر د راتلو سره سم د خپلو همدې پټو سنګرونو څخه په هغوې یرغل یو سي او هغوې مات او بیرته شاتللو ته و هڅوي.
د بله اړخه خواص خان هم په ډیره بیړه مخته روان و ،هغه هم خپل مخبران تر لرې لرې پورې خپاره کړي و خو د هغه مخبران په دې نه و توانیدلي چې د مهارت د پټنځایو په اړه ژور معلومات تر لاسه کړي ،په دې خاطر کله چې خواص خان د مهارت تر پټنځایو پورې را ورسید نو مهارت یو ناڅاپه د خپل سنګر څخه راووت او د یوه توپان په څیر یې د خواص خان په لښکر باندې را باندې کړل. د خواص خان لښکر د دې ناڅاپي یرغل څخه د پوره ستونزو سره مخ شو د هغوې لمړنۍ لیکې ګډوډې شوې ، او عسکر یې خواره واره شول خو خواص خان په ډیره بیړه او تدبر سره بیرته خپل عسکر سره را ټول او د مهارت د عسکرو د مقابلې له پاره یې په داسې حال کې چې خونړې جنګ روان و بیرته منظم کړل.
خواص خا پخوا تر دې هم د ژوند ډیرې سرې تودې تیرې کړې وې ، په دې اساس که د مهارت نا څاپي یرغل د هغوې د لښکرو لمړنۍ لیکې له منځه وړې وې، خو بیا یې هم خپل ځان ډیر ژر سنبال کړ. مهارت دا و انګیرله چې خواص خان ماتې وخوړه او اوس د تیښتې په فکر کې دې نو په دې خاطر یې خپلې حملې نورې هم تیزې کړې خو اوس خواص خان هم خپل ځان تیار کړې و ، د شپې په تیارو کې سخت خونړې جنګ و نښت ، خواص خا ن د خپلو فوځونو حوصلې ور کلکولې او د هغوې د لیکو د ټینګښت له پاره یې دفاعي جنګ پیل کړې و .
خو د دې وروسته خواص خان خپل اصلي ځواک را څرګند کړ ، هغه خپله ماتې په ډیر ځواکمن بری باندې بدلول غوښتل ، هغه د غلیم د لښکرو د ماتولو له پاره د خپل هوډ ښکارونه کوله ، هغه د همدې احساساتو سره یو ځای د تکبیر او از پورته کړ ، د هغه د تکبیر د اواز سره د هغه لښکر هم د تکبیر نارې پورته کړې ، د دې تکبیرونو څخه داسې ډاګیزه ده چې د سهار د اذانو لړۍ پیل شوې وې، د همدې عمل په واسطه خواص خان د دفاعي حالت څخه ووت او د جارحیت په پړاو کې ور ننوت او د مهارت په لښکرو کې لکه د تیزو غوڅونکو او سپنیزو اغزیو، د تیزو توپاني څپو په بڼه کې ور ننوت.
مهارت چې څو لمحې مخته یې خپله سوبه ډاډمنه ګڼله د خواص خان د دې حملې څخه ډ یر وارخطا شو او شاته تګ یې پیل کړ ، د خواص خان دې نا څاپي یرغل هغه ته دا ډاګیزه کړې و چې د هغه د پښو لاندې ځمکه چا را ښکودې ده. د لږ څه ځنډ وروسته د سخت جنګ په جریان کې خواص خان مهارت ته د اښوولې و چې نه هغه او نه د هغه لښکر د هغه سره په دې مقابله کې د پښو د تم کیدو توان لري ، اوس نو خواص خان چپ او ښې لوري ته او هم مخامخ خپلې حملې ته دوام ورکړ ، خو مهارت کرار کرار شاته روان و ، شونې ده

چې هغه به غوښتل خپل عسکري تمځاې ته ور ننوځی او هلته خپله دفاع وکړي خو خواص خان هم د هغه د مکارۍ څخه پوره پوره خبر و په دې خاطر یې خپلې حملې نورې هم ګړندۍ کړې، تر هغه وخته پورې چې مهارت خپل عسکري تمځاې ته په شا روان نو خواص خان د جنګ د ځایه څخه تر د مهارت ددې ځایه پورې د هغه لښکر د نیمايي څخه هم زیات را کم کړې و. مهارت چې کله دا حال وکوت نو مخ یې واړاوه او د تیښتې لار یې خپله کړه. خو خواص خان هغه پسې واخست، کله چې مهارت خپل د اوسیدو ځاې ته ورسید نو خواص خان یو ځل بیا خپل اصلي رنګ کې را څرګند شو او د مهارت هغه پاته لښکر یې هم د نیمايي څخه زیات د تیغه تیر کړ. مهارت د خپلو ساتونکو سره یو ځاې به ډیره ستونز منه توګه دغرنیو لړیو دغې هستونګنځې ته ور ننوت خو خواص خان خپل لښکر د هغه د همدې تمځاې څخه بیرون تم کړ. خو خپل عسکر یې د ناڅاپي یرغل په خاطر تیار و ساته، تر څو د مهارت د بیرته را وتلو په وخت کې د هغه د ناڅاپي یرغل په مقابل کې ښه مقابله و کړاې شي. اوس خواص خان غوښتل چې دورځې په رڼا کې دغه هستوګنځاې ته ور ننوځي او مهارت باندې خپل اخرۍ مرګوني ګذار وکړي.

خواص خان د خپل لښکر سره یو ځاې د مهارت د هستوګنځې نه بیرون پړاو کې و چې د هغه یو عسکر ورته په منډه منډه راغې او ورته یې وویل چې: امیره ! یوه زړه بوډۍ ښځه غواړې له تا سره ووینې. د هغه په دې خبره خواص خان هغه خبر راوړونکې ته په غور سره وکتل او ور څخه یې وپوښتل چې ایا هغه ښځه خو به جاسوسه نه وي او یا دا چې د مهارت له پاره خو به کار نه کوی، هغه عسکر ورته وویل چې نه، امیره ! مونږ هغه ښکته پورته وکتله، هغه بیچاره وایی چې غواړې له تا سره یوه خبره شریکه کړې، خواص خان ورته وویل چې که داسې وي نو هغه سمدستې ما ته را ورسوئ. ددې خبرې سره سم هغه عسکر د هغه ځایه ولاړ او د لږ ځنډ وروسته یې دغه هندوه نیرمل نومې زړه ښځه له ځانه سره راوړه کومه چې د مهارت له اړخه د ګنګا دخدمت له پاره مقرره شوې وه. خواص خان ترې په ډیر درنښت سره وپوښتل چې:

ګوره ادې ! زما نوم خواص خان دې، ما ته خبر راغې چې ته ما ته کومه خاصه خبره کول غواړې؟ نیرمل ورته په ډیره منیه او شفقت سره وویل چې: ګوره زویه ! زه تا ته یوه ډیره مهمه خبره کول غواړم، ایا ته کومه داسې کونډه پیژنې چې د رهتاس د زیارت په لنګرځاې کې اوسیدله اونوم یې ګیتا و. د نیرمل په دې خبره خواص خان ټکان وخوړ او ترې و یې پوښتل چې ادې ! ته یې څنګه پیژنې؟ هو ! زه د رهتاس د زیارت د لنګرځاې ګیتا ډیره ښه پیژنم. او هغه هم ما پیژني، نیرمل ورته وویل چې: ګوره زویه !ګیتا همدا اوس ستا کومک ته اړتیا لري، خواص خان ترې په ډیر بیړه وپوښتل چې:

ادې !ته څه ډول خبرې کوې، ګیتا ما ته څه اړتیا لری؟ هغه خو د رهتاس د زیارت په لنګرځاې کې ده، ددې خبرې سره سم نیرمل خواص خان ته د رهتاس د زیارت د لنګر ځاې څخه د مهارت د دوو کسانو په لاسو د ګیتا د راتښتولو پیښه بیان کړه اودا یې هم ورته ډاګیزه کړه چې هغه څه ډول دلته د مهارت هستونګنځاې ته راوستل شوه او بیا دلته مهارت څومره هڅه وکړه چې هغه د خپل ځان سره واده کړي خو ګیتا ترې څه ډول انکار وکړ او دا چې هغه یوائې او یوائې دخواص خان سره د مینې څرګندونه کوله او... دا ټولې خبرې یې ورته په ډیر تفصیل سره بیان کړې.

دشیرشاه سوري دکتاب دریمه برخه

۳۹

تر اوسه پورې خواص خان د مهارت ددې تمځاې څخه لرې و چې مهارت ته د هغه مخبرانو خبر ورکړ چې دشیرشاه سوری ستر سالار خواص خان پر هغه د یرغل له پاره په ډیره چټکه توګه مخته را روان دې. ددې خبر سره سم مهارت هم لاس و پښې وهل پیل کړل او خپل

ټول فوځونه یې د فوځ دتمځای څخه بیرون وويستل ،پخپله هم د شپې په تیاره کې دخپلو فوځونو سره یو ځای ووت او هلته په یو سنګر کې پټ کیناست. هغه په دې آند و چې کله چې خواص خان هغه ځاى ته راورسیږي نو مهارت به د خپل ټول ځواک سره پرې پټکی حمله وکړي او په دې توګه به هغه بیرته وځغلوي.

خو د بله اړخه خواص خان هم په ډېره بیړه د مهارت پر فوځي تمځای باندې دحملې کولو له پاره را روان و. هغه خپل مخبران هرې لورې ته خپاره کړي و خو دهغه مخبران د مهارت د پټنځایو د معلومولو په اړه ناکام شوي وو. په دې اساس کله چې خواص خان د مهارت دغه پټنځای ته را نژدې شو نو مهارت په ناڅاپي توګه د خپله سنګر څخه راووت او د توپیان په څیر مخته راغې او دخواص خان په لښکر باندې را پریوت. دهغه دغه ناڅاپي حملې د خواص خان د لښکرو لمړنۍ لیکې د ستونزو سره مخ کړې، داسې څرګندیده چې د مهارت دغه ناڅاپي یرغل دخواص خان لښکر ته نه تلافي کیدونکې زیان ور اړولې دې.

خو خواص خان هم داسې ژر ناهیلې کیدونکې نه و. هغه د ژوند تودې سړې ډیرې کتلې وې، که څه هم دغې ناڅاپي یرغل دهغه د لښکرو لمړنې لیکې د ستونزو سره مخ کړې وې خو هغه ډیر ژر بیرته خپل ځان را جوړ کړ او بیا دخپل لښکر سره یو ځای لږ څه شاته ولاړ ، دهغه د شاته تګ څخه مهارت داسې و انګیرله چې خواص خان ماتې و خوړه او اوس د تیښتې په هڅه کې دې نو په دې خاطر هغه خپله حمله نوره هم چټکه کړه خو تر دې وخته خواص خان بیرته خپل لښکر سره را یوځای او منظم کړي و. او په پوره توګه دخپلې دفاع له پاره تیار شوي و. دشپې په دې تیاره کې یو ځل بیا ددواړو فوځونو تر منځ خونړې جنګ و نښت ، مهارت هم په پوره ځواک سره خپلو حملو ته دوام ورکړ. خو خواص خان دخپل فوځ او لښکر د حوصلو د پورته کولو اودهغوې په منظمولو کې په پوره چټکتیا سره مصروف و ، اما تر څنګ یې دخپلې دفاع جنګ هم جاري ساتلې و.

د لښکرو د نظم و نسق نه وروسته خواص خان دخپل ځان دښوولو پریکړه وکړه او هوډ یې وکړ چې خپله دغه لمړنۍ نا څاپي ماتې په بریا باندې بدله کړي

مهارت چې لږ ترمخه یې خپل بریا حتمي ګاڼه ، دخواص خان ددې حملې څخه ډیر زړه خوړینې شو او د شاته تلو هڅه یې پیل کړه ، دخواص خان ددې ناڅاپي یرغل څخه هغه داسې شو لکه چا یې چې د پښو لاندې خپور فرش را کش کړې وي. تر لږه وخته پورې د جنګ اړخ بدل شو او خواص خان د مهارت لښکرې د ډیر بد او ویجاړونکې حالت سره مخ کړې وې، خواص خان مخته ور روان وپه داسې حال کې چې مهارت دخپلو لښکرو سره یو ځای شاته دخلاصون لاره لټوله. کیدې شي چې هغه به غوښتل خپل سنګر ته تر شا شی او بیا دهغه ځایه خپله دفاع وکړي. خو خواص خان هم دهغې دغه مکاري درک کړې وه په دې خاطر یې په خپلو حملو کې ډیرښت راوست، کله چې مهارت د شاتلو په وخت کې خپل سنګر ته ورسید نو د جنګ د میدان څخه ان د هغه تر سنګره پورې دهغه دلښکر د عسکرو لاشونه هرې لورې ته خپاره پراته وو ، کله یې چې دا حال وکوت ، نو سمد ستې یا شاته منډه کړه او و تښتید . خو خواص خان هم دهغه تر شا ولاړ اودهغه دلښکر د پاته برخې څخه یې نیمایې د تیغه تیر کړل. مهارت دخپلو ساتونکو سره یو ځای په ډیره ستونزمنه توګه کوهستاني درو ته ځان ورساوه ، په داسې حال کې چې خواص خان دهغه پسې ان تر هغه ځایه ولاړ او هلته دهغه مخې ته ودرید. اما تر څنګ یې خپل فوځ ته دناڅاپي یرغل په مقابل کې د تیارسي حکم کړې و. ځکه ګمان کیده چې مهارت به یو ځل بیا د رامخته کیدو او یا د خواص خان په لښکرو باندې د شبخون دکولو لپاره ځان چمتو کوی. خواص خان اراده درلوده چې د ورځې په رڼا کې دمهارت پر خلاف پریکنده حمله وکړي.

خواص خان لا همدلته ولاړ و چې په دې وخت کې دهغه یو ساتونکې په ډیره بیړه دهغه خواته راغې او ورته یې وویل چې: امیره !دلته یوه زړه ښځه ده اوغواړي له تاسره سمد ستي ووینې. خواص خان دهغه ساتونکې لوري ته په عجیبه توګه وکتل اوبیا یې په ډوب شوې اوازوویل چې: هسې نه چې دا ښځه د مهارت جاسوسه وي؟ هغه ساتونکې ورته وویل چې: نه !امیره !مونږ هغه و چیړله ، خو بیچاره وایي چې له تاسره کومه ضروري خبره لري. خواص خان ورته وویل چې که خبره همدا سې وي نو سمد ستي یې دلته راوړئ ددې خبرې سره سم هغه ساتونکې ولاړ اوبیا یې دخپله ځانه سره د خواص خان دربار ته یوه نیرمل نومې هندوه ښځه راوړه. دا همغه ښځه وه چې مهارت د ګنګا دخدمت له پاره ټاکلې وه. کله چې نیرمل دخواص خان مخې ته راوړل شوه نو خواص خان دهغې د درنښت په خاطر د ځایه پورته شو اوبیا یې ورته وویل چې:

ګوره میرمنې !زما نوم خواص خان دې او ماته دا ډاګیزه شوې ده چې ته ما ته څه ویل غواړې. نیرمل ورته په ډیره مینه او شفقت سره وویل چې: ګوره زویه ! زه تاته یوه ډیره مهمه خبره کول غواړم. ایا ته دا سې کومه کونډه ښځه پیژنې چې د رهتاس د زیارت په لنګر خانې کې یې ژوند کاوه ، اوهغه ګیتا نومیده. دنیرمل په دې خبره باندې خواص خان ټکان وخوړ او ورته یې وویل چې: میرمنې !ته یې څنګه پیژنې ؟ هو !تر هغې چې ما پورې اړه لري زه درهتاس د زیارت په لنګر ځاې کې اوسیدونکې ګیتا ډیره ښه پیژنم. اوهغه هم ما پیژ نې. نیرمل ورته وویل چې: ګوره زویه ! همغه ګیتا ستا کومک ته اړتیا لري. خواص خان ترې په ډیره بې قرارۍ سره وپوښتل: میرمنې !دا ته څنګه خبرې کوې؟ ګیتا ماته څه اړتیا لري ؟ هغه خو هلته درهتاس د زیارت په لنګر ځاې کې ده. بیا ورته نیرمل په ټول تفصیل سره هغه قصه وکړه چې څه ډول ګیتا د مهارت د دوو کسانو لخوا دهغه ځایه را تښول شوې اوبیا دلته د مهارت د اوسیدو ځاې ته راوړل شوې او بیا ترې مهارت د واده غوښتنه وکړه چې ګیتا یې غوښتنه و نه منله اود مهارت تر مخه یې دخواص خان سره د خپلې مینې ځرګندونه کړې ده.

کله چې نیرمل خبرې خلاصې کړې نو خواص خان دهغې د خبرو سره علاقه پیدا کړه او ورځخه یې وپوښتل چې: ګوره ادې جانې !دا ستا ډیره مهرباني ده چې تا ماته د ګیتا په اړه په پوره تفصیل سره خبره وکړه ، تا ددې خبرې په کولو سره زما په ځولۍ کې د خوښیو انبار وا چاوه. زه ددې نه مخته په دې نه پوهیدم چې ګیتا هم ما خوښوي خو ستا د اوسنیو خبرو څخه زما زړه ډیر خوشحاله او ډاډمن شو ،په ریښتیا هم ګیتا ددې وړ ده چې هغه د خپل ژوند ملګرې وګرځوم. هغه یوه غمژنه او غم وهلې پیغله ده. خو دا را ته ووایه چې ولې مهارت هغه د رهتاس د زیارت د لنګر ځاې څخه دلته را وتښتوله. دهغه په دې خبره نیرمل ورته وویل چې:

ګوره خواص خانه !دګیتا بیچاره ګۍ بد قسمتي دا ده چې هغه ډیره زیات ښایسته او ښکلې ده ، دهغې وجود دومره د راښکود نه ډک دې چې اندازه لګول یې شوني نه دي ، مهارت هغه دغه زیارت کې د پناه اخستو تر مخه چیرې کتلې وه ، او هغه پرې دهمغه وخته راهیسې ځان ځاروي، هغه غوښتل دهغې سره واده وکړي خو ګیتا نه غوښتل دهغه سره واده وکړي، ګوره زویه ! زه غواړم تاته دا ووایم چې: دمهارت دخلکو په واسطه د ګیتا د راتښتولو وروسته هغوې ګیتا همدلته بندي کړې ده ، او غوښتل یې چې هغه په هر صورت چې کیدې شي واده ته تیاره کړي. خو ګیتا ورته په ډاګه ددې کار څخه انکار کړې دې. او ورته یې ویلي دي چې هغه به یوا ځې او یوا ځې دشیرشاه سوري د سپه سالار خواص خان سره واده کوي اوبس. ځکه چې هغه د خواص خان سره د ژوند د اخري سلګیو پورې مینه کوي او که چاپه زورورسره د واده کولو هڅه وکړه نو بیا به د هغه لاش ووینې.

ګوره زويه ! زه تاته په دې خاطر مبارکي درکوم چې دشپې په تياره کې تا مهارت ته ډيره بده ماتې ورکړه .او دهغه لښکر دې له منځه يووړ . اوس نو مهارت دخپلو پاته څو کسانو سره د شرق په لور تښتيدلی دی او هغه غواړې د شرق له لورې د غرنۍ لړيو څخه بيرون شي اوخپل بل کوم ځای کې ځای په ځای شی . زويه !د شرق په لور د تيښتې په وخت کې هغه له ځانه سره ګيتا هم وتښتوله ، اوس زه له تا غواړم چې د مهارت د لاسو څخه ګيتا ازاده کړې . تر دې ځايه دخبرو کولو وروسته نيرمل خاموشه شوه ، نو خواص خان خپله پريکړه اعلان کړه چې :

ګوره ادې جانې ! هغه څه چې تا وويل ، ماته هغه ټول ريښتيا ښکاريږي ، ستا دعمر څخه هم داسې څرګنديږی چې ته به دروا غ نه وايې . هغه تفصيل چې تا ماته د ګيتا په اړه ووايه هغه ټول حقيقت ته نژدې دي ، خو ددې سره به زه د احتياط څخه کار اخلم تاته به انعام درکوم خو که چيرې له ما سره دې دوکه اوفريب کړې و نو ځټ به دې در پرې کړم . ددې خبرې پريکړې سره سم يې هغه ساتونکې ته چې نيرمل يې خواص خان ته له ځانه سره راوړې وه حکم وکړ چې نيرمل هملته په فوځ کې له ځانه سره وساتي ،او ښه پالنه يې وکړي ، ددې خبرې وروسته خواص خان خپل لښکر په دوو برخو باندې وويشه ، يوه برخه يې هملته پريښوده اوبله برخه يې له ځانه سره واخستله دهمغه غرنۍ لړۍ شرقي برخې ته روان شو کومې لورې ته چې مهارت دخپلو عسکرو سره تښتيدلی و .

خواص خان په دې ټوله سيمه کې ډيره ښه بلد و .ددې غرنۍ لړۍ شرقی برخې کې ، يعنې هغه ځای کې چې دا غرنۍ لړۍ پای ته رسيږي او ميدانی سيمه پيليږي ، هلته يو ځل بيا خواص خان خپل فوځ په دريو برخو باندې وويشه دهغوې دوه برخې يې د درې په ښي اړخه کې و ټاکلې او هغه پاته بله برخه يې له ځانه سره واخسته او ددرې مخکينې برخې کې ځای په ځای شو .

بله ورځ هغه وخت چې لمر دشرق نه سر را پورته کړ او دتيارو په څپو دلمر وړانګې را خپرې شوې نو مهارت دخپلو پاته شوو لښکرو سره يو ځای ددرې څخه د راوتلو وروسته ميدانې سيمو ته ور ننوت، نوخواص خان دخپلې برخې د لښکر سره يو ځای دهغه مخه و نيوله . مهارت خپلو عسکرو ته د تم کيدو اشاره وکړه اوخپل يو کس يې مخته ور وليږه تر څو معلومه کړي چې دا خلک څوک دي او ولی يې ددوې مخه و نيوله . دهغه يو عسکر په منډه منډه راغې او د لږ ځنډ وروسته بيرته را ستون شو اومهارت ته يې خبر ورکړ چې لاره بندونکي پخپله خواص خان دي او هغه دجنګ له پاره تيار ولاړ دي. په دې وخت کې مهارت ګيتا هم دخپل ځان سره يو ځای په آس کينولې وه ،کله چې هغه عسکر مهارت ته دخواص خان په اړه خبر ورکړ نو د ګيتا سر د خوشحاليو نه را بورته شو ، هغه مسکۍ وه. په همدې وخت کې مهارت خپلو ملګرو ته وويل چې :

ګورئ زما ملګرو ! زه په دې ډاډمن يم چې دشيرشاه سوری سالار خواص خان خپل مرګ تر دې ځايه راوړې دی. هغه د خپلو څو کسو ساتونکو سره زما لاره بنده کړې ده ، کيدای شي چې هغه دا انګيرې لی وې چې هغه زما ټول فوځی ځواک له منځه وړې دي او زه د يو څو ملګرو سره يو ځای خپل ځای ته ورغلې وم ، زما سره همدا اوس هم دهغه لس هومره زيات وسلوال ملګري موجود دي . په دې اساس به دهمدې درې تر څنګ زه خواص خان ته ډير ه بده ماتې ورکوم او دهغه ځټ به پرې کوم . په دې ترتيب به دخواص خان دوژلو وروسته زه خپله دغه ناکامي په بريا بدله کړم.

ددې خبرو وروسته مهارت شاته وکتل او دخپل آس په شا سپره ګنګا ته يې مخ ور واړوه او ورته يې وويل چې:ګنګا !ته ښکته شه او په کوم خوندي ځای کې کينه ، زه به ددې خواص خان کار ور ختم کړم ،خو ګوره که په دې غرنۍ دره کې خواص خان پر ما غالب شو نو

بیا خو بہ ستا برخلیک د خواص خان سرہ تړلې وي خو کہ چیرې ما ددې جنګ پہ جریان کې د خواص خان څټ ور پرې کړنو بیا بہ تہ د تل لہ پارہ زما دژوندانہ ملګرې اوسې. اوس تہ زما د آسہ ښکتہ شہ ، ګنګا د مھارت دغہ سلا د خپل زما لہ پارہ ښہ فرصت و ګاڼہ او سمد ستې یې دآسہ لاندې راټوپ کړ او منډہ یې کړہ او پہ ښې لورې کې پہ یوہ سترہ تیرہ کیناستہ.

مھارت د خپل ټول ځواک سرہ یو ځای پہ خواص خان باندې د حملې لہ پارہ مختہ راغې. ګنګا ھم د احتیاط څخہ کار واخست او خپل ځای یې بدل کړ او د مھارت د سترګو څخہ د پټیدو پہ خاطر د غرنۍ لړۍ د یوې غونډۍ پہ سر وختہ او ھلتہ کیناستہ ، ھغہ نہ غوښتل چې د ھغې د ناستې د ځای پہ اړہ مھارت تہ معلومات تر لاسہ شي ، ھغې ھمدا راز غوښتل د ھغہ پورتہ ځای څخہ د دواړو لښکرو تر منځ د ټکر نندارہ ھم پہ خپلو سترګو ووینې

مھارت ددې آند سرہ چې د ھغہ د ملګرو شمیرہ ډیرہ دہ ، پہ داسې حال کې چې د خواص خان چې وسلوال ځوانان دي د ھغوې شمیرہ ددې د ځواکونو د شمیرې څخہ لس ھومرہ لږہ دہ نو د ډیر فخر او تکبر سرہ یې خپل لښکر تہ د مخکې تللو حکم وکړ او د وینې تږیو نکو لیوانو پہ څیر یې پہ خواص خان باندې حملہ وکړہ.

تر اوسہ دد ې جنګ د پیلامې څخہ لږ څہ وخت نہ و تیرشوې چې د درې پہ ښي لورې کې چې خواص خان کوم عسکر ځای پہ ځای کړي و ، نا څاپہ را پیدا شول او د تکبیر د اواز د پورتہ کولو سرہ یې د مھارت پہ لښکر رودانګل.

مھارت ددې حالاتو پہ کتلو سرہ ډیر اندیښمن شوې و ، ھغہ دا فکر ھم نہ شو کولاې چې خواص خان د ې د ھغہ د ماتولو لہ پارہ د درې پہ ښي او چپ لورې کې خپل عسکر ځای پہ ځای کړي وي. تر اوسہ ھغہ پہ دې ھڅہ کې و چې د خواص خان ددې لښکر لہ پارہ د خپلو ځواکونو یو ډلہ بیلہ کړي چې د خواص خا ن د لښکر ھغہ د ریمہ پټہ ناستہ ډلہ ھم د خپلو سنګرو څخہ را ووتلہ او د مھار ت پہ ځواکونو لکہ د اسماني تندر را پریوتل. اوس نو د مھارت لہ پارہ د درې واړو اړخونو څخہ یو وینہ تویونکې توپان را پورتہ شوې و.

د ھغہ تر مخہ پہ خپلہ خواص خان پہ پورہ ځواک سرہ جنګیدہ او د ښي او چپ لورې ھم د خواص خان تازہ ځواکونو د مھارت پہ لښکر رڼا ورځ تورہ تیارہ کړې وہ. پہ دې درې کې جنګ څہ ډیر وخت دوام و نہ کړ ، خواص خان د خپل لښکر د درې واړو برخو سرہ مھارت او د ھغہ ملګرو تہ د شنہ اسمان ستورې ور وښول او ډیر لږ وخت وروستہ یې د ھغہ او د ھغہ د لښکر کار پاې تہ ورساوہ. د ھغہ پہ ګډون یې د ھغہ ټول ملګري یو پہ بل پسې لہ منځہ یوړل ، او پہ دې توګہ یې مھارت چې د شیرشاہ سوري تر لاس لاندې سیمو کې د چور و چپاول او بغاوت او سرکشۍ اساس ګرزیدلې و پہ مکملہ توګہ د سیمې څخہ پاک کړ او سیمې تہ یې امن و امان را ګرځاوہ.

د مھارت او د ھغہ د لښکر د لہ منځہ وړلو وروستہ اوس خواص خان د ګنګا پہ فکر کې ډوب و. ھغہ خپل لښکر تہ ھملتہ د تم کیدو امر وکړ او پخپلہ پہ خپل آس باندې سپور شو او مختہ ورغې تر څو د ګنګا لټون وکړي. ھغہ پہ خپل ځغلندہ آس باندې سپور مختہ روان و چې د غونډۍ د پاسہ ناستہ ګنګا د خپلہ ځایہ را پورتہ شوہ. خواص خان ھغہ وکتلہ ، ھغې ھمغسې خپل ځان پہ سپین پړونې کې را نغښتلې و او سپین کالي یې پہ ځان کې و. ھمدا راز یې خپل مخ ھم پہ سپین رنګہ نقاب کې را پوښلې و. د غونډۍ د سر څخہ ګنګا پہ بیړہ لاندې را کیوتہ او د خواص خان پہ لور را روانہ شوہ. خواص خان ھم د ھغې پہ کتلو سرہ د آسہ را ښکتہ شو. کلہ چې ګنګا ورتہ را نژدې شوہ نو خواص خان غوښتل ھغې تہ د زړہ لہ اخلاصہ څہ ووایې خو ګنګا پرې را مختہ شوہ او ورتہ یې وویلې چې: زما ډیر د روندہ

خواص خانه ! زه ستا ډیره زیاته ممنونه او شکر کونکې یم چې تا زه د مهارت په خیر د یوه شیطان څخه وژغورلم. او که نه معلوم نه ده چې هغه به له ما سره څه کول. خواص خان ورته په ډیر نرم او د مینې نه ډک غږ سره وویل چې:

ګوره ګیتا ! هغه ښځه چې د مهارت په هستونګنځې کې له تاسره یو ځای وه او نیرمل نومیده ،همغې ماته ستا په اړه به بوره تفصیل سره خبره کړې ده ، او دا یې راته هم ویلي و چې ته د زیارت په لنګر ځای کې د پناه اخستو د مخه هغه چیرې کتلې وې او ډیره یې خوښه شوې وې. په دې خاطر یې د خپلو خلکو په لاسو ته د هغه ځایه را و تښتولې او دلته خپل هستونګنځې ته یې راوړې یې. ګوره ګیتا ! زه په دې خاطر ستا ممنون یم چې...ګیتا یې خبره پرې کړه او ورته یې وویل چې: په کومه خبره خواص خان؟ خواص خان لږ څه تم شو او بیا یې وویل چې:

ګوره ګیتا ! نه به دروا غ وایې او نه به را څخه څه پټوې. ماته خو نیرمل وویل چې ته ما سره مینه کوې او ما غواړې. ایا دا حقیقت دی؟ ګنګا سر ټیټ کړ ، او تر ډیره وخته پورې یې څه فکر کاوه او بیا یې سر را پورته کړ او خواص خان ته یې مخ کړ او ورته یې وویل چې: که چیرې دا خبره ریښتیا او حقیقت وي نو ستا عکس العمل به پرې څه ډول وي؟ خواص خان سمدستي ځواب ورکړ چې:

واوره ګیتا ! که دا خبره ریښتیا او حقیقت وي نو بیا به زما عکس العمل هم همدا ډول وي چې زه هم تا د زړه له کومې خوښوم او د خپل ژوند د تلپاتې ملګرې کیدو اراده دې لرم. اوس وو ایه چې ایا دا حقیقت دی او که زما د ژوندانه خوب او سراب دی؟ ګیتا ورته وویل چې: نه زما محترما ! زا یو حقیقت دی. ته لمړنې شخصیت یې چې ما ور سره په خپل زوند کې د زړه له کومې مینه کړې ده. ته لمړنې ځوان یې چې ما د رسره د زړه په پیوندونو کې خپل محبت را نغاړلې دی. که ته ما خپلوې او که نه مې خپلوې ، زه به د خپله زړه له کومې ستا بندګي کوم، خواص خان خپل دواړه لاسونه ور اوږده کړل او د ګنګا نرم او ملایم لاس یې په خپلو لاسونو کې و نیوه او بیا یې ورته وویل چې:

واوره ګیتا ! د نن نه وروسته ته هم زما یې. ګوره ګیتا ! اوس چې مونږ دواړه یو د بل شو او یو بل مو خوښ کړل نو اوس خو د خپل مخ څخه دا نقاب لرې کړه ، تر څو زه ستا د غه ښایسته مخ او څیره ووینم او ستا د ښایست ، ستا د جمال او ستا ښکلتیا څخه زړه خوشحاله کړم. ګنګا لږ څه لړزیده او د شرم نه یې سر ټیټ کړې و ، خواص خان ته وویل چې:

زما محبوبه ، خواص خانه ! په دې کې هیڅ شک نه شته چې زه همستا یم او ټول ژوند به همستا اوسم. او له تاسره ژمنه کوم چې زه به تا د خپل ژوند د سفر ملګرې کوم. خو ما د یوه کار په لړ کې سوګند کړې دی ، نو کله چې هم زما هغه کار تر سره شي او زما هغه سوګند او قسم په ځای شي نو بیا به زه د خپله مخه د غه نقاب لرې کوم ، او دا مې هم سوګند کړې دی چې تر څو چې زما هغه کار نه وي شوې زه به د خپل مخ نه دا نقاب نه لرې کوم. نو په دې خاطر زه هیله لرم چې ته به ما زما د دې کار د پوره کولو پورې د خپل قسم ماتولو ته اړ نه کړې. کله چې زما هغه کار تر سره شي نو زه به ستا مخې ته راځم او د خپل مخ نه به دا نقاب لرې کوم، زه هیله لرم چې هغه وخت به ته زما د خپلو لو څخه مخ و انه ړوې. خواص خان ورته په ډیره نرمه ژبه ځواب ورکړ چې:

ګوره ګیتا ! که اوس نه غواړې د خپل مخ څخه نقاب لرې کړې ، او یا دې د کومې خبرې په لړ کې د دې نقاب د نه لرې کولو سوګند کړې وي نو زه له تاسره ملګرې یم ،خو د ومره را ته وو ایه چې ته چیرې او سیدل غواړې ، خو یو خبره د رته کوم چې ګیتا : زه نه غواړم ته بیرته د

دهتاس د مندر په لنګرځای کې و او سیږې. هلته په رهتاس کې زما یو کور شته ، نو که ته غواړې زه به دې هملته د اوسیدو انتظام وکړم. ګیتا ورته د ویرې څخه وویل چې:

زه به هلته ستا په نه موجودیت کې څنګه خپلې شپې سبا کوم . ځکه چې ته خو اوس په جنګونو کې مصروفه یې ، نو که چیرې هلته ځانته اوسیږم نو لکه څنګه چې د مهارت ملګرو زه د هغه لنګرځای څخه را وتښتولم،نو په دې توګه به مې ستا د حویلۍ څخه څوک و تښتوي او زه به د خپله ځانه هیڅ دفاع و نه شم کولی . اوس خو دلته ته په ډیر ښه وخت کې زما د کومک له پاره را ورسیدې، همدا علت و چې مهارت ماته هیڅ ډول زیان و نه شو را رسولی او که نه هغه بدبخته او شیطان خو زما د عصمت او عفت پسې را خستې وه. خواص خان تر یوه وخته به فکر کې ډوب و او بیا یې ترې وپوښتل چې:

ګیتا ! که ته نه غواړې هلته په رهتاس کې زما په حویلۍ کې و اوسیږې نو بیا ته ماته وو وایه چې ته چیرې غواړې و اوسیږې ؟ګنګا ورته وویل چې: ما په داسې ځای کې وساته چې زه ستا د متهو لاندې خوندي و اوسم .امیر خواص خان ورته وویل چې: نو بیا خو د جنګ په وخت کې داسې ځای زما خیمه ده . که ته غواړې په هغې کې اوسیدې شې . دهغه په دې خبره ګنګا خپل سر ټیټ کړ او ورته یې وویلې چې:

ستا خیمه زما د پاره ډیره غوره او ښه خوندي ځای دې خو اوس او په دې وخت کې زه ستا په خیمه کې هم ځانته نه شم اوسید لی. دا کار زما او ستا دواړو د پاره نه وروسته شوني دې . که چیرې په همدې حال کې زه ستا په خیمه کې پاته شم نو بیا خلک زما او ستا تر منځ د اړیکو په اړه ډول ډول خبرې کوي او زه نه غواړم چې زما په خاطر ستا په ذات باندې کوم داغ ولګیږي ، خواص خان ترې په ډیره اندیښمنه توګه و پوښتل چې: ددې نه اخوا به زه ستا د خوندي ساتلو او هستونګنځې په اړه څه ډول اقدام و کولی شم. ګنګا ورته مشوره ورکړه چې:

دجنګ په وخت کې شیرشاه سوري هم د خپل حرم ښځې دخپل ځان تر څنګ ساتلې او د نورو سالارانو ښځې به هم د هغوې سره وې. خواص خان ورته وویل چې هو همدا سې وه . بلکه د شیرشاه سوري ښځې به دجنګ په دوران کې هم د هغه سره یو ځای اوسیدلې ،دهغوې له پاره به پړاو کې څو خیمې ځانګړې کیدې ، دهغه په دې خبره ګنګا سمدستې ورته وویل چې: ایا دا شوني نه ده چې د پړاو په وخت کې زه هم د همغو ښځو سره یو ځای و اوسیږم. هغه زړه ښځه چې نیرمل نومیږي او زما په اړه یې تاته پوره تفصیلي معلومات هم درکړې و هغه به هم په همغه زنانه خیمو کې له ما سره یو ځای اوسیږي هغه به زما ډیره ښه دوسته او ښه خدمت کونکې اوسي. همدا راز به د اړتیا او په وخت کې زما او ستا تر منځه د قاصد رول هم ادا کوي. ځکه د ښځو په خیمو کې د اوسیدو په وخت کې به کله چې هم زما زړه وغواړي له تا سره ووینم نو د همدې لارې به درسره کتلای شم. خواص خان خپله پریکړه وکړه او ویې ویل چې : ماته ستا دا سلا منظور ده. زه به د ښځو په خیمو کې ستا او د نیرمل د اوسیدو له پاره انتظام وکړم. اوس را ځه چې ددې ځایه ولاړ شو ، ددې خبرې سره سم خواص خان د مهارت د وژل شوو ملګرو په یوه اس باند ې ګنګا سپره کړه او ددښمن نور آسونه یې دخپله ځانه سره را مخته کړل اودخپل لښکر د هغه دویمې ډلې په لور ور روان شو.

دغې ډلې ته هم دخواص خان د عملیاتو په اړه پوره پوره خبر ور رسیدلې و ، هغوې ددې څخه هم خبر شوي چې خواص خان د مهارت مخه نیولې او هغه ته یې سخته ماتې ورکړې ده. په دې خاطر کله چې خواص خان دخپل لښکر دغې دویمې برخې ته ورستون شو نو

هغوې د تکبير او الله اکبر په چغو هغه بدرګه کړ. هغوې په ډيره توګه د خواص خان او دهغه د ملګرو ښه راغلاست وکړ. کله چې خواص خان د خپل لښکر دغې ډلې ته را ورسيد نو حکم يې وکړ چې هغه زړه نيرمل راوړئ. هغوې هم نيرمل دخواص خان مخې ته راوړه ، د نيرمل په کتلو سره خواص خان وويل چې :

ګوره ادې ! زه ستا ډير زيات ممنون او شکر کونکې يم چې تا ماته د ګيتا په اړه په سهي وخت کې خبر راکړ. اوس زه غواړم ګيتا په خپل لښکر کې له ځانه سره يوسم. ګيتا به هلته د ښځو به خيمه کې قيام کوي ، ايا ته هم دګيتا سره يو ځاې تلل غواړې ؟ اويا دهغې سره يو ځاې او سيدل غواړې ؟ګيتا غواړی چې ته ور سره يو ځاې و اوسيږې ، نيرمل سمدستي وويل چې: که چېرې دا سې وی نو دا خو به زه خپله نيک بختي وګڼم

د نيرمل په دې ځواب سره نه يواځې ګيتا بلکه خواص خان هم خوشحاله شو ،بيا خواص خان دخپل لښکر سره يو ځاې دمهارت دغه د غرنيو لړيو په هستونګنځې کې ور ننوت، دهغې ځاې هر څه يې سره را ټول کړل او بيا دخپل لښکر سره يو ځاې دشيرشاه سوري سره د يو ځاې کيدو په خاطر را روان شو.

۴۰

دمهارت په لور دخواص خان د کوچ څخه وروسته شيرشاه سوري هم دخپلې برخې دلښکر سره يو ځاې دهمايون سره د ټکر په لور و خوځيد.د شپې په تورو تيارو کې هغه وخت چې دهمايون لښکر په دغو ورانو ويجاړو سيمو کې پرمختګ کاوه ،شيرشاه سوري په ناځاپي توګه دهمايون د لښکر ترشاه را څرګند شو ، په دې وخت کې شپه پوره تياره شوې وه. ټوله فضا د پوره خاموشۍ سره مخ وه ، هر څو په خپل ځاې بې حرکته ولاړ و ، په همدې وخت کې شيرشاه د خپلو لښکرو سره يو ځاې د همايون دلښکرو په وروستنۍ برخه باندې د شپې د تيارو په دې توپان کې حمله وکړه. دشيرشاه سوري دا حمله دومره ځواکمنه ، او وينه تويونکې وه چې د همايون د لښکر د وروستۍ برخې ليکې يې سره ګډې وډې کړې ، دهغوې بې شميره عسکر يې له تيغه تير کړل ، دشپې ددې تيارو په لړيو کې دهمايون د لښکر شاتنۍ برخه د دود د سيورې په څير د تباهۍ سره مخ شوې وه.

د شا له اړخه د حملې په واسطه نه يواځې شيرشاه سوری د همايون لښکر د عامې وژنې سره مخ کړ بلکه دهغوې خوراکي سامانونه او جنګي وسايل يې هم ترې په ولکه کې واخستل ، ترڅنګ يې هغه توپونه او نور عسکري مواد چې په کشتيو کې بار د همايون دلښکر سره روان و په هغوې هم شيرشاه سوري ولکه وکړه. په دې توپونو کې هغه توپونه هم شامل و چې دهغې په کومک سره شيرشاه سوری د چنار کلا سوبه کړې وه.

د همايون په لښکر د شپېنې وينه تويونکې عملياتو نه وروسته ، شيرشاه سوري دشپې په تياره کې ځان يو نامعلوم ځاې ته وويست. بله ورځ چې د چوسه په سيمه کې همايون د خپل لښکر سره يوځاې پړاو وکړ نو هلته هغه ته خبر ورسيد چې دشپې په تياره کې شيرشاه سوری د لښکر په شاته برخه باندې خونړې يرغل راوستې دې ، هغه د خبر د تر لاسه کولو سره سم حکم وکړ چې د لښکر يوه برخه دشيرشاه سوري دتعقيبولو پسې و ليږئ. دوې لا تر اوسه پورې په همدې خبرو او سلاو کې مصروف وول چې د شرق له لورې يې پورته کيدونکې خاورې اوبادونه تر سترګو شول. همايون سمدستې خپلو مخبرانو ته حکم وکړ تر څو ډاګيزه کړي چې دخاورو اوبادونو دغه وريځې د چا دلښکرو په واسطه را پورته شوي دي.

دلږځنډ وروسته دهمایون مخبرانو هغه ته خبر ورکړ چې شیرشاه سوري د یوه پریکنده جنګ سره دلته را رسیدونکې دې. هغوې ورته دا هم وویل چې د خاورو او دوړو دغه وریځې چې د غرب له لورې پورته کیدې هغه په دې خاطر وې چې هغه وخت د شیرشاه سوري لښکر د چوسه په غرب کې د تورانديي د غاړې څخه راتیریدل. د ګردونو او خاورو د پورته کیدو د وریځو په کتلو سره همایون ته یو ډول تذبذب او اندیښنه را پیدا شوې وه. هغه ته خو یوائې دا ډاګیزه شوې وه چې شیرشاه سوری دهغه د لښکر تر شا یرغل راوړې و، ځکه چې هغه برخه د کرم ناسه ددریاب په لورو، نو که چیرې د کرم ناسه د لورې د خاورو او دوړو د پورته کیدو نښې موجودې وای نو بیا به همایون دومره په اندیښنه کې نه پریوته. ځکه هغه ته دا ډاګیزه شوې وه چې شیرشاه سوری د هغه د لښکر تر شا یرغلونه کوي، خو اوس دا سې ډاګیزه کیده چې شیرشاه سوری د چوسې په لور چې د کرم ناسه شرق لورې ته را روان دې.

په دې خاطر هغه دد ې هڅه کوله چې ځانته ډاګیزه کړي چې دغه د وریځو په څیر پورته کیدونکې ګرد د چا دلښکر دي، همایون په د ې شک او شبه کې ککړ و چې شونې ده چې د شیرشاه سوري د لښکرو ستر سالار خواص خان د شیرشاه د بسپنې له پاره دهغه سره را یوځاې شوې وی. ځکه همایون ته دا ډاګیزه شوې وه چې شیرشاه سوری خواص خان د مهارت د ځپلو له پاره هغه لورې ته استولې و، ددې تر څنګ همایون په دې شک کې هم پریوتې و چې شوني ده چې دهغه د ورونو څخه به کوم یو دهغه دبسپنې له پاره د جونپور څخه دې لورې ته راغلي وي. په هرصورت دهمایون مخبرانو هغه ته دا خبر ورکړ چې شیرشاه سوري دهغه د لښکر شاتنۍ برخه پری ایښې ده او اوس د غرب په لور د خپل ټول ځواک سره د تورانومې دلدل د غاړې څخه را تیریږې او دهمایون دلښکر تر مخه د خیمې وهلو اراده لري.

دشیرشاه سوری د راتلو دخبر سره سم همایون خپل ټول فوځي سلاکاران را وبلل اودهغوې تر مخه یې داپوښتنه کیښووله، چې اوس په دا سې حال کې چې شیرشاه سوری خپله سینه ډال کړې او غواړی دهمایون دلښکر سره د جنګ له پاره تیارې ښیی، نو دهمایون له اړخه باید څه ډول عکس العمل وښوول شی. دهغه په دې خبره دهمایون دلښکرو د سالارانو څخه یو سالار قاسم حسین سلیمان ورته وویل چې:

درونده شاهنشاه! شیرشاه سوری زمونږ دلښکرو د تعقیب پسې دومره ستومانه سفر کړې دې او اوس دلته رارسیدونکې دې، په دې اساس به دهغوې آسونه ستړې شوی وې او د سپرلۍ حیوانات به یې د جنګ کولو قدرت نه لری، په دې اساس زمونږ له پاره به دحکمت نه ډکه لاردا وی چې مونږ په همدا سې وخت کې د شیرشاه سوری په لښکرو باندې یرغل وکړو. ددښمن د ستومانتیا څخه به مونږ ته په اسانه توګه برې را په برخه شي او شیرشاه سوری به دماتې سره مخ شي.

همایون د خپل سالار قاسم حسین سلیمان له اړخه دغه مشوره ډیره خوښه کړه خو په دې وخت کې دهمایون ډیر دوست او ملګري سلاکار مویدبیګ را ټوپ کړ، هغه همایون ته مشوره ورکړه چې په جنګ کې بیړه ښه کار نه دې، ځکه شونې ده چې مونږ دماتې سره مخ شو، مونږ ته په کار دې چې په ډیره ښه توګه د خپل فوځ لیکې سمې کړو اوبیا د شیرشاه سوري په خلاف باندې حرکت وکړو. همدا سې وشول، شیرشاه سوری هم را ورسید اودخپل لښکر سره یو ځاې یې همله پړاو وکړ، هغه سمدستې یو تیز تلونکې قاصد د خواص خان په لور ور ولیږه، اوهغه ته یې دا پیغام ور ولیږه چې د همایون سره د یوه پریکنده جنګ کولو له پاره دې ژر تر ژره دلته زما خواته ځان را ورسوی. ددې نه وروسته شیرشاه سوري په ډیره پټه توګه خپل لښکر متحرک کړ او د کرم ناسه ددریاب څخه اخوا ورتیر

شو. اوس نو هغه خپل لښکر د کرم ناسه او ګنګا د دریابونو تر منځ تم کړ او په دې ترتیب یې د همایون د لښکرو له پاره د کومک رسولو ټولې لارې بندې کړې.

دلته د شیرشاه سوری د پړاو څو ورځې لا تیرې شوې نه وې چې خواص خان هم د خپل لښکر سره یو ځای د هغه سره را یو ځای شو. د هغه په را رسیدو شیرشاه سوري ډیر زیات خوشحاله او ډاډمن شو، اوس نو په یوه ډول سره د هغه ټول ځواک را یو ځای شوې و. او کولې یې شول چې هر وخت چې وغواړي د همایون په لښکرو باندې مرګوني یرغل وکړي. کله چې شیرشاه سوری ته د خواص خان د ور رسیدو خبرورکړل شو نو هغه د خپلو ساتونکو سره یو ځای د خپل پړاو څخه را ووت او د خواص خان د ښه راغلاست له پاره بیرون راغي.

شیرشاه سوری او خواص خان دواړه د خپلو خپلو آسونو څخه را ښکته شول، یو بل ته ورغاړې وتل، په همدې وخت کې شیرشاه سوری وکتل چې د خواص خان تر شاه یو نجلۍ هم په آس سپره ده چې خپل مخ او ټول وجود یې په سپینو کالیو کې را نغاړلې و، شیرشاه سوري د غه نجلۍ او د هغې سره ملګرې هغه زړې ښځې ته وکتل، او بیا یې په پوښتنه کونکې توګه خواص خان ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل چې:

خواص خانه زویه! دغه پیغله او ورسره دغه زړه ښځه دا څوک دي؟ دهغه ددې پوښتنې په ځواب کې ورته خواص خان د ګنګا او نیرمل په اړه تفصیلي معلومات ورکړل. شیرشاه سوري د هغه د ځواب د اوریدو نه وروسته خاموشه و درید او بیا یې په مسکا سره وویل چې خواص خانه زویه! د خداې شکر دې چې تا خو ځانته کومه پیغله خوښه کړه. خو که دا نجلۍ د خپلې کومې غوښتنې په لړ کې له تاسره سمدستي واده کول نه غواړي او دخپل مخ څخه نقاب هم نه لرې کوي نو سهی ده، هغه د ښځو خیمو ته ور واستوئ، تر هغو چې دوې وغواړي هملته دې اوسیږي او کله یې چې وکتل چې سوګند یې پوره شوې دې او تر څنګ یې ستا تر مخ د خپل مخ څخه د نقاب د لرې کولو اراده وکړي نو بیا به زه ستاسو د دواړو د واده کولو پروګرام جوړ کړم. وروسته بیا په تلو تلو کې شیرشاه سوری د ګنګا څنګ ته را نژدې شو او په پلرني شفقت سره یې ورڅخه وپوښتل چې:

ګوره ګیتا لوري! زه له تا څخه ډیره ممنون یم چې تا زما زوې خواص خان د خپل ځان له پاره خوښ کړې دې، زه تا ته او له تاسره یو ځای دغه زړې نیرمل ته دلته په راتلو باندې ښه راغلاست وایم. ددې خبرې سره سم شیرشاه سوري خپلو ساتونکو ته حکم وکړ چې ګیتا او نیرمل دواړه په پړاو کې د ښځو خیمه ځای ته یوسې او ددې دواړو له پاره ډیرې غوره او ښه خیمې ولګوي، ګیتا او نیرمل د همدې ساتونکو سره یو ځای روانې شوې، د هغوې د تللو وروسته شیرشاه سوری د خواص خان په لور وکتل او ورته یې وویل چې:

خواص خانه زویه! اوس وخت راغلی چې مونږ د همایون پر خلاف اخري او پریکنده حمله وکړو، همایون همدا اوس د چوسې په سیمه کې د خپل لښکر سره پړاو کړې دې، ددې نه مخته ما د تورا د ویالې څخه د تیریدو وروسته د ګنګا په غاړه پړاو کړې و خو همایون د هغه ځایه خپل پړاو پورته کړ او د چوسه سیمې ته ولاړ. اوس ما دلته د کرم ناسه او ګنګا تر منځه ځکه پړاو کړې دې چې د همایون د لښکر له پاره د کومک ټولې لارې وتړم. او بیا په هغه داسې خونړۍ حمله وکړم چې هغه زما تر مخه بې وسه شي، ایا ستا په آند ما دا کارونه په ښه توګه کړي او که نه؟ خواص خان ورته په خندا کې وویل چې:

د رونده شیرشاه سوری! زه پوهیږم چې کرم ناسه او ګنګا دواړه هغه ځایونه دي چې په دې ځایو کې د پړاو په واسطه مونږ د همایون په مقابل کې ډیر په ګټه کې یو. د هغه په دې خبره شیرشاه سوری ډیر خوښ شو او ورته یې وویل چې: زویه! که خبره همداسې وي نو ته هم

همدلته دخپل لښکر سره یو ځای پړاو وکړه. پریږده چې لښکر لږ څه دمه شي او بیا دهغې وروسته په همایون باندې دپریکنده ګذار له پاره ځان تیار کړو. ما ته خو مخبر خبر راوړې چې تا مهارت ته ډیره بده ماتې ورکړې ده اودهغه ټول هستونګنځې دې له ځانه سره راوړې دې، په ځواب کې ورته خواص خان وویل چې: دهغه د هستونګنځې څخه ماته ډیره څه تر لاسه شوې دې، په هغې کې خوراکې توکې او جنګې سامان هم شته. او دا به ټول دهمایون پرخلاف په جنګ کې استعمالوم. شیرشاه سورې خواص خان ته د مهارت په ماتولو او ځېلو باندې مبارکي ورکړه، بیا دواړو لښکر له ځانه سره واخست او د پړاو په لور روان شول او دخواص خان د برخې لښکر هم همملته دکرم ناسه او ګنګا تر منځ د شیرشاه سورې دلښکر سره یو ځای پړاو وکړ.

۴۱

د سنګم او ګنګا د دریابونو تر منځ د پړاو په وخت کې د شیرشاه سورې او خواص خان مدافعانه سلوک خپل کړې و، هغوې خپل لښکر او خپل ټول ځواک په دې باندې باوري کړې وچې په دې وخت کې دې د همایون د فوځونو لاربنده کړې تر څو دکرم ناسه ددریاب څخه تیر نه شي. دبله اړخه دوې دهمایون د لښکر د بسپنې د ور رسیدو ټولې لارې بندې کړې وې او هغوې ته هیڅ ډول دخوراک څښاک او فوځې سامان نه ور رسیده. همایون هم ددې حالاتو څخه په تنګ راغې او دچوسه څخه یې دبلې کومې لورې په لور د کوچ کولو اراده وکړه. هغه غوښتل چې یا خو اګرې ته ولاړ شي او یا هم د چنار کلا ته مخه کړې. خو په هر حال هغه باید د کرم ناسه ددریاب څخه دخپل لښکر سره یو ځای واوړي، ډاګیزه وه چې شیرشاه سورې په یوه ډول همایون دخپلې کلابندۍ لاندې راوستې و. دهغه تر مخه بله کومه داسې ستره لاره او یا ګودر نه و چې دهغې په واسطه شیرشاه سورې ته دوکه ورکړې او دهغې لارې خپل ځان د شیرشاه د کلابندۍ څخه بیرون کړي. ترڅنګ یې د باران موسم هم مخته را روان وچې په طبیعې توګه یې همایون د سترو سترو ستونزو سره مخ کاوه.

دبله اړخه کله چې همایون دا محسوس کړه چې هغه د شیرشاه سورې له اړخه یو ډول کلابند شوې دې نو د شیرشاه سورې په پړاو یې سپکې او وړې حملې پیل کړې ترڅو شیرشاه سورې د سنګم او ګنګا د دریابونو تر منځ دپړاو څخه شاته تللو ته و هڅوي، اوپه دې توګه همایون د خپل لښکرسره یو ځای د چوسې څخه ځان و کاږي.

شیرشاه سورې هم دهمایون څخه کم نه و، هغه خپل لښکر دهمایون د حملو څخه خوندي ساتلو په خاطر هر وخت تیار ساته، بلاخره جنګ داسې بڼه خپله کړه چې د همایون لښکرو به بیا بیا د کرم ناسه ددریاب څخه د تیریدو هڅې کولې، چې په دې هڅو کې به هغوې ته کله کله ډیر زیات زیان هم ور رسیده. ځکه کله به چې هم هغوې دا ډول هڅې کولې نو د شیرشاه سورې په حکم به خواص خان په هغوې وینه تویونکې حمله کوله او هغوې به یې دماتې خوړلو وروسته تر ډیره پورې تعقیبول. په دې ترتیب دهمایون دغه یرغل کونکې فوځ ته ډیر زیات زیان ورسید.

دبیا بیا زیانونو د پورته کولو په اساس دهمایون د فوځ حوصلې نورې پای ته رسیدلې وې، نژدې یوه میاشت دغسې وړې غټې پیښې روانې وې. او ددواړو اړخونو څخه به یو شمیر عسکر له منځه تلل. خو په دې جنګونو کې همایون ته تر شیرشاه ډیر زیان رسیده. ځکه چې شیرشاه سورې تر ډیره ځایه دفاعي جنګ ته ملاتړلې وه. بیا یو بل افت راغې او د برسات د موسم سخت بارانونه پیل شول، او به دومره زیاتې شوې او ددریاب دغاړو څخه را ووتلې چې دشیرشاه سورې د پړاو ځایونه یې هم لاندې کړل.

خو دشیرشاه سوري سره د ګنګا د دریاب په دغه لاندینیو زمکو کې د پړاو نه پرته بله لاره هم نه وه. شیرشاه سوري هلته په دوو علتونو په پړاو کولو مجبور و. لمړی دا چې هغه ددې ځایه دکرم ناسه څارنه کولای شوه، ځکه دهمایون لښکرو بیا بیا ددې ځایه د تیرید و هڅې کولې، دویم دا چې د غازي پور او بنارس څخه دهمایون دلښکرو له پاره د راتلونکې کومکونو څارنه یې هم کولای شوه، ځکه د همایون د فوځونو له پاره دکومک درسولو یوا ځنۍ لاره همدا پاته وه.

د سیلاب د راتلو په خاطر شیرشاه سوری دهغه ځایه خپل پړاو پورته کړ او لږ څه لوړې سیمې ته یې منتقل کړ. ترڅو دهماغه ځایه دهمایون د لښکر خوزښتونو تر څارنې لاندې ونیسي. د ګنګا او سنګم د دریابونو تر منځ چې څومره په تیزۍ سره سیلاب راته نو همغومره په تیزۍ سره به بیرته کیناسته. هغه وخت چې شیرشاه سوری خپل لمړۍ پړاو واخست او لوړې سیمې ته یې منتقل کړ نو د همایون د فوځونو له پاره د دریاب غاړو ته د راتلو له پاره څه اساني پیدا شوې وه. هغوې ته دا هیله هم را پیدا شوې وه چې که چیرې په پرلپسې توګه د شیرشاه سوری سره همدغسې کوچنیو حملو ته دوام ورکړي نو په دې به و توانیږي چې ددریاب د ګودر څخه به د تیرید و له پاره ورته لاره هموارشي.

دڅو ورځو را په دیخوا همایون ته داګرې او دهلي څخه چې کوم خبرونه رارسیدل، هغه د ډیرې ناهیلۍ او اندیښنو وړوو، هغه وخت چې همایون د بنګال څخه کوچ کړې و نو په همغو ورځو کې دهغه کوچنی ورور بهندال دهغه پر خلاف بغاوت کړې و، په داسې حال کې چې هغه خپل بل ورور مرزا عسکري د بهندال د بغاوت د ځپلو له پاره هغه لورې ته ور استولې و. خو اوس حالات بل منګه شوې و. مرزا بهندال د خپل لښکر سره یو ځای دهلی ته راغلې وپه داسې حال کې چې مرزا عسکري دخپلې برخې دلښکرو سره یو ځای هلته په اګره کې پړاو کړې و.

کله چې دې دواړو ورونو ته خبر ورسید چې شیرشاه سوري د همایون دلښکرو لارې بندې کړې او هغه یې تر کلابندۍ لاندې راوستې دې او اوس د همایون پر خلاف د یوه پریکنده جنګ له پاره ځان تیاروي نو دې دواړو ورونو هم خپل ځانونه وڅنډل.

مرزا بهندال هملته په دهلي کې پاته شو او هیله یې کوله چې همایون به د شیرشاه سوري په لاسو مات شي، نو که چیرې ددې ماتې په پایلو کې همایون له منځه ولاړ نو دهغه د مړینې وروسته به هغه هملته په دهلي کې خپله شهنشهاهي اعلان کړي.

د بله اړخه دهغه هغه بل ورور مرزا عسکري ته چې کله د مرزا بهندال د فکرونو او هیلو خبر ور ورسید او دا چې شیرشاه سوری غواړې دهمایون پر خلاف خپله اخري حمله وکړي نو سمدستي دخپل لښکر سره یو ځای ددهلي په لور را وخوزید او ددهلي څخه بیرون یې دخپل لښکر سره یوځای پړاو وکړ. ترڅنګ یې دحالاتو څارنه هم کوله. مرزا عسکري هم هیله درلوده چې دهمایون په برخه کې د هر بدخبر د اوریدو سره سم به په دهلی حمله کوي، مرزا بندال به له منځه وړي او دهمایون په ځای به دهندوستان پادشاه ګرځي. په هر صورت په دې سخت وخت کې دهمایون دواړه ورونه مرزا عسکري او مرزا بهندال دهمایون مرګ ته تږي او دهغه د ځای ناستې له پاره منتظر پاته شول.

په چوسه کې میشت همایون اودهغه لښکر ته دا ډول خبرونه په پرلپسې توګه ور رسیدل. همایون او دهغه لښکر ته دداسې نا امیده کونکو خبرونو د ور رسیدو طبیعي پایلې دا وې چې دهغوې تر منځ هم یو ډول زړه بداوې را پیدا شو، په همدې خاطر همایون یو ګړندې قاصد دهلي ته ولیږه او خپلو دواړو ورونو مرزا بهندال او مرزا عسکري ته یې پیغام ولیږه چې هغوې دې دخپلو لښکرو سره

يوځاې دهرې لارې چې شونې وې دلته چوسې ته ځانونه راورسوي تر څو په يو ځاې د شيرشاه سوری د لښکرو مقابله وکړاې شو . په دې توګه به هغه و توانيږي چې د دريابونو دمنځه د شيرشاه سوری پړاو ختم کړي، په دې لړ کې به په خپله همايون د شيرشاه سوری پر خلاف يرغل وروړي او هغه به د ګنګا او سنګم د دريابونو دمنځنی سيمې څخه بيرونه کاږي او تر هغې به يې تعقيبوي تر څو شيرشاه سوري د هندوستان پريښوولو ته اړ شي.

کله چې دهمايون د اپيغام دهغه د قاصدانو په واسطه مرزا بهندال اومرزا عسکري ته ورسيد نو دواړه ورونه سمدستې دهمايون د بسپنې له پاره تيار شول ، ددواړو ورونو تر منځ دخبرو اترو وروسته دا سې پريکړه وشوه چې مرزا بهندال دې دخپلو لښکرو سره يوځاې همدلته ددهلی څخه دد فاع په خاطر پاته شي او مرزا عسکري دی دخپلو لښکرو سره يوځاې د ګنګا او سنګم د دريابونو دمنځنيو سيمو په لور ولاړشي او د شا له لورې دې په شيرشاه باندې يرغل يوسي . هغوې به دخپلو قاصدانو په لاسو همايون ته دا پيغام وليږي تر څو همايون د هغې لورې دشيرشاه په لښکر يرغل راوړي او په دې ترتيب د شيرشاه سوري کار د تل له پاره پاې ته ورسوي

هغه وخت چې د اګرې او دهلی خلک په دې خبر شول چې مرزا عسکري دخپل وړور همايون د کومک له پاره تيار شوي دي نو خلک ډير زيات خوشحاله شول او حوصلی يې لوړې شوې ، ددې نه علاوه د مرزا عسکري اومرزا بهندال په لشکرو کې چې کوم پخوانی تجربه لرونکې فوځيان موجود وو هغوې هم ددې کاره ډيره راضي شول او بيږه يې کوله چې ډير ژر بايد د همايون مرستې ته وروداننګي، خو يو شمير نمک حرامه اوبدمستو سلاکارانو يوبل ډول سلا ورکړه ، هغوې په پټه پټه د مرزا عسکری غوږونه ور ډکول ، هغوې ورته وويل چې چوسې ته په ورتللو سره اوهلته د همايون سره دکومک کولو معنې داده چې پادشاه ازاد شي ، دښمن بربادشي او مونږ ټول په يوه دام کې را ونښلوي. هغوې مرزا عسکري ته دا سلا ورکړه چې که چيرې د شيرشاه سوري په مقابل کې يې داخل دپادشاه سره مرسته وکړه اوهمايون لاس برې را ووت نو دشيرشاه سورې د ځپلو وروسته به هغه حتما د مرزا عسکري د ځپلو له پاره ملا تړي. هغه به مرزا عسکري ته هلته چوسې ته د ناوخته ور رسيدو سزا ورکوي او بهندال ته به د بغاوت په اړه ناوړه سزا ټاکي.

د همايون وړور دخپلې بېعقلی او بې تجربګی په اساس په جال کې را ونښت او ددغې غدارانو او نمک حرامو مشوره يې مناسبه و ګڼله او دهمايون د کومک له پاره د وتللو څخه يې د ډډې کولو له پاره بهانې لټولې.

د بله اړخه کله چې همايون ته خبر ورسيد چې دهغه ورونه دهغه د کومک له پاره را تللو ته تيارنه دي ، نو مجبورا يې د شيرشاه سوري سره د سولې کولو له پاره تيارې و نښود.ددې کار له پاره همايون د خپل لښکر يو مشر ، شيخ خليل د شيرشاه سوري په لور واستاوه او هغه ته يې سپارښتنه وکړه چې شيرشاه سوري سولې ته تيار کړي . شيخ خليل د شيخ فريدشکر ګنج د کورنی څخه و او خلکو يې ډير زيات عزت او درنښت کاوه.

شيخ خليل د شيرشاه سوري په لور ورغې اودهغه سره يې دهمايون او دده تر منځ د سولې خبرې پيل کړې. په پيلامه کې شيرشاه سوری هم نه غوښتل د همايون سره په جنګ کې را لتاړ شي. هغه هم دا غوښتل چې که دهمايون سره د سولې کومه لاره پيدا شي نو همغه به ښه وي ، په دې خاطر شيرشاه سوری شيخ خليل ته وويل چې هغه په دې شرط سولې ته حاضر دې چې د چنار کلا اودهغې شاوخوا ټولې سيمې همايون بيرته هغه ته حواله کړي.

دشیرشاه سوري ددې ځواب په اوریدو سره شیخ خلیل ډیر زیات خوشحاله شو ، هغه ته دا هیله را پیدا شوې وه چې همایون به د چنار کلا او دهغې شاوخوا سیمې بیرته شیرشاه سوری ته ور پریږدي ،په دې اساس هغه په ډیره خوشحالۍ سره د شیرشاه سوري د لښکر ځخه را ووت او د همایون د لښکر په لور راغې. هلته یې همایون ته هغه شرط ووایه چې د شیرشاه سوري له اړخه ورته د سولې دکولو په خاطر ویل شوې و. خو دهمایون په شاوخوا کې چې کوم نالایقه او بدمسته نمک حرامه سلاکاران را ټول شوي و هغوي ټولو همایون ته په یوه خوله وویل چې شیرشاه سوری ته د چنارکلا ور حواله کول مناسب نه دي ، ځکه شیرشاه سوري به هلته په چنارکلا کې خپل ځان نور هم ځواکمن کړي او به راتلونکې کې به دهمایون له پاره د سردرد وګرځي. دخپلو دغو نا اهلو سلاکارانو د سلا وروسته همایون د شیرشاه سوري دغه شرط و نه مانه او په دې توګه ددواړو اړخونو ترمنځ د سولې په ځای جنګ ته لاره هواره شوه.

۴۲

زړه نیرمل په خپلې خیمې کې دیوه سره تر بله پورې تله را تله ، دهغه دحالاتو ځخه داسې انګیرل کیده چې هغه ډیره اندیښمنه ده، په همدې وخت کې ګنګا هم خیمې ته را ننوتله ، دهغې په کتلو سره سم نیرمل دهغې لورې ته ورغله او ورته یې وویل چې: ګیتا لورې !ته چیرې تللې وې زه د ډیره وخته ستا په انتظار کې وم ، ماته اندیښنې را پیدا شوې وې چې هسې نه چې ته بیا په کوم مصیبت کې را لتاړه نه شې. دهغې په دې خبرو ګیتا د خیمې په یوه کنج کې کیناسته او ویې ویل چې: نیرمل ! دلته دخواص خان تر ځارنې لاندې به څنګه زه په کوم مصیبت کې را لتاړه شم، په ځواب کې ترې نیرمل و پوښتل چې:

خو ګوره ګیتا لورې !ته اوس چیرې تللې وې ، زه د ډیره وخته راهیسې په خیمه کې ځانته ناسته وم اوستا انتظار مې کاوه ، زه خو هسې د لږځنډ له پاره بیرون تللې وم او بیا ته زما په غیاب کې له دې ځایه پسې ډیره اوږده ولاړې. ایا ته دخواص خان خواته ورغلې وې؟ګنګا ورته وویلې چې: نه زه خو د خواص خان لورې ته نه وم ورغلې، نیرمل ترې بیا وپوښتل چې بیا نو ته چیرې ورکه وې ؟ د لږځه فکر او غور وروسته ورته ګنګا په ډیره مینه وویل چې:

ګوره نیرمل !زه غواړم تاته خپل یو راز ووایم. زه همدا اوس د شیرشاه سوري او دهغې د حرم د ښځو سره دکتلو وروسته دلته راغلم. ما هغوي ټول دخپل را ز ملګري ګرځولې دي. نیرمل په ډیره عجیبه توګه ګنګا ته وکتل او بیا یې ترې و پوښتل چې: لورې څه ډول راز ؟ ګنګا ورته وویل چې:

ګوره نیرمل ! زما اصلي نوم ګیتا نه دې بلکه ګنګا دې .ددې وروسته ورته ګنګا خپله ټوله تیره شوې قصه په تفصیل سره وکړه ،کله چې ګنګا خپله ټوله قصه خلاصه کړه نو نیرمل ورته په شکایت کونکې توګه وویل چې:

ګوره ګنګا لورې ! تا ماته د همغه لمړۍ ورځې ځخه ولې دا ټول حال نه وایه ، چې ته د رهتاس د راجه چندرمل شهزادګۍ ګنګا یې. ما خو ته تر اوسه پورې ته د رهتاس د زیارت په لنګر ځای کې او سیدونکې ګیتا ګڼلې. دا داسې انګیرله چې دکونډتون نه مخته ته مهارت کتلې وې ، هغه غوښتل تا خپله کړي نو په دې خاطر یې دهغه ځآیه ستا د راتښتولو له پاره خپل کسان در ولیږل. ګوره لورې ! ما فکر هم نه کاوه چې ته به یوه شهزادګۍ یې. په هر صورت ستا شکل و صورت ، ستا ښکلا اوښایست او ستا جسماني جوړښت ماته ویل چې ته به حتما د کومې ستري کورنۍ پورې اړونده یې. ځکه ستا په څیر ښایسته پیغلې ما ډیرې کمې کتلې دي. اوس چې زه ستا ددې

حال څخه خبره شوم چې ته ګيتا نه يې بلکه شهزادګۍ ګنګا يې. نو اوس را ته ووايه چې تا شيرشاه سوري او دهغه دکورنۍ غړي د کوم را ز په اړه دخپل ځان ملګری کړي دي. ګنګا ورته وويل چې:

ګوره نيرمل ! ته هيڅکله هم د خواص خان تر مخ دا خبره نه ډاګيزه کوې چې زه شهزادګۍ ګنګا يم. ددې ټول را ز د پوهيدو نه وروسته هم ته دا وګڼه چې زه همغه ګيتا يم او يوه پاته شوې کونډه يم. بس نيرمل لکه څنګه مې چې تا ته خپل ټول احوال بيان کړل نو دګنګا به نوم را څخه خواص خان کرکه کوی خو ديوې کونډې په څير زه دهغه دمينې په لاسته راوړو کې بريالې شوې يم. اوس به زه دهغه تر مخه د ګنګا په ځاې همدا ګيتا اوسم. ددې تر څنګ به زه دګنګا سره دهغه دغه نفرت اوکرکه هم په مينه بدلوم. نيرمل پرې اعتراض وکړ او ترې ويې پوښتل چې:

دا به څه ډول شوني وي ؟ګنګا ورته په خندا کې وويل چې: اوس خو دا ډاګيزه شوې ده چې ما ديوې کونډې په څير د خواص خان مينه او محبت تر لاسه کړې دې خو زه ويريږم چې هسې نه چې دا سې کوم وخت راشي او خواص خان ته دا څرګنده شي چې زه ګيتا نه يم بلکه ګنګا يم نو زه ويريږم چې دهغه کرکه به بيا را وپاريږي، ځکه چې ما د ګيتا په لباس کې هغه ته دوکه ورکړې ده. ګوره نيرمل ! خواص خان ډير پاک زړې او نرم مزاجه انسان دې ،نو زه غواړم چې تر هغو چې هغه د ګيتا سره مينه کوي د ګنګا سره هم خپله کرکه را کمه کړي ، او که چيرې هغه سمدستې دهغې سره مينه و نه کړ ي نو لږ تر لږه خو دهغه کرکه په همدردۍ او مينه باندې بدله کړل شي. که چيرې همدو مره وشي نو زه به بيا دخپل مخ څخه نقاب لرې کوم اودخواص خان ترمخه به را څرګند يږم او بيا به هغه دخپل اصليت څخه خبر کړم .بيا خو به زما هيله وي چې هغه به زما څخه دګنګا به بڼه کې کرکه و نه کړي. اوکله چې هغه ته دا خبره ورسيږي چې ما دګيتا په بڼه کې نه يوازې دهغه مينه تر لاسه کړې بلکه هغه به ما د ګيتا او ګنګا دواړو په بڼه کې خپله کړي. ګوره نيرمل ! کله چې هم داسې موقع او فرصت تر لاسه شي نو بيا به زه ووايم چې دا زما د ژوندانه طلايي وخت دې.

دګنګا په خاموشه کيدو سره نيرمل په خبرو پيل وکړ او ويې ويل چې:

ګوره ګنګا لورې ! ستا ډيره مهرباني ده او زه ستا شکريه ادا کوم چې تا ماته خپل زړه را وسپړود او زه دې دخپلو رازونو څخه خبره کړم .خودا راته ووايه چې د شيرشاه سوري او دهغې د کورنۍ سره دې څه خبرې کړې دي؟ګنګا ورته په ځواب کې وويل چې:

ګوره نيرمل ! ما هغوې ته دا ډاګيزه کړه چې زه په اصل کې ګيتا نه يم بلکه همغه شهزادګۍ ګنګا يم ، شيرشاه سوري خو ما د پخوا څخه پيژني ، ځکه کله چې هغه د رهتاس ښار سوبه کړ نو زه هم ديوې بندۍ په توګه د هغه تر مخ را وړل شوې وم او بيا هغه زه د يوې وينځې په څير خواص خان ته ور حواله کړم ،خو خواص خان زه ازاده کړم ، هغه زما څخه دومره زياته کرکه کوله چې زه يې د وينځې په څير هم له ځانه سره قبوله نه کړم.

دشيرشاه سوري او دهغه دکورنۍ دخپل دغه را ز د را ښکاره کولو وروسته ،ما هغوې ته دا هم ويلي دی چې زه به د ګتيا د بڼې تر څنګ د ګنګا په بڼه کې هم دخواص خان مينه اومحبت تر لاسه کوم او دهمدا ډول بڼې په بدلون سره به زه په خواص خان باندې برې تر لاسه کوم. او که نه زما له پاره به ستونزې نورې هم زياتې شي. ځکه که دخواص خان په زړه کې د ګنګا له پاره همغسې نفرت اوکرکه پاته وي، نو کومه ورځ چې زه دهغه تر مخه د خپل مخ څخه نقاب لرې کړم نو زه ويريږم چې هسې نه چې په هغه ورځ دګيتا محبت د ګنګا سره په

کرکې باندې بدل نه شي او که چيرې ، نيرمل ، دا سې وشول نو بيا به هغه ورځ زما د ژوند انه اخري ورځ ثابته شي او دهغې وروسته به زه د خپل ځان ژوندې پاته کيدل غوره و نه ګڼم.

ما دشيرشاه سره او هم دهغه دکورنۍ سره دا خبره غبرګه کړې ده چې زه به دخواص خان د زړه څخه دګنګا په اړه کرکه لرې کوم او هغه به په مينه او محبت باندې بدلوم. ځکه چې ما خپله پخوانۍ خدمتګاره چې اوس زما خورلړنه ده او هلته په رهتاس کې او سيږې دهغه ځايه دلته را بللې ده . زما د وينا سره سم شيرشاه سوري خپل دوه کسه استازي هلته د رهتاس د زيارت لنګرځاي ته استولي دی او هغه قاصدان به له خپله ځانه سره او ما هم دلته را وړي ، ما هغو استاذو ته دا ټوله قصه کړې ده تر څو هغوې او ما ته زما په اړه وو ايې او بيا اوما زما د داستان په مطابق دلته راشي او دخواص خان دربار ته ورانډې شي. هغه به خواص خان ته دا وو ايي چې د خواص خان دحويلۍ څخه د وتلو وروسته اوما او ګنګا د ګنګا د يوه خپلوان کره تللې وو. هلته يو څو کسه بدمعاشانو ګنګا تنګوله ، دا بدمعاشان د ګنګا پيژندونکې او دهغې لرې خپلوان وو . اوما به خواص خان ته دا هم وو ايي چې ګنګا د زړه له کومې دهغه سره مينه لري او په همدې خاطر هغې د ټول عمر له پاره د واده د نه کولو اراده کړې ده. اوما به خواص خان ته دا هم وو ايي چې کله چې د رهتاس په ښار ګوتې کې دغو بدمعاشانو ګنګا ډيره تنګه کړه نو يوه شپه د اوما په مشوره ګنګا دخواص خان حويلۍ ته بيرته راستنه شوه ترڅو دهغو بدمعاشانو د شر نه ځان خوندي کړی او تر څنګ د خواص خان مينه او محبت هم بيرته تر لاسه کړي، او که نه بيا به خپل ځان له لاسه ورکړي. همدا سې ډيرې نورې خبرې به هم اوما د خواص خان تر مخ بيان کړي ، زه هيله لرم چې اوما به د رهتاس څخه په راتلو دلته لمړۍ ما ووينې ، او زه به هغه نوره هم په ټولو خبرو پوهه کړم. هغه به په دې توګه کله کله دخواص خان سره وينې او د ګنګا په اړه به يې په فکر کې د بدلون هڅې کوي ، هغه به خواص خان ددې خبرې له پاره هم تيار کړي چې هغه دې همدلته په لښکر کې زما او ستا سره يو ځاي پاته شي . په دې توګه زه هيلمنه يم چې اوما به دخواص خان په آند کې بدلون راوړي او دګنګا له باره به يې په زړه کې دمحبت او مينې له پاره ځاي را پيدا کړي. خواص خان په اوما ډير باوري دې او هغې ته يې خپله خور ويلې ده. اوس راته نيرمل ته وو ايه چې زما دا ټول پلان څه ډول وينې ؟ نيرمل په خوشحالۍ سره ورته وويل چې:

ګوره ګنګا لورې ! زه تاته ډاډ درکوم چې که چيرې اوما ستا ددې پلان په مطابق عمل وکړي نو بيا خو هغه ورځ لرې نه ده چې خواص خان به د ګيتا تر څنګ د ګنګا سره هم محبت او مينه پيدا کړي. ګنګا لورجانې ! دا به زما په ژوند کې ډيره ستره او دخوشحالۍ ورځ وي ، چې ته دخواص خان تر مخه دخپل مخ نه دغه نقاب لرې کړې او خواص خان تا د ګيتا او ګنګا دواړو په بڼه کې قبوله کړي.

دنيرمل ددې خبرو په ځواب کې ګنګا څه نور ويل غوښتل چې بيرون ساتونکې د خيمې دروازه را وټکوله ، کله چې ګيتا هغه ته د راننوتلو حکم وکړ نو هغه دننه راغې ، ساتونکې د دې دواړو له پاره خوراک څښاک له ځانه سره راوړې و. هغه دغه غذا همدلته ددوې تر مخ کيښوده او بيرته ووت. ددې ساتونکې د تللو وروسته ګنګا نيرمل ته مخ کړ او ورته يې وويل چې:

ګوره نيرمل ! له ما څخه ډيره غټه خبره ، چې بايد پخوا مې تاته کړې وې ، هيره شوې وه. نيرمل په حيرانتيا سره ګنګا ته وکتل او ورته يې وويل چې: هغه څه ډول خبره ده ، تا خو ماته د شيرشاه سوري او دهغه دکورنۍ سره ټولې پټې خبرې بيان کړې دی ، اوس څه ترې پاته دي ؟ ګنګا ورته وويل چې: هغه خبره چې زه يې اوس تاته کول غواړم هغه ددې ټولو څخه ستره ده. اوهغه دا چې ما اسلام قبول کړې دې. اوس زه هندوه نه بلکه مسلمانه يم. شيرشاه سوري او دهغه کورنۍ زما په مسلمانيدو باندې ډير زيات خوشحاله شوي دي. هغوې په همدې مناسبت زما له پاره ديو ډير ستر دعوت د تيارولو پلان درلود ،خو ما ددې کار څخه منه کړل. خو همدومره مې ورته

وویل چې خواص خان په دې خبر کړي چې ګیتا اسلام قبول کړي دې او اوس مسلمانه ده . زه هیلمنه یم چې خواص خان به ددې خبرې دخبریدو سره سم دلته زمونږ خیمې ته راځي ، دګنګا په دې څرګندونې باندې نیرمل تر یوه وخته پورې خاموشه ناسته وه او څه فکر یې کاوه ، بیا یې ګنګا ته مخ کړ او ورته یې وویلې چې : ګوره ګنګا ! اوس چې ته د اسلام په دایره کې را ننوتې یې نو بیا خو زه هم ستا په لاره قدم ږدم . ګنګا ! زه هم ستا په څیر اسلام قبلوم ، اوله تا څخه غواړم چې ماته هم ددې نوي دین په اړه معلومات راکړې . دهغې په دې خبره ګنګا ډیره زیاته خوشحاله شوه او ورته یې وویل چې : ګوره نیرمل ! د اسلام د منلو وروسته اوس زه هره ورځ د شیرشاه سوري د کورنۍ لورې ته ورځم او دهغوې څخه دخپل دغه نوي دین په اړه ضروري معلومات تر لاسه کوم ، ته هم زما سره ځه ، نو ددې ټول تفصیل څخه به خبریږې ، نیرمل ورسره اتفاق وکړ او بیا دواړو یو ځای د ډوډۍ په خوړلو شروع وکړه .

۴۳

د سولې هغه خبرې چې د شیخ خلیل په واسطه د شیرشاه سوری او همایون تر منځ پیل شوې وې هغه د همایون د غلطیو او د شیرشاه سوري ته د چنار د کلا د نه ورکولو په اساس په خپل ځای ټپې و دریدې . شیرشاه سوری هم ژمنه کړې وه چې اوس نو دهغه تر مخه دهمایون پر خلاف د پریکنده جنګ پرته بله لار نه شته . هغه هوډ کړې و چې په هرصورت به د جنګ پایلې دهمایون د لاسو څخه باسي او په خپله ولکه کې به یې راوړي . شیرشاه سوري دخپلو همدغو موخو د تر لاسه کولو له پاره هڅه وکړه چې همایون او دهغه لښکر په یو ډول دوکه کې واچوي . شیرشاه سوري ددې مقصد له پاره تبلیغاتي جنګ پیل کړ او دا یې خپره کړه چې د مهارت د ځپلو له پاره خواص خان ورغلې و خو مهارت د خواص خان لاسو ته نه دې ورغلې ، ځکه مهارت د خپل لښکر سره کوم داسې ځای ته تښتیدلې چې د شیرشاه سوری مخبران دهغه د درک د څرګندولو څخه عاجز پاته شوي دي . هغه دا خبر هم خپور کړ چې اوس مهارت د شیرشاه سوري په لښکر باندې د ناڅاپي یرغل په فکر کې دې او غواړي شیرشاه سوري ته ماتې ورکړي . کله چې شیرشاه سوري ، خواص خان او دهغه نورو سالارانو دا خبره عامه خپره کړه نو د شیرشاه سوري خپل لښکر هم په دې خبره باندې باور پیدا کړ .

اوس نو شیرشاه سوری ته دا یو ورځنې کار ګرزیدلې و چې هره ورځ د خپل لښکر څو ډلګۍ دمهارت تر ولکې لاندې سیمو په لور تر درې څلور میلو واټن پورې واستوي ، او دا به یې هم ډاګیزه کوله چې هغه دخپلو عسکرو سره یو ځای دمهارت د لټون له پاره ورځي . خو هر ماښام به دوې بیرته خپلو ځایو ته راستنیدل او ویل به یې چې تر اوسه پورې دمهارت په اړه معلومات ورته نه دې تر لاسه شوې .

تر پنځو وروڅو پورې شیرشاه سوری دغه ډول تمرینات کول ، خو دې کار په مغلو باندې دومره ژور اغیز وکړ چې نور یې نو خپل ځانونه د شیرشاه سوري د حملو څخه خوندي ګڼل ، هغوې ډاډمن شوي و چې د شیرشاه سوری د فوځ دغه حرکت او خوځښت دهغوې پر خلاف نه بلکه د مهارت د نیولو او ځپلو له پاره تر سره کیږي نو په دې اساس د شیرشاه سوری د حملې څخه مغل خوندي دي .

۴۴

یوه ورځ سهار وختې شیرشاه سوري خواص خان ته دخپل لښکر نیمایی برخه ورکړه او د خپل پړاو نه یې رخصت کړ ، خو هیچا هم په دې خبره سر و نه ګراوه ، هرچا دا ګمان کاوه چې د خواص خان لښکر د مهارت د ځپلو له پاره ورځي ، خو شیخ خلیل ته لږ څه شک پیدا شوې و ، هغه سمدستې ددې کار په اړه همایون ته خبر ورکړ ، خو همایون د خواص خان دې عسکري خوځښت ته کوم اهمیت ور نه کړ .

دري ورځې وروسته د نیمې شپې څخه لږ مخته شیرشاه سوری دخپلو عسکري سالارانو یوه غونډه را وبلله او د معمول په مطابق یې دهغوې تر مخه دهمایون پرخلاف یوه تند ه او تیزه وینا وکړه . هغه دې غونډې ته وویل چې زمونږ وعده ماتونکې دښمن په خپل مخکې د سولې ټولې دروازې تړلې دي ، کله چې د شیرشاه سوری دغه جنګې شورا دهغه سره په ټولو خبرو کې اتفاق وکړ نو بیا شیرشاه سوری پر همایون باندې دحملې کولو اراده رامخته کړه.

ددې غونډې د پای ته درسیدو نه مخکې ، شیرشاه سوری خپلو ټولو سالارانو ته حکم وکړ چې هغوې دې ژر تر ژره خپل ټول عسکر د جنګ له پاره په لیکو کې منظم کړي. کله چې دشپې یوه برخه پاته شوه نود شیرشاه سوری د حکم په مطابق ټول لښکر د مهارت د سیمې په لوري یر نژدې ورغلې و.

د همایون څخه دفوځ د دغه نقل وحرکت د پټ ساتلو په خاطر ،شیرشاه سوري د شپې د خپل پړاو څخه نژدې پنځه میله واټن جنوب اړخ ته تللې و ، دلته ورته خواص خان هم دکرم ناسه ددریاب په غربي غاړه دخپل لښکر سره یو ځاې منتظر و . خو شیرشاه سوري هم په ناڅاپی توګه خپل تګلورې بدل کړ او دکرم ناسه ددریاب څخه تیر شو او دهغې په شرقې برخو کې د خواص خان سره یوځاې شو. اوس نو دغه متحده لښکر د کرم ناسه د دریاب څخه تیر شوې و او ددې دریاب شرقي خوا و ته ور رسیدلې و. دهغه ځایه چې دوې ددې دریاب څخه تیرشوې و ، هغه مقام دوشاخه نومیږی چې دهمایون د فوځونو د پړاو څخه په پنځه میله واټن کې پروت دې . تر اوسه پورې شیرشاه سوری اوخواص خان د همایون پر خلاف د جنګ ټوله نقشه دخپلو ځانو سره پټه ساتلې وه . دکرم ناسه ددریاب څخه د تیریدو وروسته شیرشاه سوري یوځل بیا خپل جنګې شورا را وبلله ، چې په کې دخواص خان تر څنګ نورو جنګې سالارانو هم ګډون درلود ، شیرشاه سوری په همدې جنګې شورا کې دخپل جنګ ټوله نقشه د سالارانو تر مخ کیښوده اوبیا یې خواص خان ته مخ کړ او ورته یې وویل چې:

خواص خانه زویه ! مونږ به همدا نن شپه د همایون په فوځ باندې حمله کوو ، خو ګوره زویه ! مونږ لښکر په دوو برخو باندې ویشو ، یوه برخه به یې ستا تر قومندې لاندې کار کوي ،خو د لښکر دغه بله برخه به یې زما سره وي. هیبت خان نیازی ، جلال خان جالو ، او سرمست خان سرواني به ستا تر لاس لاندې کار کوي ، خو حاجې خان بټني اوبرهم جیت به زما تر څنګ وي.

ګوره خواص خانه زویه ! دجنګ پلان به داسې وي ، چې ته به د خپل لښکر سره یو ځاې دشپې په تیاره کې مخته ورځې او دمغلو په لښکر به شپیني خونړې ګذار کوې . ستا ددې یرغل څخه به دښمن داسې وګڼې چې شیرشاه کوم لرې ځاې کې دې ، هغوې یواځې دمهارت سره د جنګ نه د ناکامه راګرزیدو وروسته دخواص خان په لاسو زمونږ په فوځ برید کړې دې ، په دې توګه به دمغلو ټول لښکر ستا تر مخ ودریږي تر څو تا مات کړی ، کله چې حالات دې ځاې ته را ورسیږی نو زه به دشا له اړخه دمغلو په فوځ باندې را پریوزم، زه هیله لرم چې دشپې په دې تیاره کې به مونږ دواړه وتوانیږو دمغلو فوځ په خپل مخکې بې وسې کړو .

تر دې ځایه دخبرو وروسته شیرشاه سوری لږ څه تم شو اوبیا د لږ څه فکر او غور وروسته خواص خان ته وکتل او ورته یې وویل چې:

خواص خانه زویه !ددې پلان په اړه ته څه ډول انګیرې ؟خواص خان په پوره ډاډ او خوښۍ سره ځواب ورکړ او ورته یې وویل چې:

زما محترمه ، شیرشاه سوري ! هغه پلان چې ستا دې هغه دخواص خان هم دې ، ته هیڅ فکر مه کوه ، زه به د شپې په تیاره کې ددې ځایه حرکت کوم اودمغلو دلښکرو په یوه اړخ باندې به داسې وینه تویونکې ګذار کوم چې دهغوې ټول لښکر سره په لړزه کې راشي. زه

هيلمن يم چې نن شپه به دمغلو د لښکرو له پاره د ماتې اخري شپه ثابته شي . دخواص خان دځواب په اوريدو سره د شيرشاه سوري په مخ کې دخوشحاليو رڼا را وځليده ، تر يوه وخته پورې خاموشه ناست و او بيا يې وويل چې :

ګوره خواص خانه زويه !لکه څنګه چې تا ته څرګنده ده چې دهمايون لښکر دديځايه په پنځه مايله واټن کې پروت دي ،مونږ هم لږ څه وروسته ددې ځايه خوزيږو اودهمايون د لښکر څخه به درې مايله لرې واټن کې پړاو کوو. ته خواص خانه ، دهغه ځايه حرکت وکړه اودهمايون په لښکر باندې ناڅاپې شپينې يرغل يوسه ، تر دې وخته پورې به زه هم هلته په سنګر کې يم او د همايون لښکر ته به د ورتږدې کيدو هڅې وکړم. که دشپې په تياره کې مې وکتل چې دهمايون ټول لښکر ستا پر خلاف ولاړ دي نو بيا به زه پرې د شا له خوا حمله وکړم او دهغوې ټول زور به مات کړم.

ګوره زويه !داسې يې وګڼه چې نن شپه زما اوستا د ازميښت شپه ده ،که چيرې په همدې نن شپه مونږ دهمايون فوځ مات کړ اوخپل مقصد مو حاصل کړ نو بيا خو زه هيلمن يم چې دمغلو ټول ځواک به ډير ژر زمونږ په مخ کې په ګونډو شي .

دشيرشاه سوري ددې خبرو په ځواب کې خواص خان وويلې چې :

زما محترمه ، زما مهربانه ، شيرشاه !ته ډاډمن اوسه ، ته به ووينې چې زما دغه ناڅاپې يرغل به د مغلو دلشکرو د لمړيو ليکو څخه تر اخري ليکو پورې ټول په لړزه کې واچوي ، زه هيلمن يم چې د شپې په همدې تيارو کې به زه دمغلو لښکر د ويرې او دهشت په بوګنونکې حالت کې ورواچوم.

شيرشاه سوري د خواص خان ددې ځواب په اوريدو سره د ډاډ او اطمينان ساه واخسته ،بيا يې خپله جنګې غونډه پای ته ورسوله او د لږځنډ وروسته يې خپل لښکر ته د کوچ کولو حکم وکړ. هغوې د کرم ناسه ددرياب تر څنګ کوچ وکړ او دمغلو دلښکر درې ميله واټن کې يې دوباره پړاو وکړ.

ددې نقل وحرکت تر څنګ شيرشاه سوری خپل مخبران او جاسوسان ان تر پنځه ميله پورې لرې لرې خپاره کړي و او هغوې ته يې حکم کړې و چې هر چيرې چې دمغلو کوم جاسوس يامخبر ووينې سمدستي دی يې ووژني ، تر څو دشيرشاه سوری دلښکر ددغه وړاندې تګ او د خواص خان له اړخه د شپينې ناڅاپې يرغل دپلان څخه خبر نه شي ، دشيرشاه سوری مخبرانو او جاسوسانو خپله دنده په ډيره ښه توګه تر سره کړه ، همدا علت و چې هغه وخت چې شيرشاه سوری د مغلو سره نژدې درې ميله واټن کې پړاو وکړ تر هغه وخته پورې مغلو ته دشيرشاه سوری او خواص خان دپلانونو په اړه هيڅ ډول معلومات نه و تر لاسه شوي.

ددې نه وروسته خواص خان د خپلو لښکرو سره يو ځاې دشپې په تياره کې نوم ورکې ځپې په توګه مخته ولاړ او د همايون لښکر ته يې په سينه خويدو باندې ځان را نژدې کړ اوبيا يې د همايون په لښکرو باندې دتيزو تندو ځپو په څير حمله وکړه.

دشپې په تيارو کې خواص خان دهمايون د لښکر په اړخ باندې داسې سخته يرغل يوړ چې دهمايون د لښکر ټول نظام يې د ټولو وسايلو سره خاموشه کړ. خواص خان په دغه شپينۍ ناڅاپی يرغل سره دهمايون دلښکرو مخکنۍ ليکې له منځه يوړې او د همايون دلښکر څخه يې دهغوې د ځواک ولکه به خپلو لاسو کې واخسته . هغه د مغلو دلشکر ددې برخې د له منځه وړلو وروسته هڅه کوله

چې د مغلو د لښکر په منځ کې ورننوځي. د خواص خان د دې میړانې په کتلو سره د هغه لښکر هم ډېر ګړندي شوې و په دې خاطر هغوې د شپې په دی تیاره کې د خواص خان تر څنګ پوره بهادري و ښودله او د مغلو په لښکر کې یې عامه وژنه پیل کړه.

تر لږه وخته بورې همایون او د هغه سالاران هم ګوته په خوله پاته و. ځکه همایون ته خبر ورکړل شوې و چې د شیرشاه سوري ستر سالار خواص خان د مغلو په لشکرو باندې حمله کړې ده، د دې خبر سره سم همایون په خپله هم خپله وسله را واخسته او د خواص خان سره د مقابلې له پاره تیار شو، تر څنګ یې خبلو ټولو سالارانو ته حکم وکړ چې د خپلو خپلو لښکرو سره یو ځای د خواص خان مقابلې ته تیار شي. هغه دا حکم هم وکړ چې خواص خان ژوندې یا مړ باید و نیول شي، د همایون د حکم سره سم د هغه ټول سالاران متحرک شول او د خپلو برخو د لښکرو سره یو ځای یې د خواص خان پر خلاف یرغل پیل کړ.

خو خواص خان په ډېر تدبیر سره خبل کار مخته بوته. اوس نو هغه لږ لږ شاته روان و. ځکه هغه په دې پوهیده چې لږه شیبه وروسته شیرشاه سوري د مغلو په خلاف د شا له لورې حمله کونکې دې. نو په دې خاطر د هغوې حوصلې لوړې وې.

د بله اړخه مغلو دا فکر کاوه چې شیرشاه سوري چیرې لرې کوم ځای کې دې او خواص خان د هغه د وینا او حکم په اساس پر دوې حمله کړې ده، تر څو د دوې تر منځ ویره او دهشت را پیدا کړي. خو دا د هغوې غلطی او بی عقلي وه، ځکه چې شیرشاه سوري هم د چیچونکې مار په څیر په سنګر کې ناست و او په مناسبه موقع کې یې د خپلې حملې په واسطه په مغلو قیامت جوړولای شو.

لږه شیبه وروسته، کله چې د همایون لښکرو دا و انګیرله چې اوس نو هغوې په پوره توګه د خواص خان په لښکر را خپاره شوي دي نو د شپې په تیاره کې د چوسې څخه بیرون د جنګ په میدان کې یو وینه تویونکې انقلاب را پیدا شو. شیرشاه سوري د خپلو لښکرو سره د خپلو پټنځایو څخه بیرون را ووت او د همایون په لښکر یې لکه د توري تیارې د توپان په څیر یرغل راوست، د کومې لورې چې هغه د همایون په لښکر باندې حمله کړې وه د هغه لورې د همایون لښکر د پوره له منځه تلو سره مخ شوې و. تر څنګ یې د شیرشاه سوری او خواص خان د دې ناڅاپی یرغلونو په اساس د همایون لښکر د پوره زړه بدوالې سره مخامخ شوې و. ډاګیزه وه چې د دې څخه لږ مخته همایون او د هغه سالاران د خواص خان د نیولو او د هغه د له منځه وړلو په هڅو کې و خو کله چې پرې شیرشاه سوری د شاه له اړخه یرغل راوست نو د مغلو لښکر یې د پوره وار خطایی سره مخ کړ. په دې خاطر هغوې د خواص خان د نیولو ټول پلان په خپل ځای پریښود او د همایون د وینا په اساس د هغه سالارانو خپل لشکر په دوو برخو وویشه، یوه برخه یې د خواص خان په لور او بله یې د شیرشاه سوري سره د مقابلې له پاره و ټاکله.

کله چې په خواص خان باندې فشار کم شو نو هغه په خپلو حملو کې نور هم ډېر ښت او تیزوالې راوړ او د دښمن فوځ یې شاته تللو ته مجبور کړ. ترڅنګ یې شیرشاه سوري هم د مغلو لښکر ته د تم کیدو اجازه نه ورکوله او هغوې یې په وینو کې لمبیدلې شاته پورې وهل
.

د چوسې نه بیرون په میدانو کې د جنګ ټول الات په پوره ځواک سره استعمالیدل، د وینې لښتې روان و، مرګونې جسدونو نخاوې کولې، ژوند د تباهیو سره مخ و، مرګ د وینه تویونکې خوب په څیر یو شمیر خلک د ستونې تیرول، بلکل داسې لکه د ماښام په تعقیب چې د سبا سهر د انتظار د پای ته رسیدو لمحې شمیري. د جنګ په میدان کې د چغو او سورو یو توپان را پورته کیده.

د چوسې په میدانوکې دسهارد لمر دراختو پورې دشیرشاه سوری اودمغلو تر منځه سخت جنګ روان و خو د سهار په وختو کې د مغلو ماتې او شکست نښې نښانې را څرګندې شوې وې. همایون په ډیره میړانه ، بهادرۍ او ځان ځارنې سره په دې جنګ کې و جنګید ، خو دهغه دغه میړانې ، بهادرۍ او ځان ځارنې دهغه لښکر د ماتې او تیښتې څخه نه شو راستنولی. په دې جنګ کې د همایون ښې مټ هم زخمي شوې و ، عسکرو دخپل زخمي شاهنشاه په کتلو سره نور هم خپل جرأت له لاسه ورکاوه او تیښتې ته یې بېړې را وهلې .

کله چې د ۱۵۳۹ ز کال د جون په ۲۲مه د چوسه په سیمه باندې لمر خپلې وړانګې را غځولې نو تر دې وخته پورې د شیرشاه سوري لښکر دهمایون لښکرې د پوره ماتې سره مخامخ کړې وې ، اودهمایون لښکرو دخپلو ځانو دخوندی ساتلو په خاطر اخوا دیخوا ځآیو کې پناه اخسته . خو همایون تر دې وخته پورې هم په پوره میړانه او بهادرۍ سره دخپل لښکر دیوې برخې سره دجنګ په میدان کې جنګید ه ، خو شیرشاه سوري اوخواص خان هڅه کوله چې هغه کلابند کړي او ژوندی یې ونیسي .

دهمایون د ژوندي نیولو د ویرې دهغه ساتونکو دهغه آس د قیضې څخه ونیوه او دجنګ د میدان څخه یې وویست اود ګنګا ددریاب په لور یې بوت . کله چې همایون وکتل چې دهغه لشکر ډیره بد ه ماتې وخوړه او لښکر ټول خور اور شوې دې اوپاته یې هم دخپلو ځآنو دخوندې ساتلو په خاطر اخوا دیخوا ځایو ته تښتي اودا چې شیرشاه سوری او خواص خان دهغه د نیولو له پاره په پوره تیزۍ سره دهغه ترشا را روان دي ،نو په همدې وخت کې همایون له ځانه سره یو ستره پریکړه وکړه .

همایون دخپل ځآن دخوندي ساتلو په خاطر خپل آس د ګنګا په دریاب کې و ر وغورځاوه خو د آس نه د راپریوتو په اساس نژدې و هغه خپل ژوند له لاسه ورکړي او همفته په دریاب کې ډوب شي ،مګر یوحبشي چې نظام نومیده اوپه دغه وخت کې یې د مشکونو په واسطه ددریاب څخه د تیریدو هڅه کوله ، پر همایون ورپیبښ شو او همایون یې د ډوبیدو څخه وژغوره او د ګنګا هغه بلې لورې ته یې ورساوه.

خو دا د همایون بدقسمتي وه چې د هغه دحرم ټولې ښځې او دپړاو په ټولو سامانو باندې دشیرشاه سوری ولکه کلکه شوې وه ، په تاریخ کې دا سې نا څاپي یرغل دومره بریالیتوب نه و تر لاسه کړې لکه دشیرشاه سوری اوخواص خان دې یرغل چې تر لاسه کړ. اوس نو دشیرشاه سوري په ولکه کې دهمایون د شاهي کورنۍ ټولې ښځې او د نورو سالارانو او سترو کورنیو ښځې ټولې د شیرشاه سوری په لاسو کې وې . په دې جنګ کې شیرشاه سوري او خواص خان دواړو د همایون دلښکر په زرګونو وګړي له تیغه تیر کړل ، تر څنګ یې په زرګونو نور دګنګا ددریاب په څپو کې لاهو شول.

شیرشاه سوري دهمایون اودهغه د سالارانو د مستوراتو او کوچنیانو سره چې ددې په ولکې کې راغلي وو ډیر زیات ښه سلوک وکړ . د شهنشاه همایون ملکه ،چې حاجي بیګم نومیده ، اود نورو سردارانو مستورات چې کله د شیرشاه سوري تر مخ را حاضر کړل شول نو شیرشاه سوري دهغوې د عزت اودرښبت په خاطر دخپله آسه را ښکته شو ،هغوې ته یې ډاډ ورکړ او دهر ډول بسپنې کولو ژمنه یې ورسره وکړه ،هغه دخپل لښکر منادي کونکې را وغوښت او ورته یې حکم وکړ چې په ټول لشکر کې اعلان وکړي چې هیڅ لښکری دې د مغلو کومه ښځه او یا کوچنې له ځانه سره نه بندي کوي بلکه دوې ټول هلته خیمه ځاې ته را ورسوئ ، مونږ ددوې له پاره همفته

مناسب انتظام کړې دې. دد ې سره سم هغه د خيمه ځاې په لور ولاړ هلته يې دد ې ښځو او کوچنيانو له پاره خاص ځاې جوړ کړ او بيا يې دهمايون د کورنۍ په ګډون د ټولو سالارنو بيبياني او کوچنيان هملته سره راټول او په ډير عزت او درنښت سره ځاې په ځاې کړل.

۴۵

د چوسې جنګ او دشيرشاه سوري په لاسو د همايون دلښکرو ماتې دمغلو په سلطنت باندې ډير زيات بد اغيز وکړ، ددې جنګ اغيز همد ومره و لکه د سورج ګړ جنګ چې د بنګال په رياست باندې کړې و. اوس نو دشيرشاه سوري د غوښتنو افق هم ډير پراخه شوې و ، که څه هم هغه نژدې دولس مياشتې مخته غوښتل په بنګال کې د مغلو دباج ورکونکي په څير ارام ژوند وکړي خو اوس هغه دخپل برخليک په يوه ټوپ سره د بنګال او بهار د سيمو څخه اخوا د جونپور د مسلمان رياست خپلواکې حکمران هم ګرځيدلې و. اوس نو هغه د دهلي دشهنشاه سره دهمعصرۍ اوبرابرۍ دعوا کولې شوه ، تر څنګ يې دشيرشاه سوری په څير زړه ور اوښه تدبيرکونکي له پاره دهلی هم ډير لرې نه و.

دګنګا په درياب کې د ډوبيدو څخه دخونديرا وتلو وروسته همايون دخپل ماتې خوړلې فوځ څخه لمړۍ د غازي پور او بيا د بنارس او چنار په لور و تښتيد. ځکه چنار تر اوسه هم د همايون د فوځونو په ولکه کې و . همايون دخپل همدې ماتې خوړلي لښکر سره يوځاې د چنار کلا ته ورننوت. او هلته يې درې ورځې قيام وکړ.

همايون دا انګيرلې وه چې دشيرشاه سوري دلښکرو په لاسو د ماتې وروسته به دشيرشاه سوری دلښکرو حوصلې ډيرې پورته وي نوپه دې خاطر به د چوسې د سوبې وروسته اوس هغوې د چنار کلا باندې د حملې کولو هڅې کوي. ځکه چې چنار دهغه ډيره خوښيده ، همايون دا انګيرله چې شيرشاه به په هرصورت باندې د چنار کلا په خپله ولکه کې اخلي. هغه دهمدې حالاتو د مطالعې وروسته خپل هغه پاته لښکر هم د چنار کلا څخه را وويست ، اودګنګا په جنوبي غاړو باندې يې قدم کيښود ، هغه د ګنګا په غاړه په سفر کولو سره د ګنګا او جمنا ترمنځ د دې دواړو دريابونو د رايوځاې کيدو ځاې ته راورسيد. خو هغه هلته د رارسيدو سره سم ډير حيران شو او په د ې نه پوهيده چې په څه ډول ددرياب څخه تير شي. په دې وخت کې ورسره کيشتۍ هم نه وې او د کشتيو پرته نه پخپله او نه يې لښکر په دې توانيده چې ددرياب دې غاړې ته را واوړي.

هغه وخت چې همايون د ګنګا او جمنا د يو ځاې کيدو په سيمه کې په ډيره بده ورځ کې پروت و نوپه همدې وخت کې د اريل راجه ، بيربهان ، دهمايون دکومک له پاره را وځغاستل ، بيربهان د اريل راجه و ، دا سيمه داله باد سره نښتې ده ، څرنګه چې په تيرو وختو کې همايون دهغه سره ډير احسانات کړي و نوپه دې خاطر هغه هم ورته د مصيبت په وخت کې را ورسيد. په دې وخت کې دهمايون لښکرې د څلورو پنځوورځو راهيسې په پوره لوږه او تنده کې پرتې وې. راجه هغوې دخبله ځانه سره خبلې سيمې ته يوړل ، هلته يو بازار پرانست اودهمايون اودهغه دلښکرو له پاره يې دخوراک څښاک انتظام وکړ ، ددې نه اخوا يې هغوې ته د اوسيدو ځايونه برابر کړل اودهغوې اسونو او نورو حيواناتو ته يې ګياه او واښه برابر کړل. په دې توګه د شيرشاه سوري په لاسو د ماتې خوړلو وروسته ، دلږ څه وخت د ارام کولو له پاره همايون د خپل دغه لښکر سره هملته د اريل د راجه بيربهان په ځاې کې پناه واخسته.

۴۶

همايون او دهغه لښکر ته د چوسې په سيمه کې د شيرشاه سوري لخوا د ماتې ورکولو وروسته ، شيرشاه سوری دهغه دلښکر په ټول پړاو باندې ولکه کړې وه او دهغه ټول وسايل او سامانونه يې په خپله ولکه کې اخستې و او بيا يې هغه ټول په خپل فوځ باندې ويشلي و ، په دې اساس دهغه دفوځ حوصلې چې د همايون دلښکرو دماتې وروسته لوړې شوې وې ددې مالونو په ويش باندې نورې هم تازه او غښتلې شوې.

دجنګ نه وروسته هغه وخت چې شيرشاه سوری په خپله خيمه کې ځانته ناست و نو د خيمې دروازې ته خواص خان راغې او ودريد او دشيرشاه څخه يې پوښتنه وکړه او ورته يې وويل چې: تاسې زه دکوم کار په خاطر را بللې وم. شيرشاه سوري پر خپل څنګ کې خالې ناست ځاې ته اشاره وکړه او ورته يې وويل چې:

خواص خانه زويه ! را شه او دلته زما تر څنګ کېنه. ما ته دڅو مهمو کارونو دکولو په خاطر را بللې يې. دهغه په دې خبره خواص خان مختـه راغې اود شيرشاه سوري تر څنګ کيناست. هغه وخت چې خواص خان دشيرشاه سوري خيمې ته ورغې نو په همدې وخت کې اوما هم د ګنګا خيمې ته ور ننوتې وه. په دې وخت کې د ګنګا تر څنګ نيرمل هم ناسته وه ، دخپلې خيمې په دروازې کې يې د اوما په کتلو سره شهزادګۍ ګنګا ډيره خوشحاله شوه، دخپله ځايه راپورته شوه ،او په يوه منډه مختـه ورغله او د اوما سره ورغاړې وتله. بيا يې هغه د خيمې منځته راوړه او نيرمل ته يې ور وپيژندله. بيا درې واړه يو دبل تر څنګ کيناستې ، په دې وخت کې اوما په ډيرې انديښنې سره ګنګا ته وکتل او ورته يې وويل چې: ګوره ګنګا ! هغه وخت چې دبرسات په موسم کې هغه زړې ښځې ته را وبللې او بيا ته ټوله شپه رانه غلې او ما په انتظار کې هغه ټوله شپه لکه د اور په سکروټو تيره کړه. که څه هم ما ته ډاډ پيدا شوې و چې ته به دخواص خان په لور ورغلې يې خو کله چې بله ورځ هم را نغلې نو زه د خواص خان حويلۍ ته ورغلم هغلته را ته ساتونکو وويل چې دګنګا په نوم هيڅ يوه نجلۍ ديخوا نه ده راغلې ، نو دې خبرې زه نوره هم په اور کې ودرولم. خو هيڅ مې هم د لاسه نه کيدل. ما ټول رهتاس په تاپسې ولټوه خو هيڅ درک دې را ته معلوم نه شو. په ځواب کې ورته ګنګا بې چاره د زيارت دلنګرځاې څخه د راتښتولکيدو او بيا د مهارت د هستونګنځي پورې د راوستلو او بيا دخواص خان په واسطه دمهارت څخه د خلاصون ټوله قصه په تفصيل سره وويله.

اوما ددې ټولې قصې په اوريدو سره مسکۍ شوه ، بيا يې دخپل فکر په څرګندولو سره وويل چې: ګنګا ! زه خوشحاله يم چې پر تا باندې په پرلپسې توګه احسان کونکې بل څوک نه بلکه پخپله ستا خواص خان دې. خو اوس راته دا ووايه چې ستا اود خواص خان اړيکې څه ډول دې. ګنګا په خندا ځواب ورکړ او ورته يې وويل چې ګوره اوما ! خواص خان خو ډير نيک او د ښه خويې خاوند انسان دې ، ډير مينه ناکه او محبت کونکې شخص دې ، اوس يې ته داسې و انګيره چې هغه له ما سره ډيره زياته مينه او محبت کوي. اوما ورته وويل چې:

ګوره ګنګا ! زه تا ته ستا په دې برياليتوبونو مبارکې وايم ، اوس زما په فکر چې ته بايد دخپل مخ څخه نقاب لرې کړې او دپوره اصليت سره دخواص خان مخې ته راشې. او هغه ته دا حقيقت روښانه کړې چې ته ګيتا نه بلکه شهزادګۍ ګنګا يې. دهغې په دې خبره ګنګا انديښنه و ښووله او ورته يې وويل چې:

نه اوما خورې ! هيڅکله هم نه ! داسې نه دې په کار. که زه داسې وکړم نو ويريږم چې خواص خان به دا کار يوه دوکه او فريب و ګڼي ، هغه به دا و انګيرې چې ما دهغه محبت په فريب او چل ول سره خپل کړې دې. يعنې هغه کار چې ما دګنګا په حيثيت سره و نه شو کولې

، هغه مې دګيتا په حيثيت سره تر سره کړ. اوما خورې ! زه غواړم چې دګنګا له پاره هم دخواص خان په زړه کې ځاې پيدا کړم. دهغې وروسته به بيا زه خپل نقاب لرې کړم اودخواص خان مخې ته به راشم. بيا به هغه وخت ماته کومه انديښنه نه وي ، ځکه چې هغه وخت به خواص خان دګنګا او ګيتا دواړو سره يو شان مينه کوي. او زه چې ورته په هره بڼه را مخته شم نو له ما سره به مينه کوي ، اوما ترې وپوښتل چې: خورجانې !دا به څه ډول شوني وي ؟ګنګا ورته په ځواب کې وويل چې:

ګوره اوما خورې ! ما ته دلته دهمدې له پاره را غوښتې يې او تا ته مې دا خبر هم درکاوه چې زه اوس دخواص خان په لشکرو کې خوندې ژوند کوم ، په دې اساس ته زما په اړه کومه انديښنه او فکر مه کوه. اوما !دګنګا له پاره چې دخواص خان په زړه کې دمحبت د راپيدا کولو له پاره ما کوم پلان تر تيب کړې دې نو دهغې په اړه ما ته دشيرشاه سوري له اړخه پوره ملاتړ تر لاسه دې. بلکه دهغه دکورنۍ غړي هم زما سره په دې پلان کې را ګډ شوې دی او ټول زما ملاتړي او راز داره دي. اوس چې زه درته څه وايم هغه ته په پوره غور اودقت سره واوره. هغه وسله وال عسکر چې ستا درا وستلو له پاره درغلي و هغوې هم ما دشيرشاه سوری دحکم په مطابق در استولي وو. اوس به د لږې دمې وروسته ته دخواص خان په لور ور ځې. اوهغه ته به دا وايې چې ګنګا د ليونتوب تر پولو پورې له تاسره مينه اومحبت کوي، نن سبا هغه په خوارۍ او ذلت کې شپې او ورځې تيروي ، ته به دګنګا په اړه نورې قصې او داستانونه هم له ځانه سره جوړ کړې او ورته به يې وو ايې. هغه ته به دا هم وو ايې چې اوس خو هغه بيچاره دخلکو د ازار ورسولو نه تنګه شوې او ستا په حويلۍ کې يې پناه اخستې ده. زاړه او شکيدلی کالي يې په ځان دي او .... په اخر کې به ورته دا هم وو ايې چې ګنګا سوګند ياد کړې دې چې په ژوند کې به يو اځې اويو اځې خواص خان دخپل ژوند ملګرې ګرځوي او که نه مړينه او په قبر کې ښخيدل ځانته غوره ګڼي. هو ! ته به دخپله ځانه څخه دګنګا په اړه دخوارۍ ، ذلت ، لوږې ، تندې ، زړو کاليو ... او .. داستانونه جوړ او خواص خان ته به يې واوروې

کله چې ته زما د مظلوميت دغه ډول داستانونه خواص خان ته واوروې نو خواص خان به ګنګا درهتاس څخه دلته را وړولو ته تيار شي ،ګنګا تر دې ځايه خبره کړې وه چې اوما يې خبره ورغوڅه کړه او ورته يې وويل چې:

ګوره ګنګاجانې !کله چې زه خواص خان ته ستا دمظلوميت دا ټولې قصې وکړم او ورته وو ايم چې هغه په رهتاس کې اوسيږي او اوس هغه دخلکو د ظلمونو څخه تنګه شوې او ستا حويلۍ کې يې پناه اخستې ده اوبيا خواص خان دې ته تيار شي چې ګنګا د رهتاس څخه راوړي او ما هلته ور وليږي نوبيا به ترې څه جوړ شي ؟دهغې په دې خبره ګنګا وويل چې: تا خو زما خبره وانه وريده ، په اصل کې ما درته همدا خبره کوله چې:

ګوره اوما !کله چې خواص خان دې ته تيار شي چې ګنګا درهتاس څخه دلته را وړي نو هغه ته وو ايه چې د ګنګا د را وستلو په خاطر به ته هم دخواص خان سره هلته ورځې. دخيمې څخه د راوتلو وروسته به ته سمد ستي دلته زما خوا ته راشې اوما ته به ټوله قصه وکړې ، ما تاته مخته هم ويلي و چې مونږ دا ټول پلان د شيرشاه سوری په ملاتړ پلې کوو. بيا به شيرشاه سوري له ما سره څه ساتونکې وليږي ، اوهغوې به ما ډيره ژرپه رهتاس کې دخواص خان حويلۍ ته ور ورسوي ، ستا کار به دا وي چې زما د تللو وروسته به ته دخواص خان سره په ډيره ارامه توګه هغه لورې ته راځې. ځکه چې که زه هلته رهتاس ته سهار سهار ورسيږم نو ته او خواص خان هلته ماسپښين يا ماښام را ورسيږئ. په دې لړ کې شيرشاه سوري ددې احتياط څخه کار اخلي چې ددې ځايه د شيرشاه سوری دحويلۍ له پاره نوي ساتونکې ور استول کيږي اوهغوې ته زما په اړه ځانګړې لارښوونې ورکول شوې دي ، نو که چيرې خواص خان دهغوې څخه زما په اړه

وپوښتې نو هغه ته به څه شک او شبه نه پیدا کیږي. ګوره اوما ! اوس خو ته په ټوله خبره ښه وپوهیدې. اوس له ما سره راشه تر څو ساتونکې د رسره کړم هغه به دې د شیرشاه سوری دخیمې په لور بوځي.

څرنګه چې اوما په ټوله خبره ښه پوه شوې وه، په خندا راپورته شوه ، ګنګا له ځانه سره د خپلې خیمې دروازې ته راوسته، هلته چې کوم ساتونکې و هغه ته وویل شول چې اوما دخپله ځانه سره دشیرشاه سوري دخیمې په لور بوځي، ساتونکې هم په پټه خوله د اوما سره د شیرشاه سوری دخیمې په لور روان شو ، ګنګا دخندا نه شنه ، بیرته په خپله خیمه کې د نیرمل په لور را و ګرزیده اودهغې تر څنګ کیناسته.

دبله اړخه کله چې خواص خان د شیرشاه سوري تر څنګ کیناست نوشیرشاه سوري هغه ته مخ کړ او ورته یې وویل چې:

خواص خانه زویه ! ما ته ددوو کارونو له پاره دلته راغوښتې یې. لمړی دا چې ماته زما مخبرانو خبر راکړې دې چې په چوسه کې دماتې خوړلو وروسته همایون اوس د اریل دراجه بیربهان په ځای کې پناه اخستې ده. ویل کیږي چې بیربهان په تیرو وختو کې د همایون د احسانونو د بوج لاندې دې. په هرصورت د اریل راجه بیربهان ته باید همایون ته دپناه د ورکولو په خاطر سخته سزا ورکړل شي ، خوګوره خواص خانه ! ما خپل مخبران خپاره کړي دي تر څو دهمایون د هغه دورونو اودهغه د لښکر په اړه سهي معلومات راټول کړي ،ددې وروسته به بیا زه دهمایون او دهغه د ورونو پر خلاف خپل لښکر متحرک کوم ترڅو په هیڅ ځای کې دهغوې قدم ټینګښت و نه مومي.

خواص خانه ! دا خو یو کار و ، بل کار ستا د ذات او شخصیت په اړه دې. دهغه په دې خبره خواص خان یو دم دشیرشاه سوري په لور وکتل او ورته یې وویل چې: زما دذات په اړه به څه کار وي ؟شیرشاه سوری ورته وویل چې: خواص خانه زویه ! ته خو پوهیږې چې لکه څنګه چې زه دخپلو زامنو اولوړو سره مینه او محبت کوم همغسې محبت او مینه له تا سره هم کوم. ګوره زویه ! زه غواړم ستا کور هم اباد شي. او ستا اولادونه او بچیان پیدا شي ، خواص خانه ! ما خو د رهتاس شهزادګی ګنګا تاته حواله کړې وه ، که څه هم ما هغه د یوې وینځې په توګه تاته درکړې وه خو ما غوښتل چې ته به ګنګا دخپل ژوند ریښتوني ملګرې وګرځوې، ځکه چې پخوا تا هغه دخپل ځان له پاره غوښتله.او هیله دې درلوده چې هغه دخپل ژوند ملګرې کړې ، ګوره زویه ! ما خو ګنګا دهمدې آند له مخې تا ته درکړه تر څو دهغې سره د ډاډ اوسکون ژوند تر سره کړې.

ګوره زویه ! ما خو تر اوسه پورې ستا په ذاتیاتو کې هیڅ نه دې ویلي ، خو اوس به زه خاموشه نه پاته کیږم. ګنګا داسې یوه نجلۍ ده چې زه پوهیږم چې ما تر اوسه پورې په خپل ژوند کې داسې ښایسته اوښکلې نجلۍ نه ده کتلې. که چیرې ته هغه دخپل ژوند ملګرې کړې نو زه په ډاډ سره ویلې شم چې تاسې دواړه به ډیر دښه برخلیک خاوندان وګڼل شئ ، دهغه په دې خبره خواص خان وویل چې:

زما مشره او اقا شیرشاه سوري ! ستا وینا بلکل سهي ده ، خو ته به په دې هم خبر شوې یې چې په تیرو وختو کې ګنګا زما ډیره بې عزتي کړې ده . اودهمغې بې عزتۍ په اساس ما دهغه مینه اومحبت دخپل زړه څخه ویستلې دې. اوس دهغې سره مینه ماته نفرت ښکاري. دهغه په دې خبره شیرشاه سوری وویل چې:

ګوره خواص خانه زویه ! په ژوند کې سړې تودې ، ښکته پورته.. هرڅه شته ، خو زویه ، دداسې کارونو په واسطه هغه څه چې انسان غواړي هغه ته په زړه کې نفرت نه راټوکوي. خواص خان تر یوه وخته پورې خاموشه و اوبیا یې وویل:

شاید چې ته به خبر شوې یې چې ما ګیتا دخپل ژوند دملګرتوب له پاره غوره کړې ده ،زه د هغې سره ډېره مینه لرم اوهغه هم له ماسره همدا سې مینه لري. خو هغې د یوه کار دپوره کیدو له پاره سوګند خوړلی دې او تر څو یې چې هغه سوګند نه وي پوره شوې تر هغې دخپل مخ نه نقاب نه لرې کوي او نه له ماسره واده کولو ته تیارېږي ، زما په آند ،کله چې هم دهغې دا سوګند پوره شي نو هغه به دخپل مخ نه نقاب هم لرې کړي او زما د ژوند ملګرتوب ته به هم غاړه کیږدي. درونده شیرشاه !که څه هم ما تر اوسه د ګیتا مخ نه دې کتلی خو زړه مې وایي چې هغه به ډېره ښایسته او نازنینه نجلۍ وي ،په تیر وختو کې پر هغې ډیر ظلم او تیرې شوې دې او زه غواړم چې دهغې سره واده وکړم تر څو پر هغې دپخوانیو تیریو او ظلمونو ازاله وکړای شم. دهغه په دې خبره شیرشاه سوری وویل چې:

ګوره زویه !دا خو ډېره ښه خبره ده چې ته ګیتا خوښوې او غواړې چې دهغې دپخوانیو ترخو بدله ورکړې نو بیا ته دګنګا د پخوانیو ترخو اذاله ولې نه کوې. ګوره زویه !دا سهي ده چې په پخوا وختو کې د ګنګا څخه څه تیرې شوې دې خو بیا هغې دخپلو دغو تیریو په اړه ستا څخه ښښنه غوښتې ده ، ما ته خو تر دې ځآیه هم معلومات شته چې هغه دښښنې له پاره ستا پښو کې پریوتې وه ، یعنې په یوه ډول سره یې ستا په محبت او مینه کې ځان ډیر خوار او ذلیل و ګرځاوه .دا ځکه چې هغې په هر صورت غوښتل تا دخپل ځان کړي ، غوښتل یې په هر صورت چې وي ستا محبت په خپله لمن کې راټول کړی خو ما اوریدلي دی چې تا هغه نوره هم ذلیله او سپکه کړې ده اوهغه دې په ټیل وهلو سره دخپلې خیمې نه بیرون را ویستلې ده . زویه !دا ښه خبره نه ده ، زه اندیښمن یم چې هغه نجلۍ به اوس ،معلوم نه ده ، چې چیرې به اوپه کومو ځایو کې به د ستونزو نه ډکې شپې او ورځې تیروي . خواص خان غوښتل څه ووایي چې یو ساتونکې را ننوت او ورته یې وویل چې اقا ، اوما نومې یوه نجلۍ غواړي د خواص خان سره ووینې. ددې خبرې د اوریدو سره سم خواص خان دخپله ځایه راپورته شو او ویې ویل چې: شیرشاه سوری ، زما اقا !زه به ددې نجلۍ سره دکتلو وروسته بیرته ستا دربار ته راحاضر شم ، دا اوما هغه نجلۍ ده چې یو وخت هلته په رهتاس کې د شهزادګۍ ګنګا وینځه وه ، دا بیا دګنګا سره یو ځای زما دحویلۍ څخه وتله اوبیا را ته څرګنده نه شوه چې دواړه کومې لورې ته تللې وې. زه به دهغې څخه وپوښتم چې نن سبا چیرې او سې او په څه حال کې دي. شیرشاه سوری ورته وویل چې: نه خواص خانه !ته همدلته په خپل ځای کینه ،زه به اوما دلته را وغواړم او ترې به معلومه کړم چې هغه او ګنګا ستا دحویلۍ نه دوتلو وروسته چیرې تللې وې او دا چې نن سبا ګنګا په څه حال کې او چیرې ده .

دشیرشاه سورې دوینا سره خواص خان بیرته په خپل ځای کې کیناست ، بیا شیرشاه سوري هغه راغلي ساتونکې ته مخ کړ او ورته یې وویل چې: د اوما نومې نجلۍ نوم چې تا واخست ،هغه سمد ستې زما خیمې ته را وړه. هغه ساتونکې بیرون ولاړ او د لږځنډ نه وروسته بیرته د اوما سره یو ځای راغې. شیرشاه سوري اوما ته حکم وکړ تر څو دهغه تر مخه کیني ، اوما چپ چاپ په ډېره کراره توګه مخته ورغله او دشیرشاه سوري تر مخ کیناسته ، خواص خان ورته وکتل او بیا یې تر ې وپوښتل ، زما خورجانې !ته څنګه یې ، اوما بې چاره ورته د شکونو او شکایت په توګه په ژړغونې اواز سره وویل چې:

خواص خانه !تا خو ماته خور ویلې و ، نو بیا ته څه ډول ورور یې چې دخپلې خور خبر هم نه شې اخستلې. خواص خان ورته مخ کړ چې: ګوره !ګیلې قصې به وروسته کوو ، خو دا را ته ووایه چې ته او ګنګا چې زما دحویلۍ څخه ووتلئ نو بیا تاسې دواړه چیرې ولاړئ. په ځواب کې ورته اوما د ډیر فکر او سوچ وروسته وویل چې: ګوره خواص خانه ! زما اود ګنګا د مظلومیت داستانونه ډیر اوږده او دعبرته ډک دي ، هغه وخت چې اقا شیرشاه سوری ګنګا تاته د یوې وینځې په توګه د ر وسپارله نو هغه وخت زه ډېره خوشحاله وم ، ما فکر کاوه چې اوس به ته ګنګا دخپل ژوند ملګرې و ګرځوې. او زه به هم ستا سې ددواړو تر څنګ دلته اوسیږم او ارام ژوند به ترسره

کوم . ځکه چې تا ماته خپله خور ویلي و. خو ستا په خاطر زماد ټولو هيلو غوټۍ مړاوې شوې ، تا ګنګا دنظره وغورځوله حال دا چې ددې نه مخته تا ګنګا دخپل ځان له پاره خوښوله اودهغې سره دې ډیره زیاته مینه اومحبت کاوه . هغه بیچاره بیا بیا ستا ځاې ته راغله او منت او زاري یې درته وکړې اوبښنه یې درنه وغوښتله ، ان تر دې چې ستا پښو ته درو غورزیده ، لاسونه یې درته جوړ کړل ، منتونه یې درته وکړل اودخپلو غلطیو په اړه یې در څخه عفوه و غوښته ، خو تا هر ځل دهغې دغه عذر او زاري په ډیره سپکه توګه مسترد کړه ، په دې اساس هغه ستا دحویلۍ څخه ووتله او زه یې هم د خپله ځانه سره را وویستلم.

ګوره خواص خانه وروره ! ما خو د ګنګا سره د یوې وینځې په څیر د خپل عمر زیاته برخه تیره کړې ده ، دهغه کړچار ، خوې او عادت مې ډیر خوښیږي ، اوبیا دخپل مور اوپلار د مړینې وروسته خو دهغې ځآنته پریښول په کار نه و . هغه دخپل ښایست ، اوځوانۍ له اړخه هم د ټولنې د اوباشو ځوانانو له خوا تر تهدید لاندې ده نوپه دې خاطر زه هم د هغې سره یو ځاې ولاړم.

خواص خانه وروره ! مونږ ځکه ته په دې مسئله باندې خبر نه کړې چې تا دګنګا سره نه کومه مینه درلوده اونه کومه همدردي. زه او ګنګا هملته په رهتاس کې ستا دحویلۍ څخه د تللو وروسته دګنګا د یوه خپلوان کور ته ولاړو .مونږ هلته په یوه ډول پناه واخسته . د ګنګا او زما اراده دا وه چې مونږ به هملته د ژوندانه تر اخري ورځو پورې خپلې شپې سبا کوو . ما ګنګا ته دا هم وویلې چې څرنګه چې هغه ډیره ښکلې ده ، ښایسته نو هر څوک غواړي چې هغه دخپل ژوند ملګرې کړي خو هغې ویل چې هغه سوګند کړې چې هغې په خپل ژوند کې یواځې اویوا ځې د یوه کس سره د زړه له کومې مینه کړې او هغه کس خواص خان دې. نوپه دې خاطر اوس هغه د خواص خان نه پرته بل څوک دخپل میړه په بڼه لیدو ته تیاره نه ده . ګوره خواص خانه ! زه به تاته دا هم ډاګیزه کړم چې ګنګا بېچاره ستا په یاد کې اوستا په بیلتون کې ټوله شپه بې خوبه وی او ژاړي. که څه هم ما هغې ته ډیره تسلي او ډاډ ورکړې خو دهغې په حال باندې رحم کول په کار دي. ستا دحویلۍ نه دوتلو وروسته چې مونږ دګنګا دکوم خپلوا ن کره پناه اخستې وه نو هلته خو مونږ یو څو ورځې په ارامۍ سره تیرې کړې خو دهغې وروسته مونږ د ستونزو او مسکلاتو لارې پرانستل شوې او بدنامیو اوبدبختیو یو توپان زمونږ تر مخ را پورته شو ، دهغې په دې خبره خواص خان ترې سمد ستې وپوښتل چې :

ستا او دګنګا له پاره څه ډول توپانونه را مخته شول ؟ په ځواب کې یې ورته اوما وویلې چې:

خواص خانه وروره ! ګنګا زما سره یو ځاې دخپل دوست په کور کې پناه اخستې وه ، خو هغوې یو ځوان زوې درلود ، کله چې هغه د ګنګا ښایست او ښکلتیا وکتله نو هغه په دوو پښو و درید. حال دا چې هغه ددې نه مخته هم ګنګا د شهزادګۍ په بڼه کې کتلې وه خو به هغه وخت کې هغه دګنګا په لور د سترګو دپورته کولو جرأت هم نه شو کولې. هغه په دې پوهیده چې که چیرې د شهزادګې په لور سترګې پورته کړي نو د سختې سزا سره به مخ شي. خو کله چې ګنګا د یوې بې اسرې ، مجبورې ، او بې کوره پیغلې په څیر د هغوې کره پناه واخسته نو بیا دغه ځوان هم خپل ځان جوړاوه اوپه ګنګا کې به یې سترګې ور ټومبلې وې. هغه خپل مور اوپلار ته هم ویل چې غواړي ګنګا خپله کړي.

خو خواص خانه وروره ! ګنګا دهغه ځوان مور و پلار ته دا ډاګیزه کړې ده چې دهغې د سویمبر مقابلې تر سره شوي دي اوکوم چا چې دهغې د سویمبر مقابلې ګټلي دی اوس هغه دهمغه کس سره ډیره زیاته مینه اومحبت کوي او دهغه کس نوم خواص خان دې. ګنګا په خپلو خبرو کې دا هم ډاګیزه کړې ده چې د څو نا ببره حالاتو په خاطر هغه دخواص خان څخه لرې او سیږي اوکه نه هغه دخواص خان سره

اوخواص خان دهغې سره ډېره زياته مينه لري او ډېر ژر به هغه دخواص خان سره د واده کولو له پاره دهغه ځاې ته ور ستنه شي. هغې دهمدې ډول خبرو په څرګندولو سره غوښتل دهغوې د لاسو څخه ځان خوندي و ساتي او هم يې دهغوې زوې ته دا څرګندوله تر څو په زور باندې دهغې دخپلولو هڅې و نه کړي. ګنګا بې چاره ستا نوم په دې خاطر اخلي چې هلته د رهتاس په خلکو کې ستا دنامه سره ويره او دهشت خپور شوې دې، او رهتاس خلک تا د شيرشاه سوری د ستر سالار په څير پيژني نو ګنګا په همدې خاطر چې دخلکو د شرنه يې ځان ساتلې وي ستا نوم بيا بيا استعمالوي، او خلکو ته دا ډاګيزه کوي چې که چيرې هر څوک په ګنګا باندې زور زياتې وکړی نو د خواص خان دلاسو څخه خوندی نه شې پاته کيدې. دهغه وخته چې ګنګا هغوې ته ستا نوم اخستې نو هغوې بيچاره ګان هم غلې شوې دې، خو هغه هلک چې د ګنګا سره بې حده مينه او محبت کوي او د ګنګا د ښکلا اوښايست څخه ډېر زيات اغيزمن شوې دې په هر صورت غواړې دګنګا نژديکت ځانته پيدا کړي، هغه دا اراده هم کړې وه چې که چيرې ګنګا هغه ته په دوديزه توګه ورنکړل شي نوبيا به هغه د ګنګا په بې ابرو اوبې عزته کولو هم تم نه شي.

ګوره خواص خانه! ددې ځوان د ارادو اونيت په کتلو سره ګنګا ډېره انديښمنه شوې ده. په دې اساس مونږ بيا د ګنګا د دې خپلوان دکوره را ووتلو او يوې بلې حويلۍ ته منتقل شوو. ددې حويلۍ او سيدونکې هم دګنګا پخوانې خپلوان دي خو بيا ګنګا ته هلته هم ډيرپاته کيدل په برخه نه شول، ځکه هغه ځوان خبر شو چې ګنګا دلته پناه اخستې ده نو هغه د خپلو څو کسو اوباشو ملګرو سره يو ځاې دګنګا د تر لاسه کولو له پاره دې حويلۍ ته راغې او ګنګا ته يې هر ډول ګواښونه کول پيل کړل. هغوې ورته وويل چې ګنګا بايد په هر صورت چې کيدې شی ددې ځوان سره دې واده وکړی او که نه په زوريې ددې ځايه اخلو اويا يې دې دخپلو وژلو انتظار وکړي. مونږ دلته په دې حويلۍ کې هم يوڅو شپې په ديرې بې خوندۍ سره تيرې کړې، ان تر دې چې ګنګا اراده وکړه چې خپل ځان ووژني او په دې ترتيب د ژوند د ستونزو څخه ځان خلاص کړي.

تر دې ځايه دخبرو پورې د اوما اواز نور کيناست. دهغې په سترګو کې اوښکې راغلې، تر لږه وخته پورې يې ځان سنبال کړې و، دهغې ددې حال په کتلو سره خواص خان هم ډېر غمګين شوې و، دلږ څه خاموشۍ او سکوت نه وروسته اوما يو ځل بيا وويل چې:

زما خواص خانه وروره! هغه وخت چې شهزادګۍ ګنګا د ځان وژلو اراده وکړه نو ما ورته وويل چې ته به په هيڅ توګه ځان نه وژنې. ما هغې ته مشوره ورکړه چې ددې ټولو ستونزو اومشکلاتو د حل لاره داده چې زه اوهغه بيرته ولاړې شو او هلته دخواص خان حويلۍ کې و اوسيږو. ځکه چې په دې حويلۍ کې ساتونکې شته، او بيا مو هلته اوباشان نه شې تنګولې. ګنګا هلته ستا حويلۍ ته د ورتللو له پاره تياره نه وه، هغې ويل چې څرنګه چې خواص خان له ما سره د زړه له کومې نفرت کوي نو که چيرې هغه خبر شي چې زه بيرته دهغه حويلۍ ته را ستنه شوې يم نو ما به ډيره بې عزته اوذليله کړي اوبيرته به مې دخپلې حويلۍ څخه را وکاږي. خو ما ورته ضمانت ورکړ چې له ما سره ولاړه شه اوهملته اوسه، اودا چې خواص خان ته به زه ووايم تر څو له تا سره بد سلوک و نه کړي. ګوره خواص خانه وروره! اوس يې نو که ته ښه ګڼې اويا بده. ما ستا څخه د اجازې اخستلو پرته ګنګا ستا حويلۍ ته راوستې ده، زه دهغې سره څو ورځې هملته پاته شوم. او هغې ته مې ډاډ او اطمينان ورکړ، اوس ما هغې ته ويلي دي چې زه ځم او دخواص خان سره وينم تر څو ددې ستونزې له پاره د حل لاره پيدا کړم. خواص خانه وروه! تا خو ماته خور ويلې دې نو دخور په ښه چې زه تاته کومه خبره کوم هغه په حقيت ولاړه او ستا په خير ده.

خواص خانه وروره ! د ګنګا په خير ښکلې اوښايسته پيغله به تاته په بل ځاې کې تر لاسه نه شي . په دې کې شک نه شته چې په پيلامه کې هغې له تا سره ناروا سلوک کړې و خو د هغې په ځواب کې تا هم د هغې سره يو ځل نه بيا بيا ناروا سلوک کړې دې او بيا د ټولو ستره خبره دا چې هغه ستا په پښو کې پريوته. هغه د شهزادګۍ په څير ځو ځلې له تا څخه بښنه وغوښتله. زما وروره ! زما هيله داده ، دا سې وګڼه چې يوه خور ستا تر مخه لاسونه غوځوي چې ګنګا ته بښنه وکړه ، ځکه چې هغه د زړه له کومي تا دخپل ژوند ملګرې کول غواړي ، هغې اراده کړې ده چې د خواص خان په انتظار کې به د ژوند ټولې شپې سبا کوي ، په دې خاطر ، زما وروره ! زه يو ځل بيا له تا غواړم چې د ګنګا خطاوې وبښې او د هغې سره پخلا شې ، يو وخت دا سې و چې تا د زړه له کومي هغه دخپل ځان له پاره غوښتله ،هغه دې خوښوله ، ليکن اوس هغه بيچاره ، در په در ټکرې خوري ، که چيرې ته کله هم د هغې دا حالت ووينې نو زړه به دې پرې وسوځي. د هغې وجود په پيوندي اوشکيدلو کاليو کې را پټ شوې دې. خواص خانه وروه ! د دې نه مخته چې هر چا شهزادګۍ ګنګا د شهزادګۍ په کاليو کې کتلې وه ،نو که چيرې هغوې هغه په اوسني حال کې ووينې نو د اغيز پرته به پاته نه شي . نو په دې اساس يو ځل بيا له تا هيله لرم چې ته د هغې سره خپل خفګان ختم کړه ، په خپله رهتاس ته ولاړ شه او هغه له ځانه سره پخلا کړه او بيا يې له ځانه سره همدلته لښکر ته راوړه او که نه ياد ساته چې د هغې بيچاره عزت او ناموس په رهتاس کې خوندي نه پاته کيږي ، دلته له تا سره به په لشکر کې د اوسيدو په وخت کې لږ تر لږه خپل ځان خوندي احساسوي. او بيا هر وخت چې ته وغواړې دخپل ژوند ملګرې يې ګرځولې شې.

اوما تر دې ځايه دخبرو کولو وروسته خاموشه شوه ، خواص خان هم دڅه ويلو پرته په پوره سوچ او فکر کې ډوب ناست و ، په همدې وخت کې شيرشاه سوری په ډير غور سره د خواص خان په لورې وکتل او بيا يې ورته وويل چې :

خواص خان زويه ! هغه څه چې اوما وويل ټول سهي دي. ګوره زويه ! په مينه او محبت کې ښکته پورته خامخا راپيدا کيږي ، که چيرې يو وخت ګنګا له تا سره ناروا سلوک کړې و نو بيا خو هغې بيچارګۍ دبښنې له پاره ستا پښې ونيولې. په دې خاطر زه تا ته د يوه زوې په څير مشوره درکوم چې: هر هغه څه چې اوما درته وويل پر همغې عمل وکړه ، ګوره زويه ! اوس چې ګنګا ستا په خاطر ټول عمر د واده د نه کولو کوم هوډ کړې دې او ستا يادونه يې د سينې سره نيولې او خپلې شپې پرې سبا کوي نو زه پوهيږم ، زويه ، چې که په دې وخت کې ته دهغې سره پخلا نه شې نو دا خو به ستا له لورې ډير تيرې وي. زه غواړم چې ته همدا نن د دې ځايه درهتاس په لور ولاړ شې او دهغه ځايه ګنګا دخپله ځآنه سره دلته راوړې. ترڅو هغه همدلته په لشکر کې د ښځو په خيمو کې قيام وکړي نو بيا دا تا پورې ده چې څه وخت چې غواړې دهغې سره واده وکړې او خپله دژوند ملګرې يې وګرځوې او خپلې خيمې ته يې راوړې. او کله چې د جنګونو دا لړۍ پاې ته ورسيږي نو ته دهغې سره په تل پاتې توګه په يوه ښه محل کې ژوند وکړې ، زويه ، ايا زما په خبرو باندې کومه نيوکه لرې ؟

خواص خان غوښتل په ځواب کې څه ووای چې اوما پرې خوله را خلاصه کړه او ورته يې وويل چې : خواص خانه وروره ! له ما څخه يوخبره چې بايد درته مې کړې وې ، هيره شوې وه ،حال دا چې هغه ډيره با ارزښته خبره ده او هغه دا چې ګنګا اوس اسلام قبول کړې دې او مسلمانه ده. هغه د هندوانو درم پريښې دې . اوما د دې څرګندونو په اساس خواص خان ټکان شانته وخوړ دا وما لورې ته يې وکتل او بيا يې په پريکنده توګه وويل چې :

ګوره اوما ! زه ستا خبرې منم او رهتاس ته دتللو له پاره تيار يم او دې ته هم تيار يم چې ګنګا د هغه ځآيه له ځانه سره دلته لښکر ته راوړم خو زه تا سې ته د هر څه د مخه دا خبره کول غواړم چې ما دخپل ځان له پاره يوه بله پيغله انتخاب کړې ده چې ګيتا نوميږي ، هغه به ډيروخت هلته په رهتاس کې زما حويلۍ ته دخير غوښتلو په خاطر را تلله ، ما هغه دهمدې خيرغوښتلو په وخت کې وپيژندله ، اوس

هغه ما خوښوي او زه يې هم د زړه له کومې خوښوم ،بيا کله چې زه د خپل لښکر سره دې لورې ته راغلم نو دا د هغه بد قسمتي وه چې د مهارت عسکرو هغه د زيارت دلنګرځای څخه راوتښوله او د مهارت هستونګنځې ته يې له ځانه سره راوړه. خو يو ځل بيا دا د هغې خوش قسمتي وه چې په همدې ورځو کې ما مهارت په دې هستونګنځې باندې حمله وکړه او هغه مې د هغوی د لاسو څخه ازاده کړه. او س د غه ګيتانو مې نجلۍ همدلته په لشکر کې له ما سره او سيږي او ما هوډ کړی چې هغه به د خپل ژوند ملګرې ګرځوم. خو ګيتا د خپل کوم کار په لړ کې سوګند ياد کړي دي چې تر څو چې هغه کار يې و نه شي نو هغه به زما تر مخه د خپله مخه نقاب نه لرې کوي. ګوره او ما خورې ! ما تر ننه پورې د ګيتا مخ او څيره نه ده کتلې خو د هغې جسماني جوړښت وايي چې هغه تا زه پيغله او د ښه ښکلا اوښايست خاونده ده. خو که چيرې هغه ښکلتيا و نه لری نو بيا هم ما د هغې سره د واده کولو له پاره هوډ کړې دی.

ګوره او ما ! زه خو به د ګنګا سره خپل خفګان ختم کړم او د خپل ژوند ملګرې به يې هم وګرځوم ، خو ايا هغه به ما سره د ګيتا موجوديت ومني .ګوره او ما ! که چيرې ګنګا ، ګيتا زما د ښځې په څير له ما سره ونه مني نو زه تاته دا خبره د همدا او سه ډاګيزه کوم چې بيا به زه د ګنګا سره واده نه کوم. ځکه چې زه ګيتا ته په ګنګا باندې غوره والې ورکوم. د هغه په دې خبره او ما ځواب ورکړ او ورته يې وويل چې
:

خواص خانه وروره ! زه تاته ډاډ درکوم چې ګنګا به ستا د غه دويمه ښځه په هرصورت مني ، هغې ته به ستا په دويم واده باندې هيڅ ډول اعتراض نه وي.خو ايا زه دا پوښتلې شم چې که چيرې ګيتا ستا دا کار خوښ نه کړي چې ته دې د ګنګا سره هم واده وکړې نو بيا ؟ خواص خان ورته د لږ څه فکر کولو وروسته وويل چې:

ګوره او ما ! زه به په دې لړ کې د ګيتا سره خبرې وکړم او هغه به دې ته تياره کړم چې هغه دې ګنګا هم زما د ښځې په توګه له ما سره قبوله کړي ،او زه هيلمن يم چې ګيتا به زما په دې خبره باندې کومه نيوکه ونه کړي ځکه چې هغه ډير غمځپلې پيغله ده او زه د هغې څخه همدا سې هيله کوم چې هغه به زما په هيڅ دا ډول اقدام باندې اعتراض و نه کړي.

د خواص خان په دې خبرو باندې شيرشاه سوری او اوما دواړه ډير خوشحاله شول ، بيا ورته شيرشاه سوری وويل چې: خواص خانه زويه !تا په خپله دې خبره زه ډير خوشحاله کړم ، اوس ته ډير ژر څو کسه وسلوال کسان له ځانه سره واخله او رهتاس ته ولاړ شه ،او ما لورې !ته هم غواړې چې د هغه سره يو ځاې ولاړه شې؟ او ما په تيزۍ سره ځواب ورکړ او ورته يې وويل چې: هو !اقا ! زه هم غواړم دخواص خان سره ملګرتوب وکړم ، او د ګنګا په را خستلو سره به بيرته دې لورې ته راشم او دلته به د ګنګا سره يو ځاې و اوسيږم .د هغې په دې خبره شيرشاه سوري ورته وويل چې: ګوره او ما لوري ، کله چې ته ګنګا له ځانه سره دلته راوړې نو بيا به ستا واده هم دخپل لښکر دکوم سالار سره وکړم ، تر څو ته هم د خپل ژوند باته ورځې په خوشحالۍ سره تيرې کړې . په دې وخت کې اوما نوې موضوع ته مخه کړه او و يې ويل چې:

خواص خانه وروره ! زه مخته د لښکرو دښځو ځاې ته تللې وم ، هلته مې لږه دمه وکړه او ډوډۍ مې هم وخوړه ، ما هلته د ګيتانو مې نجلۍ سره هم وکتل ،هغه هر وخت خپل مخ په نقاب کې پټ ساتي ، ما د هغې سره خبرې هم وکړې ، ما ته خو دا سې بريښي چې هغه ډيره د پراخې سنيې خاونده او د ښه کرچار مالکه ده . ښايسته هم ده . زه هيلمنه يم چې هغه به ګنګا د خپلې بنې په څير قبوله کړي ، دا و ما په

دې خبره خواص خان په حيرانتيا سره دهغې لورې ته وکتل اوترې ويې وپوښتل چې : ايا دهغې سره دې د ګنګا په اړه هم خبرې وکړې ؟ هغې ورته وويل چې زه به ددې ځايه دبيرته ستنيدو په وخت کې دهغې سره دګنګا په اړه تفصيلي خبرې کوم.

هلته په خيمه کې تر يوه وخته پورې چپه چپتيا وه ،خو د لږ ځنډ وروسته خواص خان په خوشحاله طبعه وويل چې: ګوره اوما خورې !د ګيتا سره دتفصيلي خبرو وروسته ،هغې ته وواېه چې هغه دې زما خيمې ته يوځل راشي ترڅو زه هم ورسره په همدې لړ کې خبرې وکړم. دهغې سره د خبرو وروسته به بيا زه له تاسره يو ځاې د ګنګا درا وستلو په خاطر رهتاس ته ولاړشم ، اوما سمدستي دخپله ځايه پورته شوه او ويې ويل چې : زه به اوس د لښکر د ښځو تمځاې ته ورشم، هلته به زه د ګيتا سره تفصيلي خبرې وکړم، دهغې وروسته به ،خواص خانه وروره ، زه ګيتا ستا دخيمې په لور دروليږم. ددې خبرې سره سم اوما دخپله ځايه پورته شوه او د شيرشاه سوري د خيمې څخه بيرون ووتله

داوما د تللو وروسته شيرشاه سوري خواص خان ته مخ کړ او ورته يې وويل چې: خواص خانه زويه !ته اوس خپلې خيمې ته ولاړ شه او د رهتاس په لور د خپل کوچ له پاره ځان تيار کړه خو زما دا خبره په ياد ساته چې د رهتاس څخه به ژر بيرته راستنيږې ، ځکه چې مونږ بايد دهمايون پر خلاف اخري ځپونکې وار له پاره ځان تيار کړو ، خواص خان دخپله ځايه پورته شو او ويې ويل چې: ته انديښنه مه کوه ، زه به دګيتا سره دتفصيلي خبرو وروسته ددې ځايه رهتاس ته ځم او بيرته به ډير ژر خپل لشکر ته راستنيږم. شيرشاه سوري ورته وويل چې: خواص خانه ، رهتاس د تللو تر مخه له ما سره يو ځل ووينه. ځکه زه غواړم د ګنګا له پاره څه شيان ورو ليږم. خو ګوره ، اوس چې د ې د ګنګا سره خپله ناخوښې پاې ته رسولې ده او دهغې سره د واده له پاره هم تيار شوې يې ، نو ددې له مخې ګنګا زما لورده ، په دې خاطر زه څه شيان ور ليږم چې هغه پرې خوشحاله شي . د شيرشاه سوري په دې خبرو خواص خان هم ډير خوښ شو ،مسکې شو اوبيا هغه هم دشيرشاه سوري دخيمې څخه بيرون ووت.

اوما د لږڅه درنګ نه وروسته د ګنګا خيمې ته ورغله ، ګنګا دهغې په کتلو سره دخپله ځايه را پورته شوه ،تر څنګ يې نيرمل هم را پورته شوې وه . دا سې څرګنديده چې ګنګا او نيرمل دواړه د ډيره وخته په ډيره ناارامۍ سره د اوما د بيرته ورتللو انتظار کاوه .ګنګا مخته ورغله او اوما يې له لاسه و نيوله ، په خپل څنګ کې يې کينوله اوبيا يې ترې و پوښتل چې: اوما خورې !دخواص خان سره دې په څه اړه خبرې وکړې که لږڅه احوال راکړې. په ځواب کې ورته ټول هغه څه چې دشيرشاه سوري په خيمه کې تير شوې په تفصيل سره وويل ، په دې خبرو باندې ګنګا دومره خوشحاله شوه چې هغې لکه د ليونيو په څير اوما په خپله غيږه کې را ونغاړله. هغه يې په خوله او مخ باندې ښکل کړه اوبيا يې ورته وويل چې اوما خورې !تا خو زما ټولې ستونزې اسانه کړې ، نو که چيرې د ګنګا په بڼه له ما څخه خواص خان خوشحاله شي او را سره پخلا شي اوما دخپل ژوند ملګرې کړي نوبيا به ، اوما خورې ! زه و پوهيږم چې ما په خپل ژوند کې هيڅ هم دلاسه نه دې ورکړې. ما ته به ډاګيزه شي چې زما د ارام او ډاډمن ژوند ورځې په پيليدو دي او زما دهجر ، بيلتون او فراقت شپې او ورځې په ختميدو دي .

د ګنګا د خوشحاليو او بيا دهغې دخبرو دخلاصيدو وروسته اوما دخبرو لړۍ پيل کړه او ويې ويل چې: ګوره ګنګا خورې ! په دې لړ کې پخپله شيرشاه سوري ډير زيات ښه کړچار تر سره کړې دې ، شيرشاه سوري زما په شتون کې خواص خان ته د ګنګا دومره ستاينه کړې چې زما په آن کې هم نه راتله او خواص خان ته يې وويل چې دګنګا سره خپله ناخوښې پاې ته ورسوي او دهغه دخپل ژوند ملګرې کړي ، دا سې څرګنديږي ، ګنګا خورې ! لکه چې ستا او دشيرشاه سوري تر منځه په دې اړه پخوا هم څه پريکنده خبرې شوې وې. دهغې

په دې خبرو باندې ګنګا وویل چې: ګوره اوما خورې ! په دې لړ کې چن نن شیرشاه سوري خواص خان خپلې خیمې ته ورغوښتې و، دا ټوله خبره مونږ مخته پخه کړې وه. هغه ساتونکې چې ته یې له ځانه سره را وړې وې دهغوې د ډلې څخه یې یو کس ته دلته د ښځو تمځاې ته راوستې اوبل یې نیغ ولاړ او شیرشاه سوري ته یې ستا د راتلو خبر ورکړ. نوپه دې اساس شیرشاه سوری هم سمدستې خواص خان خپلې خیمې ته را وباله. اوما خورجانې ! زه خو ستا ډیره ډیره مننه کوم چې دخواص خان تر مخه دې زما دمظلومیت داستان په ډیره ښه توګه بیان کړې دې. دهغې په دې خبره اوما لږ څه اندېښمنه غوندې شوه او ورته یې وویل چې:

ګوره ګنګا ! ایا څه شکیدلې اوپیوندي کالي له ځانه سره لرې ؟ ګنګا په زوره زوره وخندل او ورته یې وویل چې: که نه وي هم، نو څه کالي به و شکوو او له ځانه سره به یې یوسو. څه خبره ده، ته څه ویل غواړې؟ اوما ورته وویل چې: ما دخبرو په دوران کې خواص خان ته وویل چې: ګنګا هلته ستا په حویلۍ کې تم شوې ده، خو دومره بې وسې او مظلومه ده چې پخوانۍ پیوندي او شکیدلې کالي یې په ځان کې دي، دهغې په دې خبره ګنګا په خندا شوه او ویې ویل چې: ته اندېښنه مه کوه، زه به دداسې کالیو د تر لاسه کولو له پاره هم انتظام وکړم. بیا یې ورته وویل چې: که چیرې همداسې ده، نو بیا خو ورځه اودخواص خیمې ته ولاړه شه. ځکه کله چې زه د شیرشاه سوری دخیمې څخه بیرون را وتلم نو خواص خان راته وویل چې ګیتا دهغه خیمې ته ورولیږم، تر څو هغه له تاسره خبرې اترې وکړې.

ګنګا سمدستي دخپله ځایه پورته شوه اوخپل وجود یې په سپین څادر کې را وپوښه، مخ یې هم په نقاب کې را ونغاړه بیا یې نیرمل ته مخ کړ او ورته یې وویل چې: نیرمل، زما ډیرې ښې مورجانې ! زما دکالیو څخه کومه زړه جوړه وګوره او هغه وشکوه او بیا ورته پیوندونه ولګوه، خو دا کار باید دخواص خان دخیمې څخه زما درا ستنیدو پورې تر سره شوې وي. ددې خبرې سره سم ګنګا دخواص خان دخیمې په لور روان شوه.

په سپین لباس کې را پوښل شوې او په نقاب کې را نغاړل شوې ګنګا چې کله د خواص خان دخیمې دروازې ته روسیده نو په ډیره نرمه او خوږه ژبه یې خواص خان ته وویل چې: تا زه دلته رابللې یم. خواص خان ورته په خندا کې وویل چې هو !ګیتا ! ما ته دلته رابللې یې. راځه دلته نژدې راشه او زما تر څنګ کینه. ګنګا پرته له ځنډه ورمخته شوه او د خواص خان مخې ته کیناسته. خو پخوا تر دې چې خواص خان په خبرو پیل وکړي ګنګا ورته وویل چې:

لږه شیبه وړاندې لښکر ته یوه نجلۍ راغلې وه چې اوما نومیده، هغې هلته دښځو په تمځاې کې ستا په اړه پوښتل، نو په دې خاطر ما ورسره اړیکه ونیوله اوبیا مې خپلې خیمې ته یوړه، هغې ماته دخبرو په دوران کې وویل چې تا هغه دخپلې خور په څیر منلې ده. نو په دې خاطر ما هغه له تاسره د کتلو له پاره د یوه ساتونکې په لارښوونه ستا خیمې ته دروا ستوله، زما په آند چې ته هغه وخت په خیمه کې نه وې، او دشیرشاه سوری خیمې ته ورغلې وې. اوبیا هغې هملته له تاسره کتلې دي. کله چې هغه بیرته زما خیمې ته راستنه شوه نو ماته یې پیغام راکړ چې تا له ما سره څه خبره لرې. ددې تر څنګ هغې ماته د رهتاس د شهزادګۍ ګنګا په اړه هم یو لوې داستان بیان کړ. اوس راته ووایه چې ته ماته څه ویل غواړې ؟ په ځواب کې ورته خواص خان د لږ څه فکر او غور وروسته وویل چې:

ګوره ګیتا ! په دې کې هیڅ شک نه شته چې ته زما ډیره زیاته خوښیږې، زه له تاسره مینه کوم، اوغواړم تا د خپل راتلونکې ژوند ملګرې کړم. په دې اړه ته څه فکر کوئ؟ دهغه په دې خبره ګنګا ورټوپ کړ اوورته یې وویل چې:

په دې لړ کې خو زما ځواب همدا دې چې زه له تاسره مينه لرم ، تا خوښوم او غواړم همته زما د ژوند ملګرې اوسې ، دا چې په دې لړ کې به ستا آند څه ډول وي ، زه نه يم خبره. دګنګا په دې بې باکانه خبرو باندې خواص خان د زړه له کومي وخندل و بيا يې ورته وويل چې:

ګوره ګيتا جانې ! اوما به تاته ويلي وی چې د ګنګا سره زما ليدنه په کومو حالاتو کې شوې وه ،ګيتا يې خبره پرې کړه او ورته يې وويل چې هو ! اوما ماته ټوله خبره په پوره تفصيل سره کړې ده. دا چې په لښکر کې د شامليد و تر مخه تا دګنګا سره مينه کوله خو هغې ناپوهه نجلۍ ته ونه منلې. خو وروسته چې تا دهغې د سويمبر مقابلې وګټلې نو بيا هغې ته دخپلې غلطۍ احساس پيدا شو اود زړه له کومې يې له تاسره مينه پيدا کړه خو تا څو ځله تيرې کړې او هغه دې دخپله ځايه په عزتۍ سره شړلې ده او د مينې په ځاې ورڅخه کرکه څرګنده کړې ده. خو اوس هغه ګنګا چې يو وخت شهزادګۍ وه ، اوس په رهتاس کې د ذلت اوخوارۍ شپې او ورځې سبا کوي، زما په خيال چې اوما به له تاسره همدا خبرې کړې وی او له تا څخه به يې غوښتې وي چې ته ګنګا را خپله کړه ، تا غوښتل همدا خبره ماته وکړې که نه ؟ خواص خان ورته په ډير غور سره وکتل او ورته يې وويل چې: هو ! ما له تاسره همدا ډول خبرې کول غوښتل اوترڅنګ مې يې دا هم ويل چې که چيرې زه ګنګا له تاسره يو ځاې خپله ښځه وګرځوم نو ايا ته به په دې لړ کې کوم اعتراض ولرې؟ خو په دې لړ کې زه يو شرط ږدم او هغه دا چې زه به لمړۍ له تاسره واده کوم او بيا به دګنګا سره.

دخواص خان په دې خبرو باندې ګنګا په مصنوعي توګه خپل سر زوړند کړ او تر لږه ځنډه پورې په فکر کې ډوبه شوه او بيا يې وويل چې: ګوره خواص خان ! زما محبوبه ! زه په دې لړ کې د ډير پراخه زړه او سينې خاونده يم. زه خو هسې هم ستا ممنونه او مشکوره يم چې تا ماته دلته پناه راکړې ده ، زه خو هغه بې وسه اومجبوره پيغله وم چې دخپل تريخ ژوند هره ګړۍ مې د رهتاس په لنګرځاې کې تيروله. دا خو زما بخت و چې دخير غوښتلو په وخت کې مې له تاسره اشنايي پيدا شوه ، تا له ماسره ډيره نيکه رويه وکړه ، پر ما دې رحم وکړ. خواص خانه ! زه هغه نجلۍ يم چې په خپل ژوند کې مې له تا پرته د بل چا سره مينه او محبت نه دې کړې ، زه په دې ويارم چې زه دخواص خان په څير د يوه ځوان ښځه کيږم. تر هغوې چې دګنګا پورې اړه لري نو زما په آند چې ګنګا له ما څخه زياته ستا دمينې وړتيا لرى ، ځکه چې ما خپل ژوند د زيارت په لنګرځاې کې دخير خيرات په غوښتلو تيراوه اوپه دې ترتيب مې له تاسره اړيکې پيدا شول خو دګنګا معامله بلکل بدله ده. تا دهغې د سويمبر مقابلې ګټلې دي نوپه دې خاطر ګنګا زما څخه زياته حقداره ده. نوپه دې خاطر ، خواص خانه ، که ته زما سره يو ځاې ګنګا هم دخپل ژوند ملګرې وګرځوې نو په خداې سوګند ، چې ماته به هيڅ ډول خفګان را پيدا نه شي. بلکه زه به ډيره خوشحاله شم او زه به په دې هم ويارم چې زما دميړه خواص خان يوه ښځه يو وخت درهتاس شهزادګۍ وه.

دګيتا ددې خبرو په اوريدو سره خواص خان دومره خوشحاله شو چې تر يوه وخته پورې يې اواز دخولې نه راووت.بيا يې خپل ځان کنترول کړ اوويې ويل چې:

په خداې سوګند ګيتا ! چې زما له تاڅخه په دې اړه دهمدا سې ځواب راکولو هيله وه. ته په رښتيا هم ډيره پراخ زړه او د پراخې سينې خاوند وختلې ، ګيتا واوره ! زه همدا نن دخپلو څو کسو ساتونکو سره يو ځاې درهتاس په لور ورځم ترڅو ګنګا هغه ځايه راوکاږم اودلته يې لشکر ته له ځانه سره راوړم. په دې خبره ورته ګيتا وويل چې: تاسې ضرور ولاړشئ خو زما يوه خبره په ياد لره ، خواص خان ورته سمدستي وويل چې هغه څه ؟ګنګا ورته وويل چې:

لمړۍ دا چې ته به هلته په رهتاس کې اوړود نه پاته کیږې. زه به په ډیره ناارامه توګه ستا د بیرته راستنیدو له پاره انتظار کوم ،بله دا چې ګنګا به دلته د راوستلو نه وروسته په خپله خیمه کې نه ساتې بلکه هلته به یې زما خیمې ته رالیږې. تر څو له تاسره د واده کولو نه مخته مونږ دواړه خویندې په خپلو منځو کې په خوې بوې بلدې شو. دهغې په دې خبرو باندې خواص خان په خندا شو اوویې ویل چې: ته په دې اړه اندیښنه مه کوه ، ګوره ګیتا ! زه اوما هم د خپله ځانه سره بوځم ، کله چې ګنګا دلته راوړم نو هغه به دا وما سره یو ځای نیغه ستا خیمې ته درشي. زه به ګنګا ته هم دا ډاګیزه کړم چې :تر یوه وخته پورې به ته او ګیتا دواړه یو ځای و اوسیږئ، اوکله چې دګیتا د مخ څخه دهغې د سوګند دپوره کیدو وروسته نقاب لرې کړل شي نو تر ټولو لمړۍ به زه دګیتا سره واده کوم اوبیا د ګنګا سره. نور وایه ، که څه ویل غواړې ؟ګنګا ورته په ډیره خوشحالۍ سره وویل چې ، اوس نو نور څه ویل نه غواړم. بس ، اوس به زه ستا د تللو نه وروسته ستا د بیرته راستنیدو په انتظار کې ساعتونه او ورځې شمارم.ددې خبرې سره سم ګنګا دخپله ځایه راپورته شوه او ویې ویل چې: ماته اجازه ده چې زه ولاړه شم. خواص خان ورته وویل چې هو ! ګیتا ، ته تللې شې. خو اوما را ته را ولیږه تر څو زه دهغې سره یو ځای د هتاس په لور د سفر کولو له پاره ځان تیار کړم. ددې خبرې سره سم ګنګا دخواص خان د خیمې څخه ووتله.

شیرشاه سوري په لوړ غږ سره دخپلې خیمې څخه بیرون یو ساتونکې را وباله ، دشیرشاه سوري په غږ باندې دا ساتونکې په منډه خیمې ته راننوت. دهغه په کتلو سره ورته شیرشاه حکم وکړ چې سمدستې ولاړه شه اوبرهم جیت زما خیمې ته راولیږه. د برهم جیت نه وروسته دښځو تمځای ته ولاړ شه او دهغه ځایه ګیتا نومې نجلۍ ماته را ولیږه. شونې ده چې هغه به دا وخت دخواص خان په خیمه کې وي. ځکه خواص خان دهغې سره په یوه ډیره مهمه موضوع باندې خبرې کول غوښتل.اوس ته ولاړ شه ، لمړۍ ورشئ او برهم جیت را ته را ولیږئ ، ددې خبرې سره سم دوه کسه ساتونکې زوړند سرونه دشیرشاه سوري دخیمې څخه بیرون را ووتل.

لږه شیبه وروسته دشیرشاه سوري د فوځ سالار برهم جیت دهغه خیمې ته ورننوت. شیرشاه سوري خپل څنګ ته راوغوښت او په ډیره خوږه لهجه یې ورته وویل چې:

برهم جیته !د جنګ په دوران کې چې کومو لښکرو ستا تر قومندې لاندې کارکاوه ، هغوې همدا اوس له ځانه سره واخله او د همایون په تعقیب پسې ووځه ، او دد ې څارنه وکړه چې همایون د اریل دراجه بیربهان په ځای کې دپناه اخستو وروسته څه کوي ؟ خو ګوره برهم جیته ، ته به نه د چاسره جنګ کوې او نه به د چاسره په کومه لانجه کې ځان را لتاړوې. کله چې همایون د اریل دراجه بیربهان له ځایه را ووځي اوبلې لورې ته وخوزیږي،نو بیا به ته بیرته دلته راځې او ماته به په دې اړه معلومات راکوې.تر هغه وخت پورې به زه او خواص خان هم د مخکې تګ له پاره تیار شوي یو. خواص خان نن د یوه ډیر مهم کار د تر سره کولو له پاره روان دې اوستا دبیر ته را ستنیدو تر وخته پورې به خواص خان هم بیرته را ستون شوې وي ،د هغې وروسته به بیا زه په پوره ډاډ او اطمینان سره د همایون دلښکرو تر شا ولاړ شم.

زما به آند ، ته به په هغه څه پوه شوې یې چې ما درته وویل ، اوس ته ورشه اودخپل کوچ له پاره ځان تیار کړه. ددې خبرې سره سم برهم جیت د شیرشاه سوري دخیمې څخه بیرون را ووت.

په همدې وخت کې ګنګا هم د شیرشاه سوری دخیمې دروازې ته را ورسیده. هغې سر ټیټ کړې و او ویې ویل چې: اقا ، تاسې زه دلته رابللې یم. دګنګا په کتلو سره شیرشاه سوری دخپله ځایه راپورته شو او ویې ویل چې هو ! ګنګا !ته ما را بللې یې. را ځه دلته زما

څنګ ته راشه ، له ما سره یو ځاې کینه . ګنګا هم مخته ورغله او د شیرشاه سوري مخې ته کیناسته . شیرشاه سوری ورته په ډیره مینه او شفقت سره وویل چې :

ګوره ګنګا ! زما په آند چې ته خواص خان ورغوښتې وې او تا به ورسره خبرې هم کړې وي، ګنګا ورته په خندا کې وویل چې هو ، زه خواص خان ورغوښتې وم او ما ورسره په پوره تفصیل سره ټولې خبرې کړې دي، دهغې د خیمې نه دوتلو وروسته زه خپلې خیمې ته روانه وم چې ستا له لورې خبر راغې تر څو ستا خیمې ته راستنه شم . په هر صورت ما دخپل کوچ له پاره ځان تیار کړې دې. په ځواب کې ورته شیرشاه سوری وویل چې ګوره لورې ! که چیرې تا خپل د تګ او سفر له پاره ځان تیار کړې وي نو د ښځو د تمځاې هغه عسکري ډله چې له تا سره په دې سفر کې هلته کوچ کوي هغوې هم تیار دي ، دد ې خبرې سره سم شیرشاه سوري دخپله ځایه راپورته شو او دخیمې څخه راووت ، ګنګا هم دهغه تر شا راووتله .

شیرشاه سوري او ګنګا دواړه د ښځو دتمځاې په لور راغلل. ګنګا خپلې خیمې ته ورننوتله او خپل ټول سامان یې تیار او له ځانه سره یې واخیست ، دهغې وروسته شیرشاه سوري دهغې سره یو ځاې وسلوالو عسکرو ته ورغې . او بیا ګنګا پرته له ځنډه ددې وسلوالو ځوانانو سره یو ځاې د رهتاس په لور وخوزیده.

دګنګا د تللو وروسته شیرشاه سوری بیرته خپلې خیمې ته راستون شو. دهغه دراستنیدو سره سم خواص خان او اوما هم دشیرشاه سوري خیمې ته را ننوتل. او هلته دشیرشاه سوري تر څنګ کیناستل . بیا خواص خان د شیرشاه سوری په لور وکتل او ورته یې وویل چې : اقا ! زه درهتاس په لور کوچ کولو ته تیار یم ، اوما هم له ما سره په دې سفر کې ملګرتیا کوي. شیرشاه سوری تر لږه وخته پورې غلې ناست و ، دهمدې وقفې په دوران کې یې خواص خان دسترګو لاندې څاره. بیا یې دنصیحت په توګه ورته وویل چې :

ګوره خواص خانه زویه ! ددې ځایه د رهتاس په لور دکوچ کولو نه مخته زه تاته یوه خبره کوم چې: هلته به دګنګا سره تیرې او زیاتې نه کوې. ګوره زویه ! هغه اوس ډیره بې وسې ، او په غمونو کې ډوبه نجلۍ ده . ترڅو به هغه بیچاره دحالاتو د غم په دې بهیر کې لاهو اوسي. ګوره زویه ! هغې ستا د تر لاسه کولو له پاره خپل ځان په اخری ذلت او خواری کې ور غورځولې دې ، نو په دې اساس زویه ، ته به اوس دهغې قدر او درنښت کوې. که چیرې ته د هغې درنښت وکړې نو هغه به ټول عمر ستا په خدمت کې تیروي او هغه به دخپل ځان له پاره ویاړ ګڼي. په ځواب کې ورته خواص خان وخندل او ورته یې وویل چې: ته اندیښنه مه کوه ، زه به هیڅکله هم تا ناهیلې نه کړم. زه به دګنګا سره د پخوا په څیر سلوک و نه کړم که چیرې هغې زما په خاطر دومره ستونزې ګاللې دی نو ز ه به دهغې ددې ځان ځاریو درنښت کوم ، اوس ماته اجازه راکړئ چې د اوما سره یوځاې دهتاس په لور وخوزیږم

شیرشاه سوري ورته وویل چې : ما ستا د راتلو نه څو لحظې مخته برهم جیت د خپل لشکر سره یو ځاې ولیږه تر څو دهمایون او دهغه دلښکر څارنه وکړي ، ما هغه ته دا هم ویلې دی چې هر کله چې همایون د اریل د راجه بیربهان دځایه بلې کومې لورې ته کوچ وکړي نو سمدستی دې راشي او ماته دې په دې اړه معلومات راکړي ، زه هیلمن یم چې تر هغې وخته پورې به تا هم د ګنګا معامله یوې لورې ته کړې وي او بیرته به درهتاس څخه راستون شوې یې. دهغې وروسته به مونږ د متحده لښکر سره یوځاې ددې ځایه کوچ وکړو . او دهمایون په تعقیب پسې به ولاړ شو .خواص خان ورته په ځواب کې وویل چې : ته اندیښنه مه کوه زه هلته په رهتاس کې ډیر نه ځنډیږم ، هره وخت چې زه هلته ورسیږم نو ګنګا له ځانه سره را خلم او سمدستې بیرته دې لورې ته راستنیږم . اوس اجازه راکړئ چې

ددې ځايه کوچ وکړم . شيرشاه سوري دخپله ځايه راپورته شو دخواص خان او اوما سره يو ځاې دخپلې خيمې څخه بيرون راووت ، دخيمې نه بيرون هغه وسلوال هډله چې خواص خان او اوما يې تر رهتاسه پورې بدرگه کوله تياره ولاړه وه . بيا خواص خان او اوما دواړه دهمدې عسکري قشلې سره يوځاې درهتاس په لور روان شول .

۴۷

يوه ورځ خواص خان د اوما او د خپلو ساتونکو سره يوځاې د رهتاس په ښار کې خپلې حويلۍ ته ور ننوت. کله چې هغه دحويلۍ مرکزي دروازې ته ور ننوت نو دهغه ځاې ساتونکو د هغه ښه راغلاست وکړ او ور منډه يې کړه او د خواص خان دآس واګې يې په لاس کې واخستې . خواص خان هم دخپله آسه راکيوت ، اوما هم د آسه راکيوته . خواص خان ددروازې ساتونکو ته وويل چې دواړه آسونه تبيلې ته يوسي او هغوې ته خوراک ښښاک ورکړي ،ددې وروسته خواص خان دخپلو ساتونکو ملګرو په لور وکتل او ورته يې وويل چې :

تاسې ټول هم خپل آسونه هلته په تبيلې کې وتړئ . هغوې ته ښه خوراک ښښاک برابر کړئ او پريږدئ چې ښه دمه شي ،ځکه کيدې شي چې همدا نن مونږ د لښکر په لور بيرته ستانه شو. دخواص خان ددې لارښوونو په اساس هغوې ټولو خپل آسونه د تبيلې په لور يوړل. دهغوې د تللو وروسته خواص خان د اوما په لور وکتل او ورته يې وويل چې :

اوما خورې ! اوس نو ما د ګنګا ځاې ته ورسوه ، ورځه چې زه ووينم چې هغه ځانته دلته په حويلۍ کې څه مصروفيت لري . اوما چپ چاپ دحويلۍ ددننه برخې په لور ورغله او خواص خان يې هم ترشا شا روان و. څرنګه چې د حويلۍ په پخلنځاې کې د خيرنو او ناولو لوښو يو امبار لګيدلې و نو اوما تر هر څه لمړۍ خواص خان پخلنځاې ته يوړ ، کله چې هغه پخلنځاې ته ورغې نو خواص خان حيران پاته شو. هغه وکتل چې ګنګا بيچاره چې زاړه او شکيدلې کالي يې په غاړه کې و او په کاليو کې يې څو څو پيوندونه لګيدلي و او هلته په پخلنځاې کې ناسته وه او ناولې لوښې يې پريمنځل. څرنګه يې چې خواص خان هلته راتلونکې وکوت ، ټوپ يې کړ او دخپله ځايه راپورته شوه او دځيو هغه لوښې چې هغې د پريمنځلو له پاره په خپلو لاسو کې نيولې و هغه ترې لاندې پريوت او څو ټوټې شو . خواص خان تر يوه وخته پورې په ډير غور سره ګنګا ته کتل ،په دې وخت کې د ګنګا بيچاره حالت ډير ماڼيجن ګرزيدلې و . تر لږه وخته پورې پوره خاموشي خپره شوه ، اوبيا ګنګا خواص خان ته مخ کړ او ورته يې وويلې چې :

زما محترمه ، خواص خانه ! زه ستا د اجازې پرته دلته ستا په حويلۍ کې د قيام کولو په خاطر مجرمه يم . خو دا کار ما د اوما د وينا په مطابق ترسره کړې دې . زه له تانه هيله لرم چې ما به ددې ټولو خلکو په مخکې بې عزته نه کړې او بيا به مې ددې ځايه و نه شړې . ما يو څو ورځې همدلته پريږده . ترڅو زه دهغو ځناورو څخه يو څو شپې دلته ارامې تيرې کړم ،خو که چيرې ته ما له دې ځايه ويستل غواړې نو بيا خو يو څو ورځې مهلت راکړه ترڅو زه دلته په رهتاس کې دخپل ځان له پاره د هستوګنې بل کوم امن ځاې پيدا کړم .

زما درونده خواص خانه ! دلته په رهتاس کې د اوسيدو په وخت کې زما حالت دهغو لمدو شوو مرغيو په څير شوې دې چې د الوت څخه وتلي دي ، ددې رهتاس دخير وشر هر کس زما له پاره يو څيرونکې حيوان ګرزيدلې دې ، هر څوک ماد خپل انګړ د سروزرو غوا ګڼي او غواړې ما دخپلې ابرو اوعزت څخه بې برخې کړي. اوس خو زما حال د هغه وچ شاخ د زيړو پاڼو په څير دې چې هر وخت دتباهۍ کندې ته د لويدو په لور روانې وي . خواص خانه ! يو وخت زه په دې رهتاس کې شهزادګۍ وم. او هيڅاته هم زما په لور د بد نظر د

پورته کیدو جرءت نه وو ور په برخه . خو اوس ما ډیر در په دره ژوند تر سره کړ ، هر څوک زما په لور په ډیره بې عزتۍ سره وینې ، هر څوک ددې هڅه کوي چې له ځانه سره مې پورته کړې او په څو لمحو کې مې بې ابرو کړي ، په دې خاطر زه له تاغواړم چې دیو څو ورځو له پاره ما دلته په دې حویلۍ کې پرېږدې چې واوسیږم نو شونې ده چې زه به په دې وختو کې د ځان له پاره بل کوم مناسب د اوسیدو ځاې پیدا کړم.

دګنګا د حالت په کتلو سره خواص خان لا دمخه د ډیر زیات اغیز لاندې راغلې و ، خو اوس چې ګنګا کومې خبرې وکړې نو هغې خبرو خواص خان بلکل بې حاله کړ.دهغه په تندي باندې د خولو څاڅکي راپیدا شول ، تر لږه وخته پورې هغه خاموشه ولاړ و . بیا یې د ګنګا په لور وکتل او ورته یې وویل چې : ګوره ګنګا !ته اندیښنه مه کوه. ته چې تر څو وغواړې په همدې حویلۍ کې ژوند کولې شې. داسې یې وګڼه چې اوس دا حویلۍ همستا ده . خو ګوره ګنګا ! که چیرې زه تا له دې ځایه و کاږم اولښکر ته دې د ځانه سره یوسم نو ستا ځواب به څه وي ؟ که چیرې زه پخوانۍ ترخې خاطرې هیرې کړم او د نفرتونو مرۍ ورماته کړم نو ستا عکس العمل به څه وي ؟

ګنګا چې ددې مخته ډیره اندیښمنه او عمژنه ولاړه وه د خواص خان په دې خبرو باندې داسې را وغوړیده لکه دشبنم څاڅکي چې د ګل په شونډو باندې ور پریوځي. هغه دومره په خوشحالیو کې ډوبه شوه چې تر ډیره ځنډه یې خواص خان سره خبرې نه شوې کولې. بیا یې په لړزیدلې اواز سره وویل چې :

خواص خانه ، زما محترما ! زما په خپلو غوږونو باندې باور نه شته چې زه څه اورم. ایا زما په اوریدو کې څه ستونزه راپیدا شوې ده اویا په ریښتیانۍ توګه تا داخبرې وکړې چې ما واوریدې. دګنګا په دې انداز باندې خواص خان مسکې ولاړ و اوبیا یې وویل چې :

ګوره ګنګا ! ستا د اوریدو په سیستم کې کومه غلطي نه ده راپیدا شوې ، زه د اوما تر مخه تاته دا ډاګیزه کوم چې زه له تا څخه کرکه نه کوم ، او زه تاته دا هم ویل غواړم چې زه د اوما سره یو ځاې دلته ستا له ځانه سره د بوتلو په خاطر راغلې یم. ایا ته ما سره هلته په لښکر کې اوسیدې شې؟ هلته زمونږ په لښکر کې دښځو یو تمځاې دې ، ته به هلته دیوې بلې نجلۍ سره یو ځاې اوسیږې. په دې وخت کې به زما او ستا تر منځ ټولې ترخې خاطرې له منځه ولاړې شي . اوبیا به ګنګا ته همزما یې. ته به زما د ژوندانه ملګرې یې. د خواص خان په دې خبرو باندې د ګنګا په مخ باندې ډیره زیاته خوشحالي راپید ا شوه ، دهغې دشونډو څخه دهغې د موتیو په څیر سپین غاښونه د ورایه را څرګند شوي و ، هغې په وا زه خوله خندا وویل چې : خواص خانه !له ما سره داسې ټکي نه شته چې زه یې ستا ددې پریکړې له پاره د شکریې په توګه ادا کړم. خو داسې یې وګڼه چې تا زه د ټول عمر له پاره د یوې وینځې په څیر دخپل خدمت له پاره واخستم. ته پوهیږې چې ستا دې خبرو زما د ټول عمر غمونه او ستونزې په یوه وار له منځه یوړې. زه په ډیره خوشحالۍ سره له تا سره تللو ته تیاره یم. او زه په خوشحالۍ سره هلته د لښکرو د ښځو په تمځاې کې قیام کولو ته تیاره یم. او دا چې ته ما دخپل ژوند ملګرې کوې نو زه به و ګڼم چې ما په خپل ژوند کې هیڅ هم له لاسه نه دې ورکړي. اوداسې به وګڼم چې زما منزل چې زما د سترګو څخه غیب شوې و ماته بیرته تر لاسه شو.

ګنګا چپ شوه نو خواص خان ورته وویل چې : خو ګوره ګنګا ! ستا سره د ناخوښۍ په وخت کې ما د یوې بلې نجلۍ سره مینه پیل کړې ده ،هغه بیچاره کونډه او ډیره بې وسه ده . دا سې وګڼه چې ماته لمړۍ دهغې سره همدردي پیدا شوه خو وروسته مې ورسره مینه هم

راپيدا شوه ،هغه يووخت دلته د رهتاس دښار د زيارت په لنګرځاي کې اوسيده ، ددې نه وروسته خواص خان ګنګا ته د ګيتا په اړه ټول معلومات ورکړل ،اوپه اخر کې يې ګنګا ته دوينا په حال کې وويل چې :

ګوره ګنګا ! که له تاسره يو ځاي زه ګيتا هم دخپل ژوند ملګرې کړم نوتاته خو به کوم اعتراض نه وي . په ځواب کې ورته ګنګا سمدستي وويل چې: خواص خانه ، زما محترما ! په کومو حالاتو کې چې ته اوګيتا يوبل ته سره را نژدې شوي ياست اوتا هغه په خپله مينه باندې لمانځلې ده ،نوزه پوهيږم چې ګيتا به په ريښتيانې توګه ستا دمينې وړ وي ، زه به په هيڅ صورت کې په دې خبره باندې اعتراض ونه کړم چې ته هغه هم دخپل ژوند ملګرې کړې. که چيرې زما سره يو ځاي ته ګيتا هم دخپل ژوند ملګرې کړې نوزه تاته ډاډ درکوم چې ستا داپريکړه به ماته دخوشحالۍ سبب وګرځي. په دې توګه به زه او ګتيا دواړه يوځاي په ښه توګه ستا خدمت وکولاي شو. زه به دګيتا سره ستا په واده باندې ډاډمنه اوخوشحاله اوسم. دګنګا په دې ځواب باندې خواص خان ډېر زيات خوشحاله شو اوبيا يې ګنګا ته وويلې چې :

ګنګا ! ستا دې ځواب خو زما په خوشحاليو کې نور هم ډېرښت راوست اوس نو ته هم ځان تيار کړه . خواص خان د اوما په لور وکتل او ورته يې وويل چې خورې ! ته همدلته اوسه ، زه به دهغو ساتونکو په لور ورشم ځکه شيرشاه سوری د دغو ساتونکو په لاسو ګنګا ته څه شيان را ليږلي دي،هغه په يوې ټوکرۍ کې ايښي و ،کيدې شي چې په هغې کې د ګنګا له پاره داغوستن کالي وې ، زه به ورشم اوهغه به له ځانه سره راوړم. ددې خبرې سره سم خواص خان دهغه ځايه راووت.

بيا نور ډېر په پټه توګه اوما د ګنګا په غوږو کې وويل چې: ګنګا خورې ! څومره په مهارت سره دې خواص خان خپلې لورې ته رامات کړ. زما خورجانې ! زه تا ته مبارکي وايم ،ځکه چې ته به اوس د ګيتا تر څنګ د ګنګا په بڼه کې هم دخواص خان دمحبت مرکز يې. ګوره ګنګا ! هومره ستونزې چې تا تيرې کړې دی ، نو اوس به دهغې نه زيات راحتونه او اسانتياوې ستا تر مخ نڅا کوي،اوس نو ستا منزل ستا په موټی کې دې.

ګنګا او اوما په خپلو منځو کې په خبرو کې وې چې خواص خان بيرته راستون شو ، دهغه په لاسو کې يوه ټوکرۍ وه ، هغه يې ګنګا ته ورکړه اوورته يې وويل چې :

ګنګا ! په دې ټوکرۍ کې څه داغوستن کالي دي چې شيرشاه سوري تاته راليږلي دي ،ګنګا ! ته خپل داشکيدلي اوپيوندي کالي لرې کړه اوددې ټوکرۍ څخه کومه جوړه ښه اوښايسته کالي را واخله او وای غونده . او دا راته هم ووايه چې لړه شيبه وروسته ته زمونږ سره د لښکر په لور د تګ له پاره تياريدې شې. ګنګا ورته سمدستي وويل چې :

لږه شيبه نه ، بلکه زه خو همدا اوس اوهمدا ګړۍ له تاسی سره دنړۍ تر اخری کنج پورې هم تللو ته تياره يم. دهغې په ځواب کې خواص خان ورته وويل چې:ګوره ګنګا ! ددې ځايه دتللو وروسته به هلته په لشکر کې ته د لښکر دښځو په تمځاي کې د ګيتا او نيرمل نومې زړې ښځې سره اوسيږې.اوما به هم له تاسره هملته اوسيږي، په دې توګه به تاسې څلور واړه په يوې خيمې کې اوسئ. ګيتا د خپل يوه کار په لړ کې خپل مخ په نقاب کې پټ کړې دې ،خو کله چې دهغه کار تر سره شي اودهغه سوګند پوره شي نو دهغه به دخپله مخه دغه نقاب لرې کوي نوبيا به همغه وخت زه تا او ګيتا دواړه دخپل ژوند په ملګرتوب کې راوړم، ګنګا ! ژر خپل کالي بدل کړه او نوې لباس واغونده اوزما مخې ته راشه. ګنګا د کاليو هغه ټوکرۍ راواخسته اودیوې بلې خونې په لور ولاړه.

لږه شیبه وروسته ګنګا هغه زوړ لباس وویست او نوې د زرق وبرق لباس یې واغوست او بیرون را ووتله. خواص خان یې په کتلو ویلې ویلې شو. اوس نو په ریښتیا سره هغه د رهتاس شهزادګۍ وه ، دهغې په کتلو باندې خواص خان د ویاړ اوفخر احساس کاوه ، ورته یې وویل چې: ګنګا ! ته لږ څه همدلته ارام وکړه ، وروسته به بیا ددې ځایه کوچ وکړو . په دې خبره ترې ګنګا وپوښتل چې ته نو چیرې ځې ؟ خواص خان ورته وویل چې زه به دخپل ساتونکو په لور ولاړشم. تاسې دواړه خویندې یوځاې په کومې خونه کې ارام وکړئ، دهغه په دې خبره ګنګا وویل چې ایا داسې شوني نه ده چې : زه ، ته او اوما درې واړه په یوې خونه کې کینو او خپل منځې خبرې وکړو. اوبیا ددې ځایه کوچ وکړو . خواص خان ورته په خوشحالۍ سره وویل چې که چیرې ته همداسې غواړې نو دا خو به ماته د نورې خوشحالۍ سبب وګرځي ،دهغه په دې خبره ګنګا د لږ څه بې باکۍ څرګندونه وکړه ،هغه ور مخته شوه او دخواص خان لاس یې په خپل نازکه لاس کې ونیو ،بیا یې خواص خان او اوما له ځانه سره یوځاې خونې ته یوړل.

تر لږه وخته پورې درې واړه په یوه خونه کې سره ناست و اودمینې اومحبت نه ډکې خبرې یې کولې ، اوبیا خواص خان له ځانه سره ګنګا او اوما دواړه را واخستې او دخپلو ساتونکو سره یوځاې درهتاس څخه دخپل لښکر په لور را وګوځید.

دخواص خان بیرته لښکر ته د رارسیدو څو ورځې وروسته ، برهم جیت هم د خپلو لښکرو سره دلښکرو تمځاې ته را ستون شوې و . هغه شیرشاه سورۍ ته خبر ورکړ چې همایون دخپل پاته لښکر سره یو ځاې داریل دراجه بیربهان په ځاې کې د څو ورځو د تیرولو وروسته داګرې په لور خوزیدلې دې . ددې خبر د اوریدو سره سم شیرشاه سورۍ خپل لښکر متحرک کړ اود همایون ترشا ور وخوزید. همایون هم د اریل دراجه بیربهان دځاې څخه د وتلو وروسته دخپل پاته لشکر سره یو ځاې د ګنګا د دریاب په غاړه غاړه د کالسې په لور روان و. هغه تر اوسه پورې دا سیمه خپله ګڼله. خوشیرشاه سورۍ په ډیره بیړه او تیزۍ سره دهغه تر شا ورخوشې شوې و.

دخپلې کورنۍ څخه بې برخې او حالاتو اوشرایطو وهلې همایون دخپل لښکر سره یوځاې نژدې دوه اونۍ دشیرشاه سورې مخکې په ټیلو ټیلو روان و. شیرشاه سورې همایون ان تر اله باده پورې تعقیب کړ ،بیا شیرشاه سورې دا وانګیرله چې اوس نوهمایون دهغه له پاره خطرناک نه دې. نوپه دې خاطر یې دهغه د تعقیبولو څخه لاس واخست ، دشیرشاه سورې ددې پریکړې په اساس همایون دډاډ او اطمینان ساه واخسته. اوداګرې په لور یې مخه کړه او دوه اونۍ وروسته اګرې ته ورسید.

دلته د شاهې کورنۍ دښځو سرو اوسیلیو ، او تودو ژړاګانو دهغه ښه راغلاست وکړ. په دغسې ناڅاپې راتګ سره دهغه دورونو خوبونه له منځه ولاړل. ځکه دهغه ورونو دا انګیرله چې همایون به دشیرشاه سورې په مقابل کې مات شي او همایون به له منځه ولاړ شي نو دوې به دهندوستان پادشاهان وګرځي . خو کله چې همایون سهي اوسلامت اګرې ته ورسید نو دهغوې ټول خوبونه بې تعبیره شول ، خو ددې سره سره یې یو ځل بیا دهمایون دخوشحالولو په خاطر دهغه غوړه مالي پیل کړه .

دپرلپسې ذهني ستونزو ، جسمې ورانو ویجاړو ،او دخپل حرم د ښځو څخه بیلتون اودهغه یادولو دهمایون په روغتیا یې حالت باندې ډیر منفي اغیز وکړ، ددې حتمې پایلې داشوې چې همایون په پرلپسې توګه په تبګۍ باندې اخته شو ، خو دبله اړخه شیرشاه سورۍ دهغه د تعاقب څخه لاس واخست اوخپله ټوله توجه یې د بنګال په لور ور وګرځوله.

۴۸

تر اله اباده پورې دهمايون د تعقيب اودهغې وروسته د تعقيب دپرېښولو په خاطر شيرشاه سوری دهمايون په اړه يو ډول بې غمه شوې معلوميده ، په دې خاطر يې دهمايون پر خلاف داخري ګذار دکولو د مخه يې دبنګال دحالاتو په لور توجه وکړه . هغه دا انګيرله چې څرنګه چې دبهارولايت د پخوا څخه د هغه په ولکه کې دې نو اوس به بنګال هم په مکمله توګه په خپله ولکه کې راوړې . هغه غوښتل په دې دواړو ولايتونو کې دخپل ځان له پاره دحالاتو د جوړولو وروسته ، دبنګال څخه رابيرون شي او پر همايون يوځپلې ګذار وکړي.خو په دې وخت کې په بنګال باندې ولکه کول څه اسانه کار نه و. ځکه هلته په بنګال کې دهمايون له اړخه يو ډير پوه ،مدبر او ميړنې سالار حاکم ټاکل شوې و . هغه جهانګير قلي خان نوميده. بيا د بنګال او بهار په پولو د مونګير نومې کلاکې او هم دهغه ځاې ښار کې د همايون اعلي سالار خان خانان حاکم و ، دهغه اصلي نوم دلاورخان و چې ديوه ستر لښکر سره يو ځاې هلته د مونګير په کلا کې ځاې په ځاې شوې و . هغه وخت چې همايون د بنګال څخه د اګرې په لور حرکت وکړ ، نو هغه دخپل لښکر يوه ډيره ستره برخه د خان خانان يعنې دلاورخان په واک کې ورکړه. او هغه ته يې حکم کړې و چې هلته مونګير ته ولاړشي او هملته دی قيام وکړي.تر څو د بنګال څخه د اګرې په لور د تللو په وخت کې که شيرشاه سوری پرې کوم يرغل وکړي نو دلاورخان خان خانان دې دهغه مقابلې ته راوودانګي . خو د اګرې په لور د تللو په وخت کې همايون د مونګير لاره بدله کړه او د يوې بلې لارې دګنګا درياب څخه پوريوت، په داسې حال کې چې دخپلې لارې دبدلون په اړه يې خان خانان ته هيڅ ډول خبر نه و ورکړې نو په دې خاطر دلاورخان تر دې وخته پورې هملته د مونګير په کلا کې دخپل لښکر سره يو ځاې پړاو کړې و .

شيرشاه سوری د بنګال د نيولو له پاره بايد ددوو ځواکونو سره ټکر کړې وې ، لمړی دلاورخان خان خانان چې هملته په مونګير کې دخپل يو ستر لښکر سره ځاې په ځاې شوې و او دبل د بنګال حاکم جهانګير قلي خان اودهغه د لښکرسره . په داسې حال کې چې د جهانګير قلي خان ميړانه او بهادری مغلو او افغانانو ټولو ته ډاګيزه شوې وه .

ددې حالاتو سره د مقابلې له پاره شيرشاه سوری خپل لښکر په درې برخو وويشه ، يوه برخه يې په خپله دخپل ځآن سره وساتله او هملته د ګنګا د درياب په غاړه يې پړاو وکړ . بله برخه يې خپل سالار خواص خان ته ورکړه او هغه ته يې حکم وکړ چې هغه دې دمونګير د مضوبطې کلاپه لور ورشي . اوهلته دې په خان خانان باندې يرغل وکړي . هغه ته دې ماتې ورکړي او د مونګير کلا دې په خپل واک کې واخلي . مونګير هغه کلا وه چې يو ځل مخته پرې هم خواص خان حمله کړې وه اوپه خپله ولکه کې يې اخستې وه . شيرشاه سوری د لښکر دريمه برخه خپل بل سالار حاجې خان بټني او جلال خان جالو ته ورکړه اوهغوې دواړو ته يې حکم وکړ چې هغوې دې بنګال ته ورشي او هلته دی په جهانګير قلي خان باندې حمله وکړي . اوبنګال دې ترې ولکه کړي . خو شيرشاه سوری همدلته دګنګا د درياب په غاړه قيام وکړ ، هغه غوښتل چې که په دې وختو کې دهمايون له ا ړخه کوم حرکت ووينې نو هغه و ځپوي ، خو د لښکر نورې برخې دخپلو خپلو دندو د اجرا کولو په خاطر هغو لورو ته روانې شوې.

خواص خان د خپلې برخې دلښکر سره يو ځاې په ډيره چټکۍ سره دمونګير دکلا اوښار په لور ور روان و . دخواص خان ددې وړاندې تګ په اړه د مونګير حکمرانان خان خانان دلاورخان ته هم خبر ورکړل شوې و . هغه ته دا خبر هم رسيدلې و چې د چوسې په سيمه کې شيرشاه سوری همايون ته ډيره سپکه ماتې ورکړې اوهمايون ددې ماتې خوړلووروسته د اګرې په لور تللې دې . ددې نه علاوه خان خانان ته دهغه مخبرانو دا خبر هم ورکړې و چې خواص خان د لښکر ديوې برخې سره دهغه په لور ور روان دې . ددې ترڅنګ دشيرشاه دلښکر بله برخه د حاجې خان بټني او جلال خان جالو په مشرۍ د بنګال د حکمران جهانګير قلي خان د ځپلو له پاره هغه لورې ته

ورغلي دي. ددې حالاتو په رڼا کې خان خانان د مونګير په کلا کې د کلابند کيدو په ځای په خلاص ميدان کې د خواص خان سره د مقابلې ټينګ وواهه. هغه دا وانګيرله چې که چيرې په خلاص ميدان کې دخواص په لاسو دماتې سره مخ شو نو په جنګ جنګ کې به داګرې په لور ولاړ شي اوهمايون ته به ځان وررسوي. خو که چيرې په دې ميدانو کې يې خواص خان ته ماتې ورکړه نو بيا به داګرې په ځای دګوډ په لور ورځي اوهلته به د جهانګير قلي خان په ملاتړ دشيرشاه سوری د سالارانو حاجي خان بټني او جلال خان جالو مقابلې ته ورداننګي. خان خانان دهمدې فکرونو په اساس د مونګير د مضوطی اومستحکمې کلا څخه را ووت اودکلا دغرنيو لمنو په ميدانو کې يې دخپل لشکر سره پړاو وکړ. ځکه په هغه لاره چې خواص خان دخپل لشکر سره سفر کاوه هغه لاره دهمدې غرنيو سيمو دلمنو څخه تيريدله چيرې چې خان خانان د خپل ستر لښکر سره يو ځای پړاو کړې و.

کله چې خواص خان دخپل لښکر سره يوځای په ډيره چټکۍ سره مخته راغې او دغو سيمو ته را ورسيد نو ويې کتل چې خان خانان دلاور خان دخپل لښکر سره يوځای دخواص خان لاره نيولې ده ،په دې اساس خواص خان هم مجبور شو چې هملته په همدې کوهستاني سيمو په لمنو کې دخان خانان دلاور خان دلښکرو تر مخه پړاو وکړی.

دخواص خان د لښکرو په کتلو سره د خان خانان اودهغه د لښکرو مورال نور هم پورته شو ، هغوې وکتل چې دهغوې لښکر دخواص خان دلښکر دوه هومره زيات دې. خان خانان هيلمن شو چې هغه به خواص خان ته غرنيو سيمو په دې ژورو لمنو کې ډيره بده ماتې ورکوی اودهغې په بيرته ځغلولو به بريمند يږي. نژدې دوه ورځې دواړه لښکرې يو دبل مخې ته پرتې وې او ارام يې کاوه. بله ورځ سهار وختې دخان خانان په لښکرو کې دجنګ ډول ووهل شو ، او دا ددې څرګندونه کوله چې خان خانان د جنګ پيلونکې دې. کله چې دجنګ د ډول اواز خپور شو نو خواص خان هم دخپل فوځ ليکې سره جوړې کړې.

د خان خانان دلاور خان په لښکرو کې د جنګ ډول تر يوه وخته پورې و دربول شو. خو وروسته بيا چوپه چوپتيا شوه. خواص خان داسې و انګيرله چې خان خانان دجنګ پيلونکې دې اودخواص خان دا انګيرنه سهي ثابته شوه ځکه چې د لږځنډ وروسته د خان خانان لښکرو خپله لمړنی حمله پيل کړه او د خواص خان په لښکرو باندې لکه د اسماني کاڼو په څير را پريوتل.

خواص خان هم د خان خانان ددې حملې ځواب همغسې ورکړ ، هغه دفاع ونه کړه بلکه په همغه پيل کې يې په جاريحيت لاس پورې کړ. او د خان خانان په لښکر باندې لکه د سرو مچيو په څير وروغورزيد.

دمونګير دکلا او ښارنه بيرون دغرنيو لمنو دغه لوړې ژورې او ډاګونه د دواړو لښکرو دټکر په اساس د جنګ ميدان او دنړۍ د امن دنفرتونو مرکز وګرزيد. دمرګ او ژوند لوبې روانې وې ، د وينو سيلابونه اودزخميانو چغې اوسورې او د نيم ژونده جسدونو نڅاوې هرې لورې ته تر سترګو کيدې

په لمړيو کې خان خانان به ډيره بې حمۍ سره او په ډيره تيزۍ سره هڅه کوله چې خواص خان اودهغه لښکر په شا تلو ته و هڅوي خو خواص خان د خان خانان په وړاندې د اوسپنې غر ثابت شوې و ، داسې غر چې جرړې يې ترلرې پورې خپرې شوې وې.دلاور خان خپل ټول کوشش وکړ ، خپلې ټولې حربې يې استعمال کړې خو ونه توانيد خواص خان شاتګ ته مجبور کړي.

دبله اړخه خواص خان هم په دومره چټکۍ او هوډ سره خپلو حملو ته دوام ورکړ چې دخان خانان د لښکرو ليکې يې يو په بل پسې ګډې وډې کړې. کله چې خواص خان په دې پوه شو چې دخان خانان د لښکرو لمړۍ ليکو کې درز راغلې دې نو بيا يې په خپل يرغل کې

نور هم جوش او خروش راپیدا کړ او په داسې بې باکۍ سره یې خپلې حملې پیل کړې چې د هغوی د لښکرو لیکې یې په مکمله توګه له منځه یوړې. او سمد ستې یې په اخري لیکو باندې حملې ته دوام ورکړ.د خواص خان ددې بې باکانه او شجاعانه حملو په واسطه د هغه دلښکرو مورال هم ډیر راپورته شوې و او هغوی هم دخواص خان په څیر د خان خانان په لښکرو کې ورخپاره شول. د لړې شیبې د روند جنګ نه وروسته د خان خانان لښکر دخواص خان په لاسو مات شوې و ، اودهغوی دلښکرو ډیره برخه دخواص خان په لاسو د مرګ سره مخ شوې وه. پاته یې بندیان کړل ، اوخان خانان پخپله هم دخواص خان په لاسو ژوندې ونیول شو.

د بله اړخه دخواص خان په څیر حاجي خان بټني او جلال الدین جالو دخپلو لښکرو سره یو ځای دبنګال دګوډ د مرکزي ښار په لور تللي وو ، تر څو هلته دهغه ځای په حاکم جهانګیر قلي خان باندې حمله وکړي او هغه له منځه یوسي. لکه څنګه چې وویل شول جهانګیر قلي خان ډیر زړه ور او میړنی حاکم و او د پوهې او تدبر وړ شخصیت ګڼل کیده. هغه ته هم خبر ورسید چې د شیرشاه سوری سالاران حاجي خان بیټني او جلال الدین جالو د خپلو لښکرو سره یوځای د بنګال مرکزی ښار ګوډ ته را روان شوي دي او هر وخت چې وغواړي په دوې ناڅاپي یرغل کولای شي.

په دې نازکه وخت کې جهانګیرقلي خان د ډیر تدبر څخه کار واخست ، هغه د ګوډ ښار پریښود ، دخپل لښکر سره یو ځای دهغه ځایه ووت اود بنګال او بهار د پولې په لور د مونګیر خواته روان شو ، هغه دا فکر کاوه چې هغه به هلته د خان خانان دلاور خان خواته د مونګیر په کلا کې ځاي په ځاي شي ،نوهغه وخت چې جلال الدین جالو او حاجي خان بیټني د خواص خان سره یوځاې د مونګیر په پخې کلا باندې برید وکړي نو هغه به پخپله هم د خان خانان سره یو ځاي شی او د مونګیر د کلا اوښار څخه به دفاع وکړي ، دا جهانګیر قلي خان له اړخه ډیره ښه پریکړه وه ، خو داسې بریښیده چې قدرت دهغوی په خلاف پریکړه کړې وه .

کله چې حاجي خان بیټني او جلال الدین جالو ته خبر ورسید چې د بنګال حاکم جهانګیر قلی خان ښار پریښې او دخپل لښکر سره یو ځای د مونګیر دکلا په لور خوزیدلې دې نو هغوی په ډیره بیړه دجهانګیر قلي خان په تعقیب پسې را ستانه شول او جهانګیر قلي خان یې د مونګیر او ګوډ تر منځ سیمې کې را ګیر کړ.

کله چې جهانګیر قلي خان وکتل چې حاجی خان بیټني او جلال الدین جالو دهغه په تعقیب پسې را روان دي او اوس ورته ډیر نژدې راغلي دي نو هغه خپل لښکر ته په ډاګ میدان کې د تم کید او هملته د جنګي لیکو د جوړولو حکم وکړ. دهمایون د ماتې خوړولو وروسته دحاجي خان بیټني او جلال الدین جالو حوصلې ډیرې سترې اوځواکمنې وې ،هغوی پریکړه کړې وه چې جهانګیر قلي ته په ورنژدې کیدو سره به دهغه په لشکرو باندې یرغل کوي.

د بله اړخه جهانګیر قلي خان هم همداسې پریکړه کړې وه . هغه وخت چې د جلال الدین جالو او حاجي خان بیټني ځواکونه د جهانګیر قلي خان لښکرو ته را نژدې شول نو جهانګیر قلي خان پرې د یوه ستر عذاب په توګه را نازل شو او وینې تویونکي حمله یې پرې وکړه.

حاجي خان بیټني او جلال الدین جالو په پوره میړانه او جرءت سره د جهانګیر قلي خان مقابله وکړه خود جنګ د اوږدیدو سره سم هغوی دا و انګیرله چې جهانګیر قلي خان دهغوی څخه ډیر تجربه لرونکې او میړنی عسکر دې ، ځکه چې د هغه په حملو کې داسې زور ، داسې میړانه او د اسې جذبه وه چې د جلال الدین جالو او حاجی خان بیټني لښکر یې د ټولو خوا و څخه تر سخت خونړې برید لاندې راوستې و. د جهانګیر قلي خان حملې دومره سختې وې چې جلال الدین جالو او حاجي خا بیټني یې په مخ کې ددریدو وړتیا له

لاسه ورکړې وه ، ددې پایلې دا شوې چې د لږ څه جنګ څخه وروسته جهانګیر قلي خان د جلال الدین جالو او حاجي خان بيټنی دلښکرو حالت د ډیرې بدحالی سره مخ کړې و . خو جلال الدین جالو او حاجی خان بيټني هم په خپلو منځو کې پریکړه وکړه او د جنګ اړخ یی په خپل لورې د بدلیدو له پاره په خپلو حملو کې نور زیادښت راوست. خو بیا هم جهانګیر قلي خان د هغوې دواړو ټولې حملې او پلانونه د ناکامی سره مخ کول او ددواړو دلښکر پښې یی د جنګ د ډګر څخه وویستلې ، د جهانګیر قلی خان د همدې حکمت په واسطه و چې جلال الدین جالو او حاجی خان بیټنی دواړو دجنګ په ډګر کې ماتې وخوړله او د خپل پاته لښکر سره یو ځاې و تښتیدل .

د ماتې خوړلو وروسته جلال الدین جالو اوحاجي خان بيټنې د جنګ د ډګر څخه څو میله لرې ولاړل ، خو بیا یی هم په خپلو منځو کې سلا وکړه تر څو د جهانګیر قلي خان پر خلاف د بله اړخه نوې حمله پیل کړي، په دې وخت کې جهانګیر قلي خان دخپل لشکر سره یو ځا ېد یوه فاتح په څیر د مونګیر په لور روان شو . په همدې وخت کې خواص خان چې د مونګیر د سوبې څخه را خلاص شوې دجهانګیر قلي خان په لاره کې و درید .

د مونګیر په چاپیریال کې دخان خانا ن لښکرو ته د ماتې ورکولو او د خان خانان د ژوندي نیولو وروسته خواص خان دخپل لښکرسره یو ځاې د بنګال د ګوډ دښار په لور مخه کړې وه ، تر څو د حاجې خان بیټنې او جلال الدین جالو مرسته وکړې شي خو هغه ته په لاره کې د جهانګیر قلي خان په لاسو ددې دواړو د ماتې خوړلو خبر ور ورسید. د دې تر څنګ هلته د ګنګا د دریاب په غاړه پروت شیرشاه سوری ته هم د حاجی خان بیټني او جلال الدین جالو د ماتې خوړلو خبر ورسیدلې و په دې خاطر هغه هم په ډیره بیړه د بنګال په لور کوچ کړې و.

په خپل مخکې دخواص خان په کتلو سره جهانګیر قلي خان همغه لمړنی طریقه استعمال کړه. لکه څنګه یی چې په حاجی خان بیټني او جلال الدین جالو باندې ناڅاپی یرغل کړې و په همدې توګه یی نه وخت وکوت او نه حالات او د خواص خان پر خلاف یی ناڅاپی خونړې یرغل پیل کړ . خو خواص خان دجلال الدین جالو او حاجی خان بیټنې څخه بدل شخصیت و . هغه په ډیره مدبرانه توګه د جهانګیر قلي خان لمړی حمله په شاو تمبوله اوبیا یی خپله ځوابي حمله وکړه. جهانګیر قلی خان سل ځله هڅې وکړې چې د خواص خان حملې تم کړې خو و نه توانید ، ځکه دخواص خان سره دا ډول کړچار شونې نه و. که څه هم د جهانګیر قلي خان حوصله جلال الدین جالو او حاجی خان بیټنې ته د ماتې ورکولو وروسته ډیره ځواکمنه شوې وه خو دبله اړخه همدا ډول حوصله د خواص خان لښکروته هم ورپه برخه شوې وه . ځکه هغې لښکرو هم د مونګیر نه بیرون خانه خانان دلاورخان ته ماتې ورکړې وه او هغه یی له ځانه ژوندې نیولې و. نوپه دې اساس دخواص خان لښکر هم دپخوا څخه زیات په مستی کې جنګیده. د جنګ ډګر د دواړو فوځونو تر منځ د وینو په رنګ تک سور ګرزیدلې و . څو ساعته پرلپسې جنګ نه وروسته کله چې خواص خان وکتل چې د جهانګیر قلي خان لښکر ې په شا روانې دې نو نوریی هم په خپلو حملو کې ډیرښت اوتیزوالي راوست ، دخواص خان ددې حملو څخه د جهانګیر قلي خان ځواکونه نور د لیونتوب تر محلې پورې رسیدلې و په همدې اساس جهانګیر خان دخواص خان په مقابل کې ډیر تم نه شو او د خپلو پاته لشکرو سره یو ځاې یی د تیښتې لاره خپله کړه.

خواص خان په ډیره بیړه د تښتیدونکو ځواکونو په تعقیب پسې ووت ، ددې تعقیب په دوران کې نه یوازې دا چې د جهانګیر قلي خان ټولې لشکرې له منځه ولاړې بلکه پخپله جهانګیر قلي خان په کې هم ووژل شو. خواص خان د جهانګیر قلي خان دلښکرو په ټولو وسایلو باندې ولکه وکړه اوبیا یی هملته دخپل فوځ سره یوځاې پړاو وکړ.

په دې وخت کې جلال الدين جالو او حاجي خان بيټنې ته هم خبر ورغلې و چې خواص خان د مونگير د کلا څخه بيرون خان خانان دلاور خان ته ماتې ورکړې او اوس د مونگير ښخه را وتلې او د جهانگير قلي خان لاره يې نيولې ده. په دې خاطر هغوې هم په ډيره بيړه بيرته د جنگ د ډگر په لور ور وخوزيدل. خو د هغوې تر راتلو پورې خواص خان د جهانگير قلي خان لښکر په مکمله توگه ځپلې و او هملته په خپل پړاو کې پروت و. کله چې جلال الدين جالو او حاجي خان بيټنې دخپلو لشکرو سره يو ځاې هلته ور ورسيدل، نو هملته يې خپل لښکر ته د پړاو حکم وکړ او بيا دوې دواړه دخواص خان خيمې ته ورغلل او دهغه سره يې وکتل. او هغه ته يې دجهانگير قلي خان او خان خانان دلاور خان په مقابل کې دبرى او سوبې مبارکي ورکړه.

په همدې ورځ ماښام شيرشاه سوري هم دخپل لښکر سره هغه ځاې ته ورسيد چيرې چې خواص خان دخپل لښکر سره يو ځاې پړاو کړې و، خواص خان دشيرشاه سوري د راتلو دخبر سره سم دخپل پړاو څخه را ووت او د هغه ښه راغلاست يې وکړ. دخواص خان دکتلو سره سم شيرشاه سوري دخپله آسه را ښکته شو، او ورمنډه يې کړه او خواص خان يې په غيږ کې و نيوه، هغه يې په تندي باندې ښکل کړ او بيا يې ورته د ډيرې زياتې خوشحالۍ په حال کې وويل چې:

خواص خانه زويه! ستا د ميړانې، بهادرۍ او جرءت نه ډک خبرونه ماته هملته د گنگا په غاړه راورسيدل، زه تا ته د مونگير د ښار او کلا نه بيرون د خان خانان په ماتې ورکولو او دهغه په ژوندي نيولو باندې د زړه له کومې مبارکي وايم، او تر څنگ يې زه تا ته د بنگال دحاکم جهانگير قلي خان په ماتولو او دهغه او دهغه د لښکر په له منځه وړلو باندې هم مبارکي وايم. خواص خانه! ته په يقين سره ماته دهغو ځوانانو څخه يې چې دشگو په غونډيو، د غرنيزو ديوالو په ځگرونو، دتندو توپانې هواگانو په وزرونو، په غوريدلې وريځو او کړکيدونکو بريښناگانو باندې هم دخپلې سوبې نښې پريښودې شي.

خواص خانه! ته په يقين سره دهغو اتلو بچيانو څخه يې چې زما په دښمنانو د وريځو د تور سمندر او د سور انتقامي اور په شير را پريوتې. خواص خانه! زويه، ستا په ميړانه، ستا په جرءت او ستا په زړه ورتيا وياړم او ستا دې پاک احساس ته سلام او درنښت وړاندې کوم. ددې خبرو وروسته شيرشاه سوري د خواص خان سره ځانته شو، هغه خپل لښکر ته هملته د پړاو کولو حکم وکړ، بيا يې خواص خان ته يو ځل بيا مخ کړ او ورته يې وويل چې: زويه! متحده لښکر به نن شپه همدلته قيام او ارام وکړي، بيا به په بله ورځ ما سپښين له دې ځايه د بنگال د گوډ دښار په لور روانيږو، خواص خان ورته په ځواب کې وويل چې: محترما! ما ته د خان خانان دلارو خان دلښکر دماتې وروسته د مونگير دکلا څخه ډير زيات د خوراک څښاک په گډون فوځې سامان تر لاسه شوې دې، همداراز دجهانگير قلي خان دلښکرو دماتې وروسته هم زمونږ لاسته ډير څه راغلي دي. دخواص خان دخبرې نه وروسته شيرشاه سوري ورته په ديره مينه وويل چې: خواص خانه زويه، دا ټول سامان او وسايل په خپله خوندي کړه، سبا به د تللو په وخت کې دهغو په اړه تصميم و نيسو. اوس ته ولاړ شه او په خپله خيمه کې ارام وکړه، دهمدې خبرې وروسته دواړه شيرشاه سوري او خواص خان خپلو خپلو خيمې ته د ارام کولو له پاره ولاړل.

خواص خان په خپله خيمه کې ځانته ناست و چې د خيمې په دروازه کې گنگا را ښکاره شوه، هغې د زرق وبرق په ځير لباس په ځان کړې وې او بلکل لکه د ښاپيريو په ځير په نظر راتله. درواز ې ته د راتللو وروسته گنگا هملته تم شوه او بيا يې په خيمې کې ناست خواص خان ته ور غږ کړ او ورته يې وويل چې: زه دننه راتللې شم؟ د گنگا په غږ سره او از خان يو ټکان وخوړ. دهغه په شونډو باندې زړه وړونکې خندا راپيدا شوې وه. بيا يې په لوړ اواز وويلې چې گوره گنگا! اوس خو تا ته زما خيمې ته د راتللو او را ننوتلو د اجازې ضرورت نه

شته. تر پرته له پښنه نیولو زما خیمې ته را ننوځه ، اوس خو دا خیمه همستا ده. دخواص خان دې خبرو ګنګا زړه ډیر خوشحاله کړ ،په ډیره خوشحالۍ سره خیمې ته را ننوتله او نیغه ولاړه او دخواص خان تر څنګ کیناسته . تر لږه وخته پورې دواړه چپه خوله و خو وروسته پرې ګنګا خوله راپرانسته او ورته يې وویل چې:

ګرانه او زړه ته را نژدې خواص خانه ! که دیوې خبرې په اړه و پوښتم نو بده خو به یې نه ګڼې ؟ په ځواب کې ورته خواص خان وویل چې ګوره ګنګا ! اوس خو تاته زما د خفګان په اړه باید هیڅ ډول اندیښنه را پیدا نه شي. ځکه چې ته خو اوس زما دذات یوه برخه یې. زه به تا هیڅکله هم او په هیڅ خبره هم خفه نه کړم. ګنګا ترې په ډیره زړه ورتیا او بې باکۍ سره وپوښتل چې: ایا اوس هم ستا په زړه کې زما له پاره لږ څه کرکه شته او که ټول محبت او محبت ګرزیدلې دې ؟

د ګنګا په دې پوښتنې باندې خواص خان تر یوه وخته پورې په خندا و او بیا یې ورته وویل چې: ګوره ګنګا ! یو وخت تا هم زما څخه د کرکې څرګندونه کړې وه . خو وروسته ستا محبت او ستا مینه او ستا غوښتنې زه را ونغاړلم، نو که چیرې همدا پوښتنه زه له تا څخه وکړم نو ته به څه ځواب راکړې ؟ ګنګا تر یوه وخته پورې سر ښکته کړې و او په څه فکر کې ډوبه وه. بیا یې د خوب د راویښ شوو لمحو او په ډیره یخه ټنډه د مینې نه ډک اواز کې وویل چې: زما څخه ولې پوښتنه کوې ،زما د وجود هر بند ستا په محبت او مینه کې را ښکیل شوې دي. ما خو دهغې شهزادګۍ غاړه ورماته کړې ده چې له تا څخه یې یو وخت د کرکې غږ کړې و . اوس خو ستا تر مخه ستا ګنګا ناسته ده. که چیرې ته په ډاګیزه توګه زما څخه اوریدل غواړې نو زه تا ته تر دې ځایه ویلې شم چې:

ته ماته زما د سر ستورې ، زما د وجود ځواک ،زما د نژدیکت ښایست او جمال ، زما دذات رڼا او زما شپې د تیارو سهار ، ستا محبت زما په وجود کې نوې خوش بویي او نوې احساس را پیدا کړې دې.

دګنګا ددې خبرو په اوریدو سره خواص خان ډیر زیات خوشحاله شوې و . او ويې ویل چې ګوره ګنګا !تا زما څخه د شکریې د اداکولو اړتیا نه شته. اوس خو ته زما مینه او زما محبت یې. مونږ دواړو یو ځای هغه وخت دفن کړ چې زمونږ ددواړو تر منځ یې نفرت او کرکه را ټوکولې وه او زمونږ تر منځه یې د بیلتون دیوالونه درولې و. اوس خو مونږ دواړه یو وجود یو او دنړۍ هیڅ ځواک به موهم یو دبل څخه بیل نه کړې. په ډیر نژدې وخت کې به زه له تا او ګیتا دواړو سره دواد ه په پاکه لومه کې را ونښلم. او خپله دشوق او مینې ژوند به له تاسې دواړو سره پیل کړم. تر دې ځایه دخبرو کولو وروسته خواص خان تم شو نو ګنګا ورته په ویلو پیل وکړ.

هو ! ماخو په خبرو خبرو کې اصل موضوع له یاده وویسته. ما غوښتل تاته دخان خانان دلاور خان او جهانګیر قلي خان دلښکرو د ماتولو په اړه د زړه له کومې مبارکي ووایم ، ګنګا ورته په تیزو سترګو وکتل او ورته یې وویل چې: یو اځې مبارکي نه وه بلکه ستا سره کتلو او له تاسره دخبرو له پاره دلته راغلې وم. دګنګا په دې خبرو خواص خان نور هم دخوشحالۍ نه راوغوړید ، بیا کیدې شې چې هغه ته کومه د یاده وتلې خبره را په زړه شوې وي نو په دې خاطر یې ګنګا ته وکتل او ورته یې وویل چې:

ګنګا ! ته ولې ځانته راغلې یې ، ګیتا به دې هم له ځانه سره راوړې وې. ګنګا تر یوه وخته پورې په ډیر غور سره دخواص خان په لور وکتل ، بیا یې په ځواب کې ورته وویل چې: دروندو او ګرانه خواص خانه ! د شیرشاه سورې دحرم د ښځو څخه د یوې روغتیاې حالت ښه نه و نو په دې خاطر ګیتا دهغې سره دخدمت له پاره هملته پاته شوه . نو که چیرې هغه راتلاې نو زه باید همته پاته شوې واې ،

په دې وخت کې زمونږ د دواړو څخه به یوه دلته تاته ، ستا د کتلو په خاطر راتلله. په دې خاطر ګیتا هملته پاته شوه او زه یې ستا د کتلو له پاره دلته را واستلوم. هغې هم تا ته ستا د دې سترو فتوحاتو په اړه مبارکي را لیږلې ده.

د ګنګا د دې خبرو وروسته خواص خان لږ څه خاموشه شو ، او په څه فکر کې ډوب شو ، نو ګنګا ورته یو ځل بیا وویل چې:

خواص خانه ! زما محبوبه ، زه له تا څخه یوه بله پوښتنه هم کول غواړم. زه هیلمنه یم چې ماته یې ریښتونې او په حقیقت ولاړ ځواب راکړې. خواص خان ورته وویل چې: وایه ، څه پوښتل غواړې. ګنګا ورته وویل چې:

خواص خانه ! اوس چې زه او ګیتا ستا د ژوند دوه اړخونه یو نو که زه له تا و پوښتم چې د ګنګا او ګیتا دواړو څخه کومه یوه درته ډیره نژدې ده نو ستا ځواب به څه وي ؟ د ځواب ورکولو د مخه خواص خان لږ څه فکر وکړ او بیا یې ګنګا ته و کتل او ورته یې وویل چې: ګوره ګنګا ! د خپلو دواړو لاسونو ورغوي دې ماته را نږدې کړه . د خواص خان د خبرې د منلو سره سم ګنګا خپل دواړه نازک او ښایسته ښکلي لاسونه د خواص خان په لور ور وغځول ، بیا خواص خان د خپل څنګ ایښې کځوړې څخه دوه هم وزنه سیکې را وویستلې او د ګنګا د لاسو په دواړو ورغیو کې یې کیښودې او بیا ورته وویل چې: ووایه ګنګا ! د دې دواړو سیکو څخه کومه یوه درته وزنې ښکارې. ګنګا ورته په همغه د رنګ وویل چې دواړه یو شان دي. خواص خان ورته هم بې له ځنډه وویل چې بیا خو تا سو دواړه ماته همداسې یو شاه یاست . زه له تاسو دواړو سره مینه کوم ، د خواص خان د دې ځواب په اوریدو سره ګنګا یو ناڅاپه ور کړه شوه او د خواص خان سره ورغاړې وتله . خواص خان د مینې او محبت په فضا کې د هغې په شا باندې لاس راښکود ، د هغې وروسته ترې ګنګا جدا شوه او ورته یې وویل چې: زما ګرانه خواص خانه ! په پاک خدای سوګند چې ماته ستا د خولې څخه د همدا ډول ځواب هیله وه.

خواص خان غوښتل په ځواب کې څه وواییې چې د خیمې دروازې ته یو ساتونکې راغې او خواص خان ته یې وویل چې: امیر ! شیرشاه سوری خپلې خیمې ته ور بللې یې. کید ې شي چې هغه له تا سره د سبا ورځې د کوچ په اړه سلا مشوره وکړي. د هغې په دې خبره خواص خان د خپله ځایه پورته شو او ګنګا ته یې وویل چې ته همدلته اوسه . زه شیرشاه سوری سره د خبرو کولو وروسته بیرته همدلته راځم ، د ماښام ډوډۍ به مونږ دواړه همدلته په خیمه کې یو ځای وخورو . ګنګا د خواص خان د دې وړاندیز سره اتفاق وکړ او بیا خواص خان د شیرشاه سوری د خیمې په لور رهي شو.

د لږ څه ځنډه وروسته خواص خان بیرته راستون شو او ګنګا ته یې وویل چې ګوره ګنګا ! سبا به دا متحده لښکر د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور حرکت کوي ، شیرشاه سوری به یو ځل بیا هلته په ګوډ کې د خپل تخت د کیناستو جشن لمانځي ، د هغه په اند چې تیر ځل د ګوډ د لاسه د وتلو وروسته به د هغه ځای د خلکو په فکرونو کې بدلون راغلې وي، نو په دې خاطر د بیا ولکې نه وروسته هلته یو ځل بیا د تخت د کیناستو مراسم باید و نمانځل شی ،ما هم د هغه د دې وړاندیز سره موافقه کړې ده ، اوس به لښکر سبا سهار وختې له دې ځایه کوچ کوي ،د دې خبرې وروسته خواص خان بیرون را ووت ، او خپل ساتونکې ته یې د ډوډۍ د راوړلو حکم وکړ. لږه شیبه وروسته هغه ساتونکې ډوډۍ راوړه. دواړو یو ځای ډوډۍ وخوړه. بیا ګنګا د شپې تر ډیره ناوخته پورې د خواص خان تر څنګ ناسته وه او د خپل راتلونکې په اړه یې ورسره خبرې کولې ،بیا پورته شوه او د ښځو د تمځای په لور ورغله ،بله ورځ متحده لښکر هم د دې ځایه خپل پړاو ختم کړ او د بنګال د مرکزي ښار ګوډ په لور یې کوچ وکړ.

دبنګال مرکزي ښار ګوړ ته د رسيدو سمدستي وروسته شيرشاه سوری ددويم ځل له پاره د خپل تخت ناستې مراسم په پوره جوش او ولولې سره تر سره کړل. دشيرشاه سوري د لمړي ځل د تخت ناستې مراسم همدلته د ګوړ په ښار کې نژدې يو کال دمخه هغه وخت تر سره شوي و چې دهمايون توپونو يې تر شا ګولۍ ويشتلې. هغه د تخت ناستې مراسم په ډيره بيړه او عجلې سره تر سره شوي و ،په دې اساس يې د بنګال خلک د سياسي او ټولنيزو پايلو څخه بې برخې پاتـه شوي واو د شيرشاه سوري دتللو وروسته او دمغلو دراتلو سره سم يې همغه مغل خپل اصلي حکمرانان وګڼل.

په دې خاطر شيرشاه سوری ته ددې اړتيا احساسيدله چې دخپل تخت ناستې مراسم يوځل بيا په پوره شان و شوکت او دبدبې سره و نمانځي اوپه دې توګه دخپل نظام د حاکميت او مشروعيت له پاره په تبليغاتي توګه هم کار وکړي.

ويل کيږی چې د تخت ناستې د مراسمو د پيلولو دمخه ، دخپلو دغو مراسو د اجرا په خاطر د بنګال د مشورو ستورو پيژندونکو او نجوميانو څخه يو مشهور نجومي د ساعت سعد نه د مراسمو د پيليدو په اړه مشوره واخسته. دا چې شيرشاه سوری په نجوم باندې باور درلود او که نه ، خو هغه په دې پوهيده چې کله کله د يوه حکمران له پاره د خپلو خلکو د توهمپرستۍ او دهغوې دبې عقله کولو په خاطر دغسې يو کار اړين ګڼل کيږي. په هر صورت هغه وخت چې د تخت د کيناستو مراسم پيل شول ، شيرشاه سورې د پراخ زړه او فياضۍ څخه کار واخست.

د ګوړ په ښار کې نژدې اوه ورځې د تخت ناستې د جشن د مراسمو ډولونه او نغارې درزيدې. دهر افغان قبيلې څخه به د ځوانانو ډلې ډلې دشيرشاه دربار ته راتللې او دافغاني رسم ورواج په مطابق به يې نڅاوی اوخوشحالۍ کولې . شيرشاه سوري هم ډمانو او سندرغاړو ته د زړه داخلاصه تحفې او انعامونه ورکړل اودهغه درباريانو د نڅونکو په سرونو باندې د مشکو ، عنبرو ، زعفرانو او د ګلابو داوبو په شيندلو باندې ددې خوشحاليو مجلسونه نور هم خوشبويه کړې و. په دسترخوانو باندې به ډول ډول غذاګانې پرتې وې ، هر ډول هضم راوړنکې شربتونه هرې لورې ته ايښوول شوی و ، چې د شراب طهور (پاکوشرابو) په نامه يې يادول. نه يوائې دلته بلکه هر هغه کور ته چې د شيرشاه سوري د فتحې ليک ور رسيدلې و همدغه ډول جشونه نيول.

په بنګال کې دخپل حکومت د مستحکم کيدو نه وروسته شيرشاه سوری هلته ډيره موده پاته نه شو او نه يې هلته په بنګال کې د ضرورت نه زيات فوځ پريښود . خو د غربي بنګال په چټاکانګ اونورو بندرونو باندې يې خپله ولکه ډيره کلکه کړه ، تر څو د پرتګاليانو د حملو څخه يې خوندي وساتي. دهغه اصول دا و چې هغه به د ځاې حکومتونو له پاره دهمغه ځايو خپل خلک ټاکل ، او ځاې مسلمانانو او هندوانو ته به يې په خپل حکومت کې کار ورکاوه. تر څو د نيول شوو سيمو خلکو ته د خپل حکومت د بدلون په اړه معلومات ور په برخه وي.

شيرشاه سوری نه غوښتل هلته په بنګال کې اوږود پاته شی. هغه په دې انديښنه کې و چې هسې نه چې دهغه په غياب کې همايون يو ځل بيا خپل ځواکونه راټول او دهغه په کلاګانو او ولکه شوو سيمو باندې ديرغل کولو هڅه وکړي. نو په دې اساس هغه غوښتل ژر تر ژره دبنګاله را ووځي او دهمايون حرکات دخپلې څارنې لاندې و نيسي. دهمدې فکرونو په بنسټ شيرشاه سوری دخپل لښکر سره يو ځاې دبنګاله را ووت، خو د راوتلو تر مخه يې هلته په بنګال کې يو کس خضرخان دخپله اړخه د بنګال حکمران و ټاکه. ويل کيږي چې

دا خضرخان ترکې نژاد و او پلار او نيکونه يې ديوه وخته راهيسي هلته په بنګال کې ميشت شوي و. په دې اساس شيرشاه سوري دخضرخان د ټاکلو وروسته دخپل لښکر سره يو ځای دهغه ځایه کوچ وکړ.

تر اوسه پورې شيرشاه سوري په مکمله توګه د بنګال څخه نه و تللې چې خبر ورته ورسيد چې پرتګاليانو دهغه په ولکه شوو سيمو باندې ديرغل اودهغو سيمو د ولکه کولو له پاره پلان جوړ کړې دې. پرتګاليانو دمهارت د پاته شونو فوځيانو سره يو ځای، چې د خواص خان د حملې څخه اخوا ديخوا تښتيدلي و ، له ځانه سره را يو ځای کړي و او پخپله دمهارت يو سالار يې ددې متحده لښکر مشر ټاکلې و چې پالامو نوميده. پالامو د مهارت د پاته شونو اوپرتګاليانو څخه يو ستر لښکر جوړ کړ او د بنګال دمرکزي ښار ګوډ په لور يې حرکت پيل کړی و.

کله چې شيرشاه سوری ته دا خبر ورسيد نو هغه خپل کوچ هملته تم کړ، بيا يې خواص خان را وغوښت، هغه وخت چې خواص خان د شيرشاه سوری خيمې ته را ننوت ،نو ويې کتل چې هلته دشيرشاه سوري د کورنۍ دغړو نه علاوه ګنګا هم ناسته ده. شيرشاه سوری خواص خان له ځانه سره کيناوه، او ورته يې وويل چې:

خواص خانه زويه! ما غوښتل دلته زما د تخت ناستې د جشن د مراسمو په ترڅ کې ستا او دګنګا تر منځ دواده مراسم هم ادا کړم. ما په دې اړه دګنګا سره هم خبرې کړې وې او هغه مې په دې راضي کړې وه خو زما د کورنۍ غړي وايي چې دخواص خان د واده مراسم بايد ددې تخت ناستې د مراسمو څخه نور هم په ډيره خوشحالۍ او جوش سره و لمانځل شي. په دې خاطر هغوی ته د لږ څه وخت اړتيا وه، په دې خاطر ما دلته په بنګال کې ستا د واده مراسم و ځنډول. ګوره زويه! ددوی نه علاوه ګنګا هم دلته ناسته ده خو هغه وايي چې لمړۍ دې خواص خان د ګيتا سره واده وکړي دهغې وروسته دې له ما سره. وو ايه په دې اړه ستا آند څه ډول دې؟

دشيرشاه سوري دخبرو وروسته خواص خان خواږه ګنګا ته وکتل بيا يې په مړاوې شانته اواز وويل چې: دروند شيرشاه! دا خو دګنګا د سينې پراخوالې دې، د هغې اخلاقي لوړ مقام دې چې دخپله ځانه ګيتا ته زيات اهميت او درښښت ورکوي. د شهزادګۍ په بڼه چې هغې خپل ځان دومره بدل کړې دې، نو زما مهربانه! زه پوهيږم چې ګنګا په سهي معنا باندې ددې وړ ده چې زما د ژوند ملګرې وګرځي. او زه پوهيږم چې کله چې ګنګا زما د ژوند ملګرې وګرځي نو زما د ژوندانه ټول کمښتونه به پخپله له منځه ولاړ شي.

دخواص خان دخاموشه کيدو وروسته شيرشاه سوری يوځل بيا په خبر و پيل وکړ او ويې ويل چې: ګوره خواص خانه زويه! زما ټوله کورنۍ ستا او د ګيتا، او ترڅنګ يې دګنګا د واده دمراسمو په برابرولو کې شپه او ورځ کار کوي، هغوی ستا نه علاوه د ګنګا اوګيتا له پاره هم پريمانه کالي او نور ضروري شيان تيار کړي دي، زما دکورنۍ غړي په دې آند دی چې څرنګه چې ماتاته خپل زوی ويلي دي اودخپلې کورنۍ غړي مې ګرزولې يې نو په دې خاطر به له تا او ستا ددواړو ښځو سره د لوڼو او زامنو په څير سلوک کيږي. اوتاسو ته به ټول هغه څه تياريږي چې ما دخپلو زامنو او لوڼو له پاره دهغوی په ودنو کې تيارکړي و، ګوره خواص خانه! زه اراده لرم چې څه وخت چې دا ټول کارونه تکميل شي نو لمړۍ به ستا واده د ګيتا سره اوبيا د ګنګا سره وکړم. ګوره زويه دا خو يوه موضوع وه، اوس دبلې موضوع په لور راځم.

بله خبره داده چې تاته ډاګيزه ده چې دمهارت يو ملګرې چې پالامو نوميږي، دپرتګاليانو سره يوځای شوې او ډير ستر لښکر يې جوړ کړې دې او اوس دغه لښکر د ګوډ په لور را روان دې او غواړي په ګوډ باندې حمله وکړي، زويه! ما خپل لښکر په دوو برخو باندې

ويشلي دي ،يوه برخه به همستا تر قومندې لاندې وي، هغه به له تاسره يو ځاې وي ، او ته به دپالامو د مقابلې له پاره مخته ورځې. اوهغه به دګوډ په لور دپرمختګ څخه منه کوي. زه هيلمن يم چې ته به په ډيره اسانه توګه پالامو ته ماتې ورکړې. خو دلښکر بله برخه به زه له ځانه سره واخلم او د ګنګا ددرياب غاړې غاړې ته به مخته ولاړشم اودهمايون په حرکتونو اوخوزښتونو باندې څارنه کوم. او دا به ځانته ډاډګيزه کړم چې هغه اوس زما په اړه څه فکر کوي ، وو ايه چې په دې اړه ته څه ويل غواړې ؟

خواص خان تر لږه وخته پورې څه فکر کې ډوب و او بيا يې وويل چې: زما محترما شيرشاه ! دغه پريکړه چې تا کړې ډيره مناسبه او برابره پريکړه ده. زما په آند چې مونږ بايد همدا نن حرکت وکړو او ته هم دخپل نيمايي برخې لښکر سره يو ځاې د ګنګا د درياب په لور ولاړشه. زه به دخپل لښکر سره يو ځاې د ګوډ په لور ولاړشم اودپالامو د لارې د بندولو هڅه به وکړم. شيرشاه سوری ورته وويل چې په دې اړه ته دخضرخان څخه هم مرسته تر لاسه کولې شې. خو خواص خان ورته وويلې چې:

نه ، درونده شيرشاه ! زه دا سې کول نه غواړم. زه غوره ګڼم چې خضرخان دخپل لښکر سره يوځاې هملته په ګوډ کې و اوسيږي ،او زه به په يواځې ځان دخپل لښکر سره يو ځاې د پالامو مقابلې ته ور ودانګم، دا په دې خاطر چې که زه د پالامو سره و نښلم اوپالامو دخپل لښکر کومه برخه په ګوډ د حملې له پاره را وليږي نوپه هغه صورت کې به خضرخان دهغوي په مقابل کې موجود وي. خو که چيرې زه خضرخان دخپله ځانه سره يو ځاې د پالامو مقابلې ته يوسم نوبيا به د ګوډ څخه دفاع کول شوني نه وي. که چيرې دښمن په ګوډ باندې ولکه وکړي نوبيا به ماته ستونزې اومشکلات نور هم زيات شي، زه به مجبور يم چې هغوې کلا بند کړم اودا کلابندي کيدې شي چې مياشتې مياشتې دوام وکړي،نو په خاطر غواړم چې خضر خان هملته په ګوډ کې واوسيږي،او زه په يواځې ځان دپالامو کارورختم کړم .هغه او د هغه لښکر ته دا سې سزا ورکړم چې بيا د بنګال په لور د راتلو هڅه هم ونه شي کولاې.

کله چې خواص خان خبرې بندې کړې نو شيرشاه سوری ورته وويل چې: خواص خانه زويه ! زه ډير خوښ يم چې ستا اراده ډيره ځواکمنه او ډيره پښخه ده. البته په دې اړه زه له تاسره يوه بله خبره هم شريکوم. اوهغه دا چې دلته ستا د راتلو تر مخه ګنګا له ماسره خبرې کولې ،هغې ويل چې دا ځل هغه هم غواړي د خواص خان سره يو ځاې جنګ کې ګډون وکړي. خواص خان ورته په خندا کې وويل چې:

که چيرې هغه له ماسره دلته په لښکر کې ژوند کول غواړي ،نومحترم شيرشاه ! زه به يې په خوښۍ سره ومنم. اودا به دخپل ځان له پاره نيکبختي وګڼم ، خو زه نه غواړم چې په دې جنګ ګنګا له ماسره و اوسي ، ځکه ماته معلومه نه ده چې زه به دپالامو په خلاف کومو کومو ځايو کې مورچې اوسنګرونه نيسم اويا به دکومو سختو حالاتو سره مخ کيږم. په دې خاطر زه نه غواړم چې دپالامو سره د جنګ په وخت کې ګنګا هم له ماسره يو ځاې په ورانو ويجاړو او ګړنګونو کې د ستونزو اوتکليف وخت تير کړي ، درونده شيرشاه ، دپالامو سره د ټکر وروسته ، زه غواړم چې ډير ژر هلته د ګنګا د درياب په غاړه له تاسره يو ځاې شم. تر دې ځايه دخبروکولو وروسته خواص خان خاموشه شو بيا يې دګنګا په لور وکتل او هغې ته يې نيغ په نيغه وويل چې:

ګوره ګنګا ! زه هيلمن يم چې ته به زما ددې وړانديز مخالفت ونه کړې، ګوره ګنګا ! زه پوهيږم چې دهغې وخت حالاتو مونږ دواړه يوبل ته حواله کړي يو ،که څه هم په تيرو وختو کې زما اوستا ترمنځه د بيلتون ترخې لمحې تير شوې دي خو قدرت ته دا منظوره چې زه اوته بيرته سره يوځاې او ديوه ژوند ملګري شو. ګوره ګنګا ! ته زما په دې پريکړه باندې مه خفه کيږه. زه دا ټول هر څه ستا دا ارام او اسانتياو په خاطر کوم، ځکه چې دپالامو په مقابل کې ماته ډيرې منډې ترړې او ستونزمن حالات په مخ کې دي. ددې ترڅنګ زما په

لښکر کې بله کومه ښځه هم نه شته نو ځانته زوند به خوند درنه کړي او د ویرې احساس به کوې نو په دې اساس زه تاته وړاندیز کوم چې اوس زما سره په تللو باندې اصرار مه کوه. ګنګا ورته په ډیره نرمه او دمینې ډکه ژبه وویل چې:

زه ګنګا ددې جرءت نه لرم چې ستا وړاندیز ټال کړم ،که چیرې ته دا مناسبه ګڼې چې زما تګ له تا سره مناسب نه دې نو زه له تا سره د تللو له پاره اصرار نه کوم. او څنګه چې ته وایې همغسې به وکړم. ځکه چې ستا هره پریکړه ماته د حکم معنې لري. دګنګا دځواب په اوریدو سره خواص خان خوشحاله اوډاډمن شو ، ددې نه وروسته شیرشاه سوری او خواص خان دواړه دخیمې څخه را ووتل ، لښکریې په دوو برخو باندې وویشه ، خواص خان دخپلې برخې دلښکر سره دپالامو د ځپلو له پاره روان شو ،په داسې حال کې چې شیرشاه سورې دخپلې برخې دلښکر سره یو ځای د ګنګا ددریاب غاړې ته کوچ وکړ.

۵۰

دبله اړخه دهمایون حالات چې په چوسې کې دماتې خوړلو وروسته دیر خراب شوي وا و لښکریې خپل مورال له لاسه ورکړې و بیرته ښه کیدو ته را نژدې شوی و. همایون د څلو ینښت شپینې ناروغتیا څخه هم روغ رمټ راوتلې و او ترڅنګ یې اندیښمنو زړونو ته د امید او هیلو یوه روښنایي تر سترګو کیده. همایون د چوسې ماتې په غټ زړه او پوره حوصلې سره و زغمله ، دهغه ورونو چې دهغه په غیاب کې کوم ناوړه سلوک کړې و هغوې پرې اوس ډیر زیات پښیمانه وو ،همایون هم د زړه له کومې دخپلو ورونو دغه غلطې ور وبښله ، او بیرته دخپلې مینې په غیږ کې را ټول کړل ، خو د شیرشاه سوري په لاسو د چوسا په سیمه کې دمغلو ماتې دتیموری کورنۍ د یووالې جذبه پوره ګډه وډه کړې وه.

مغلو د افغانانو څخه د زړه له کومې کرکه کوله. هغوې په دې آند و چې ددې نه مخته هغوې افغانان په سلونو ځله د جنګ په میدان کې ماتې کړي او تیښتې ته یې اړ کړي دي. هغوې ته دا آند چې اوس به افغانان پر هغوې غالبیږي د منلو او زغم وړ نه و . پایلې یې دا شوې چې د سخت نه سخت باغي مغل هم د همایون څنګ ته راغې اودهغه سره یو ځای شو ، د مغلو ستر ستر سرداران چې ددې نه مخته د همایون سره په ټکر کې و هغوې هم خپلې بسپنې دهمایون په واک کې ورکړې اود خپلو وفاداریو په اړه یې ژمنه وکړه. په همدې وختو کې هلته په اګره کې دهمایون په شاوخوا کې یولک فوځ را ټول شوې و ، دد ې نه علاوه دهغوې سره یوه ډیره ستره او ځواکمنه توپخانه هم ملګرې وه چې قومندانې یې درومي خان زوې کوله.

په دې ورځو کې چې همایون د شیرشاه سوری پر خلاف په اګره کې خپل ځواکونه سره را ټولول او لښکرو جنګی تمرینات کول دهمایون په ژوند کې یوه بله غمناکه پیښه را منځته شوه، همایون ډیر شریف او منلې حکمران و ، نور مغروره او متکبر پادشاهان دهغه دخوې پر خلاف و ، خو هغه دهغو خلکو څخه نه و چې د نا ادنا خلکو دخدمتونو اعتراف کوي او د نورو خلکو غلطۍ او ګناهونه وربښې.

هغه لوبه چې د همایون په دربار کې پیل شوې وه ،هغه څه داسې بیا ن شوې ده چې: د چوسا په جنګ کې دماتې خوړلو نه وروسته ، هغه وخت چې همایون په ګنګا کې ډوبید و ته ورنژدې شوې و نو هغه وخت یو حبشي چې نظام نومیده دخپلو مشکونو په واسطه دهغه ځان او ژوند و ساته. هغه وخت چې نظام همایون د ګنګا څخه را وویست او ددریاب غاړې ته یې راوستنو هغه وخت همایون د نظام سره

ژمنه کړې وه ، چې څرنګه چې هغه ورته په اوبو کې د غرقیدو څخه نجات ورکړې دې ، نوپه دې خاطر به ورته درې ورځې پادشاهي ورکوي.

اوس چې همایون روغ رمټ شوې و ، او د ناروغتیا څخه خلاص شوې و ، نوپه دې خاطر یې غوښتل چې خپلې ژمنې ته عملی بڼه ورکړي ، هغه نظام هلته اګرې ته را وباله او په خپل موجودیت کې یې په تخت کیناوه او ټولو امیرانو ته یې د هغه د ادب کولو حکم وکړ . کله چې نظام شهنشاه شو نو تر درې ورځو پورې هغه چې څوک غوښتل مالا مال کړ او انعامونه یې ورکړل ، تر درې ورځو پورې د شاهي نظام ټوله واکمني د همغه سره وه ، د همایون وړور مرزا پهندال په دې وخت کې دلته موجود نه و . د هغه نه علاوه پاته ټول وزیران او رئیسان او سلاکاران هملته په اګره کې موجود وو . د هغوې هر یوه د نظام اطاعت او فرمانبرداری کوله.

په اګره کې له یوه اړخه د مغلو په دربار کې د خوشحالۍ جشنونه و خو د بله اړخه د سازشونو جالونه هم خپریدل . او دد ې کار له پاره د ا اخري ورځ وه ، ځکه چې نظام ته یې د پادشاهۍ په ورکولو سره خوشحالي ګانې کولې.

همایون د خپلې خوش مزاجۍ به اساس د خپلې کورنۍ ټول غړې خوشحالول خو د همایون خپل وړور کامران په خپله د همایون پر خلاف د سازشونو دغه جال خپراوه . همایون کامران ته د دهلي د تخت نه علاوه نور هر څه ورکړي و او په اخر کې د خپلې پیرزونیې له مخې هغه ته د جاګیر کاغذونه هم ورکړل خو د همایون دغې ټولو نیکیو او پیرزوینو د هغه زړه و نه نیو .

هغه په څرګنده توګه د همایون وفاداره و او ډیرې لافې به یې هم وهلې او ویل به یې چې هغه په یواځې ځان د شیرشاه سوری د وهلو له پاره بسنه کوي ، خو په حقیقت کې د هغې په ویناو کې هیڅ ریښتونولي نه لیدل کیده . په دې ورځو کې کامران مرزا په ناڅاپي توګه ناروغه شو او هغه ته دا شک پیدا شو چې د هغه مشر وړور همایون ورته زهر ورکړې دي . د همایون په څیر د نیک سیرت خاوند وړور په اړه دا سې شک پیدا کول پخپله د کامران مرزا ذلالت او جهالت باندې دلالت کاوه.

هغه وخت چې د اګرې په دربار کې دا ډول پیښې روانې وې نو په همدې ورځو کې همایون ته خبر راغې چې شیرشاه سوری د خپل لښکر سره د ګنګا د دریاب غربي څنډې ته را رسیدلی دې او د جنګ له پاره تیار دې . کله چې د شیرشاه سوری د مقابلې له پاره همایون د خپل هر وړور څخه د فوځ د را استولو غوښتنه وکړه نو کامران مرزا ورسره د هر ډول تعاون او کومک څخه ډډه وکړه .

په دې وختو کې همایون د کامران مرزا پورې ډیرې هیلې تړلې وې ، ځکه کامران د کابل حکمران و . په همدې وخت کې همایون کامران مرزا ته په برګه وویل چې خپل یوشمیر فوځونه او سرداران له ما سره کومک ته پریږدي ، خو کامران د هغه پر خلاف سلوک خپل کړ او تر اخري حده پورې یې هڅې وکړې چې خپل ټول خلک له ځانه سره بیرته یوسي . هغه په پوره ظالمانه توګه د همایون غوښتنه رد کړه او خپل ټول فوځ یې له ځانه سره واخست . په دې وخت کې چې همایون د هغه تعاون ته سخته اړتیا درلوده کامران په ډیره بې حیا یې سره د اګرې څخه کوچ وکړ او د لاهور په لور رهي شو .

د یو شمیر تاریخپوهانو وینا ده چې د لاهور په لور د کامران مرزا کوچ کول د ډیرې ناپوهۍ او غلطیو سره ملګري و ، د هغوې په آند چې کامران مرزا دا عمل د چغتایي دورپای ته رسیدل او د شیرشاه سوری د عروج له پاره بنسټ و ګرزید . یوشمیر په دې آند هم دی چې که چیرې کامران مرزا دا سې نا پوهه قدم نه وې پورته کړې نو شیرشاه سوری به هیڅکله هم د تخت او تاج خاوند شوې نه و . خو دا ټول د خیالاتو الوت دې ، حقیقت دا دې چې یو کامران نه و چې د شیرشاه سوری مخه یې نیولې وې ، بلکه که د هغه په څیر څو درجنه کامرانان

هم را پیدا شوي وې نو بیا به یې هم دشیرشاه سوری مخه نه وې نیولې او نه به یې هغه دخپلو مخو څخه را ګرځولې وې. که چیرې کامران د اګرې څخه لاهور ته نه وې تللې نو توپیر به یوائې همدومره و چې جنګ به لږ څه نور هم اوږود شوې و.

د اګرې څخه دلاهور په لور د کامران مرازکوچ او بیا دهغه ځایه کابل او قندهار ته دهغه ورتګ پخپله د مغلو له پاره ډیره ګټور وګرزیدل ،ځکه هغه وخت چې کامران مرزا د لاهور څخه کابل ته وخوزید نو په همغه ورځو کې دایران شهنشاه طهنماسب هم په حرکت راغې اوغوښتل یې په قندهار او کابل باندې ولکه وکړي نو که چیرې همداسې شوي وې نوبیا خو به دکامران مرزا حالت د دوبي دسپي په څیر ګرزیدل چې نه به چا په کور کې پرېښوده اونه به یې په بیدیا کې شپه تیریده. ددې خبر په اوریدو سره کامران مرزا په ډیره بیړه د لاهور څخه کابل ته ولاړ ، هلته یې خپل فوځونه منظم کړل اوبیا یې دقندهار په لور حرکت وکړ ،کله چې د ایران پادشاه ته خبر ورسید چې دهمایون ورور کامران لکه د توپان اوسیلۍ په څیر دکابل څخه د قندهار ددفاع له پاره را روان دې نو هغه د جنګ کولو څخه شاته شو، په دې توګه دکامران مرازلاهور ته اوبیا دهغه ځآیه کابل ته راتګ اوبیا د خپل فوځ سره دقندهار په لور کوچ کولو په اساس قندهار دایرانیانو د ولکې څخه په امن کې پاته شو.

دکابل او قندهار په لور دکامران مرزا د تللو وروسته همایون خپل زړه نه و تش کړې ، هغه تر ۱۵۴۰ کاله پورې خپل ځان تیار کړې و ، دډیرو ستر و سترو ستونزو سره سره بیاهم همایون دشیرشاه په مقابل کې دیر ستر فوځ برابر کړې و ، دهغه دتوپ خانې ځواک د شیرشاه سورې د توپخانې څخه څو برابره قوي و، هغه خپل تجربه لرونکې افسران را مخته کړل ، بیا همایون دخپل همدغې ستر ځواکمن لښکر سره یو ځای د تلوج په لور کوچ وکړ ، شیرشاه سوری هم په همدې سیمه کې پړاو کړې و .

داګرې څخه د کوچ کولو وروسته دهمایون لښکر ګنګا ته د ورسیدو له پاره تر ټولو نژدې لاره خپله کړې وه ، دغه لاره اوس د فرخ اباد او شمس اباد د سیمو څخه تیریږی اودبوجپور سیمې ته رسیږي. چې شیرشاه سورې د خپل لشکر سره همدلته پروت و.

شیرشاه سوری هم ډیر محتاط انسان و ، هغه هم دجنګ پیلامه کول نه غوښتل ، هغه په دې آند و چې تر هغو چې دهغه سالار خواص خان د بنګال څخه راستون نه شي نو د همایون سره باید ټکر ونه کړي. هغو غوښتل چې دهمایون په خوزښتونو باندې څارنه وکړي. خوکله چې همایون دخپل لشکر سره یو ځاي بوجپور ته را ورسید نوبیا شیرشاه سوری خپل شاته تګ بیغرتي و انګیرله نوپه دې خاطر د جنګ کولو له پاره تیار شو .

دبوجپور په سیمه کې دواړه لښکرې یو بل ته مخ په مخ و دریدې ، د شپاړسمې پیړۍ د غیږې دا ډاګ دګنګا د دریاب په غربي برخه کې پروت و ، خو اوس ددریاب د بهید و دبهیر دبدلیدو په اساس شرقي غاړې ته راغلې دې. په هغه وخت کې به ددې ګودر څخه ډیرې قافلې تیریدې ،دا ځاې د اوسني فرخ اباد څخه اته میله لرې جنوب شرق او د قنوج دښاره دیرش میله لرې شمال غرب کې پروت دې.

شیرشاه سوری د پخوا څخه خپل فوځ د ګنګا ددې غاړې څخه لرې کړې و ، دهغه پلان دا و چې هغه به د قنوج په سیمه کې تر هغو همایون ددریاب څخه تیرید و ته نه پریږدي ترڅو چې په ستراتیژیکې توګه حرب دده په ګټه نه وي تمام شوي. هغه ددې مقصد له پاره په دریاب کې شته ټولې کشتۍ و نیولې او ټولې یې د ګنګا په شرقي برخه کې سره را ټولې کړې ، دبله اړخه هلته په ګنګا کې به دشیرشاه سوری د کشتیو بیړۍ په پرلپسې توګه تلې راتلې او په غربې څنډ و کې پرتو افغان فوځونو سره به یې اړیکې جوړول. همدې بیړۍ د بهوجپور څخه تر هانګر بورې د ټولو ګودرونو څارنه کوله.

اوس نو حالات داسې شوې و چې د دریاب په یوې غاړه باندې همایون د خپلو لښکرو سره پړاو کړې و ،په داسې حال کې چې د دریاب په بله غاړه باندې شیرشاه سوری په همدې ګودر د خپلو لښکرو سره پړاو کړې و. همایون د شیرشاه سوری د ځواک د معلومولو له پاره د خپل لښکر یوه برخه د شپینی عملیاتو له پاره هلته ور ولیږله. د همایون د عسکرو دغې ډلې د شپې له اړخه د ګنګا دریاب په پورتنۍ برخه کې تر پښو لاندې کړاو بیا یې د شپې په تیاره کې د شیرشاه سوری په لښکر باندې عملیات وکړل. خو شیرشاه سوری هم بیدار و ، هغه دا عملیات په شا وتمبول او د همایون دغه ډله چې د شیرشاه سوری د ځواک د معلومولو له پاره راغلې وه په تیښته و تښتیدل.

د بهوجپور په سیمه کې د شیرشاه سوری په لاس د همایون د دې چریکې ډلې د ناکامۍ نه وروسته ، همایون خپل جنګي پلان بدل کړ ، اوس نو د هغه په لښکرو کې د شیرشاه سوري څخه ویره او د هشت را پیدا شوې و ، په دې خاطر د هغه لښکر کرار کرار د دریاب د غاړې څخه په تللو پیل وکړ. هغوې اراده درلوده چې منزل په منزل تر قنوج پورې ځانونه ورسوي.

د قنوج په لور د تللو په وخت کې د دریاب په غاړه همایون ته د شیرشاه سوری څو کیشتۍ تر سترګو شوې ، همایون په هغو باندې د ډزو کولو حکم وکړ ، د دې ډزو په پایلو کې د شیرشاه سوری یوه ډیره ستره کیشتۍ په اوبو کې غرقه شوه . او په دې توګه همایون د خپلو لښکرو سره یو ځای د دریاب په غاړه غاړه تر قنوج پورې ورسید.

د بله اړخه شیرشاه سوری هم د مغلو د لښکرو سره یوځای د دریاب په بله غاړه باندې په کرار کرار روان و . قنوج ته د رسیدو سره سم د دواړو خواو لښکرې یو د بل په مقابل کې سره و دریدې. د همایون د لښکر تر مخه چې د ګنګا د دریاب کومه برخه وه نو د هغې شاته د قنوج ښار ګوتې پروت و. د همدې ځآیه همایون ته د خوراک څښاک او جنګ وسایل رارسیدل. د قنوج ښار چې څه موده د ګنګا په غاړه اباد شوې و اوس د دریاب څخه پنځه میله لرې په غربې برخه کې پاته و .

په داسې حال کې چې د دریاب په هغه بله غاړه د شیرشاه سوری لښکرو پړاو کړې و ، دا سیمه د بلګران سره نږدې پرته وه او شیرشاه سوری غوښتل د بلګران سیمه د خپل ځواک او قوت مرکز وګرځوي. په دغه سیمه کې چې شیرشاه سوری پړاو کړې و د جونپور څخه تر شمال شرق پورې شپږ میله واټن لري او د قنوج څخه یې هم واټن همدومره ویل کیږي.

همایون د خپل لښکر سره یو ځای د ګنګا په غربي سیمه کې پړاو کړې و په داسې حال کې چې شیرشاه سوري د همدې ګنګا په شرقي برخه کې پروت و. په دې توګه د دواړو لښکرو په خپل منځ کې دریاب پوله ټاکلې وه او ارام پراته و . نه همایون او نه شیرشاه ، یو هم د دریاب څخه تیریدو ته تیار نه و. او تر څنګ یې هیڅ اړخ نه غوښتل چې د جنګ په وخت کې یې دریاب شاته وي. په دې خاطر دواړه د دې منتظر وو چې کوم یو به لمړی د دریاب څخه د راتیریدو هڅې کوي.

د میاشتو میاشتو انتظار نه وروسته همایون د دریاب څخه د راتیریدو هڅې پیل کړې هغه غوښتل چې د جنګ پیلامه پخپله وکړي ترڅو څه پایلې تر لاسه کړي خو د بله اړخه به شیرشاه سوری د دریاب څخه د همایون د فوځونو د راتیریدو هره هڅه شنډوله.

په حقیقت کې شیرشاه سوري نه غوښتل د همایون سره په دې وخت کې لاس و پنجه شي ، هغه ته د خواص خان له اړخه د کوم خبر د راتلو او پخپله د خواص خان د راتګ هیله وه . هغه غوښتل چې خواص خان د خپل لښکر سره یو ځای دلته را ورسیږي نو بیا به د همایون پر خلاف پریکنده جنګ ته ملا تړي. په همدې خاطر دواړو لښکرو د ګنګا د دریاب په دواړو غاړو باندې پړاو کړې و او میاشتې میاشتې

هلته پراته و. همایون به چې کله هم د دریاب څخه د تیرید و هڅه کوله نو شیرشاه سوری به د هغه وړاندی تګ شنډاوه ،تر څو خواص خان ورسره را یو ځای شي.

۵۱

دشیرشاه سوری څخه د جدا کیدو وروسته لمړی خواص خان د ګوړ ښار ته ولاړ، هلته د ګوړ په ښار کې یې د هغه ځای د حاکم حضرخان سره خبرې وکړې او هغه ته یې دا ډاګیزه کړه چې دښمن پرې د حملې پلان لري ، نو په دې خاطر دې دخپل لښکر سره یو ځای تیار و اوسي ، بیا یې خپله برخه لښکر له ځانه سره واخست او د جنوب په لور ولاړ. په هغه لاره چې پالامو د مهارت او پربتګالیانو مشترک لښکر له ځانه سره را خیستې و او د ګوړ په لور را روان و نو خواص خان ورته دشپې په تیارو کې هملته په لاره کې کمین و نیوه تر څو په پالامو باندې ناڅآپي یرغل وکړي او هغه دخپل لشکر سره د نابودۍ کندې ته وسپاری. خواص خان په دې خاطر د دې پلان څخه کار واخست چې د خواص خان مخبرانو هغه ته خبر ورکړې و چې خونړې او ظالم پالامو د خپلو لښکرو سره یو ځای د ګوړ د ښار په لور را روان دې ، اودهغه د لشکرو شمیره د خواص خا ن د لشکر څخه نزدې پنځه هومره زیاده ده . نو په دې اساس خواص خان ددښمن دلشکرو د شمیرې د په نظر کې نیولو په اساس هملته د ګوړ په لور په تلونکې لاره باندې کیناست ، هغه غوښتل په پالامو باندې شبخون وکړي او په دې توګه خپله غلبه او فتحه حتمې وګرځوي.

دبله اړخه د پالامو مخبرانو هم هغه ته خبر ورکړې و چې شیرشاه سوری د ګنګا په لور تللې دې او دبنګال د ساتنې له پاره یې خواص خان دخپل نیمایی لښکر سره یو ځای پرې ایښې دې. خو خواص خان د پالامو مخبرانو ته د دې موقع ورنه کړه چې پالامو ته دهغه په لاره کې دخواص خان دکمین د نیولو په اړه خبر ورکړي ، او ددې نه یې خبر کړې چې خواص خان دخپل لشکر سره یو ځای د ګوړ په لاره کې ورته ناست دې. هغه دکمین نیولو د مخه تر څو میلو واټن پورې خپل نظامې مخبران خپاره کړې و او هغوې په خپل نوبت سره دپالامو د ټولو مخبرانو د له منځه وړلو کار تر سره کړې و. په دې اساس پالامو ته دخواص خان کمین د کیناستو په اړه کوم معلومات تر لاسه شوې نه و.

دشپې په تیارو کې ، هغه وخت چې پالامو په ډیره بې احتیاطۍ سره دخپل لښکر تر څنګ د ګوړ په لور په لاره رهي و ، نو د شپې د تیارو نه په ګټې اخستو سره پرې خواص خان توپانې سیلیو او د اور دبڅرکو په څیر حمله وکړه . پالامو دخواص خان له لورې دداسې ناڅاپي حملې اویرغل انتظار نه درلود . هغه خو په دې آند و چې شیرشاه سوری د ګنګا د ګودر په لور ورغلې دې اوخواص خان دخپلې برخې دلښکر سره یو ځای دګوړ په ښار کې دهغه دحملې انتظار باسي ،نو په دې اساس پالامو دا فکر هم نه کاوه چې دا حمله دې خواص خان په خپله کړې وي.

دپالامو په لښکر باندې په بې خبرۍ کې خواص خان ددې ناڅاپې حملې څخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، هغه په هغه ځواک ، هغه قوت ، هغه میړانې او هغه جرءت سره د پالامو په لښکر باندې حمله وکړه چې دپالامو لشکر یې په خپل منځ کې سره پرې کړ اودهغوې دمنځ او اړخونو څخه په کې تیر را تیر شو . اوپه دې ترتیب یې دپالامو د لښکرو زرګونه کسان د تیغه تیر کړل .

دپالامو د لښکرو په منځ کې د ورګډیدو او دهغوې دمنځنیو لیکو دماتولو وروسته خواص خان ، دهغه د لښکرو په شاتنۍ برخې باندې یرغل وروست. په دې یرغل کې هم خواص خان هغه میړانه وښووله چې د پالامو د لښکر وروستنۍ لیکې یې د فنا سره مخ کړې.

هغه وخت چې پالامو د خپل لښکر د مخکښيو ليکو څخه شاتنيو ليکو ته راته ، تر هغه وخته پورې خواص خان د هغه شاتنۍ ليکې په پوره ځواک سره ځپلې وې.

پالامو د خپل لښکر د دې حالت په کتلو سره ډېر وارخطا شو خو سمدستي يې هڅه وکړه خپل ځان را سنبال کړي ، هغه بې له ځنډه د لښکر پاتې برخه را واخسته او د خواص خان پر خلاف يې خپله وينه تويونکې حمله پيل کړه. خو تر دې وخته پورې خواص خان پالامو ته پوره زيان وررسولې و ، د پالامو لښکرو ته د همدې زيان په واسطه د خواص خان لشکرې په ډېرې قوې حوصلې سره مخکې تللې ، په دې اساس کله چې پالامو په خواص خان باندې ځوابي يرغل وکړ نو د خواص خان په لښکرو يې کوم خاص اغيز و نه کړ. په همدې وخت کې دواړو لښکرو د بنګال په دې دښتو کې يو د بل پر خلاف خپلو وينه تويونکو حملو او جنګ ته دوام ورکړ. د شپې په همدې تيارو کې د بنګال زمکې د مړو او وينو د بهير نمونې وګرزيدې

د شپې په تيارو کې د پيل شوې د غه جنګ په پايلو کې خواص خان پالامو ته ډېره بده ماتې ورکړه ،او د هغه لښکر يې په عامه توګه د تيغه تير کړ. د سهار د لمر د راختلو تر مخه خواص خان د پالامو د ټول لښکر څخه بيغمه شوې و ، پالامو هم په دې جنګ کې له منځه تللې و اود هغه د فوځ په ټولو شيانو او وسايلو باندې د خواص خان لشکرو ولکه کړې وه ، بيا خواص خان د خپلو ټولو شتو سره يو ځاې ، د جنګ ټول لاسته راغلي آسونه او د سپرلۍ نور حيوانات له ځانه سره بار کړل او د ګنګا د درياب هغه لورې ته يې د خبل فوځ سره يو ځاې کوچ وکړ. او هغه ځاې ته ولاړ چيرې چې ورته شيرشاه سوری انتظار کاوه

۵۲

کله چې شيرشاه سوری ته خبر ورسيد چې د هغه ستر سالار خواص خان د خپلې برخې د لښکر سره يو ځاې د هغه پړاو ته رانژدې شوې دې ،نو هغه سمدستي همايون ته خپل قاصد ور واستوه ، هغه قاصد د همايون سره د درياب په هغه غاړه يو ځاې شو او همايون ته يې د شيرشاه سور ي دا پيغام ور ورساوه چې : اوس نو ستا خوښې پورې اړه لرې چې ايا ته د درياب دې غاړې ته راپوريوځې او که زه د درياب هغه غاړې ته در پوريوزم او له تا سره و جنګيږم او که ستا د فوځ د راتلو له پاره ګودر پريږدم تر څو ستا لښکر د جنګ له پاره دې لورې ته را واوړي. همايون بيرته د همدې قاصد په خوله شيرشاه سوری ته ځواب را وليږه چې شيرشاه سوری بايد د درياب څخه د تيريدو په خاطر ګودرونه خالي کړي تر څو زه د خپل لښکر سره يو ځاې د درياب څخه تير او د جنګ نغاره هملته و ټنګوم. شيرشاه سوري د همايون د دې وړانديز سره موافقه وکړه او خپل لښکر يې د ګنګا د درياب د غاړې څخه د رې څلور ميله واټن لرې تر بلګران پورې نژدې ور ورساوه او هملته يې پړاو وکړ.

بلګران ته په وررسيدو سره شيرشاه د خپل لښکر د دفاع له پاره خندقونه وويستل او هغه يې همله کلابند کړ ، د دې خندقونو شاته يې خپله توپخانه نصب کړه او په هغې يې تجربه لرونکې ماهرين و ټاکل او ورته يې حکم وکړ چې د جنګ په وخت کې ملاتړلې ولاړ وي.

هغه وخت چې شيرشاه سوری د درياب ګودر پريښود او شاته تر بلګرامه پورې ولاړ نو بيا د همايون د حکم له مخې د درياب څخه د تيريدو له پاره يو پول جوړ کړل شو او همايون پرې د خپلو لښکرو سره يو را تيرشو . د درياب څخه د راتيريدو وروسته چې همايون د خپل لښکر سره يو ځاې په کومه سيمه کې پړاو کړې و ، د هغه ځاې ښې اړخ ته يوه ناله وه. دا ناله به د برسات په موسم کې د اوبو ډکيده او اوبه به يې د ګنګا په درياب کې ور پريوتې. همايون هم د پړاو د ځاې څخه د شيرشاه سوری په څير يو ستر خندق وويست ،

توپونه يې دهغې شاته نصب کړل او نوې مورچې يې جوړې کړې. همايون د شيرشاه سوری په مقابله کې د جنګ له پاره همغه طريقه خپله کړه چې څه موده مخته دپانې پت په ميدان کې بابر د ابراهيم لودهي په مقابل کې استعمال کړې وه.

دګنګا د درياب څخه د تيريد و وروسته ، پر هغه ځاې چې همايون د خپل لښکر سره يو ځاې پړاو کړې هغه يو پاک ډاګ او پراخه ميدان و. هلته به په بارانو کې اوبه راتللې. دې ځاې د بلګران نه نژدې درې ميله واټن درلود. ځرنګه چې همايون د اپريل په مياشت کې دګنګا ددرياب څخه تير شوې و او همدلته يې پړاو کړې و تر څو دشيرشاه سوری سره و جنګيږي.هغه په دې ډاډمن و چې د بارانونو موسم لرې دې او په ګنګا کې هم د کلني سيلاب د راتلو شونتياوې کمې دې.

نژدې يوه مياشته شيرشاه او همايون يو بل ته مخامخ پراته و. هيڅ لورې د جنګ د پيلامې له پاره لمړيتوب نه کاوه. تر دې وخته خواص خان هم دشيرشاه سوري سره را يوځاې شوې و ، اوس نو شيرشاه سوري هم ډاډمن شوې و ځکه چې دهغه متحده لښکر د جنګ کولو له پاره هره ګړۍ تيار ولاړ و.

د بارانونو موسم لا تر اوسه پورې ډير لرې و .خو داسې ځرګنديده چې د همايون ستورې په ځرخيدو وې ، ځکه د ۱۵۴۰ زکال د مئ په مياشت کې دبادونو ، ګرميو او توپانو له کبله دوخته مخته بارانونه پيل شول. او دګنګا په درياب کې دسيلاب د راتلو په اساس د مغلو دلښکرو پړاو د اوبو لاندې راغې. په دې خاطر همايون خپل پړاو د مخکنې ځاې څخه پورته کړ او لږ څه پورته ځاې ته يې يوړ.

د پړاو ددې انتقال نه وروسته همايون د شيرشاه سوری سره د ټکر کولو له پاره هوډ وکړ. ددې هوډ سره سم يې په خپلو لښکرو کې د جنګ نغاره و ټنګوله ، دشيرشاه سوری لښکر هم ددې نغارې په مقابل کې خپل ډول وواهه. په دې توګه دواړه لښکرې د جنګ له پاره په ليکو کې تيارې شوې.

همايون خپل لښکر په پنځو برخو وويشه ، د لښکر منځنۍ برخه يې د خپلې قومندې لاندې پريښوده ، ښې اړخ له پاره يې خپل يو باوری سالار و ټاکه او د چپ اړخ له پاره يې هم خپل ورور مرزا عسکري قومندان و ټاکه ، دلښکرو په لمړنۍ ډله باندې يې خپل بل ورور مرزا بهنډال قومندان و ټاکه ، او دلښکرو پنځمه برخه يې دخپل کاکا زوې ناصر مرزا تر قومندې لاندې ورکړه. ددې پنځمې برخې عسکرو ته يې دا دنده هم ور وسپارله چې هغوې به دلښکرو د شا له اړخه دوه کارونه تر سره کوي ، لمړۍ دا چې هغوې به دلښکرو د پړاو ساتنه کوي اودويم دا چې د شا له اړخه به څارنه کوي چې دښمن پرې د شا له اړخه حمله ونه کړي او په دې ترتيب لښکر ته زيان و نه رسيږي.

دبله اړخه شيرشاه سوری خپل لشکر د پنځو په ځاې په څلورو برخو وويشه. منځنۍ برخه شيرشاه سوري دخپله ځانه سر و ساتله تر څنګ يې هيبت خان هم له ځانه سره ملګرې کړ. دښې اړخ قومنده يې جلال الدين جالو ته ورکړه اودهغه سره يې يوشمير نور سرداران او سالاران دمعاونينو په توګه و ټاکل. دچپ اړخ قومنده يې دخپل مشر زوې عادل خان ته ورکړه او برهم جيت او څو نور سالاران يې ورسره معاونين وټاکل ، خو دلښکرو لمړنۍ ډله يې دخواص خان دقومندې لاندې ورکړه ، په دې ډله کې د شيرشاه سوری د جنګ د ډګر ډيرغښتلې او تکړه زړه ور عسکر او سالاران ورګډ شوې و.

همايون د جنګ پيلامه وکړه. دهغه ورور مرزا بهنډال لمړنې کس و چې جنګ يې پيل کړ. هغه دهمايون دلښکرو دلمړنۍ مخکښې ډلې قومندان و ، مرزا بهنډال يو اوږود چکر و خوړ او بيا يې د شيرشاه سوری د فوځ په چپ اړخ باندې ګذار وکړ، دشيرشاه سوری د فوځ

ددې برخې قومنده د جلال الدين جالو په لاسو کې وه . د مرزا بهندال د حملې نه وروسته دهغه ورور مرزا عسکری هم په فعاليت پيل وکړ ، هغه هم د جلال خان جالو په لښکرو ور پريوت. دواړو مرزا عسکری او مرزا بهندال دا انګيرله چې که چيرې دواړه په يوه وارد شيرشاه سوري د عسکرو په دې برخه چې د جلال خان جالو تر قومندې لاندې دې حمله وکړي او هغوې له منځه يوسي نو سوبه به يې ډاډمنه شي.

خودا دمرزا عسکري او مرزا بهندال بې عقلي ثابته شوه ، ځکه هغه وخت چې مرزا عسکری او مرزا بهندال د جلال الدين جالو د قومندې لاندې عسکرو باندې ور پريوتل نو په همدې وخت کې خواص خان هم د يوه توپانې حرکت په اساس د همايون د فوځ په اخري برخې باندې يرغل ور وست او د مغلو د لښکرو په اخري برخه چې قومندانې يې د همايون د کاکا زوې ناصر خان مرزا کوله تر خپل خونړي او ناڅاپي بريد لاندې راوست. خواص خان په ډيره کمه موده کې د ناصر مرزا برخه لښکر وځپاوه ، دهغه لښکر يې دتيغه تير کړ او پخپله ناصر مرزا و تښتيد اودهمايون په زړه کې ورننوت. د ناصر مرزا د لښکرو د تباهۍ وروسته خواص خان د مغلو دلښکر ښې لورې ته چې د مرزا عسکرې د قومندې لاندې يې حملې کولې ورغې ، خو لمړی يې د مرزا بهندال دلمړنيو جنګيدونکو ډلو تر شا حمله وکړه ، دهغه دا حمله دومره سخته او خونړۍ وه چې دهمد ې حملې له مخې دشيرشاه سوری دغه ستر قومند ان خپل ځانته د فتحې ټولې دروازې پرانستلې.

مرزا بهندال د جنګ په پيلامه کې ډيره ستره غلطی کړې وه ، هغه ته په کار و چې دخپلو لمړنيو مخکښو جنګي کسانو سره يې دخواص خان حرکات تر څارنې لاندې نيولې وې،هغه يې دخپل ځان سره مشغول کړې وې او پرې ايښې يې واې چې د لشکر و نورې ډلې يو دبل سره ټکر وکړي اودهر ځوک دخپل برخه ليک څخه په ښه توګه خبر شي.

خو داسې و نه شول ، هغه وخت چې مرزا بهندال چکر وخوړ او بيا يې د جلال الدين جالو په لشکرو باندې را کيښودل نو مرزا عسکري هم دهغه سره ملګرې شوې و او دشيرشاه سوری دميمنې اړخ په رېښتنې توګه ددې دواړو دمقابلې کولو توان نه درلود او وروسته تللو ته اړ شوې و ، خو د مرزا بهندال ددې غلطيو څخه خواص خان ډيره ګټه پورته کړه اودهمايون په ډيرې کمزورې برخې باندې يې حمله وکړه او دا کمزورې برخه د لښکرو شاتنۍ برخه وه چې قومنده يې دمرزا ناصر په لاسو کې وه ،خواص خان دمغلو دلښکرو دا برخه دسترګو په رپ کې له منځه يوړه.

د مغلو دلښکرو د شاتنۍ برخې د له منځه وړلو وروسته کله چې خواص خان د مغلو دلښکر په لمړنۍ مخکښې برخې او دهغوې په ميسره باندې يرغل وروست نو دهمايون د لښکر زړه هم دهغې ددې ناڅاپي حملو څخه اغيز من شوې و ،ددې حتمي پايلې داشوې چې ددې برخې لښکر هم د خواص خان حملو د هيبت څخه د تيښتې لارې خپلې کړې او د پناه په خاطر يې دخپل لشکر منځنۍ برخې ته ځانونه ور رسول.ددې برخې قومنده پخپله دهمايون په لاسو کې وه. په دې توګه د همايون دلښکر هغه برخه چې په منځ کې پرته وه هغه ددې را تښتيدلو عناصرو دبيروبار په اساس نه مخته تللې شوه او نه يې چپ او ښې لورې ته قدم اخستلې شو ، اونه د هغوې له وجې توپخانې خپل کار پيلولې شو ،که څه هم دهغوې په مقابل کې دښمن پروت و خو هغوې د خپلو راتښتيدلو دهجوم په واسطه مات رامات شوي و.

۵۱

دشیرشاه سوري ځخه د جدا کیدو وروسته لمړی خواص خان د ګوډ ښار ته ولاړ، هلته د ګوډ په ښار کې یې د هغه ځاې دحاکم حضرخان سره خبرې وکړی او هغه ته یې دا ډاګیزه کړه چې دښمن پرې دحملې پلان لري ، نو په دې خاطر دې دخپل لښکر سره یو ځاې تیار و اوسي ، بیا یې خپله برخه لښکر له ځانه سره واخست او د جنوب په لور ولاړ. په هغه لاره چې پالامو د مهارت او پربتګالیانو مشترک لښکر له ځانه سره را خیستې و او د ګوډ په لور را روان و نو خواص خان ورته دشپې په تیاروکې همله په لاره کې کمین و نیوه تر څو په پالامو باندې ناڅاپی یرغل وکړي او هغه دخپل لشکر سره د نابودی کندې ته وسپاری. خواص خان په دې خاطر د دې پلان څخه کار واخست چې د خواص خان مخبرانو هغه ته خبر ورکړې و چې خونړې او ظالم پالامو د خپلو لښکرو سره یو ځاې د ګوډ د ښار په لور را روان دې ، اودهغه د لشکرو شمیره د خواص خا ن د لشکر څخه نزدې پنځه هومره زیاده ده . نو په دې اساس خواص خان ددښمن دلشکرو د شمیرې د په نظر کې نیولو په اساس هملته د ګوډ په لور په تلونکې لاره باندې کیناست، هغه غوښتل په پالامو باندې شبخون وکړي او په دې توګه خپله غلبه او فتحه حتمې وګرځوي.

دبله اړخه د پالامو مخبرانو هم هغه ته خبر ورکړې و چې شیرشاه سوری د ګنګا په لورتللې دې او دبنګال د ساتنې له پاره یې خواص خان دخپل نیمایی لښکر سره یو ځاې پری ایښې دې. خو خواص خان د پالامو مخبرانو ته ددې موقع ورنه کړه چې پالامو ته دهغه په لاره کې دخواص خان دکمین د نیولو په اړه خبر ورکړي ، او ددې نه یې خبر کړي چې خواص خان دخپل لشکر سره یو ځاې د ګوډ په لاره کې ورته ناست دې. هغه دکمین نیولو دمخه تر څو میلو واټن پورې خپل نظامې مخبران خپاره کړي و او هغوې په خپل نوبت سره دپالامو د ټولو مخبرانو د له منځه وړلو کار تر سره کړې و. په دې اساس پالامو ته دخواص خان کمین دکیناستو په اړه کوم معلومات تر لاسه شوې نه و.

دشپې په تیارو کې ، هغه وخت چې پالامو په ډیره بې احتیاطی سره دخپل لښکر تر څنګ د ګوډ په لور په لاره رهي و ، نو د شپې د تیارو نه په ګټې اخستو سره پرې خواص خان توپانې سیلیو او د اور دبڅرکو په څیر حمله وکړه . پالامودخواص خان له لورې دداسې ناڅاپې حملې اویرغل انتظار نه درلود . هغه خو په دې آند و چې شیرشاه سوری د ګنګا د ګودر په لور ورغلې دې اوخواص خان دخپلې برخې دلښکر سره یو ځاې دګوډ په شار کې دهغه دحملې انتظار باسي ،نو په دې اساس پالامو دا فکر هم نه کاوه چې دا حمله دې خواص خان په خپله کړي وي.

دپالامو په لښکر باندې په بې خبری کې خواص خان ددې ناڅاپې حملې څخه پوره پوره ګټه پورته کړه ، هغه په هغه ځواک ، هغه قوت ، هغه میړانې او هغه جرءت سره د پالامو په لښکر باندې حمله وکړه چې دپالامو لشکر یې په خپل منځ کې سره پرې کړ اودهغوې منځ او اړخونو څخه په کې تیر را تیر شو . اوپه دې ترتیب یې دپالامو د لښکرو زرګونه کسان د تیغه تیر کړل.

دپالامو د لښکرو په منځ کې د ورګډیدو او دهغوې دمنځنیو لیکو دماتولو وروسته خواص خان ، دهغه د لښکرو په شاتنی برخې باندې یرغل وروست. په دې یرغل کې هم خواص خان هغه میړانه وښووله چې د پالامو د لښکر وروستنی لیکی یې د فنا سره مخ کړې. هغه وخت چې پالامو د خپل لښکر د مخکنیو لیکو څخه شاتنیو لیکو ته راته ، تر هغه وخته پورې خواص خان دهغه شاتنی لیکې په پوره ځواک سره ځپلې وې.

پالامو دخپل لښکر ددې حالت په کتلو سره ډېر وارخطا شو خو سمدستې يې هڅه وکړه خپل ځان را سنبال کړي ، هغه بې له ځنډه د لښکر پاتې برخه را واخسته او دخواص خان پر خلاف يې خپله وينه تويونکې حمله پيل کړه. خو تر دې وخته پورې خواص خان پالامو ته پوره زيان ور رسولی و ، دپالامو لښکرو ته دهمدې زيان په واسطه د خواص خان لشکرې په ډېرې قوې حوصلی سره مخکې تللې ، په دې اساس کله چې پالامو په خواص خان باندې ځوابي يرغل وکړ نو دخواص خان په لښکرو يې کوم خاص اغيز و نه کړ. په همدې وخت کې دواړو لښکرو دبنګال په دې دښتو کې يو دبل پر خلاف خپلو وينه تويونکو حملو او جنګ ته دوام ورکړ. دشپې په همدې تيارو کې د بنګال زمکې دمړو او وينو دبهير نمونې وګرزيدې

دشپې په تيارو کې د پيل شوې دغه جنګ په پايلو کې خواص خان پالامو ته ډېره بده ماتې ورکړه ،اودهغه لښکر يې په عامه توګه د تيغه تير کړ. دسهار د لمر د راختلو تر مخه خواص خان د پالامو د ټول لښکر څخه بيغمه شوې و ، پالامو هم په دې جنګ کې له منځه تللې و اودهغه د فوځ په ټولو شيانو او وسايلو باندې د خواص خان لشکرو ولکه کړې وه ، بيا خواص خان دخپلو ټولو شتو سره يو ځاي ، دجنګ ټول لاسته راغلی آسونه او دسپرلۍ نور حيوانات له ځانه سره بار کړل او د ګنګا ددرياب هغه لورې ته يې دخبل فوځ سره يو ځاي کوچ وکړ. او هغه ځاې ته ولاړ چيرې چې ورته شيرشاه سوری انتظار کاوه.

د غم او مصيبت په دغه ډک ساعت کې ، يعنې هغه وخت چې خواص خان دهمايون فوځ په ډېره بده ورځ اخته کړې و نو شيرشاه سوری هم دمغلو دلښکرو په ميسره باندې حمله وکړه، دمغلو ددې ځاي لورې قومندان مرزا عسکری و. د شيرشاه سوری دا چال ډېر پريکنده و ځليد ،ځکه د مغلو لښکر په ميسره کې د شيرشاه سوری تر مخ ټينګ نه شو اوهغوې هم د لښکرو زړه ته ور وتښتيدل. په دې توګه ،کله چې ددرې واړو خواو څخه د مغلو د لښکرو ماتې خوړلې د لښکر زړه ته را ټوليدل نو دهمايون دغه منځنې لښکر په خپله بې کاره وګرزيد. دهمايون په لښکرو کې دهمدې را تښتيدلو عناصرو په واسطه يوډول بې نظمې راپيدا شوه ، دبله اړخه خواص خان د ښخوا څخه د همايون د لشکر شاتنۍ برخه له منځه وړې وه اودهغې د له منځه وړلو وروسته خواص خان دهمايون د لښکر په زړه او ميسره دواړو باندې يرغل وروستې و، په همدې خاطر هغه خپله ټوله توجه د همايون دلښکر هغه مخکښې ډلې لورې ته را وګرځوله چې قومنده يې د مرزا بهنډال په لاس کې وه. شيرشاه سوري هم د همايون دلشکر منځنۍ برخه په دې خاطر د نظر و غورځوله چې د نورو ځايو څخه د ماتې خوړلو عسکرو د راتښتيدو په اساس دهغوې حرکت محدود شوې و ،شيرشاه سوري د همدې وخت نه په ګټې اخستو سره دميسرې په لور مخه کړه ، اوس خو حالات دا سې شوي و چې دهمايون دلښکر منځنۍ برخه د حرکت نه وتلې وه ، تر څنګ يې دخواص خان په حملې دهغوې شاتنۍ برخه هم دمرګ او تيښتې سره مخ شوي واو جلال الدين جالو اوشيرشاه سوري دواړو د ميسرې د لښکرو د له منځه وړلو له پاره خپلې توري کارولې. همدا راز د همايون دلشکرو ميمنه کې دشيرشاه سوري مشر زوې عادل خان په پوره ميړانه جنګيده او غوښتل يې چې دهمايون د لښکرو دميمنې لورې ته هم ماتې ورکړي.

د لړې شيبې د روند وينه تويونکې جنګ نه وروسته همايون ډېره بده ماتې وخوړه اودخپل لښکر سره يو ځاې و تښتيد ، دهمايون ټول لښکر دګنګا دهغه پول په لور و تښتيد چې همايون ددرياب څخه د تيريدو په خاطر څه موده مخکې جوړ کړې و . په دې وخت کې درياب د جنګ د ميدان څخه په پنځه ميله واټن کې پروت و. دماتې خوړلو وروسته دهمايون په لښکر کې منډې تړې پيل شوې وې. ددې پايلې دا شوې چې په پول باندې دخلکو د ډېرښت په واسطه ، پول په منځ کې دوه ځايه شو ، او په هغه باندې تيريدونکې ډېر خلک يا هملته تر پښنو لاندې شول او يا دګنګا په درياب کې ژوندي ډوب شول.

هغه وخت چې پول مات شو نو همايون هم دخپل فيل سره يو ځاې دپول د پاسه تيريده . په دې اساس همايون هم دخپل فيل سره يو ځاې په ګنګا کې ور ولويد ، خو په درياب کې د لويدلو وروسته فيل په مکمله توګه همايون خوندي و ساته او په لامبو يې دهغه ځايه بلې غاړې ته يوړ.

کله چې دهمايون فيل غاړې ته ورسيد نو دهمايون يوه سالار همايون ته آس را وړاندې کړ ، په دې وخت کې همايون لوڅ سر او لوڅې پښې و . هغه خلک چې د جنګ څخه را تښتيدلي و اودهغه خوا ته را رسيدلي و دهغوې سره يو ځاې د ليونې په څير د اګرې په لور روان شو . کله چې دهمايون قافله د اګرې او قنوج تر منځ د بهوګاو ته نژدې ور ورسيده ، نو دشاوخوا وسله و الوجټانو بد معاشو دهقانانو چې ډيره کې يې غله او داړه ماران و د همايون سره ډيره بده وضعه وکړه او هغه ته يې د ډوډۍ او خوراک د ورکولو څخه انکار وکړ. دد ې نه علاوه يې دهمايون هغه عسکر چې اخوا ديخوا را تښتيدلي و او همايون غوښتل هغوې بيرته له ځانه سره را يو ځاې کړي ، له منځه يوړل.

کله چې همايون ته خبر ورسيد چې د ې بدمعاشو جټانو دهغه د لښکرو په وژلو پيل کړې دې نو هغه خپل ورور مرزا بهنډال ، مرزا عسکرى او دکاکا زوې مرزا ناصر ته حکم وکړ چې دې ګستاخو او سرکشو جټانو ته سزا ورکړي. مرزا عسکرى نه غوښتل د همايون دا حکم و مني. پايلې يې داشوې چې دمرزا عسکري او مرزا ناصر تر منځ بحث ګرم شو او خبره تريخوالې ته ورسيده. ناصر مرزا عسکري د اس په قمچينه وواهه. مرزا عسکري ولاړ او همايون ته يې دخپل کاکا د زوې ناصر ميرزا څخه ګيله وکړه خو کله چې همايون دخپل کاکا د زوې څخه په دې اړه پوښتنه ګرويزنه و نه کړه نو بيا مرزا عسکري ناراضه شو اودخپل جاګير په لور سنبل او مراد اباد ته ولاړ.

د مرزا عسکري د تللو وروسته مرزا بهنډال او ناصر مرزا دواړه ددې جټانو دځپولو له پاره ولاړل. خو دا جټ غله او داړه ماران پوره وسلوال و او شميره يې هم کمه نه وه . په دې خاطر هغوې دهمايون ددې پاته تښتيدلى لشکر سره دجنګ له پاره تيار شول. ددواړو خواو تر منځ ښه جنګ وشو خو په اخر کې دهمايون لښکرو دې غلو جټانو ته ماتې ورکړه اوهغوې هم د تيښتې لار و نيوله. دجټانو عادت دا و چې تل به د مصيبت وهلو په مخ کې د وحشي حيواناتو په څير دريدل خو کله به چې دکوم ځواکمن سره مخ کيدل نو بيا به د امن شامتولې ګرزيدې.

د جټانو سره د جنګ او جدل وروسته همايون دخپل پاته عسکرو سره د بهوګاو څخه دغرب په لورې روان شو . او دريمه ورځ د لمر پريوتو د مخه اګرې ته نزدې ور ورسيد. دګنګا سره نزدې دشيرشاه سورى د لاسو څخه دماتې خوړلو وروسته همايون دومره زړه بدې او ستومانه شوې و چې د اګرې کلا ته د ننوتلو څخه يې هم ډه ډه وکړه . بلکه ديوه کس شيخ رفيع الدين په کور کې يې ديره جوړه کړه. دلته د اوسيدو په وخت کې شيخ رفيع الدين ورته مشوره ورکړه چې لاهور ته ولاړ شي او دشيرشاه سورى په مقابل کې دې يو ځل بيا د خپل برخليک له پاره وجنګيږي.

په اګرې کې د اوسيدو په وخت کې همايون په فکري اړخه ډير خپور وور معلوميده . په دې وختو کې يې هيڅ ډول پريکړه نه شواې کولې. دلته د اوسيدو په وخت کې يې خپل ورور مرزا بهنډال ته حکم وکړ چې هغه دې دشاهي حرم پورې اړونده ښځې د کلا څخه را وکاږي.په دې ښځو کې دهغه خور ګلبدن هم شامله وه. همايون غوښتل دغه ټولې ښځې په خپلو لاسو ووژني تر څو دهغوې برخليک د شيرشاه سورى لاسو کې و نه لويږي.

خو دمرزا بهندا ل دهمایون په دې حکم باندې نیوکه وکړه او ژمنه یې وکړه چې هغه به تر لاهوره پورې ددې ټولو ښځو د خوندی وړلو دنده په غاړه اخلی. همایون هم څو ورځې په اګره کې پاته شو او بیا یې اګره پخپله خپل برخلیک ته پرېښوده او ترې ولاړ. هغه دفتح پور سیکرې سیمې ته چې د اګرې څخه شل میله واټن کې وه ولاړ. دا د هندوستان څخه د مغلو د هجرت پیلامه وه. هر لورې دحشر دورځې په څیر غم خپور و. داسې ځرګندیده چې داسرافیل شپیلۍ پوکې کړې وي ځکه هرې لورې ته چغې، سورې، ژړاوې او واویلاوې وې. خو دهغه رذیل خوې هغه تر اخره پورې نه پرېښود. دهمایون په خپلو ملګرو کې تر اوسه پورې غداري موجوده وه، د فتح پورسیکر کې یو ناڅرګنده کس همایون په غشي وویشت، خو همایون خوندي پاته شو خو یو ملګرې یې زخمي شو.

همایون دخپلو ملګرو سره هلته په فتح پور سیکر کې یو اځې یوه ورځ تم شو اوبیا د اوسني بهرت پور شمالي برخې ته دکاما نومی غرنۍ لړۍ څخه تیرا و دریواړې سیمې ته ورسید.

دبله اړخه شیرشاه سوری هم عجیب اوغریب حالت درلود. ځکه هغه ته د هغه دخوب اوخیال نه بیرون بې شمیره مال او دولت په لاس ورغلې و. یو اځې په یوه ځرک کې هغه ته دومره آسونه، فیلان، جنګې سامانونه او مالې غنیمتونه تر لاسه شوي چې دهندوستان د سوبې له پاره یې هیڅ کمې نه کاوه. هغه د چنګیزخاني مغلو په څیر د انسانانو دکپریو څخه منار جو ړ نه کړ او نه یې پرې دخوشحالیو جشن و لمانځه، بلکه د ستر خدای تر مخه یې دخپلو دغو فتحو له پاره دشکرانې عبادت وکړ.

د جنګ په دویمه ورځ شیرشاه سوری د خپل فوځ سره یو ځای د ګنګا ددریاب څخه پورې ووت. هلته په قنوج کې تم شو، دهغه ځایه یې خپل سالار برهم جیت ته د لشکر یوه برخه ورکړه او هغه یې ولیږه تر څو دجنګ دمیدان څخه د تښتید ونکي همایون په تعقیب پسې ولاړ شي. دخپل لښکر یوه بله برخه یې دخپل یوه بل سالار ناصر خان په قومنده کې ورکړه تر څو سنبل او مراد اباد ته ولاړ شی اوپه دې ځایو باندې حمله وکړي اوپه خپله ولکه کې یې واخلي. اوپخپله شیرشاه سوری د اګرې په لور ولاړ.

همایون دخپل پاته شوې لښکر سره یوځای د جنګ د میدان څخه تښتیدلې و او د اګرې په لور تللې و. په دې خاطر همایون په هیڅ ځاې کې دشیرشاه سوری د تعقیبونکي لښکر سره مخ نه شو، مغل چې په هره سیمه کې و، د سختې ویرې او دهشت سره مخ شوې و. هغوې ټول د اګرې او ډهلي په لور په تیښته کې و، دهمایون او مغلو د تعقیبولو له پاره دخپلو عسکرو د لیږلو څخه د شیرشاه سوری مقصد دا و چې هغوې یو ځل بیا د جنګ له پاره په کوم ځاې کې سره د را ټولید و جوګه نه شي. خو ددې څخه یو بل مقصد هم و او هغه دا چې دشا تلو په وخت کې همایون دخپلو پاته لښکرو سره یوځاې دهندوستان درالسلطنت دتباهیو سره مخ نه کړي.

دګنګا د غاړې څخه د روانیدو وروسته شیرشاه سوری کرار کرار د اګرې په لور مخته روان و اودخپل عادت له مخې به یې هره سیمه چې سوبه کوله نو دهغې سیمې نظام به یې هم خپلو کسانو ته ورسپاره، په دې وخت کې دشیرشاه سوری سره دهغه سالاران خواص خان اوهیبت خان نیازی هم وو. په داسې حال کې چې برهم جیت یو ورځ مخته دهمایون په تعقیب پسې ر وان شوې و او اګرې ته نژدې ور رسیدلې و. هغه د همایون څخه یومنزل لرې و، په همدې خاطر همایون هم په بیړه د جنوب په لور د فتح پورسیکرې سیمې ته وتښتید، حقیقت دا و چې همایون نه غوښتل چې شیرشاه سوری اودهغه لښکر دهغه په درک خرک باندی وپوهیږي.

هغه وخت چې برهم جیت دخپلو عسکرو سره یو ځاې اګرې ته نژدې ور ورسید نو هغه هغه بې وسلې کسان چې دهمایون د فوځ څخه شاته پاته اوجدا شوي و بې دریغه ووژل، داګرې په لور د تللو په وخت کې دمختلفو سیمو د انتظام د جوړولو تر څنګ شیرشاه سوری

ډېر زيات احتياطي تدابير د ا هم نيول چې که په راتلونکې کې کله هم د همايون سره جنګ کيږي نو هغه د خپلو ولکه شوو سيمو حالات مستحکم کړي ، قنوج ته د ور رسيدو وروسته هغه د کلا بند ښار د جوړولو بنسټ کيښود ، چې د شيدګړ په نامه يې و نوماوه . په همدې توګه کله چې هغه د بهوجپور څخه پورته د شمس اباد په لور راغې نو دلته يې هم يو نوې ستر کلې اباد کړ او تر څنګ يې يوه کلا هم جوړه کړه چې د رسول پور په نامه يې ونوموله.

کله چې هغه د خپل لشکر سره يوځاې او د خپلو سالارانو خواص خان او هيبت خان نيازي په ملتيا اګرې ته را ورسيد او په دې خبر کړل شو چې برهم جيت ډېر بې ګناه وګړي وژلې دي نو شيرشاه سوري په ديره کلکه توګه برهم جيت د لعنت او ملامتيا وړ وګرځاوه او اراده يې وکړه چې په راتلونکې کې به هيڅ وخت هم برهم جيت په يواځې ځان قومندان نه ټاکې او نه به يې د نورو لشکرو د تعقيب پسې ځانته ور استوي.

۵۲

په اګرې کې د اوسيدو په وخت کې يورځ د ماښام څخه لږ دمخه د شيرشاه سوري تمځاې ته راغې . په دې وخت کې شيرشاه سوري ځانته ناست و ، دخواص خان دکتلو سره سم يې هغه ته مخ کړ او ورته يې وويل چې : خواص خانه زويه ! دلته راشه اوله ما سره څنګ کې کينه. خواص خان ورته وويل چې : تاسې زه را بللې وم ، خيريت خو دې ؟ شيرشاه سوري ورته مسکې شو او ورته يې وويل چې خيريت دې ، فکر مه کوه . يوځل خو دلته زما خواته کينه ، په دې وخت کې په خونه کې هيڅوک نه و . د خواص خان دکيناستو وروسته ورته شيرشاه سوري په پلرني شفقت او مينه وويل چې :

خواص خان زويه ماته د يوه دير مهم کار د ترسره کولو له پاره رابللې يې ، داسې کار چې هغه د زما د فرايضو څخه شميرل کيږي ، دا ډيره مهمه او اړينه دنده ده او زه غواړم چې همدا نن يې تر سره کړم . ځکه زه ددوو او نيو څخه زيات دلته په اګره کې نه تم کيږيم او غواړم چې ددهلي په لور ولاړ شم .

ګوره خواص خانه زويه ! لکه څنګه چې ته پوهيږې چې ما هوډ کړې دې چې په راتلونکې نژدې وختو کې به برهم جيت د سالار په توګه هيڅ ځاې ته و نه ليږم . ځکه چې هغه ډېر وخت غير مسؤلانه کارونه تر سره کوي ، زه غواړم چې له دې وروسته تا د مغلو د ځواکونو د تعقيب کولو پسې وليږم. برهم جيت به له تا سره ستا د معاون په څير درومي . خواص خان تر يوه وخته پورې دشيرشاه سوري خبرې په ډېر غور اودقت سره اوريدلې ،بيا يې شيرشاه سوري لورې ته وکتل او ورته يې وويل چې : ته دکومې دندې د اجرا کولو په لور اشاره کوې ؟د شيرشاه سورې په شونډو باندې نرۍ شانته خندا را پيدا شوه او بيا يې خواص خان ته وويل چې :

ګوره خواص خانه ! ته دلته زما سره زما د زوې په څير يې ، په داسې ګنګا او ګيتا زما د لوڼو په څير دي . خواص خانه زه همدا نن بلکه داسې يې وګڼه چې همدا اوس ستا د واده کولو غوښتونکې يم ، ستا د واده د مسؤليت نه دخلاصون څخه وروسته به زه وپوهيږم چې ما خپله دنده تر سره کړې ده . ګوره زويه ! زه غواړم چې په يوه وخت کې د ګنګا او ګيتا دواړو سره ستا واده جوړ کړم ، ما دد ې مقصد له پاره ګنګا او ګيتا دواړه را بللې دي ، فکر کوم چې تر لږې شيبې پورې به هغوې دواړه را ورسيږي د هغوې سره به دلښکرو قاضي هم ملګري وي او ستا د نکاح اهتمام به وکړي وو ايه چې ايا په دې اړه تاته کوم اعتراض شته ؟

خواص خان تر لږه ځنډه پورې خاموشه ناست و بیا یې په خندانه خوله وویل چې: زما درونده شیرشاه ! ماته به ولې په دې باره کې کوم اعتراض پیدا کیږي. زه خو بې دهغې هم د ګنګا او ګیتا دواړو سره واده کوم. نو که چیرې ته ماته دا واده همدا اوس او په همدې شیبه کې کول غواړې نو ماته په دې اړه هیڅ اعتراض نه شته. دخواص خان له اړخه د ځواب په اوریدو سره شیرشاه سوری ډیر زیات خوشحاله شو غوښتل یې نور څه هم ووایي چې په همدې ګړۍ کې دلښکرو قاضي او ترڅنګ یې ګنګا ، اوما ، دشیرشاه زوې ، او یو بل ځوان کمرې ته را ننوتل. ټول راغلل او دشیرشاه سوری تر مخه کیناستل. ګنګا د ګیتا په څیر خپل ټول وجود رانغاړلی و. په دې وخت کې د لږ څه وخت له پاره خاموشي خپره وه. بیا شیرشاه سوري د خواص خان په لور مخ کړ او ورته یې وویل چې: واوره خواص خانه زویه ! زه غواړم ستا د واده سره یو ځای د اوما واده هم وکړم. څرنګه چې تا اوما ته خور ویلي دی نو ددې اړخه دا هم زما لور ده. دغه ځوان چې زما د بچیانو سره یو ځای دلته راغلي دي غواړم د اوما سره یې واده وکړم ، نو په دې توګه به زه خپل هغه فرایض چې زما په اوږو پراته دي ترسره کړم. د شیرشاه سوري ددې پریکړې څخه خواص خان ډیر زیات خوشحاله شو غوښتل یې نور څه هم ووایي چې خواص خان پرې را مخته شو او ویې ویل چې:

زما درونده شیرشاه ! ګنګا چیرې ده ، دا خو یوازې ګیتا دلته ناسته ده. د خواص خان ددې پوښتنې په اساس دشیرشاه سوری نه پرته نورو ټولو وخندل. بیا شیر شاه سوری ځواب ورکړ چې:

خواص خانه زویه ! په اصل کې ستا سترګې دوکه خوري ،ته نه ګورې چې ستا تر مخه ګنګا او ګیتا دواړه ناستې دي ، خواص خان لږ څه اندېښمن شانته شو او ویې ویل چې تاسې څه ډول خبرې کوئ؟ زه خو په خپل مخکې یوازې ګیتا وینم. دهغه په دې خبره شیرشاه سوري په خپله مخکې ناستې ګنګا ته وویل چې: ګنګا لورې تا خو بلکل خپل ځان را نغاړلی دی ،اوس نو دخپله مخه نقاب لرې کړه ، ګنګا د حکم سره سم په حرکت راغله ، په خپل لاسونو یې لمړی مخ او بیا نور بدن را ښکاره کړ ،خواص خان حیران پاته شو ، هغه د ګیتا په شکل کې په خپله ګنګا وه. خواص خان تر یوه وخته پورې په ډیر تعجب سره ګنګا ته کتل او بیا یې وپوښتل چې که چیرې دا ګنګا وي نو بیا ګیتا چیرې ده؟ شیرشاه اوما ته وکتل او ورته یې وویل چې: اوما لورې ! خواص خان ته ټوله قصه وکړه تر څو د ګیتا په اړه دهغه غلطه انګیرنه له منځه ولاړه شي ، دشیرشاه سوري دحکم سره سم اوما ټوله قصه په پوره تفصیل سره ژر ژر بیان کړه او ورته یې وویل چې په څه ډول هغوې د حویلۍ څخه ووتلې او بیا د ګنګا سره یو ځای د زیارت لنګر ځای ته ورغلو ، بیا ګنګا خپل لباس تبدیل کړ او د خیر غوښتونکې په کالیو کې یې خپل ځان د ګیتا په نامه واړاوه. بیا یې د مهارت په لاس د راتښتولو او ان تر خواص خان پورې د رارسیدو ټولې پیښې ورته په تفصیل سره وویلې.

دټولې قصې په اوریدو سره خواص خان هم دخندا نه شین و ،دهغه ددې حالت په کتلو سره د ګنګا په مخ باندې هم خوشحالیو څپې وهلې ، بیا یې په همدې خونه کې دخواص خان او ګنګا تر منځ د واده رشته وتړله ، په داسې حال کې چې اوما هم په همدې ورځ واده کړل شوه.

۵۳

نیرمل په لښکر ځای کې ځانته ناسته وه چې یوه نجلۍ دهغې خیمې ته ور ننوته. دغه ډیره دښایسته صورت لرونکې، دګلونو په حیر دښکلې شکل لرونکې په څیر زړه راښکونکې وه. کله چې نیرمل هغه په خیمې کې وکتله نو دهغې دکتلو سره سم د خپله ځآیه را پورته

شوه ، هغه نجلۍ مخته راغله او د نیرمل څخه یې وپوښتل چې ایا زه دې و پیژندلم ، نیرمل په دې وخت کې ډیره خوشحاله معلومیده بیا یې وویل چې هو ! ماته و پیژندلې ، ته د مهارت ملګرې او د عزیز پالامو خور کملاوتي یې. راځه او له ما سره نژدې کینه. زه تاته زما خیمې ته په راتلو سره ښه راغلاست وایم . هغه نجلۍ چې نوم یې نیرمل کملاوتي و وایه مخته راغله ، نیرمل له ځانه سره یو ځای کینوله او پخپله هم کیناسته . بیا مخته له دې چې نیرمل د کملاوتې څخه څه وپوښتې ، پخپله کملاوتې په خبرو پیل وکړ او ویې ویل چې : ګوره نیرمل ! زه نه غواړم پر تاباندې کوم احسان بار کړم خو له تا څخه پوښتنه کوم چې ایا زما کورنۍ پر تاباندې داسې کوم احسان کړې دې چې تا ته د یارګار په توګه په ذهن کې پاته وي . دهغې په دې خبره نیرمل تر یوه وخته پورې غور وکړ او بیا یې د کملاوتي په لور د کتلو وروسته وویل چې :

کملاوتي زما خبره واوره ! زه په ریښتوني توګه ستا د کورنۍ ممنونه یم ، هغه وخت چې زه یې را وتښتولم او د مهارت د اوسیدو ځای ته یې راوړم ، نو هلته به په ریښتیا توګه زما عصمت او عزت لوټېدونکې و خو ستا مور زما له پاره مددګاره وګرزیده او هغې زه د یوې وینځې په څیر د خپل ځان سره وساتلم ، دهمدې کار له مخې هلته د مهارت په هستونګځای کې زما عزت او عصمت خوندي باته شو نو په دې خاطر کملاوتي ! زه ستا د کورنۍ ډیره احسان منده یم.

د نیرمل په دې خبرو سره د کملاوتې په مخ باندې د خوشحالۍ نښې رابربنډې شوې ، تر لږه وخته پورې په فکر کې ډوبه وه ، او بیا یې په خبرو پیل وکړ او وویې ویل چې :

نیرمل ! واوره ! چې په ډیره ستونزمنه توګه مې ستا درک پیدا کړې دې او په دې خیمه کې مې له تاسره د غه ځانته لیدنه د ډیر صبر او زغم نه وروسته ترلاسه شوې ده ، او س خو د شیرشاه سوری په خیمه کې د ګنګا او خواص خان تر منځه د نکاح کولو پروګرام روان دې، ما هم د همدې وخت څخه ګټه پورته کړه او ستا خیمې ته راغلم ، او په هغه موضوع چې ما له تاسره خبرې کول غوښتل هغه د ځانتّه والي غوښتنه کوي ،ګوره نیرمل ! که زه تاته د کوم کار له پاره ووایم نو ایا ته به هغه کار زما له پاره وکړې ؟نیرمل ورته وویل چې : کملاوتي ! زه به تر خپله وسه پورې دهغې کار په کولو کې بیړه وکړم ځکه چې ستا کورنۍ پر ما ډیر زیات احسان کړې دې او د زه دهغې څخه انکار نه شم کولې ، وو ایه چې ته له ما څخه د څه ډول کار د کولو غوښتنه کوې؟کملاوتي د څه ویلو د مخه لږ څه فکر وکړ او بیا یې وویل چې :

ګوره نیرمل ! تا ته به یاد وی چې په بنګال کې زما ورور پالامو د پرتګالیانو سره یو ځای یو ګډ لښکر تیار کړې و ، هغه غوښتل د خپل دوست مهارت بدله واخلي او غوښتل یې د شیرشاه سوري لښکر ته ماتې ورکړي ، شیرشاه سوري د هغه د مقابلې له پاره خواص خان ور واستوه ، دا زما د ورور پالامو بدقسمتي وه چې د هغه ګډ لښکر ماتې وخوړه ، دهغې لښکر هر هر سپاهې د مرګ کومې ته ورغې او زما ورور پالامو پخپله د خواص خان په تورو باندې پرې پرې کړل شو . واوره نیرملې ! زه غواړم د خواص خان څخه خپله بدله واخلم. ایا ته په دې لړ کې له ما سره کومک کولې شې ؟

نیرمل تر یوه وخته پورې خاموشه او په فکر کې ډوبه شوې وه ، بیا یې ترې و پوښتل چې ځنګه ملګرتیا ؟کملاوتي ورته وویل چې :

واوره نیرملې !دې خواص خان زما د ورور پالامو تر څنګ مهارت هم وژلې دې ، په دې خاطر زه غواړم د خواص خان څخه د دې دواړو د وژلو بدله واخلم او هغه ووژنم . دلته د شیرشاه سوري تر لښکره پورې له ما سره دوه کسه ساتونکې راغلي و ، خو ما هغوې بیرته و

لیږل ، ما په دې باور درلود چې ته به زما دخبرې څخه مخ نه اړوې. ګوره ! زه غواړم چې همدلته په لښکر کې له تاسره یو ځای و اوسم ، کرار کرار د خواص خان نژدیکت تر لاسه کړم ، هغه دخپلې مینې په جال کې را ونغاړم، اوکله چې ما ته داسې فرصت تر لاسه شو نوبیا به زه د وخت او ځای په کتلو سره هغه له منځه یوسم او له دې ځایه به و تښتم. واوره نیرمل ! ایا ددې کار په اړه به له ماسره بسپنه وکړاې شې. زه غواړم چې همدلته ستا په خیمه کې پاته شم ، د واده څخه وروسته به ګنګا دخواص خان خیمې ته ورځي ، ستا دهغې بلې ملګرې اوما هم واده تر سره شوې دې نو په دې اساس به هغه هم د خپل خاوند خیمې ته ورځي. ته به ځانته پاته کیږې نو په دې خاطر زه غواړم له تاسره واوسیږم. او دا چې کله شیرشاه سوری خپل لښکر اخوا دیخوا وړي او ته هم دهغوې سره ځې نو زه به هم له تاسره اوسم او ستا دخیمې ملګرې به یم. او په دې توګه به زه خواص خان ته خپل ښایست اوخپل جسم را بربنډوم اودخپلې مینې په لومو کې به یې را نغاړم او کله چې زه پر هغې بریالۍ شم نو هغه به له منځه یوسم او بیا به دد ې ځایه خپلې پښې سپکې کړم. اوس راته ووایه چې ستا ځواب څه ډول دې ؟

که چې کملاوتي خبرې بس کړې نو نیرمل سر ټیټ کړ او تر ډیره وخته پورې په فکر کې ډوبه وه ، بیا یې کملاوتي ته مخ کړ او ورته یې وویل چې:

واوره کملاوتي لورې ! ایا داسې به شوني نه وې چې د اخري پریکړې له مخه ته ماته د فکر کولو له پاره یو څو ورځې مهلت راکړې ؟تر څو زه په دې اړه فکر وکړم ، که چیرې زه ستا د کار به کولو باندې تیاره شوم نو په مکمله توګه به له تاسره و دریږم او که چیرې خپل ځان مې ددې کار له پاره تیار و نه کوت نو په ځرګنده توګه به درته ځواب ووایم چې دا کار زما په وس کې نه د ې. په دې وخت کې ترې کملاوتي وپوښتل چې: په دې ورځو کې به زه چیرې اوسیږم ؟ زه به په ډیره بې صبرۍ سره ستا دځواب انتظار کوم. نیرمل ورته وویل چې: ته په دې اړه اندیښنه مه کوه. ته به همدلته زما په خیمې کې اوسیږې. زه به ستا د ټولو اړتیاو په اړه قدم اخلم او ستا له پاره به دکالیو او خوراک ډیرښه انتظام کوم. او کله چې ګنګا اوخواص له ماڅخه ستا په اړه و پوښتې نوزه به ورته وایم چې دا زما دیوه دوست لورده چې زما دکتلو له پاره راغلې ده او غواړې څو ورځې دلته زما تر څنګ واوسیږې.

دنیرمل د ځواب په اوریدو سره کملاوتي خوښمنه شوه ، مخته ورغله اونیرمل یې په غیږ کې و نیوله او په تندې یې ښکل کړه. ګوره نیرمل ! زه ستا ډیره زیاته مننه کوم چې تا ماته په خپله خیمه کې داوسیدو ځای راکړ. په همدې توګه زه هیله لرم چې دهغه کار له پاره چې زه راغلې یم په هغې کې هم له ماسره بسپنه او مدد وکړې او د فکر کولو نه وروسته به زما په حق کې پریکړه وکړې. نیرمل غوښتل په ځواب کې ورته څه ووایي چې په همد ې وخت کې ګنګا او اوما هم خیمې ته را ننوتلې.دهغوې تر شا خواص خان او د اوما خاوند هم را روان و و. ګنګا ورته مخته شوه او غوښتل یې نیرمل ته څه ووایي چې نیرمل ورته په خبرو پیل وکړ.

دغه نجلۍ چې دلته یې تاسې له ماسره وینئ ددې نوم کملاوتي دې ، دا زما د یوه دوست لور ده چې په ډیره ستونزمنه توګه یې زما ځاې پیدا کړې اودلته راغلې ، دا غواړې دلته څو ورځې له ماسره و اوسیږې، دهغې په دې خبره ګنګا وویل چې: دا خو نوره هم ډیره ښه خبره شوه ، ګوره نیرمل ! ما او خواص خان پخپلو کې واده وکړ او او اوما هم واده شوه ، اوس نو تر هغې چې لښکر دلته په اګره کې وي نو زه به دخپل میړه خواص خان سره په خیمه کې یوځاې اوسم ، شیرشاه سوری زمونږد اوسیدو له پاره یو تعمیر ځانګړې کړې دې ، اوما به هم دخپل میړه سره یو ځاې وي خو ته به همدلته په دې خیمه کې اوسیږې ، پخوا مو ستا په اړه اندیښنه درلوده خو ددې پیغلې کملاوتي په راتلو سره داسې وګڼه چې زمونږه هغه ستونزه حل شوه. اوس به ته یواځې والې نه احساسوي او کله چې خواص خان دخپل

لښکر سره يو ځاې کومې لورې ته کوچ کوی نو زه به هم ورسره يم او ته به هم زمونږ سره يو ځاې کوچ کوې ، ستا له پاره د ځانته خيمې له پاره انتظام کيږی. که چيرې ته غواړې نو کملاوتي پيغله هم له ځانه سره بوتللاې شې تر ځانته والې دې له منځه ولاړ شي.

په ځواب کې کملاوتي ګنګا ته په نيغه توګه وويل چې : ستا سې د راتللو څخه دمخه نيرمل له ماسره همستاسې په اړه خبرې کولې ،ګوره ګنګا ! ستاسره په ليدلو باندې زه ډيره زياته خوشحاله شوم او ماته نيرمل ويلي و چې ته د رهتاس دراجه شهزادګی يی، زه تا ته ستا په واده باندې مبارکي وايم، بيا کملاوتي دخواص خان په لور وکتل او ورته يی وويل چې : ستا د راتلو تر مخه نيرمل ماته ستا ډيره ستاينه کړې ده . هسې خو هم ما ستا په اړه ډيرې زياتې قصې اوريدلې دي ، د شيرشاه سوری د سپه سالار په ځير خلک ستا ډيره ستاينه کوي ددې نه اخوا د هندوستان په زمکه باندې ستا د ميړانې او بهادرۍ ډيرې خبرې خپرې شوې دي، مهارت چې دهيچا له لاسه يی ماتې نه خوړه ، همتا ماتې ورکړه او له منځه دې يوړ ، د مهارت ملګرې اوخپلوان پالامو چې دپرتګاليانو سره يی ګډ فوځ جوړ کړې هم ستا په لاسو مات او ووژل شو ددې نه علاوه ، تا د شيرشاه سوری په مشرۍ کې ډيرو سترو سترو لښکرو ته ماتې ورکړې او له منځه دې وړی دي. زه به په دې خبره کې هيڅ ډول شرم احساس نه کړم چې ووايم چې زه ستا د زړه ورتيا ، جنګي پوهې او بهادرۍ ډيره ستاينه کونکې يم. کله چې کملاوتي خاموشه شوه نو خواص خان ورته په نرې شانته اواز سره وويل چې:

ګوره کملاوتي ! ستا ډيره مننه کوم چې تا په داسې ټکو کې زما ستاينه وکړه او زما د بهادريو او ميړانو صفت دې وکړ ، ددې اړخه زه يو ځل بيا ستا ممنون يم ، دخواص خان ددې خبرو څخه داسې معلوميده چې دکملاوتی حوصله او عزم نور هم ستر شوې وي ، هغې سمدستي په خبرو پيل وکړ او ويی ويښتل چې: د شيرشاه سوری ستر جرنيله ، محترمه او پياوړې خواص خانه !که اجازه راکړئ چې کله کله ستا او د ګنګا سره د کتلو له پاره درشم. ايا زما درتګ خو به بد نه ګڼئ ؟دخواص خان څخه ګنګا را مخته شوه او ويی ويل چې: په دې کې د بدو منلو څه خبره ده ! ته چې کله هم وغواړې زمونږ ځاې ته راتللې شې . ستا تر مخه به هيڅ ډول خنډ او ځنډ نه وي. دګنګا په دې خبرو کملاوتي نوره هم وغوړيده ، اوپه ځواب کې يی هيڅ هم ونه ويل ، ګنګا يو ځل بيا د نيرپه لور وکتل او ورته يی وويل چې:

نيرملې ! زه او اوما خپل څه ضروري شيان ستا دخيمې څخه اخلو ،که چيرې تا ته دکوم څيز اړتيا وي نو وو ايه. نيرمل ورته وويل چې په خيمې کې هر څه شته. ما ته هيڅ نه دې په کار . تاسې دواړه خويندې خپل شيان را ټول کړئ اودخپلو نوو ځايو په لور ولاړې شئ ، زه دعا کوم چې الله ستا سې د دواړو ژوندونونه کامياب اوبرياليې وګرځوي .ددې وروسته ګنګا خپل ټول ضروري شيان راټول کړل اودخواص خان سره يوځاې دهغه ځايه ووتله. اوما هم خپل سامان راټول کړ اود خپل ميړه سره يو ځاې روانه شوه.

۵۴

شيرشاه سوری د خپل لښکر سره هلته په اګره نږدې دوه اونۍ قيام وکړ ، دهغې وروسته يی خواص خان ته دخپل لښکر برخه ورکړه اوهغه يی دهمايون اودهغې ددوستانو دتعقيبولو پسې واستوه. د خواص خان سره يی يوځاې برهم جيت دهغه د نايب په څير ورو ليږه. تر دې وخته پورې شيرشاه سورې ته دخپل سالار ناصر خان په اړه هم پوره معلومات تر لاسه شوې و .ناصر خان سنبل او مراد اباد فتحه کړی و او د دهلي په لورخوزيدلې و ، په دهلي يی هم ولکه کړې وه. شيرشاه سوری ددې خبرې د اوريدو نه سمدستي وروسته د دهلي په لور روان شو خو دهلي ته د تللو مخکې يی د اګرې له پاره ډيره ښه انتظام وکړ، ددې انتظام وروسته هغه داګرې څخه ولاړ . هغه د هغه

پخوانۍ لارې څخه چې د جمنا د شرقي برخې څخه د فيروز اباد تر څنګ تيريږي سفر و نه کړ . بلکه هغه دا سفر د مترا له لارې چې ګڼ ځنګلونه لري اود بد معاشو او مجرمو خلکو ځاې دې ، تر سره کړ.

هغه لاره چې د مترا څخه تيريده هغه د اګرې او دهلي ترمنځه ډيره نژدې او ګړندۍ لاره وه. دد ې لارې د سفر کولو څخه د شيرشاه سوری مقصد داو چې خلکو ته وښيي چې اوس نو دا لاره د اګرې اودهلي تر منځه خطرناکه نه ده . همدا لاره بيا وروسته يوستره شاهراه وګرزيده. او دګرندۍ ترانک نوم ور کړل شو .

دبرسات دموسم د پيليدو دمخه شيرشاه سوری دهلی ته ورسيد اود برسات ټول موسم يې هملته تير کړ ،خو پنجاب ته د تللو دمخه شيرشاه سوری غوښتل په دې اړه لږڅه سوچ اوفکر وکړي ، شايد چې هغه د هندوستان هغه پخوانې سياست کوت چې په هغه کې ويل شوي چې انسان ته هغه وخت قدم اخستل په کار دي چې دخپل بل قدم د اخستو له پارد پښو لاندې زمکه وتلي ، په دې اساس شيرشاه ته هم دبرسات په موسم کې د پنجاب په لور دتللو دمخه يوځل نه شايد څو ځله فکر کړې وي.ځکه چې هغه ته د پنځه دريابونو څخه اخوا تللو چې لږه ترلږه ددوو لکو مغلو د اوسيدو ځاې و . او هغوې هلته يو ځل بيا د خپلې وروږګلوۍ ريښې را تازه کولې.

ددې نه اخوا هغه ته د ستلج ددرياب تر څنګ هم د نورو دښمنانو سره ټکر کول تر مخه وو . ځکه هغه ويريده چې دهغې دغه دښمنان هر وخت چې وغواړي په دې باندې حمله کولی شی. دهغو په لمړي سر کې د مالوې ملوخان و چې اوس ورته د قادرشاه لقب ورکړل شوې و ، ددې نه علاوه د جودپور راجه ماديو و ، هغه ته د ګجرات څخه هم ويره وه ،خو په دې ورځو کې په ګجرات کې يوډول کورنې جنګ پيل شوې و نو په دې خاطر ورته د ګجراته سمد ستې کوم ګواښ نه و متوجه.

شيرشاه نه غوښتل چې د ستلج درياب څخه تير شي او په پنجاب کې ښنه کيږدي ،ځکه که شيرشاه سمد ستي د ستلج څخه تيرشوې وې نو مغلو به دخپلو ځانو دخوندي ساتلو په غرض يو بل ته لاس ورکړې وې اود شيرشاه سوری پر خلاف به يې دا سې جنګ پيل کړې وې لکه چيتا چې مجبور شي او په جنګ پيل وکړي. شيرشاه سوري دډيرصبر او زغم څخه کار اخست ،هغه په دې پوهيده چې په مغلو کې صبر او زغم تر ډيره نه پاته کيږي اودهغې وروسته هغوې يوځل بيا دنفاق او اختلاف ښکار ګرځي .

د هندوستان دحکمران په څير دهلي ته دهغه ورننوتل شيرشاه سوری د کوچينوالي دخوبونو تعبير و . دهلي چې په سهسرام کې دهغه د ذاتي شتمنۍ او ملکيت څخه ډير لرې و اوس دهغه د قدمونو لاندې و ، دا د شيرشاه سوري د زاړه عمر اخري پسرلې و . حال دا چې دهغه د سياسي ژوند له پاره دکمال وخت و . هغه وخت چې شيرشاه سوری دهلي ته را ننوت نو په دارالسلطنت کې دهغه په وياړ ستر جشن جوړ کړل شو .

هغه وخت چې شيرشاه سوری دخپل لښکر سره يو ځاې دهلي ته راننوت نو د دهلي يوې کمزورې ښځې ددې خبرې په ويلو سره ددهلي دهر وګړي ترجماني وکړه: « بالاخره دهلي ته خپل (ميړه) خاوند پيدا شو »

دغې زړې ښځې د شيرشاه سوری په اړه دا خبرې دهغه تر شا کړې وې ، د شپاړسمې پيړۍ د دغې زړې په ذهن کې د ميړه « خاوند» انځور دکوم نمايشي خاوند (ميړه) په څير نه و بلکه دمنځنيو پيړيو د ډير ځواکمن ميړه په څير و ، داسې ميړه چې دخپلې ښځې ساتنه وکړاې شي ، دهغې پالنه وکړي او تر څنګ يې دځواک له مخې مرمت هم وکړي. دا د داسې يوه ميړه انځور و ، دا چې هغه ځوان وی يا عمر تيرې ، دښه صورت او شکل خاوند وي او يا بدشکله ،خو منصف مزاجه وي.

نو که چیرې د هلي د شیرشاه سوری په راتلو سره جشن جوړ کړې و ، د شیرشاه سورې ستاینه یی کوله نو دا کوم د حیرانتیا وړ خبره نه وه . په دې خاطر چې ددهلی خلک د شیرشاه سوري د سیرت څخه پوره پوره خبر و و . هغوې هیلمن و چې شیرشاه سوری به ددهلی د بیا رغونې اوښایستاو تر څنګ یی ددې ښار د اوسیدونکو د رفاه او ښیګڼې له پاره کار کوي.

دهلي ښار ته دشیرشاه سوری د ورننوتلو په وخت کې د دهلي ستر شاعر اعظم جائیسي هم شیرشاه په خپلې هندې شاعرۍ کې ډیرستایلې دې ، که څه هم اعظم جائیسي د شیرشاه سوري ددربار شاعر نه و او ددنیاوې مسایلو څخه بې نیازه و خو هغه شیرشاه سوری د منصف مزاج خاوند سخت جلیل القدره حکمران یادې کړې دې ، دا سې معلومیږې چې د جائیسې په شاعرۍ کې د هندوستان روح ور پوه کړل شوې دې ، هغه شیرشاه سوري ته په خطاب کې وایی چې: (پادشاه توجګت ګـځ ، جګت تمارا محتاج)

دشیرشاه سورې له پاره جایسي دا سې ستر او اعلې شاعر وګرزید لکه څنګه چې په راتلونکې وختونو کې د اکبر له پاره دتلسي داس په څیر بې مثاله شاعر تر لاسه شو. په هر حال شیرشاه سورې د اکبر له پاره د شهرت او عظمت بنسټ کیښود. په همدې توګه جایسي هم دتلسي داس له پاره په(اودي ژبه کې) د شاعرۍ لاره پرانسته. پایلې یی داشوې چې په راتلونکې وختو کې په هندې ژبه باندې د اودي ژبې غلبه وکړه.

د بله اړخه خواص خان هم دبرهم جیت سره یو ځاې دمغلو په تعقیب کې روان و ، دخواص خان او برهم جیت تر مخه د مغلو یوشمیرکورنیو دوابه ، دهلي او اګره پریښودل اودخپلو ځانو دخوندې ساتلو په خاطر د تیښتې په لور روانې وې. دا مغل بې چارګان چیرې د پټیدو هم نه و.ځکه چې هغوې په هندوستان کې بیګانه و ، تر څنګ یی دهغوې شکل او شباهت هم ډیر حیرانونکې و . هغوې دخپلو خاصو ږیرو او ننوتو سترګو له مخې هر چیرې پیژندل کیده . په همدې خاطر هغوې ته ګواښ و چې و به نیول شي او له منځه به ولاړ شي.

ډلې ډلې مغل د مختلفو ښارونو او کلیو څخه راوتل او تښتیدل. ددوې ډیره کو د راجپوتانه په لور ولاړل. اویو شمیر نور بې د همایون د ورور هندال د قافلې سره یو ځاې شول ، هغوې دمغلو ښځې او کوچنیان د الور له لارې لاهور ته رسول.

لاهور ته د تللو لاه پاره مرزا هندال هغه لاره خپله کړه چې د اګرې او الور تر منځه د جټانو د سیمې څخه تیریده ، دا سیمه د ځنګلونو څخه ډکه وه ، په دې لاره کې وحشي او بد معاشو جټانو په مرزا هندال باندې حمله وکړه، مرزا هندال دهغوې سره دا سې مقابله وکړه اودا سې سخته یرغل یی پرې وروست چې هغوې د یوې مخې د نشت سره مخ کړل. ددې راجپوتانواو جټانو د له منځه وړلو وروسته هغه په تیزۍ سره د لاهور په لور وخوزید.

دبله اړخه همایون هم دخپل لښکر سره یوځاې ریواړي ته ورسید. هلته ریواړې ته د وررسیدو سره سم هلته تم شو او فکر یی و کړ او بیا یی پریکړه وکړه چې دخپل ورور مرزا هندال پسې وروسته دلاهور په لور ولاړشي، د ریواړي څخه د لاهور په لور دتللو په وخت کې همایون د رهتک په لور وخوزید ، رهتک د دهلي څخه دغرب په لور څلویښت میله واټن لري، همایون هلته د مئ په میاشت کې ور ورسید. رهتک دهمایون په ولکه کې نه و بلکه دهریانه د ولایت یوه برخه وه چې همایون د شهنشاه په توګه دیوې قصیدې د انعام په بدل کې خپل ورور مرزا کامران ته وربښلې وه.

همایون رهتک ته د ورسیدو سره دا هیله درلوده چې ځرنګه چې دا سیمه دهغه د ورور مرزا کامران پورې اړونده ده نو په دې خاطر به خلک دهغه دروند استقبال وکړي. خو هغه هغه وخت حیران شو چې د رهتک خلکو ښار ته دهغه د راننوتلو څخه مخنیوی وکړ او دهغه تر مخه یې د شهرپناه دروازه وتړله. همایون د خپل لښکر سره یو ځای د رهتک د ښاره نه بیرون پړاو وکړ ،په همدې وخت کې دهمایون ورور مرزا هندال هم د الور څخه رهتک ته را ورسید. درهتک دخلکو د عکس العمل په کتلو سره همایون په رهتک دحملې کولو حکم وکړ او دښار ساتونکې ډلې یې و نیولې او ښار یې په خپله ولکه کې واخست ، ددې حملې څخه دا هدف نه و چې همایون غوښتل په دې ښار کې تم شي بلکه هغه دا کار دخپل عزت او ابرو د خوندي ساتلو په خاطر وکړ.

په رهتک کې دڅو ورځو د تمکیدو وروسته همایون ددې ځایه کوچ وکړ او د سرهند په لور روان شو ،همایون به هره ورځ شل یا پنځه ویشت میله واټن سفرکاوه. په دې لړ کې سرهند ته ورسید ، سرهند ته د ورسیدو له پاره هغه هغه لاره خپله کړه چې د سمانې او پټیالې څخه تیریده .همایون د خپل لښکر سره یو ځای څو ورځې هلته په سرهند کې تم شو ،اوبیا یې ددې ځایه هم کوچ وکړ ،خپل ورور مرزا هندال یې د خپل لښکر سره هلته د ستلج ددریاب په غاړه و ټاکه ترڅو خواص خان پرې دهغه لورې حمله ونه کړي. ځکه همایون ته خبر ورغلې و چې شیرشاه سوری خواص خان ته حکم کړې دې چې هغه دې یو اځې او یو اځې همایون تعقیب کړي خو حمله دې پرې نه کوي.

دخپل ورور مرزا هندال د ټاکلو وروسته همایون په ډیره ارامۍ سره د ستلج ددریاب څخه تیر شو او جالندهر ته ورسید .دلته یې قیام وکړ او د بیاس ددریاب په غاړه یې دخپل ورور مرزا هندال انتظار پیل کړ.

اوس نو شیرشاه سوری هم دخپل لښکر سره دپرلپسې سفرونو وروسته لاهور ته را رسیدلې و ، هلته دلاهور ښار هم په دې ورځو کې په ډیر عجیبه کیفیت کې پروت و. مغل د هرې لورې دې ښار ته را روان وو ، د لاهور ښار دهمدې لیږد کونکو له پاره یو ډول کیمپ ګر زیدلې و. ځکه هر مغل ، دوست ، دښمن ، لیونې او سپلنې ټول د لاهور په لور را تښتیدل. مرزا عسکری او مرزا کامران چې په تیرو وختو کې دهمایون څخه خفه شوي و هغوې هم دخپلو خپلو لښکرو سره یو ځای د همایون سره د کتلو له پاره لاهور ته راغلی وو.

دهمایون اودهغه د لښکر د رارسیدو سره یوځای د لاهور دښار فضا هم ډیره بدله معلومیده. همایون او دهغه ورونه چې پخوا له دې یو دبل څخه خفه خفه معلومیدل ، نوو حالاتو دهغوې تر منځه یووالې او اتحاد را پیدا کړې و. لاهور ته په را رسیدو سره هر چا سولې او مصالحت خبرې کولې. لاهور ته د همایون د رارسیدو نه یوه اونۍ وروسته ، دمغلو د را یوځای کیدو او ددوې تر منځ د اتحاد اویووالې له پاره د همایون تر مشرۍ لاندې یوه ستره غونډه جوړه شوه. په دې غونډه کې همایون خپل شاهی اختیارات همدې غونډې ته ور حواله کړل.

ددې غونډې جریان هم ډیر عجیب اوغریب و ، دمغلو دا غونډه د پښتنو د جرګې په څیر نه وه چې پریکړه یې په هر خاص و عام باندې لازمه وي ، که څه هم هغوې ددې پریکړې سره موافق وی اویا مخالف. ددې غونډې دپیل دمخه یوه اعلامیه د اتفاق او اتحاد تر نامه لاندې ولیکل شوه ،په دې اعلامیه باندې د ټولو مغلو سردارانو ، دهمایون اودهمایون د ورونو لاسلیکونه شوي وو. ددې نه وروسته همایون دغې غونډې ته خپل وینا وکړه. ددې وینا لنډیز دا سې د ې چې مغلو ته د شیرشاه سوری په لاس د ماتې ورکولو وروسته خپل منځې اتحاد او اتفاق باید له لاسه ورنکړل شي.

کله چې همایون خپله وینا پای ته ورسوله نو دهمایون د ورونو او نورو سالارانو تر منځه هماغه پخوانۍ بې اتفاقي بیرته راوګرزیده. دهغوی ژبې خلاصې شوې او هر یوه هڅه کوله چې په غونډه کې دې دهغوی وړاندیزونو باندې بحث وشي ، اوهمغوی ته دې اهمیت ورکړل شی او دهمدوی خبرې دې ومنل شی. کله چې د همایون ورور مرزا کامران دا وړاندیز وکړ چې هغه به دکورنۍ ټولې ښځې هلته په کابل کې پرېږدی او بیرته تر به د یوه لښکر سره یو ځای راستونیږي ،نو تر هغې دې همایون او دټولو مغلو سرداران دخپلو لښکرو سره یوځای دغرونو په پناه ځایو کې دهغه د بیرته راستنیدو پورې انتظار وکړي. ټولو دمرزا کامران ددې وړاندیز مخالفت وکړ ،هیچا نه غوښتل چې ښځې دې یې د نارینه و څخه جدا و اوسي. په دې وخت کې مرزا هنډال د هندوستان د بیرته سوبې کولو له پاره یو ډیر ښه وړاندیز وکړ ، هغه وویل چې شیرشاه سوری د جنګیدو اراده شاته کړې ده. تر ټولو دمخه د سیند یو شمیر سیمې دې و نیول شی او څه لښکرې دې په ګجرات باندې ولکه وکړي ،همدلته انتظار وکړئ تر څو د حملې کولو له پاره کومه ښه موقع تر لاسه نه شی.

د همایون یو بل ښې لاستې دوست مرزا حیدا وړاندیز وکړ چې هغه خلک چې په کشمیر کې ددوې سره دیو ځای کیدو له پاره تیار دي او پخپله کشمیریان یې غداران ګڼي دهغوې په واسطه هم کشمیر فتحه کیدای شي ترڅو د اړتیاو په وخت کې د مغلو ټول وګړي هملته پناه یوسي. هغه وویل چې د مغلو ټولو سردارانو د سارنګ څخه نیولې تر سرهنده پورې په ټولو دروازو اوغرنیو سیمو باندې ولکه کول په کار دي.او هملته سکونت باید اختیار کړل شي. شیرشاه سوري ته به ددې غرنیو سیمو په لور د راتلو له پاره څلور میاشتې وخت په کار وي. هغه به و نه توانیږي چې دې سیمې ته خپل توپونه راوړي، اودا توپونه دهغه ځانګړې وسله ده ، په دې توګه به مغلو ته د شیرشاه سوري په مقابله کې دځان دتیارولو له پاره څه د سکون او ډاډ وخت تر لاسه شی.

دهمایون ورور مرزا کامران دهغه دا وړاندیز ناکاره و ګڼه او ویې ویل چې په دې توګه به دوه لکه کورنۍ د تباهۍ سره مخ شی. دبله اړخه مرزا هنډال د سیند د سوبې کولو خوبونه کتل. تر څنګ یې مرزا عسکري دخپل ورور مرزا کامران د آند سره موافقت و ښود ، په داسې حال کې چې همایون د خپل ښې لاسې مشاور سالار مرزا حیدري وړاندیز ډیر خوښ شوې و. بلاخره د ډیرو خبرو اترو وروسته دا غونډه پای ته ورسیده. دغونډې وروسته دمغلو اودهغوې د سردارانو تر منځ کشمکش د پخوا څخه زیاد ښت وموند او هر چا دخپلې لارې دپیدا کولو هڅې پیل کړې. په همدې دوران کې د همایون رعب او دبدبه دخپلو ورونو او سردارانو په مقابل کې د نشت سره برابره شوه ، په دې اساس هغه نور هم ډیر غمژن او ناښاده وګرزید.

په همدې حالاتو کې همایون د شیرشاه سوری داخري ځل له پاره د سولې د رامنځته کیدو هلې ځلې کولې. هغه ددې کار د تعقیبولو له پاره مظفربیګ ترکمان او قاضی عبدالله و ټاکل ، همایون دوې دواړه د شیرشاه سوری په لور ور واستول ، او هغه ته یې دا پیغام ور ولیږه چې شیرشاه سوري دې د همایون له پاره لږ تر لږه د سرهند اخوا د پنجاب سیمه پریږدي.

شیرشاه سوری د دهمایون د رالیږونکو خبرې په ډیر غور او درنښت سره واوریدې ، او تر یوه وخته پورې یې دهغوې سره خبرې اترې وکړې او په اخر کې یې خپله پریکړه همایون ته داسې و لیږله.

« ما ستا له پاره کابل پری ایښې دې هملته ولاړ شه.»

د شیرشاه سوري له اړخه دې ځواب همایون ډیر زیات ناهیلې کړ نو په دې خاطر یې د لاهور څخه د کوچ کولو هوډ وکړ ، کله چې همایون دا پریکړه وکړه نو دهرې لورې یو توپان را پورته شو او دقیامت ورځ جوړه شوه. خلکو خپل کورونه او ملکیتونه چیرې چې و هملته

پرېښودل او څه ډول یې چې کولې شو خپله نغدي پیسې او زیورات یې له ځانو سره را واخستل ، بلاخره د اکتوبر په میاشت کې د مغلو ددوولکو کسانو یوه ستره قافله په توپانې توګه د راوي ددریاب څخه تیره شوه او د غرب په لور په پوره نامعلومه حالاتو کې روانه شوه .

دا دردونو او کړاونو ډک حال و . خو د همایون ناسکه ورور مرزا کامران بیا هم دخپلو بدکاریو او ناروان کړچار څخه وانه وښت . هغه ددې ټولو هرڅه د بایلیدو وروسته هم دخپل حماقتونو څرګندونه کوله . دچناب ددریاب غاړې ته د ورسیدو وروسته هغه دخپلو عسکرو او دوستانو سره یو ځای د همایون څخه جدا شو او په ډیره بیړه د بهیرې په لور وخوزید.

بهیره په دې ورځو کې ډیر مهم ښار ګڼل کیږي ، ددې ځایه درې سړکونه مختلفو لوریو ته تلل. یو د پیښور څخه تیرید ه او کابل ته رسیده . بل یې د جنوب له لارې دکوهاټ څخه تیریده ، او دریم یې دکشمیر جنوبي پولو ته وررسیده .

ددې سفر په دوران کې همایون لا تراوسه پورې خپله اخري پریکړه نه وه کړې ، که څه هم هغه یو ځل نیم ویلي و چې هغه دلاهور څخه د تللو وروسته د بدخشان په لور ورځي ،کامران په دې شک چې هسې نه چې همایون دهغه ځایه په کابل باندې ولکه وکړي دهغه ددې وړاندیز سخت مخالفت وکړ. همایون دخپل ورور په شک باندې و پوهیده . بیا هغه هیڅکله هم دخپلې دغې خبرې یادونه ونه کړه . هغه د بابر د اسې یو نیک طبیعته اولاد و چې هغه ته دا د زغم وړ نه وو چې هغه څه چې دهغه پلار دهغه دغه کوچنی ورور ته ورکړي و و دهغه څخه بیرته واخلي . هغه دومره ایمانداره انسان و چې هر هغه څه یې چې یو ځل په ښې لاس چاته ورکول نو دهغې دبیا بیرته اخستلو په اړه یې فکر هم نه کاوه. خو دهمایون په مقابل کې کامران په ډیره غلطه توګه شک کاوه.

کامران د همایون څخه څو ورځې مخته بهیرې ته ورسید ، همایون هم بهیرې ته د ورسیدو سره سم د کشمیر په لور د تللو اراده وکړه ، هغه ددې مقصد په خاطر خپل څو کسان کشمیر ته ولیږل تر څو دهغه ځای حالات و څیړي او ددې له پاره یې مناسب وګرځوي .هغوی ته یې دا هم وویل چې هغوی دې د پونچه په درې کې دهغه له پاره انتظار وکړي. دهمایون ورور کامران مرزا د همایون دا دواړه قاصدان ووژل اوپه دې توګه یې دکشمیر په لور د همایون د ورتللو هڅې هم شنډې کړې. کله چې همایون ته دخپلو ملګرو د وژل کیدو خبر ور ورسید نو هغه نور هم غمژن شو اودا کار یې خپل سپکاوی و ګاڼه. په دې وخت کې دهمایون څو ملګري په قهر او غضب شول او د کامران د وژلو اراده یې وکړه. نو که چیرې همایون د خپل دغه ناسکه ورور سره د وروګلوۍ بلکه د پلارولۍ په څیر د شفقت نه ډک کړچار نه وای کړی نو په دې نازکه وخت کې به دهمایون حالات دغسې ناوړه نه ګرزیدل

د ورونو دهمدې کړچار او دخپل منځي جګړو په اساس دهمایون همت نور ځواب وایه. دهغه دماغ تراوسه پورې د تذبذب په حال کې و . دکامران په اړه دهمایون نرمې رویې اوپه دې اړه دمخکې وروسته والي په خاطر دهمایون بل ورور مرزا هندال او کاکا ناصر مرزا صبر تر پوزې راغلی و ، بلاخره همایون دهغوی وړاندیز په مات زړه و مانه او د سیند په لور د تللو له پاره تیار شو .

ددې مقصد له پاره همایون د جهلم دشرقي څنډو څخه د تیریدو او ملتان ته د ورسیدو په خاطر د جنوب لاره خپله کړه ، ناصر مرزا او مرزا هندال هم تر یوه واټنه پورې دهغه دسفر ملګري وو خو وروسته دواړو د بې وفایی څرګندونه وکړه اودهغه څخه بیل شول. په همدې وخت کې همایون ته خبر را ورسید چې د شیرشاه سوری یو لښکر دهغوی په تعقیب پسې را روان دی ،په دې حالاتو کې دهمایون سره ددې پرته بله لاره نه وه چې د غرب په لور و تښتي او دجهلم ددریاب څخه تیرشي او دې لورې ته راشي، دخپلو ورونو او

کاکا د بې وفایی څخه د په تنګیدو وروسته هغه د خوشاب په لور په ډیره ګړندۍ توګه سفر وکړ. خوشاب د بهیړې غربي لورې ته پروت او د دې ځایه یې نژدې ځلوېښت میله لرې واټن درلود. همایون غوښتل خوشاب ته په رسیدو باندې د امن او سکون ساه واخلي خو د هغه ورور مرزا کامران هم په ډیره بیړه خوشاب ته ور روان و. کامران د همایون څخه یو یا دوه ورځې مخته خوشاب ته ور رسیدلی و او د لته یې په ناڅاپې توګه د همایون سره لید نه وشوه. خود هغوې تر منځه د اختلافاتو واټن نور هم زیاتیده او د کامران بدنیتۍ نوره هم مخته راغله.

د سیند په لور د نه تللو وروسته کله چې همایون د غرب په لور را وګرزید نو د هغه په دې کار باندې د کامران په زړه کې دا خبره را وڅرخیده چې هسې نه چې همایون د سیند په ځای د کابل په لور مخه و نه کړی او د کابل او قندهار د ولکې کولو اراده ونه کړي. ځکه چې کابل او قندهار د کامران په حاکمیت کې وو.

د همدې فکر په واسطه کامران غوښتل همایون نور هم د ذلت سره مخ کړي، په دې وخت کې هغه شاهي لقب خپل کړ او په خوشاب کې یې په خپل نوم باندې خطبه هم ولوسته. په همدې وخت کې هغه ته خبر ورسید چې شیرشاه سوری د هغه پسې را روان دې، په دې خاطر دواړه د خوشاب څخه ووتل او د سیند په لور و تښتیدل، ان تر دې چې یوې تنګې درې ته ورسیدل، چې په خوشاب کې د مالګې د کانونو تر منځ پرته وه.

د دې درې څخه دوو لورو ته سرکونه تلل، یو جنوب لورې د ملتان په لور او بل د کوهاټ لورې ته د کابل په لور. اوس نو کامران ته دا اندیښنه راپیدا شوه چې که چیرې د همایون فوځونه د دې نه مخته د غې درې ته ورسیږی نو دوی به هلته تم شي او بیا شونې ده چې همایون به د کابل په لور د تللو اراده وکړي او کوهاټ د سیمې څخه د تیرید و سمدستي وروسته به په کابل باندې ولکه وکړي. خو د همایون په وهم او ګمان کې هم دا ډول فکر نه راته. بیا هم د دې پریکړې له پاره چې څوک دې لمړۍ درې ته ورسیږي او ترې تیر دې شي، د دواړو تر منځه باید پریکړه وشي. خو کله چې پریکړه ونه شوه نو د دواړو خواو له خوا تورې د تیکو څخه راوویستل شوې، همایون ته د هره اړخه سبقت ور په برخه و، ځکه چې هغه د کامران څخه په عمر کې زیات و او بیا پادشاه هم و او د ایی غوښتل چې درې ته د کامران تر مخه ور ننوځي.

همایون هسې هم ډیر ځان باندې انسان و، او په خپلو مصیبتونو کې یې د پوره زغم څخه کار اخست، هغه وخت چې هغه د اګرې څخه په تیښته و، نو په اتفاقي توګه د هغه یوه وفادار ملګري فخرالدین خپل آس د همایون څخه مخته کړ، د دې ډول بې ادبۍ سزا قتل و. خو همایون د ضبط نه کار واخست. همایون په ډیرو کوچنیو معاملو کې د ومره باخبره او ضدی و خو د قسمت د ګردش په اساس هغه ته دا ورځ په برخه شوې وه.

بلاخره د دې غمناکې پیښې پریکړه د لښکرو په یوه مشر ور واچول شوه. دې دواړو فقیرانو د دې معاملې حل همدې بزرګ ته ور پریښود. خودې فقیر انسان د همایون په اړه پریکړه وکړه. خو دا یې په څرګنده توګه وویل چې دا ترجیح په دې خاطر نه و چې همایون پادشاه دې بلکه په دې خاطر چې هغه د کامران مشر ورور دې. په هر حال د همایون په مشرۍ کې د مغلو دې قافلو دا دره ووهله. او د څو میله واټن وهلو وروسته هغه ځای ته چې سړک په کې په دوو برخو ویشل کیږی، هلته دواړه ورونه یو د بل څخه جدا شول. کامران د کابل په لور ولاړ او همایون د جهلم د دریاب په غربی څنډو باندې سفر کاوه. هغه د ملتان هغې برخې ته ورسید چېرې چې جهلم او چناب

دواړه سره یوځای کیږي ،هغه به دلته په کوم ځای کې ددریاب څخه دملتان په لور دورتللو له پاره تیر شوی وی،هغه په ارادي توګه غوښتل د ملتان څخه په ځنګ ولاړ شی ، ځکه هغه اندیښمن و چې هسې نه چې شیرشاه سوري دهغه دنقل وحرکت څخه خبر شي او مداخله وکړي. په دې توګه د ستومانه سفر کولو نه وروسته همایون روغ رمټ د شعبان په میاشت کې (اچ) ته ورسید .

شیرشاه سوری د همایون د تعقیبولو له پاره خواص خان ګمارلې و. هغه ان تر سرهنده پورې دهمایون لښکرې تعقیب کړې ، خواص خان ته شیرشاه سوری دا حکم کړې و چې دهمایون په تعقیب پسې دې ولاړشي خوپر هغې دې حمله نه کوي. شیرشاه سوری غوښتل په دې ترتیب همایون د سلطنت څخه بیرون کړي تر څو په راتلونکې کې هغه ته کوم مصیبت جوړ نه کړی ، تر سرهنده پورې د تعقیبولو وروسته خواص خان هملته په سرهند کې دخپلو فوځونو سره یوځای پړاو وکړ.او دشیرشاه سوری دبل حکم انتظار ته کیناست .

په دا بل اړخ کې (په ۱۵۴۰ زیږدیز کال د برسات په موسم کې) شیرشاه سوری ته دلاهور څخه خپلو مخبرانو په پرلپسې توګه دهغه ځای دحالاتو په اړه تفصیلي خبرونه ورلیږل. دهمدې خبرونو په اساس شیرشاه سوری دبیاس ددریاب په غاړه دمغلو په نظامې ځایو باندې یرغلونه پیل کړل ، تر څنګ یې یو ګړندي قاصد سرهند ته د خواص خان په لور واستاوه اوهغه ته یې حکم وکړ چې د سرهند څخه ووځې او دهمایون په تعقیب پسې ولاړ شي. دهمدې قاصدانو په خوله یې خواص خان ته د سرهند او دهغې شاوخوا سیمې د تحفې په ډول وروبښلې. خواص خان هلته دخپل ځان له اړخه یو ناظم وټاکه. اوپخپله د خپل لښکر سره یو ځای دهمایون په تعقیب پسې ووت . خواص خان سرهند کې خپل یو ډیر نژدې ملګرې اودوست دهغه ځای د ناظم په توګه ټاکلې و .

په حقیقت کې شیرشاه سوری نه غوښتل دهمایون سره ټکر وکړي ، هغه دا غوښتل چې د سیند په لور د تللو په وخت کې همایون دهغه د لښکر او ملګرو په لاره کې کوم خنډ را پیدا نه کړي ، هغه ددې نه هم ویریده چې هسې نه چې همایون سیند یا کشمیر ته ځان ورسوي ، ځکه دا دمرزا هندال اومرزا حیدر خان غوښتنه وه . هماغه و چې شیرشاه سوری دتعقیبولو له پاره دا سې لارې چارې ولټولې چې دهغوې له مخې مغلو ته په سیند یا کشمیر کې د تم کیدو ټول امکانات له منځه تلل.

شیرشاه د همدې اندیښنو په لړ کې د اکتوبر په دریمه اونۍ کې د ستلج ددریاب څخه تیراو د لاهور په لور وخوزید. دبله اړخه خواص خان د سرهند څخه دکوچ کولو وروسته جالندهر او امرتسر له لارې د لاهور په لور را روان وو .

شیرشاه سوری او خواص خان دواړه دخپلو لښکرو سره یو ځای په لاهورکې یو ځای شول ، هغوې دلته خپل وخت ضایع نه کړ بلکه سمدستې یې د تیښتې په حال کې د همایون اودهغه دملګرو تعقیب پیل کړ . په دې خاطر دواړو دخپلو متحده لښکرو سره یو ځای د مغلو دتعقیبولو پسې دغرب په لور روان شول ،کله چې هغوې د چناب ددریاب غاړې ته ورسیدل نوهغو ته څرګنده شوه چې همایون دخپلوورونو څخه جدا شوې دې ،شیرشاه سوری دخپل لښکر یوه برخه د ملتان په لور دمرزا هندال اوناصر مرزا د تعقیبولو له پاره واستوله اوپه خپله یې د بهیرې په لور مخه کړه.

د بهیرې په لور شیرشاه سورې ډیر په احتیاط سره قدم واخست ، هغه ویریده چې هسې نه چې همایون د مالګې دغرونو څخه تیر او دکشمیر په لور مخه کړي ، شیرشاه سوری د بهیرې څخه خوشاب ته ورسید ،خواص خان هم ورسره ملګرې و.دلته شیرشاه ته معلومه شوه چې همایون اوکامران یو دبله څخه جدا شوي دی او په مختلفو لارو باندې روان شوي دي. په خپله شیرشاه سوری هملته په

خوشاب کې پاته شو خو خواص خان ته یې حکم وکړ چې دخپلې برخې دلښکرسره دې یوځاې د جهلم ددریاب په غربی برخه کې د همایون د لښکرو تعقیب پسې ولاړ شی.

د شیرشاه سوری د حکم سره سم خواص خان په ډیره بیړه د همایون او دهغه د لښکرو پسې ووت ، یوشمیر تاریخپوهان دا هم لیکي چې خواص خان په همایون باندې دحملې کولو جرءت نه کاوه خودا دهغوې خام خیالي ده ، دا دهغو تاریخپوهانو آند دې چې دشیرشاه سوری خلاف اودهمایون په حق کی یې لیکنې کړې دي، هغوې دهمایون په خاطر د تورونه سپین او د سپینو څخه تور جوړول. اوکه نه خواص خان دشیرشاه سوري هغه بهادر او میړنې قومندان و چې دوه ځلې یې په چوسه او لګرام کې دهمایون د فوځونو جرړې راویستلې وې ، اودا هماغه خواص خان و چې په واسطه یې دوه ځلې شیرشاه سورې ته په همایون باندې سوبه ور په برخه شوې وه.

دهمایون سره تصادم نه کول د خواص خان کمزورتیا نه وه بلکه دا دشیرشاه سوری د اوسپنیز نظم اونظام یو ډول ثبوت و. شیرشاه سوری په لرې کیناستو سره هم ددې وړتیا درلوده چې دخپل فوځ نظم و نسق سنبال کړي او هغوې ته لارښوونه وکړي. اودخواص خان په څیر زړه ور ، نومیالي او جنګیدلي قومندان هم دهغه د نظم وظبط مخالفت و نه شی کولې.

همایون تر یوه وخته پورې دخپل ورور مرزا هندال اوکاکا ناصر مرزا سره یوځاې هملته په (اچ) کې پاته شو ، په دې وختو کې د اچ او ملتان تر منځه سیمه دیوه نوي مسلمان شوي وګړي په لاسو کې وه چې بخشولنګاه نومیده ، دا دلنګا دقبیلې څخه و اودمرزا کامران باج ګذاره و. کله چې همایون دې سیمې ته راورسید نو بخشو لنګاه دهمایون سره ډیر ښه سلوک وکړاوهمایون هم ورته د خان صاحب لقب ورکړ. دهمایون دا کار داسې وه لکه چې اوس هم هغه ددهلي په تخت باندې ناست وی اوخلکو ته اعزا زونه او لقبونه ورښېي.

بخشولنګا په دې خاطر دهمایون سره مرسته نه وه کړې چې همایون د هندوستان شاهنشاه دې بلکه هغه د سیند د ارغون حکمران څخه بدل اخستل غوښتل . اوهغه غوښتل چې همایون څو ورځې دلته قیام وکړي اودهغې وروسته سیند ته ور ننوځي او د سیند ارغون حکمران ته زیان ور واړوي. د بخشو لنګا په سیمه کې د څو ورځو د قیام نه وروسته همایون د سیند شګلوړې زمکې ته ور ننوت. خواص خان دهمایون په تعقیب پسې روان و او ان د سیند تر غاړو پورې رسیدلي و . او د اچ څخه درویشت میله جنوب لورې ته ، په کوم ځاې کې چې د ستلیج دریاب د پنجاب د نورو دریابونو سره یو ځاې کیږي ، دخپل لښکر سره یو ځاې تم شو ، ددې ځایه وروسته خواص خان ته دهمایون د تګ لاره نه وه معلوم. د بلې لورې همایون د خپل لښکر سره یو ځاې نیغ سړک پری ایښې و او د جنوب شرق په لور ګرزیدلي و ،همایون د ۱۵۴۱ کال د جنوري په ۲۲ مه دخپل ورور مرزا هندال او کاکا مرا ز ناصر سره یو ځاې (روړي) ته ورسید ، هلته ورته د بهکر د کلا والي ښه او دمینې ډک ښه راغلاست ووایه . مګر مغرور همایون د والي دغه ګرم ښه راغلاست دهغه په کمزورتیا باندې حساب کړ اوسمدستي یې حکم وکړ چې والي دې دحکم اطاعت وکړی او کلا دې هغه ته تسلیم کړي.

په دې توګه بهکر ته د ورننوتلو وروسته اوهملته په پاته کیدو سره همایون د خپل ورور مرزا هندال اوکاکا ناصر مرزا سره یو ځاې د سکون اوډاډ ساه واخستله. کله چې خواص خان ته خبر ورسید چې همایون دخپلو پاته شونو لښکرو سره یو ځاې (روهړي) ته رسیدلې دې نو هغه په ملتان کې پړاو وکړ ، دا خبرونه شیرشاه سوری ته هم ور رسیدلي و ، په دې اساس شیرشاه سوری هم دخپلو لښکرو سره یو ځاې ملتان کې دخواص خان سره یو ځاې شو اودواړو متحده لښکرو هملته په ملتان کې قیام وکړ.

۵۵

په ملتان کې او سيدو په وخت کې يوه ورځ نيرمل او کملاوتي دواړه په خپلې خيمه کې خاموشه ناستې وې . په دې وخت کې کملاوتي نيرمل ته مخ کړ او ورته يې وويل چې:

ګوره نيرمل ! زه په ډيره بې صبرۍ سره تر اوسه پورې ستا د ځواب انتظار کوم، زه تا ته دا خبره په دې خاطر نه يادوم چې په څو تيرو ورځو کې لښکر په جنګ جګړه کې بوخت و او ديوه ځايه بل ته او دهغه نه بل ته روان و . او زه په دې ډاډمنه يم چې تا ته به دد ې پرلپسې سفر او ستړتيا له وجې دفکر کولو وخت هم نه وي تر لاسه شوې . اوس چې د څو ورځو راهيسې لښکر دلته په ملتان کې پړاو کړې دې نو زه له تا پوښتم چې هغه هيله مې چې له تا کړې وه دهغې په اړه ستا پريکړه څه ډول شوه ؟

نيرمل تر لږه وخته پورې خاموشه ناسته وه ،بيا يې په ډير غور سره د کملاوتي په لور وکتل او ورته په ډيره پټه توګه وويل چې:

ګوره کملاوتي لورجانې ! هغه کار چې ته يې له مانه کول غواړې زه دهغې دکولو له پاره تياره يم ،که چيرې خواص خان ستا ورور پالامو وژلې دې نو دا ستا حق دې چې ته دخواص خان څخه دخپل ورور د وژلو بدله واخلې او هغه ووژنې. په دې لړ کې ما اراده کړې ده بلکه دا سې يې وګڼه چې هوډ مې کړې دې چې په پوره توګه به له تا سره ملګرې کيږم. تر څو ته د خواص خان څخه انتقام واخلې او هغه ته کلکه سزا ورکړې ، خو ګوره چې ستا ددې کار سره ما ته ډير ستر خطر او ګواښ متوجه کيږي. دنيرمل ددې خبرو سره کملاوتي ټکان وخوړ او ورته يې وويل چې څه ډول ګواښ او خطرات ؟ نيرمل ورته يوځل بيا په ډيره پټه او راز سره وويل چې:

ګوره کملاوتي ! که ته په بې خبرۍ کې په خواص خان باندې لاس پورته کړې او هغه ووژنې نو ياد ساته چې ، څرنګه چې تا دلته له ما سره وخت تير کړې دې او کله چې پرتا باندې د قتل او وژلو شک وکړل شي نو ستا سره به زه هم له منځه ولاړه شم. خو زه نه غواړم په دې عمر کې خپل انجام خراب کړم. ګوره کملاوتي ! ما ستا سره دملګرتوب هوډ کړې دې خو ددې کار د تر سره کيدو دمخه بايد ته خپل دا سې يوپلان جوړ کړې چې زه په اسانۍ سره و توانيږم له دې ځايه ووځم او خوندي پاته شم او ته هم ددې کار د کولو نه وروسته خپل ځان خوندي ځاې ته ورسوی.

دنيرمل د چوپتيا وروسته کملاوتي په زوره وخندل او ويې ويل چې: نيرمل !تا خو زه ډيره ووير لم خو دهغې خطراتو څرګند ونه چې تا وکړه هغه بلکل داهميت وړ نه د ي. ګوره نيرمل ! زه به په خواص خان باندې په يوې مناسبه موقع کې لاس پورته کوم، په هغې باندې هسې د لاس په پورته کولو سره نه خپل ځان او نه تا په خطر کې اچول غواړم. زه چې کله هم خواص خان وژنم نو هغه به دهند په منځنۍ سيمو کې اويا ددې سيمو په شاوخوا کې وژنم. اودهغې د وژلو ترمخه به زه خپل باوري خلک هم هلته راغواړم. او بيا به دهمغوې په کومک باندې خواص خان ته سزا ورکوم.بيا به تا هم له ځانه سره يو خوندي ځاې ته يوسم. دا سې ځاې ته چې هلته دشيرشاه سوری هيڅ جاسوس او يو بل کوم وګړې زمونږ له پاره دخطر سبب و نه ګرځي . دکملاوتي په دې خبرو باندې نيرمل خوشحاله شوه او ويې ويل چې: که چيرې ته همدا سې کار وکړې نو زه به دا وګڼم چې تا پر ما باندې ډير احسان کړې دې . دنيرمل په خوشحالۍ باندې کملاوتی هم خوشحاله شوه او ويې ويل چې:

ګوره نيرمل ! اوس چې تا پر ما باندې باور وکړ او زما په کار کې دې زما د ملګرتوب له پاره هوډ کړې دې نو اوس به زه تا دخپلې يوې بلې دا سې ارادې څخه هم خبره کړم چې تر اوسه مې په خپل زړه کې ساتلې وه. د کملاوتي ددې خبرې سره نيرمل هغې ته په ډير غور سره وکتل او بيا يې ترې و پوښتل چې: څه ډول اراده ؟ کملاوتي په ځواب کې ورته وويل چې:

ګوره نیرمل ! زه په دې خبره باندې ډېره زیاته غمژنه او خفه یم چې ګنګا اسلام قبول کړې او دیوې مسلمانې پیغلې په څیر یې د خواص خان سره واده کړې دې ، ته پوهیږې چې ګنګا یو وخت د رهتاس د راجه شهزادګۍ وه ، او دشهزادګۍ په څیر هغه زما د روند مهارت ته ډیره په زړه پورې وه . مهارت په نوم ورکي توګه د ګنګا په سویمبر کې هم ګډون کړې و خو د مهارت بدقسمتي په دې کې وه چې هغه سویمبر خواص خان و ګټه . بیا مهارت د زیارت دلنګر ځاې څخه ګنګا په دې خاطر پورته کړه چې هغه د لیونتوب تر پولو دهغې سره مینه کوله . بیا بدي دا راپیدا شوه چې خواص خان هلته هم وررسید ،ګنګا یې تر لاسه کړه او د مهارت کار یې پاې ته ورساوه . زما وروړ پالامو د څو ملګرو سره په تیښته بریالې شو او بیا دپرتګالیانو سره یوځاې یې یو متحده لښکر جوړ کړ خو خواص خان پرې یرغل وروړ او دهغوې هغه متحده لښکر یې هم دنشت سره مخ کړ . او زما وروړ یې هم له منځه یوړ . زه خو خواص خان د مهارت او پالامو د وژلو په ګناه باندې له منځه وړل غواړم خو غواړم ګنګا هم له منځه یوسم . په دې خاطر چې هغې خپل دهرم پرې ایښې او اسلام یې قبول کړې دې ، ایا ته زما ددې وړاندیز سره کوم اختلاف لرې ؟ نیرمل ورته په یوه درز سره وویل چې :

نه ! ماته ستا ددې وړاندیز سره هیڅ اختلاف نه شته . کملاوتي تر یوه وخته پورې خاموشه وه بیا یې په ډیره عجیبه توګه دنیرمل په لور وکتل او ورڅخه یې وپوښتل چې : نیرمل ! ما اوریدلي دي چې تا هم اسلام قبول کړې دې . اوستا دخبرو څخه هم همدا سې ډاګیزیږي نیرمل ورته وویل چې : ته سهي خبره کوې . خو کملاوتي ! دا ټول هر څه ما په ظاهري توګه منلي دي . خو زه په خپله همغسې کلکه هندوه یم . او په همدې باندې عمل کوم . دنیرمل د ځواب په اوریدو باندې کملاوتي خوشحاله شوه ، دخپله ځایه راپورته شوه او وویې وویل چې :

واوره نیرمل ! اوس چې تا له ما سره د یوځاې کیدو هوکړه کړې ده ،نو زه خپل کار پیلوم . د همدې نن ورځې څخه به زه نوره هره ورځ د خواص خان او ګنګا خیمې ته ورځم . دهغوې خیمه به پاکوم او د هغوې دکالیو دپاکوالي خیال به ساتم . تر څنګ به یې دخیمې دهر څه په اړه خیال کوم . دا ټول کارونه به په خپلو لاسونو سره تر سره کوم . په دې توګه به زه دخواص خان او ګنګا د باور د تر لاسه کولو هڅې کوم . کله چې دا خلک بیرته ددهلي په لور کوچ کوي نو زه به خپل باوری وګړي هملته را وبولم او دهمغوې په کومک سره به دګنګا او خواص خان کار پاې ته ورسوم . ددې خبرې سره سم کملاوتي د خیمې څخه ووتله .

خواص خان او ګنګا دواړه میړه او ښځه په خپله خیمه کې ارام ناست و او په کومه موضوع یې خبرې کولې . په همدې وخت کې د خیمې دروازې ته کملاوتي راغله . دهغې په کتلو سره ګنګا دخپل میړه د څنګ څخه لږ څه اخوا شوه ،ځان یې را ټول کړ او بیا یې په لوړ اواز وویل چې : کملاوتي څه خبره ده ؟ ته ولې ددروازې تر څنګ ولاړه یې ؟ دننه راځه ! کملاوتي کرار کرار دننه راغله او دګنګا تر مخه ودریده . ګنګا په خپل څنګ کې ورته د کیناستو اشاره وکړه او ورته یې وویل چې ته ولې ولاړه یې ؟ را ځه دلته کینه . ایا کومه ستونزه اوتکلیف در رسیدلې دې اویا بله کومه خبره ده چې دا سې خفه خفه یې ؟ کملاوتي د ګنګا تر څنګ کیناسته او بیا یې په ډیر ادب سره وویل چې :

زه ستاسو د دواړو څخه د یوې هیلې او امید له پاره راغلې یم ، او زه هیلمنه یم چې تاسې دواړه به ما ناهیلې نه کړئ . خواص خان په ډیر غور سره دکملاوتي په لور وکتل او ورڅخه یې وپوښتل چې : څه ډول هیله او امید ؟ ما غوښتل تاسې ته دا وواېم چې زه هلته د نیرمل سره په خیمه کې هسې خوشې پرته یم . او بې کارۍ څخه نوره تنګ ته راغلې یم . په ما وخت نه تیریږي ، زه غواړم چې ستاسې د خیمې د

ټولو خونو پاکۍ او نظافت په خپله په خپلو لاسونو سره وکړم. د دې نه علاوه ستاسې نور خدمت هم په خپله غاړه واخلم. په دې توګه به زما وخت هم ښه تیر شي. کملاوتي دا خبرې په ډیره نرمه توګه او نرۍ نرۍ خندا سره دخولې راویستلې

خواص خان غوښتل څه ووایي چې ګنګا پرې را مخته شوه او ویې ویل چې: ګوره کملاوتي ! ته ولې ددې کار زحمت په غاړه اخلې زه په خپله دخپلې خیمې ټول کار تر سره کوم اوکله کله نیرمل هم له ماسره په دې کار کې مرسته کوي ،کملاوتي ورته بې له ځنډه وویلې چې: ګوره شهزادګۍ ګنګا ! ستا او ستا دمیړه خیمه ډیره پراخه او ستره ده . چې څو خونې لري ، نیرمل اوس زړه شوې ده او ډیر کار نه شي کولې ، زه غواړم چې دهغې په ځاې ستاسې د دواړو دخیمې دپاکوالې مسؤلیت په غاړه واخلم. داسې یې وګڼئ چې په دې کار کولو کې ماته سکون او ډاډ را په برخه کیږي او پر ما به وخت په خوشحالۍ سره تیریږي. اوس خو دنیرمل سره په خیمه کې بې کاره پرته یم اودهمدې بې کارۍ څخه نوره تنګ ته راغلې یم. دد ې خبرو په اوریدو سره ګنګا مسکۍ شوه او ورته یې وویل چې:

ګوره کملاوتي !که ته همدا ډول اراده ولرې نوبیا خو ماته پرې هیڅ ډول اعتراض نه شته. ته چې په خپله خوښه څه غواړې ویې کړه. زه به ستا ترمخه خنډ نه شم ، دهغې په دې خبرو باندې کملاوتي پورته شوه اوویې ویل چې که چیرې داسې وي نوزه ستاسو د دواړو ممنونه یم. اوزه به دهمدا اوس شیبې څخه خپل کار پیل کړم. خواص خان هم راپورته شو او ګنګا ته یې وویل چې: ګنګا ! زه د دڅه کارونو په لړ کې د شیرشاه سوری دربار ته ورځم تاسو دواړه یوځاې د خیمې نظافت جوړ کړئ. خواص خان ولاړ شو او کملاوتي دخیمې په پاکوالي کې و نښته. ګنګا ورته هر کار ښوده او ورسره یې ملګرتیا کوله. په دې توګه به کملاوتي هره ورځ دخواص خان اوګنګا خیمې ته راتله او دخیمې دپاکوالي خیال به یې ساته. هغه وتوانیده چې د خپل دغه کار په واسطه خپل ځان د ګنګا او خواص خان د باور وړ وګرځوي.

۵۲

په ملتان کې د یوې میاشتې دقیام نه وروسته شیرشاه سوری په ډیرو کشمکشونو او شکوکو کې را ګیر و . هغه له یوه اړخه دهمایون ، دهغه دورونو اودهغه د نورو ملګرو څخه په اندیښنه کې و . هغه دهمایون په اړه چې په دې وخت کې په سیند کې و ،کامران چې په کابل کې و اودهمایون سالار مرزا حیدر چې په کشمیر کې یې دخپل لښکر د یوې برخې سره قیام کړې و ډیر زیات اندیښمن و. هغه له دې ویریده چې هسې نه چې ددوې څخه کوم یو په کوم مناسب وخت کې بیرته راستون شي اوپه پنجاب او یا دهلی باندې یرغل راوړي. د ډیر فکر او دقت نه وروسته شیرشاه سوری دې پایلو ته ورسید چې دهغوې څخه دهر یو د شاته کولو له پاره به د وړاندې تګ پالیسې خپلول عملي نه وي. په دې خاطر یې همدا مناسب وګڼل چې ددوې څخه هر یو چې هر چیرې د ې هملته یې مصروف و ساتي اوپرې یې نږدې چې بیرته په خپلو منځو کې سره یو شي. تر څو د پنجاب د بیرته خپلولو له پاره کوم پلان جوړ نه کړاې شي.

شیرشاه سوري په دې لړ کې ډیر محتاط قدم اخست. هغه نه غوښتل چې دهمایون د تعقیبولو له پاره سیند ته لاس ور اوږود کړي ځکه په دې توګه به په سیند کې ارغوان حکمران هم په ویره کې ولویږي اوبیا به دشیرشاه سوری سره دمقابلې له پاره د یوه چا سره اتحاد وکړي. په دې وخت کې هغه دسیند د ارغون حکمران اوپه ځانګړې توګه د راجپوتانه اوګجرات دحکمرانانو سره اتحاد کولې شي. په داس حال کې چې د راجپوتانه او ګجرات حکمرانان دپخوا څخه د شیرشاه سوری څخه بدګمانه وو. اود سیند د ارغونونو اتحاد د شیرشاه سوري له پاره ملاماتې ثابتیداې شو ځکه چې دا دواړه سیمې د سیند سره نښتې وې. په همدې توګه کامران او حیدر هم کولې

شي په ډيره اسانۍ سره پيښور ته راشي او دخپل متحده لښکر سره يوځاې شي . ددې نه علاوه څرنګه چې قندهار هم د مرزا کامران ترولکې لاندې دې نو د سيند ارغوان حکمران کولې شي قندهار ته ولاړشي او کامران هم له ځانه سره د شيرشاه سورى پر خلاف دخپل ځان سره را يوځاې کړي.

په دې خاطر د وخت اوحالاتو غوښتنه داوه چې شيرشاه سوري د سيند د درياب دې غاړه په درې محاذونو کې دغليم سره دمقابلې له پاره ځان تيار کړي ، اوددې کار له پاره بايد بلوچان اوپښتانه هم له ځانه سره يو ځاې کړي اوپه دې توګه سياسي او حربي ګټې تر لاسه کړي . شيرشاه سورى ددې څخه هم ويريده چې کيدې شى مرزا حيدر هم د خپل لښکر سره يوځاې د کشمير څخه را ووځي او دپنجاب ميدانو ته را ننوځي اودهغه له پاره يو نوې محاذ پرانځی . نو په دې خاطر دهغه مخنيوى هم اړين دې . ددې مقصد د تر لاسه کولو له پاره بايد هغه مالګې دکانونو تر څنګ خپل يو قوې ځواک ځاې په ځاې کړي تر څو د مرزا حيدر د راتلو څخه مخنيوي وکړاې شی .

په ملتان کې دقيام په وخت کې شيرشاه سورى په همدې خيالاتو کې اوښت را اوښت چې دملتان څخه ورته يو ډير بد خبر راورسيد او هغه دا چې خضرخان ، چې شيرشاه سورى د بنګال حاکم ټاکلې و ،دبنګال دپخواني حاکم سلطان محمود د لور سره واده کړې دې . دې خبرې شير شاه سورى په ډيره ويره کې واچاوه . هغه ددې ويره احساسوله چې هسې نه چې د سلطان محمود د لور سره د واده کولو وروسته خضرخان دشيرشاه سورى ملګرتيا پريږدي او بيرته دسلطان محمود سره يو ځاې شی . اوپه دې توګه په بنګال کې ورته يو ځل بيا کړاونه را پيدا کړي. دهمدې خيالاتو په ډنډ کې شيرشاه سوری دملتان څخه خپل ځواکونه وخوځول اولاهور ته راغې او همدلته يې خيمې ووهلې .

لاهور ته د رارسيدو سره سم شيرشاه سورى لمړۍ دا کار وکړ چې دلته يې ديوه ستر سړک د (ګرنډ ټرانک شاهراه) په نامه د جوړولو کار پيل کړ. تر څنګ يې د لاهور څخه تر ملتانه پورې هم د يوې سترې شاهراه د جوړولو حکم وکړ. ترڅو دا سړک هم د ملتان څخه لاهور ته راشي اودلته د ګرنډ ټرانک دسړک سره يو ځاې شی . ددې کار د ترسره کولو وروسته شيرشاه سورى د کشمير په لور توجه وکړه . ځکه چې د کشمير مرزا حيدر د بنګال په لور د شيرشاه سورى د تګ په وخت کې خطرناک ثابتيداې شو . په دې خاطر شيرشاه سوري غوښتل بنګال ته د تللو څخه دمخه په پنجاب کې خپل نظام مستحکم کړي.

که څه هم شيرشاه سورى ته د پنجاب په لړ کې د کابل څخه دکامران او د سيند څخه د همايون له لورې ګواښونه وو خو هغه تر ټولو زيات دکشمير حيدر خان ګواښ ته متوجه و . ځکه د کابل له لورې د ګومل مومن ، او خيبر درو په بندولو سره دکامران دحملې څخه خلاصون تر لاسه کيد ه خو دکشمير په اړه دا کار مثبت نه ثابتيد ه . ځکه چې د کشمير په غربي واديو کې اباد قومونه افغانان نه و . په هغوې کې ډيرکې يې جنجوعه ، ګکر ، جاټ او ګجر پراته وو . او شيرشاه سوري دهغوې سره د ورور ولۍ اړيکې نه درلودل . دد ې نه علاوه د کشمير څخه لاهور او هندوستان ته شپږويشت لارې موجودې وې. او ددې ټولو لارو څارنه څه اسانه کار نه و ، لکه څنګه چې د ګومل مومن، اوخيبر درې و . په دې خاطر د کابل او سيند په نسبت شيرشاه سوري ته په کشمير کې د مرزا حيدر له اړخه ډير ګواښ متوجه و . په دې خاطر شيرشاه سوري تر هر څه لمړۍ د حيدر بيګ له اړخه د پنجاب د دفاع کولو له پاره قدم واخيست.

دکشمير له اړخه دکومې ممکنه حملې د تم کيدو په خاطر ، شيرشاه سورى تر هر څه دمخه د مالګې دکانونو په غرنيو سيمو باندې ولکه کلکه کړه . دا د مالګې دکانونو غرنۍ لړۍ هماغه ده چې د جهلم ، شاپور ، ميانوالي او... سيمو د شمال څخه تيريږي . د مالګې په

دې غرنۍ لړۍ کې ډېر ستر قومونه اباد شوي دي او هغوي کولې شو چې د کشمير له لورې دحمله کونکو سر ه ملګرتيا وکړي اودشيرشاه سوری له پاره کړاونه را پيدا کړي. نو په دې خاطر دکشمير له لورې د خپل ځان دخوندی کولو په خاطر شيرشاه سوري د مالګې دکانونو غرنۍ لړۍ په خپل واک کې دا خستو پريکړه وکړه.

په دهلي کې د مسلمانانو دحکومت دپيلامې سره سم د مالګې د غرنو دا لړۍ د (انډو ارين) قوم لکه چاټ، ګجر، او کوکهر قومونو له پاره چې د غربي پنجاب دميدانو څخه د مسلمانانو دحملې په وخت کې دې لورې ته دپناه له پاره رغلي و، داوسيدو ځای و. د مالګې دغرونو دا لړۍ دا برخه په حقيقت کې د شورش نه ډک يو نيم واکه مسلط حکومت و، چې ددهلي حکومت يی په لور هيڅ توجه نه کوله. په دې لړۍ کې چې دکوکهرو کوم قوم اباد شوې و هغوي پخوا د خوشاب په سيمه کې د سيند دبلې غاړې اوسيدونکې و. چې دوي دپخوانيو داړه مارانو څخه ګڼل کيدل. دوی د خپله نسلي لړۍ د مالګې دغرونو د مشهور روايتي مشر (راې سال) سره تړله، وروسته بيا د کوکهرانو يوه ډله راجپوتانه ته راغلل او دلته په ناګور کې اباد شول، هغوی دهمدې ځايه دکوکهرو او نورو راجپوتي قبايلو سره د ازدواج دکولو لړۍ پيل کړې اوخپل ځانونه يی مستحکم کړل.

دهمدې کوکهرانو بله ډله چې دمالګې په غرنيو سيمو کې پاته شوي ود جنجوعه په نامه ياد کړل شول. همدا جنجوعه دشرق په لور وخوځيدل او د ککهرو سيمه چې د مالګې دغرونو اصلي خاوندان وو په هغوې او هلته په ابادو نورو قبايلو باندې خپله ولکه و غځوله . خو يو شمير راجپوتان د قبايلو په څير په ککهر باندې هم مشهور وو ، دوې د يوچې او سهينن قبايلو پورې اړوند وو. توپير يی يواځې په دې کې و چې په جدا جدا غرنيو سيمو کې د اوسيدو په اساس په هغوې کې دبرهمني تهذيب تبليغ و نه کړاې شو، بلکه په هغوي کې همغه پخوانې نامانوسه وحشيانه سلوک او عجيب رسم و رواج او جنګي خصلتونه لکه څنګه چې وو همغسې پاته شول .ځکه چې دوي د هندوستان د نورو قبايلو څخه جدا او ځانته پاته شوي وو.

د ديارلسمې پيړۍ څخه مخته په دې سيمه کې د ککهرو او جنجوعه قبيلو تر منځه ډېر وينه تويونکې جنګونه شوي و چې موخې يی په دې سيمې باندې د خپلو ولکو قايمول وو. کله کله به ددهلي پادشاهانو هم خپل فوځونه دې سيمو ته ور ليږل خو هغوې نه غوښتل چې په دې سيمو باندې ولکه وکړي بلکه غوښتل يی ددې خلکو په وړاندې دخپل شان وشوکت څرګندونه وکړي.

کله به چې په دې سيمو کې سياسي بدلون راته. بيا به هغوي دې لورې ته خپل لاس را اوږداوه. او د ماتې خوړلې ډلې سره به يی کومک کاوه اودهغه ځاې حکمران به يی دتخته څخه پورته کاوه. هندوستان ته د بابر د راتلو په وخت کې هم دغه ککهر او جنجوعه قومونه په خپلو منځو کې په جنګو کې را نغښتې وو. بابر لمړۍ د ککهرو پر خلاف د جنجوعه سره مرسته وکړه خو کله چې دککهرو سردار (راې سارنګ) په پوره توګه دمغلو فرمانبردار و ګرزيدنو بابر خپله پاليسي بدله کړه. دشيرشاه سوری تر وخته پورې ککهر په يوه ډول د مغلو سره را نښتې وو. په دې خاطر شيرشاه سوری د خپل سياسې دريځ په خاطر دککهرو په خلاف د جنجوعه سره د مرستې دپيليد و عزم وکړ.

د جنګې فنونو له اړخه هم د مالګې د غرونو لړۍ دومره اهميت درلود چې د يونانيانو ، يوچي ، غزنی ، او غورې حمله کونکو څخه نيولې تر بابر اوشيرشاه سورې پورې هيڅ حکمران دا ځاې له نظره نه شو پريوستلې. ددې ځانګړې علت دا دې چې دشمال څخه حمله

کونکي هر یو لښکر ددې سیمې څخه خپل لښکر د پنجاب مرکز ته داسې راوړلاې شي چې دهغې په نقل و حرکت باندې د چا غوږ هم ږریږي. همدا علت و چې شیرشاه سوری د پنجاب د خوندي ساتلو په خاطر تر هر څه لمړی دې غرنیو لړیو ته توجه وکړه.

شیرشاه سوري دخپل لښکر سره یو ځاې دلاهور څخه مخته ولاړ او مالګې دې غرنیو لړیو لوري ته یې خپل لښکر و غځاوه. خو دې غرنیو لړۍ ته د ورسیدو مخکې یې خپل فوځ ته پړاو ورکړ، بیا یې د ککهر سردارانو ته قاصد ور ولیږه او هغوې یې خپل ځان ته را وبلل. دککهر سرداران ډیر سرکشه، ډیر جنګجویه، او ډیر زړه ورو و. هغوې د شیرشاه دربار ته د راتلو څخه ډه ډه وکړه. او هغه قاصد چې شیرشاه سوري دهغوې درابللو په خاطر ور استولې و دهمغې په لاسو یې شیرشاه سوری ته ځو غشي، او زمري دوه بچیان ور ولیږل.

دککهرودد ي ځواب څخه شیرشاه سوري دا و پتیبله چې ککهر د بسپنې له پاره اماده نه دي اوددې پر خلاف د سرکشۍ او بغاوت له پاره یې ملا تړلې ده. شیرشاه سوري جنجوعه پرې اینبې وو او تر ټولو لمړی یې دککهرو سره اړیکې ټینګ کړې و ځکه هغه پوهیده چې جنجوعه د پخوا څخه د مغلو پر خلاف دي. ککهر په بنستیزه توګه د مغلو طرفدار او دهغوې ملاتړي وو. شیر شاه سوری غوښتل دوې له ځانه سره را یوځاې کړي، تر څو د ککهرو او مغلو تر منځ اړیکې پریکړل شي خو کله چې ککهرو په بغاوت باندې لاس پورې کړ نو شیرشاه سوري دهغوې پر خلاف باندې دفوځی یرغل له پاره ځان تیار کړ.

شیرشاه سوری ددې موخې د تر لاسه کولو له پاره د جنجوعه د قوم سره مرسته وکړه. دهغوې سرداران یې خپل ځآن ته را وبلل. هغوې هم په پوره خوشحالۍ سره د شیرشاه دربار ته راغلل. او د ککهرو په خلاف یې دشیرشاه سوری سره د خپل هر ډول تعاون له پاره ملاتړ و ښود. د جنجوعو ددې ملاتړ په واسطه شیرشاه سوری یو لښکر تیار کړ اوددې لښکر قوماندان یې هیبت خان نیازې و ټاکه. بیا شیرشاه سوري هیبت خان نیازې دجنجوعه د قوم دهمدې مشرانو سره یوځاې دمالګې دغې غرنیو لړیو ته ولیږه تر څو دهغه ځایه په ککهرو باندې یرغل یوسي او هغوې وځپوي، ترڅو په راتلونکو ورځو کې هغوې په پنجاب کې د شیرشاه سوری له پاره د سر درد را پیدا نه کړي.

کله چې هیبت خان نیازی دخپل لښکرسره یو ځاې د مالګې د غرونو دې لړۍ ته د ککهرو د ځپولو له پاره ور ننوت او مخته ولاړ نو داسې ورته معلومه شوه چې ککهر پټنځایو ته تللې دي. اوپه کوم مناسب وخت کې به یرغل کوي. هیبت خان نیازی دهغوې په دې چال باندې و نه پوهیده او مخته ولاړ. کله چې هغه په یوې پراخه وادی کې ورننوت نو دغرنیو لړیو څخه پرې وینه تویونکو او جنګی ککهرو داسې یرغل راوست چې دهغې څخه یې شپه او ورځ هیره کړه.

اوس نو هیبت خان نیازې د عجیبو حالاتو سره مخ و. ځکه ککهر د غرنیو سیمو څخه پرې د مرداري خوړونکې حیواناتو او ټپوسانو په څیر را توې شوي و او دهیبت خان فوځ یې د یرغل لاندې راوستې و.

حمله کونکي ککهر د سیلاب د توپان په څیر دهري لورې د ځواکمنو جسمونو او قوي څهرو سره د هیبت خان په لښکرو را پریوتل او دوې یې په وینو کې لړل. دهغوې په دې حملو کې هیبت، جلال او په منظمه توګه جبر پټ و. هیبت خان هم دشیرشاه سوري یو تجربه لرونکې او میړتې سالار و. هغه د ککهرو ددې حملې په مخکې داسې وبریښید لکه په تیارو کې چې د رڼا څرک را څرګندیږي.

تر لړه وخته پورې هيبت خان د ککهرو دا حملې په شا وتمبولې او خپله دفاع يې کوله او بيا يې په جارحيت باندې لاس پورې کړ. هيبت خان نيازي ته ډير ژر دا روښانه شوه چې د ککهرو سره دهغوی په دغه پراخه ميدانو کې مقابله کول څه اسانه کار نه دی ځکه چې ککهر په ډيره بيړه د هيبت خان نيازی د فوځ حالت د بې وسئ په لور راکاږي.

هيبت خان د ککهرو په مقابل کې بدترينه ماتې وخوړله. اود جنګ ميدان يې پری ښود او و تښتيد. کله چې هيبت خان نيازي دخپلو پاته شوو لښکرو سره دشيرشاه سوری دربار ته ورسيد نو شيرشاه سوري دهغه په دې ماتې باندې ډير زيات خواشيني شو ، د پوره فکر او تدبر نه وروسته يې پريکړه وکړه چې اوس به خواص خان د ککهرو د مقابلې له پاره ور استوي ، دخواص خان سره د سلا مشورې وروسته شيرشاه سوری خواص خان ته ډير ستر لښکر ورکړ. په دې لښکر کې يې هيبت خان نيازي هم شامل کړې و ترڅو د ککهرو تر سيمو پورې دخواص خان لارښوونه وکړي. ددې نه علاوه شيرشاه سوری خپل يوبل سالار جلال الدين جالو هم دخواص خان تر قومندې لاندې وليږه او په دې توګه خواص خان ، هيبت خان نيازی ، اوجلال الدين جالو ټول د ککهرو د ځپولو له پاره د مالګې دغرنيو سيمو په لور ولاړل.

۵۷

د خپل پړاو نه يو ميل واټن مخته خواص خان خپل فوځونه په دوو برخو باندې وويشل. يوه برخه يې هيبت خان نيازي او جلال الدين جالو ته ورکړه او هغوی دواړو ته يې حکم وکړ چې همغه ځای ته ولاړ شي چې څو ورځې تر مخه د ککهرو او هيبت خان نيازي ترمنځ په کې جنګ شوی و ، خواص خان هغوی ته دا هم ويلي و چې د ورځې له مخې د ې سفر وکړي اودشپې له مخې دې په يوه ځای کې په ډاډمنه توګه ارام وکړي ،او د خپل پړاو دخوندي ساتلو په خاطر دې خپل ځوانان هرې خوا ته خپاره کړی. خواص خان دهغوی پسې وروسته روان شو هغه به يوازې دشپې سفر کاوه او د ورځې به په پټنځای کې کيناسته. په دې توګه هغه د هيبت خان نيازي سره يوځای د جنګ هغه ډګر ته ورنږدې شو چې څو ورځې مخته په کې جنګ شوی و.

کله چې هيبت خان نيازی او جلال الدين جالو هغه ميدان ته ورسيدل چې څو ورځې تر مخه په کې د ککهرو د قبيلې سره جنګيدلي و ،نو ککهر يو ځل بيا د خپلو غرنيو پټنځايو څخه راووتل اود هيبت خان نيازی او جلال الدين جالو په لښکرو باندې لکه دوړو ليوانو په ځير را پريوتل.

د ککهرو دا حمله هم ډيره خطرناکه او وينه تويونکې وه. خو بيا هم هيبت خان نيازي او جلال الدين جالو د خواص خان دلارښوونې په مطابق خپل ځانونه تر دفاع پورې محدود کړي و ، تر ډيره وخته پورې هغوی د ککهرو حملې تمبولې په همدې وخت کې خواص خان دخپل غرنې پټنځای څخه لکه د زمرې په ځير په ککهرو باندې راپريوت او د تورتوپان او سختې سيلۍ په ځير د ککهرو جنګيالې تر حملې لاندې راوستل.

دخپلې حملې په همغه لمړيو شيبو کې يې د ککهرو د جنګياليو حالت دخرابيدو سره مخ کړ. کله چې هيبت خان نيازي او جلال الدين جالو وکتل چې خواص خان د ککهرو په خلاف دشا له اړخه حمله راوړې ده نو هغوی دواړو هم دفاعی حالت پريښود او په جارحيت باندې يې پيل وکړ. اودخواص خان په ځير دککهرو په مخکينو ليکو باندې ځپوونکې ګذارونه پيل کړل. ددې دوه اړخيزو حملو په مقابل کې دککهرو ځوانانو همت له لاسه ورکړ او فوځونه يې په ميدان کې تيت و پرک شول. اوس نو ککهرو ځوانانو ښې او چپ لورې

ته په تيښته پيل وکړ او هر يوه هڅه کوله چې خپل ځان خوندي ځايو ته ورسوي. تر لږ ه وخته پورې د ککهرو عامه وژنه روانه وه ، دهغوی د لښکرو ډېره برخه د شا له اړخه دخواص خان او د مخې له لورې د هيبت خان نيازي او جلال الدين جالو په لاسو د تيغه تير شوي وو . په دې توګه په دغه غرنۍ لړۍ کې نه يوازې دککهرو فوځ د ماتې سره مخ شو بلکه دهغوې لښکر يو ډول له منځه ولاړ او اصلي ځواک يې تر پښو لاندې شو . کله چې ککهرو ماتې وخوړه او و تښتيدل بيا خواص خان بيرته دخپل پړاو په لور روان شو ،پړاو ته د خواص خان د ورتګ نه مخته شيرشاه سوري ته د دې سوبې خبر ور رسيدلې و ،نو کله چې خواص خان د خپل لښکر سره يو ځاې پړاو ته ورسيد نو په پړاو کې د خوشحالۍ ډولونه غږيدل. شيرشاه سورې دخواص خان څخه په ډېره ګرمه توګه استقبال وکړ.

کله چې د شيرشاه سوري سره د کتلو وروسته خواص خان خپلې خيمې ته ولاړ نو ويې کتل چې هلته ښکلې اوښايسته کملاوتي د خيمې په پاکولو کې مصروفه ده او ګنګا هم دخيمې په پاکوالي کې د کملاوتي سره لاس کوي. دواړو چې کله خواص خان وکوت نو خپل کار يې پرينښود او په يوه منډه د خواص خان مخې ته راغلې. بيا ورته ګنګا په ډېره خندانه خوله او خوشحاله انداز کې وويل چې خواص خانه ، زما د سر تاجه ! زه تاته د مالګې دغرنيو لړيو د ککهريو سره دمقابلې دبرياليتوب په اړه مبارکي وايم. دغو غرنيو ککهرو خپل ځآنونه نه تسخيريدونکې ګڼل او په ځانګړې توګه يې کله چې هيبت خان نيازي ته ماتې ورکړه نو حوصلې يې نورې هم لوړې شوې. خو تا هغوې ته په ماتې ورکولو سره دا ډاګيزه کړه چې دخواص خان سره مقابله کول دومره اسانه کار نه دې.

د ګنګا د ميني نه ډکو دغو خبرو خواص خان نور هم خوشحاله کړ ، هغه غوښتل په ځواب کې ورته څه ووايي چې په دې وخت کې کملاوتي هم په خپلو نرمو خبرو سره خواص خان مخاطب کړ او ورته يې وويل چې: زما دروندە خواص خانه ! زه هم تاته دد ي سوبې په اړه مبارکي وايم. ته يقينا دهغو ځوانانو څخه يې چې په تيارو کې د رڼا راوستونکې او په دشتو او صحرا کې د ګلونو د ښوولو فن باندې پوهيږې. خواص خان په ډېر دقت سره د کملاوتي په لور وکتل اوبيا يې ځواب ورکړ چې: ګوره کملاوتي ! زه پخپله هيڅ نه يم ، دغه زما ټولې برياوې د الله تعالې له اړخه دي هغه زما پروردګار ، زما مالک ، نصرت کونکې اوملاتړې دې. بيا هم تا چې زما له پاره د ستاينې کوم الفاظ را ټول کړي و دهغې په خاطر زه ستا مننه کوم. په دې وخت کې ګنګا يوځل بيا وويل چې:

ماته ستا دراتلو خبر رارسيدلې و خو زه پوهيدم چې ته به د لږ وخت له پاره دشيرشاه سوري سره کينې. دخيمې د پاکوالي کار پاې ته رسيدلې دې ما ستا له پاره د مخکې څخه ډوډۍ راغوښتې او ايښې ده، لمړۍ ډوډۍ وخوره بيا به په تفصيل سره نورې خبرې کوو. خواص خان ورته وويل چې ماته منظور ده. څرنګه چې کملاوتي زمونږه خدمت کوي نو دا دهغې حق دې چې له مونږه سره يوځاې کيني او ډوډۍ وخوري. دخواص خان په دې وړانديز کملاوتي دومره خوشحاله شوه لکه څنګه چې يو انسان دپښو څخه تر سره پورې په خوشحالۍ کې را ونغاړل شي. بيا دواړو يوځاې د ډوډۍ سامان خپور کړ او په ډېره خوشحاله ماحول کې يې سره يو ځاې ډوډۍ وخوړه .

دمالګې دکانونو په غرنيو سيمو کې دککهرو د ماتې وروسته شيرشاه سورې د جنجوعه قبيلې خلک ښه و نازول ،دهغوې په قوت اوځواک کې يې ډېرښت راوست تر څو هغوې په راتلونکې ورځو کې د شيرشاه سورې ملاتړي واوسي اودمالګې د غرنيو لړيو په لمنو کې ککهرو ته يوځل بيا د مغلو د ملاتړ فرصت تر لاسه نه کړي. دد ې کار د تر سره کولو وروسته شيرشاه سورې دخوشاب او بهيرې په لور متوجه شو تر څو دا سيمې هم په خپل خواکې و دروي. اوپه راتلونکو ورځو کې دد ې دلښکرو له پاره خوندي ځايونه وګرځي.

په دې ورځو کې په خوشاب او بهيرې کې ډوډې بلوچان اباد وو. او همدا بلوچ دهغې سيمې حکمرانان وو. شيرشاه سوري نه غوښتل د بلوچو په معاملو کې لاس ووهي، ځکه چې ددې ويره وه چې هغه خلک به بيا دهغه مخالفت کې ودريږي اويو ستر لښکر به جوړ اود شيرشاه سوري په مقابل کې به و جنګيږي. ددې نه علاوه د بلوچو سردار فتح خان، اسماعيل خان او غازي خان دهمايون د تعقيبولو په لاره کې نه يوازې دخواص خان سره کومک کړې و بلکه هغه وخت چې شيرشاه سوري د خوشاب سيمې ته راغې نو هغوې د شيرشاه سوري خدمت ته هم حاضر شول او دخپل تعاون او ملاتړ ډاډ يې ورته ورکړ.

دا بلوچ د باجوړ څخه نيولې ان د بهيرې د غرنيو سيمو پورې خپاره پراته و. چې سردار يې اسماعيل خان بلوچ نوميده. شيرشاه سوري په دې پوهيده چې ددوې پرته په دې سيمې باندې ولکه کول شوني نه دي. په دې اساس شيرشاه سوري اسماعيل خان بلوچ هم دخپل فوځ په نوم ليک کې شامل کړ. او هغه ته يې هم د شاهي فوځ په څير د خزانې څخه تنخوا و ټاکله.

دې بلوچانو پخوا کوچياني ژوند درلود. بيا وروسته په دې سيمه کې اباد شول، په هغو ورځو کې چې تيمور لنګ په هندوستان باندې يرغل راوست نو دهغه د بيرته ستنيدو تر وخته پورې بلکه ټوله پنځلسمه پيړۍ د بلوچو ډوډا او هوت قبايل دشمال څخه د سنيد ددرياب په غاړه غاړه د کوچيانو په څير ګرزيدل را ګرزيدل. دهغې وروسته بيا داخلک د ګومل په دره کې اباد شول چې د سليمان دغرونو دلړۍ جنوبي لورې ته پرته ده. ددې کوچي ډوله بلوچو د اباديو په کتلو سره نور بلوچان هم په حرکت راغلل او هغوې هم په پنجاب کې اباد شول. دنمونې په توګه د بلوچو د رند قبيله د ملتان د لنګا راجپوتانو د ويرې څخه د چناب راوي او ستيج په درو کې اباد شول، ددې رند قبيلې دخلکو دنده په کرايه عسکري کول و، تر څنګ يې په ازادانه توګه غلا او لوټمار هم کاوه. په همدې ورځو کې څه نور بلوچان چې دډوډ او هوت د قبيلو پورې تړلي وو، هم د وطن او ځاې ځيګې د لټون په خاطر دجهلم او سيند دواديانو پورته غاړو ته ولاړل او هملته ميشته شول. دلته په دې سيمو کې مخته پښتانه هم اباد وو. په دې خاطر د بلوچو او پښتنو تر منځ ټکر لازمې ګرزيده. د بابر نه وروسته شيرشاه سوري او دهغه نه مخته همايون او دهغه ورور کامران مرزا په دې سيمو باندې څوارلس کاله حکومت کړې دې. هغوې به د پښتنو او بلوچو د خپل منځې تربګنيو څخه ګټه پورته کوله اوپه خپله به يې ارام حکومت کاوه. په دې سيمې کې د کامران برياليتوب په همدې کې و چې دا قومونه تل تر تله په جنګ جګړو کې مصروف و ساتي.

خو شيرشاه سوري دا پاليسي ترک کړه او د پښتنو او بلوچو تر منځ يې يووالې او اتحاد راوست. هغه بلوچو چې په تيرو وختو کې يې د پښتنو په زمکو باندې ولکه کړې وه هغه سيمې شيرشاه سوري دبلوچو څخه بيرته واخستې او پښتنو ته يې تسليم کړې، خو بلوچانو ته يې دهغې په بدل کې د مالګې د کانونو د غرنيو لړيو د نندنا او ګرجهک په نامه سيمې ورکړې. د جهلم په شمالي پولو کې دغه دواړه سيمې د جنګي موقعيت له نظره ډيرې مهمې دي. په غالب ګمان چې شيرشاه سوري دا سيمې د بلوچو سردار اسماعيل خان ته ورحواله کړې وې. په دې توګه د بهيرې او خوشاب نه علاوه بلوچان په نورو سيمو کې هم اباد شول. شيرشاه سوري هم هڅه وکړه چې هغوې ټول په خپل ملاتړ کې و دروي. په دې توګه په پنجاب کې د امن د ټينګښت له پاره شيرشاه سوري دا دويمه حربه استعمال کړه. اوس نو هغه په پنجاب کې دخپل حکومت د ټينګښت له پاره دريمه مرحله پيلوله.

دشيرشاه سوري دريمه مرحله په کشمير پورې تړلې وه. څرنګه چې هلته په کشمير کې د همايون سپه سالار مرزا حيدر د خپل لښکر سره ځاې په ځاې شوې و او هغه ددې توان درلود چې په يوه مناسب وخت کې دهغه ځايه را ووځي او په پنجاب باندې حمله وکړي. او په

دې توګه شېرشاه سوری د نوو ستونزو سره مخ کړي. ځکه چې مرزا حیدر بیګ یو تکړه ، میړنې جنګجو او تجربه لرونکې جرنیل او سپه سالار و.

شېرشاه سوري د کشمیر دحالاتو د جوړولو په خاطر دخپل لښکر سره یو ځای د لاهوره راووت او د بمهبر په لور وخوزېد ، په بمهبر باندې یې یرغل یوړ او هغه سیمه یې و نیوله. دلته په دې سیمې کې دقیام په وخت کې شیرشاه سوری د کشمیر د جګ د قبایلو سره اړیکې ونیول. هغه د چک قبایلو سره ډیره دمینې او خلوص نه ډکه رویه وکړه . هغوې ته یې مالي کومک هم ورکړ او هغوې ته یې دا هم وویل چې هغوې دې د همایون د سپه سالار مرزا بیګ په خلاف را پورته شي .

دشیرشاه سوری دا سیاسي حکمت ډیر ګټور ثابت شو ۔ځکه د چک قبایل دمرزا حیدر بیګ په خلاف راپورته شول اودهغه سره یې د جنګونو لړۍ پیل کړه . کله چې د چک قبایل اومرزا حیدر بیګ په خپلو منځو کې په جنګونو کې را ونغښتل نو شیرشاه سوری ته یو ډول سکون په برخه شو ځکه چې اوس نو مرزا حیدر بیګ د چکانو سره په پوره ستونزو کې را ګیر شوې و . ترڅو کالو پورې چکانو په مرزا حیدر بیګ باندې یرغلونه کول ، ان تر دې چې هغوې مرزا حیدر بیګ وواژه او یو چک سردار غازي خان د کشمیر سردار وګرزید.

په پنجاب کې دخپل نظام د ټینګښت وروسته شیرشاه سوري دبنګال په لور د کوچ کولو اراده وکړه ، خو د بنګال په لور د کوچ کولو دمخه شیرشاه سوری خپل لښکر په دوو برخو باندې وویشه ،یوه برخه یې خواص خان ته ورکړه او هغه یې همدلته په لاهور کې پریښود . هیبت خان نیازي یې دخواص خان معاون و ټاکه. شیرشاه سوری خواص خان ته دا لار ښوونه کړې وه چې هغه دې زما تر بله حکمه همدلته په پنجاب کې پاته شي . په داسې حال کې چې شیرشاه به د بنګال په لور روانیږي .ځکه د بنګال دحاکم خضر خان له لورې شیرشاه ته ښه خبرونه نه راتلل.

شیرشاه سوري خواص خان په دې خاطر په لاهور کې پرې ایښې و چې هغه به د پنجاب په حالاتو پوره پوره څارنه کوي ، ځکه خواص خان یو اځنې سالار اودشیرشاه سوری ښې لاس و چې دغمونو او مصیبتونو په وخت کې یې په پوره باور سره خپل ورسپارل شوې کار تر سره کاوه . شیرشاه سوری ته تر اوسه پورې د کشمیر څخه علاوه دکابل دحکمران کامران مرزا او حتې د سیند په لور د تللې همایون څخه ګواښ احساسیده نوپه دې خاطر یې خواص خان په پنجاب کې پریښود. ترڅو په پنجاب باندې دکومې لورې حمله کونکې په مقابل کې خواص خان دهغه مقابله وکړي او هغه بیرته شاته تللو ته اړ کړي . په دې توګه په پنجاب کې خواص خان د اعلې حاکم په توګه د ټاکلو وروسته شیرشاه سوری دبنګال په لور کوچ وکړ.

۵۸

یوه ورځ په داسې حال کې چې کملاوتي دخواص خان دخیمې دپاکولو څخه لاس څنډه نو ګنګا خپل ځان ته را وبلله . کملاوتي خپل لاسونه پاک کړل اوبیا د ګنګا لورې ته راغله او دهغې تر څنګ کیناسته. ګنګا تر یوه وخته پورې هغې ته په ډیر غور اودقت سره وکتل اوبیا یې په ډیره نرمه لهجه ورته وویل چې:

ګوره کملاوتي ! زه غواړم له تا څخه د یوې خبرې پوښتنه وکړم خو درواغ به راته نه وایې. ته د تیرو څو میاشتو راهیسې دلته زما په خیمه کې کار کوې اوپه دې موده کې زه ستا د ذات او شخصیت په اړه مطالعه کوم ، زه غواړم دهمدې مطالعې په رڼا کې له تا څخه څه وپوښتم. خو دهر څه دمخه به له ما سره ژمنه کوې چې درواغ به راته نه وایې. ګوره ! رېښتونې خبره ډیره ښه وي او ګټوره هم. او که

دروا غ دې راته وويلې نوله يوه اړخه به دخپل ضمير او از تر پښو لاندې کړې او د بله اړخه به په دروا غو کې تاته کومه ګټه هم نه وي. او ستا درواغ به تاته زيان ورسوي. د ګنګا د پوښتنې څخه کملاوتي لږ څه انديښمنه شانته شوه ، خو ډير ژر يې ځان سنبال کړ او بيا يې په لوړ اواز وويل چې: ګنګا خورې ! وپوښته ، ته له ما څخه څه پوښتل غواړې ؟ګنګا ورته وويلې چې:

ګوره کملاوتي ! ما چې تر اوسه پورې ستا د شخصيت څارنه کړې ده د هغې څخه ماته دا ډاګيزه شوې ده چې ته زما د ميړه سره مينه لرې . کملاوتي ماتاته مخته هم ويلي دي چې درواغ به نه وايې نو که چيرې ته رښتيا ووايې نو شونې ده چې زه به داسې يو قدم واخلم چې ستا له پاره به ډير ګټور ثابت شي . کملاوتي خپل سر ښکته کړ او بيا يې د لږ څه فکر کولو وروسته وويل چې: ګنګا خورې ! ښه دې وکړل چې له ما څخه دې دا پوښتنه وکړه ، اوس که چيرې زه ددې پوښتنې ځواب په نفې کې ووايم نو خپل ضمير به تر پښو لاندې کوم او که چيرې هو ووايم نو بيا به ستا ګنهګاره و ګرځم.

د کملاوتي ددې ځواب څخه ګنګا ډيره خوشحاله شوه ،بيا يې کملاوتي ته وويل چې کملاوتي ! رښتيا رښتيا ووايه ، چې په رښتيا مې زړه خوشحاليږي ، ګنګا غوښتل لږ نور څه هم ووايي چې کملاوتي په خبرو پيل وکړ او ويې ويل چې: ګنګا خورې ! څرنګه چې تا له ماڅخه په سخته وغوښتل تر څو زه رښتياووايم نو به دې خاطر ما هم رښتيا وويل اوس نو ددې رښتيا ويلو له پاره چې ماته هره سزا ټاکې زه يې منلوته تياره يم. ګوره ګنګا خورې ! ما درواغ هم ويلې شول ، اودخپل زړه راز مې پټولې شو ، خو ماتاته ر ښتيا وويل، ځکه دخواص خان شخصيت داسې دې چې هره ښځه دهغه لورې ته راغب کيدو پرته نه پاته کيږي او ما هم همداسې وګڼه چې د مينې په دې سيلاب کې لاهو شوې يم.

ګنګا خورې ! ما هيڅکله هم د خپلې مينې دغه احساسات د خواص خان تر مخه نه دې ډاګيزه کړي ، ځکه زه پوهيږم چې په خواص خان باندې يوازې اويوازې ته حق لرې او له تاسره په دې حق کې هيڅوک نه شې را شريکيدې .

کله چې کملاوتي خاموشه شوه نو ګنګا ترې يوځل بيا و پوښتل:

ګوره کملاوتي يوه خبره بله هم راته وکړه اودا به هم راته په رښتيا سره کوې چې اوهغه دا چې ايا زما خاوند (ميړه) هم تاته کله په مينه کتلي دي ؟ چې دهغې له مخې ته داسې وپوهيږې چې هغه هم تاته رغبت لري اويا ستا له پاره څه داسې کوم کشش احساسوي. ددې خبرې په ځواب کې کملاوتي په يوه ټکان سره وويل چې ، نه ، هيڅکله هم نه ، هيڅکله هم داسې نه دې پيښ شوي ، هغه هيڅکله هم په داسې توګه زما په لورنه دې کتلي ، ګنګا ورته يو ځل بيا وويل چې:

ګوره کملاوتي ! که زه ستا د محبت د يو اړخيزه عکس العمل په اړه کوم قدم واخلم نو هغه به ستا له پاره د منلو وړ وي ، زه به تاته دا ووايم چې دا قدم به ستا په حق کې وي ، کملاوتي ورته وويل چې: زه دهغې وخته راهيسې چې له تاسره کار کوم ماته ستا شخصيت د ډير زيات قدر اودرنښت وړ دې. نو په دې خاطر هره پريکړه چې ته زما په حق کړې وکړې ماته به دمنلو وړ وی. ګنګا ورته وويل چې:که چيرې خبره همداسې وی ، نوبيا واوره چې: زه به ستا په اړه داسې پريکړه کوم چې زه به پخپله تا دخواص خان سره واده کړم. اولکه څنګه چې زه دخواص خان ښځه يم همداسې به ته هم دخواص خان ښځه و ګرځې. ګوره کملاوتي ! اوس خو زما خاوند خواص خان د لاهورد ښار د اوسيدونکو دحال احوال د پوښتنې له پاره ورغلې دې ، کله چې بيرته راستون شي نو زه به ستا خبره ورسره وکړم. اوبيا

به سبا تا دخپلې اخرې پريکړې څخه خبره کړم . دګنګا ددې خبرو په اساس کملاوتي د تصنوعي شرم او حجاب څرګندونه وکړه اود خيمې څخه بيرون ووتله او وتښتيده .

کملاوتي به يوه منډه خپلې خيمې ته ساه نيولې ورسيده ، په دې وخت کې هلته په خيمه کې نيرمل ځانته ناسته وه . دکملاوتي ساه لاتر او سه پورې ځاې ته نه وه راغلې . تر لږه وخته پورې ساه نيولې ودريده او په خندانه او خوشحاله خوله يې نيرمل ته کتل . نيرمل هم تر څو لمحو پورې کملاوتی به غور سره کتله ، بيا يې ترې وپوښتل چې ګوره کملاوتی ! ته ډيره ساه نيولې راغلې يې او مخ دې د خوشحاليو نه ډک دې ، را ته ووايه چې څه درپيښ شوې دي . کملاوتي په خندا خندا کې د نيرمل تر څنګ کيناسته او بيا يې ورته وويل چې :

ګوره نيرمل ! ستا خبره سهی ده . نن ربښتيا هم زه ډيره خوشحاله يم . ساه مې په دې خاطر نيولې ده چې په يوه منډه مې ځان تر تا پورې را ورساوه . ترڅو هغه ښه خبر چې ما تر لاسه کړې دې هغه تاته هم سمد ستي ووايم . نيرمل په ډير غور سره کملاوتی ته وکتل او بيا يې ترې وپوښتل چې څه ډول ښه خبر ؟ کملاوتي په خندا کې ډوبه وه او بيا يې په ډيره پټه توګه نيرمل ته وويل چې :

ګوره نيرمل ! دکوم کار له پاره چې زه د شيرشاه سوری لښکر ته راغلې يم او ستا لمن مې ونيوله هغه کار اوس په ډيره بيړه خپل انجام ته رسيدونکې دې ، ګوره نيرمل ! نن په خبرو خبرو کې ګنګا له ماڅخه وپوښتل چې ايا زه خواص خان خوښوم . خو کله چې ما په مثبته توګه ځواب ورکړ نو پوهيږې چې ګنګا څومره مهمه او ستره پريکړه وکړه . نيرمل په ډيره انديښنه کې ترې وپوښتل چې هغه څنګه ؟

کملاوتي ورته دخوشحالۍ نه په ډک اواز سره وويل چې :

ګوره نيرمل : ګنګا پريکړه کړې ده چې ما هم دخپل ځان په څير د خواص خان سره واده کړي ، نن به هغه په دې لړ کې دخواص خان سره خبرې کوي او سبا به ماته خپله اخري پريکړه اعلانوي ، هغې ماته وويل چې د تيرو څو اونيو راهيسې هغه زما حالت تر څارنې لاندې لري اودهمدې له لورې هغه دې پايلو ته رسيدلې چې زه دخواص خان سره مينه لرم . کله چې ما ورته هو وويلې نوبيا هغې دا ډول پريکړه وکړه . ګوره نيرمل : زه پوهيږم چې که چيرې زما واده دخواص خان سره تر سره شي نو بيا چې دکوم مشن له پاره زه راوتلې يم هغه به په ډيره اسانه توګه تر سره شي .

نيرمل ورته په حيرانتيا سره وويل چې : ګوره کملاوتي ، زه ستا ددې پريکړې په اړه و نه پوهيدم ،ته له يوه اړخه غواړې خواص خان ووژنې او د بله اړخه غواړې دهغه سره واده وکړې . کملاوتي ورته وويل چې : واوره نيرمل ! خواص خان خو به زه ووژنم ، اودا کار به په هره توګه چې وي تر سره کوم خو اوس مې پريکړه کړې ده چې دخواص خان سره يوځاې دغه ګنګا هم له منځه يوسم ، ګوره نيرمل ! ما ته ددې نه مخته هم څو ځلې داسې فرصت تر لاسه شوې و چې زه ګنګا او خواص خان دواړه له منځه يوسم خو دهغو ملګرو سره يوځاې چې زه بايد دا کار انجام کړم لاتر اوسه د لته نه دې را رسيدلې ،ګوره نيرمل ! په تيرو ورځو کې څو داسې فرصتونه تر لاسه شول چې کله کله به زه او ګنګا دواړه په خيمه کې ځانته ناست و او کله زه او خواص خان . ځکه چې دخواص خان خيمه په څو خونو باندې مشتمله ده . داسې فرصتونه هم راغلی چې زه به د خيمې په پاکوالې کې مصروفه وم او خواص خان به په بله خونه کې ځانته ويده و . اوکله به ګنګا هم ورسره ويده وه . که چيرې ما غوښتلې نو په داسې حالاتو کې مې دواړه له منځه وړلاې شول . خو ما نه غوښتل دا کار په ځانته ځان انجام کړم . ځکه په دې توګه ماته ستونزې را ولاړيداې شوې ، که چيرې په خوب کې مې په خواص خان حمله کړې واې نو شونې وه چې هغه به را بيدار شوې واې او برعکس به يې زه له منځه وړې واې ، ځکه چې هغه خو يوځوان نارينه دې . د زور او ځواک خاوند دې او زه دهغې

يوه څپېره هم نه شم زغملې ، هو ! که چيرې په دې وخت کې زما ملګري دلته موجود واى نو تر اوسه به مې هغوې دواړه په رېښتونې توګه له منځه وړي واې.

ګوره نيرمل: داسې برېښي چې زما کار د اسان څخه اسانتر شوې دې ، که چيرې ګنګا خواص خان له ماسره د واده کولو له پاره تيار کړي او خواص خان ما خپله ښځه او خپله ماندينه وګرځوي نو ددې څخه دا څرګنده شوه چې زه به شپه او ورځ د خواص او ګنګا په خيمه کې اوسيږم. اوکله چې ګنګا او خواص خان د دهلي په لور کوچ وکړی نو زه به ددې ځای د تللو په وخت کې خپلو ملګرو ته هم خبر ورکړم چې هغوې دې هم د خواص خان لښکر ته راشي ،دهغې وروسته به نيرمل ته ووينې چې زه څه ډول دا دواړه له منځه وړم. نيرمل ورته وويل چې: ګوره کملاوتي ! کله چې ته غواړې خواص خان او ګنګا له منځه يوسې نو بيا د خواص خان سره واده ولې کوې ، دهغې سره د واده کولو په خاطر ولې خپل ځانګړتوب له منځه وړې ، خپل عصمت اوعفت په داو کې ږدې ، کملاوتی د لږ څه فکر وروسته ورته وويل چې:

ګوره نيرمل ! په دې کې د دوا د لږولو کومه خبره نه شته.اونه به ددې لارې زما ځانګړتيا له منځه ولاړه شي، خواص خان ډير ځواکمن او تکړه ځوان دې او زه پوهيږم چې د هغه سره واده کول به په خپل ذات کې يوه ځانګړې تجربه وي،بيا به د خواص خان سره د واده کولو وروسته زه دخپلو ملګرو په کومک سره ددې دواړوژوند پای ته ورسوم. نو که چيرې خواص خان د ګنګا د وړانديز ملاتړ وکړ نو زه به خامخا دخواص خان سره واده کوم ،دهمغې خيمې ته به منتقل شم ، نيرمل غوښتل په ځواب کې څه ووايي چې په دې وخت کې ساتونکې دوې دواړو ته خوراک راوړ ،په دې خاطر دواړو چپ چاپ خپله ډوډۍ وخوړله.

بله ورځ ، کله چې کملاوتي د کار له پاره دخواص خان خيمې ته ورغل نو ويې کتل چې په خيمه کې خواص خان اوګنګا دواړه ميړه اوښځه ناست دي اوپه خپلو منځو کې خبرې اترې کوې ، دکملاوتي دکتلو سره سم ګنګا دخپله ځآيه پورته شوه اوپه خندانه خوله يې وويل چې: راځه کملاوتي زما څنګ ته راشه ، مونږدواړو به ډيره بې صبرۍ سره ستا د راتلو انتظار کاوه. اوس به ته ځانته د خيمې پاکې او نظافت نه سنبالوې بلکه مونږ دواړه به دا کار يو ځاې تر سره کوو . ځکه چې د نن څخه وروسته ته هم ددې خيمې مالکه ګرزيدلې يې. مخکې مې چې له تاسې کومې خبرې کړې وې ، نو تيره شپه اونن سهار مې دخواص خان سره هغه تکرار کړې او هغه مې له تاسره په واده کولو باندې راضي کړې دې. اوس به ته همدلته اوسيږې اودماښام دمخه مه ستا دخواص خان سره د واده ټولې چارې تر سره شی. اوله دې وروسته به ته هم زما په څير دخواص خان دښځې په څير دلته اوپه همدې خيمې کې اوسيږې.

دګنګا په دغو ښو خبرو ښايسته اوښکلې پيغله کملاوتي دخوشحاليو اورفاقتونو يوه نوې غوټۍ و ګرزيده. په دې وخت کې هغه د خواص خان په خيمه کې د محبت پيغام ليکونکې او د اسمانونو په لوړو کې د وريځو په څير د عروج په خيالاتو کې ډوبه وه. معلومه نه ده چې هغه به ترکومه وخته پورې په دې خيالاتو کې ډوبه ولاړه وه چې ګنګا رامخته شوه او هغه يې د لاسه ونيوله اوپه خيمه کې يې دخپل ځان سره کينوله ،بيا ترماښامه د ګنګا هڅو رنګ راوست او کملاوتی يې د خواص خان په نکاح کې ورکړه.

۵۹

دپنجاب دپريښودلو وروسته شيرشاه سوری د غرنيو لړيو يوه سيمه غوره کړه. او هلته يې د يوې کلا په جوړولو پيل وکړ ، دا کلا د بهار درهتاس د کلا دويم انځور و.دا يې دومره قوې او نه تسخيريدونکې جوړه کړه چې نوم يې ورته همغه د رهتاس د کلا ورکړ. په

پنجاب کې د اوسیدود اوسیدو په وخت کې شیرشاه سوری دمالي امورو له پاره ډیر غوره کسان ټاکلي وو. په دې وګړو کې یو کس (کتهري ډوډر مل) هم شامل و . شیرشاه سوری هغه دخپل ځانه سره نوکر کړ او د رهتاس د کلا جوړښت یې د هغه په څارنه کې پریښود.

درهتاس نومې دغه کلا اوس هم په جهلم کې تر سترګو کیږي ، دا کلا د جهلم څخه لس میله واټن کې د شمال غرب په لور په هغه ځای کې پرته ده دکومه ځایه چې دغرنو لرې دکشمیر په لور ورځي . ددې کلا محیط دوه نیم میله واټن لري او دیوالونه یې دیرش فټه پلنوالي او اته دیرش فټه ستروالي لري ، دهغې ستره دروازه دشیرشاه سوری دوخت د فن او هنر ستر شاهکار دی.

د پنجاب څخه دکوچ کولو په وخت کې شیرشاه سوری دخپلې برخې د لښکرسره یو ځای د بنګال په لور وخوزید ، دهندوستا د تاریخ دپیلامې څخه بنګال په سیاست ، تمدن او ژبې له اړخه یوه جړه مشوره ګرزیدلې ده . ددې د پیچیدګیو چې څومره دهندوانو د وختو څخه کیږي په هماغه اندازه د منځنیو پیړیو د تاریخ څخه هم ډاګیزه کیږي .

دا کشمکش د اریایانو د راتګ سره سم پیل شوې و ، بنګال تر هر څه لمړی د اریایانو دتهذیب او تمدن سره ټکر وکړ خو په خپل دې هڅو کې ناکامه شول ، د راجه هرشن څخه نیولې ان د اکبر پادشاه تر وختو پورې بنګال دخپلې سیاسې ازادی دساتلو په خاطر هڅې کړې دی که څه هم دا جنګ دهندوانو پر خلاف و او که د مسلمانو حکمرانانو پر خلاف. بیا یې هم حمله راوړونکې ځواکونه په خپلو وینو کې را نغاړلي او خپل برلاسې یې پرې ساتلې دې .

دا کومه جادو زمه کرشمه نه وه چې بنګال پرې بدنام شوې دې بلکه دا دهغې د تهذیب ، د ژوندانه د ځواک او نعمتونو برکت دې چې بلې هیڅ سیمې ته نه د ي ور په برخه شوې. په داسې حال کې چې دبنګال اب و هوا خرابه ، اوبه یې ناپاکه ، خود ماهیانو ځالې، او ددولت بې شمیره خزانو یې ، د جنوب ځان ځارونکې او د قسمت ازمیښت کونکې تل دخپل ځآن په لور را کش کړي دي .

ریښتیا خبره دا وه چې هر چا به چې یو ځل دلته قدم کیښود نو هغه به دهمدې ځای کیده . دهغوې له انده ددې ځای په خاورو کې په ریښتوني توګه جادو وو. هر څوک به چې یو ځل دلته راغې نو بیا به یې ددې خبری د کولو څخه کرکه کوله چې بیرته دې ولاړشی او په بله کومه سیمه کې دې په داسې حال کې میشت شي چې قدرت پرې هم مهربانه نه وی او دګرمیو او یخنیو په تیرولو سره دې هره ورځ د نه زغم وړ مشقت او مزدوري وکړي

ددې ټولو خبرو سره سره بیا به هم ډیر وخت په بنګال کې سرکشي او بغاوت جوړیده ،ددې ستر علت دا و چې دا ولایت د هندوستا ن دمرکز دهلي څخه نژدې زر میله واټن کې پروت دې ، دا دومره ستر ولایت دې چې د ډیرو پراخو سرچینو مرکز دې ، دلته به هر وخت حکمرانانو بغاوت او سرکشی کوله. ددې ځای حکمرانانو ته هیڅکله هم د دهلي تر ولکې لاندې او سیدل نه خوښیدل . او تل به یې هڅه کوله چې ددهلي دغلامی کړۍ دخپل څټ څخه وکاږي . دبله اړخه دهندوستان مسلمانو پادشاهانو ته هم ددې پرته بله لاره نه وه چې ددومره لرې ولایت انتظام دې کوم عسکري سالار ته وسپاري ترڅو دهغه ځآې د نظام خاوند اوسي . په هغه وخت کې یا خو د مرکز سره داسې وسایل نه و او که وو هم ډیر کم و چې ددهلي څخه ددومره لرې سیمې انتظام او څارنه دې وکړي.

په بنګال کې دګوډ ښار ستر مرکز و او دهغه ځای اوسیدونکو به دګوډ دښار حکمران خپل سلطان ګاڼه . دهمغې د حکم تعمیل به یې کاوه ، هغوې ددې خبرې سره هیڅ سرو کار نه درلود چې دګوډ سلطان په دهلی کې دخپل پادشاه خبره مني او که نه. یا هغه وژل کیږی

او یا دخپلي دند ې څخه ګوښه کیږي . خو کله به چې کوم نیک صوبدار دبنګال څخه لرې کړل شو نویو اځې دومره به احساسیده چې دیوې کورنۍ حکومت پاې ته ورسید اودبلې کورنۍ حکومت پیل شو .

دشیرشاه سوری تر وخته پورې دبنګال همدا حال و. خو د بنګال سیاسي نظام د شیرشاه سوری د مزاج سره سر نه خوړ . ځکه شیرشاه سوري د یوه مستحکم مرکزي حکومت ملاتړې و. هغه نه غوښتل ولایتونو ته ډیره زیاته خپلواکې ورکړل شي.

هغه وخت چې د ۱۵۴۰ کال د جنوري په میاشت کې شیرشاه سوري د مغلو سره د جنګ له پاره قنوج ته روان شو نو په بنګال کې یې خضر خان د والي په څیر وټاکه. او بیا شیرشاه سوري څو میاشتې د بنګاله لرې پاته شو ، په دې وخت کې د هغه هغه لښکر چې تل به بهار کې موجود ونو په هندوستان کې د جنګونو په خاطر یې هغه هم له ځآنه سره را خستې و . پایلې داشوې چې د بنګال حکمران هلته په بنګال کې د خپلواکۍ په خوبونو کې ډوب شوې و .

دهمدې مقصد د تر لاسه کولو له پاره هغې د بنګال دپخواني سلطان ، سلطان محمود د لور سره واده کړې و ، خضرخان ته دهغې یوه ګټه داشوه چې د بنګال رعیت او پخوانیو مسلمانانو هغه د بنګال د تخت ریښتوني وارث ګاڼه . خو خضر خان لا تر اوسه پورې شاهی لقب نه و خپل کړې . خو دبنګال د رسم ورواج په اساس یې په تخت (ټوکي) کیناستل پیل کړې و . په بنګال کې ټوکې محل چت ته هم ویل کیږي ، خضرخان به دپخوانیو پادشاهانو په څیر د محل په چت کیناسته او پریکړې به یې کولې ، خو تر اوسه یې شاهانه لقب نه وخپل کړې . کله چې خبر ور ورسید چې شیرشاه سوری دخپل لشکر سره یو ځای په ډیره بیړه دهغه د ځپولو له پاره را روان دې نو دخضرخان د پښو څخه زمکه ووتله. ځکه هغه پوهیده چې په هغې کې دومره توان او همت نه شته چې د شیرشاه سوری مقابله وکړي.

کله چې شیرشاه سوري دخپل لښکر سره یو ځای ګوډ ته ورسید نو خضر خان دګوډ د ښار څخه بیرون راووت او شیرشاه سوري ته یې ډیر ګرم ښه راغلاست وو ایه . که څه هم خضرخان دا ټول هر څه په مجبوریت سره تر سره کول خو خپل باطن یې نه را ښرګند اوه. خو شیرشاه سوری ته دهغه جاسوسانو د هرې لمحې خبرونه ورکول ،په دې اساس ګوډ ته درسیدو سره سم شیرشاه سوري خضرخان و نیوه او بندي یې کړ او خپلو ټولو هغو سردارانو او سالارانو ته چې په دې وخت کې دهغه سره ملګری وو وویل چې ستاسو څخه هر یو چې زما دحکم خلاف کار وکړي پایلې به یې داسې وي لکه دخضرخان .

دخضرخان د نیولو اوبندي کولو وروسته شیرشاه سوری هملته په بنګال کې قیام وکړ ،هلته یې د پرمختګ له پاره څه کارونه پیل کړل ، هغه لمړۍ کار چې هغه تر سره کړ هغه د بنګال د داخلي سیمو څخه کتنه وه او هلته یې په خپل نامه د شیرګړ او شیرپور دوه ښارونه اباد کړل ، تر څنګ یې د بنګال د زمکو اندازه ګیري وکړه. همدا راز یې دپخواني رواج په اساس څومره زمکې چې د جاګیردارانو سره وې هغه یې همغوې ته ورپریښودې او په هغې کې یې هیڅ ډول لاس وهنه ونه کړه.

په بنګال کې دشیرشاه سوری څلورم کار دا و چې په بنګال ې یې د زمکو نوي څښتنان راپیدا کړل ،پایلې یې داشوې چې بنګال دپښتون دویم ټاټوبې وګرزید. ددې نه علاوه هغه دهند د شمال څخه راجپوتان راوړل اودلته یې اباد کړل تر څو هندوان ترې سر راپورته نه کړای شی .

او تر ټولو مهم کار چې شیرشاه سوری په بنګال کې وکړ هغه دا و چې دخپل ځان له پاره یې یوه ډېره قوي بحري بیړۍ تیاره کړه. ترڅنګ یې هلته په بنګال کې د نظامي حکومت په ځای سیاسي حکومت جوړ کړ ،او تر ټولو مهم کار یې دا وکړ چې په بنګال کې یې د سړکونو په جوړولو لاس پورې کړ.

بنګال ته د ګودریا د لارې څخه هم دتللو راتللو لارې جوړې شوې وې خو هلته د سړکونو نظام بلکل د نشت سره مخ و. دهمدې نظام د نشتوالي په اساس نه یوازې په بنګال کې سیمه ایز عصبیت ځواکمن کیده بلکه دبغاوتونو له پاره هم لاره پرانستې وه. هغه سړکونه به چې د فوځ د انتقال په وخت کې جوړیدل نو د امن په وختو کې به د هغه ساتنه نه کیده او د باران په وختو کې به هغه بلکل د تګ راتګ له پاره بندیدل.

هغه لارې چې د مسافرینو له پاره جوړې شوې وې هغه هم د غلو او داړه مارانو دزیاد ښت په خاطر د تګ نه لویدلې وې او دا حال د شیرشاه سوري له پاره د زغم وړ نه و.

شیرشاه سوري په همغه لمړي ځل د اټک څخه تر دهلي پورې یوه لویه شاهراه جوړه کړه او حکم یې وکړ چې د دهلی څخه تر د بنګال د سونار د کلي بورې دا شاهراه و غځول شي. سونار کلې د بنګال د کورني تجارت له پاره ډېره مهمه بندرګاه وه.

که څه هم سونار ګاو په اوسني وخت کې خپل هغه اهمیت له لاسه ورکړې دې خو هغه وخت یې ډېر زیات اهمیت درلود. دغه ځای د شیرشاه سوری په وخت کې د هغه د حکومت مرکز هم نه وې خو د دې سره سره دا ځای د حربي فنونو له اړخه ډېر مهم ګڼل کیده.

سونارګاو د لکهیا او میګنا د دریابونو تر منځه د اوسنې ډ کې څخه نیغ په نیغه شپاړس میله واټن درلود. همدا علت و چې یو وخت دا ځای د بحری جهازونو له پاره یوه ښه بندرګاه وه.

ابن بطوطه د همدې بندرګاه څخه د چین په لور تللې و. شیرشاه سوری چې د اټک څخه نیولې تر بنګاله پورې ستره شاهراه جوړه کړه نو سونارګاو د دې شاهراه اخري تم ځآې و. د شاهراه ګانو تر څنګ شیرشاه سوري د سرایونو په جوړولو او د کوهیانو په کندلو هم لاس پورې کړ تر څو په لاره کې د مسافرینو له پاره د تګ راتګ اسانتیاوې پیدا شي. همدا راز یې په لویو لویو ښارونو کې د زمکې سترې سترې ټوټې دخپل لښکرو د پړاونو له پاره ځانګړې کړې.

په بنګال کې د اوسیدو په وخت کې شیرشاه سوری د بنګال د ولایت پولې هم وټاکلې. د بنګال د ولایت غربي پوله د کوسي د دریاب د غاړې په هغه ځای پورې رسیده په کوم ځای کې چې هغه د ګنګا د دریاب سره یو ځای کیده ، بیا دا لیکه د ګنګا څخه تیریده او د ګړهي د غربي څنډې څخه را تاویده او د جنوب په لور د راج محل د غرونو او بهارکنډ د ځنګلونو تر منځ تیریده او د بیربهوم او شیرګړه پورې رسیدله.

شمالي پوله یې د شیرشاه سوری له خوا د اباد کړل شوي نوې ښار ګوټي شیرګړه پورې رسیدله ، شرق او جنوب شرق یې د کوسي دویالې په غاړه چې د بهار پورې خپره شوې وه. د جنوب شرق په لور دا ولایت په چنګاوو کې پروت د ماتاموري د دریاب پورې خپور شوې و. په دې توګه د بنګال په ولایت کې د اوسیدو په وخت کې د ترقۍ د کارونو تر څنګ شیرشاه سورې د دې ولایت څلور خواوې هم وټاکلې. د دې ټولو کارونو د تر سره کولو وروسته یې دخپله اړخه یو باوري شخصیت د قاضي فضیلت تر نامه لاندې د دې ولایت والي

وتاکه. بیا دخپل لښکر سره یو ځای دهلي ته راغې ،دهلی ته بی درا رسیدو سره سم خپل یو ګړندي قاصد دخواص خان په لور لاهور ته ولیږه او خواص خان یی دخپل لښکر سره یو ځای دهلي ته را وباله. ترڅو ټول هغه مقاومتونه چې دهندوستان په داخل کې یی سرونه راپورته کړي دخواص خان سره یو ځای وځپوي او هغوې ټول دخپل ځان تابع اوفرمانبرداره کړي.

۲۰

نیرمل په خپله خیمه کې ځانته ناسته وه ،چې کملاوتي درنه درنه او په پټو پښو خیمې ته ور ننوتله . او د نیرمل تر څنګ کیناسته .نیرمل ورته وکتل چې دهغې غومبرې دخوشحالۍ نه سره شوې دي. دهغې په سترګو کې دخوشحالۍ نڅا او په شونډو باندې ښایسته اوزړه وړونکې خندا ده. دکملاوتي ددې حالاتو په کتلو سره نیرمل ورته وویل چې :

کملاوتي څه خبره شوې ؟ نن خو ته د معمول پر خلاف ډیره زیاته خوشحاله معلومیږې. کملاوتي ورته په خندا شوه او ورته یی وویل چې :

نیرمل ! زما درنې مشرې ! ستا اندازه بلکل سهي ده ، بس داسی یی وګڼه چې حالات پخپله زما په لور را ماتیږی او دغه ټول کاره واره کارونه به دخپل اصلي منزل په لور رسیږي. ګوره نیرمل !لږ څه دمخه د دهلي څخه د شیرشاه سوری یو قاصد راغې او د خواص خان په نوم یی د شیرشاه سوري پیغام راوړې تر څو خواص خان دخپلې برخې د لښکر سره یو ځای ددهلي په لور روان شي. پخپله شیرشاه سوری د بنګال د حالاتو د سهي کولو څخه وروسته بیرته دهلي ته را رسیدلي دي. زماپه آند چې اوس شیرشاه سوری غواړې خواص خان له ځانه سره یو ځای کړي اود بل کوم دښمن په لور حرکت وکړي .

ګوره نیرمل ! ما همدا امیدکاوه چې کله به خواص خان دخپل لښکر سره یو ځای د دهلي په لور روانیږي ترڅو هملته زه هغه په خپلې سزا باندې ورسوم. نیرمل دهغې په خبرو باندې تر یوه وخته پورې خاموشه ناسته وه او بیا یی وویل چې: ګوره کملاوتي !ته دهلي ته په ور رسیدو سره به څه ډول خواص خان دخپلې ولکې لاندې ر اوړې . کملاوتي ورته وویل چې : هلته په دهلي کې زما څو کسه پیژندونکې شته ، دهغوې څخه یو چې دهغه ځای د مشرانو څخه دي اونرود سنګهه نومیږي اوددهلي ډیر ستر تاجر دي ، دهمدې تاجر په واسطه به زه یو شمیر وسله وال ځوانان را وغواړم او خواص خان به پرې له منځه یوسم .نیرمل دهغې په خبرو کې دلچسپې وښوده اوبیا یی ترې وپوښتل چې:

ګوره کملاوتي ! ته به خپل وسله وال کسان دکومه ځایه څخه را وغواړې. کملاوتي ورته په خندا کې وویل چې : واوره نیرمل: زما دکاکا یو زوې دې چې مهاکوي نومیږی. زما د ورور دمړینې وروسته هغه دګنګا ددریاب په غاړه په یوه خوندي ځای کې میشت دې دهغه سره هلته دهغه څو کسه وسلوال ځوانان هم اوسیږي ،دهمدې ځوانانو په لاسو به زه د خواص خان ژوند ته دپای ټکې کیږدم.

زه دهمغوې په اشاره دلته دخواص خان سره داړیکو د ټینګولو له پاره راغلې یم. هغه مهاکوي چې ما یی پخوا تاته یادونه وکړه هغه زما دکاکا د زوې والي څخه علاوه زما منګیتر هم دي. مونږ دواړو وعده کړې وه چې مونږ به دخواص خان د وژلو وروسته یو د بل سره واده کوو. دهغې په دې خبره نیرمل اعتراض وکړ او ویی ویل چې :

ګوره کملاوتي ! کله چې ستا د کاکا زوې مهاکوي ته دا خبر ورسیږي چې ته دخواص خان ښځه ګر زیدلې یې نو ایا هغه به ستا پر خلاف دبدلې اخستلو له پاره قدم وانخلي ؟ دهغې په دې خبره کملاوتي یو ځل بیا وخندل او ورته یې وویل چې:

ګوره نیرمل ! هیڅکله به هم داسې و نه شي . هغه وخت چې مهاکوی زه د خواص خان ځخه د بدلې د اخستلو له پاره دې لورې ته رالیږلم نو ماته یې نصیحت کړې و چې که چیرې د ځو ورځو له پاره ته دخواص خان ښځه هم وګرځې نو پروانه کوي خو هغه به ضرور له منځه وړې. نو کله چې هغه ته دا خبر ور سیږي چې زه د خواص خان ښځه ګرزیدلې یم نو هغه ته به په د ې کار هیڅ اعتراض نه وي. تر لږه وخته پورې په خیمه کې خاموشي خپره شوه بیا نیرمل په ډیره را ز دانه توګه ورته وویل چې:

ګوره کملاوتي ! دهلي ته د رسیدو سره به ته ماته ستا د پیژندګلوې نرود سنګهـ دکور ادرس راکړې ،نوکه چیرې هلته په لښکر کې زما او ستا له پاره حالات خراب شي نو زه به دلښکر ځخه و تښتیږم او دنرود سنګهـ کور ته به ولاړه شم. کملاوتي په پراخه سینه ورته وویل چې: دهلي ته د ورسیدو سره سم به زه تاته دهغه دکور ادرس درکړم. ته اند ېښنه مه کوه ، په دې ټول کړچار کې به پر تا باندې هیڅ ګوته کینښوول شي . اوکه چیرې کله هم داسې وخت راشي نو بیا به هرو مرو ددې ځایه وځې او دنرود سنګهـ کور ته به ځان رسوې. ګوره زه اوس ورځم ، ددې پاره راغلې وم چې تاته دا ښه خبر در ورسوم، ددې خبرې سره سم کملاوتي دخیمې ځخه ووتله اوپه بله ورځ سهار وختي خواص خان دخپل لښکر سره یوځاې د دهلي په لور روان شو.

۲۱

دهلي ته د رارسیدو سره سم شیرشاه سوری سلا مشورې پیل کړې ، اوبیا دې پایلو ته ورسید چې اوس باید ددهلي ځخه ووځې او دباغې ځواکونو پر خلاف تصفیوي عملیات پیل کړي. هغه تر ټولو دمخه د مالوه د تصفیې په لور دتللو هوډ وکړ .

مالوه هغه سیمه ده چې په غربې برخو کې یې ګجرات او راجپوتانه او په شرق کې یې بند یل کنډ او ګوډ انه ، شمال ته یې د چنبل دریاب او جنوب ته یې د نرباد سیمه پرته ده . دمالوه منځنې میدانونه د شمال او جنوب له اړخه دڅلورو دریابونو په واسطه په برابره توګه سره ویشلې دي. ددې دریابونو نومونه دادي: ماهی ، چنبل ، باوروتي ، او دیدوا . ددې څلورو دریابونو ددې سیمې نوم مالوه دې . په پخوانیو وختونوکې دا زمکه په دوو برخو باندې ویشل شوې وه ، غربي مالوه چې اونتي ور ته ویل کیده او شرقي مالوه چې د اماره کهـ په نومو یادیدلې.

دپخوانۍ زمانې ځخه تر ننه پورې مالوه دهندوستان په تاریخ اوتمدن باندې ډیر ستر اغیز لري .ځکه د جغرافې له نظره ددې ځاې مرکزی برخه د شمال ، جنوب ، غرب اوشرق تر منځه د یوې کړۍ کار ورکوي.که چیرې دتاریخ په عامو دورو کې مالوه د شمالي هند د سلطنت یوه برخه نه وې ګرزیدلې نو دپخوانیو او منځنیو پیړیو په تاریخي کې به د تنوع په ځاې یو شانته والي راپیدا کیده . اودا یوه تاریخې پیښه ده چې هغه وخت چې پایلې پتر ، قنوج اویا مالوه د هندوستان په حکومت کې شامله نه وه نو هغه حکومت ته یې هندوستاني حکومت نه وایه.

دمګهـ د سلطنت د زوال نه وروسته چې په هندوستان کې د علومو ،فنونو ،تهذیب او تمدن په ډګر کې کوم امتیاز ور په برخه شوې و نو په هغې کې مالوه لمړۍ درجه درلوده. دا هغه سیمه ده چې د تاریخ ستر ستر ویاړلی یې زیږولې دي ، دنمونې په توګه بکرمادتیه ، اودهغه نورتن ، ددهارا نګري راجه بهوج او ...داسې نور . په دې سیمه کې سنسکرت،علم و ادب خپل عروج ته رسیدلې و ، دلته

دبرهمني مذهب ولکه وه ، ددې ځاې راجپوتانو تردوو پیړیو پورې دغیرملکې حمله کونکو په ډیره میړانه مقابله کړې اوپه زړه ورتیا سره یې خپله ازادي ساتلې وه.

د ترکانو د حملې په وخت کې هم په دې سیمه کې هندوان حاکم پاته شول . وروسته بیا مجبور شول اود جنوب په لور ولاړل.دا سیمه چې اوس ورته مالوه ویل کیږي دملو دقوم سکونت ځاې و . ملو قوم په دوو برخو ویشل شوې یوه ته یې ملو وایه اوبل ته یې مانجو. ویل کیږي چې د سکندر اعظم د یرغل په وخت کې دمالو اومانجو دواړه قبیلې د راوي ددریاب په لاندې برخه کې ابادې شوې وې. تاریخپوهان دا هم وایی چې دا خلک د سیند ددریاب دهغې غاړې څخه دسهوستان په سیمه کې د دیدک د قبایلو سره یو ځاې اوسیدل . په څرګنده توګه مالو یو قوم و چې د زیات شمیر قبیلو او قبایلو څخه جوړ شوې و ، دا خلک پخوا په سترو سترو غرونو باندې اوسیدل نو په دې اساس یې نوم د سنسکرت په ژبه مالو یاد کړل شو اودا سیمه دمالوهي په نامه یاده کړل شوه.

په پیل کې دا خلک په پنجاب کې اوسیدل اوس هم دستلج ددریاب په جنوبي برخو کې دجټانو دوه ډلې پیدا کیږي . مالو او ماج دستلج په شمالي برخو کې اوسیږي . نن سبا په مالوه کې د مالو دقوم لټون دا سې دې لکه دمختلفو شیانو څخه جوړ شوې خوراک کې مختلف شیان ولټول شي . په دې خاطر دهند په زمکه چې هر قوم قدم ایښې دې نو هغه د هندوستاني قوم په دغه ګډ خوراک کې جذب شوې دې ، که هغه ارین دې ، یا یونانیان ، برهمن دې یا ترکان ، منګولیان دې یا تاتاریان ، ټولو هندوستان ته په راتلو سره خپل انفرادیت له لاسه ورکړې دې،اودخپلې ژبې ، قوم اونسل د ساتلو هرڅومره هڅې یې چې کړې دی خو بیا هم په هندوستاني تهذیب کې مدغم شوې دي ، دشپږمې پیړۍ په شاوخوا کې دمالو اومانجو دواړه قبیلې د پنجاب څخه ولاړې او مالوه او میواړ کې ابادې شوې ،په داسې حال کې چې بیا وروسته دوې د مانجهه راولې د غرونو په لور ولاړې. هلته یې په میواړ کې ځانته خپل یو ښار ګوټې اباد کړ ، دهغوې دواړو قبیلو تر منځه خپل منځ اړیکې داسې جوړ کړل شوي لکه دتاریخ په عامو دورو کې چې دمالوه او راجپوتانو ترمنځه موجود وو. هغوې ډیر ژر دملو دخلکو او نورو قومونو سره چې دپخوا څخه په دې سیمه کې اباد شوي یو ځاې شول او خپل ځانته والې یې له منځه یوړ. په دې اساس دا ټوله سیمه دهغوې په نامه مشهوره شوه.

دمالو او مانجهه څخه علاوه څه نور قومونه هم وخت په وخت دمالوه دې زمکو ته راتلل ، دنمونې په توګه د بندیل کهنډ له لارې د کچواها خلک دې سیمې ته را ننوتل اوتر یوه وخته پورې به دلته اوسیدل ، په دې خاطر دغو سیمو ته یې بیا د کچوار نوم ورکړ. ددې دغه اوسني نوم د کچهوراواسي د ورانیدو څخه جوړ شوې دې. ددوې جوړونکې راجه نرود نومیده چې یو وخت یې په ګوالیار کې حکومت کاوه.

ددې کچواهانو څخه علاوه چوهان هم په مالوه کې اباد شوي وو . دې چوهانو به یو ډول شربت جوړاوه چې دمرګ شربت به یې ورته وایه . هغوې به دا شربت خپلو دښمنانو ته ورکاوه اوپه دی توګه به یې هغوې له منځه وړل. دې شربت ته یې په راجپوتې ژبه کې (کهینچ څکول) ویل ،په دې خاطر دارا جپوتان بیا د کهینچ په نامه یادیدل . دا راجپوتان بیا شرقي مالوه ته راغلل او هلته یې د هغه ځآې د پخوانیو اوسیدونکو سره ښښتې پیل کړې اوهغوې یې د جنګونو په واسطه د خپلو ځایو څخه وشړل او دهغوې په ملکیتونو یې ولکې وکړې ، داې راجپوتانو ان د اکبر تر وخته پورې مسلمانانو حکمرانانو ته هم ستونزې راولاړولې. همدا علت چې ددوې په مقابل کې مسلمانو پادشاهانو دا پالیسي خپله کړه چې د راټهور راجپوتانو ته دهغوې دخدمت په مقابل کې مالوه د جاګیر په ډول پریږدي ترڅو

ددې لارې د مالوه پخواني راجپوتان تر اغيز لاندې و نيسي. ددې پايلې دا شوې چې په لږه موده کې دغو نوو راغليو خلکو کهينچې راجپوتان په اقتصادي، سياسي او نورو ساحو کې په ډېره زياته اندازه لاندې وغورزول.

ددې نه علاوه تور قبائل هم مالوه ته ور ننوتي و چې په سنسکرت يې دې خلکو ته (مرکهـ) ويلې. په پنځلسمه پيړۍ کې دا خلک د ګواليار څخه را پورته شول او په مالوه کې اباد شول او بيا يې د سلطان ابراهيم لودي د واکمنۍ په وخت کې د مالوه د خلجي سلطان او ددهلي د فرمانروا په خلاف خپله ازادي په خپل ځاې و ساتله. بيا د تور قوم خلک دجنوب په لور وخوزيدل او د راې سين د راجه پورن مل پلار سلهاري تر قومندې لاندې يې په چندريري اوراې سين باندې ولکه وکړه او هلته يې خپل حکومت جوړ کړ. د مالوې په اړه تاريخي معلومات په لنډه توګه په لاندې ډول وړاندې کيږي. د ۱۴۰۱ څخه تر ۱۴۰۲ پورې مالوه د هغې دوالی دلاورخان غوری له اړخه ازاده اعلان شوه او همدغه والي د مالوه د سلطنت بنسټ کيښود. دهغې وروسته دهغه زوې سلطان هوتک غوري دخپلو فتوحاتو په لړ کې د سلطنت پولې تر ګواليار او کالتي پورې وغځولې.

ددې نه وروسته په ۱۴۳۵ څخه تر ۱۴۷۱ پورې د سلطان محمود تر نامه لاندې يو کس دمالوه د حکمران په څير پاته شو، هغه يو منصف المزاجه او عادل حکمران و، دهغه دحکومت په څلور دير ش کلنۍ دوره کې دمالوه تاريخ د منځنيو پيړيو د تاريخ يو طلاې باب ګڼل کيږي. دهغه وروسته دهغه زوې عياث الدين دمالوه حکمران شو، هغه تر يوه وخته پورې دخپل پلار په څير حکومت کاوه خو وروسته بيا په عياشۍ کې ورډوب شو، په عياشۍ کې د ورپريوتو وروسته هغه ته يو اځې يو شوق را پيدا شوې و او هغه دا و چې د راجه ګانو او سترو زمکوالو ښايسته لونې به يې په زور خپل حرم ته راوړې. هغه خپلې شاهي دندې پريښودې وې او شپه او ورځ په حسن او ښايست کې ډوب و.

دهغې وروسته د ۱۵۰۰ او ۱۵۱۲ کلنو تر منځ ناصر الدين په تخت کيناست، دا هم يو شرابي او ظالم حکمران و. خو دخپل سلطنت چارې يې په ډېره ښه توګه تر سره کولې. خو ددې وورسته دهغه د زامنو تر منځ د تخت د تر لاسه کولو له پاره شخړې راپيدا شوې چې دهغوې څخه يې يوه زوې (محمود) د راجپوتانو د سردار په مرسته په تخت د کيناستو بريالېتوب تر لاسه کړ.

هغه دغې راجپوت سردار ته د ميګني راې لقب ورکړ. ميګني راې ډير پوه، عاقل او تکړه سپاهي و. که څه هم په خپله په سلطان محمود کې د جسماني ځواک کمښت نه و خو د مصلحت او سپاهيت له اړخه ډير کم تجربه و. په داسې حال کې چې ديوه رهبر له پاره داسې صفتونه ډير اړين ګڼل کيږي. پايلې يې دا شوې چې ميګني راې دهغه څخه مسلمانان سرداران يو يو لرې کړ او له منځه يې يوړل او د خپل ځان څخه يې يو مطلق العنان حکمران جوړ کړ. سلطان محمود ددې حالاتو په کتلو سره د ګجرات د پادشاه څخه کومک و غوښت. دبله اړخه ميګني راې د ميواړ د راجه رانا سانګا څخه دبسپنې غوښتنه وکړه. په پايلو کې يې سلطان ته سخته ماتې ورکړه او د تل له پاره يې بندې وساته، وروسته راناسانګا سلطان بيرته ازاد کړ او هغه ته يې د سلطنت په يوې خاصې سيمې کې د حکومت کولو اجازه ورکړه. خو دمالوې پاته ټوله سيمه يې په خپل سلطنت کې را شامله کړه.

د مالوې د سلطنت دغه ډول له منځه تلل او د رانا سانګا په ځواک کې د حد نه زيات ډيرښت په هندوستاني سياست کې ډير خلل راپيدا کړ. تر لږې مودې مخته پورې د مالوې، ميواړ او ګجرات درې واړه رياستونه په خپل ځواک او پراختيا کې يو دبله سره برابر وو. او په

دې توګه دهغوې تر منځ یو ډول توازن اوبرابري موجوده وه اودخپل منځې شخړو په وخت کې به یې هم ددهلي کمزورې نظام د راحت سره مخ کوو.

خو د ګجرات او مالوه په ګډ و ځواکونو د رانا سانګا فتحې د راجپوتانو هغه جارحانه پالیسی بیرته را ژوندۍ کړه او د راجپوتانو دځواکونو دا یووالې د دهلي دکمزورې حکومت له پاره ډیر زیات خطرناک ثابتیده. ځکه چې دداسې یوه با اختیاره ریاست دومره پراخوالې او په بل ریاست باندې دهغوې ولکه کول په طبیعې توګه دمرکز سره د ټکر کولو له پاره لاره هواروله.

په دې خاطر راناسانګا د میواړ د واکمنۍ په لوړتیا وکې د سلطان لودهي د زماني لودهیانو ته پرلپسې ګواښ حسابیده. اودا ګواش دبابر له پاره هم تر هغه وخته پورې په خپل ځاې پاته وه تر هغې چې بابر د کنواه په جنګ کې راناسانګا ته ډیره بده ماتې نه وه ورکړې. هغه په دې جنګ کې د راجپوتانو ځواک په پوره توګه له منځه یوړ.

خو میواړ هم دمالوه د زوال نه وروسته په سیمه کې توازن و نه شو ساتلې، دد ې ماتې څخه وروسته د ګجرات د عروج او زوال له پاره لاره پرانستل شوه، دګجرات حکمران بهادرشاه په مالوه باندې یرغل وکړ او په دې توګه یې مالوه په ګجرات کې راشامله کړه. بهادرشاه د ځواکمنکیدو سره سم د مغلو په خلاف د بغض او کینې لاره خپله کړه، بلکل همغسې لکه دد ې نه مخته چې راناسانګا خپله کړې وه. خو دا ګواښ هغه وخت له منځه ولاړ چې همایون په ګجرات باندې حمله وکړه او بهادرشاه یې له منځه یوړ.

دبهادرشاه د مړینې وروسته مالوه بې وارثه پاته شوه. ځکه چې دې سیمې ته دپخوانیو حکمرانانو د وراثینو څخه هیڅوک په لاس ورنغې اوپه دې توګه دمالوه میدان بلکل صاف پاته شو، هیڅ نوې ځواک دلته دپښو دکلکولو توان نه درلود. په دې وخت کې یو کس ملوخان د حالاتو څخه سیاسي ګټې پورته کړه، نوموړې په لمړیو کې د مالوه د خلجې حکمران غلام و اوبیا د سیمې امیر وګزید. هغه وخت چې د لږې مودې له پاره مالوه د بهادرخان په ولکه کې راغله نو ملوخان د بهادرشاه له اړخه غوره وګڼل شو، دګجرات دحکمران بهادرشاه دمړینې وروسته ملوخان د قادرشاه په لقب دمالوه په ډیرې برخې باندې حکمران وګرزید.

په مالوه کې وروسته بیا یو بل ځواک هم راپیدا شو او هغه د راجپوتانو سردار پورن مل و. همدغه پورن مل په لمړیو کې په راې سین او چندریرې باندې ولکه وکړه اوددې وروسته یې ورځ په ورځ خپل توان زیات کړ او په دې توګه راجپوتانو یو ځل بیا خپلې جارحانه حملې یو ځل بیا پیل کړې او په ډیره لږه موده کې پورن مل دومره ځواکمن شو چې دمالوه هیڅ حکمران دهغه واکمنې له ستر ګو نه شوه غورزولې.

هغه وخت چې شیرشاه سوری په دهلی کې قیام کاوه اوبیا یې په مالوه باندې د برید کولو تکل وکړ نو هغه وخت په مالوه کې دوه ستر ستر ځواکونه وو. او دا دواړه د شیرشاه سوري له پاره ګواښ ګڼل کیده. دهغوې څخه یو ملوخان و چې د قادرخان لقب یې ځانته خپل کړې و او بل راجپوت حکمران پورن مل و. اوس ددې دواړو د ځپلو له پاره شیرشاه سوری د دهلي څخه روان شوې و. هغه دخپل سفر په لمړي پړاو کې اګرې ته ورسید. هلته په اګره کې د قیام په وخت کې ورته دخپل والی بهار شجاعت له اړخه یو لیک ور ورسید چې په هغې کې یې لیکلې و چې د ګوالیار د کلا والي ابو القاسم چې دهمایون له اړخه ټاکل شوې و، دده سره سوله کړې ده. او دا بو القاسم په مطابق کله چې شیرشاه سوری په خپله ګوالیار ته را ورسیږي نو دا کلا به شیرشاه سوری ته ورحواله کړي.

ددهلي څخه د اګرې په لور دتللو په وخت کې شیرشاه سوری دخواص خان په نامه یو قاصد لیږلې و اوهغه ته یې حکم کړې و چې هغه دې د هلي په ځاې د اګرې په لور راشي ، خو اوس چې د شجاعت خان له لورې شیرشاه سوري ته لیک ور رسیدلې و نو هغه خواص خان ته د انتظار پرته داګرې څخه روان شو . لاهور ته یې بل قاصد ور ولیږه تر څو خواص خان ته ووایې چې هغه دې ته د انتظار کولو پرته د اګرې څخه روان شوې دې نو په دې خاطر دې هغه دهغه پسې مالوې ته ځان ورسوي.

شیرشاه سوری د شجاعت خان د پیغام د تر لاسه کولو سمدستي وروسته داګرې څخه روان شو اوخپل فوځ ته یې حکم وکړ چې دګوالیار دلارې دې دمالوې مرکزي ښار ماندو په لور ولاړ شي. داګرې څخه دګوالیار په لور دتللو په وخت کې شیرشاه سوری د اناوه او بهینډ په لور کوچ کړې و . کابې ته د رسید و سره سم د سمبل عسکري قومندان د بلګران څخه راتښتید ونکې اخري مغل سردار بیرم خان هم شیرشاه سوری ته ورحواله کړ . بیرم خان یې د شیرشاه سوری په وړاندې راوست . خوشیرشاه یې په اړه کومه پریکړه و نه کړه . اوهغه هم د یوه بندې په څیر دشیرشاه سوری په لښکر کې سفر کاوه .

په هر حال شیرشاه سوری د اګرې څخه ګوالیار ته ورسید او د ګوالیار مغل والي ابوالقاسم د خپلې وعدې مطابق دکلا ولکه دشیرشاه سوری په لاسو کې ورکړه. ابوالقاسم چې دهمایون له اړخه د ګوالیار والی ټاکل شوې و ، دیوه کال د واټن په اندازه د خوارکې وسایلو د کمښت په اساس د شیرشاه سوری د سپه سالار او حاکم بهار شجاعت خان سره په سولې کولو مجبورشوی و. شیرشاه سوري ابوالقاسم هم له ځانه سره بندي کړ او په خپل فوځ کې یې وساته . دهغه راتلونکې هم د بیرم خان په څیر تیاره معلومیده . دشیرشاه سوري لښکر د ګوالیار څخه روان شو او د مالوې شمالې پولو ته ورسید. په همدې وخت کې شیرشاه سوری په ناڅاپي توګه خپل مخ بدل کړ او دشمال له لورې یې په مالوه باندې دحملې په ځاې د جنوب غرب په لور د ګاګرو په خوا ور وګرزید. کله چې دا خبر د مالوه حکمرانانو ته ور ورسید نو هغوې دخوشحالۍ نه جشن جوړ کړ ،هغوې دا فکر کاوه چې شیرشاه سوری دمالوه څخه په شا ولاړ . او اوس بلې کومې لورې ته روان دې.

شیرشاه سوري په جنګونو کې ډیره پراخه تجربه درلوده اوبیا هغه دا ټولې سیمې پخوا هم لیدلې کتلې وې. ګاګرو د مکندره نومې غرنیو لړیو اخري شرقي پوله باندې پرته سیمه ده . ددې غرنو څخه نیولې دمالوه تر شرقی راجپوتانه سیمو پورې لاره سمیږي په مالوه باندې دیرغل کولو له پاره چې شیرشاه سوری کومه لاره خپله کړې وه دهغې په اړه تر اوسه پورې شجاعت خان ته هم معلومات نه و . شجاعت خان هم په دې نه پوهیده چې دلښکرو اخري منزل به کومې لورې ته وي ځکه چې دهغه اقا شیرشاه سوري دخپلو جنګي پلانونو په پټ ساتلو کې ډیر میړنې و .

په دې توګه د ګاګرو په غرنیو سیمو کې د ورننوتلو وروسته ، شیرشاه سوری تر هر څه دمخه په دې دره باندې ولکه وکړه ، ځکه دا دره دمالوه څخه د شرقي راجپوتانه په لور په لاره کې پرته وه . ددې درې دولکې کولو څخه د شیرشاه سوری مقصد دا و چې دمالوه د ډیرې برخې حکمران قادرشاه ته دراجپوتانه یا بلې کومې لورې څخه کومک را ونه رسیږي. اوکه څوک د اړتیاو په وخت کې د قادرشاه سره کومک کول غواړي نو هغه به په همدې درې کې تم کړل شي.

بیا شیرشاه سوری په ناڅاپي توګه د جنوب لورې ته سارنګ پورته ور وګرزید . دا سیمه د ګاګرو څخه یو سلو شل میله واټن کې پرته ده . په دې وخت کې قادرشاه په اجین کې و چې د سارنګ پور څخه یې جنوب غرب لورې نژدې سل میله واټن درلود.

لا تر او سه قادرشاه د اجين څخه نه ورراوتلې چې شيرشاه سوري په سارنګ باندې د جنګ پرته ولکه وکړه. قادرشاه سخت په ويره کې شو اود خپل مرکز شهر ماندو به لور ولاړ. دابنار د اجين څخه نژدې سل ميله جنوب ته پروت دې. دشيرشاه سوري ددې ناڅاپي يرغل څخه هغه په ويره کې لويدلې و او له دې ځايه په تيښته وتلې و. که څه هم د قادرشاه سره د جنګ او جنګيدو پوره سازو سامان شتون درلود خو هغه ته دشيرشاه سوري په څير ددښمن دغلولو اويادښمن ته ددوکې ورکولو ځواک نه و موجود. هغه ددې جوګه هم نه وې چې په ځانته ځان جنګ وکړي او خپل ځآن په زوره د اور په لمبو کې وروغورزوي.

که چيرې په دې وخت کې قادرشاه دهميت او ميړانې څخه کار اخستې واې او په خپلې مستحکمې کلا کې محاصره شوې واې او ددښمن مقابله يې کړې واې نو ممکن وه چې هغه ته به دلړه مقاومته وروسته دمالوه د کوچنيو او سترو سردارانو او حاکمانو ملاتړ تر لاسه شوې واې ،او هم به دهغه ځاې سرداران او حاکمان يو لاس شوې او د يوه بيرغ ترسيوري لاندې به يې د شيرشاه سوري مقابله کړې واې ، نو که چيرې دا سې يې کړې واى نو د شيرشاه سوری په شاتګ هم شوني و او ددوې ددفاع له پاره هم پوره وخت ورته په لاس ورته
.

دبله اړخه شيرشاه سوری هملته په سارنګ پور کې په دا سې توګه قيام وکړ چې هلته يې د يوه حمله کونکې په څير نه بلکه د يوه قانوني حکمران په څير حيثيت خپل کړ ، تر سارنګ پور پورې د ورسيدو له پاره شيرشاه سوری نه د وينې يو څاڅکې توې کړ او نه يې خپل لښکر ته د لوټمارئ او چور وچپاول اجازه ورکړه. او نه يې د رعاياو څخه د چا دغلام کولو هڅه وکړه ، اونه يې کوم ډول تباهي او بربادي منځته راوړه. دې ټولو خبرو دشيرشاه سوری په انسانيت او انصاف باندې دلالت کوي.

هغه وخت چې شيرشاه سوري په سارنګ پور کې قيام کاوه او د مالوه حکمران د اجين څخه خپل مرکز ماندو ته تښتيدلې و. په ماندو کې د اوسيدو په وخت کې دقادرشاه سفير سيف خان ورته سلا ورکړه چې هغه دې سمدستي سارنګ پور ته ولاړشي او دشيرشاه سوري په خدمت کې دې حاضر شي اودهغه سره دې سوله وکړي. قادرشاه ته دخپل سفير سيف خان دا مشوره ډيره غوره ښکاره شوه په دې خاطر يې څو ساتونکې ډلې له ځانه سره واخستې او دخپل مرکزي ښار ماندو څخه ووت او دبيرته اجين ته ورسيد. دهمدې ځايه هغه سارنګ پور ته خپل يو سفير و استاوه اود هغه په لاس يې خپل داطاعت اوفرمانبرداری پيغام وليږه. اوبيا دخپل همدې سفير تر شاشا پخپله هم ددوو سوو آس سپورو سره يو ځاې سارنګ پورته ته روان شو.

هغه وخت چې قادرشاه دخپلو ساتونکو سره يو ځاې سارنګ پورته ورسيد نوشيرشاه سوري يې ډير ګرم استقبال وکړ ، قادرشاه په ډيره ښه توګه د شيرشاه سوري سره خبرې وکړې او دکوم شرط پرته يې دمالوه رياست دشيرشاه سوری په وړاندې کيښود. شيرشاه سوری د قادرشاه ددې رويې په مقابل کې دهغه د شاهانه شان په مطابق ګلنار خيمه او نور قيمتي او ارزښتناک لوازمات ور وبښل .سارنګ پورته د قادرشاه د ور رسيد و سره سم شيرشاه سوری حکم کړې و چې د سارنګ پور څخه دې پړاو پورته کړل شی او د اجين په لور دې کوچ وکړل شي. دشيرشاه سوری دحکم د اوريدو سره سم دهغه لښکر د سارنګ پور څخه د اجين په لور وخوزيد ، دا ډير اوږود سفر و او نژدې پنځه منزله يې درلودل. په دې سفر کې دشير شاه سوری او قادرشاه تر منځ اړيکې د ډيرو ښو دوستانو په څير شوې وې.

ددې سفر په وخت کې دواړه په آسونو سپاره يود بل په څنګ څنګ کې د اجين په لور روان وو. هغوې د خپلو لمړنيو انقلابي ژوندونو رازيو بل ته سره وواېه. ملوخان چې په قادرشاه باندې يې شهرت موندلې و ددې نه اخوا چې د سلطان په خدمت کې پاته شوې و ، څو

ځلې يې دا اسې فوځونو قومندانې کړې وه چې دشيرشاه سوری ددې او سنې لښکر څخه، چې د اجين په لور روان و ، ډير زيات و. نو په دې خاطر هغه هم په ډير خوند خوند سره دشيرشاه سوری سره خپلې پخوانۍ قصې کولې اودخپلو پخوانيو تجربو په اړه يې ورته معلومات ورکاوه.

په هر صورت د سارنګ پور څخه د اجين په لور د سفر په دوران کې شيرشاه سوری اوقادرشاه يو دبل ډير ښه ملګري اودوستان و ګرزيدل. ددې سفر په دوران کې قادرشاه دشيرشاه سوري دفوځ د نظم و دسپلين څخه ډير اغيزمن شو، هغه په خپل زوند کې داسې ستر فوځ دداسې ښه نظم او نسق په حال کې نه و کتلې. هغه دا هم وکتل چې د شيرشاه سوری لښکر د ساعت په شميرلو سره سفر کوي ، بيا مابنام د پړاو په وخت کې لښکر خپلو ځلورو اړخونو ته کندنې کوي لکه څنګه يې چې د دښمن دحملې څخه ويره وي. او بيا لوټمار او چور وچپاول په ځاي په خپلو خيمو کې ارام پاته کيږي.

د سارنګ پور څخه د اجين په لور د سفر په وخت کې ،کله چې شيرشاه سوري دخپل لښکر سره يو ځاي پړاو وکړ نو قادرشاه په پړاو کې ګرزيده را ګرزيده ، هغه وکتل چې څو کسه افغان عسکر بيلچې په لاس زمکه کنې او مورچې کاږي. په دې وخت کې هغه يو سپاهي ته وويل چې ددې افغان عسکرو څخه اقا شيرشاه سوری ډير زيات کار اخلې او ددوې حالت ډير خراب شوې دې ، دشيرشاه سوری عسکرو د قادرشاه دا خبرې واوريدې او دهغه خبرې يې په کرکجنه توګه په ټوکو وا خستلې. په همدې وخت کې دشيرشاه يو عسکر ورته داسې ځواب ورکړ:

« مونږ ددې کار د کولو څخه ډير خوند اخلو. ځکه چې زمونږ اقا هم زمونږ په څير ډير محنت کوی.»

قادرشاه ددې ځواب په اوريدو سره ډير حيران شو . چې دشيرشاه سپاهيان ولې دهغه سره دومره زياته مينه کوي. په داسې حال کې چې هغه له دوی څخه ډير سخت کار اخلی.

دلښکر سره د سفر کولو او د لښکر په منځ کې د پړاو کولو په وخت کې قادرشاه دا هم وکتل چې دعسکرو د تفريح له پاره هيڅ ډول سازو سامان نه شته . ددې لښکر سره نه بانډ و او نه نورڅه . نه ورسره د نڅاکونکو ښځو کومه ډله وه چې دهغوی په ژوندونو کې رنګينې را پيدا کړې. په هر صورت ، ددې ټولو حالاتو په کتلو سره قادرشاه دشيرشاه سوری اودهغه دلښکر څخه ډير اغيزمن شو. دمالوه حکمران شيرشاه ته په تسليميدو سره سياسې زهر څکلې و. ځکه شيرشاه سوري ته اوس حالات ډير نازکه تر سترګو کيدل. دمانډو په رياست باندې ولکه کول اوقادرشاه د خپله ځانه سره بندی کول دهغه په سترګو کې يو کرکجنه او ذليله کار معلوميده. خو ددې برعکس د قادرشاه د پخوانې کړچار په کتلو سره هغه ته بيرته د مالوه درياست واګې سپارل او هغه دخپل ځان باج ورکونکې ګرځول هم د مصلحت نه لرې کار تر سترګو کيده ، ځکه په تيرو وختو کې همدا قادرشاه ډير زيات خطرناک ثابتيدا ې شو.

شيرشاه سوری ته دقادرشاه سره دا وسيد و په وخت کې دا احساس را پيدا شوې و چې بې له شکه ، قادرشاه يو عقلمند حکمران دې او د شاهي رتبې وړتيا لرې نو په دې خاطر هغه بايد لږ تر لږه د يوه ولايت والی و ټاکل شی . اجين ته د رسيدو سره سمدستې شيرشاه سوری تر ټولو لمړی دا کار وکړ چې د قادرشاه په نامه يې يو فرمان وليکه. اوددې فرمان له مخې قادرشاه د شيرشاه سوری له اړخه دمالوه په ځاې د لکنهوتې حاکم و ټاکل شو.

کله چې د مالوه نورو حکمرانانو وکتل چې قادرشاه چې ددوی څخه ډیر ځواکمن دی او هغه د شیرشاه سوری اطاعت و مانه ، نو هغوی هم د شیرشاه سوری په لور راغلل. د نربدا د دریاب د جنوبي برخې حاکم معین خان پخپله هملته په اجین کې دشیرشاه سوری په خدمت کې حاضر شو او خپل اطاعت یې وړاندې کړ او دشیرشاه سوری ماموریت یې و مانه. شیرشاه سوري د هغه اطاعت قبول کړ او هغه ته یې د هغه جاګیر بیرته ورکړ.

دګجرات څخه هم عالم خالوري او دریا خان چې دګجرات د نابالغه پادشاه ولیعهد او سرپرست و ، دواړه دشیرشاه سوری په خدمت کې حاضر شول ،شیرشاه سوری هغوی دسیاسي مهاجرینو په څیر و منل اودخپل ځان سره یې ورته پناه ورکړه اوهغوی یې د اجین اوسارنګ پور حاکمان وګرزول اود هغوی د وخت د تیرولو له پاره یې معقوله تنخوا وټاکله. هغه وخت چې شیرشاه سوری په اجین کې اوسیده نوپه همدې ورځو کې خواص خان هم د لاهور څخه اجین ته ورورسید.

هغه وخت چې په اجین کې د اوسیدو په دوران کې دمالوه کوچني او ستر حکمرانان د شیرشاه سوری دربار ته ورتلل او خپل اطاعت اوفرمانبرداری له پاره یې هڅې کولې اوشیرشاه سوری هم هغوی ته د هغوی ریاستونه بیرته ور سپارل ، قادرشاه ته ډیر تکلیف او درد ور ورسید ،هغه هم دا هیله کوله چې شیرشاه سوري به دمالوه د نیولو وروسته دمالوه حکمراني بیرته همغه ته ور سپاري خو کله چې شیرشاه سوری هغه د مالوه په ځای د لکنهوتي حکمران وټاکه نو قادرشاه ته دشیرشاه سوری ددې فرمان څخه ډیره ناهیلي را پیدا شوه . خو هغه د څلورو خوا و څخه دشیرشاه سوري په پنجو کې را نښتی و ، دهغه سره د شیرشاه سوری دحکم د منلو پرته بله لاره هم نه وه ، خو بیا یې هم دشیرشاه سوری څخه دخلاصو ن له پاره په پټه توګه پلانونه جوړول. قادرشاه هملته په اجین کې د اوسیدو په وخت کې خپلې ښځې ، کوچنیان اونور خپلوان دوستان سره را ټول کړل او په یوه داسې ځای کې یې ورته خیمې و درولې چې د اجین دښار او دشیرشاه سوری دلښکرو ترمنځ سیمه ګڼل کیده . په دې وخت کې شیرشاه سوری قادرشاه خپلې خیمې ته را وباله. او حکم یې ورته وکړ چې خپل کوچینان ، ښځې او نور خپلوان دوستان ټول د لکنهوتي په لور واستوي اودهغوی د تللو څو ورځې وروسته پخپله هم د لکنهوتي په لور ولاړ شي. قادرشاه څه نور فکر کاوه ، نو په دې خاطر یې ددې معاملې د ځنډولو له پاره شیرشاه ته وویل چې :

زه خو ستا دحکم اوپریکړې په اساس لکنهوتي ته ورځم خو له ماسره دبار وړلو له پاره حیوانات نه شته. شیرشاه سوری سمدستي حکم وکړ چې قادرشاه ته سل اوښان او سل قچرې تیارې کړئ ، کله چې د بار وړلو دا حیوانات قادرشاه تر لاسه کړل نو قادرشاه پرې خپل ټول سامان بار کړ اوخپله کورنۍ او خپل خپلوان یې ټول د کوچ له پاره تیار کړل ، خو بله ورځ شیرشاه سوری ته خبر ورسید چې قادرشاه د لکنهوتي په لور د تللو پر ځای د ګجرات په لور تښتیدلی دی. او باغي شوی دی.

شیرشاه سوري د هغه د تعقیبولو په خاطر خپل سالار شجاعت ور ولیږه او هغه ته یې حکم وکړ چې په هره توګه چې شوني وي قادرشاه لاس ته راولئ ، خو شجاعت خان په خپلې ورسپارل شوې دنده کې ناکام پاته شو . دګجرات پولې دا جین څخه نژدې سل میله واټن کې وې ، په داسې حال کې چې قادرشاه د شجاعت خان څخه څو ورځې مخته تښتیدلی و . شجاعت خان د قادرشاه دنیولو پرته بیرته راستون شو ، شیرشاه سوری د شجاعت خان په دې بې پروایی باندې ډیر په غضب شو ، خو اوس کار له لاسه وتلی و . اوشوني وه چې هغه به په راتلونکې کې دشیرشاه سوری له پاره ستر ګواښ ګرزیدلی وای.

اوس نو حالات دا ډول و چې په مالوه کې د راې سین راجه پورن مل څخه علاوه نورو ټولو کوچنیو اوغټو حکمرانانو د شیرشاه سوری ملاتړ اعلان کړې و او دهغه اطاعت یې منلې و. خو د راې سن راجه پورن مل لا تر اوسه په خپل ځاې کې درونډ ناست و . دهغه له آنده دا دراجپوتانو ستر خیالي وه ،هغه ته په خپل فوځ ، خپل ځواک او خپل ځان باندې پوره باور و ، ددې نه علاوه هغه تر اوسه پورې دشیرشاه سوری میړانه ، شجاعت ، او غیض و غضب نه وکتلې. نو په دې خاطر هغه په دې هیله ناست و چې هغه به په ځانته ځان د شیرشاه سوری مقابله وکړي او خپلې سیمې به دهغه دولکې څخه خوندي وساتي.

خو کله چې د مالوه حکمرانان یو په بل پسې دشیرشاه سوری دربار ته راغلل او خپل اطاعت یې څرګند کړ او د راې سن راجه پورن مل ته هم دا خبرونه وررسیدل چې اوس نو شیرشاه سوری غواړي خپل ټول لښکر ته حرکت ورکړي او د مالوه د مرکزي ښار مانډه څخه را ووزی او د راې سین په لور را روانیږي تر څو په پورن مل باندې یرغل وکړي. ددې خبرونو په اوریدو سره د پورن مل پښې په لړزیدو راغلې ،ځکه چې دهغه هر مشیر هغه ته دا مشوره ورکوله چې دشیرشاه سوري سره دې د مقابلې څخه ځان وساتي. اوکه چیرې مقابله وکړي نوماتې به یې په برخه کیږي، غوره داده چې د مالوه د نورو حکمرانانو په څیر هغه هم دشیرشاه سوری خدمت ته ورشی او دخپل اطاعت سر ورته ټیټ کړي.

ددې حالاتو په رڼا کې د راې سین د راجه پورن مل سره ددې نه پرته بله لاره نه وه چې هغه دخپلو مشاورینو د مشورو په اساس دشیرشاه سوري په دربار کې حاضر شي او د مالوه د نورو حکمرانانو په څیر دهغه د اطاعت له پاره سر ټیټ کړي. ددې پریکړې سره سم د راې سن راجه پورن مل د شپږ زره اسونو سره یو ځاې دشیرشاه سوری دربار ته راغې ،شیرشاه سوری په ډیره ښه توګه هغه ته ښه راغلاست ووایه. او ډیر قیمتي انعامونه او ارزښتناکه تحفې یې ورکړې. پورن مل د ضمانت په توګه خپل وروړ چتربوچ

دشیرشاه سوري سره دیرغمل په توګه کیناوه. شیرشاه سورې هغه ته دهغه سیمه بیرته ورکړه او د پورن مل څخه یې دا ژمنه واخسته چې تل به دشیرشاه سوری اطاعت کونکي اوسي.

اوس نو دشیرشاه سوري تر مخه د هندوستان تر ټولو ستر ځواک د راجپوتانه د راجه ملادیو ځواک و . د راجه مالدیو ځواک د شیرشاه سوري د ځواکونو څخه څو هومره زیات و. په دې خاطر د مالوه څخه د فارغیدو وروسته شیرشاه سوری نه غوښتل چې د راجه ملادیو پر خلاف کوم قدم واخلي. هغه غوښتل د هغه له پاره په پوره توګه خپل ځان تیار کړي. خوبیا یې هم په راجپوتانه باندې دخپل رعب اودبدبې د ساتولو په خاطر یې د مالوه حالات منظم کړل او هلته یې دخپل فوځ یوه برخه پریښوده او پخپله یې د راجپوتانه په لور مخه کړه. شیرشاه سوری غوښتل چې دخپل دغې حرکت په واسطه ځانته د راجه ملادیو داخلي ځواک معلوم کړي ، په دې خاطر یې د مالوه څخه د وتلو وروسته د راجپوتانه د رن تهمبور د کلا په لور مخه کړه.

د رنهتمبور په دې کلا باندې راجپوتانو ډیر نازکاوه. دا کلا د بوندې په پولو د جیپور د ریاست سره پرته ده . د چتوړ تر څنګ دهمایون د واکمنۍ په وخت کې دګجرات حاکم بهادرشاه په دې کلا باندې هم ولکه کړې وه. هلته یې یو ګجراتي لښکر جوړ کړې و چې قومندان یې عثمان خان نومیده او همایون ورته دخان خانان لقب ورکړې و.

د بهادرشاه دمړینې وروسته د رنهتمبور حاکم عثمان خان د مالوه د حاکم قادرشاه ملګرتوب خپل کړې و ، دا کلا دخپل ځآن د خوندي ساتلو له پاره اوس هم همغومره قوي وه لکه څومره چې پخوا وه . خو اوس دهغې حاکم عثمان خان زوړ شوې و او دکمزورتیا په اساس

يی خپل ځان ددې ورِ نه ګانه چې دشيرشاه سوری مقابلې ته را مخته شي. په دې خاطر دشيرشاه سوری سره دمقابلې نه د خوندی پاته کيدو له پاره يی خپل عافيت په دې کې وکوت چې درنهتمبور کلا شيرشاه سوری ته ورحواله کړي.هغه همدا سې وکړل عثمان خان دا کلا د جنګ وجدل پرته شيرشاه سوري ته ورحواله کړه ،شيرشاه سوري دغه مستحکمه کلا خپل زوي عادل خان ته وسپارله. او پخپله دخپل فوځ سره بيرته د اګرې په لور ولاړ. درنهتمبور دکلا ولکه کول دراجپوتانو په خوله باندې يو سخت ګذار و. هغوی ته دا ډاګيزه شوه چې لکه څنګه چې شيرشاه سوری د رنهتمبور کلا ولکه کولې شي نو په همدې توګه به نورې سيمې اوکلا ګانې هم د راجپوتانو څخه په خپله ولکه کې راولي.

شيرشاه سوري څلورمه برخه

۲۲

په اګره کې شيرشاه سوری خواص خان ته داوسيدو له پاره دخپل ځان تر څنګ ډيره ښه حويلۍ ورکړه. دا همغسې يو ه مانۍ وه لکه څنګه يی چې په رهتاس کې درولوده. يوه ورځ ، هغه وخت چې خواص خان او ګنګا دواړه بازارته د څه سامان داخستلو له پاره تللې وو نو کملاوتي دخپل خوب په ځاې کې ځانته ناسته پاته شوې وه ، په همدې وخت کې يو ساتونکې دهغې دخيمې دروازې ته راغې او ورته يی وويل چې: درنې ميرمنی ! دوه کسه ځوانان غواړي له تاسر ه ووينې. هغه دواړه وايی چې دوې ستا د ورور مهاکوي له اړخه ستا سره د کتلو له پاره راغلی دي ددې ساتونکې په دې خبرو باندې کملاوتي ټکان وخوړ او سمد ستی يی هغه ساتونکې ته وويل چې :که چيرې همدا سې وي نو هغوې دواړه زما خيمې ته را وليږئ. تر څو زه ووينم چې هغوې د څه له پاره دلته راغلي دي ، هغه ساتونکې دکملاوتي دخبرو سره سم بيرته ستون شو.

لږه شيبه وروسته دوه کسه ځوانان دکملاوتي خيمې ته را ننوتل. دهغوې د کتلو سره سم کملاوتي د خپله ځايه راپورته شوه اوهغوې دواړو ته يی په خالې ځايو د کيناستو اشاره وکړه. او پخپله هم هملته کيناسته. بيا کملاوتي هغوې ته مخ کړ او ورته يی وويل چې : تاسې څوک ياست او څه پيغام مو له ځانه سره راوړې دې ؟دهغو دواړو څخه يوه يی وويل چې :

کملاوتي ! زما نوم ملوک چند او زما دملګري نوم منوهر داس دې. مونږ دلته ستا ورور مهاکوي را استولي يو. هغه مونږ ته ويلی دی چې مونږ ولاړ شو اود هغه دخور کملاوتي سره ووينو. دهغې وروسته چې کومه خبره هغه وکړي په همغې عمل وکړو.

کملاوتي لږ څه په غور سره هغوې دواړو ته وکتل اوبيا ی ورته وويل چې: زما ورور مهاکويی په دې اړه تاسو ته څه نه دي ويلي چې د کوم کار له پاره يی تاسو را استولي ياست ؟په دې وخت کې د ملوک چند په ځاې منوهر داس وويلې چې:

ګوره کملاوتي ! ستا ورور مهاکويی مونږته دا ويلي وو چې ، [تر دې ځايه دخبرې کولو وروسته هغه ناڅاپه چپ شو اوبيا يی په ډيره پټه توګه کملاوتي ته وويل چې] : کملاوتي کومه خبره چې زه کول غواړم ،هغه دلته کولې شم. کوم خطر خو به نه وي ،کملاوتي لمړی ددروازې په لور وکتل اوبيا يی ورته وويل چې هر څه چې وايی په پوره راز سره يی ووايه ، دهغې په دې خبره منوهرداس په ډير ټيټ غږ سره وويل چې :

کملاوتي ! په اصل کې ستا ورور مهاکويي مونږ په دې خاطر دلته را ستولی يو تر څو مونږ له تاسره ووينو او دخواص خان په وژلو کې له تاسره مرسته وکړو ، د منوهرداس ددې خبرې سره کملاوتي ډيره زياته خوشحاله شوه او بيا يې په همدې خوشحالۍ کې وويل چې:

ګوره منوهر داسه ! ستا خبره سهي ده ، ريښتيا هم زما د کاکا زوې تاسې دهمدې کار له پاره راليږلي ياست ،خو واورئ چې په دې وخت کې دغسې کار کول شوني نه دي. ګورئ ! زه غواړم د خواص خان تر څنګ دهغه ښځه ګنګا او دهغه يوه باوري دوسته نيرما هم له منځه يوسم. په داسې حال کې چې نيرمل له ماسره د خواص خان په وژلو کې ملګرتيا ښوولې ده. خو زه به هغه هم ژوندۍ پرې نږدم ، ځکه چې هغه کولې شي بيا زما له راز ه ، هر وخت چې وغواړي ، پرده پورته کړي. او دا کار به بيا زما له پاره ډير خطرناک وي.

ګورئ ورونو ! اوس تاسې ولاړشئ او د اګرې په کوم سراې کې قيام وکړئ ، دهغې ټول مصارف به زه درکړم ، خو زما سره به د بيا بيا کتلو له پاره زحمت نه باسئ ، دهغې په دې خبره ملوک چند وويل چې: مونږ خو د ځو ورځو راهيسې همدلته په اګره کې اوسيږو ، او کله چې مونږ خبر شو چې خواص خان او ګنګا دواړه د اګرې بازار ته د ځه اخستلو له پاره ورغلي دي نو بيا مونږ ددغه وخت څخه ګټه پورته کړه او ستا ليدلو ته راغلو.

کملاوتي ددې خبرې په اوريدو سره نوره هم خوشحاله شوه او بيا يې وويل چې: تاسو ډير ښه کار کړې دې او په ډير ښه وخت کې دلته راغلي ياست. خو واورئ چې اوس به په ګنګا ، نيرما او خواص خان يوه هم غرض نه کوئ ، ځکه هغه حالات چې تر اوسه پورې مخته راځي دهغې له مخې شيرشاه سوري به ډير ژر د خپل لښکر سره يو ځاې د راجپوتانه په لور کوچ کوي ، دهغه ددې ځايه د کوچ کولو وروسته به مونږ خپل اصل کار ته متوجه کيږو. واورئ ورونو ! هغه وخت چې خواص خان ددې ځآيه کوچ وکړي نو زه به هم ورسره د هغه د ښځې په ځير د راجپوتانه په لور ورځم خو ګنګا به دخواص خان سره نه وي ملګرې. ځکه چې هغه اميدواره ده او ژر ده چې کوچنې يې پيدا شي. په دې خاطر به خواص خان هغه همدلته په اګره کې پريږدي او دهغې د خدمت له پاره به نيرمل هم ورسره تم کيږي ، هغه وخت چې زه د خواص خان سره يو ځاې د راجپوتانه په لور ولاړه شم ،نو زما په غياب کې به تاسې دواړه متحرک شئ او په نيرمل او ګنګا دواړو باندې به حمله وکړئ او له منځّه به يې يوسئ ، خو دا کار به هغه وخت کوئ چې دګنګا کوچنې راپيدا شوې وي ، ځکه چې زه اوس د خواص خان ښځه يم او دهغې د ښځېتوب حق ادا کوم. په دې خاطر زه نه غواړم چې دهغې د نسب شجره خرابه کړم. غواړم چې دخواص خان او ګنګا د مړينې وروسته لږ ترلږه دهغوې زوې ژوندې پاته شي. تر څو دخواص نوم اخستونکې يو څوک بايد شتون ولري .کملاوتي نور څه ويل غوښتل چې ملوکچند پرې را مخته شو او ورته يې وويل چې:

کملاوتي ! ته څنګه په وثوق سره دا خبره کوې چې دګنګا به زوې پيدا کيږي او هغه به لور نه وي. دهغه په دې خبره کملاوتي و خندل او ورته يې وويل چې:

زوې وي که لور. زما مقصد دا دې چې يو څوک خو بايد پاته شي چې دخواص خان نوم ژوند ي وساتي. په هر حال د کوچنې د پيدا کيدو درې مياشتې وروسته تاسې ګنګا او نيرمل له منځه يوسئ ، که چيرې ددې درې مياشتو څخه مخته شيرشاه سوري د راجپوتانه د سوبې څخه را ستون شو نو بيا به تاسې دهغه د راتګ تر مخه دا کار ترسره کړئ خو کوچني ته به څّه نه وايا ست ، زه به دخواص خان سره يو ځاې هلته په راجپوتانه کې يم نو په دې خاطر به هيڅوک پر ما شک نه کوي ، دګنګا او نيرمل دواړو د له منځه وړلو وروسته تاسې دواړه هملته په همغه سراې کې اوسيږئ ، اوس که چيرې تاسې دواړو ته نور کوم وضاحت اړين وي نو پوښتلې يې شئ.

منوهر داس ورته وويلې چې: مونږ دواړو ته هيڅ شک و شبه نه شته. اوس نو ټوله خبره زمونږ تر مخه ډاګيزه ده. دهغه ددې خبرې سره سم کملاوتي دخپله ځايه پورته شوه ، د اوسپنې يو صندوق يې پرانست ،په هغې کې دنقدو پيسو يوه کڅوړه وه ، را وايې خستله او ملوک چند ته يې ورکړه او ورته يې وويل چې: ددې کڅوړې څخه تر ډيره وخته پورې تاسې خپل مصرف کولې شئ ، اوس ولاړشئ اود اګرې په سراې کې و اوسيږئ. ددې خبرې سره سم منوهرداس او ملوکچند دواړه دخواص خان دحويلۍ څخه ووتل او ولاړل.

۲۳

دشيرشاه سورى په لاسو دماتې خوړلو وروسته همايون سيند ته راغې او بيا روهړي ته ورسيد ، د روهړي حاکم د سيند د حکمران شاه حسين تر لاس لاندې و ، همايون دهغه څخه کومک وغوښت او ورته يې وويل چې د روهړي کلا هغه ته په واک کې ورکړي ،د شاه حسين دغه سالار په همايون باندې مهربانه شو اودهمايون د پيغام په ځواب کې يې د همدردۍ له لارې دهمايون فوځ ته په کشتيو کې بار غله او نور خوراکې توکي ور ورسول ، ددې وروسته کله چې همايون وکتل چې هغه سالار ده ته دکلا په ورکولو کې وړاندې وروسته کيږي نو هغه خپل قاصد د سيند حاکم شاه حسين ته وليږه او هغه ته يې حکم وليږه چې سمدستي دې دهمايون په خدمت کې حاضر شي.

همايون هغه ته دا ګواښ هم کړې و چې که چيرې شاه حسين ځنډ وکړي نو هغه به په ټهټه باندې يرغل وکړي ، دسيند حاکم د لرې څخه همايون ته خپل سلام را وليږه او په څو ورځو کې يې د روهړي څخه راتلونکې هغه خوراکې توکي چې دهمايون د لښکر له پاره راتلل ، له منځه يوړل. پايلې يې داشوې چې دهمايون اودسيند د حکمران شاحسين تر منځ جنګ و نښت.

دهمايون سره نه توپخانه وه او نه بحرى بيړۍ اوکشتۍ ، خوبيايې هم په خپل ځان د سيند دحکمران سره دټکر کولو هوډ وکړ ، دهمايون ورور مرزا هنډال او کاکا ناصر مرزا ددرياب څخه تيرشوې و او د سيند غربې برخې لاړکانې ته رسيدلي وا و هلته يې د پاتر په سيمه کې قيام کړې و ، هغوې ته دهمايون له اړخه حکم وشو چې دخپلو برخو د لښکرو سره دې مخته ولاړ شى اوپه سيهون دې حمله وکړي. خو دهمايون بدقسمتي وه چې دهغه ورور مرزا هنډال او کاکايې ناصر مرزا دواړه په خپلمنځې اختلافاتو کې را ونښتل اودهمايون ملګرتيايې پريښوده او د تښتيدو په فکر کې شول. کله چې همايون ددې حالاتو څخه خبرشو نو په خپله د روهړي څخه پاتر ته راغې تر څو د مرزا هنډال او کاکا ناصر مرزا تر منځه سوله وکړي اوبيا سيند فتحه کړي او په خپله ولکه کې يې راوړي. خو حالات دبد نه بدتر لورې ته ولاړل اود ناصر مرزا او مرزا هنډال تر منځ شکونه نور هم زيات شول.

دلته دنورې بدقسمتې خبره هم راپيدا شوه اوهغه دا چې همايون د هنډال مرزا د استاد بابا دوست په يوې څوارلس کلنې لور حميدې باندې زړه بايلود. ددې پيښې له مخې دهمايون ټوله کورنۍ په يوه توپان کې راګيرشوه خو همايون د ډيرصبر او سکون نه کاروا خست او د حميده بانوسره يې نکاح وکړه اوهغه يې له ځانه سره روهړي ته راوړه ،دهمايون په دې کار باندې دهغه ورور مرزا هنډال ډير خفه شو ، په دې خاطر يې همايون پريښود اودخپلې برخې د لښکر سره يوځاې د قندهار په لور روان شو. په همدې وخت کې د همايون کاکا ناصر مرزا هم دهغه څخه وګرزيد خو همايون په ډيره ستونزمنه توګه هغه له ځانه سره په دې شرط را يوځاې کړ چې دهندوستان په سلطنت به دبيا ولکې کولو وروسته دهغې دريمه برخه خپل کاکا ناصر مرزا ته ورسپاري. همايون ډيره کلکه هيله درلوده چې ډير ژر به

هغه په دې کار کې بریالیتوب تر لاسه کړي ، د ناصر مرزا سره د دې ژمنې وروسته پخپله همایون د خپلې برخې د لښکر سره یو ځای سیهون ته ولاړ خو د بهکر د کلابندۍ قومنده یې خپل کاکا ناصر مرزا ته وسپارله.

په همدې وخت کې د سیند حکمران شاه حسین هم په حرکت راغی ،هغه خپل اړخ بدل کړ او د همایون کاکا ناصرمرزا ته یې لالچ ورکړ چې که چیرې ناصر مرزا د خپل وراره سره لاره جدا کړي. نو نه یوازې د پادشاه په څیر به یې و مني بلکه د هغه په نوم به خطبه هم ووایي. ترڅنګ به یې خپله لور هم د هغه په نکاح کې ورکړي. په دې توګه به شاه حسین د ټهټه د ریاست او د دې ځای د ټولو شتمنیو مالک او وارث وګرځیږي.

د دې خبرې په اوریدو سره د همایون کاکا ناصر مرزا د خوشحالۍ څخه په هوا کې خیزونه ووهل. هغه په ټولو کشتیو باندې ولکه کړه تر څو همایون د دریابه تیر نه شي. هغه نه یوازې دا قدم واخست بلکه د دې نه اخوا یې د همایون د نیولو هڅې هم پیل کړې. د دې نه اخوا شاه حسین هم یوه ستره بحري بیړه واخسته او په سیند کې کیوت ، او د همایون ټولې کشتۍ یې چې په سیهون کې یې لنګر اچولې وو په خپلې ولکې کې واخستې. په دې کشتیو کې د هغې ټوله خزانه باروه او د هغه د ملګرو ښځې او کوچنیان هم په کې سپاره وو. په دې توګه هغه څه چې د شیرشاه سوري د لاسو څخه خوندي پاته شوي و هغه اوس د همایون د لاسو څخه ووتل. د دې پیښې وروسته همایون د دوه کسو زمکې لرونکو په بسپنه خپل کوچنیان او نور پاته شوي شیان واخستل او روهړي ته ورسید.

دې لورې ته د همایون کاکا ناصر مرزا ډیر زړه سختې او ذلیله وخوت ، هغه د خپل کیدونکې خسر او د سیند د حاکم شاه حسین د خوشحالولو له پاره ان په همایون د حملې کولو او د هغه د وژلو له پاره هم تیار ناست و. د هغه د دې رویې څخه مغل دومره په غضب شوي و چې د هغوی زیات شمیر وګړو پریکړه وکړه چې هغوی به په راتلونکې کې په هر قیمت چې وي د بابر د دغه بد قسمت زوی همایون تر څنګ د ریږي ، همایون هم د خپل شکي کاکا ناصرمرزا د ګاونډیتوب څخه لرې ولاړ او د شمال په لور یې د اچ سیمې ته کوچ وکړ.

۲۴

په همدې وخت کې په راجپوتانه کې د مارواړ راجه مالدیو همایون ته خپل قاصد ورولیږه او د هغه څخه یې وغوښتل چې همایون دې د خپلو په څنګ شویو لښکرو او کوچنیانو سره یو ځای مارواړ ته راشي. مالدیو دا ژمنه هم وکړه چې که چیرې همایون مارواړ ته را ننوځي نو د هغه سره به یو ځای هغه سیمې چې شیرشاه سوری ولکه کړې دي بیرته په خپله ولکه کې راوړي. خو همایون ترا وسه پورې په تذبذب کې را ښښتې و ،په دې کرغیړنو حالاتو کې همایون هم غوښتل خپل ځان تقدیر ته حواله کړي ، کله کله به یې د مدینة الاسلام په لور د هجرت خبرې کولې ، په دې توګه هغه د ټولو انساني جذبو څخه را بیرون شوې و او ډیرې بې وسۍ شپې او ورځې یې تیرولې. خو حمیده بانو چې د هغه نوې نوې ناوې وه همایون پوهاوه ، څرنګه چې همایون د هغې سره ډیره زیاته مینه درلوده نو د همغې محبت په اساس حمیده بانو هغه په سمه لاره روان کړ او هغه ته یې د هغه د ندې ور وښودې ،هغه ته یې دا وښوول چې د یوه میړه او یوه پادشاه په توګه همایون باید خپلو هڅو ته دوام ورکړي ،ستونزې وګالي بلاخره به کامیابي هم هغه ته په لاس ورشي.

د خپلې محبوبې حمیده بانو په خبرو باندې همایون یو ځل بیا ځان را جوړ کړ. هغه په دې فکر کې شو چې قندهار ته ولاړ شي او د خپلو ورونو مرزا هنډال او مرا زعسکري سره سوله وکړي، ځکه چې هغه ته د هغه د ورونو د بې وفایی سره سره بیا هم کومه شکوه نه وه او نه

یی دهغوي په خلاف ددښمنۍ کومه اراده په فکر کې څرخیده ،خوهمایون ډیره ژر خپله دغه اراده بدله کړه اودهغې وروسته یی د شرق په لور ماروا ړ ته د راجه مالدیو سیمې ته د سفر کولو پریکړه وکړه.

دروهړي څخه د وتلو وروسته همایون دخپلو ملګرو سره یو ځاې د جیسلمیر په لور وخوزید ، په دشتو اوبیابانو کې د سفر په وخت کې دهغه سره دخوراکي توکو ذخیره پاې ته ورسیده، هغه بیچاره تر دې حده پورې ورسید چې هم یی په خپله اوهم یی ملګرو د بیر اوبیرو د ورغښتلو څخه ډوډۍ جوړولې اوخوړلې به یی.

په راجپوتانه کې دهند و راجاګانو څخه راجه مالدیو تر ټولو ځواکمن و. خوکله چې همایون د ډیرو ستونزو ګاللو وروسته جیسلمیر ته ورسید نو د ماروا ړ راجه مالدیو ورسره بې وفایي وکړه او د یوه لښکر په رالیږلو سره یی دهمایون مخه ونیوله. خو همایون په هغه لښکر باندې حمله وکړه اوهغه یی په تیښته مجبور کړ. په دې توګه همایون دمالدیو پولو ته ورسید.

کله چې همایون د مالدیو رالیږل شوي لښکر ته ماتې ورکړه نو را جه مالدیو اندیښمن شو ،هغه خپل اړخ بدل کړ او فکر یی وکړ چې اوس خو شیرشاه سوري په هندوستان کې ډیر ځواکمن قوت ګرزیدلې دې اوداسې یو وخت هم راتلونکې دې چې شیرشاه سوری به په راجپوتانه باندې ولکه کوي اوبیا به مالدیو باندې هم ګذار ته ځان جوړوي اودا به هم مغلوبوي او ددې سیمه به هم په خپل سلطنت کې را شاملوي.

په دې اساس دماروا ړ راجه مالدیو دهمایون له ویرې دشیرشاه سوری سره د اړیکو د ټینګولو اودهغه دهمدردۍ د تر لاسه کولو په فکر کې شو ،هغه اراد ه وکړه چې همایون به ژوندې نیسي اوشیرشاه سوری ته به یی حواله کوي ترڅوددې لارې دشیرشاه سوری باور تر لاسه کړی.او بیا په راتلونکې کې شیرشاه سوری پر هغې باندې د حملې کولو څخه لاس په سر شي.

ددې پریکړې وروسته دماروا ړ راجه یو ستر لښکر ترتیب کړ تر څو په همایون باندې حمله وکړې او هغه ژوندې ونیسي اوشیرشاه سوری ته یی ډالۍ کړي. خو د همایون خوش قسمتي داوه چې د راجه په ملا زمینو کې یوداسې هم و چې یو وخت دهمایون په دربار کې کاتب پاته شوې و ، هغه دهمایون په دغه بدحالۍ باندې ډیره خفه و نو په دې اساس یی د یوه لیک په ذریعه همایون ته پیغام ولیږه اوهغه یی دماروا ړ د راجه د بدنیتۍ څخه خبر کړ.ددې خبرې دخبریدو سره سم همایون دجیسلمیر څخه کوچ وکړ او په ډیر ه بیړه یی عمرکوټ ته ځان ورساوه.

د جیسلمیر څخه تر عمر کوټه پورې همایون په صحرا او دشتو کې په پرلپسې توګه سفرونه کول ، هغه اودهغه لښکر ټول لوږې او تندې زغملې او سفر ته یی دوام ورکاوه، هغه دشا له اړخه د ماروا ړ د راجه د لښکرو دتعقیب څخه هم ویریده . هغه دهمدې خطر څخه دمخنیوی په خاطر خپلو څو سردارانو ته یو کوچنې لښکر ورکړ او تر شایی د راتلو حکم ورته وکړ.تر څو د شا له اړخه د راجه مالدیو لښکرې پرې حمله ونه کړاې شي. اوهمایون دخپل اهل وعیال او سامانونو سره یوځاې په خیر و عافیت دخپل منزل په لور ورسیږي.

اتفاقا چې دهمایون دغه سردارانو دشپې په تیاره کې خپله لاره هیره کړه اوبلې لورې ته ولاړل کله چې سهار لمر راوخوت نو و یی کتل چې یولښکر هغوې تعقیبوي او ددوې تر شا را روان دې ،کیدې شي چې دا د مالدیو دلښکر کومه برخه وي چې دهمایون د لښکرو پسې یی را استولې وي ، دهمایون دلښکر سردارانو په زور زور سره دتکبیر اوازونه پورته کړل اوپه هغوې یی حمله وکړه ، هغوې لمړۍ غشي وورول چې لمړۍ غشي د مالدیو دلښکر و په سالار کې ونښت اوهغه په زمکه راپریوت او له منځه ولاړ.دهغې اغیز داسې

شو چې دمالدیو دغه لښکر بیرته شاته وتښتید. هغوې ته داویره پیدا شوه چې دهمایون سره ډیر ستر لښکر دې اودهغه عسکرو پر هغوې باندې غشی ورولې دي اونور عسکر یې شاوخوا دلښکر په ساتنه بوخت دي په دې خاطر یې په دې صحرا کې بیرته په تیښته پیل وکړ.

ددې وروسته دا سرداران دخپلو لښکرو سره یوځای دهمایون سره یوځای شول اوهغه ته یې دا ټوله قصه وکړه. همایون دخدای شکر ادا کړ چې دمالدیو عسکر د ماتې خوړلو وروسته په تیښته تښتیدلي دي. ددې وروسته همایون دعمرکوټ په لور خپل سفر ته دوام ورکړ. ان تر دې چې دیوه کوهي تر څنګ یې خیمې ووهلې، په دې کوهي کې اوبه ډیرې کمې وې بیا هم همایون اودهغه ملګرو دلږو لږو اوبو په څکلو ګذاره وکړه اوشپه یې هملته تیره کړه.

بله ورځ یې بیا کوچ وکړ،تر درې منزلو پورې ورته اوبه پیدا نه شوې، دتندې له مخې دخلکو حالات نور خراب شوی و. خو په څلورمه ورځ قافله بیا یوه کوهي ته ورسیده، داکوهي ډیر ژور وه خو بیا هم دهمایون ملګري په حرکت راغلل اود کوهي څخه یې اوبه راویستلې خپل لښکریې پرې موړ کړ، په دې توګه همایون د ډیرو ستونزو سره مخ و .او په همدې ستونزو کې عمرکوټ ته ورسید. دعمر کوټ راجه دهمایون ډیر ښه استقبال وکړ،همایون دلته دخپلو پاته شوو ملګرو سره دڅو ورځو له پاره میشت شو ، په همدې وخت کې دهمایون د نوې ناوې حمیده بیګم د ګیډې څخه داکبر په نامه یو کوچنې راپیدا شو ، داکبر په پیداکیدو باندې همایون ډیر زیات خوشحاله شو ،ددې وروسته یې دعمر کوټ څخه کوچ وکړ اودهندوستان څخه راووت او دسیستان سیمې ته ورداخل شو ، په سیستان کې په دې ورځوکې دایران دپادشاه طهماسپ له اړخه یو وګړې حکمران و ، هغه په ډیره ښه توګه دهمایون استقبال وکړ، بیا همایون دسیستان څخه هرات ته ورغې اوبیا یې د ایران د شهنشاه طهماسپ په لور کوچ وکړ اوهملته یې پناه واخسته.

۲۵

ماښام نژدې و چې خواص خان په خپل آس سپور حویلۍ ته را ننوت. هغه خپل آس تبیلې ته یوړ، یو ساتونکې را منډه کړه او دهغه اس یې ونیوه ،خواص خان هم دآس واګې هغه ته ورکړې. په همدې وخت کې اوما په منډه منډه راغله ،خواص خان ورته وکتل چې دهغې په مخ باندې خوشحالۍ خوشحالۍ منډې وهي ، کله چې هغه دخواص خان خواته را ورسیده نو د ګیلو او شکوو نه ډک اواز سره یې وویل چې:

خواص خانه وروره ته چیرې تللې وې ،زه خو دسهاره راهیسې ستا انتظار کوم. ته په هماغه تیاره کې له دې ځایه وتلې وې نه دې ډوډۍ خوړلې وه او نه بیرته حویلۍ ته را ستون شوې ، نه دې خپل درک ښوولې و . زه خو تاته ډیر زیات دخوشحالۍ خبر درکوم. لمړۍ مې غوښتل هلته عسکري مرکزته درشم ځکه ما فکر کاوه چې ته به هملته دشیرشاه سوری تر څنګ اوسې، بیا مې فکر وکړ چې کله کورته راشې نو دخوښې دا خبره به درته وکړم. خواص خان اوما ته په ډیر غور سره کتل اوبیا یې ورته وویل چې څه ډول خوشخبري ؟ اوما ورته په خندا کې وویل چې: خواص خانه وروره ، الله درته زوې درکړې دې ،ګنکا د زوې مور ګرزیدلې ده. اوهغه په ډیره بې صبرۍ ستا د راتلو انتظار کوي. هغې څو ځله ستا په اړه پوښتلی دی او ډیره په اندیښنه کې ده. د اوما ددې زیرې په اساس خواص خان هم ډیر زیات خوشحاله شوې و اوپه یوه منډه یې خپل ځان دخوب ځای ته ورساوه ، اوما یې هم ترشا په منډه منډه روانه وه.

کله چې خواص خان دخوب خونې ته ورننوت نو ویې کتل چې ګنګا په خپله بستره باندې پرته ده او تر څنګ یې یو ډیر ښکلې اوښایسته کوچنې ماشوم پروت دې ، دګنګا د کټ تر څنګ کملاوتي او نیرما هم ناستې دي ، څنګه چې خواص خان دې خوني ته راننوت اودګنګا سترګې پرې و لګیدې نو دګنګا په مخ باندې خوشحالیو نڅا پیل کړه خپلې ښایسته شونډی یې په خندا پرانستې ،خواص خان په ډیره بیړه سره ور مخته شو ، ګنګا ته په ورنژدې کیدو سره یې لمړی ګنګا په تندی ښکل کړه اوبیا یې خپله خوله دهغې غوږ ته ور نژدې کړه اوپه ډیره راز دانه توګه یې ورته وویل چې : « ګنګا ، زه تاته ستا د زوې دپیدا کیدو په خاطر مبارکي وایم » ، کې خونه ،ولې ولاړ یې ، دګنګا دخبرې په اساس خواص خان دهغې تر څنګ کیناست اوبیا یې په کرار کرار دخپل نوی زوې تندې او مخ ښکلاوه.

ته چیرې تللې وې مونږ پوره انتظار وکړ ،کوچنې خو ستا د تللو څخه لږ څه وروسته راپیدا شوې و ، ماخو فکر کاوه چې ته به دلښکر ګاه څخه ژر بیرته راستنیږې ، خو تا ماښام کړ ، خپل درک خرک دې هم نه ورا ښوولې ، خواص خان ورته په ځواب کې په خندا شو.

ګوره کملاوتی ! ته سهي خبره کوې ، زه خوشیرشاه سوری هلته خپل ځان ته ورغوښتې وم، هلته ټول سالاران راټول شوي و او په راجپوتانه باندې دیرغل له پاره تیارې نیول کیده ،ځکه چې په راجپوتانه کې د مارواړ راجه مالدیو غواړي پر مونږ حمله وکړی هغه همدا اوس خپل زیات لښکر راټولوي ، نوپه دې خاطر شیرشاه سوری غواړي چې دهغه دحملې نه مخکې مونږپرې یرغل وکړو ،اوس خو دا پریکړه وشوه چې په یوه اونۍ کې به لښکر ددې ځایه دراجپوتانه په لور کوچ کوی. شیرشاه سوری خو لا دمخه هغه لوري ته کوچ کول غوښتل خو ما دګنګا په خاطر لږ څه مهلت ترې وغوښت. او ورته مې وویل چې اوس خو زما د کوچنې دپیدا کیدو هیله ده ، نو په دې خاطر زه غواړم چې دخپل کوچنی دپیدا کیدو وروسته له دې ځایه کوچ وکړم. زه د الله تعالې ډیر زیات شکر اداکوم چې له دې ځایه زما دکوچ نه څو ورځې مخته یې ماته ښکلې زوې را په برخه کړ. تر دې ځایه دخبرو وروسته خواص خان خاموشه شو ،بیا یې دګنګا په لور وکتل اور څخه یې وپوښتل چې :

ګنګا ! ته به تر څه وخته پورې زما سره د سفر کولو له پاره تیاره شې.ګنګا لږ څه فکر وکړ اوبیا یې په ډیره مینه ورته وویل چې :

ماخو اوس همدلته پریږده . له تا سره به کملاوتي ځانته وي ،زه به دا کوچنې په کومو کومو ځایو کې په خیمو کې له ځانه سره ګرځوم. کله چې کوچنې دڅو میاشتو شي نوبیا به له تا سره ګرزیدو ته جوړه شم . دګنګا دخبرو په اوریدو سره خواص خان هغې ته په عجیبه توګه وکتل ، دګنګا په مخ هم ډیر عجیبه ډول اغیز موجود و ،ددې وروسته خواص خان کملاوتي ته وکتل او ورڅخه یې وپوښتل چې :

ګوره کملاوتي ! ته په دې اړه څه فکر کوې ،کملا په یوه درنګ سره ور ته وویل چې : ګنګا سهي خبره کوي ، دکوچنې د پیداکیدونه سمدستی وروسته هغه په لښکر کې له ځانه سره اخستل اوپه خیمې کې سخت ژوند کول مناسب نه دي ، هغوې ته دارام او سکون اړتیا ده ،اودا ارام ورته همدلته په اګره کې په خپل کور کې تر لاسه کیدې شي ، ترڅو چې ماشوم د څو میاشتو نه شی نوهغه ته په خیمه کې اوسیدل نه دې په کار . زه دګنګا ددې خیالاتو سره پوره پوره موافقه یم. اوتا اوګنګا دواړو ته دا ډاډ ورکوم چې ستا په خدمت کې به یوه ګړی هم غفلت نه کوم.

د کملا ددې ځواب په اوریدو سره ګنګا خوشحاله شوه،خواص خان هم دخندا نه ډوب و ،بیا یې وویل چې ګوره کملاوتي ! زه خو دپخوا څخه په دې پوهیږم چې ته به زما په خدمت کې هیڅ ډول غفلت نه کوې ،اوس چې داپریکړه وشوه چې ګنګا به د کوچنې سره

یوځاې همدلته او سیږي نوته تر یوې اونۍ پورې زما سره دتللو له پاره ځان تیار کړه . اوس ولاړه شه او ډوډۍ راوړه . مونږ ټول به دلته یوځاې ډوډۍ خورو .ددې خبرې سره سم کملاوتي ، اوما اونیرمل درې واړه پورته شوې ، دخوراک سامان یې همدلته راوست او ټولو یوځاې همدلته ډوډۍ و خوړه ، یوه اونۍ وروسته شیرشاه سوری او خواص خان دخپلو لښکرو سره یوځاې داګرې څخه د راجپوتانه په لور روان شول.

٦٢

راجپوتانه او ریګستاني صحرا ،دکوم په لورې چې شیرشاه سوری اوخواص خان کوچ کړې و ،د خپل شکل او هیبت له اړخه یې ځانګړې ځاې درلود. دا صحرا د اراولي د لړۍ د غربي لمنو او د ګجرات او سیند په منځ کې خپره ده . دپخوا زمانې څخه په دې صحرا باندې به د شمالي هند څخه وخت وخت په سیورې را غوځیدل ، یا خو به ددې ځایه کوچي قبایل دهندوستان داخل او یا ددې ځایه خارج ته تلل او په دې توګه به یې د هندوستان سیاست درهم وبرهم کاوه . او یا به یې ددې ځاې دغه ریګستان په اسانۍ سره تر پښو لاندې کاوه او بیګانه ځواکونو به به هندوستان باندې یرغلونه راوستل.

ددې ریګستان څخه تیریدل دومره اسانه وو لکه څنګه چې څوک د یوې وچې درې څخه تیریږي ، دهندوستان سلطنت به تل دا اړتیا درلوده چې اقتصادي ستونزې و مني او ډیر زیات عسکر ددې سیمې د خوندي ساتلو په غرض هلته ور واستوي او په دې سیمې باندې خپله واکمني ټینګه کړي .

یو شمیر وحشي قبایل به هم دهمدې ریګستانې سیمې څخه دهندوستان ډیرو زرخیزه سیمو ته را ننوتل او په مختلفو وختونو کې به حمله راوړنکي هم دهمدې لارې په هندوستان باندې را نازیلیدل .

د راجپوتانه په ریګستان کې نه یوائې د شګو زرې خپرې وې بلکه هلته به غارت کونکې کوچی ډوله کورنیۍ هم د بلوچستان د ریګستان څخه ، اویا د سلیمان دغرونو د وادیو څخه راتللې . همدا علت دې چې دهمدې ریګستان په لمنو کې دهندی اقوامو نسلي تنوع په متواتره توګه تغیر موندونکې وه . دلته به په ځانګړې توګه د مختلفو قومونو یو ځایي میلې جوړیدې تر څو دهغوې تر منځ اقتصادي او ټولنیزه هماهنګې را پیدا شي .

په منځنیو پیړیو کې دا سیمه لړه په زړه پورې خو د ډیرو ستونزو ډکه وه . ددې ریګستان د دایرې هره زره او هر انسان یو دبل سره په جنګونو کې اخته و . که څه هم ددې ځاې او سیدونکې دمهذبو نسلونو څخه وو خو خپلو بدو قسمتونو هغوې کوچیان کړې و او یو دبله سره یې د نه مشابهت لورې ته راښکل .

په راجپوتانه کې نه خو پوره باران کیږی او نه یې پیداوار دومره په زړه پورې دي . ددې برعکس پرې ډیر وخت وچ کالي او نور توپانونه راځی ، خو ددې ټولو سره د اراولی د غرنیو لړیو په نسبت دا ریګستان د راجپوتانو د ازادۍ مسکن و. په پخوانیو پیړیو کې ددې ریګستان په داخل کې مارواړ ، بیکانز ،جیسلمیر ، بهاولپور او تهرپارکر شامل و . دا سیمې د لار لوټونکو له پاره د جنت په څیر وې ، هغوې به کاروانونه لوټل او خپل ژوند به یې پرې تیراوه .

خو بیا هم دهندوستان په تاریخ کې دې ریګستان ته ډیر زیات اهمیت ورپه برخه شوی دی. دا ددې هیواد د ډیرو ښو جانبازانو زانګو وه. ددې ځایه را پورته شوې تهذیب په راجپوتانو کې تر هغه وخته پورې رایج و تر څو پورې چې راجپوتان همغه راجپوتان وو.

دلسمې پیړۍ په شاوخوا کې منتخب کوچیانو او جنګیدونکې قبایلو راجپوتانه ته د رانوتلو هڅې وکړې په هغوی کې پرتي هار هم و ، چوهان ، پرمار او د جنګجو بهایي قبایل و. ددې نه علاوه د راجپوت او سیند په وادیو کې او سیدونکې کوکهر قبایل هم د راجپوتانه په لور راغلي وو.

ددې ټولو قبایلو څخه علاوه یوه ډیره ځواکمنه قبیله هم دراجپوتانه په لور راغلې وه ، چې راټهور نومیده. دغه قبیله د ګنګا ددریاب څخه غرب لورې ته د قنوج په سیمه کې او سیدل ،بیا دې خلکو دیوه ډیر خوندي ځاې په تکل کې او سني مارواړ سیمې ته راغلل او په غالب ګمان سره چې دا د راجپوتانه د تاریخ اخري انقلاب و.

د راټهورانو دا لیږد د دیارلسمې پیړۍ په دریمه لسیزه کې یعنې د التمش د حکومت په وخت کې صورت نیولې و. دګنګا په میدانو کې اباد د راجپوتانو دا قوم خپله ازادی له لاسه ورکړې وه. ځکه راټهورانو د التمش سره ټکر کړې و خو التمش ورته په هر وخت کې ډیره بده ماتې ورکوله ، التمش ټول سیند او د راجپوتانو خاص خاص ریاستونه یو په بل پسې نیولې و او دخپل سلطنت برخې ګرزولې و. بیا دغو ماتې خوړلو راجپوتانو دخپلو کورونو څخه هجرت ته ملا وتړله او دخوندي ځایو په لور یې لیږد وکړ نو په دې خاطر دوی د ګنګا ددریاب څخه راپورته شول او په راجپوتانه کې اباد شول.

په هندوستان کې دلودهي سلطنت د پیلامې سره سم راټهورانو هم په راجپوتانه کې دخپلو ځانو له پاره دیوه مستحکم سلطنت بنسټ کیښود. د راټهورانو یو ځواکمن سردار جودها په راجپوتانه کې یوښار د جودهپور په نامه اباد کړ او بیا همدا ځاې دراټهورانو له پاره دهغوی دلمړي سلطنت مقام وګرزید.

سردار جودها چې د راټهورانو یو ډیر غښتلې سردار و د جود پور د سلطنت بنسټ کیښود چې لمړۍ راجه یې پخپله همدا راوجود و.دراو جودها یو ورور چې راوبیکا نومیده هم دخپل ځان له پاره په راجپوتانه کې یو جدا سلطنت جوړول غوښتل ،په دې خاطر هغه دخپلې برخې دلښکر سره یو ځاې ووت او په پراخو سیمو باندې یې ولکه وکړه او یو نوې ښار یې جوړ کړ چې دهغې نوم یې دخپل نوم سره وتاړه اود بیکانیر په نامه یې و نوماوه. په دې ترتیب سره په راجپوتانه کې راټهورانو دوه سلطنتونه جوړ کړل یو په جود پور کې او بل په بیکانیز کې.

د راوجودها د مړینې وروسته یو وکړې د راوګاګا په نامه د جودپور د سلطنت راجه و ګرزید ، دشیرشاه سوري په وخت کې د مارواړ ریاست چې کوم راجه و هغه مالدیو نومیده دا مالدیو دهمد غې راوګاګا زوې و. دراوګاګا زوې او دهغه ولیعهد مالدیو د چوهان د نسل څخه و چې د سروهي راجکماري پدما کماري له ګیډې څخه راپیدا شوې و. دهغه په مزاج کې همغه ډول تیزی اوپریکون و لکه څنګه چې دسروهي تورې پرې مشهورې دې. دایران او عربو په بازارونو کې هغې ته هندی تورې وایی. خو په لسمه پیړۍ کې د سوریې تورو دهندې دغو تورو شهرت له منځه یوړ.

ویل کیږي چې د کوچنې والي په وخت کې د مارواړ راجه مالدیو دخپل پلار راجه جودها سره په جنګونو او سیاست کې ملګرې شوې و .خو دهغه پلار به دهغه د حوصلې او ضد ی توب په اړه ډیر اندیښمن و.

هغه وخت چې د کنوا یا په جنګ کې رانا سنګا د بابر په لاس د سختې ماتې سره مخ شو نو د راو جودها زوی مالدیو د رانا سنګا د خالي ځای د ډکولو له پاره نا قراره و ، هغه پوهیده چې د هغه کمزورې پلار د رانا سنګا د ځای د ډکولو توان او وړتیا نه لری په دې خاطر یی غوښتل دا کار په خپله ترسره کړي.

ویل کیږي چې یو وخت راو ګاګا په خپل محل کې په یوې کړکې کې ناست و او د شاوخوا د سیمو د کتلو څخه یی خوند اخیست نو یو ناڅاپه مالدیو خپل پلار د کړکی څخه لاندې را وغورځاوه. د دې کار سره راوګاګا هملته و مړ. په دې توګه د خپل پلار د وژلو وروسته راجه مالدیو په **۱۵۱۳** کال د سلطنت واګې په لاس کې واخستې او په تخت کیناست.

د مالدیو د په تخت کیناستو څخه شپږ میاشتې مخته بابر هم مړ شوی وا و همایون د هندوستان شهنشاه ګرزیدلی و. په دې وخت کې مالدیو ته د خپل پلار له اړخه یوا ځې دوه سیمې جودپور او سوجات په میراث پاته شوې وې ، د دې ترڅنګ د راتهور د قبیلې ځوا کمن سردار د دې د پلار باج ورکونکې او جاګیردار و . خودوی په خپلو خپلو جاګیرونو کې خپل واکي وو . مالدیو لمړی د همدې جاګیردارانو پر خلاف حرکت وکړ او د هغوی په سیمو یی ولکه وکړه او د خپل سلطنت پولې یی و غځولې. د دې جاګیردارانو په زمکو د ولکې کولو وروسته مالدیو د خپل سلطنت مرکز نور هم مستحکم کړ. خو د مالدیو په کړچار کې ډیرې کمزورتیاوې هم وې خو هغه د سیاسي مصلحتونو ، ذهانت او حکمت له مخې د خپلو همعصرو راجپوتانو څخه کم نه و. دا د مالدیو خوش قسمتې وه چې هغه وخت یی چې د خپل سلطنت د پولو په غځولو پیل وکړ نو هغه وخت همایون د ګجرات د حاکم بهادرشاه سره په مختلفو مسایلو کې را نښتې و ، په دې خاطر هغه ته دا فرصت په لاس نه ورته چې د راجپوتانه د راجه مالدیو په لور فکر وکړي ، دا د مالدیو له پاره ډیره طلایې موقع وه. په دې اساس مالدیو هلته په راجپوتانه کې د راناسانګا د کړچار د کولو له پاره ځان تیار کړ.

د واکمنو جاګیردارانو په زمکو د ولکې کولو وروسته هغه یو ستر پلان تیار کړ چې د هغې له مخې یی غوښتل چې په خپلو ګاونډی څلورو ریاستونو باندې ولکه وکړي ، په دې ډله کې جیسلمیر ، میواړ ، بیکانیز ، او کچهوا شامل وو.

خپل سلطنت ته د پراخوالي د ورکولو په خاطر مالدیو تر هر څه لمړی د جیسلمیر په لور مخه کړه ، په دغه ریاست باندې په هغو وختو کې د بهایی قوم حکمران و او حاکم یی د بهایی قوم راجه لون کرن و. چې د مالدیو همعصره و.

د بهایی قوم دا حکومت په لمړیو کې په ریګستان کې د بهاولپور څخه تر عمرکوټه پورې اود پهلورې څخه تر بهکر پورې خپور و . اودوی په دې خبره باندې ویاړل چې هغوی د راجپوتانه د شرقي دروازو څارونکې دې خو د وسایلو د کمښت او د خپلمنځې حسد اوکینې په اساس د هغوی په شمالي اوشرقي پولو باندې جودپور او بیکانیز غلبه پیدا کړې وه او د هغوی نظام یی تر خپل اغیز لاندې راوستې و.

په جیسلمیر باندې د ولکې کولو له پاره راجه مالدیو په ډیره ګړندی توګه د خپل لښکر سره راووت او د دې ریاست په ځینو سیمو یی ولکه وکړه. کله چې راجه لون کرن وکتل چې د راجه مالدیو مقابله نه شي کولې نه د خپل ځان او د خپل رعیت د خوندی ساتلو په خاطر یی شهزادګی امادې د مالدیو سره واده کړه.

خو مالديو داسې يو بد کړچاره اوعياش شخص و چې همغه د واده په شپه دشرابو په نشې کې مست ، دخپلې واده په بستره ديوې خادمې سره مباشرت وکړاو هغه يې ناپاکه کړه . پايلې يې داشوې چې دهغې نوې ناوې امادی په دې خبره دهغه سره اړيکې پرې کړل چې« هغه د همغې خادمې وړدې دکومې سره چې هغه په دې شپه په بستر کې ملاست و».

که څه هم د واده وروسته شهزدا ګې امادې دمالديو سره ولاړه خو د تل له پاره به دهغه څخه لرې اوسيده. حال دا چې هغې خپل ټول ژوند دخپل ميړه سره تير کړ ، په هرصورت مالديو په جيسلمير باندې ولکه وکړه اودغه سيمه يې په خپل سلطنت کې شامله کړه .

ددې وروسته مالديو دميواړ په لور مخه کړه ، په دې رياست يې حمله وکړه ، تر هر څه لمړی يې ددې رياست دبهدارجن په سيمه ولکه وکړه اودهغې وروسته يې خپل دوه کسه تکړه سالارانو کوپا اوکهيم کرن ته ستري ستري لښکرې ورکړې اوهغوې يې د ميواړ په سلطنت کې خپاره کړل ،ترڅو هغوې په هرځاې کې حملې وکړی او دميواړ سلطنت کمزورې کړي ترڅو ددې رياست په ولکه کولو کې ورته اسانتياوې را پيداشي . ددې تر څنګ هغه د ميواړ يو سردار راوجيت سينګ هم را مات کړ اودخپل ځان سره يې يو ځاې کړ ، دميواړ دهغې سيمې له پاره يې چې تر اوسه پورې هغه په خپله ولکه کې راوستې وه همغه راې جيت سنګ حاکم و ټاکه . هغه د راې جيت سنګ د لور « سروپ ديوي» سره واده هم وکړ.

خو لکه څرنګه چې مخکې مو وويل مالديو ډير بدکرداره او عياش انسان و . هغه په ۱۵۴۰ کې خپل خسرګنۍ ته ورغې اوهلته په خپلې کوچنۍ خينې (دښځې په خور) باندې مين شو ، اوخپل خسر راوجيت سنګ ته يې ګواښ و کړ چې يا لور ورته په خپله خوښه ورکړي اويا دا چې دکوره به يې په زور وکاږي.

راوې جيت سنګ د واده له پاره يو مياشت وخوت وغوښت ، په همدې وخت کې هغه خپله کورنۍ او ټول سازو سامان کمبهلير ته د راجه اودهی سنګ ځاې ته ورسول اودهغه سره يې دخپلې دغې لور واده وکړ.

هغه وخت چې راو جيت سنګ په دې توګه دمالديو د منګولو څخه ووت نو په دې وخت کې عياش مالديو د سرو سکروټو په څير و ګرزيد ،هغه د څلورو خواو څخه په ميواړ باندې حمله وکړه او رياست يې تر پښو لاندې کړ ان تردې چې هغه د کمبهلير په راجه باندې هم يرغل وروست اود هغه څخه يې دهغه مظبوطه کلا رنتمبهور و نيوله. په دې توګه مالديو په ميواړ باندې خپله ولکه تکميله کړه

دميواړ نه وروسته مالديو د کچهوارد قبايلې رياست په لور مخه کړه، کچهوا ددوو قبيلو څخه جوړه شوې وه چې ديوه نوم يې ناروکا او دبل نوم يې خانګروټ و . ددې دواړو قبيلو شميره د راټهورانو څخه ډيره وه .د کچهورا خلک ددې نه مخته په اګرې اوددهلی په لويه برخه لکه سانبر اوشيخاوتي باندې مسلط وو. خو د کهچوا په راجپوتانو کې دوفاداری دومره حذبه نه وه موجود لکه څومره چې دراټهورانو تر منځ وه . ځکه چې د ګډو موخو د تر لاسه کولو له پاره هغوې په اسانۍ سره نه يوځاې کيدل .ددې نه علاوه د کچواها د سلطنت پولې د مسلمانانو د سلطنت سره دومره نژدې وې چې ددوې په سر باندې يې د تل له پاره ديوې زوړندې توري حيثيت درلود. دهمدې څخه دوې دا سبق تر لاسه کړې و چې دبهادرۍ دمقابلې له پاره د عقل او پوهې څخه بايد کار واخستل شي .

په هغو ورځو کې چې شيرشاه سوری همايون ته ماته ورکړه اوبيا يې په پنجاب کې دحالاتو د منظمولو له پاره لاس وپښې وهلې نو راجه مالديو دشيرشاه سوری ددې مصروفيت او دهمايون ددې ماتې څخه ګټه پورته کړه او په کچواها باندې يې يرغل راوست اودا سيمه يې دخپل سلطنت برخه وګرځوله.

دکچواها دریاست د الحاق وروسته مالدیو د سروهي په لور توجه وکړه. د مالدیو پلار راوګاګا د سروهي د راجه دلور سره واده کړې و اوبیا دهمغې ښځې د ګېډې څخه مالدیو راپیدا شو ، په داسې حال کې چې د مالدیو پلار راو ګاګا خپله لور چمپابای د خپل خسر لمسي راواودهي سنګ ته واده کړې وه.

د چمپاباي د ګېډې څخه راواوردهي سینګ راپیدا شو ، هغه د بیکانیز د کورنۍ د یوې نجلۍ سره واده وکړ خو دڅو ورځو دحکومت کولو نه وروسته هغه ومړ ، دهغه دمړینې په وخت کې دهغه رانۍ حامله وه.

د اودهي سینګ د ومړینې وروسته سروهي سردارانو د راوجګ مل لمسي مانسینګ ددې سیمه راجه و ټاکه ، د اودهی سینګ مور چې یوه عقلمنده او عمرخوړلې ښځه وه په سروهی کې د مانسینګ راجه توب و نه مانه. او اعلان یې وکړ چې ددې ځای ، ځای ناستې او اصلي وارث دهغه دراني د ګېډې څخه را پیدا کیدونکې زوی دی.

دهغې ددې اعلان د څخه د سروهي نوي راجه مان سینګ ډیر په غضب شو او هغه په ډانګ پییلې توګه د اودهي سینګ ښځه دخپل اته میاشتنې زوې سره یو ځای وو ژله. مان سنګ خو دوې وو ژل خو اوس دا اندیښنه را پیدا شوې وه چې ددې وژلو بدله به مالدیو اخلي. په دې خطر هغه هڅه کوله چې په یوه ډول د مالدیو سره سوله وکړي او دهمغې تر سیورې لاندې خپله حکمروایی مخته یوسي. د ډیرو زیاتو منډو تړړو وروسته د مانسینګ هڅې بریالۍ شوې او مان سینګ خپله لور اونکاکنور د راجه مالدیو زوې چندرسین ته واده کړه . په دې توګه سروهي هم په یوه ډول د مالدیو تر اغیز لاندې راغې.

د سروهي نه وروسته مالدیو د بیکانیز په لور وخوزید او هڅه یې وکړه چې دا سیمه هم په خپل سلطنت کې را ګډه کړي، د راومالدیو په نیکونو کې د راجه جوده ورور راو بیکا د بیکانیز د سلطنت بنسټ ایښودی و . په هغه وخت کې د بیکانیز کورنۍ د جودپور دریاست له پاره ځواکمن مټ ثابتیده . دوي به په هر جنګ کې د جودپور بسپنه کوله . خو ددې ټولو ښګڼو سره سره بیا هم مالدیو په بیکانیز باندې یرغل وروست. او دا سیمه یې هم په خپل سلطنت کې را شامله کړه . په دې توګه د شیرشاه سوری او همایون د خپل منځې نښتو څخه مالدیو پوره پوره ګټه پورته کړه او نه یوازې دخپل سلطنت پولې یې و غځولې بلکه په خپل عسکري ځواکې یې هم ډیرښت راوست. اوس نو هغه علې اعلان د شیرشاه سوری په مخ کې د دریدو او دهغه سره د ټکر له پاره تیار و.

په هغو ورځو کې چې شیرشاه سوری او خواص خان د مالدیو د راجه په خلاف دخپل لښکر سره یو ځای راوتلي وو ، نو په هغو ورځو کې د پنجاب حالت هم په بل مخ اوختې و ، شیرشاه سوری هیبت خان نیازی هلته په پنجاب کې والي ټاکلې و ، څه موده خو هلته امن او سکون و خو بیا شورشونه او بغاوتونه را پیدا شول ، ددې بغاوتونو سر پوړې فتح خان جټ و.

دغې فتح خان جټ د لکهي ځنګلونه اودهغې شاوخوا ټوله سیمه دتباهۍ سره مخ کړه ، هغه دلاهور څخه تر دهلي پورې په ټوله سیمه کې دومره تباهي خپره کړه چې دهغه دظلم شکایتونه په پرلپسې توګه شیرشاه سوری ته ورسیدل.

شیرشاه سوری سمدستې هیبت خان نیازی ته حکم وکړ چې فتح خان جټ و ځپوي ، په دې وخت کې فتح خان جټ په خپل مرکز کوټ کابله کې اوسیده . دا سیمه د سرحد په شمال کې نژدې اته میله لرې واټن کې د ساهیوال د ضلعې دیبالپور په پخوانیو سرکاري لکهي ځنګلونو کې پروته ده.

دغه ځنګل دشمال له اړخه د قصور څخه څو میله لرې و ، او په جنوب کې د بیکانیز د سیمې سره یو ځای کیده . په دې خاطر د لاهور اودهلي تر منځه ټولې تلونکې لارې غالبا چې دهمدې لکهي ځنګل څخه تیریدې چې د فتح خان جټ په لاسو کې وې.

فتح خان جټ ته د سید و بلوچو ملاتړ ور په برخه و. دغه بلوچان د جهنګ د ضلعې چینوټ بهیړې څخه ان تر شورکوټه او د راوي د دریاب تر غاړو پورې خپاره وو. هغه وخت چې دملتان ډوډانی بلوچو پر هغوې یرغل ور وړ نو دا سیده بلوچان لکهي جنګل ته ولاړل اود فتح خان سره یو ځای شول او په قتل او لوټمار کې دهغه سره ورګډ شول. وروسته بیا د رند بلوچو سردار چکران هم دهغوې سره یو ځای شو ،په دې توګه دغه درې واړه ځواکونه یو ځای شول اوپه پنجاب کې یې شورش او تباهي خپره کړه.

د رند بلوچو مرکز په سات ګړه کې و ،دا د اوو کلاګانو یو مرکز و . اود لاهوره څخه ۷۵ میله واټن کې د جنوب غرب لورې ته پروت و . دا سیمه د اوسنې چکران ددویمې پولې تر څنګ تر جنوب شرق پورې ان تر دیبالپور پورې خپره شوې ده. فتح خان ډوډاني چې د ملتان ناظم او د شیرشاه سوری باج ګذاره و اوپه خپله هم د بخشولنګاه په سیمه کې په لوټولو باندې مصروف و ، سره هم لاس یو کړ اوبه دې توګه یې په پنجاب کې د لوټمارۍ او شورش بازار نور هم ګرم کړ.

ددې بغاوتونو د ځپلو له پاره هیبت خان نیازي د لاهور څخه فوځ واخست اوپه ډیره بیړه د باغیانو د سیمو په لور ورغې ، هغه دومره په بیړه د باغیانو سیمو ته ور ورسید چې د دبلوچو سردار چکران یې هم په راتلو حیران پاته شوې و ، هغه وخت چې چکران ته دهیبت خان نیازی د را رسیدو خبرور ورسید نو هغه دخپلو نورو بلوچو ملګرو سره یو ځای وتښتید. د سیند ددریاب څخه تیر شو او د سبي په لور وتیښتید. هیبت خان نیازي دخبل لښکر سره مخته ولاړ او په پاکټین کې یې پړاو وکړ ، اوس نو دهیبت خان تر مخه له یوه اړخه د ملتان والي فتح خان ډوډاني بلوچ و ،اود بله اړخه فتح خان جټ و چې په غارت او لوټمارۍ کې مصروف و . هیبت خان به پاکټین کې ځکه پړاو وکړ چې د فتح خان ډوډاني بلوچ او فتح خان جټ تر منځ دخپل منځې یووالي څخه مخنیوی وکړي.

کله چې فتح خان جټ خبر شو چې هیبت خان نیازی دخپل لښکر سره یوځای په پاکټین کې پړاو کړې دې نو وتښتید اوپه یوه کلا کې یې ځان کلابند کړ. هیبت خان نیازي ورمخته شو او کلا یې محاصره کړه ،په دې وخت کې سیده بلوچان هم د فتح خان جټ سره یو ځای و و ، هغوې هڅه وکړه چې دهیبت خان نیازی دلاسو څخه یوې لورې ته وتښتي ، خو دهیبت خان نیازي په ولکه کې ولویدل.

هیبت خان نیازی فتح خان جټ هملته له منځه یوړ اوپه همدې توګه د رند بلوچو سردار چکران ،سیدو خان بلوچ او فتح خان په یوې حملې کې هیبت خان نیازي له منځه یوړل اوپه بنجاب کې یې امن و امان راوست ، ددې وروسته هیبت خان نیازي دا احساس کړه چې فتح خان جټ ، سیدو خان لوچ او درند بلوچو سردار چکران د ملتان دحاکم فتح خان ډوډاني په ملاتړ دې کار ته ملا تړلې وه نوپه دې خاطر یې په ملتان حمله راوړه. فتح خان ډوډانی ته یې سخته ماتې ورکړه او ملتان یې په خپله ولکه کې راوست.

هیبت خان نیازي دډیرې میړانې او بهادرۍ څرګندونه وکړه اوپه ډیره بیړه یې په ټول پنجاب کې سوله او امن حاکم کړ ، بیا د پنجاب څخه ووت او په سیند یې حمله وکړه او شمالي سیند یې و نیوه اوهغه یې هم د پنجاب تر حاکمیت لاندې راوست.

۲۷

د راجپوتانه راجه مالدیو ته خبر ورسید چې شیرشاه سوری د خپل سالار خواص خان سره یو ځای د یوه غښتلي لښکر سره د هغه په لور د حملې کولو له پاره را روان دې. نو هغه په دې خبر ډیر زیات اندیښمن شو خو هغه یوه ډول ډاډ هم درلود چې د هغه د خیال په مطابق به د راجستان په صحرا کې شیرشاه سوری دومره په ګړندۍ توګه دی لورې ته را ونه رسیږي، هغه به د خپل لښکر سره یو ځای هلته ځای په ځای تم کیږی ترڅو ځانته خوراک او نور ضروري سامانونه تر لاسه کړي ،په دې وخت کې به مالدیو په هغوې باندې شپینۍ حملې پیل کړي او په دې توګه به هغوې بیرته تیښتې ته اړ کړي.

بیا هم د حفظ ماتقدم په خاطر را جه مالدیو یو ډیر مهم قدم پورته کړ. هغه تر ټولو لمړۍ ملوخان ته یو ګړندې قاصد و استاوه چې د ملوه حکمران و او په دې وختو کې یې په ګجرات کې پناه اخستې وه. هغه ملوخان ته دا پیغا م ولیږه چې شیرشاه سوری غواړي په هغې باندې حمله وکړي نو که چیرې هغه خپل لښکر بیرته منظم کړي او د ګجرات ته را ووځي او په مالوه باندې حمله وکړي نو په دې توګه به دوه کاره تر سره کړل شی لمړۍ دا چې مالدیو به د شیرشاه سوری د حملې څخه خوندي پاته شي او بل دا چې په مالوه به ملوخان بیرته ولکه وکړي.

مالدیو همدا ډول یو پیغام د راجپوتانه حاکم ناصرخان ته هم ور ولیږه. دا سړې د شیرشاه سوري سره سخت مخالف و او د هغه د ډیر ښه لښکر خاوند هم و. هغه هلته د مالوه س ره نژدې په سیوني کې د خپل لښکر سره یو ځای او سیده. او د شیرشاه سوری پر خلاف یې په یوه مناسب وخت کې د حملې کولو نیت درلود. را جه مالدیو ناصر خان هم د شیرشاه سوري پر خلاف د راپورته کولو هڅې وکړې

مالدیو خپل دریم ګړندې قاصد د اریل د راجه بیربهان په لور ور ولیږه. د اریل راجه بیربهان همغه کس و چې په چوسه کې شیرشاه سوری همایون ته ماتې ورکړه او بیا د هغه وروسته بیربهان همایون ته په خپل ځای کې څو اونۍ میلمستیا ورکړې وه. او بیا یې همایون په ډیر درنښت سره د هغه ځایه رخصت کړې و. کله چې مالدیو دغو دریو لوریو ته خپل استازي ور واستول نو ددې استاذو له اړخه ډیرې ښې پایلې تر لاسه شوې.

ناصرخان همله په سیوني کې د شیرشاه سوري پر خلاف بغاوت وکړ او د مالوې په لور وخوزید. د بله اړخه ملوخان هم د ګجرات څخه وخوزید او د خپل ځان سره یې یو ستر لښکر هم واخست. هغه هم د مالوه په لور وړاندې ولاړ او د دریمې لورې د اریل راجه بیربهان هم متحرک شو او د مالوه د راجه به وینا یې په خبل شاو خوا کې د شیرشاه سوری په سیمو کې لوټمار او بغاوتونه پیل کړل.

کوم وخت چې شیرشاه سوري د راجپوتانه د پولو سره نژدې د خپل لښکر سره یو ځای پړاو وکړ او لښکرو خپلې خیمې و درولې نو شیرشاه سوری یوه شپه او ورځ خپل لښکر ته د ارام کولو وخت ورکړ. په همدې وخت کې خواص خان په ډیره خوشحالۍ سره خپلې خیمې ته را ننوت.

کملاوتي چې کله خواص خان دومره خوشحاله وکوت نو په منډه مخته ورغله او ځان یې ډیر زیات خوشحاله او خندانه کړ. او د خپل غږ به پوره خوږلنې سره یې ترې وپوښتل چې: څه خبره ده؟ ته خو نن د نورو وختو پرعکس ډیر زیات خوشحاله ښکارې. د هغې په دې خبره خواص خان وخندل او ویې ویل چې:

ګوره کملاوتي ! ما ددې نه مخته هم ستا او نه د ګنګا تر مخه په خپل طبعت کې سختې را پیدا کړې ده ، زه خو ټول وخت همدا سې خوشحاله خوشحاله اوسم. خو نن را ته ډیره خوشحالي تر لاسه شوې ده چې زه یې د ټول ژوند په خوږو ویاړلې یم. کملاوتي په ډیر غور سره دخواص خان په لور کتل او بیا یې ترې و پوښتل چې:

تا ته څه ډول خوشحالي تر لاسه شوې ده ایا زه هم په دې خوشحالۍ کې شریکیدې شم ؟ خواص خان تر یوه وخته پورې خندونې و او بیا یې کملاوتی ته وکتل او ورته یې وویل چې:

ګوره کملاوتي ! ته پوهیږې چې لږ وخته مخته قاصد راغلې و او ماته یې خبر راکړ چې ګنګا او کوچنې دواړه روغ او سلامت دي ، او س ته ووایه چې ماته په ژوند کې ددې نه بله ستره خوشحالي تر لاسه کیدې شي ، دخواص خان په دې خبره باندې دکملاوتي په ومخ باندې هم ظاهري خوښې را څرګنده شوه ، بیا یې وویل چې ستا وینا سهي ده ، زه په فکر به ددې څخه ستره خوشحالی چیرې وي چې ګنګا او دهغې زوې روغ او سلامت وي. زه تا ته ددې ښه خبر په اړه مبارکي وایم. دهغې په دې خبره خواص خان ور غبرګ کړ چې: ګوره کملاوتي ! دګنګا زوې خو همستا زوې دې. زه هم تا ته دهغه د روغتیا له امله مبارکي وایم. کملا یو واری خپل سر ته ټکان ورکړ او بیا یې په ډیره اسرار امیزه توګه د خواص خان په لور وکتل ، او ورته یې وویل چې ستا خبره سهی ده. ګنګا زما خور او دهغه زوې همزما زوې دې. او بیا خو زه او ګنګا دواړه ستا ښځې یو په دې خاطر دهر چا ماشوم چې پیدا کیږي نو هغه دهغې بلې هم ګڼل کیږي. او بیا خو زه هسې هم په خپل ټول ژوند کې د ګنګا ممنونه یم ، که هغې نه غوښتلې نو زه به هیڅکله هم ستا ښځه نه وې جوړه شوې. تا خو دهمغې په غوښتنه او اجازه زما سره واده وکړ او نن ستا دښځې په څیر له تاسره یو ځاې یم. او ستا په څنګ کې د عزت او وقار نه ډک ژوند تیروم. او که نه خداې خبر ، چې او س به مې چیرې او په کوم ځایو کې سر لګیده. او یا به مې وختې خپل ژوند پاې ته رسولې و .

تر لږه ځنډه پورې په خیمه کې خاموشي خپره وه. دهغې نه وروسته خواص خان په خپل لباس کې لاس ور ننویست او د خپل جیب څخه یې ډیر قیمتي هارونه چې د جواهرو او موتیو څخه جوړ شوې و را وویست. ددې هارونو په کتلو سره د کملا سترګې پړقی راووتې ، هغې غوښتل خواص خان ته څه ووایي چې خواص خان پرې ور مخکې شو او ورته یې وویل:

ګوره کملاوتي ! او س چې ګنګا د زوې مور ګرزیدلې ده نو زه به دا یو هار هغې ته د زوې د پیدا کیدو په خاطر د تحفې په ډول ورکوم ، بیا هغې یو هار جدا کړ او کملا په غاړه کې یې په خپلو لاسو ور واچاوه. او ورته یې وویل چې: کملا ! ددې یوه هار مالکه ته یې. پخوا مې اراده کړې وه چې ستا په غاړه کې به هم دا هار هغه وخت دراچوم چې ستا هم زوې پیدا شي ، نو او س چې زه ګنګا ته هار ورکوم نه دا را ته د انصافه لرې ښکاره شول چې تا ترې بې برخې کړم. نو ګوره کملا ! یو هار ستا او بل د ګنګا.

په ځواب کې ورته کملا ، هغه هار چې خواص خان یې په غاړه کې ور اچولې و ، اړو را اړو او کاته یې ، بیا یې خپلې سترګې خواص خان ته ور واړولې ،په دې وخت کې دهغې په سترګو کې خواص خان ته ډیره زیاته مینه او تر څنګ یې ممنویت او شکر ادا کول وو. بیا کملا په خیمې کې په خپل خوږ اواز سره وویل چې:

خواص خانه ! زما حبیبه ، زه ستا ډیره زیاته ممنونه او شکر ګذاره یم چې تا دا هار تا په خپلو لاسو زما په غاړه کې را واچاوه. زه ددې اړخه هم له تا څخه ډیره مننه کوم چې تا زما او دګنګا تر منځه د انصاف څخه کار واخست. زه به ستا په څیر خاوند باندې تل ویاړم او له تاسره به خپل ژوند نیکبخت ګنم. ددې خبرو وروسته کملا مخته راغله او په خپلو نرمو لاسو یې دخواص خان څنګل ونیوله ، او

دخيمې منځته يې له ځانه سره يوړ او هلته يې له ځانه کيناوه . هغې غوښتل خواص خان ته څه ووايي چې خواص خان د دروازې په لور وکتل چې دشيرشاه سوری يو ساتونکې دهغه په لور را روان دې ،دهغه په کتلو سره خواص خان لږ څه څنګ ته شو او کملاته يې وويل چې :

ګوره کملا ! د شيرشاه سوری يو ساتونکې دخيمې د دروازې په لور را روان دې ، داسې معلوميږې چې شيرشاه سوری ورغوښتې يم . کملا ورته په ګيلې سره وويل چې: همدا اوس خو خيمې ته راغلې او اوس يې سمدستې بيرته ورغوښتې يې . دهغې په دې خبره خواص خان په خندا شو اوويې ويل چې : که چيرې دا ساتونکې ريښتای هم زما د ور غوښتلو له پاره راغلې وي نو بيا خو به کومه ډيره مهمه خبره وي. چې شيرشاه سوری ما ورغواړي ،ګوره کملا ، ته په دې خبرو باندې انديښنه مه کوه .

زه خو با انديښنه کوم . ځکه زه وينم چې ته ټوله ورځ د خيمې څخه بيرون يې . يواځې دشپې له اړخه زما څنګ ته راځې په دې خاطر زه ټوله ورځ ځانته ناسته يم اوستا لارې څارم . کملا ورته داخبرې په ډيره مينه وکړې ، خواص خان غوښتل څه ورته ووايي چې په همدې وخت کې هغه ساتونکې دروازې ته را ورسيد اوخواص خان ته يې وويل چې : امير خواص خانه ! اقا شيرشاه سوري دکوم مهم کار له پاره ورغوښتې يې . خواص خان په خندا شو او دکملا په لور په کتلو سره يې وويل چې : ګوره کملا ! زما خبره سهي ثابته شوه ، ته همدلته اوسه ، زه د شيرشاه سوری په لور ورځم او ډير ژر به بيرته راستون شم . هغه دکملا دځواب د ترلاسه کولو پرته دهغه ځايه ووت اودشيرشاه سوري په لور ور روان شو .

کله چې خواص خان دشيرشاه سوری خيمې ته ورغې نو ويې کتل چې شيرشاه سوری په خيمه کې ځانته او په فکرونو کې ډوب ناست دې ، دخواص خان په کتلو سره هغه ته په خپل څنګ کې د کيناستو اشاره وکړه . ،خواص خا ن د شيرشاه سوری تر څنګ کيناست، تر لږه وخته پورې په خيمه کې چپه چپتياوه .ددې وروسته شيرشاه سوري په خبرو پيل وکړاو خواص خان ته يې وويل چې :

ګوره خواص خانه ! قدرت ته به دا منظور نه وي چې مونږ همدا اوس د راجپوتانه په راجه مالديو باندې حمله وکړو ، لږ څه مخته مخبر راغې او ډير پريشانه کونکې خبر يې له ځانه سره راوړې دې . په دې وخت کې خواص خان دشيرشاه سوری لورې ته وکتل او ورته يې وويل چې: څه ډول خبر ؟ شيرشاه سوری ورته وويل چې :

ګوره خواص خانه ! د راجپوتانه راجه مالديو ته زمونږ دحملې په اړه خبر ورغلې دې . په دې خاطر هغه زمونږ د لښکر د ويشلو او بيا زمونږ د له منځه وړلو له پاره پروګرام جوړ کړې دې ، هغه يو ډيره خطرناکه لوبه لوبولې ده . ګوره خواص خانه زويه ! په دې وخت کې مونږ دمخلفو لوريو څخه تر ګواښ لاندې يو او هغه دا ډ ،ل چې ملوخان (قادرخان) چې ګجرات ته تښتيدلې و د يوه ستر لښکرسره يوځاې غواړي پر مالوه حمله وکړي ، يو بل وګړې ناصر خان نومې هم يو ستر لښکر تيار کړې او هڅه کوي چې په سيونې کې بغاوت ته لاره همواره کړي. ددوې تر څنګ د اريل راجه بيربهان ، چې يو وخت يې همايون ته زمونږ پر خلاف پناه ورکړې وه، هم دراجه مالديو په اشارې سره زمونږ په سيمو د حملو کولو هڅه کوي اوغواړې هلته تباهي او بربادي رامنځته کړي.

دشيرشاه سوری په دې خبرو باندې خواص خان تر يوه وخته پورې خپل سر ټيټ کړې و او په فکر کې ډوب و .بيايې سر را پورته کړ او دشيرشاه سوری څخه يې وپوښتل چې :

ددې حالاتو څخه د خلاصون له پاره ته څه ډول فکر لرې ؟ شیرشاه سوری په ډیر غور سره د خواص خان په لور وکتل او ورته یې وویل چې: لمړی ته وو ایه چې ستا رایه څه ده ؟ خواص خان یوځل بیا فکر وکړ او بیا یې وویل چې:

شیرشاه ، زما مهربانه مشره !تر هغې چې ما پورې اړه لري نو زما مشوره خو داده چې مونږ باید اوس په راجپوتانه دحملې څخه ډډه وکړو . ځکه چې کیدې شي چې د راجپوتانه د راجه مالدیو سره زمونږ جنګ اوږود شي او ددې شګلوړه صحرا په جنګ کې مونږ ته هر ډول ستونزې راپیدا کیدې شی نو که چیرې زمونږ داخلي حالات سهي نه وي نو د راجپوتانه په جنګ کې مونږ ته د خوراکې او نورو توکو په رسد کې ستونزې راپیدا کیدې شي . نو په دې خاطر زما مشوره داده چې لمړی خو د باغیانو دځپولو له پاره کار وکړل شی او بیا په پوره ډاډ او اطمینان سره په راجپوتانه باندې یرغل وروړل شي اود راجه مالدیو کار هم ورختم کړل شی .

دخواص خان په دې ځواب شیرشاه سوری هم ډیر خوښمن شو او وویې ویل چې:

خواص خانه زویه ! ستا خبره سهي ده ، په خداې سوګند چې ستا وړاندیز بلکل زما د ارادې تمثیل کوي ، زه هم غواړم چې لمړی باید د باغیانو کار و ختم کړو اودهغې وروسته بیا دراجپوتانه د راجه مالدیو پر خلاف حرکت وکړو. خو ګوره زویه ! د باغیانو د ځپلو له پاره زما په ذهن کې یو وړاندیز دې اوزه هیلمن یم چې ته به زما په دې مشوره کې له ما سره متفق و اوسې. خواص خان ورته سمد ستې وویل چې: وو ایه اقا . په دې وخت کې شیرشاه سوری غوښتل دخپل وړاندیز په اړه خبره وکړي چې خواص خان پرې را مخته شو او ورته یې وویل چې:

زما مهربانه ، زما اقا ! زما په ذهن کې یو بل وړاندیز هم راځې ،خو په هغه وړاندیز چې تا پرې فکر کړې پر هغې د عمل کولو تر مخه ماته دیوې خبرې د ویلو اجازه راکړئ ، زما په فکر هغه مخبر چې تاته یې ددې بغاوتونو په اړه خبر راوړې هغه هم ددښمن یو قوت له یاده ویستلې دې ،او هغه به په راتلونکې کې زمونږ له پاره ډیر خطرناک ثابتیږي ، دهغه په دې خبره شیرشاه سوری متوجه شو او ورته یې وویل چې: ته کومې لورې ته اشاره کوې ؟خواص خان ورته سمد ستی وویل چې:

درونده شیرشاه ! زما اشاره د چندریري او راې سین د راجه پوران مل په لور ده . که څه هم درا جپوتانه راجه مالدیو ناصرخان ، ملو خان او د اریل راجه بیربهان زمونږ پر خلاف راپورته کړې اودبغاوت او سرکشی له پاره یې تیار کړې دي نو ایا هغه به د چندریري او د راې سین د راجه پورن مل په لور پیغام نه وي لیږلې . خو زمونږ مخبرانو به تر اوسه پورې دهغوې له لورې کوم خبر نه وي تر لاسه کړې. زما محترمه شیرشاه ! د کومې اخري پریکړې تر مخه د ناصرخان ، ملوخان او داریل دراجه بیربهان په څیر په چندریري او د راې سین دراجه پورن مل باندې هم څارنه په کار ده .

شیرشاه سوري تر یوه وخته پورې خاموشه ناست و ، بیا یې څه فکر وکړ اوخواص خان ته یې په ستایونکې سترګو وکتل او ورته یې وویل چې:

خواص خانه زویه ! ستا آند سهی دې . هغه اندیښنې چې تا ډاګیزه کړې هغه د یوه حقیقت په څیر زمونږ مخته راتلاې شي . چندریرې اودراې سین راجه پورن مل د ناصر خان ، ملوخان او راجه بیربهان څخه هم ډیر خطرناک ثابتیداې شي . نوپه دې خاطر تر هغوې چې مونږدنورو باغي ځواکونو پر خلاف متحرک او سو باید په چندریري او پورن مل باندې هم کلکه څارنه وکړو . واوره خواص خانه:

هغه پلان چې زه غواړم عملي يې کړم هغه دا دې چې : هغه لښکر چې زمونږ ددواړو سره دې هغه په دوو برخو وويشئ، نيمايي به له تا سره وی او نيمايي به له ما سره. زه به دخپل لښکر سره په همدې ځاې کې تم شم چې اوس مو په کې پړاو کړې دې. او ته به دخپل لښکر سره د اريل د راجه بيربهان په لور کوچ وکړې او هغه به و ځپوې.

ددې نه علاوه ته پوهيږې چې حاجي خان بيټني او شجاعت خان دخپلو لښکرو سره هملته په مالوه کې پړاو کړې دې ، زه غواړم چې حاجي خان بيټني د ملوخان لاره تم کړي او شجاعت خان د ناصر خان د بغاوت د ځپلو له پاره مخته ولاړ شي. په دې توګه به زه همدلته منتظر او سم. که چيرې ددې بغاوتو د ځپلو په وخت کې د راجپوتانه راجه مالديو د ناصرخان ، ملوخان او يا بل کوم راجه سره د کومک کولو له پاره هڅې وکړې نو زه به يې په لاره کې تم کړم. او دهغه سره به و جنګيږم او بيرته به يې په شاتلو ته مجبور کړم. ګوره خواص خانه ! که ددې بغاوتو په دوران کې چندريری او د راې سين راجه پورن مل هم ځان ورګډ کړ نو بيا به هم زه د مالوه په لور حرکت وکړم او په دې توګه به دټولو باغيانو د له منځه وړلو وروسته دخپل متحده لښکر سره يو ځاې د راجپوتانه د راجه مالديو پر خلاف يوه ستره حمله کوو.

کله چې شيرشاه سوري خاموشه شو نو خواص خان ورته په ځواب کې وويل چې : دروند ه شيرشاه ! هغه پلان چې تا جوړ کړې دې زه ور سره بلکل موافق يم. زه هيلمن يم چې مونږ به همدا نن خپل دغه پروګرام ته اخري شکل ورکړو . شيرشاه سوری دخواص خان ددې وړانديز سره توافق وکړ . په همدې ورځ يې د مالوه په لور قاصد وليږه .دهمدې قاصد په واسطه يې حاجي خان بيټنی ته د ملوخان په لاره کې د دريدو او شجاعت خان ته د ناصرخان د ځپلو حکم ورکړ . خواص خان دخپلې برخې دلښکر سره يو ځاې د راجه بيربهان د ځپلو له پاره د اريل په لور کوچ وکړ.

دشيرشاه سوری دحکم سره سم حاجي خان بيټني او شجاعت خان دواړو دخپلو ځايو څخه کوچ وکړ او مخته ولاړل . ناصرخان د سيهوني څخه روان شو او د خپل لښکر سره يو ځاې يې د نيلګړ په سيمه کې پړاو وکړ ، شجاعت خان هم دخپل لښکر سره نيلګړ ته و ورسيد او هملته يې خيمې ووهلې ، دشجاعت خان د وررسيدو سره سم ددواړو لښکرو تر منځه ټکر پيل شو ،څرنګه چې ناصر خان لا دپخوا څخه د نيلګړ په سيمه کې ځاې په ځاې شوې و نو په دې خاطر يې عسکرو پوره ارام کړې و . خو کله چې شجاعت خان هلته ور ورسيد نو ناصرخان هغوې ارام ته پری نښول او د توپانې ملخانو په څير يې پرې حمله راوړه.

څرنګه چې د ناصرخان د فوځ په مقابله کې د شجاعت خان د لښکرو شميره کمه وه،نو دشمير ددې زياتوالې په اساس ناصرخان هره شيبه او هره ګړۍ په شجاعت خان باندې فشار زياتوو. ان تردې چې د ماښام تياري راخپرې شوې ، هغه غوښتل چې په خپلې همغې لمړنۍ حمله کې شجاعت خان او دهغه ملګرې لښکر له منځه يوسي او په دې توګه خپله بريا حتمي کړي ،

شجاعت خان دخپلو کمو ملګرو سره د ناصر خان ددې توپانې يرغل په مقابل کې کلک و دريد او په پوره ميړانه يې خپله دفاع کوله خو کله يې چې وکتل چې ناصرخان خپل ټول ځواک مصرف کړ او و نه توانيد چې مونږ شاته و تمبوی نو بيا يې دخپلې دفاع کار پريښود او په جارحيت يې لاس پورې کړ او په دې توګه دهرې لورې يې د ناصرخان ځواکونه سره را ونغاړل ، دناصرخان ځواکونه يې داسې بې وسې کړل چې هغوې دځان دخلاصون له پاره هرې لورې ته په سرګردانه توګه منډې وهلې . دبله اړخه دشجاعت خان حوصله او عزم ګړۍ په ګړۍ ځواکمن کيده.

د شجاعت خان ددې حملو په واسطه د ناصرخان د فوځ حالت هره لمحه دخرابيد و سره مخکيده ، ناصرخان دخپل فوځ په دې حال باندې ډير اندېښمن شو اوخپله ماتې يې په سترګو کتله. بيا دناصرخان د حکم په اساس دهغه په لښکر کې درې کسه داسې ځان ځارونکې تيار شول چې په خپل لښکر کې د زړه ورتيا له پلوه بې نمونې وو. هغوې د جنګ په وخت کې د ناصر خان سره سوګند وکړ چې هغوې به شجاعت خان هرو مرو له منځه وړي.

ناصرخان دې ځوانانو ته څه نور ساتونکې هم ورکړل ،بيا دغه درې واړه ځوانان د جنګ جنګ په کولو سره د شجاعت خان د ساتونکې ډلې سره په ټکر کې شول او ځانونه يې شجاعت خان ته ورسول. هغوې درې واړو په يوه وار سره په شجاعت خان باندې حمله وکړه. دهغوې څخه يوه يې شجاعت خان په خپله توره په ځاې کې وواهه ،بل عسکر هغه په خوله وواهه اودهغه غاښونه يې ورمات کړل. دريم عسکر هغه د ويښتانو څخه ونيوه ، درې واړو غوښتل شجاعت خان ژوندې دناصرخان مخې ته يوسي خوشجاعت خان هم په خپله ميړانه او بهادرۍ که بې مثاله شخصت و. سمدستې يې حرکت وکړ اوپه يوه ګذار سره يې ديوه لاس ور پرې کړ اوخپل ځان يې ترې خلاص کړ ،په همدې وخت کې دهغه شاوخوا جنګيدونکې عسکر هم دې لورې ته متوجه شوی و هغوې دغه نور دواړه حمله کونکې هم له منځه يوړل ، په دې توګه شجاعت خان دهغوې د لاسو څخه خلاصو ن وموند اودخپل فوځ هغه بيرغ چې دده د لاسو څخه پريوتې و بيرته راپورته کړ اوپه لاس کې يې ونيو. اودهغه لښکر يوځل بيا په همغه ولولې سره د ناصر خان په ځواکونو باندې خپلې حملې پيل کړې.

د جنګ د لړې شيبې ددوام وروسته ناصر خان د شجاعت خان په مخکې ډيره بد ه ماتې وخوړه او دميد انه وتښتيد. په حقيقت کې ناصر خان اوملوخان يو دبل سره اتحاد کړې و ، او ددواړو تر منځه دا پريکړه شوې وه چې لمړې به ملوخان د حاجي خان بيټنې په مقابل کې جنګيږي اوهغه ته دماتې ورکولو وروسته به هغه د نربدا د جنوب څخه راځي اودناصرخان سره به يو ځاې کيږي بيا به دواړه يو ځاې د شجاعت خان په مقابل کې جنګيږ ي او هغه ته به ماتې ورکوي. بيا به په مالوه باندې ولکه کوي ، ددواړو تر منځه دا هم ويل شوي و چې که چيرې د ناصرخان په مقابل کې شجاعت خان په خپلې حملې کې بيړه وکړي نو ناصرخان دی يې تر هغه پورې په جنګ کې مصروف وساتي تر څو چې ملوخان (قادرشاه) ورسره بيرته نه وی راپوځاې شوې.خو معامله سرچپه شوه ، شجاعت خان دناصرخان مخې ته راغې ،خو ناصرخان بيړه وکړه او سمد ستې يې پرې حمله وکړه او بيا يې ډيره بد ه ماتې وخوړه او د ميد انه وتښتيد.

دشجاعت خان دغې زړه ورتيا او بهادرۍ د ناصرخان اوملوخان دواړو له پاره ستونزې زياتې کړې وې،که څه هم په دې جنګ کې د شجاعت خان دخولې پورته جامله ماته شوې وه خو بيا يې هم دناصرخان په مقابل کې سوبه ترلاسه کړه ، او دهغه دغې سوبې په مالوه باندې ډير زيات اغيز وکړ.

ددې فتحې نه څو ورځې وروسته ، په داسې حال کې چې شجاعت خان لا دخپلو زخمونو له لاسه په کټ کې پروت و ، د حاجی خان بيټنې پيغام ورته ترلاسه شو چې ملوخان(قادرخان) د ګجراته را روان شوې او په دې يې حمله کړې ده. او کلابند کړې يې دې. په دې خاطر سمد ستې د ملوخان پر خلاف د حاجي خان بيټنې مرستې ته راو رسيږه.

د حاجي خان بيټني دپيغام د تر لاسه کولو سره سم شجاعت خان د کټ نه راپورته شو ، او په داسې حال کې چې د خولې او ښټ زخمونه يې د وينو نه ډک و ، بيا يې هم د ميړانې اوبهادرۍ ثخه کار واخست او په يوه کجاوه کې سپور شو او سمدستې دخپل لښکر سره يو ځای د حاجي خان بيټني مرستې ته وررسيد.

د بله اړخه دمالوه پخوانې حکمران ملوخان (قادرشاه) د ګجرات څخه راوتلې و د بنسواړه په لور رار وان شوې و. بنسواړه د ډانګرپور په جنوب کې پرته سيمه ده ، ددې ځايه د ماهي ندي په څنډو څنډو ان تر راجين پورې لاره تللې ده. دا لاره دعامې لارې څخه يوې خواته د ګجرات څخه د دوهدر ترڅنګ مالوه ته رسيږي. ډيره اوږده لاره ده. خو په دې لاره کې خطره ډيره کمه وه. ملوخان په مالوه باندې د حملې کولو له پاره تر هرڅه دمخه د بنسواړه ښار دخپل لښکر له پاره مرکزی قرارګاه ټاکلې وه.

دلته هغه په خپل لښکر کې د نوو خلکو د راشاملولو کار پيل کړ اوپوره نوي ځوانان يې په خپل لښکر کې را يو ځای کړل. تر څنګ يې د مشرانو په نومونو باندې د پيغامونو او ليکونو په ليږلو سره هغوې هم دخپل ځان ملګري کړل او په دې توګه يې په خپل ځواک کې پوره ډيرښت راوست.

بنسواړه کې د اوسيدو په وخت کې د ملوخان څخه يوه غلطي وشوه ، که په همغه وخت کې ملوخان د بنسواړه څخه وتلې وې او به اجين يې ولکه کړې وې او بيا د جنوب له اړخه د نربدا پورې رسيدلې وې نو بيا به هغه د مالوه مرکزی ښار ماندوا او دهار په مکمله توګه د خپلې ولکې لاندې راوستې وې او حاجي خان بټني او شجاعت خان تر منځ به يې د اړيکو په پريکولو هم ولکه تر لاسه کړې وای. خو داسې بريښې چې ملوخان داسې کوم قدم نه اخسته. همدا علت و چې شجاعت خان په ډيره ګړندۍ توګه دمالوه جنوب شرقي لورې ته د حاجی خان بيټني کومک ته وررسيد.

په بنسواړه کې دخپلې طبعې په مطابق د لښکر د جوړولو وروسته ،ملوخان دهغه ځآيه کوچ وکړ او دبهوپال د سيمې څخه په تيريدو سره يې په خپل مخ کې هر راتلونکې ځواک له نابودۍ سره مخ کړ اوبيا د جيګړ په لور شمال ته وخوزيد.

دبله اړخه دشيرشاه سوری سالار حاجی خان بيټني هم دجيګړ په لور د نربدا د درياب په غاړه کې دخپل لښکر سره يو ځای پړاو کړې و. ملوخان هم په پوره بيړه په خپله مخکې هرڅه تر پښو لاندې مروړل او د نربدا د درياب په غاړه د جيګړ په سيمه کې د حاجي خان بيټني د ځواکونو مخې ته وررسيد .

کله چې ملوخان وکتل چې حاجي خان بيټني دهغه په مقابله کې ځانته ولاړ دې ، اوهلته دشيرشاه سوری اوخواص خان درک خرک نه شته ، تر څنګ يې د حاجي خان بيټني سره لښکر د ملوخان د لښکر څخه ثو برابره کم هم دې ، نو د ملوخان حوصله نوره هم زياته شوه ، او د حاجي خان بيټني دلښکرو تر مخه د رسيدو سره سم يې پرته له ځنډه په حاجي خان بيټني باندې يرغل وروست.

حاجي خان بيټني هم دشيرشاه سوری د قومندې لاندې د جنګ له پاره پوره تجربه درلوده ، هغه د حرب اوضرب دټولو هنرونو څخه پوره پوره خبر و . په دې خاطر يې دملوخان په خير هم خپله حمله وکړه اوپه پوره ځواک سره يې د ملوخان په فوځونو باندې دهرې لورې ګذارونه پيل کړل. خو دملوخان حمله دومره خطرناکه او ځان وړونکې وه چې د جاجي خان بيټني هره هڅه او هره منډه يې دناکامۍ سره مخ کوله.

حاجي خان بټني دخپله اړخه ډېره هڅه کوله چې د ملوخان د لښکرو مخکينی ليکې ماتې کړي او پرې نږدې چې هغوې مخته راشی. خو دملوخان حملې هم په خپل وار ډيرې حيرانونکې وې ، هغه دخپل اخري اجل پورې په پوره او غوڅه توګه د حاجي خان بيټني په لښکرو ددرې اړخونو څخه را پريوتې و.

د نربدا د درياب او جاجپګړ تر منځه د حاجي خان بيټني او ملوخان تر منځه وينه تويونکې جنګ روان و ، د اسمان د پراخيو لاندې او زمکې په خاورو موجود هر مصلحت او آند دمرګ په پيغامونو کې ډوب شوي و. تر ډېره وخته پورې دحاجي خان بيټني او ملوخان د لښکرو تر منځه د وينو سيلابونه روان وو. خو کله چې حاجي خان بيټني ته ډاګيزه شوه چې که چيرې په همدې توګه جنګ ته دوام ورکړي نو نه يوازې د ماتې سره به مخ شي بلکه لښکرې به يې هم قتل عام کړل شي. په دې خاطريې په همدې وخت کې دډيرې پوهې څخه کار واخست اوخپله ماتې يې ومنله.دجنګ د ميدان څخه وتښتيد ، بيرته راستون شو او په يوه مستحکمه کلا کې يې ځان کلابند کړ ،ملوخان يې هم په تعقيب راغې او دګهرګاو کلا يې محاصره کړه. حاجي خان دهمدې ګهرګاو دکلا څخه دشجاعت خان پسې د بسپنې له پاره پيغام استولې و.

په همدې وخت کې د ګهرګاو کلا ته يو آس سپور په ډيره بيړه راورسيد او دکلا شمالي دروازې ته راغې او دروازه يې ور وټکوله. ددروازې دټکولو سره سم د ساتونکو څخه يوه دروازه لږ څه پرانسته اود يوه روښانه مشال په واسطه يې هغه سپور ته وکتل ، سمدستي يې دروازه پرانسته او هغه سپور دخپل آس سره يو ځاې دننه ورننوت. ددروازې ترڅنګ چې کوم نژدې ځاې و ، دهمدې ځايه حاجي خان بيټني په خندا سره بيرون راغې اودې سپور ته يې وويل چې : زما دوسته. ما د ډيره وخته راهيسې په همدې ځاې ستا د راتلو انتظار کاوه. ما هيله درلوده چې نن شپه به ته ماته د يوه ښه پيغام سره راځې ، راتلونکې سپور د حاجي خان بيټني هغه قاصد و چې هغه د شجاعت خان په لور د مرستې له پاره ور استولې و. هغه قاصد ورته په خوشحالۍ سره وويل چې :

زما محترمه حاجي خانه ! ما ستا له پاره ډير خوشحاله کونکې خبر له ځانه سره راوړې دې. تر لږه وخته پورې به شجاعت خان دلته را ورسيږي اود ملوخان د عسکرو تر شا به پرې حمله کوي ، شجاعت خان ستا له پاره ماته دا پيغام راکړې دې چې سمدستي دخپل لښکر سره يو ځاې دشمالي دروازې څخه را ووزه او د مخې له لورې د ملوخان په عسکرو حمله وکړه. په ځواب کې ورته حاجي خان بيټني وويل چې :

ګرانه دوسته ! ته ماته ويلې شې چې شجاعت خان به اوس په څومره واټن کې را روان وي. قاصد ورته وويل چې : شجاعت خان دومره لرې نه دې هغه له ما سره يوځاې د شپې په تياره کې تر دې ځايه سفر کړې دې او د ملوخان دلښکرو تر شا يې سنګر نيولې دې. په دې اساس غوره ده چې وخت له لاسه ورنکړو ځکه لږه شيبه وروسته لمر را خيژی او روښنايی خپريږي بيا به زمونږ کار ستونزمن شی. تر اوسه په فضا کې تياره ده او دهمدې تيارو څخه بايد ګټه واخستل شی ، سمدستي دخپل لښکر سره يو ځاې د ملوخان په لښکر د مخې له لورې حمله وکړئ ، شجاعت خان وايی چې که چيرې همداسې مو وکړل نو د لمر د راختو د مخه به مونږ د ملوخان ځواکونه د نابودۍ سره مخ کړو ، حاجي خان د قاصد سره نورې خبرې و نه کړې او په يوه منډه دکلا دننه ولاړ.

لړه شيبه کې حاجي خان بيټني دخپل لښکر سره يو ځاي د ګهرګاو دکلا دشمالي دروازې څخه راووت ،څرنګه چې ملوخان د دې کلا شمالي دروازه نه وه کلابند کړې نه پدې خاطر ترې حاجي خان بيټني دخپل لښکر سره يو ځاي په اسانۍ سره راووت. بيا يې دکلا د ديوالونو تر څنګ يو اوږود شاننته سفر وکړ اوبيا يې دمخې له لورې دملوخان په لښکرو باندې يرغل وروست.

کله چې د حاجي خان لښکرو د ملوخان په فوځ باندې دمخې له لورې يرغل وروستنو په همدې وخت کې د شجاعت لښکرې چې له پخوا څخه په سنګر کې ناستې وې ،د ملوخان په عسکرو باندې د شا له اړخه را پريوتل. که څه هم شجاعت خان زخمي و او په کجاوه کې يې سفرکاوه خواوس د کجاوې څخه راکيوتې و اودخپل لښکر تر منځه يې هغوې ته د جنګ احکام صادرول.

د ګهرګاو د کلا نه بيرون د جنګ ميدان داسې شکل خپل کړې و لکه د رڼا او تيارو ، بهار او خزان او روښنايي اوتياره چې يو دبل سره په ټکر کې وي.

د حاجي خان بيټني او شجاعت خان دغه دوه اړخيزه حمله دملوخان له پاره غير متوقع او دومره ځواکمنه وه چې ، د شرق له لورې دلمر د راختو سره سم د ملوخان لښکرې د جنګ په ميدان کې خورې ورې شوې او دمړو لاشونه يې په هر ځآې کې پراته و . ملوخان دخپل لښکر دماتې وروسته په تيښته وتښتيد خو حاجي خان بيټني اوشجاعت خان دهغه په تعقيب پسې ولاړل ، او تر لرې لرې يې هغه تعقيب کړ خو ملوخان دهغوې څخه خپل ځان خوندي کړ او په تيښته برياليې شو. ملوخان بيرته د وجيګړ د لارې د خانديش سيمې ته روسيد او مالوه ته يې د تل له پاره خداې پاماني وويله. دمالوه په تاريخ کې بيا دملوخان يادونه نه ده شوې.

۲۸

د بله اړخه خواص خان دخپل لښکر سره يو ځآې د اريل دراجه بيربهان په لور روان و ، ددې سفر په دوران کې يوه ورځ کملاوتي چې د خواص خان تر څنګ يې په آس باندې سفر کاوه ، دمخکې تلو په وخت کې ډيره حيرانه شاننته شوه ، ځکه ويې کتل چې دلښکر په منځ کې منوهر داس او ملوکچند په ډيره بې صبرۍ سره اخوا ديخوا روان دي. دا همغه دواړه وو چې کملاوتي د ګنګا او نيرمل د وژلو له پاره ګمارلي و. دهغوې اخوا ديخوا ګرزيدلو کملاوتي ته يو پيغام ورکاوه ، هغه سمدستي وپوهيده چې هغوې د کومې خبر ې دپوښتنې له پاره بې قراره دي. په دې خاطر يې دخپل اس په تګ کې سوړوالې راوست او دخواص خان شاته يې ځآن پريښود ، ملوک چند او منوهر داس د فرصت نه ګټه پورته کړه ،خپل آسونه يې ډير ژر دکملاوتي څنګ ته راورسول يوې يې ښې اړخ ته اوبل يې چپ اړخ ته روان شول ،بيا منوهرداس په ډير راز سره کملاوتي ته وويل چې:

ګوره کملاوتي ! مونږ خود رهتاس په ښار کې ګنګا او نيرمل دواړه له منځه وړي دی اوس وو ايه چې څه حکم دې ؟ددې خبرې په اوريدو سره دکملاوتي مخ دخوشحالۍ نه وغوړيد.اوپه ډير راز سره يې ملوکچند ته وويل چې:

ګوره ملوکچنده او منوهرداسه: تاسې ډيره ستره دنده تر سره کړيده ، زه به دهغې له پاره تاسې ته په کوم مناسب وخت کې د زړه له کومې انعام درکړم. زما سره اړيکي ساتئ ، اخوا ديخوا ګرځئ بيا په کوم مناسب وخت کې خواص خان ته هم دګنګا او نيرمل په خير سزا ورکړو. زه بيرته خپل اس ګړندې کوم تر څو دخواص خان سره يو ځاي شم. دکملاوتي د حکم سره سم منوهر داس او ملوکچند سمدستي اخوا ديخوا شول او کملاوتي بيرته خپل اس ګړندې کړ اودخواص خان څنګ ته ورورسيده . د ورسيدو سره سم خواص خان خپله توره

را بر بنډه کړه، توره يې په فضا کې پورته کړه او خپل لښکر ته يې د تم کيدو حکم وکړ ، ځکه خواص خان وکتل چې څو کسه سواره دهغه دلښکر مخې ته ولاړ دي او دهغوې لاره يې بنده کړې ده.

۶۹

ددې لارې نيونکو پر خلاف خواص خان دحملې کولو نيت درلود چې په همدې وخت کې دآس سپرو څخه دوه کسه په ګړندي توګه دخواص خان مخې ته راغلل. خواص خان دهغوې په کتلو خوشحاله شو. خپل ډال يې بيرته په آس را زوړند کړ او توره يې هم په تيکې که ننويسته ، دغه دواړه اس سپاره ، يو فدايي خان و او بل د فداې خان زوې اسماعيل و. دا همغه فدايي خان و چې د همغه په واسطه خواص خان د شيرشاه سورى په لښکر کې شامل شوې و. ځکه دهغې تر مخه خواص خان دفدايي خان دغلام په څير د ګيدړو په ښکار کولو باندې ژوند تيراوه.

خواص خان دهغوې کتلو سره سم دآسه را ښکته شو ، هغه پلار او زوې هم خواص خان ته په رانژديکيدو سره دخپلو اسونو څخه راښکته شول ،بيا فدايي خان نژدې په يوه منډه راغې اوخواص خان يې دخپله ځانه سره را ونغاړه او په تندي او مخ يې بيا ښکلاوه. دهغې وروسته اسماعيل هم دخواص خان سره ورغايوت. کله چې د اسماعيل سره هم روغبړ پاې ته ورسيد نو بيا خواص خان دواړه پلار او زوې له لاسو و نيول او دکملاوتي لورې ته يې يوړل. هغه کملاوتي ته وويل چې: کملا ، دا فدايي خان دې او ددې ترڅنګ دهغې زوې اسماعيل خان دې ،ما پخوا ددې سره ديوه غلام په څير ژوند کاوه خو وروسته بيا زه دشيرشاه سورى په لښکر کې ورګډ شوم. په دې وخت کې خواص خان سمدستې د فدايي خان خبرې غوځې کړې او ويې ويل چې:

خواص خانه زويه !د غلط بيانۍ څخه کار مه اخله. زويه !هغه وخت چې ته دخپل پلار او او ورور سره يوځاې له ماسره واستنو ما له تاسو سره هيڅکله هم دغلامانو په څير سلوک نه دې کړې. خواص خان ورته په خندا ځواب ورکړ او ورته يې وويل چې: فداى خانه ، ستا خبره سهي ده ، اوپه هغې کې هيڅ ډول شک اوشبه نه شي کيدې چې تا له ما او زما د ورور سره دخپلو زامنو په څير سلوک کړې دې .او زما دپلار سره دې هم د ورور په څير اړيکې درلودل. خو ددې سره سره دا يو حقيقت دې چې تا مونږ اخستي وو. په بنستيزه توګه خو مونږ غلامان وو. فدايي خان داځل په ډيره درنه توګه وويل چې: ګوره خواص خانه !اوس هغه خبره مه کوه چې ته غلام وى ، په دې خبره ماته تکليف رسيږي. ددې خبرې سره سم خواص خان خبره بلې لورې ته يوړه او وويې ويل چې: بس فداې خان او اسماعيل خانه !دا زما ښځه کملاوتي نوميږي. په دې خبره فدايي خان ډير زيات خوشحاله شو او ويې ويل ،ګوره کملاوتي ، د خواص خان د ښځې په څير خو ته بيا زما لور شوې او زما د زوې اسماعيل خان خور وګرزيدې ، ځکه چې ما خواص خان دخپل زوې په څير را لوې کړې دې. په خداې سوګند ، چې تر هغې چې دا له ماسره و نو ما د خواص خان او اسماعيل ترمنځ توپير نه دې کړې. کملاوتي په نرمه او ډيره ښه توګه د فدايي خان مننه وکړه او بيا دهغې وروسته فدايي خان وويل چې:

خواص خانه زويه !زه د اصل موضوع په لور راځم. ګوره ،دلته چې دا سوار ولاړ دى دهغې شاته زما پړاو دې. زه خبر شوې وم چې ته داريل دراجه بيربهان پر خلاف اودهغه د ځپولو له پاره را روان شوې يې. خو ګوره زويه ! ماښا م کيدونکې دې ، نوراځه زمونږ دکوچيانو دقبيلې ترڅنګ پړاو وکړه. دقبيلې هر وګړې تا ډير ښه پيژني ، نو ته به نن شپه دلته ډيره په خوشحالۍ تيره کړې. ځکه ډيره موده وروسته مونږ او تاسې سره يو ځل بيا يو ځاې کيږو. ددې وروسته به زويه ! زه هم سبا سهار وختې له تاسره يو ځاې د اريل په لور

ولاړشم. اوس خو ما اراده کړې چې دخپلې قبيلې سره يو ځاې ، تريوه وخته پورې ، ستا په لښکر کې شامل شم. او بيا بيرته همدې خپل ژوند ته راستون شم. ايا ته غواړې چې زمونږ د قبيلې تر څنګ پړاو وکړې ؟ په ځواب کې ورته خواص خان په خندا خندا وويل چې : ولې نه ، فدايي خانه ! زمونږ لښکر به همدلته ستا دقبيلې تر څنګ پړاو وکړي ،ددې خبرو وروسته خواص خان خپل لښکر ته د مخکې تللو حکم وکړ او همدلته يې د فدايي خان دقبيلې تر څنګ پړاو وکړ.

کوم وخت چې دخواص خان لښکر د خيمې په درولو کې مصروف و اوکملا يوې لورې ته ولاړه وه ، نو فدايي خان او اسماعيل خان خواص خان له لاسه و نيوه او لږ څه لرې يې يوړ. او بيا ورته په ډېر راز سره څه وويل. خواص خان دهغوې په خبرو باندې مسکې مسکې کيده ، بيا خواص خان فدايي خان ته په ډيره پټه توګه وويل چې: درونده فدايي خانه !ته او اسماعيل خان همدلته و دريږئ ، زه به کملا په خپله خيمه کې کينوم او بيرته به راستون شم. ددې خبرې سره سم خواص خان د هغوې څخه را جدا شو اود کملا لورې ته راغې او کملا ته يې وويل چې:

کملا ! له ما سره خيمې ته راځه. تا ته د خيمې د ورښوولو وروسته به زه يو ځل بيا دفدايي خان لورې ته ورځم ، که چيرې زه دشپې له اړخه ناوخته راغلم نو ته انديښنه مه کوه.کملا !فدايي خان د کوچيانو دقبيلې سردار دې او يو وخت ما دهغه تر حکم لاندې ژوند کړې دې ، په دې خاطر زما دراتلو په خاطر هغه د يوه جشن د جوړولو له پاره تياري نيسي ،کيدې شي چې دا جشن ټوله شپه دوام وکړي او دا خلک ما راپرې نږدې چې دلته ستا خواته راشم ، نو په دې خاطر که دشپې له اړخه زه رانغلم نوکملا جانې ته به انديښمنه کيږې نه. دهغه په دې خبرو ورته کملاوتې په ډيرې بې وسۍ سره وکتل او ورته يې وويل چې: نو ايا ته به ټوله شپه بيرون او سيږې. خواص خان ورته وويل چې : نو څه فرق کوي ، ځکه چې ته خو به کملا په خپله خيمه کې. دخيمې نه بيرون دوه کسه ساتونکې ولاړ دې، زه خو ددې نه مخته هم ډير بيرون پاته شوې يم.بس فداې خان ضد کوي ، په دې خاطر ما ورته هوکړه وکړه. کملاوتې د ډيرې پر اخې سينې څرګندونه وکړه او ويې ويل چې:ماخو هسې په ټوکو کې داخبره وکړه اوکه نه زه پوهيږم چې ته به ما هيڅکله هم پرې نږدې او بيرون به پاته نه شې. په هرصورت که چيرې تا دهغوې څخه ځان راخلاصولې شو نو بيرته خپلې خيمې ته راځه ، زه به په ډيره بې قرارۍ سره ستا انتظار کوم ، ددې خبرې سره سم خواص خان کملاوتې د خپله ځآنه سره خيمې ته يوړه اوهملته يې پريښوده اوبيرته ترې د فدايي خان په لور راستون شو او هغوې ته يې په خندا کې وويل چې:

راځئ چې اوس ځو. ددې خبرې سره سم فدايي خان او اسماعيل خان دواړه پلار او زوې د خواص خان سره يو ځاې دکوچيانو دقبيلې په لور رولاړل.

هلته د وررسيدو سره سم دوې ټول د څرمنې څخه د يوې سترې خيمې تر مخ و دريدل.دا خيمه دڅو خونو څخه جوړه شوې وه. دخيمې نه بيرون فدايي خان تم شو او د دروازې په لور يې کتل ،بيا يې خواص خان ته وويل چې ،خواص خانه زويه لمړۍ ته دننه ولاړشه. ستا تر شا به زه او اسماعيل هم درننوځو. دفدايي خان په دې خبرو باندې خواص خان ډير زيات خوشحاله شو بيا په خندا خندا دغې خيمې ته ورننوت ، خيمې ته د ورننوتلو سره سم خواص خان وکتل چې هلته دخپرو قالينو باندې د څو توشکونو دپاسه ښايسته او حسينه ګنګا نيمه غوځيدلې پرته وه. اوتر څنګ يې د لرګې په ځانګو يوه کوچنې چې لاس وپښې وهي هم پروت دې ، ګنګا په ډير غور سره خپل کوچنې ته ګوره اودليدو څخه يې خوند اخلي. څرنګه چې ګنګا په خيمه کې خواص خان د راننوتلو غږ واوريد نو سمدستي دخپله ځآيه

راپورته شوه او اوډیرو زیاتو خوشحالیو په څپو کې یې لوځې پښې رامنډې کړې اوپه پوره ځواک او زور سره یې خواص خان په غیږ کې ونیوه او ترې راتاوه شوه.

تر یوه وخته پورې خواص خان او گنگا یو دبل سره په پوره سکون او ډاډ سره غاړه ترغاړه و . گنگا خپل سر د خواص خان په غاړه ایښودې و اوبیا بیا یې دهغه غاړه ښکلوله . بیا یو دبله څخه جدا شول . په دې وخت کې گنگا دخواص خان څخه وپوښتل چې : ته څنگه یې ؟ خواص خان خپل لاس دگنگا دملا څخه راتاو کړ او د ډیرې زیاتې مینې په څپو کې ترې وپوښتل چې : گنگا ته وایه ، څنگه یې ؟ گنگا ورته وویل چې زه بلکل روغه رمټه یم ، بس ستا د روغتیا اندیښنه راسره وه . او ستا د سلامتۍ په اړه مې فکر کاوه . په ځواب کې خواص خان دگنگا په غوږ کې پټ څه وویل ، چې گنگا پرې ښه په زوره وخندل . بیا خواص خان مخته ورغې اودلرگې د زانگو تر څنگ یې گونډې ووهلې او تر ډیره پورې یې خپل کوچې ښکلاوه او خبرې یې ورسره کولې . ددې وروسته هغه په بستره باندې گنگا ته مخ په مخ کیناست ، خواص خان ورته وویل چې : فدایی خان او اسماعیل خان دواړه پلار او زوې بیرون ولاړ دي ، زما په فکر چې زه به هغوې دواړه هم دلته راوغواړم . گنگا ورته وویلې چې هو ، دهغوې بیرون دریدل ښه نه بریښي ، فدایی خان زما دپلار په څیر او اسماعیل خان زما د ورور په څیر زما خدمت کړې دي . خواص خان دخپله ځایه پورته شو او فدایی خان او اسماعیل خان یې له ځانه سره دننه خیمې ته راوړل . په همدې وخت کې نیرمل هم خیمې ته را ننوتله . دهغې په کتلو سره خواص خان نور هم ډیره خوشحاله شو او ورڅخه یې وپوښتل چې نیرمل ته څنگه یې ؟ نیرمل مخته راغله اودخواص خان په سر یې خپل د شفقت اومینې ډک لاس راښکود او ویې ویل چې بس زویه ستا د دعاو او ستا د ملاتړ څخه نیرمل ډیره خوشحاله ده . بیا نیرمل دگنگا تر څنگ کیناسته . خواص خان دخیمې دروازې ته راغې اوس نو تاسو دواړه پلار اوزوې دننه راشئ ،تر څو به بیرون ولاړ یاست . ددې خبرې سره سم فدایی خان او اسماعیل خان د خواص خان تر شا شا خیمې ته ور ننوتل . بیا درې واړه په قالینو څپور یوتوشک باندې کیناستل. تر لږه وخته پورې په خیمه کې خاموشي خپره وه خو د لږ ځنډ وروسته فدایی خان په خبرو پیل وکړ .

خواص خانه زویه ! زه خو دیوه کار څخه فارغه شوې یم یعنې ته او گنگا مې یو دبل سره یو ځاې کړئ ،خو اوس زه یوه گیله هم لرم . زه غواړم چې ته به زما دا کار هرو مرو تر سره کړې . خواص خان فدایی خان ته په عجیبه توگه وکتل او ورته یې وویل چې څه ډول کار فدایی خانه ؟ په ځواب کې ورته فدایی خان وویل چې:

گوره خواص خانه !لمړۍ مهارت په څو سیمو کې تباهي خپره کړې وه ، د مهارت نه وروسته دهغه خپلوانو اوتر ټولو نژدې خپل پالامو را پورته شو ،هغه دپرتگالیانو سره یو ځاې په بنگال کې شورش اوبغاوتونه راپیدا کړل خو پخوا تر دې چې هغه خپلو پایلو ته ورسیږي تا له منځه یوړ ،اوس یوځوان مهاکویی راپورته شوې دې او د مهارت او پالامو خواره واره ملگری یې سره راټول کړې دی ،هغوې د بنگال د خلیج تر څنگ خپل یو مرکز جوړ کړې دې اودپرتگالیانو څخه یې هم کومک غوښتې دې . بلکه یوڅو کسان پرتگالیان په لښکر کې هم شامل شوي دي ،اوس دوې د بنگال د خلیج څخه راوتلې او د کراکړ په ښارونو او کلیو یې حملې کړې دې اوهلته یې دلوټمار بازار گرم کړې دې. گوره خواص خانه !زه همدا اوس اوس درهتاس څخه راغلې یم خو د رهتاس څخه مخته زه بنگال ته تللې وم . کله چې زه دجنوبي بنگال د کلیو څخه د خپلې قبیلې دخلکو سره یو ځاې راتیریدم نومهاکوې دخپل لښکر سره یو ځاې پر مونږ حمله وکړه . مونږ په ډیره ستونزمنه توگه خپله دفاع وکړه خو ددې سره بیا هم مهاکوې زمونږ دقبیلې څو ځوانان ووژل او زمونږ د قبیلې

ډیر سامانونه یې لوټ کړل ،په دې توګه دې مهاکوي مونږ ته ډیر زیات زیان را اړولې دې ،زه یې د ډیرو ښو ځوانانو څخه بې برخې کړ م او زمونږ سامانونه یې هم له مونږه واخستل.

خواص خانه ! زه غواړم چې که کله ته وخت ولرې نو دخپل لښکر سره یو ځای دې دشیرشاه سوری څخه اجازه واخله اود مهاکوي د ځپولو له پاره هغه لورې ته ولاړ شه اوکه نه هغه به په راتلونکو ورځو کې په بنګال کې د مسلمانانو بدترین دښمن ثابت شي . او مونږ ته به نه تلافي کیدونکې زیان ور رسوي . دهغه په دې خبره خواص خان خپله سینه و ځنډله او ویې ویل چې : ګوره فدای خانه ! زما محترمه !ته اندیښنه مه کوه . زه به ډیر ژر دبنګال په لور مخه کړم ، دخواص خان په دې ځواب فدایی خان اودهغه زوې اسماعیل خان دواړه ډیر خوشحاله شو ،اسماعیل خان دخپله ځایه پورته شو او ویې ویل چې : خواص خانه وروره ! ته کینه . زه به تاسې ته دخوراک څښاک انتظام وکړم. فدایی خان هم و درید او ویې ویل چې خواص خانه ! ته همدلته دګنګا تر څنګ اوسه ، خپلې خبرې کوئ ، زه به ستاسې د ډولو دخوراک څښاک غم وکړم.ددې خبرې سره سم فدایی خان او اسماعیل خان دخیمې څخه بیرون ووتل.

دفدایی خان او اسماعیل خان د تللو نه وروسته نیرمل هم په یوې بهانه دخیمې بلې خونې ته ولاړه ،دنیرمل دتللو وروسته ګنګا تر یوه وخته پورې خواص خان ته په ډیره مینه کتل اوبیا یې ترې وپوښتل چې دشپې خو به ته همدلته زما او زما د زوې تر څنګ اوسیږې او کنه ؟خواص خان ورته وویل چې: ضرور به زه نن شپه ستا او ستا دزوې تر څنګ اوسیږم. ګنګا اندیښنه څرګنده کړه چې ایا کملا خو به په دې اړه له تا څخه کومه پوښتنه ګرویزنه نه کوي؟ خواص خان ورته وویل چې هغه به دڅه پوښتنه له ماوکړي ؟ما ورته دمخه ویلې دی چې شاید زه نن شپه دلته خیمې ته را نه شم. دخواص خان د ځواب په اوریدو سره ګنګا خوشحاله شوه ، تر ډیره وخته پورې دواړو میړه اوښځې خپل منځې خبرې کولې اودخپل کوچني سره یې لوبې او مینه کوله. په همدې وخت کې دفدایی خان کسانو خوراک راوړ ،ګنګا نیرمل ته هم ورغږ کړ اورا ویې غوښتله . بیا درې واړو یو ځای خوراک اوڅښاک وکړ . خواص خان هغه شپه په همدې خیمه کې دګنګا سره یو ځای تیره کړه ،بله ورځ خواص خان اوفدایی خان دواړه دخپل لښکر اوقبیلې سره یو ځای د اریل د راجه بیربهان د ځپلو له پاره روان شول.

د اریل راجه بیربهان ته هم خبر رسیدلې و چې دشیرشاه سوري اعلې سپه سالار دهغه د وهلو له پاره هغې لورې ته په ډیره ګړندۍ توګه را روان دې نو دخواص خان د لښکر د لارې د بندولو په خاطر هغه خپل اخري سرحد ته را رسیدلې و . او هملته یې دخپل لښکر سره یو ځای خیمه وهلې وه. ترڅو خواص خان هملته په پولو کې تم کړي.

خواص خان چې کله دخپل لښکر اود کوچینانو دقبیلې سره یو ځای هغه سیمې ته ور ورسید په کومه کې چې داریل راجه بیر بهان دخپلو لښکرو سره یو ځای پړاو کړې و نو د اریل راجه بیر بهان خواص خان اودهغه لښکر ته ددمې کولو فرصت هم ورنه کړ اوپه پوره جوش اوخروش سره یې پرې یرغل راوست.

داریل دراجه بیربهان داحمله ناڅاپي نه وه ،خوبیا هم ډیره ځواکمنه وه . د اریل راجه غوښتل چې په دې ترتیب سره دخواص خان په لښکر باندې ناڅاپې حمله وکړي دهغوې لمړۍ لیکې له کاره وباسي اوخواص خان بیرته په تیښته مجبور کړي ،خو خواص خان د شیرشاه سوری هغه جرنیل و چې د بدو نه په بدترینو حالاتو کې پرې هم باور کیداې شو . په دې اساس د اریل راجه بیربهان دخپلو هڅو په پوره کولو بریالې نه شو.

دراجه بیربهان د حملې کولو وروسته بیا هم خواص خان خپل عکس العمل و نه ښود او په پرلپسې توګه یې دخپلو عسکرو حوصلې ځواکمنې کولې. هغه په خپلو عسکرو کې د تکبیر نارې پورته کولې او هغوې یې دحملې څخه تمول.

تر لږه وخته پورې همداسې حال روان و ، بیربهان خپلې حملې نورې هم خونړۍ کړې خو خواص خان په ډیر صبر او زغم سره دهغې حملې تمبولې ، خو وروسته یوناڅاپه دجنګ په ډګر کې یو انقلاب راغې ،ځکه فدایی خان او خواص خان د پخوا څخه دبیربهان د له منځه وړلو له پاره یو پلان منظم کړې و ، په دې وخت کې دخواص خان دلښکرو تر شا د فدایی خان کوچیانۍ قبیله را روانه وه ، په دې خاطر فدایی خان او دهغه زوې اسماعیل خان دخپلې قبیلې سره یوځاې د شاله اړخه را ځرګند شول او بیا یې د خواص خان دلښکر تر څنګ حرکت کاوه او مخته ولاړل اوبیا دواړو پلار او زوې دخپلو میړنیو سرتیرو په کومک سره داریل دراجه بیربهان په لښکرو باندې حمله وکړه ، دفدایی خان او اسماعیل خان ددې اړخیزې حملې په اساس د بیربهان په فوځ کې یو ډول سراسیمګې راپیدا شوه، په همدې وخت کې یو بل انقلاب هم سر را پورته کړ ، ځکه خواص خان چې تر او سه پورې په دفاع کې مصروف اوس یې دفاع پریښوده او په پوره جارحیت یې پیل وکړ. ددغو دوه اړخیزه حملو له مخې بیربهان خپل ځان په ستونزو او مشکلاتو کې ګیر ولید.

جنګ جارې و او خواص خان اوفدایی خان کرار کرار مخته ورتلل او د راجه بیربهان هر عسکر یې چې مخته راته له منځه یې یوړ.د راجه بیر بهان لښکرې یو په بل کې ور ننوتې او په دې توګه یې خپل ځآنونه یواځې او د مرګ په خوله کې کتل. خو دبله اړخه خواص خان اوفدایی خان دپخوا څخه زیات په ډیره قهرامیزه توګه خپل مخته تګ ته دوام ورکاوه.

تر لږه وخته پورې جنګ دوام وکړ ، خو راجه بیربهان ډیره بده ماتې وخوړه اود جنګ د میدان څخه په دوو پښو د تښتید. په دې وخت کې خواص خان فدایی خان ته مشوره ورکړه چې دخپلې قبیلې او دخواص خان د لښکر د ښځو سره یو ځاې او د ټولو سامانونو د راغونډولو وروسته داریل په لور ولاړ شي ، خو هغه پخپله د راجه بیربهان په تعقیب پسې ولاړ ، تر څو د اریل راجه په خپله کلا کې ځان کلابند نه کړي او دجنګ د اوږیدو هڅه و نه کړي . خواص خان په ډیره ګړندۍ توګه د بیربهان شاته و لاړ او د هغه شاتلونکې عسکر یې یو په بل پسې له منځه وړ انتر دې چې دهغه د عسکرو شمیره نوره ډیره را ولویده اوپاته یې دده تر مخه لکه د وزو او میږو په څیر منډې وهلې.

بیربهان فکر کاوه چې کلا ته په ور رسیدو سره به خپل ځان هلته کلا بند کړي او دخواص خان سره به مقابله پیل کړي خو خواص خان دهغه دغه اراده د ناکامۍ سره مخ کړه ځکه چې دبیربهان تر شا خواص خان هم د اریل ښار ته ور ننوتې و ، هلته په ښار کې یو ځل بیا دخواص خان اوبیر بهان تر منځ نښته وشوه اویو ځل بیا بیربهان د سختې ماتې سره مخ شو ، خواص خان د ښار دننه ټول ساتونکې یو په بل پسې له منځه یوړل ، بیربهان د موقع نه په ګټې اخستو سره دخپلې کورنۍ او څو نورو کسانو سره یو ځاې د ښار دبلې دروازې څخه بیرون ووت او دخپل ځان دخوندي ساتلو په خاطر دبندیل کهنډ د کلیو په لور و تښتید. اما خواص خان د ښار د نظم و نسق د په لاس کې اخیستو وروسته دخپل فوځ سره یو ځاې د ښاره بیرون پړاو وکړ.

تر ماښامه پورې فداې خان هم دخپلې قبیلې ، دخواص خان دلښکرو دښځینه و او نورو سامانونو سره یوځاې د هلته بیرون دخواص خان د لښکر د پړاو سره یوځاې شو. هغه هم دخپلې قبیلې سره یوځاې همهلته دخواص خان د لښکرو سره یو ځاې پړاو وکړ. کله چې پړاو جوړ کړل شو نو خواص خان خپلې خیمې ته ورغې ، ګورې چې کملاوتي په ډیره بې صبرۍ سره دهغه انتظار کوي ، دخواص خان په

کتنلو سره هغې یو ناځاپه رامنډه کړه او د خواص خان ښځه یې غېږه را چاپېره کړه ، بیا یې په ډېره مینه او محبت خواص خان ته وویل چې : « زه تاته د بیربهان پر خلاف ددې غې شانداره بریې په اړه مبارکي وایم ، او تر څنګ یې د اریل دښار په ولکه کولو هم تاته د زړه له کومې مبارکي وایم.» د کملاوتي په دې خبرو خواص خان ډېره خوشحالي وښوده ، بیا یې کملاوتي په شا و ټپوله او ورته یې وویل چې : ګوره کملاوتي ! ته همدلته خیمه کې اوسه ، زه به ولاړشم تر څو د لښکرو او تر څنګ یې د فدایي خان د قبیلې د خلکو له پاره د خوراک څښاک انتظام وکړم. ددې وروسته به زه د اریل ښار ته ورځم او هلته به د هغه ښار د نظم ونسق له پاره اخرې انتظامات کوم. خو زه غواړم چې تاته هم یوه خبره وکړم ، کملاوتی ټکان وخوړ او ورته یې وویل چې هغه څنګه ؟ خواص خان ورته وویل چې:

ګوره کملاوتي ! زه دلته اریل دښاره بیرون د خپل لښکر تر منځ د څو ورځو له پاره پاته کیږم ، په همدې وخت کې به زه د اریل دښار نظم ونسق برابروم او په ښار کې به خپل حاکم ټاکم او د هغې وروسته به د مالوه په لور ورځم. ځکه هلته هغوې ماته ډېره اړتیا لري ، خو زه د لښکر هیڅه ښځینه له ځانه سره هغه لورې ته نه شم وړلای. ځکه چې د مالوې حالات سهي نه دي ، هر هر ځاې بغاوتونه سر راپورته کوی ، په دې خاطر په هغه ورځ چې زه له دې ځآیه کوچ کوم نو زما ډیر دروند دوست فداې خان به د خپلې کوچې قبیلې سره یو ځاې د راجپوتانه د پولو په لور خوزیږي ، د لښکر ټولې ښځینه او ټول هغه سامان چې په اریل کې د راجه بیربهان د ماتې وروسته تر لاسه شوې دې ، هغه به هم فدایي خان له ځانه سره هلته د راجپوتانه پولو ته نژدې له ځانه سره وړي او هلته به یې شیرشاه سوری ته ورحواله کوی ، تر څنګ یې ستا په ګډون ټولې ښځې به هم د فدایي خان سره ځې او هلته به د شیرشاه سوری په لښکر کې اوسیږي. ددې وروسته چې حالات څنګه مخته راغلل نو همغسې چلند به وکړل شي. کیدې شې چې زه د مالوه ځخه د خلاصون وروسته د راجپوتانه په پولو کې د شیرشاه سوری سره هم ووینم. کله چې خواص خان خاموشه شو نو کملاوتي سر ټیټ کړ او په فکر کې ډوبه شوه او بیا یې سر راپورته کړ او ویې ویل چې:

ګوره خواص خانه ، زما حبیبه ! ستا هره خبره ماته د حکم معنې لري. که چیرې ته فکر کوې چې مالوه ته له تاسره د ښځو تګ ضروري نه دي نو بیا به زه هم د لښکر د نورو ښځو په څیر د فدایي خان د قبیلې سره یو ځاې د شیرشاه سوري په لور ولاړه شم او هلته به په ډېره بې صبرۍ سره ستا د راتلو انتظار کوم. خو ته به ژمنه کوې چې په مالوه کې به یوه ورځ هم زیاته نه اړوې. خواص خان ورته په خندا کې وویل چې: کملاوتي ! همداسې به کیږي لکه ته یې چې فکر کوې. هر وخت چې د مالوه د حالاتو د سمون څخه خلاص شوم نو په همغه ګړۍ کې به د راجپوتانه په لور در وخوزیږم او هملته به له تاسره یو ځاې شم ،ته اوس په خپله خیمه کې ارام وکړه ، زه ورځم چې د خپل لښکر او د فدایي خان د قبیلې د اړتیاو په اړه ځان پوه کړم. ددې خبرې سره سم خواص خان د خیمې څخه بیرون شو.

لږه شیبه وروسته خواص خان د فدایي خان د قبیلې په خیمو کې ور ننوت او په ډېره خوشحالۍ سره د خپلې محبوبې میرمنې ګنګا خیمې ته ورغې ، ګنګا په دې وخت کې خپل کوچنې په غیږ کې نیولې و او په خیمې کې اخوا دیخوا ګرزیدله ،د کوچنې د خوشحالۍ په خاطر یې د هغه سره ډیره مینه کوله او د همغه په ژبه یې ورسره خبرې کولې. څنګه چې خواص خان خیمې ته ورننوت نو ګنګا د خپل کوچنې سره یو ځاې ورمنډه کړه او د هغه استقبال یې وکړ. او خواص خان ته یې د هغه په دې فتوحاتو باندې مبارکي ورکړه ، خواص خان هم ورمخته شو او کوچنی یې د ګنګا سره یو ځاې په خپله غیږ کې و نیول.تر ډیره پورې یې هغوې ښکلول او مینه یې ورسره کوله ، بیا ګنګا هغه دلاسه و نیوه او د خیمې منځ ته یې یوړ ، کوچنې یې په ځانګو کې واچاوه او پخپله د خواص خان سره کیناسته. په همدې وخت کې د خیمې د بلې خونې څخه نیرمل هم را بیرون شوه ، هغې هم د دغو بریاو په اړه خواص خان ته مبارکي وویله. خواص خان

غوښتل د نیرمل ددې مبارکۍ په ځواب کې څه وو ایې چې دخیمې دروازې ته فدا یې خان او دهغه زوې اسماعیل خان را ورسیدل. بیا فدایی خان هملته په دروازې کې ولاړ وپوښتل: خواص خانه زویه ! یا زه او اسماعیل خیمې ته درننوتلاې شو.

خواص خان په ډیره بیړه را پورته شو اوپه یوه منډه دخیمې دروازې ته ورغې او فدا یې خان یې له لاسه و نیوه او له ځانه سره یې دننه یوړ او ورته یې وویل چې: فدا یې خانه ! زما درونده دوسته ! زما خیمې ته دراتلو په وخت کې تاته د اجازې دغوښتلو ضرورت نه شته. تا ته د دې اجازې غوښتلو اړتیا څه وخت راپیدا شوې ده. زه خو ستا دزوې په څیر یم او ګنګا دې د لور په څیر. دخواص خان د دې خبرو په واسطه فدا یې خان او اسماعیل خان دواړه ډیر خوشحاله شول او بیا هلته دخیمې په منځ کې دخواص خان سره یوځاې کیناستل.

په همدې وخت کې فدا یې خان خواص خان ته وویل چې: ګوره خواص خانه زویه ! زه پوهیږم چې په دې خرابو حالاتو کې ته په دوو کشتیو کې سپور شوې یې. یوه کملا او بله ګنګا. خو زه غواړم چې ته یوا ځې دګنګا په کشتۍ کې سپور اوسې. ستا له پاره یو مصیبت دا دې چې ته هغوې دواړه یوله بله سره نه شې یو ځاې کولې ،ځکه چې که چیرې ته د شپې له اړخه د ګنګا سره پاته کیږې نو کملاوتی په خفه کیږي او که چیرې ته د کملاوتی سره یو ځاې کیږې نو زما لور ګنګا ته به شکوه او شکایت راپیدا کیږي. په دې وخت کې ګنګا په خندا سره وویل چې: فدا یې خانه ، زما محترمه ! زما روح زه دمیړه په وجو کې ور ننوتې دې ، حالات چې هر څومره خراب او ستونزمن وي بیا به هم زه دخپل میړه څخه شکوه او شکایت ته لاره ورنکړم ، زه پوهیږم چې دا هر څه د خاصو مجبوریتونو په اساس تر سره کیږي او ډیر ژر ده چې حالات به زمونږ په ګټه را وڅرخیږي ، فدا یې خان په ډیر غور سره دګنګا په لور وکتل او ورته یې وویل چې:

ګنګالوري ! ته یوه ډیره ستره ښځه یې. اوډیره دعزت او ویاړ خاونده ښځه یې. په خداې سوګند چې خواص خان ته همستا په څیر د یوې ښځې اړتیا وه ، ددې وروسته فدا یې خان د خواص خان په لور وکتل او ورته یې وویل چې: خواص خانه زویه ! اوس چې تا د اریل د راجه بیربهان په خلاف دومره ستره سوبه تر لاسه کړه نو اوس دې پروګرام څه دې او کومې لورې ته ځې ؟

خواص خان ورته وویل چې : زما درونده فدا یې خانه ! ما خپل پلان جوړ کړې دې او دهغې په اړه مې کملاوتي ته هم خبر ورکړې دې او هغې زما ددې پلان سره موافقه هم کړې ده. زما پلان دا دې چې دوه یا درې ورځې به زه دلته قیام کوم ،په دې وخت کې به زه د اریل دښار انتظامات هم سم په لاره کړم او خپل یو حاکم به پرې و ټاکم. ځکه چې اوس د اسیمه زمونږ په حکومت کې را شامله شوې ده ، دد ې وروسته به دخپل لښکر سره یوځا ې دمالوه په لور کوچ کوم. ګنګا او زما زوې به له ما سره ملګري وي، ګوره فدا یې خانه ! زه اوس کملا له ځانه سره نه شم بوتللاې ،او بوتلل یې هم نه غواړم. اوس به ستا په غاړه وې چې د لښکر د نورو ښځو اود ټول هغه سامان چې د اریل دپړاو نه مونږ ته تر لاسه شوې ، سره یوځاې ټول دراجپوتانه سرحد ته رسوې او هلته

به یې شیرشاه سوری ته ورتسلیموې. اوهغه ښځې چې دکملاوتي سره یو ځاې هلته ورځي دوې به ټول هملته اوسیږي. ته به په خپله دخپلې قبیلې سره یوځاې هملته دشیرشاه سوري دلښکر تر څنګ پړاو کوې ، زه هیلمن یم چې زه به وتوانیږم دمالوه حالات ډیر ژر په خپله ګټه را وڅرخوم او بیا دخپل لښکر سره یو ځاې دراجپوتانه په لور دروخوزیږم

دخواص خان ددې پلان په اوریدو سره ګنګا د سر نه تر پښو پورې خوشحاله شوه اوفدا یې خان هم پرې خوښ معلومیده خو سمد ستی یې خواص خان ته وویل چې: خواص خانه زویه !دا خو یو ډیر ښه پلان دې اوپه دې باندې دعمل کولو په وخت کې ، او د کملاوتي په نه شتون کې ، ته یو څو ورځې ارامې تیرولې شې. خواص خان دخپله ځایه راپورته شو اودګنګا په لور یې ولیدل او ویې ویل چې: ګوره

ګنګا ! زه دفدايي خان او اسماعيل خان سره يو ځاې وځم ، خپل لښکر او دهغوې د قبيلې داړتياو اندازه اخلم او دهغې د تياريدو له پاره انتظام کوم. ددې وروسته به بيا زه داريل دښاره کوچ کوم. خو واوره چې دماښام ډوډۍ به زه همدلته له تاسره يو ځاې خورم. دخواص خان په دې خبرو ګنګا دخوشحالۍ نه نه راټوليده. بياټول و دريدل او دخيمې څخه راووتل.

راې سين او دچندريري راجه پورن مل دخپلې ملکې پاروتي او خپل وراره پرتاب سره يوځاې په خپلې ماڼۍ کې ناست و ،په همدې وخت کې د هغه يو ساتونکې را ننوت او د راجپوتانه د راجه مالديو د سالار کوپا د راتلو خبر يې ورکړ. پورن مل دخپله ځآيه راپورته شو او ورته يې وويل چې: ته ښه نه دې کړې چې هغه دې هلته بيرون تم کړې دې. زه به دهغه دښه راغلاست له پاره پخپله تر دروازې پورې ورشم. هغه ساتونکې بيرته ووت ، هلته په دروازه کې د ډيرښه قد وقامت انسان راجپوت ولاړ و ، هغه د راجپوتانه د راجه ماليديو سپه سالارو ، دغه ساتونکې کوپا ته وويل چې: چې مهاراج ستا د استقبال له پاره پخپله تر دروازې پورې راځي.ددې خبرې د اوريدو سره سم د مالديو دراجه سپه سالار ځان تيار کړ په همدې وخت کې پورن مل هم را ورسيد ،مخته ورغې او کوپا ته يې غيږ ورکړه او بيا يې ورته وويل چې:

ګوره کوپا !ته د پرديو په ځير ولې بيرون دريږې. زما وستا تر منځه خو پخوا هم ليدنې کتنې شوې دي ، ته ما پيژنې او زه هم تا له شکله ښه پيژنم. بيا ته ولې داسې د پرديو الې ځرګندونه کوې ، زما ساتونکې ته به دې ويلې واې او پرته له ځنډه به دننه راتلې. کوپا د پورن مل ددې دمينې ډکو خبرو په مقابل کې څه و نه شو ويلاې ، خو پورن مل ته يې په ډيره مينه کتل ،بيا پورن مل کوپا د لاسه و نيوه او دماڼۍ همغې خونې ته يوړ او هلته يې په شاه نشين باندې کيناوه. دهغه ښې لورې ته دهغه لور پاروتي او چپ لورې ته يې په ترتيب سره کوپا او پرتاب کيناستل. تر لږه وخته پورې د ماڼۍ په دې خونه کې خاموشي خپره وه. بيا وروسته پورن مل په لوړ اواز سره وويل چې:

کوپا !وايه !چې دلته دې څنګه د راتللو زحمت ويستلې دې. کوپا ورته په ځواب کې وويل چې:

دچندريري او راې سين راجه پورن مل به خبر شوې وي چې په دې ورځو کې شيرشاه سوری خپله لمن خپره کړې ده ،هغه دخپل شاوخوا رياستونه او سلطنتونه نيولې اوپه خپل سلطنت کې را ګډ کړي دي . شيرشاه سوری همدا اوس دخپل لښکر د يوې برخې سره د راجپوتانه په پولو پړاو کړې دې او خپل تر ټولو ستر سالار خواص خان يې د اريل د راجه بيربهان د ځپولو له پاره هغه لورې ته استولې دې. دهغه دوه نور سرداران حاجې خان بيټني او شجاعت خان همدا اوس په مالوه کې دخپل لښکرسره پراته دي.کيدې شي چې تر اوسه پورې دا خبر هم رارسيدلې وي چې شجاعت خان او حاجي خان بيټنې هلته ناصر خان ته ماتې ورکړې او دهغه لښکر يې ټول له منځه وړې دې.

اوس خو حالات داډول دي چې دمالوه پخوانې حکمران ملوخان چې په قادرشاه باندې مشهور شوې دې اودشيرشاه سوري دلمړۍ حملې په وخت کې دمالوه څخه د ګجرات په لور تښتيدلې و او اوس د حاجې خان بيټنې سره د جنګ له پاره دخپل يوه غښتلې لښکر سره يو ځاې د مالوه په لور خوزيدلې دې.نو که چيرې په دې حالاتو کې مونږ لاس تر زنې کينو ، نو بايد ياد وساتو چې بيا به دا حالات زمونږ له پاره دپيښمانۍ سبب وګرځي. په دې وخت کې سپه سالار کوپا خاموشه شو نو راجه پورن مل ورته وويل چې: کوپا ! ته څه ويل غواړې؟

کوپا ورته وویل چې: ګوره راجه ! زه غواړم تاته ډاګیزه کړم چې مونږ اوتاسې باید خپل ځواک استعمال کړو ،په مالوه کې په حاجې خان بیټني او شجاعت باندې یرغل وروړو او د ملوخان سره دهغه دبیرته راستنیدو په خاطر بسپنه وکړو .که چیرې مونږ همداسې وکړل نو حاجې خان بیټني او شجاعت خان به ماتې وخوري ،دمالوې څخه به وتښتي او ملوخان به بریمند را وګرځي. ملوخان زمونږ سره پخوا هم نیک اړیکې درلودل او اوس خو به د مالوه د نیولو وروسته هغه یو ځل بیا دیوه ستر ځواک په څیر را څرګند شي ،او په دې توګه زه هیلمن یم چې هغه به په راتلونکې کې د شیرشاه سوری د لارې ډیر ستر خنډ وګرځي.

ګوره راجه ! ما دخپله ځانه سره یو لښکر هم راوړې دې، چې اوس یې ستاسې په شمالي پولې کې پړاو کړې دې. اوس چې زه ستا لورې ته راتللم نو خپل یو نائب مې دخپل لښکر له پاره قومندان و ټاکه . ما چې څومره کارونه کړې دې د راجه مالدیو په امر او دهغه په مشوره مې تر سره کړې دی. مونږغواړو چې ته هم همداسې یو لښکر ترتیب کړې اودخپلو شمالي سیمو په لور یې ورولیږې ، زما سره چې څومره لښکر شته هغه به هم ستا دلښکر سره یوځای په کار پیل وکړي ، زمونږدواړه لښکرې به ملوخان پیدا کړې اودهغه ملاتړ به وکړي اوبیا به ددرې واړو ځواکونو یو متحده لښکر د حاجی خان بیټني او شجاعت خان په خلاف عملیات پیل کړي او هغوې به دخپلو لښکرو سره یو ځای دنابودۍ کندې ته ور واچوي. که مونږ همداسې وکړو نو راجه پورن مله ، زه تاته ډاډ درکوم چې نه یوازې ستا او سنې حالت به دشیرشاه د لاسو څخه ازاد شي بلکه په راتلونکې کې به ته د یوه ازاد ریاست د راجه په څیر و اوسې . که چیرې په دې وخت کې مو سترګې پټې کړې نوزه باید تاته ډاګیزه کړم چې دشیرشاه سوری اودهغه دلښکر حوصلې دومره سترې شوې دې چې هغوی به زمونږ اوستالښکرې د غنمو ددانو په څیر ترپښو لاندې ورغستلې کړي

دکوپا په خاموش کیدو باندې په ټول راجمحل کې تر لږه وخته پورې خاموشي خپره وه ، په دې وخت کې راجه پورن مل مسکې شو او ویې ویل چې:

ګوره کوپا !لکه څنګه چې ته وایې همغسې به کیږي ، دخپل ځان تر څنګ دې ناست زما وراره پرتاب دې. نوموړې زما د لښکرو ستر سالار هم دې ، زما په ښې اړخ کې زما لور پاروتي ناسته ده ، دا نه یوازې زما لور ده بلکه زما د زوې په څیر ده. نوموړې د جنګ د زیاتې تجربې تر څنګ دحرب د فن ډیره ماهره هم ده ، یعنې په د ې وخت کې چې څومره لښکر زما سره شته،هغه زه په دوو برخو باندې ویشم ، یوه برخه یې د رای سین د خوندې ساتلو په خاطر به دلته زما سره او سیږي ،ددې برخې قومنداني به زما لور پاروتي کوي اودبلې برخې قومنداني به زما وراره پرتاب کوي نوموړې به له تاسره یو ځای ولاړشي ،پرتاب به همغسې کوي لکه ته یې چې غواړې ، د راجه پورن مل د ځواب په اوریدو سره کوپا ډیره زیات خوښ شو ، بیا یې په ډیره عاجزۍ سره دپورن مل لورې ته وکتل او ورته یې وویل چې:

پورن مله ! ایاداسې به شوني نه وی چې پرتاب همدا اوس دخپل لښکر سره یو ځای له ماسره ولاړشي. ځکه مونږ باید وخت له لاسه ورنه کړو. هسې نه چې زمونږد ور رسیدو نه مخته حاجې خان بیټني او شجاعت خان دملوخان په خلاف یرغل وکړي او هغه ته بدترینه ماتې ورکړي. راجه پورن مل ورته وویل چې: ته همدا اوس را پورته شه ، له ماسره ولاړشه زه به پرتاب همدا ګړی له تاسره د کوچ کولو له پاره تیار کړم. دپورن مل د ځواب په اوریدو سره د راجپوتانه د راجه مالدیو سپه سالار کوپا ډیره خوښې څرګنده کړه ،بیا ټول راپورته شول اود ماڼۍ دهغه خونې څخه را ووتل او دخپل لښکر نیمایی برخه یې د خپل وراره پرتاب تر قومندې لاندې د کوپا سره روانه کړه ، دوې د پورن مل دریاست شمالي برخو ته په ډیره ګړندۍ توګه حرکت وکړ.

کله چې کوپا د پورن مل د قوماندان پرتاب دلښکر سره یو ځای د پورن مل دریاست د شمالي پولو پورې ور رسیدل ، نو هلته ورته دکوپا نائب چې دکوپا په غیاب کې دهغه د لښکرو قومندان و ، دهغوې ډیر ښه استقبال وکړ، بیا دکوپا د وینا سره سم پرتاب خپل لښکرته د کوپا د لښکر تر څنګ پړاو ورکړ. دکوپانائب تر یوه وخته پورې د کوپا په لور په حیرانتیا سره کتل او بیا یې ورته وویل چې :

زما درونده ! ایا زه تاسې ته داسې خبر در واوروم چې په یقیني توګه به تاسې ته ښه و نه بریښي. کوپا په ډیرې اندیښنې سره دخپل نائب په لور وکتل او ورته یې وویل چې څه ډول خبر؟

کوپا !تیره ورځ زمونږ څو کسه مخبران لښکر ته بیرته راستانه شوي او هغوې له ځانه سره خبر راوړې دې چې دشیرشاه سوری سالارانو حاجې بیټني خان او شجاعت خان یو ځای ملوخان ته ډیره بده ماتې ورکړې او ملوخان دماتې دخوړلو او دخپل لښکر د له منځه وړلو نه وروسته د خاندیش په لور تښتیدلې دې. هغه نائب دا خبره په ډیره اندیښمنه توګه کوله. د خپل نائب ددې خبرې په اوریدو سره کوپا تر یوه وخته پورې ټیټ سر ناست و ، او په فکرونو کې ډوب و . په دې وخت کې دپورن مل د فوځونو قوماندان پرتاب په ډیرې اندیښنې سره کوپا ته کتل ، کوپا هم دهغه په لور و کتل او ورته یې وویل چې: ګوره پرتابه ! هغه کار چې مونږ باید مخته کړې وې دهغې په کولو کې مونږ ځنډ وکړ. اوس خو ملوخان د حاجې خان بیټني او شجاعت خان په لاسو دماتې سره مخ شوې دې ،که چیرې مونږ ددې جنګ په وخت کې د ملوخان کومک ته را رسیدلې واې نو اوس به حالات بل منګه وو . مونږ به حاجې خان او شجاعت خان ته ماتې ورکړې وې. خو ګوره پرتابه ! زما په ذهن کې ناهیلې نه شته. که چیرې ته له ماسره اتفاق وکړې نو اوس هم مونږ ډیر څه کولې شو. دهغه په دې خبره پرتاب ور وکتل او ورته یې وویل: کوپا په دې کې شک نه شته چې ستا جنګې تجربې له ماڅخه زیاتې دي. په مالوه کې دملوخان په خاطر اود حاجې خان بیټني او شجاعت خان په خلاف چې ته هر ډول قدم اخستل غواړې نو زه به دې تر څنګ ولاړ یم. وایه چې اوس ته څه ویل غواړې؟ په دې وخت کې کوپا پرتاب ته مخ کړ او ورته یې وویل چې:

هغو مخبرانو چې د حاجې خان بیټني او شجاعت خان په لاسو دملو خان د ماتې خبر راوړې دې ،هغوې دا نه دي ویلی چې حاچې خان او شجاعت خان ملوخان ته د ماتې ورکولو وروسته کومې لورې ته تللې او یا یې چیرې پړاو کړې دې. دکوپا نائب په ځواب کې ورته وویل چې:

ګوره کوپا !هغوې ماته ټوله خبره په پوره تفصیل سره کړې ده. دملو خان دماتې وروسته حاجې خان او شجاعت خان دهغه لښکر ټول قتل عام کړې دې، هغه یې تعقیب کړې ، خو اوس خبر راغلې چې هغوې اوس دمالوه په جنوبې برخو کې دملوخان د تعقیبولو څخه لاس اخستې او پړاو یې کړې دې اوتر اوسه پورې هغوې هملته په پړاو کې دي. ددې ځواب په اوریدو سره کوپا خوشحاله شو اوبیا یې دپرتاب په لور وکتل او ویې ویل چې:

ګوره پرتابه ! دکوم مقصد له پاره چې مونږ او تاسې را یوځای شوي وو هغه خو پوره نه شو ،ځکه مونږ غوښتل چې د حاجې خان اوشجاعت خان په مقابل کې ملوخان سره کومک وکړو اوهغوې دواړو ته دماتې ورکولو وروسته هلته په مالوه کې دملوخان نظام حاکم کړو تر څو په راتلونکې وختو کې هغه زمونږ سره د شیرشاه په خلاف یوځای شي خو هغه موقع مونږ له لاسه ورکړه. اوس مونږ غواړو چې د جاجې خان بیټني او شجاعت خان پر خلاف شپینې عملیات پیل کړو ،په کوم ځای کې چې اوس هغوې پړاو کړې دې تر

هغه ځایه به زمونږد لښکر مخبران زمونږه لارښونه وکړي ،بیا به دشپې په نیمایی کې مونږ پر هغوې باندې شبخون وکړو ، هغوې سره به تر اوسه هم دملوخان د پړاو ټول سامان او نور شیان موجود وي ،مونږ په دې سامانو باندې د ولکې کولو او دې دواړو ته دماتې ورکولو هڅه وکړو ، تر څو هغوې ددې ځایه وتښتي.

دکوپا په دې وړاندیز باندې پرتاب مسکې شو بیا یې ورته وویل چې: ګوره کوپا ! زه له تاسره ستا په دې وړاندیز کې متفق یم ،کوم وړاندیز چې تا کړی دی دهغې په واسطه به مونږ نه یواځې حاجي خان او شجاعت خان ته نه تلافي کیدونکې زیان ورسوو بلکه دهغوې په ولکه کې دخوراک اوحرب په وسایلو به هم ولکه وکړو تر څنګ به یې هغه وسایل او سامانونه یې چې د ملوخان څخه په ولکه کې اخستې دي هغه به هم ترې بیرته راخپل کړو او په دې توګه به په خپل ځواک کې ډیرښت راوړو. کوپا ورته سمد ستي وویل چې:

ګوره کوپا ! اوس دې چې له ماسره په دې خبره اتفاق وکړ نو اوس وو ایه چې مونږ به څه وخت ددې ځآیه کوچ کوو ؟ که مونږ پر هغوې دشپې حملې کوو نو بیا خو باید همدا اوس او سمد ستې ددې ځایه کوچ وکړو. هسې نه چې زمونږد وررسیدو دمخه هغوې خپل پړاو دهغه ځآیه پورته کړي او دخپل منزل په لور ولاړ شي. پرتاب دهغه دخبرې سره اتفاق وکړ او دواړو په همدې وخت کې خپلو فوځونو ته د پړاو د پورته کولو حکم وکړ. اوبیا دکوپا د مخبرانو په لارښوونه هغې لورې ته روان شول چیرې چې حاجي خان بیټني او شجاعت خان پړاو کړی و.

شپه په ډیره منډه تښتیده ، حاجي خان بیټني او شجاعت خان دملوخان تعقیب پرې ایښې و اوهملته یې دخپلو لښکرو سره پړاو کړی و ، کله چې د لښکر یوشمیر مخبرانو هغوې ته خبر ورکړ چې د راجپوتانه د راجه مالدیو دسپه سالار کوپا د پورن مل د لښکرو د قومندان پرتاب سره یو ځای پرې د شپې دحملې له پاره راروان دي ، نو د خبر د اوریدو سره سم حاجي خان بیټني او شجاعت خان دواړه سمد ستي متحرک شول او ددې شبخون د مقابلې له پاره یې ځانونه تیار کړل.

حاجي خان بیټني او شجاعت خان تر اوسه پورې په خپلوتیاریو کې مصروف و چې کوپا او پرتاب دخپلو لښکرو سره یو ځای دهغوې پړاو ته نزدې ور ورسیدل. بیا دشپې په تیاره کې کوپا د پړاو ښې اړخ ته ولاړ هلته حاجي خان بیټني دخپل لښکر سره پړاو کړی و. په داسې حال کې چې پرتاب چپ لورې ته ولاړ او دشجاعت خان پړاو ته یې ځان ور نزدې کړ. ددې شبخون پیل مالدیو دراجه سالار کوپا وکړه او د قیامت راوړونکې سمندر په څیر یې د حاجي خان بیټني په لښکرو یرغل وروست. په همدې وخت کې پرتاب هم د شجاعت خان دلښکرو سرته وررسیدلی و. اودشجاعت خان په لښکر یې بدترینه حمله وکړه.

کوپا او پرتاب په داسې وخت کې په حاجي خان بیټني او شجاعت خان باندې یرغل وروړ چې هغوې ددې یرغل پر خلاف په پوره بیړه په تیاریو کې مصروف و و. په دې اساس ددې شبخون په واسطه حاجي خان بیټني او شجاعت خان ته پوره زیان ور ورسید. خو هغوې ډیر ژر خپلې لښکرې بیرته را منظمې کړې ، ددې وروسته لمړی حاجي خان بیټني خپله حمله پیل کړه اوکوپا د لښکر حملې یې لږ څه تم کړې ، په همدې وخت کې شجاعت خان هم د پرتاب پر خلاف ځوابي حمله پیل کړې وه. د وپرانو په سیمه کې دغه جنګ په پوره توګه د حاجي خان بیټني او شجاعت خان په خلاف روان و. ځکه چې ، د یوې لورې هغوې ددې شبخون په مقابل کې پوره تیاری نه و نیولی اود بله اړخه د کوپا او پرتاب د لښکرو شمیر ددوې دواړو د لښکرو څخه څو برابره زیات و. په دې خاطر حاجي خان بیټني او شجاعت خان د کوپا او پرتاب په مقابل کې تم نه شول. لږه شیبه جنګ دوام وکړ او بیا حاجي خان بیټني او شجاعت خان دواړو د کوپا او پرتاب په

لاسو ډیره بده ماتې وخوړه. او دخپلو ځانو دخوندې کولو په خاطر دخپلو هغه پاته عسکرو سره یو ځاې د میدانه وتښتیدل. کوپا اوپرتاب تر لیرې وخته پوري دهغوې پسې شاته ولاړل اوبیا یې د حاجي خان بیټني او شجاعت خان دپړاو په هر څه باندې ولکه وکړه. په دې توګه کوپا او پرتاب دخپلو دغو عملیاتو په واسطه حالات په خپله ګټه را واړول.

کوپا اوپرتاب د حاجي خان بیټني او شجاعت خان دپړاو په هر شي ولکمن شوي وو ،هغوې هر لاسته راغلې شې تر سترګو تیر اوه. بیا کوپا په خوشحالۍ سره پرتاب ته وویل چې:

پرتابه !هغه څه چې مونږ د حاجي خان بیټني او شجاعت خان دپړاو څخه تر لاسه کول دهغه زیات مونږ ته تر لاسه شوي دي. ډیر زیات د خوراک څښاک سامان ، د حرب ډیر زیات وسایل او.. ، ددې تر څنګ مونږ هغوې دواړه بلکل لوڅ کړي دي او دهغوې لښکر مو له منځه وړې دې. زما په آند چې اوس به هغوې دلته په مالوه کې د اوسیدو جرءت و نه کړي. پرتاب ورڅخه وپوښتل چې: کوپا ! ته څه فکر کوئ چې اوس باید مونږ څه وکړو؟

کوپا ورته وویل چې !ګوره پرتابه !اوس خو زمونږ په وړاندې بل کوم ځواک نه شته چې مونږ ورسره و جنګیږو.د حاجي خان بیټني او شجاعت خان نه وروسته اوس دري ستر ځواکونه زمونږ تر مخه دي چې مونږ راجپوتانو ته خطر ناکه ثابتیداې شی. یو د شیرشاه سوري ، بل د شیرشاه سوری د اعلې سالار خواص خان اودریم د هیبت خان نیازي ځواک دې. شیرشاه سوري همدا اوس د راجپوتانه په پول کې پروت دې او د هغه سپه سالار د راجه بیر بهان د ټکولو پسې تللې دې ،تر هغې چې خواص خان د شیرشاه سوري سره نه وي یو ځاې شوې شیرشاه سوري به په راجپوتانه باندې یرغل ونه کړي خو تر هغې چې د هیبت خان نیازي پورې اړه لري هغه اوس په پنجاب کې مصروف دې غواړی په پنجاب باندې خپله ولکه کلکه کړي اوبیا د سیند سیمې هم د شیرشاه سوري د سلطنت برخې وګرځوي.

ګوره پرتابه !مونږ باید اوس یواځې اویواځې په شیرشاه سوري سترګې ور کلکې کړو او هغه د ځارنې لاندې و نیسو ،زما په آند چې مونږ باید داټول شیان راټول کړو اوستاسې د مرکز راې سین په لور یې یوسو ،دخوراک او حرب کوم وسایل اوذخایر چې مونږ تر لاسه کړي دی هغه به ټول تاسې ته تسلیم کړو ، زه دخپله ځانه سره راجپوتانه ته هیڅ هم نه وړم. ځکه هلته مونږ سره خوراکې توکې اوحربې سامان زمونږ داړیتاو څخه ډیر پروت دې اودهمغې په واسطه مونږ ددې وړتیا لرو چې تر څو کالو پورې دحمله کونکو سره مقابله وکړو. پرتاب سمد ستې دهغه خبره ور پرې کړه او ورته یې وویل:

کوپا !دا خوستا ډیره مهربانې ده چې ته زمونږ په اړه داسې فکر کوې. کوپا ورته سمد ستي وویل:

ګوره پرتابه ! زه پر تا باندې احسان نه کوم ،مونږ ټول راجپوتان یو ،تاسې هم راجپوتان یاست. په دې اساس ستاسې مرسته او کومک زمونږ دنده ده. ګوره ، تر راې سین پورې به دواړه یوځاې ولاړ شو ، زه به هلته تر څه مودې پورې پاته شم او د راې سین دراجه پورن مل منته به وکړم اوبیا به دراجپوتانه په لور حرکت وکړم.

هغه حالات چې زمونږ مخته راغی هغه به داسې وي چې د اریل دراجه بیربهان ته دماتې ورکولو وروسته به خواص خان بیرته دشیرشاه سوري سره یوځاې کیږي ، بیا به شیرشاه سوري په راجپوتانه یرغل کوي. پرتاب دکوپا خبره ورغوڅه کړه او ورته یې وویل چې: کوپا ! که شیرشاه سوری په راجپوتانه باندې دحملې له مخه پر مونږ حمله وکړي نوبیا ؟کوپا ورته په اندیښنې سره وویل چې:

ګوره پرتابه ! ستا دا خبره سهي ده . ځکه ستا سو عسکری ځواک زمونږ په نسبت ډیر کم دي . کیدي شي چې شیرشاه سوری لمړی د کوچني ځواک سره ټکر وکړي او هغوې له منځه یوسي اوبیا دهغې وروسته په ستر قوت باندې د حملې له پاره ځان برابر کړي . خو پرتابه ! تاسي اندیښنه مه کوئ که چیرې شیرشاه سوري په راجپوتانه باندې حمله وکړي نو بیا تاسي په خپل ځاې باندې خوندی اوسئ . زمونږ دبسپنې له پاره هغه لورې ته مه راځئ ، ځکه مونږ ددې وړتیا لرو چې په خپله دشیرشاه سوری مقابله وکړاې شو . اوهغه دراجپوتانه څخه بیرته وځغلوو . خوکه چیرې شیرشاه سوري لمړی په تاسي باندې دحملې کولو تکل وکړ نو زه به دیوه لښکرسره یو ځاې ستاسي دکومک له پاره رامنډه کړم. اوپه هیڅ توګه به پری نه ږدم چې شیرشاه سوری په رای سن او چند ریرې باندې ولکه وکړی. کوپا غلې شو نو پرتاب یوځل بیا دلږ څه فکر وورسته وویل چې :

کوپا ! ته په ریښتونې توګه یو مهربانه او ستر شخصیت یې . کوپا ورته وویل چې : راځه چې شیان ټول راټول کړو اوبیا دراې سین په لور روان و خو زیږو .

۷۰

کوپان او پرتاب دواړه دخپلو فوځونو سره یوځاې دبریاو اوکامیابیو په خوشحالیو کې د بندیاچل د غرنیو لمنو څخه د تیرې شوې لارې په شاهراه باندې دراې سین په لور روان وو. شپه په ختمیدو وه او د شرق څخه د لمر دراختو نښې ډاګیزه شوې وې د افوقونو په تندی وینه را څرګنده شوې وه ، هرې لورې ته هرشې په څرګنده او واضحه توګه تر سترګو کیده .

کوپا او پرتاب دواړه د خپلو خپلو لښکرو سره یو ځاې په ډیره مستۍ اوبې فکری کې په دې لویه لاره باندې سفر کاوه ، کله چې دغه لویه لاره د غرنیو لړیو په یوې وادي کې ورننوته نو کوپا په ډیرې اندیښنې سره خپل فوځ ته د دریدو حکم وکړ، هغه وکتل چې د کوهستان دبندیا چل په دې وادی کې یوه لښکر دهغوې مخه نیولې ده . دلښکرو دتم کیدو نهوروسته کوپا سمدستې خپل وسلوال کسان ور ولیږل ترڅو هغوې دا ډاګیزه کړې چې ددوې تر مخه ولاړ لښکر د چا دې . دکوپا د حکم سره سم دهغه څو کسان په خپلو اسونو باندې سپاره په ډیره ګړندۍ توګه هغه لورې ته ورغلل . د لږ ځنډ وروسته هغه سپاره بیرته سپره مخونه راستانه شول،هغوې ډیر اندیښمنه او غمژن ښکاریدل ،کوبا ترې وپوښتل چې ایا تاسي څرګنده کړه چې په مخکې ولاړ لښکر د چا دې ؟د کوپا په ځواب کې دهغه یوه وسلوال کس ورته وویل چې : لاره تم کونکې لښکر د شیرشاه سوری دسالار خواص خان لښکر دې .

د وسلوال ځوان دخبرې په کولو سره دکوپا حالات داسې شول لکه دمابنام په څلور لارې دبې نوره اسمان لاندې په پروت منزل کونکې باندې دغه سفر په سترګو داسې درنیږي لکه چا یې چې سترګو ته کلف ور اچولې وي . دهغه په سترګو کې همداسې کلفونه او تیارې تیارې را ولاړې شوې ، دهغه حال داسې وګرزید لکه یو څوک چې د جنا زې د میدان څخه راستنیږي. کوپا تر یوه وخته پورې همداسې سرګردانه و خو بیا یې په خپل څنګ کې ولاړ پرتاب ته وکتل او ورته یې وویل چې :

ګوره پرتابه !دا دفطرت قانون دې چې دخباثت څخه خباثت ، دناانصافۍ څخه ناانصافي او د جبر څخه جبر را پیدا کیږي. که چیرې د وندیاچل د کوهستان په دې وادیو کې دشیرشاه سوری سالار خواص خان پر مونږ باندې دحملې کولو هڅه وکړي نو و به ګورې چې مونږ به دهغه دحملې په مقابل کې پر هغه ددې نه هم سخته حمله وکړو اوبیا په دې وادي کې هغه ته دځان خلاصون هم شونې نه وي.

دلږه وخته پورې خاموشي خپره وه . لږ وروسته يې بيا دخپلو وسله والو ځوانانو څخه وپوښتل : تاسې څه ډول معلومه کړه چې په لاره کې ولاړ دخواص خان لښکر دي . يوه وسلوال ځواب ورکړ چې:

ګوره محترم کوپا ! کله چې مونږ دهغوې لورې ته ورغلو نو دهغوې څو کسو مونږه و نيولو اوخپل ستر سالار خواص خان ته يې يوړو ، په دې اساس مونږ و پوهيدو چې دا لښکر د خواص خان لښکر دې . مونږ هغه ته وويلې چې مونږ خپلو سالارانو کوپا او پرتاب را استولي يو . تر څو مونږ وپوهيږو چې زمونږ په لاره کې ولاړ لښکر د چا دې ؟ هغه زمونږ دريښتيا ويلو څخه ډيره زيات خوشحاله شو اومونږ ته يې دبيرته تللو اجازه راکړه . خو د بيرته را ستنيدو په وخت کې يې چې کومې خبرې مونږ ته کړې دي دهغې څخه دهغه خونخوارې ډاګيزيږي. کوپا ترې په لږ زيد لې اوازو پوښتل چې : هغه تاسو ته څه ويلي دي؟ وسلوال ورته وويل چې :

دشيرشاه سوري دغه سالار مونږ ته وويل چې مونږ ولاړ شو او کوپا او پرتاب ته ووايو چې زما نوم خواص خان دې ، زه دخپلو له پاره د څپانده تيز لمر څخه د خلاصون سيورې او ددښمنانو له پاره ديخو سيورو ګرم اوسوزيدونکې لمر ګرځم. هغه وويل چې کوپا او پرتاب ته دا ډاګيزه کړه چې په دې کوهستاني وادي کې به دهغوې دواړه وجودونه ټوټې ټوټې کړم .

پرتاب ددې ويريدونکي خبرو په اوريدو سره په لږزه راغې خو کوپا په ډيرې حوصلې سره وويل چې : خواص خان هسې چټيات وايي . زه به په دې جنګ کې په يقينې توګه دهغه حرمتونه له منځه يوسم. هغه تر اوسه پورې زما سره د ټکر کولو اندازه نه ده اخستې. زما نوم کوپا دې د شمال څخه تر جنوبه پورې او شرق څخه تر غربه پورې ټول راجپوتان زما د نامه سره ښه اشنا دي . ټول پوهيږي چې کوپا ناقابل تسخير دې . تر اوسه هيڅا ورته ماتې نه ده ورکړې . واورئ زما ملګرو ! دکوهستان د بند ياچل په وادي کې به دشيرشاه سوری دغه سپه سالار په خپلو وينو کې لمبيږي او مرګ به يې په برخه کيږي .

کوپا تر يوه وخته پورې خاموشه پاته شو . او وروسته يې يو ځل بيا د خواص خان دلښکر موندونکې وسلوالو څخه وپوښتل چې: ايا ته ويلې شې چې دخواص خان سره به څو مره لښکر موجود وي ، او زمونږ د متحده لښکر سره به يې تناسب څه ډول وي ؟ دهغه په خبره هغه وسلوالو ځوانانو په خپلو منځو کې مشوره وکړه اوبيا يې ځواب کې وويل چې :

دشميرې له اړخه به مونږه په ډاډ سره د خواص خان په لښکر پورته والې ولرو . که چيرې زمونږ لښکر د خواص خان څخه درې هومره زيات نه وی نو دوه هومره خو هرو مرو زيات دي .ددې وسلوالو ځوانانو د ځواب په اوريدو سره د کوپا حوصله را پورته شوه او په مخ يې خوښې راپيدا شوه ،کوپا د حالاتو څخه ډاډمن شوې و نو په د ې خاطر يې د پرتاب په لور وکتل اوورته يې وويل چې: ګوره پرتابه ! اوس مونږ ته په کار د ي چې په د ې خواص خان باندې دحملې کولو له پاره يو پلان ترتيب کړو . هغه پلان چې په دې اړه زما په ذ هن کې را ګرځي هغه به ستا تر مخه کيږدم . که چير ته پر هغې باندې کوم اعتراض لرې او يا په کې کومه خامي ويني نو راته يې ووايه تر څو دهمغې مطابق خپل پرواګرام مخته يوسو . پرتاب په پوره غور سره دکوپا په لور وکتل . کوپا يو ځل بيا ورته يې وويل چې : ګوره پرتابه ! د همدې ځايه به دخپلو لښکرو د ليکو د منظمولو څخه وروسته مونږ مخته ورځو . په کوم ځاې چې مونږ ولاړ يو دهمدې ځاې شاته به دفوځ پړاو کوو . ځکه چې د شا له اړخه کوهستاني سيمه ده . په د ې خاطر په پړاو باند ې به د شا له اړخه دحملې کولو کوم خطر نه احساسيږي . هغه مال چې دمخه له مونږه سره دې اويا مو د حاجې خان بيتني او شجاعت خان څخه تر لاسه کړې دې هغه به هم په همد ې پړاو کې پريږدو . اوس به مونږ دواړه دخپلو فوځونو ليکې سمې کړو . او بيا به يوځاې او په متحده توګه مخته ورځو .

بیا به د خواص خان د لښکر په لور د ورتللو په وخت کې خپل پلان ته اخري شکل ورکړو . ګوره پرتابه ! په هغه ځای کې چې خواص خان دخپل فوځ سره یو ځای پړاو کړی دی ،نو ته خو وینې چې دهغې چپ اړخ ته روانه کوهستاني ویاله هم شته . چې دجنوب شرق لورې ته بهیږي اورای سین ته رسیږي. دخواص خان لښکر ته په ور رسیدو سره ته سمد ستې دخپلو فوځونو سره یوځای د هغه چپ لورې ته ځان ورسوه او دخواص خان په لښکر د چپ لورې څخه حمله وکړه.

زه به دخپل لښکر سره یو ځای ښې لورې ته ولاړشم اودخواص خان لښکر به دهغې لورې تر خپلې ضربې لاندې و نیسم . په اوسني حالت کې به مونږ د خواص خان دلښکر منځنۍ برخه بلکل له نظره وکاږو . په دې توګه کله چې ته د چپ لورې او زه هم د ښې لورې د خواص خان په لښکرو باندې حمله وکړم نو خواص خان به هم خپل لښکر په دوو برخو باندې ویشي . یوه برخه به یې زما لورې ته اوبله برخه به یې ستا لورې ته متوجه کوي . په دې توګه دهغه لښکر به په دوو برخو وویشل شي او دخواص خان توجه به هم په دوو برخو وویشل شي ، نو زه هیلمن یم چې مونږ به په څو لمحو کې هغه د پښو څخه و غورزو ، اوکله چې هغه یو ځل زمونږ تر مخه د میدان څخه و تښتي نو تر هغه وخته پورې به یې تر شا ځو ترڅو چې هغه اودهغه لښکر په مکمله توګه له منځه نه وي تللي .

بې له شکه چې کوپا په راجپوتانو کې ډیر زیرکه ، چالاکه او د فکر خاوند تصور کیده . د راجپوتانه راجه مالدیو پرې ډیر زیات باور او اعتماد کاوه . هغه یې د دشمن په مقابل کې اخري سپر ګاڼه . خو خواص خان د کوپا څخه څو څو ځله زیات د تجربو خاوند و . باران کتلې اوازمویل شوې جرنیل و . دبدو نه بدترو حالاتو کې هم هغه خپل سینه سپر کړې اودضرب دوهلو همت اوجرءت یې کړې دې. هغه په دې پوهیده چې ددښمن لښکر په دوو برخو ویشل شوې دې، دیوه سالار کوپا اودبل پرتاب دې ،په دې خاطر هغه هم خپل لښکر په دوو برخو باندې وویشه. یوه برخه یې په خپله قومنده کې واخسته اوبله یې د خپل نائب جلال خان جالو په قومندې کې ورکړه او بیا یې په ډیره بې صبرۍ سره دکوپا اوپرتاب له اړخه دحملې کولو انتظار پیل کړ.

کوپا اوپرتاب هم د سترګو په رپ کې خپل لښکر دحملې له پاره ور مخته کړ ، په دې وخت کې د خپل فوځ تر مخه ولاړ په آس سپور خواص خان خپل سر د آس تر زینه پورې ټیت کړې و اوپه دیره عاجزۍ سره یې دخپل خدای نه دبري اوموفقیت له پاره دعاوې کولې .

ددعایه کلماتو دخلاصون وروسته ، خواص خان خپل سر را پورته کړ ، ویې کتل چې دښمن نور را نزدې شوې دې ،دهغوې په کتلو سره دخواص خان تنده و غوړیده ،په خپلو لاسو کې یې توره او ډال ټینګ و نیول. بیا یې په لوړ اواز سره د تکبیر غږ وکړ ،دهغه د تکبیر دغږ سره سم ، دهغه په څنګ کې ولاړ جلال خان جالو هم دتکبیر غږ پورته کړ ، د خواص خان او جلال خان تکبیرونه ددې خبرې نښه وه چې هغوې د دشمن د مقابلې له پاره تیار دي.

کوپا اوپرتاب هم د ډیرې کینې اوحسد په لمبو کې دخپلو لښکرو سره رامخته شول اوحمله یې پیل کړه . دحملې پیلامه پخپله کوپا وکړه . هغه د جلال خان جالو په لښکرو باندې د خپل ټول توان سره را پریوت . جلال خان جالو په لمړیو کې د کوپا حمله و تمبوله اوبیا یې دکوپا پر خلاف په ځوابي حملې لاس پورې کړ .

دکوپا تر څنګ پرتاب هم دخواص خان دلښکرو پر خلاف حمله پیل کړه ، په دې وخت کې خواص خان لکه د غره په څیر ثابت و درید او یو اځې د پرتاب دحملې د تم کولو په اړه یې فکر کاوه .

بیا نو خواص خان هم په وحشت اودهشت کې راغې ،ددفاع څخه یې ځان وویست اودپرتاب په فوځ یې خونړۍ حملې پیل کړې ، دپرتاب لښکرو د خواص خان دحملې مقابله و نه شوه کولې ، په لږه شیبه کې پرې د جنګ میدان د محشر ډګر وګرځید او په دې ترتیب پرتاب د ماتې سره مخ شو او کوپا په لورو تښتید. خواص خان دهغه تیښته د خپل ځان له پاره ډیره ښه موقع وګڼله اودهغه دلښکر تر شا ولاړ او د شا له لورې یې دهغوې لښکر یو په بل پسې له منځه یوړ.

کله چې پرتاب د تیښتې وروسته د کوپا دلښکرو شاته ور سید په دې توګه د لښکرو د یوځای کیدو سره سم د کوپا لښکرو دجلال خان جالو په لښکرو باندې فشار ور زیات کړ ،خو کله چې خواص خان د پرتاب تر شا هلته ور ورسید نو هغه د کوپا په لښکرو کې د شا له اړخه مرګونې توپان راکیوست او دهغوې حالت یې دبدو نه بدترو په لور یوړ.

دبله اړخه کله چې جلال خان جالو وکتل چې دهغه اعلې سالار خواص خان پرتاب اودهغه لښکر ته ډیره بدې ماتې ورکړې ده او اوس پرتاب دکوپا تر څنګ راغلې دې.او دا چې اوس کوپا دشا له اړخه خواص خان هم حمله کړې ده نو بیا جلال خان جالو د دفاع دحالت څخه ووت او دکوپا په لښکرو یې مرګونې ګذار پیل کړ ، په داسې حال کې چې د شا له اړخه خواص خان د کوپا دلښکرو بیخ اوبنسټ راویستلې و.

ددغې دوه اړخیزه حملې په واسطه کوپا اوپرتاب ډیر ټینګ نه شول او دماتې خوړلو وروسته یې دراېسین په لور یه لاره تیښته وکړه. په همدې وخت کې چې کوپا اوپرتاب د تیښتې له پاره ځانونه چمتوکول نو حاجي خان بیټنې او شجاعت خان هم دخپلو پاته شونو لښکرو سره یو ځای همدې وادۍ ته را ننوتل.او دهغې لورې یې په کوپا او پرتاب باندې یرغل پیل کړ.

دحاجي خان بیټنې او شجاعت خان ناڅاپي راتګ خواص خان ته ډیر ستر قوت ورکړ هغه سمدستې حاجي خان بیټنې او شجاعت خان ته حکم وکړ چې هغوې دې ددښمن د پړاو نه علاوه دخپل پړاو شیان اودخپل پړاو ښځې له ځانه سره یو ځای کړې اودراې سین په لور دې حرکت وکړي. پخپله جالو خان او خواص خان د کوپا او پرتاب تر شا ولاړل.

حاجي خان بیټنې او شجاعت خان دواړو د هر څه دمخه د کوپا اوپرتاب د پړاو ټول شیان سره راټول کړل ،دهغې وروسته یې دخواص خان دپړاو شیان هم راټول کړل اوبیا دواړه یعنې حاجي خان بیټنې او شجاعت خان د خپلو ټولو شیانو سره یو ځای دراې سین په لور وخوزیدل.

ددې اړخه خواص خان او جلال خان جالو په ډیره بیړه د کوپا او پرتاب پسې روان وو اوپر هغوې یې دشا له لورې حملې کولې اودهغوې دلښکرو شمیره یې وار په وار را کموله.

د غرنیو لړیو څخه د وتلو وروسته کوپا اوپرتاب په خپلو کې سره سلا وکړه ، اوخپل خپل لښکر یې سره جدا کړل ، پرتاب دخپل لښکر سره یو ځای په ډیره ګړندۍ توګه د راې سین په لور ولاړ. په داسې حال کې چې کوپا بیرته د راجپوتانه په لور دحرکت له پاره بله لاره و نیوله. په دې وخت کې خواص خان جلال الدین جالو ته د پرتاب تر شا دتللو حکم وکړ اوپه خپله د کوپا د فوځونو تر شا ولاړ.

خواص خان تر ډیره ځایه پورې د کوپا تر شا ولاړ. تاریخپوهان چې د کوپا د میړانې ، شجاعت ، جنګې تجربو او ...په اړه په لیکنو نه ستومانیږي ، همغه کوپا د خواص خان تر مخه لکه د ګوره خر په څیر چې کوم غوښې خوړونکې حیوان مخکې کړې وي او ځغلې دا سې ځغلیده.

خواص خان تر ډیره پورې کوپا تعقیب کړ خو کله چې ورته څرګند شوه چې کوپا بې ضرره شوې دې نو بیر ته د راې سین په لور را ستون شو ، تر دې وخته پورې جلال خان جالو هم د پرتاب تر شا په ډیره ګړندۍ توګه روان و ان تر دې چې پرتاب د راې سین ښار ته ورسید او هلته یې ځان کلا بند کړ. خو جلال خان جالو د راې سین د ښاره لږ څه بیرون د خپل لښکر سره یو ځای پړاو وکړ.

تر دې وخته پورې حاجې خان بیټنې او شجاعت خان هم د پړاو د ټولو شیانو او د خواص خان د پړاو د ښځینه و سره یو ځای هلته را ورسیدل. خواص خان هم را ورسید او هلته یې د راې سین څخه بیرون په غرنیو لمنو کې د خپل لښکر له پاره د خیمو یو کلې اباد کړ ،کیدې شې چې هغه په راې سین د حملې کولو او په هغه ښار باندې د ولکې کولو اراده درلوده.

هغه وخت چې حاجې خان بیټنې او شجاعت خان دواړه هلته را ورسیدل ،نو دواړه یو ځای د خواص خان خدمت کې حاضر شول. په دې وخت کې جلال خان جالو هم هلته موجود وو. تر ډیره وخته پورې حاجې خان بیټنې او شجاعت خان په ډیر ستایونکې سترګو باندې د خواص خان په لور کتل. بیا شجاعت خان خواص خان ته مخ کړ او ورته یې وویل چې:

امیر خواص خانه ! په خدای سوګند چې هغه څه چې زه یې وایم ستا صفت او ستاینه نه ده بلکه حقیقت او رښتیا دي. امیره ! حقیقت دادې چې ته د هغو ځوانانو څخه یې چې مونږ ستا په شخصیت باندې ویاړ کولې شو ، خدای شته چې ما دا کوپا او پرتاب دواړه د خپل ځان له پاره ډیر خطرناک ګڼل . خو تا هغوې دواړو ته ډیره بده ماتې ورکړه اود هغوې لښکر دې ورختم کړ اودا دې ثابته کړه چې د شیرشاه سوری سالار خواص خان ناممکن ممکن ګرځوي او ناقابل تسخیر تسخیروي.

شجاعت خان غوښتل نور څه هم ووایي چې خواص خان یې خوله ور ټپه کړه او ورته یې وویل چې: ګوره شجاعت خانه ، زما دوسته. د دا سې ستاینو اړتیا نه شته اونه زه دا سې ستاینې اورم. زما وروره ! هغه څه چې ما کړې هغه زما په دندو کې شامل وو. زه د دښمن په مقابل کې د سر د ورکولو په فن پوهیږم. سوګند په واحد ذات چې داخو لا یو کوپا و چې دا سې کوپا ګان هم راشي نو بیا به یې هم زه مرۍ ور پرې کړم.

په ځواب کې ورته شجاعت خان او یا بیټنې هیڅ یو هم څه و نه ویل ، بس په چپه خوله یې په ډیره مینه د خواص خان لورې ته کتل. بیا خواص خان جلال خان جالو او حاجې خان بیټنې او شجاعت خان درې واړو ته وویل چې ،تاسې درې واړه لښکر و ته ولاړ شئ او د لښکریانو د خوراک څښاک له پاره ښه انتظام وکړئ ، او هغوې ته د ارام او سهولتونو له پاره ځایونه برابر کړئ ، د لښکرو یوه برخه د تیارسئ په حال کې وساتئ ترڅو هغوې پهره وکړي ، هسې نه چې د شپې په تیاره کې پرتاب او یا د هغه کاکا د راې سین څخه را ووځې او زمونږ پر خلاف د شبخون هڅه وکړي ، زه او س د خپلې خیمې په لور ورځم او د خوبه مخته شیرشاه سوری ته یو قاصد استوم تر څو د ټولو حالاتو څخه یې خبر کړي. او هو ! زما خیمې ته هم ډیره ژر ډوډۍ را ولیږئ. ځکه چې زه ډیره لوږه احساسوم. د دې خبرې سره سم جلال خان جالو ، حاجې خان بیټنې او شجاعت خان درې واړه د لښکر د خوراک څښاک له پاره د هغه ځایه را ووتل. خواص خان هم شیرشاه سوری ته د یوه قاصد د لیږلو له پاره یو کس را وغوښت او بیا د خپلې خیمې په لور ولاړ.

کله چې خواص خان خپلې خیمې ته ورسید نوګورې چې په خیمه کې قالینې خپرې دي او د قالینو دپاسه په توشک باندې ګنګا نیمه پرته ده او دخپل کوچني زوې سره په مینه لګیا ده ساعت تیروي. دخواص خان دکتلو سره سم یې کوچنې په ځانګو کې واچاوه او بیا یې دخواص خان په لور رامنډه کړه او په پوره ځواک سره یې دخواص خان څخه غیږه چاپیره کړه او ورغاړې وتله. او په خپل ډیره خوږ غږ یې وویل چې:

زما حبیبه ! زه تاته د راجپوتانه دراجه مالدیو د سپه سالار کوپا او دراې سین دراجه پورن مل د قومندانانو سالار پرتاب پر خلاف د بریا مبارکي درکوم ، دهغې په دې خبره خواص خان په خندا شو او ویې ویل چې ګوره ګنګا ! په داسې شکل دمبارکۍ د راکولو اړتیا نه شته.ځکه چې زما فتحه ستا فتحه ده په دې کې ستا کرچار هم شامل دې ،ځکه چې هغه کورنۍ ماحول چې تا زما له پاره جوړ کړې دې د همغې په اساس زما کرچار نور هم ډیر ښه شوې دې.

بیا خواص خان دګنګا څخه جدا شو او د ځانګو په لور ورغې ،په دواړو ګونډو کیناست ، او په خندا یې خپل کوچنې ته پیل وکړ ، دهغه سره یې مینه وکړه ، ښکل یې کړ او تر ډیره وخته پورې ورسره په خبرو کې بوخت و. بیا دوباره د کوچني څخه راپورته شو او دګنګا څنګ ته ولاړ. ګنګا ورته یو ځل بیا وویل:

دا دراجپوتانه دراجه مالدیو سالار چې ستا تر مخه لکه د ګوره خر په څیر ځغلیده نو دهغې څخه به د راجپوتانه او دهندوستانو نورو راجپوتانو ته دا راڅرګنده شوې وې چې دکوپا په څیر ناقابل تسخیر او شجاع انسان هم دخواص خا ن تر مخه هیڅ نه دې ، هغوې ته به دا خبره څرګنده شوې وي چې دشیرشاه سورې اعلې سالار خواص خان سره مقابله کول دداسې سالارانو د وس کار نه دې.

دګنګا ددې خبرو په وخت کې خواص خان هغې ته کتل او خندل یې. بیا یې وویل چې:

ګوره ګنګا ! راجپوتان به یوآځې دا خبره نه کوي چې ګویادوې د شیرشاه سورې داعلې سالار خواص خان تر مخه نه شي دریدې بلکه خلک به دا هم وایې چې کوپا د راجه هرکشن دراج کماري (شهزادګۍ) ګنګا میړه خواص خان تر مخه ټینګ نه شو. ګنګا دخواص خان ددې خبرو څخه خوند اخسته. بیا یې دخواص خان دواړه لاسونه ونیول او په قالینو باندې په خپور توشک یې له ځانه سره کیناوه ، تر لږه وخته پورې میړه او ښځې په خپل منځ کې خبرې کولې ،بیا یې خوراک راغې او دواړو په ډیره مینه خپله ډوډۍ وخوړه.

۷۱

یوه ورځ ماښام ناوخته شیرشاه سورې دخپلو زامنو او دخپل سالار برهم جیت سره یوځاې، دراجپوتانې په پوله په خپل پړاو کې ، په خپله خیمه کې ناست و چې دخیمې دروازې ته د کوچیانو دقبیلې سردار فدایې خان او دهغه زوې اسماعیل خان دواړه رغلل. فدایې خان د راتلو سره د احترام او درنښت له پاره خپل سر راښکته کړ او ودرید او شیرشاه سورې ته یې وویل چې:

تاسې زه را بللې وم، ایا زه دننه راتلاې شم . د فدایې خان اودهغه د زوې اسماعیل خان دکتلو سره سم شیرشاه سورې دخپله ځایه راپورته شو دهغه د پورته کیدو سره سم دهغه زوې او دهغه سالار هم راپورته شول ،بیا شیرشاه سورې په ډیر شفقت او مینې سره فدایې خان ته وویل چې:

فدای خانه ! رینښتیا هم چې ته مارا بللې یی. خو ته باید دپردیوپه ځیر په دروا زه کې و نه دریږې ، سمد ستې د ننه راشه ځکه چې ته خو اوس په یوه ډول زمونږ د لښکر ملګرې یی. او ددې نه علاوه ستا پر ما ډیر زیات احسانات دي چې زه یی بدله نه شم درکولې.

فدایی خان او دهغه زوې اسماعیل خان ډیر خوشحاله شول او خیمې ته د ننه ورننوتل. شیرشاه سوری هغوې په خپل څنګ کې کینول ، بیا فدایی خان وویل چې:

درونده او مهربانه شیرشاه ! ته زما دکومو احساناتو خبره کوې. ما خو له تا سره هیڅ احسان نه دې کړې بلکه برعکس ستا پر ما ډیر زیات احسانات دي، ستا سالار خواص خان څو څو ځله له ما سره کومک کړې دې، له ما سره یی بسپنه کړې ده او دا بل ستر احسان دې چې زه اوس ستا په لښکر کې او سیږم او زما د ټولې کوچیانۍ قبیلې مصارف هم تاسې ته در په غاړه دی. دهغه په دې خبرو شیرشاه سوری مسکې شو او ورته یی وویل:

ګوره فدایی خانه ! زما په تا باندې هیڅ ډول احسان نه شته. بلکه ستا پر ما بې شمیره احسانات بار دي. ستا تر ټولو ستر او نه تلافی کیدونکې احسان پر ما دادې چې تا ماته خواص خان راکړې دې ، واوره فدایی خانه ! که ماته خواص خانه نه وې تر لاسه شوې نو زه تاته په ډاډمنه توګه ویلې شم چې هغه فتوحات چې تر ننه پورې مونږ ته په برخه شوې دې ، دهغه پرته په دومره زیاته شمیره بریاوې مونږته په دومره کمه موده کې شونې نه وې. په دې خاطر ستا له اړخه دخواص خان راکول مونږته تر ټولو لوې او ستر احسان دې. چې بدله یی نشم پوره کولې. فداې خان دخوشحالۍ نه وویل: اقا شیرشاه ! ستا وینا بلکل سهې ده ،خواص خان هغه نایابه ګوهر دې چې زما سره یی ارزښت د یوه کاڼي په څیر و. اقا شیرشاه ! که څه هم هغه ما دخپلو اولادونو په څیر روزلې و خو بیا د ګیدړو د نیولو او ښکار کولو په وخت کې چې کوم جوهر موجود و هغه په ښه توګه نه شو رابرسیره کیدې ، خو ستا په لښکر کې د ورګډیدو نه وروسته هغه ثابته کړه چې هغه څومره ارزښتناکه او نه پیدا کیدونکې هیرا ده. د شیرشاه سوری په مخ باندې دخوشحالۍ نښې نورې هم را وځلیدې او بیا یی وویل چې:

فدایی خانه ستا خبره سهې ده. دجنګ په دوران کې فتح او بریا همدا سې خواص خان لټوي لکه څنګه چې قیس خپله لیلې لټوله.

خیمه کې تر لږه ځنډه پورې خاموشي خپره وه. وروسته بیا شیرشاه سوری وویل:

ګوره فدایی خانه ! اوس په خیمه کې زما د زامنو څخه علاوه زما سالار برهم جیت هم ناست دې ، ما ته په دې خاطر را بللې یی چې ستا او ستا د قبیلې د اړتیاو په اړه ځانته معلومات تر لاسه کړم. ګوره فدایی خانه ! خواص خان د اریل دراجه بیربهان پر خلاف هم برې تر لاسه کړې دې نو هغه سامان یی چې دهغوې څخه تر لاسه کړې دې دهغې نیمایی زه تاته او ستا قبیلې ته ورکوم تر څو ستاسو د ژوندانه حالت را ښه شي. خو ګوره فدایی خانه ! دا زه په تا باندې د احسان د بارولو په خاطر نه کوم اونه دا دهغه احسان بدله ده چې دخواص خان د راکړې په اړه یی درکوم. اوس ته زما دلښکر یوه برخه یی. په دې خاطر ستا سره اعانت کول زما دنده ده.

په ځواب کې ورته فدایی خان یواځې او یواځې د ممنونیت په سترګو وکتل او بیا یی ورته وویل چې: اقا دا خو ستا مهرباني ده چې ته زمونږ دومره غم خورې.شیرشاه سوری ورته یو ځل بیا وویل ، خو دا ځل یی دخپل زوې عادل په لور وکتل:

عادله زویه ! اوس خو دا ټول ورونه ، برهم جیت ، فدایی خان او اسماعیل خان له ځانه سره کړه او ولاړ شه ،څومره سامان چې د اریل څخه راغلي دي دهغې نیمایی د فدایی خان قبیلې ته منتقل کړئ ،

دشیرشاه سوري دحکم سره سم دهغه زوې عادل ، برهم جیت ، فدایی خان او اسماعیل خان ټول دخپلو ځایو څخه د راپورته کیدو په حال کې وو چې خیمې ته یو ساتونکې راغې ، د تعظیم له پاره یې سر ښکته کړ او بیا یې په ډیر درنښت شیرشاه سوری ته وویل چې: د راجه پورن مل د راښسین د مرکز څخه د خواص خان یو قاصد راغلی او غواړي له تاسره ووینې . دهغه سره ستا په نامه یو ډیر مهم پیغام دې ،نو که ته یې حکم کوې زه به یې دننه را و لیږم.

د قاصد د غږ سره سم شیرشاه سوری سمدستي دخپله ځایه پورته شو ، دهغه سره دا نور خلک هم دخپلو ځایو څخه راپورته شول ، شیرشاه سوری هغه ساتونکې ته وویل چې دخواص خان قاصد سمدستي دننه راولیږه . هغه قهرجنې شو او ورته یې وویل چې هغه مو ولې ددروازې تر شا درولې دې ؟ هغه ساتونکې بیرون ووت او د لږه ځنډه وروسته یې هغه قاصد له ځانه سره یو ځاې خیمې ته را ننویست ، شیرشاه سوري هغه قاصد له ځانه سره کیناوه او ترې ویې پوښتل چې : اوس را ته ووایه چې تا زما د زوې خواص خان څخه څه ډول پیغام راوړې دې اوهم دا راته ووایه چې اوس خواص خان چیرې دې او څه کوې ؟ قاصد لږ څه فکر وکړ او بیا یې شیرشاه سوری ته وویل:

اقا ! تاته به دا خبره رارسیدلې وی چې په مالوه کې حاجې خان بیټنې او شجاعت خان دواړو یوځاې د ناصرخان بغاوت او دملوخان سرکشئ وځپلې ، ملوخان ماتې وخوړه او د خاندیش په لور وتښتید. تاسې ته به په دې هم خبر شوي یاست چې داریل راجه بیربهان ته دماتې د ورکولو وروسته خواص خان هم دمالوه په لور را روان و . خو مالوه ته دخواص خان د رارسیدو نه تر مخه په لاره کې یو انقلاب راپیدا شو . هغه وخت چې حاجی خان بیټنې او شجاعت خان ملوخان او ناصر خان ته ماتې ورکړه اوپه مالوه کې یې په یوه ځاې کې دخپلو متحده لښکرو سره یو ځاې پړاو وکړ چې پر هغوې باندې شبخونې حمله وکړل شوه . شیرشاه سوري ترې په حیرانتیا سره وپوښتل چې ؟

په حاجې خان بیټنې او شجاعت خان باندې شبخون چا کړې و؟ ځکه چې هغوې دواړو د ناصرخان او ملوخان ته دماتې ورکولو نه وروسته هلته پړاو کړې و ، قاصد ورته په ځواب کې وویل چې:

اقا !د راجپوتانه د راجه مالدیو سالار کوپا د یوه لښکر سره یو ځاې مالوه ته تللې و ،هغه هلته خپل لښکر ته پړاو ورکړ او خپل یو نائب یې دهغه قومندان وټاکه ، او پخپله د راې سین مرکز ته د پورن مل سره د کتلو له پاره ورغې ،هغه د پورن مل سره سازش وکړ او هغه ته یې لالچ ورکړ چې په مالوه باندې ولکه وکړي اوپه دې توګه په خپلو ځواکونو کې ډیرښت راوړي ،پورن مل د کوپا سره اتفاق وکړ او بیا یې خپل نیمایی فوځ دخپل وراره او سپه سالار پرتاب تر قومندې لاندې دهغه سره یو ځاې راولیږه ،بیا همدغه متحده لښکر چې د کوپا او پرتاب تر ګډې قومندې لاندې را یوځاې شوي و د شجاعت او حاجې خان پر خلاف شبخون وکړ . خو دهغوې شبخون دیر وینه تویونکې و او حاجې خان بیټنې او شجاعت خان ته یې ډیر تاوان ورساوه ، په دې اساس هغوې دواړو ماتې وخوړه او وتښتیدل . کوپا او پرتاب د فاتحینو په څیر په ډیره خوشحالۍ سره د راې سین لور ته روان وو چې په لاره کې د بندلکنډ په کوهستاني سیمه کې یې خواص خان لاره ونیوله . ددواړو لښکرو تر منځه سخت جنګ و شو چې په هغه کې خواص خان کوپا او پرتاب ته سخته ماتې ورکړه

،هغه وخت چې کوپا او پرتاب تښتيدل نو حاجي خان او شجاعت خان هم هلته را ورسيدل ، دماتې خوړلو وروسته کوپا د راجپوتانه په لور و تښتيد خو پرتاب دخپلو پاته شونو لښکرو سره يوځاې په راې سين کې ځان کلا بند کړ . اوس خواص خان د حاجي خان ، شجاعت خان او جلال خان جالو سره يو ځاې دپورن مل دمرکزي ښار څخه بيرون پړاو کړې دې او اراده لري چې راې سين ښار کلا بند کړي او بيا پرې حمله وکړي او په مالوه باندې دحملې نه مخته راجه پورن مل ته سبق ورکړي او دهغې ټولې سيمې د خپلې ولکې لاندې راوړي او بيا په راجپوتانه باندې دحملې له پاره ځان تيار کړي.

د قاصد ددې پيغام د اوريدو سره سم د شيرشاه سوري په مخ دخوشحالۍ څپې راښکاره شوې ،په سترګو کې يې دخوشحالۍ عجيبه شانته منظر ځليده ،ترډيره پورې خاموشه ناست و بيا يې د لږڅه فکر کولو وروسته وويل چې: خواص خانه زويه !څنګه چې ته غواړې همغسې به وشي. لمړۍ به مونږ پورن مل تر پښو لاندې کړو اودهغې وروسته به دراجپوتانه په لورور خوزيږو .

شيرشاه سوري يو ځل بيا خاموشه شو داسې څرګنديدل چې هغه د ويلو له پاره څه ښه الفاظ لټوي ،بيا يې په خيمه کې په لوړ غږ سره وويل چې: خواص خانه !ته زما هغه زوې يې چې د زمکه په لړزولو ، د غرونو په ټوټه ټوټه کولو ،او داسمانه د دروازو د پرانستولو په فن باندې ښه پوهيږې.

خواص خانه ! زما د قوم ستر اتل ، د راجپوتانه د راجه مالديو سالار کوپا داسې يو ستر جنګجو او نه ماتيدونکې تصور کيږي چې دهندوستان راجپوتان هغه نا قابل تسخير ګڼي. خواص خانه !تا هغه په خپله مخه کې د تږو ليوانو په څير وځغلاوه اوثابته دې کړه چې داسې جنګجو او ناقابل تسخير ستا تر مخه د زمانې هسې ځک ثابت شوې دې .

تر دې ځايه دخبرو وروسته شيرشاه سوري لږڅه خاموشه شو اوبيا يې دخپل زوې عادل په لور وکتل او ورته يې وويل چې: عادله زويه ! د خواص خان ددې قاصد له پاره د خوراک څښاک او د ارام کولو دځاې غم وخوره. بيا ددې قاصد په لور د کتلو په وخت کې شيرشاه سوري يو ځل بيا وويل:

نن شپه ته همدلته په پړاو کې قيام وکړه ،مونږ به يوځاې ددې ځايه د راې سين دمرکز په لور حرکت کوو اودخواص خان دغوښتنې په مطابق به دراجپوتانه په ځاې پورن مل ته سبق ورکړو ، ددې خبرې وروسته شيرشاه سوري يوځل بيا خپل زوې عادل ته وکتل او ورته يې وويل چې:

عادله زويه !اوس تاسې ټول ولاړشئ ، او همدا اوس خپل زياتې سامانونه راټول کړئ،سبا به لښکر ددې ځايه دراې سين په لور کوچ کوي ، دشيرشاه دحکم سره سم دهغه زوې عادل ، سالار برهم جيت اودخواص خان له لورې راغلې قاصد درې واړه دخيمې څخه ووتل.

بله ورځ سهار وختې شيرشاه سوري دخپل لښکر سره يو ځاې دراجپوتانه سرحد ته د راجه پورن مل د مرکز راې سين په لور وخوزيد.

۷۲

دماخستن د لمانځه څخه لږه شيبه وروسته شير شاه سوري د راې سين دښاره بيرون دخواص پړاو ته ورسيد. کله چې خواص خان ته دشيرشاه سوري دراتلو په اړه خبر ورکړل شو چې شيرشاه د خپل لښکر سره يو ځاې دلته را رسيدلې دې نو سمدستي يې حاجي خان بيټنې ، شجاعت خان او جلال خان جالو له ځانه سره يو ځاې کړل او دشيرشاه سوري د ښه راغلاست له پاره دشپې په تيارو کې بيرون

راووتل. دشپې په تياروکې دخواص خان دلښکردخيمو تر مخه هر هر ځاې اورونه بل و ، مشالونه را ځوړند شوې و ، شيرشاه سورى د خواص خان د کتلو سره سم دخپله آسه راکيوت ، خواص خان ته ورغاړې وت او هغه يې په تندي باندې ښکل کړ اوبيايې ورته وويل چې : خواص خانه زويه تا هغه جنگ گټلې دې،تا هغه کار کړې دې چې د عام انسان د وسه نه و پوره . تا گوپا ته ماتې ورکړې اوپه يوه ډول دې ناممکن ممکن و گرځاوه ، خواص خان ورته په ځواب کې څه و نه ويل ،بس د ممنونيت په سترگو يې شيرشاه سورى ته کتل ، بيا خواص خان د شيرشاه سورې لاس و نيوه او د پړاو په لور ورسره روان شو . شيرشاه سورى خواص خان ته يو ځل بيا وويل چې :

خواص خانه زويه ! ته کملاوتي خپلې خيمې ته يوسه ، گنگا او نيرما به د فدايي خان خيمې ته منتقل کړل شي ،په همدې وخت کې فدايي خان هم را نژدې شو او دشيرشاه سورى په لور يې دکتلو په وخت کې وويل چې: اقا ! زه به په دې لړ کې دخواص خان سره مرسته وکړم، شيرشاه سورې ورته يو ځل بيا وويل چې: تاسو دواړه ولاړ شئ زه به پخپله د لښکر د پړاو او دهغوې د خوراک څښاک له پاره تيارې وکړم.

دهغه په دې خبره خواص خان او فداى خان دواړه يوې لورې ته شول ، فدايي خان گنگا او نيرمل دواړه دخپله ځانه سره د قبيلې خيمو ته يوړې ، په داسې حال کې چې خواص خان په ډيره مينه کملاوتي له ځانه سره کړ ه اودخپله ځانه سره يې خيمې ته يوړه . هغه يې دخپل ځان سره کينوله ، ډوډى يې يوځاې ورسر ه وخوړل اوبيا راووت او دشيرشاه سورى سره دراغلې لښکر له پاره يې د خوراک حښاک د تيارولو حکم وکړ.

بله ورځ شيرشاه سورى دخپلو نورو سالارانو او خواص خان سره يو ځاې د راې سين د ښار په لور ولاړ. دهغوې سره په دې وخت کې دهغوې ساتونکې ډلې هم وې. هغوې لمړى دښار د شاوخوا سيمې وکتلې. د راې سين ښار د اوسنى بهيلسه په جنوب کې څوارلس ميله واټن کې او د اوسني بهوپال دښار څخه نژدې ۲۷ ميله شرق لورې کې پروت دې . نن هم ددې کلا نښې نښانې شته چې د وندهياچل د کوهستاني لړيو د په ډيره لوړه برخه کې تر سترگو کيږى.

دا کلا او ښار دبيتواندي په لور نژدې اوه ميله سيمه کې پرته ده د وندهياچل دکوهستان په کومه لوړه کې چې دا واقع شوې وه نو دهغې لوړې شمال او جنوب څخه دوه غرنى ويالې د غرونو نورې لړى يو دبل څخه جدا کوي . په همدې خاطر د کلا ټينگښت او استحکام نور هم زياتوي.

د راې سين دشاوخوا سيمو د جايزې د اخستلو وروسته شيرشاه سورى بيرته خپلې خيمې ته راغې اودخپلو زامنو څخه اخوا بې خواص خان ، او نورو سالارانو سره په راې سين د حملې کولو په جنگي پلان باندې غور پيل کړ .

که څه هم خيمې ته د راننوتلو وروسته هغه تر لږه ځنډه پورې خاموشه و خو وروسته يې بيا خپلو زامنو ، اونورو سالارانو ته وويل چې :تاسو ټولو زما سره يو ځاې دراې سين د کلا جايزه واخستله ،اوس وواياست چې په دې ښار دحملې کولو له پاره به کوم تاکتيک استعمال کړل شى ، خو واورئ ، تر هغو چې زما د ذاتي راې پورې اړونده ده ، هغه داده چې دراې سين دکلا په مقابل کې چې کومې غرنى سيمې دې په هغوې باندې ولکه کول اړين دي ، په دې غرونو باندې تر ټولو لمړى توپونه نصب کړئ ، څرنگه چې د راې سين د کلا ديوالونه د غرنيو لړيو په واسطه خوندي شوې دي ، نوپه دې خاطر ددې کلا د سوبې کولو اويا ورته د ننوتلو له پاره مونږ ته په کار دې چې دکوم لوړ ځاې څخه د کلا ديوالونه ترضربې لاندې و نيسو ، په دې صورت کې به مونږ څه گټه تر لاسه کړو.

کله چې شیرشاه سوري غلې شو نو خواص خان ورته وویل چې:

دروند ه شیرشاه ! ستا وړاندیز په خپل ځای سهي دی او مناسب هم دی. مونږ ته په کار دي چې خپله توپخانه دښار په کوم ستر او پورته ځای کې نصب کړو، په دې توګه مونږ څه تر لاسه کولی شو خو تر څنګ یې زه یوه بله مشوره هم درکولی شم. دهغه په دې خبره شیرشاه سوری ټکان وخوړ او ویې ویل چې:

خواص خانه زویه، ته وو ایه چې له تا سره څه ډول وړاندیز شته. تر څو عملي کړل شي خواص خان ورته وویل چې:

شیرشاه سوري ! ته پوهیږې چې په اوسني وخت کې پورن مل په دوو ښارونو حکومت کوي، یو یې رای سین او بل یې چندیري دی. دپاته کوچنیو کوچنیو کلیو څخه نه پورن مل ته کومک رسیدی شي او نه هغوی ددې توان لري چې بسپنه ورسره وکړي، که مونږ یو اځې رای سین کلابند کړو نو هغه ته به د هغه د بل ښار ګوتې چندیري څخه په پرلپسې توګه کومک رارسیږي او په دې توګه به دا کلابندي ډیره اوږده شي، او په پورن مل باندې به زمونږ له پاره قابو پیدا کول که ممکن وي خو ستونزمن به هم وي.

زما وړاندیز دادی چې د لښکرو یوه برخه د چندیري په لور ولیږو تر څو هغه ښار هم کلابند کړي، نو که په دې توګه مونږ دواړه ښارونه په یوه وخت کې کلابند کړو نو بیا به ددې دواړو ښارونو څخه یوه ته هم کومک نه شي وررسیدلی. په دې توګه به مونږ به اسانی سره وتوانیږو چې پورن مل تر پښو لاندې کړو.

خواص خان د لږ څه فکر کولو وروسته بیا دخبرو لړی پیل کړه اوویې ویل چې: دچندیري په لور د لښکرو د لیږلو وروسته باید مونږ خپله توپخانه په کوم ستر ځای کې نصب کړو او بیا د رای سین دکلا په بیروني دیوالونو باندې ګوله باري وکړو، ددې کار له پاره باید مونږ خپل پاته لښکر هم په درې برخو باندې وویشو، یوه برخه یې د کوهستان لړی په لوړو ځایو باندې او پاته دوه برخې د ښار ددیوالو دهغو برخو سره نژدې پټ کینی کومه برخه چې زمونږد توپخانې د ضربې لاندې راځي

دښار په دیوالونه به په پرلپسې توګه د توپ ګولۍ وریږي، کله چې د ښار کوم دیوال را پریوځې او یا پر هغې کې کوم سوری راپیدا شي او بیا دښار فوځونه دهغې دبیا رغولو له پاره رامخته کیږي نو په سنګرو کې ناست دواړه ډلې لښکرې به پر هغوی حمله کوي، هغوی به له منځه وړي او په دې توګه به دښار د ننه د ننوتلو له پاره لاره همواره شي، ځکه چې ما اوریدلي دي چې د رای سین د کلا دیوالونه دوه پوړه لري.

کله چې خواص خان غلې شو نو شیرشاه سوری ورته وویل چې: خواص خانه ! کوم وړاندیز چې تا وکړ په خدای سوګند چې زما په زړه کې هم همداسې تیریدل، ماته خو ددې نه غوره او ښه بل وړاندیز نه تر سترګو کیږي. اوس به همدغې ستا وړاندیز اوپلان ته اخري شکل ورکړو، واورئ ! چې زه به دلږې شیبې وروسته لښکر په څلورو برخو وویشم. یوه برخه به زما زوی جلال خان له ځانه سره یوسې او د چندیري ښار به کلابند کړي تر څنګ به یې جلال خان جالو هم دهغه سره دهغه د نائب په څیر ولاړ شي. دوې دواړه به د چندیري د کلابندۍ او دهغې د فتحې کولو هڅې وکړي، دلښکر پاته درې واړه برخو څخه به یوه یې د خواص خان تر قوماندې لاندې، اوحاجې خان بیټنې به یې نائب وي، دلښکرو دریمه برخه به زما د زوی عادل تر قوماندې لاندې وي اوشجاعت خان به یې نائب وی او اخري برخه به یې له ما سره ځي چې برهم جیت به مې معاونت کوی. خواص خان او عادل خان دواړه به دخپلو لښکرو سره د کلا ددیوالونو خوا او ته په

همغه ځایو کې سنګرونه نیسي چیرې چې مونږ ګوله باری کوو. زه به دخپل لښکر سره یوځای د توپخانې ځارنه کوم او د ښار د دیوالونو په هغو برخو به ګولۍ وروم چې خواص خان او عادل خان ورسره نژدې سنګرونه نیولې دي.

ددې خبرې سره سم شیرشاه سوری دخپلو جنرالانو دا غونډه پای ته ورسوله ، بیا د شیرشاه سوری زوی جلال خان دخپلې برخې دلښکر سره یو ځای د چندریرې په لور وخوزید. جلال خان جالو ورسره دنا ئب په څیر ولاړ.

پاته لښکر خپله توپخانه د راې سین سره نږدې یوه لوړ ځای ته وخیژوله اوشیرشاه سوری یې تر څنګ پړاو وکړ. خواص خان اوعادل خان هم د ښار د دیوالونو هغه برخې ته ولاړ کومې چې د ګولیو ورولو له پاره په نښه شوې وې.

۷۳

د راې سین راجه پورن مل د خپلې لور پاروتي او دخپل سالار او وراره پرتاب سره یوځای د رای سین دکلا په یوه لوړ برج ولاړ و او په خپل مخکې یې په یوه لوړ غر دشیرشاه سوری د توپخانې د نصبولو ځارنه کوله. په همدې وخت کې دهغه یو جاسوس په ډیره منډه ځان ور ورساوه ، دهغه د راتلو سره سم پورن مل هغه لورې ته متوجه شو اوغوښتل یې څه ترې وپوښتي چې هغه مخبر ورته وویل :

مهاراجه ! ما تاته د شیرشاه سوری دلښکر په اړوند ډیر مهم خبرونه راوړې دي ، هغه د هغه مخامخ کوهستاني لړۍ په سر باندې خپله توپخانه نصب کړې ده . اوپخپله هم دخپل لښکر د یوې برخې سره همتله رسیدلې دې ، اوس د شیرشاه سورې د جنګ پلان دا دې چې : هغه به د همغه ځایه دښار بیروني دیوالونه ترضربې لاندې نیسي او د دیوالونو د له منځه وړلو هڅې به کوي، هغوې هغه ځای د مخه په نښه کړې دي. د همدې دیوال شاوخوا کې د شیرشاه سوری سالار خواص خان اودهغه زوې عادل خان پټ سنګرونه نیولې دي ، دهغوې آند دا دې چې کله ګوله باري پیل شی او د راې سین د دیوال دا برخه له منځه ولاړه شي نوبیا به د شیرشاه سوری سالار خواص خان اودهغه زوې عادل ددوو مختلفو سیمو څخه دکلاد دغه راپریوتې دیوال څخه را ننوځي او دوه کاره به کوي ، لمړی دا چې هغوې به دد دیوال ددې برخې دبیا جوړولو کارنه پریږدې چې تر سره شي اودهغې په بیا جوړونکو به حمله کوي ،تر څنګ به یې هغوې د ښار د دیوالونو هغه ډیره نازکه برخه هم ویني تر څو دهغې لارې شیرشاه را ننوځي.

تر دې ځایه دخبرو وروسته هغه مخبر خاموشه شو خو وروسته یې یوځل بیا په خبرو پیل وکړ: مهاراجه ! ددې نه اخوا یو بل مهم خبر دا دې چې شیرشاه سوری خپل یو زوې جلال خان د چندریرې په لور دخپل لښکر سره یو ځای استولې دې. شیرشاه سوری دهغوې څخه غوښتي دي چې چندریرې سوبه کړي او یا یې د اسې کلک کلابند کړي چې دهغه ځایه راې سین ته کومک و نه رسیږي.

کله چې هغه جاسوس خاموشه شو نو راجه پورن مل تر یوه وخته پورې په فکر کې ډوب شو بیا یې دهغه جاسوس څخه وپوښتل چې ته خو نور څه ویل نه غواړې؟ هغه د نفي په توګه ورته خپل سره وخوځاوه . بیا پورن مل په ټیټ اواز سره وویل چې ، ته نور ور تلای شې . دهغه په دې خبره هغه جاسوس دهغه ځایه ولاړ. دهغه دتللو وروسته راجه پورن مل دخپلې لور پاروتي او خپل وراره او د قواو سالار سره په خبرو پیل وکړ.

اوس تاسو دواړه وواياست چې څه کول په کار دي ؟ دهغې وروسته به زه تاسو دواړو ته خپله دجنګ نقشه وړاندې کړم. په ځواب کې پرتاب او پاروتی دواړه تر لږه وخته پورې خاموشه و او څه فکر یې کاوه . دلږ څه ځنډ وروسته یې په خپلو کې سره خبرې وکړې اوبیا

پرتاب خپل کاکا پورن مل ته مخ کړ او ورته یې وویل چې : ستا دپوښتنې په اړه چې ما اوپاروتي په خپلو منځوم کې مشوره وکړه، دهغې په مطابق زمونږ د دواړو اراده ده چې مونږ به خپل لښکر په درې برخو ویشو . دلښکرو یوه برخه ستا په قومنده کې اوسي او دکلا ددیوال دهمدې برخې څخه چې مونږ په کې همدا اوس ولاړ یو څارنه کوي. خو دلښکر پاته دواړو برخو څخه به یې یوه زما او بله د پاروتي د قومندې لاندې وي. که چیرې دشیرشاه سوری د ګوله باریٔ څخه زمونږ دکلا دیوالونو ته کوم زیان ورسید او مسلمانان دهغې د کومې برخې په راپرځولو باندې برې و موند نو زه اوپاروتي به دواړه دخپلو لښکرو سره هڅه وکړو چې حمله راوړونکې راننوتلو ته پرې نږدو . ما پاروتي ته ویلي دی چې دشیرشاه سوري د زوې عادل خان مقابله وکړی خو هغه وایي چې هغه به دخواص خان په تمبولو او دهغه دمخنیوي له پاره کار وکړي. په دې اساس پاروتي دا وړاندیز کړې دې چې څرنګه چې خواص خان پخوا ماته او کوپا ته ماتې راکړې ده نو په دې خاطر اوس به زه په خپله دهغه سره خپل قسمت ازمویم. نو که چیرې دښمن دديوال په راپرزولو باندې بریالې شی نو مونږ دواړه به دخپلو لښکرو سره یو ځای دخواص خان اوعادل خان لاره و تړو . او پرې به یې نږدو چې دديوال د لویدلې برخې څخه دننه کلا ته را ننوځي اوکه را داخل هم شی نو مونږ دواړه به یې په بیرته ټیل وهلو باندې بریمنده شو . خوته به هغه وخت دديوال دپاسه په هغوې دا سې غشي وروې چې هغوې د دیوال څخه د را ننوتلو جوګه نه شی او نه زما او پاروتي تعقیب وکولې شي .

راجه پورن مل دخپل وراره پرتاب او دخپلې لور پاروتي د وړاندیز څخه ډیر خوشحاله شو او بیا یې په خنداکې وویل چې :

ګوره پرتابه زویه ! زه ستا او دپاورتي ددې پریکړې ملاتړ کوم، همستاسو د وړاندیز له مخې به فوځ په درې برخو باندې وویشو ، تاسې دواړه دخپلو لښکرو سره یو ځای د خواص خان اوعادل دمقابلې له پاره ځانونه چمتو کړئ اوزه به دخپلو لښکرو سره یو ځای دهغو برجونو په سر و دریږم اودغشو ورولو په اساس به پرې نږدم چې خواص خان او عادل خان مخته راشي . ددې خبرې سره سم ، پاروتي ، پرتاب او پورن مل درې واړه د دیوال څخه را ښکته شول .

۷۴

د لږ وخت وروسته دشیرشاه سوری توپخانې ، د شیرشاه په حکم د راې سین په ښار باندې ګوله باري پیل کړې وه ، لمړی څو ګولئ د دیوال څخه لږ څه اخوا و لګیدې . بیا کرار کرار توپچې خپله ښه سهي کړه او د راې سین دښار د دیوالونو بیروني لورې یې خپل هدف وګرځآوه . که څه هم د کلا د دیوال دابرخه چې ګولۍ پرې په پرلپسې توګه لګیدې د غره په څیر کلکه ولاړه وه خو دپرلپسې او نه ماتیدونکې لړۍ په زور ددې کلا د دیوال په یوه برخه کې درزونه راپیدا شول ، ان تردې چې دماښام څخه لږ څه د مخه شیرشاه سوری د راې سین دکلا ددیوال د یوې برخې په رانړولو باندې بریالې شو .

کله چې دښار دکلا ددیوال دا برخه را پریوته ، نو دپخوا څخه د جوړ شوې پلان په اساس شیرشاه سوری دګولیو ورول بند کړل ، اوس نو دخواص خان اوعادل خان کار پیل شوې و . هغوې تر اوسه هم په سنګرونو کې ناست و و . دواړه کرار کرار د خپلو سنګرونو څخه راووتل او ددیوال د راپریوتې برخې په لور ور اوړده شول. لمړی خواص خان دهمغې ورانې برخې څخه کلا ته ورننوت. دخواص خان په ورننوتلو سره یو قیامت جوړ شو .

هغه باندې دمخې له اړخه د راجه پورن مل لور پاروتي د خپل لښکر سره د سوځونکې اور په ډېر حمله راوړه. په همدې وخت کې عادل خان هم دخپل لښکر سره یو ځای د همدې مات دیوال څخه ورتیر شو اوکلا ته ورننوت. په عادل خان هم دپاروتي په ډېر پرتاب دخپل لښکر سره یو ځای یرغل راوست.

پاروتي د نارینه و په کالیو کې وه ، په دې خاطر هیچا نه پیژندله چې دا به د راجه پورن مل لور پاروتي وي. خو خواص خان د هغې حمله و تمبوله. تر څنګ یې دخپلو لښکریانو سره یو ځای د «کن فیکون» دنغمو او د تکبیر د اوازونو سره یو ځای دپاروتي په لښکرو باندې یرغل وروست او دپاروتي په لښکرکې یې داسې یو توپان جوړ کړ چې د هغوې حالت یې دبد نه د بدتر په لور یوړ. دخواص خان په لور دکتلو سره سم د شیرشاه سوری زوې عادل خان هم د پرتاب لښکر د همداسې قهر او غضب لاندې راوست او په هغوې داسې ګذارونه پیل کړل چې شین اسمان یې پرې تور وګرځاوه.

پرتاب او پاروتي تر ډیره پورې دخواص خان او عادل خان د حملو تر مخ و نه دریدل، هغوې دخپلو ځانو اودخپلو لښکرو د خوندی ساتلو په خاطر یو بل ته اشاره وکړه او وتښتیدل. کله چې خواص خان د پاروتی او عادل دپرتاب تر شا ولاړل نو د کلا د داخلې برجونو څخه پرې غشي لکه د باران په ډېر را ووریدل. هلته پورن مل دخپل لښکر سره یو ځای ولاړ و. دغې غشو دخواص خان اوعادل خان لښکرو ته پوره زیان واړاوه ، په دې خاطر خواص خان دخپل لښکر سره یو ځای د مات دیوال د برخې څخه بیرته بیرون ولاړ ، عادل خان هم دخواص په قدم ولاړ او خپل ځواکونه یې د هغه ځایه را وویستل.

پرتاب او پاروتي د خواص خان اوعادل خان څخه د تیښتې وروسته ،کله چې د ښار د مخالف لورې د شاه پنا ددروازې څخه دننه راغلل نو هلته یې وکتل چې پورن مل ولاړ دې. په دې وخت کې پاروتی اوپرتاب یو دبل سره مشوره وکړه اوخپلو فوځونو یې د دیوال تر څنګ په پراخه میدان کې دېرا و کولو حکم وکړ. خو هغوې دواړو خپل اسونه را وځغلولو اود پورن مل څنګ ته راغلل. دواړه د را رسیدو سره د پورن مل مخکې و دریدل. پاورتي غوښتل خپل پلار پورن مل ته څه ووایي خو پورن مل پرې رامخته شو او ورته یې وویل چې :

پاروتي اوپرتاب ! کله چې ما ستاسو دماتې په اړه واوریدل ډیره زیات خفه شوم. ما خو هیله درلوده چې دشیرشاه سوری هغه لښکر چې دلته په سنګر کې ناست دې هغه به تاسو دواړه له دې ځایه وځغلوئ اومونږ ته به دافرصت را په برخه کړئ چې د کلا د دیوال هغه لویدلې برخه به بیرته جوړه کړو. خو ستاسو ددواړو ماتې زه د اندیښنو سره مخ کړې یم.

پلارجانه ! فتحه اوناکامي دواړه خو د یو چا نه یو چا په لمن کې راپریوځي. که نن موماتې وخوړه سبا به بیا بریمند شو ،دا خبرې پاروتي په ډیره مینه خپل پلار ته کولې. هغې یوځل بیا خپل پلار پورن مل ته په وینا کې وویل :

پلارجانه ! ما د شیرشاه سوری د سالار خواص خان مقابله وکړه په داسې حال کې چې پرتاب دشیرشاه د زوې عادل خان په مقابله کې ولاړو. په دې کې شک نه شته چې د هغې دواړو د جنګ تګلاره زمونږ له پاره نوې وه. خو د دې سره بیا هم زه تاته ویلې شم چې په خپله شیرشاه اودهغې دا دواړه سالاران نه ماتې خوړونکې نه دي. مونږ باید خپلو هڅو ته دوام ورکړو او زه هیلمنه یم چې که چیرې مونږ خپلو هڅو ته همداسې دوام ورکړو اودا کلابندې اوږده کړو نوشیرشاه سوری به دکلابندۍ څخه په تنګ شي او د دې ځایه به د تللو په لور مجبور شي.

ګوره لورجانې ! ستا ژبه دې مبارکه وی ، خو ماته دا سې څه نه تر سترګو کيږي ، او س خو شيرشاه سوري زمونږ دا ښارونه کلابند کړي دي او هغه به د دې ښارونو د نيولو پرته شاته ولاړ نه شي، او بيا لږ څه مخته ديوه قاصد په لاسو دا خبر هم راغلې دې چې د شيرشاه سوری زوې جلال خان د خپل لښکر ديوې برخې سره زمونږ دويم ښار چندريري هم کلابند کړې دې په دې خاطر دبيرون نه مونږ ته کومک رارسيدل هم بند شوي دي .نو که چيرې دا لړۍ همداسې دوام وکړي نو ډير ژر به د شيرشاه سوری زوې جلال خان چندريرې په خپله ولکه کې واخلي . او س خو شيرشاه سوري پخپله دخپلو ستر و سالارانو سره يوځاې زمونږ ښار کلابند کړې دې او مونږ ته دهيڅ لورې دکومک د رارسيدو هيله نه شته . زمونږ سره خو يوآځې د چندريري ښار و چې د کومک د راتلو هيله ترې کيده ، دهغې د کلابندۍ وروسته خو ،زما زامنو ، مونږ بلکل بې ياره اومددګاره پاته شوي يو. دا خبرې پورن مل په ډيرې عاجزۍ اوبيچارګۍ سره وکړي اوبيا غلې شو.

په دې وخت کې پرتاب اوپاروتي په ډيره حيرانونکې توګه پورن مل ته کتل ،بيا پرتاب دپورن مل د انديښنو د لرې کولو له پاره څه ويل غوښتل چې پورن مل ورته په خبرو پيل وکړ.

واورئ زما بچيانو ! هغه توپونه چې شيرشاه سوری د دې غره په څوکه ايښودې دي،دهمغې په کومک سره يې دراې سين دکلا بيروني ديوالونه ورمات کړل ، او س تاسو زما دا يوه خبره له ځانه سره وليکئ چې د دې ديوال د ماتولو وروسته به شيرشاه سوری همداسې غلې کښيني. د دې ديوال دماتولو وروسته دهغه اودهغه د ځواکونو حوصلې ډيرې سترې شوې دي ، او س به هغه په نورو ديوالونو باندې حمله کوي اوپه هغوې به هم په پرلپسې توګه ګولۍ وروری ، اودا ديوالونه دډيرو ګوليو دورولو زور نه لرې. رالويږي اوبيا چې د ښار کوم حشر نشر وي هغه د وتلو څخه بيرون دې.

پلار جانه ! که چيرې ستا په ذهن کې همداسې انديښنې وي نو ايا د دې انديښنو څخه د وتلو کومه لاره دې هم په ذهن کې شته ؟ پاروتي دخپل پلاره دغه پوښتنه په ډيره نرمه او خوږه ژبه وکړه. پورن مل د ځواب په اړه لږ څه فکر وکړ اوبيا يې وويل چې :

واورئ زامنو ! په دښمن باندې دسخت ګذار کولو له پاره له ماسره يو وړانديز شته . او هغه دا چې ، مونږ بايد د دې خبرې انتظار و نه کړو چې شيرشاه سوري به کله زمونږ د ښار په نورو ديوالو باندې ګوله باري پيلوي ،زما په آند چې مونږ بايد په خپل اخري تدبير باندې عمل وکړو . او هغه دا چې : مونږ بايد دخپل ټول لښکر سره يو ځاې په خواص خان اوعادل خان باندې حمله وکړو. که چيرې مونږ دهغوې دواړو په مقابل کې بريا وې ترلاسه کړې او هغوې ته مو ماتې ورکړه اودد دې ځايه مو و شړل نو بيا خو به په همدې کې زمونږ ګټې را نغښتې وي. د دې وروسته به مونږ د ديوال د رالويدلې برخې په جوړيدو هم پيل وکړ اې شو اوخپل توان او ځواک به نور هم مستحکم کړو.

خو که چيرې دخواص خان اوعادل خان په مقابل کې مونږ دناکامۍ سره مخ شو نوبيا به مونږ خپل ټول لښکر دخپلې کورنۍ سره يوځاې واخلو او د بيتواندی په لور به ولاړ شو. هلته به دبيتواندې په ځنګلونو کې پناه واخلو ، څرنګه چې دا ځنګلونه دکوهستانې لړيو په منځ کې پراته دي نوپه دې اساس به شيرشاه سوری زمونږ سره د بيتواندې څخه اخوا دګونډوانه په ځنګلونو کې دلاس اچولو اوټکر کولو هڅه ونه کړي.

تردې ځایه دخبرو وروسته پورن مل خاموشه شو ، دهغه په دې وړاندیز باندې د تبصرې کولو دمخه پرتاب او پاروتي دواړو په خپلو منځوکې سلا مشوره وکړه ، بیا پاروتې څو قدمه مخته راغله او دخپل پلار پورن مل ترمخه ودریده اوویې ویل چې :

پلار جانه ! زه اوپرتاب دواړه دې پایلو ته ورسیدو چې ستا په دې وړاندیز باندې باید عمل وکړل شي، زمونږ له پاره اخري او تر ټول ښه لاره همدا ده. خواص خان او عادل خان همدا اوس د دیوال دهغه ماتې برخې تر څنګ په سنګر کې دي. زما په فکر چې مونږ باید دبیرون څخه دهغوې ترشا پرهغوې باندې یرغل راوړو، په دې توګه به مونږ ته څه بریاوې راپه برخه شي.

دبګوان شکر دې چې تاسې دواړو زما په وړاندیز باندې اتفاق وکړ. پورن مل د خوشحالۍ نه ورته وویل. واورئ بچیانو ! اوس به زمونږ پلان داوي چې مونږ به خپل ټول لښکر دوه ځایه کړو. یوه برخه به یې زما تر قومندې لاندې وي تر څنګ به یې زمونږ ټول خپلوان اوکورنۍ هم زما د لښکر برخه وي. دلښکر بله برخه به ستاسو ددواړو تر قومندې لاندې وي ،تاسو دواړه به یو ځاې د خواص خان پر خلاف حمله کوئ ، زه به دشیرشاه سوری په زوې عادل خان باندې ګذار کوم. که چیرې مونږ بریمنده شو نو زه به وپوهیږم چې تقدیر زمونږ ملګرې دې اوکه چیرې دناکامۍ سره مخ شو نوبیا به د پلان په مطابق دبیتواندې څخه تیریږو او دګونډانه ځنګلونوته به پناه وړو. ددې سلا نه وروسته راجه پورن مل څو کسه سالاران راوبلل اودهغې وروسته یې دښار دننه ټول لښکر دهغه دروازې تر څنګ د راټولیدو حکم وکړ دکومې تر څنګ چې هغه ولاړ و.هغه پرتاب اوپاروتي دواړه و لیږل اوخپل ټول دوستان اوکورنۍ یې دې دروازې ته را وبلل. دپورن مل په حکم پرتاب اوپاروتي دهغه ځایه ولاړل ، لږه شیبه وروسته دپوره تیارۍ کولو سره سم پورن مل خپل ټول لښکر هلته ددروازې تر څنګ راټول کړ اوبیا یې په دوو برخو وویشه.

یوه برخه پورن مل په خپله قومنده کې واخسته. اوبله برخه یې د پرتاب او پاروتي په قومنده کې په ګډه توګه ورکړه. بیا د لښکر دا دواړه برخې د شهرپنا د دروازې څخه په پوره خاموشۍ سره د سمندر دریاب په څیر ووتلې ، هغوې په ډیره بیړه دخپل منزل په لور روانې وې ، پرتاب اوپاروتي دواړه د اور دعذاب په څیر د خواص خان په لښکرو د شا له خوا ور پریوتې. دا حمله په څرګنده توګه ناڅاپي حمله وه خو لکه څنګه چې خواص خان اوعادل خان پخوا هم دغه ډول ناڅاپي یرغلونه په شاتمبولی ونو په دې اساس دوې دواړه هم دهمداسې حملې له پاره دمخکې نه تیار شوي و. خواص خان دخپلې برخې دلښکر سره یو ځا ې دپاروتي او پرتاب دلښکر په مقابل کې وجنګید ، هغه دخپلو تیزو حملو په واسطه په ډیره ګړندۍ توګه مخته ولاړ. دبله اړخه دخواص خان په څیر عادل خان هم د راجه پورن مل په لښکرو باندې لکه د توپان په څیر ورغلې و ، لږه شیبه سخت جنګ و شو خو دپرتاب ، پاروتي او پورن مل ځواکونه د ماتې اوتباهۍ سره مخ شوي و. د ماتې خوړلو وروسته پاروتي او پرتاب دواړه د پورن مل په لور و تښتیدل. خو په تیښته تیښته کې یې خپل فوځونه بیرته سره را یوځاې کړل اودپخوانې پلان له مخې د بیتوندا له لارې ګونډوانه ځنګلونو په لور یې د تیښتې له پاره ځانونه تیار کړل. خوکله چې دوې د راې سین څخه ووتل او د بیتواندی په لارې باندې سرشول نوپه همدې وخت کې پاروتي ، پرتاب او پورن مل درې واړو په منډو منډو باندې دغې لارې ته ځان راورساوه ، خو هلته دهغوې بدبختي داوه چې شیرشاه سوری یې دخپل توانمند لښکر سره یوځاې په مخکې ولاړو ، کیدې شي چې شیرشاه سوری ، خواص خان اوعادل خان ته دپورن مل دتیښتې دپلان په اړه دمخه مخبرانو خبر ورکړې و. کله چې پورن مل د شیرشاه سوری د لښکر مخې ته راورسید نو دشیرشاه سوری لښکر پرې حمله وکړه ، تر دې وخته پورې خواص خان اوعادل خان هم دهغوې ترشا رارسیدلی و اودپورن مل لښکر یې ترشا د ضربې لاندې نیولې و. دوې

درې وارو د پورن مل عسکر یو په بل پسې ورختم کړل ،پخپله پورن مل او پرتاب دواړه په دې جنګ کې له منځه ولاړل او د پورن مل لور پاروتي ژوندۍ و نیول شوه.

هغه وخت چې پاروتي د شیرشاه سوری مخې ته راوړل شوه نو په هغه وخت کې هلته دشیرشاه سوري د زامنو څخه علاوه خواص خان او څو کسه نور سالاران هم ناست وو. په دې وخت کې خواص خان په ډېر غور سره د شهزادګۍ پاروتي په لور وکتل، هغه ډېره حسینه ، او ډېره شکل او صورت خاونده وه. پاروتي ته په غور سره دکتلو وروسته خواص خان شیرشاه سوری ته په غوږ کې وویل :اقا ! که اجازه راکړئ نو زه د پورن مل دلور شهزادګۍ پاروتي په اړه لږ څه ویل غواړم. شیرشاه سوري ورته په خندا شو او ورته یې وویل چې ووایه ته څه ویل غواړې ؟ په دې لړ کې تاته له ما څخه د اجازې دغوښتلو اړتیا نه شته. پرته له اجازې هر څه چې ویل غواړې ویې وایه.

زما درونده شیرشاه ! زه د دې پاروتي په اړه یوه پریکړه کوم. زه هیله لرم چې ته به زما د پریکړې سره اتفاق وکړې. خواص خان دا خبره شیرشاه سوري ته په ډېر غور دکتلو په وخت کې وکړه. کله یې چې شیرشاه سوری غلې وکوت نو ویې ویل چې:

زه غواړم چې دا پاروتي دخپل مهربان فدایي خان کوچیاني قبیلې ته وسپارم او هغه یې دخپل زوی اسماعیل سره واده کړي. ایا تاسې په دې لړ کې کومه نیوکه لرئ؟

په ځواب کې ورته شیرشاه سوری په خندا شو او ورته یې وویل:

خواص خانه زویه ! زه پرې هیڅ اعتراض نه لرم ، دغه نجلۍ چې اوس زما تر مخه ولاړه ده زه به یې همتاته وسپارم او ته پخپله پورته شه او خبرې ورسره وکړه. چې ایا دا هم غواړي چې همدا سې وشی ؟ زه غواړم چې هر قدم چې اخستل کیږي په هغې کې د دې پاروتي رضا او خوشحالي هم شامله وي. تر څو نومو ړې دخپل ژوند پاته ورځې په خوشحالۍ سره تیرې کړي. د دې خبرې سره سم خواص خان راپورته شو او دپاروتي مخې ته ودرید.

پاروتي ! زه دشیرشاه سوری اعلې سپه سالار خواص خان یم. ګوره خورې ! ما د شیرشاه سوری سره د خبرو کولو وروسته ستا په اړه یوه پریکړه کړې ده خو اوس به د دې پریکړې په اړه له تا سره هم مشوره کوم. که چیرې ته په دې پریکړې باندې خوشحاله وې نو بیا به زه پرې دعمل کولو هڅې وکړم. خو دا یاد ساته چې هیڅ پریکړه به ستا دخوشحالۍ او رضا پرته نه کیږي.

خواص خان د دې خبرې وروسته خاموشه شو . پاروتي په خوله څه ونه ویل خو په ډېره حیرانتیا سره یې د خواص خان په لور کتل ، خواص خان ترې یوځل بیا وپوښتل چې: ګوره پاروتي خورې ! ما خو کومه دا سې خبره نه ده کړې چې ستا دمزاج خلاف وي ؟ په دې وخت کې پاروتي په ځواب کې وویل چې :ګوره خواص خانه ! زه د دې خبرې په اوریدو سره ډېره حیرانه او پریشانه یم چې دشیرشاه سوری دا سې یو سالار چې دهندوستان په زمکو کې نا قابل تسخیر ګڼل کیږي، هغه په ډېره نرمه لهجه او شفقت سره ماته د خور خطاب کوي نو په دې فکر کې ډوبه یم چې زه دا دخپل ځان له پاره یوجال وګڼم او که حقیقت یې قبول کړم.

ګوره پاروتي ! کله چې ما درته خور وویلې نو بیا به دې د ورور په څیر دخورولۍ حق هم ادا کوم. ته هغه فریب مه ګڼه هغه څه چې زه یې وایم په حقیقت ولاړ دي. ستا په اړه چې ما کومه پریکړه کړې ده دهغې په اړه ستا رضامندي غواړم. زما پریکړه دا ده پاروتي چې زه

غواړم چې تا د خپل یوه دوست او ملګري زوي ته واده کړم. په دې توګه به ته خپل پاته ژوند به خوشحالیو کې تیر کړې ، وو ایه چې ته دې کار ته تیاره یې ؟

دخواص خان په دې خبرو پاروتې په ژور فکر کې ډوبه شوه، هغه خو دخپل ځان له پاره دکومې بدې او سختې سزا د حکم منتظره وه. خو کله چې ورته خواص خان دا خبره وکړه نو هغه دخوشحالیو نه په کالیو کې نه ځاییده ،دهغې د شکل څخه دا سې راڅرګندیده چې هغه په خپلو خیالونو کې دفعتونو لوړو درجو کې الوت کوي. تر لږه وخته پورې خاموشه ناسته وه بیا یې وویل چې: خواص خانه !هغه څه چې تا وویل ،که چیرې هغه له ماسره بدترینه ټوکه نه وي نو زه به درته ووایم چې زما دخوشحالیو اخري حد به نه وي چې زه د یوه دا سې چا چې د زړه ورتیا او شجاعت کیسې یې په ټوله نړۍ کې خپرې وې ماته خپله خور وویلې خبره شاته و غورزوم. ګوره خواص خانه ! هغه څه چې تا وویل سهي دي نو بیا به زه ووایم چې تا دخپلې رویې په اساس زما ددعاګانو ، ارزوګانو او هیلو لمن د ستورو څخه ډکه کړې ده.تا زما څخه دغمونو اوښکې لرې کړې اوزما ذهن دې د خوشحالیو په رڼاو کې را ونغښت

خواص خانه ! هغه څه چې تا وویلې که چیرې هغه زما دقتل اوو ژلو دحکم څخه دمخه زما سره مذاقې نه وي نو دژوند دتیرولو له پاره چې هره لایحه زما مخې ته راشي نو زه به هغه په خوشحالۍ سره ومنم. دپاروتې دځواب په اوریدو سره خواص خان خوشحاله شو. خپل یوعسکر ته یې اشاره وکړه ، خواص خان ورته وویل چې : په منډه ولاړ شه او فدایی خان اودهغه زوې اسماعیل خان تر دې ځایه راورسوه. هغه عسکر په یوه منډه هغه لورې ته لاړ او لږه شیبه وروسته یې فدایی خان او اسماعیل خان دواړه هلته راورسول. هغوې دواړه د خواص خان تر څنګ کیناستل. خواص خان هغوې ته په کتلو سره وویل چې. زمادرونده فدایی خانه او زما درونده وروره اسماعیل خانه ! دې پیغلې ته وو ینئ ، نومورې د راجه پورن مل لور شهزادګۍ پاروتې ده. ما هغې ته دخور غږ کړې دې، ګوره اسماعیله وروره ! ما هغه ستا له پاره خوښه کړې ده. ایاته زما ددې پریکړې سره موافق یې ؟ اسماعیل په ډیر ممنونیت سره خواص خان ته وکتل.

خواص خانه وروره ! زه خو ستا دهیڅ پریکړې د ردولو صلاحیت اوو ړتیا نه لرم. که چیرې تا شهزاداګۍ پاروتې زما د ژوند دملګرې په څیر زما له پاره انتخاب کړې وی نو زه به دا سې وګڼم چې تا زما لمن ددنیا د ټولو خوشحالیو څخه ډکه کړې ده. د اسماعیل له اړخه د ډاډ وروسته خواص خان دپاروتې په لور وکتل او ورته یې وویل:

پاروتې !دا فدایی خان زما ډیر محترم او زما ډیر زیات دوست دې.اودا دهغه زوې دې. اسماعیل خان نومیږي زه غواړم ته له همدې سره واده وکړې ، ایاته په دې اړه کوم اعتراض لرې؟ دپاروتې څټ ښکته شو او ویې ویل چې نه. ماته هیڅ اعتراض نه شته. دپاروتې دځواب په اوریدو سره خواص خان ډیر خوشحاله شو اوبیا یې په همدې ورځ د شیرشاه سوری سره دسلا مشورې وروسته پاروتې د اسماعیل سره واده کړه.(یو شمیر تاریخ پوهان لیکي چې هغه دراې سین دراجه لور شهزاګۍ د کوچیانو دقبیلې دمشر په واک کې ورکړې وه).

راجه پورن مل ته دماتې ورکولو اوپه راې سین باندې د ولکې کولو وروسته ،شیرشاه سوری هملته په راې سین کې قیام وکړ. دهمدې قیام په وخت کې د چندریرې څخه قاصد راغې اوشیرشاه سوری ته یې دا خبر ورکړ چې دهغه زوې جلال خان په چندریري باندې ولکه کړې ده، ددې خبر په اوریدو سره دشیرشاه سوري خوشحالۍ څو هومره زیاتې شوې.

خواص خان په ګړندی توګه خپلې خیمې ته ورننوت ، په خیمې کې کملاوتي د خندا او خوشحالیو نه ډکه راپورته شوه او د خواص خان په لور یې ور منډې کړې ، هغه یې په غیږ کې و نیوه او بیا یې د خیمې منځنۍ برخې ته د کیتاستو له پاره له ځانه سره یوړ. بیا یې په ډیره حیرانتیا سره ترې و پوښتل چې :

ماستا دراتلو تر مخه د خپلې خور ګنګا په اړه فکر کاوه ، تا ته خو د هغې د خیرخیریت په اړه د رهتاس څخه کوم خبر نه دې راغلې ، زه د هغې او د هغې د کوچنی د کتلو له پاره ډیره بې قراره یم. په دې وخت کې خواص خان په ډیره عجیبه توګه د کملاوتي په لور وکتل او بیا یې په مړاوې شانته اواز سره وویل چې : ګوره کملاوتي ! زه په خپله هم د ګنګا او د هغې د کوچني په اړه اندیښمن یم،تر اوسه پورې د دواړو د خیریت په اړه ما ته کوم خبر نه دې تر لاسه شوې. بیا یو ناڅاپه خواص خان خپله خبره بدله کړه او وویې ویل :

ګوره کملاوتي ! زه د بهار په لور کوچ کوم ، زه همدا اوس د شیرشاه سوری له اړخه راغلم ، هلته په بهار کې څو سرکشو ځواکونو زمونږ پر خلاف په بغاوت لاس پورې کړې دې. خو د هغوې د ځپلو او له منځه وړلو له پاره شیرشاه سوری زه ټاکلې یم. نو په دې خاطر به زه د خپل لښکر سره یو ځاې سهار وختي له دې ځایه کوچ کوم. نو په دې خاطر زه افسوس کوم چې ته به زما د بیرته راستنیدو تر وخته پورې همدلته په لښکر کې او سیږې. ته په دې اړه اندیښمنه کیږه مه ، ځکه زه په خپله ستا په اړه اندیښمن یم. او ډیر ژر به د بیرته راستنیدو هڅه وکړم.

دا چې ته هر وخت د باغیانو د له منځه وړلو له پاره هغه او دې لورې ته سفرونه کوې او ما له ځانه سره نه وړې ما ته د ډیرتکلیف او اندیښنې وړ ګرځي ، لمړی چې تا زه د راجپوتانه په پولو کې پریښوم او پخپله د بنګال په لور ولاړې نو هغه ورځې هم ما په ډیر تکلیف او انتظار کې تیرې کړې ،اوس ته یو ځل بیا د بهار په لور خوزیږې نو زه نه پوهیږم چې ته به کله بیرته راستنیږې. کملاوتي دا خبرې خواص خان ته د ډیرې مینې نه ډکې لهجې سره په ډیره اندیښنه کې کولې.

ګوره کملاوتي ! ته پوهیږې چې شیرشاه سوری پر ما ډیر زیات باور لرې او هر کله چې کوم ځواک د هغه پر خلاف بغاوت او سرکشي کوي نو بیا هغه دا کار ما ته راسپارې. نو په دې خاطر زه د هغې باور او اعتماد ته دوکه نه شم ورکولې ، او بیا شیرشاه سوری پر ما دومره احسان کړې دې چې که چیرې هغه زما مرۍ پرې کړې او د فلاح او بهبود له پاره یې استعمال کړي نو خواص خان به ترې انکار ونه کړي. ګوره کملاوتي ! زه له تاسره ژمنه کوم چې ډیر ژر به بیرته را ستونیږم. او زه هیلمن یم چې شیرشاه سوري به زما د راستنیدو پورې همدلته په راې سین کې تر هغو و اوسیږي چې په راجپوتانه کې حالات په مکمله توګه زمونږپر خلاف نه وي ګرځیدلي . کله چې زه د بهار څخه بیرته راستون شم نو بیا به متحده لښکر د راجپوتانه د راجه مالدیو پر خلاف د ټکر له پاره تیاروو. ګوره کملا ! ته اندیښنه مه کوه. په ژوند کې داسې حالات راځي ، بلکه دداسې بیا بیا جدا والي څخه د میړه او ښځې تر منځ مینه نوره هم زیاتیږي. خواص خان یو ځل بیا په ډیره مینه خپل ښځې کملا ته وکتل :

کله چې خواص خان په دې پوه شو چې کملاوتي د هغه په خبرو باندې تر ډیره پوره مطمئنه شوې ده نو بیا د خپله ځایه راپورته شو او ور ته یې و ویل :

ګوره کملاوتي ! زه اوس ځم ، ترڅو خپلو لښکرو ته د تیارئ کولو حکم ورکړم. ځکه چې سبا سهار وختي زه له دې ځایه کوچ کوم .اودکوچ له پاره چې دکومو شیانو د را ټولولو اړتیا ده هغه به پوره کړم. همدارا ز به یوځل بیا دشیرشاه سوری سره مشوره کوم ،کیدې شي چې پر ما نا وخته شي ، ته دمابښام ډوډۍ وخوره ، نن دماسختن نه وروسته شیرشاه سوري خپل ټول سالاران را غوښتې دې او هملته په خپله خیمه کې یې ورته دعوت ورکړې. نوپه دې خاطربه زه هم نن مابنامې هملته دشیرشاه په خیمه کې کوم. بیا دکملاوتی له اړخه دځواب داورېدو پرته خواص خان د خیمې څخه ووت. کملاوتي په خپل ځای باندې ډاډمنه او مطمئنه کیناسته.

خواص خان دخیمې څخه دوتلو وروسته دخپل لښکر پړاو ته ورغې او هلته د فدایی خان دقبیلې په خیمو کې ور ننوت. اوبیا دهغې خیمې تر مخه ودرید چې دګنګا له پاره ځانګړې شوې وه.خواص خان کرار کرار خیمې ته ور ننوت ، ویې کتل چې ګنګا او نیرمل دواړه د کوچنی سره په لوبو بوختې دي. نیرمل دخپله ځایه راپورته شوه او خواص خان ته یې مخ کړ او و یی ویل:

خواص خانه !ګنګا په ډیره بې قرارۍ سره ستا انتظار کاوه. زه ورسره کیناستم اودهغې زړه ته مې تسلي ورکوله ، تا دلته په راتلو کې لږڅه ځنډ وکړ په ځوا ب کې ورته خواص خان وویل چې:

نیرمل ته کینه ! هغه خبرې چې زه یې دګنګا سره کول غواړم ، زه پوهیږم چې په هغو کې ستا شتون هم اړین دي. دخواص خان دوینا سره سم نیرمل دګنګا تر څنګ بیرته کیناسته. خواص خا ن لمړۍ دخپل کوچني سره مینه وکړه اوبیا د ګنګا تر څنګ کیناست ، ګنګا تر یوه وخته پورې په ډیره مینه خپل خاوند ته کتل اوبیا یی ورته وویل:

ستا کالي خیرن شوي دي او ما په خپلو لاسو تاته نور کالي جوړ کړي دي. زه غواړم چې ته لمړۍ غسل وکړې اوبیا نوي کالي واغوندې اوبیا له ماسره خبرې وکړې.

که چیرې زه دلته له تاسره نوې کالي واغوندم او بیا کملاته ورشم نو هغه به هرو مرو وپوښتي چې دا نوي کالي ما دکومه کړي دی؟ نوبیا به له ماسره هیڅ ځواب نه وي ، او که چیرې زه هغې ته کوم معقول ځواب ور نه کړم نو هغه به شک وکړي. ګنګا سمدستې دخواص خان خبره پرې کړه او وویی ویل:

که چیرې هغه در څخه وپوښتي نو ته ورته ویلي شې چې دراې سین د فتحې په خوشحالی کې شیرشاه سوری ماته دا نوي کالی راکړې دي،نوبیا به کملاوتي څه ډول اعتراض وکولې شی. خواص خان د فکر کولو په توګه سر ښکته کړ.

ګوره ګنګا ! ستا خبره سهي ده ، زه به غسل وکړم اوکالی به بدل کړم.خو لمړۍ هغه څه واوره چې زه یې درته وایم. ګنګا اونیرمل دواړو هغه ته غوږ کیښود ،بیا ورته ګنګا وویل چې: ډیره ښه. هغه څه چې ته وایې اوس یې ووایه.

ګوره ګنګا ! ما لږه شیبه مخته د شیرشاه سوري سره په تفصیل سره خبرې کړې دي ، سبا سهار به زه له دې ځایه د خپل لښکر سره یو ځای دبنګال په لور روانیږم.ترڅو مهاکوی ته د بغاوت سزا ورکړم. زه به هڅه وکړم چې هغه ژوندې تر لاسه کړم ،هغه فدایی خان ته هم زیان ور اړولې دې ،زه غواړم دهغه ټول ملګرې له منځه یوسم ،په دې خاطر سبا سهار زما سره یو ځاې دکوچ کولو له پاره تیاره اوسه. فدایی خان به دخپلې ټولې قبیلې سره یو ځاې له مونږسره هغه لورې ته ځي. ګنګا په تیزو سترګو خواص خان ته وکتل:

ایا په دې لړ کې دې د کملاوتي سره هم خبرې کړې دي ؟ په هر صورت ، هغه ته خو به دې دا ویلي وای چې هغه یوائې په لښکر کې پرېږدې او ته کومې لورې ته کوچ کوې ؟

ګوره ګنګا ! دشیرشاه سوری سره د تفصیلي خبرو وروسته اودلته ستا څخه لورې ته درا تلو دمخه زه کملاوتي ته ورغلی وم . ما هغې ته ویلي دي چې زه دبهار په سیمه کې دځو باغیانو دله منځه وړلو له پاره هغه لورې ته ورځم په دې خاطر به زه سبا سهار ددې ځایه دخپل فوځ سره یوځای کوچ کوم ، ما هغې ته عذر کړې چې زما په نه موجودیت کې به هغه ځو ورځې دلته په لښکر کې ځانته او سیږي. اوس راته ووایه چې ته نور څه ویل غواړې؟

دخواص خان دځواب به اوریدو سره ګنګا لږ څه ډاډمنه شوه ،تر یوه وخته پورې په فکر کې ډوبه وه اوبیا یې وویل:

زوې دې درسره اموخت اخلي ، کله چې ته نه اوسې نو د درواز ې لورې ته ګوري . که چیرې لږه موده نوره هم همداسې حال واوسی نومعلومه نه ده چې بیا به ده ته څه پیښیږي . خواص خان په ډیر غور سره دخپل زوې په لور وکتل ،ریښتیا هم هغه په پرانستو سترګو دخپل پلار مخ ته کتل ،خواص خان مخته ورغې اودخپل زوې سره یې د زړه دا خلاصه مینه وکړه اوبیا یې وویل: واروه ګنګا ! دا حالت به ډیر ژر پای ته ورسیږي ،ته ګوره چې زما اوستا په ژوند کې یو شین انقلاب را روان دې . اودا انقلاب به زما د بنګال څخه د راستنیدو وروسته را مخته کیږي. واوره ګنګا ! زه به دماښام ډوډۍ همدلته له تاسې سره خورم. او تر ډیره به همدلته واوسم. دخواص خان ددې خبرو څخه ګنګا ډیره زیاته خوشحاله شوه ، دخپله ځایه راپورته شوه اود خواص خان ګنډلي کالی یې ورته ورکړه ، دخواص خان دپورته کولو له پاره یې هغه لاسه و نیوه ، بیا دهغې خوږ اواز د خواص خان په غوږونو کې انګازه شو .

ته خو راپورته شه ، هلته په غسل خانې کې مې ستا له پاره اوبه جوړې کړې دي ، غسل وکړه بیا دا نوې کالي واغونده ،بیا زما څنګ ته راشه او راسره کینه. خواص خان په پټه خوله پورته شو ، ګنګا ورسره یو ځای غسل خانې ته ولاړه ، خواص خان له ځانه سره نوې لباس راواخست او غسل ځای ته ورننوت. ځان یې پریمنځه او نوې کالي یې واغوستل بیرون راووت او ګمنځه یې راواخسته ، ویښتان یې پرې ګمنځ کړل ، خپل پخوانې کالی یې بیرته ګنګا ته ورکړل ،بیا راغې او دخیمې په منځنې برخه کې درې واړه کیناستل ، په خپلومنځو کې یې خبرې کولې ،بله ورځ خواص خان د فدای خان دقبیلی اوخپل لښکر سره یوځای د

بنګال په لور کوچ وکړ. ګنګا هم دخپل زوې او نیرمل سره یوځای دهغوې سره په سفر کې روانه وه.

فدایی خان او خواص خان د مهاکوې دمرکز څخه لا لرې وو چې فدایی خان خپل اس ورمخته کړ اوخواص خان ته ور نژدې شو . په دې وخت کې جلال خان جالو هم دخواص خان تر څنګ روان وو. جلال خان جالو دخواص خان د نائب په څیر دهغه په لښکر کې کار کاوه. فدایی خان د خواص خان څنګ ته د رارسیدو سره سم هغه ته وویل:

خواص خانه زویه ! اوس خو دادې مونږ دمهاکوې سیمې او مرکز ته ور نژدې کیدونکې یو ، خو اوس داسې پلان جوړول په کار دي چې مونږ به په مهاکوې باندې څه ډول حمله کوو ؟ خواص خان ورته په مسکا شو او ورته یې وویل:

ګوره فدايي خانه ! زما درونده دوسته ! ما هم غوښتل له تا څخه په دې اړه وپوښتم خو ښه شوه چې تا پخپله په خبرو پيل وکړ. ددې خبرې سره سم خواص خان خپله توره دتيکې را وويستله اوپه فضا کې يې پورته کړه ،خپل شاته لښکر يې و دراوه . دهغه د لښکر ددريدو سره سم د فدايي خان قبيله هم تم شوه.

ګوره فدايي خانه !اوس راته ووايه چې مونږ به تر څه وخته پورې د مهاکوي مرکزته ور رسيږو. خواص خان ترې وپوښتل:

فدايي خان ورته وويل: ګوره خواص خانه زويه !په کومه توګه چې مونږ روان يو ، نوکه همداسې ولاړشو نو تر سبا ماسپښينه پورې به دمهاکوي مرکزته ور رسيږو.

دفدايي خان د ځواب داوريدو وروسته خواص خان خپل سرټيټ کړ او په فکر کې ډوب شو په دې وخت کې جلال خان جالو اوفدايي خان دواړو په ډير غور سره د خواص خان په لور کتل. خواص خان دخپله ځانه سره اخری پريکړه وکړه اوبيا يې فدايي خان ته مخ کړ او ورته يې وويل:

فدايي خانه !پرمهاکويي چې ما دحملې له پاره کوم پلان تيار کړې دې هغه په غور سره واوره. زمونږ ښی لورې ته چې کوم ځنګل دې ته به دهغې ځنګل په لور دخپلې قبيلی سره يوځاې ولاړشې ، داسيمې ما کتلې دی او زه هيلمن يم چې دا لاره به نيغه دمهاکوي مرکزته رسيږي. په ځواب کې ورته فدايي خان وويل:

خواص خانه !ستا خبره سهي ده. خواص خان ورته په خندا کې وويل چې: نوکه زما خبره سهي وی نو فدايي خانه واوره !ځومره لښکر چې له ماسره دې هغه به زه په دوو برخو وويشم، يوه برخه به يې له ماسره پاته شي اوبله به يې دجلال خان جالو سره يوځاې ولاړ شی. جلال خاه جالو به ستا دقبيلی سره يوځاې اوسې ، مګر دوې به ستا دقبيلی ښې لورې ته مخکې تګ کوی.

واوره فدايي خانه !ته به زما ددې خبرې سره هم اتفاق وکړې چې کله چې مونږ مخته ورځو نو مهاکوي به دهمدې ګڼو ځنګلونو دښې لورې څخه راوزې اوپرمونږ به حمله کوي ،ځکه زما داندازې اوخيال په اساس دهغه مرکز په همدغې لاره چې مونږ پرې روان يو ،په همدې ګڼ ځنګل کې پروت دې. فدايي خان ورته وويل چې: زويه !ته بلکل سهی وايی.

که چيرې داهم سهي وی ، نو زه به دخپلې برخې دلښکر سره يوځاې دځنګل په چپ اړخه کې ور ننوځم اوپه همدې ځنګل کې به ځان تری تم کړم اوستا دقبيلې تر څنګ څنګ به په پټه روان اوسم. په دې توګه به زما اوزما دلښکرو په اړه څوک نه پوهيږي چې زه په سنګر کې يم اوستا د قبيلی تر څنګ څنګ روان يم.

زما دلښکر بله برخه به د جلالخان جالو تر قومندې لاندې ستا د قبيلې ښې لورې ته مخته ځي ، ځکه چې مهاکوي به دښې لورې دځنګلونو څخه حمله کوي. نوکه چيرې هغه حمله وکړی نو جلال خان جالو به په ډاډ منه توګه دهغه حمله تم کړي. اوستا قبيلي ته به کوم زيان و نه رسيږي. تر دې وخته پورې به زه هم د ځنګل دچپ لورې څخه راوتلې يم اوخپله حمله به مې پيل کړې وي په دې ترتيب به مونږ مهاکويی ته دتيښتې لاره بنده کړو ،زه هڅه کوم چې هغه ژوندې ونيسم.

تر دې ځايه دخبروکولو وروسته خواص خان خاموشه شو بيا يې خپل ښې لورې ته په آس سپور جلال خان جالو ته مخ کړ اوورته يې وويل: جلال خانه وروره !ايا ته زما ددې پلان سره موافق يې ؟جلال خان جالو سمدستې خپل سر ښکته کړ او ويې ويل: امير خواص

خانه ! زه په مکمله توګه ستا ددې پلان سره موافق يم ، زه هيلمن يم چې مونږ به په عملي توګه دا پلې کړو. نو که چيرې ددې مهاکوي په ځاې سل نور مهاکويان هم راشي نوبيا يې هم مونږ په دې ځنګلونوکې له پښو و غورزو. دجلال خان جالو دځواب څخه خواص خان ډير خوشحاله شو . ددې وروسته هغه خپل لښکر په دوو برخو وويشه ، ديوې برخې سره خواص خان په خپله په چپ لورې ځنګل کې ور ننوت ،په داسې حال کې چې بله برخه دجلال خان تر قومندې لاندې دفدايي خان دقبيلې تر څنګ په ځنګله کې روان شوه . په دې توګه په هغه لويه لاره باندې فدايي خان او جلال خان دواړه دخپلو لښکرو سره روان و او خواص خان دځنګله په چپ لورې کې پټ دخپلو لښکرو سره مخته ورته.

بله ورځ ماسپښين نژدې ، هغه وخت چې خواص خان ، فدايي خان اوجلال خان جالو دخپل جوړ شوي پلان په مطابق جنوب شرق لورې ته مخکې تګ کاوه چې په دې وخت کې دښې لورې دځنګله څخه مهاکوي دډير سترا و ويريدونکې لښکر سره يوځاې د تورو تيارو او د اورد سکروټو په څير دفدايي خان اوجلال خان په لښکرو راپريوت.

جلال خان جالو دخپلو لښکرو په مټ او فدايي خان دخپلې قبيلې د ځوانانو په مټ د مهاکويي دا يرغل تم کړ اوتر ډيره پورې يې دمهاکويي د لښکر سره سخته مقابله وکړه .کوم وخت چې جلال خان او فدايي خان د مهاکوي دلښکرو سره په ډيره وينه تويونکې جګړه کې بوخت وو ،په همدې وخت کې دځنګله دچپ لورې څخه د تورو تيارو ماتونکې خواص خان بيرون رااووت . او د مهاکويي دلښکرو تر شا يې پر هغوې تباه کونکې حمله راوسته.

د خواص خان دحملې سره سم جلال خان جالو اوفداى خان هم په خپلو حملو کې ډيرښت راوست ،په دې وخت کې په مهاکويي ددرې اړخو څخه حمله شوې وه .د مخې له لورې جلال خان اوفدايي خان په هغې باندې وژونکې ګذارونه کول او د جنوب او شرق له لورې پر ې خواص خان طلسم ماتونکې حمله کړې وه. ددې حملو په واسطه د مهاکويي دلښکرو حالات ډير خراب شوي و . په دې خاطر مهاکويي د جنګ دميدان څخه د تيښتې پريکړه وکړه خو په هغې کې هم ورته برياوې په لاس ورنغلې. ځکه خواص خان خپل لښکر تر ډيره پورې خپور کړې و ،جنوبي اوشرقي ټولې لارې يې بندې کړې و ، بيا خواص خان د جلال خان په لور يو ګړندې قاصد ور وليږه او ورته يې حکم وکړ چې دغرب په لور د مهاکويي د تيښتې لارې بندې کړې اودمهاکويي د ژوندي نيولو هڅه وکړي.

دخواص خان دحکم سره سم په شمال لورې کې فدايي خان په پرلپسې توګه په مهاکويي باندې حملې کولې په داسې حال کې چې جلال خان دخپل لښکر سره يو ځاې د غرب په لور ولاړ اودمهاکويي لاره يې و نيوله . اوس نو د څلورو خواو څخه دمهاکويي دلښکرو عامه وژنه پيل شوې وه ، بيا داسې يو وخت راغې چې دمهاکويي ټول لښکر له منځه تللې و . اومهاکويي دخواص خا ن په لاسو ژوندې نيول شوې و . ددې جنګ نه وروسته خواص خان هملته د جنګ په ميدان کې د فدايي خان قبيلې اوخپلو عسکروته د ارام کولو له پاره حکم وکړ اوبيا په بل سهار په تيارو تيارو کې د راې سين په لور بيرته کوچ وکړ.

کله چې خواص خان دفدايي خان دقبيلې سره يوځاې د راې سين سيمې ته را نژدې شو نوسمدستي يې خپل آس رامخته کړ او د ګنګا څنګ ته راغې. ګنګا په يوه ځواکمن آس سپره وه او خپل کوچني يې تر شا پورې تړلې و . دخواص خان په کتلو سره ګنګا ډيره خوښه شوه ، کوچني هم په ډير غور سره د خواص خان په لور کتل او په ډيره بې قرارۍ سره يې دخپل پلار مينې ته انتظار ويست. کله چې

خواص خان را نزدې شو نوګنګا خپل آس کرار کړ،خواص خان ورمخته شو او د ګنګا په ملا پورې تړلې کوچنۍ ته یې مینه ورکړه او بیا یې ګنګا ته وویل چې:

ګوره ګنګا !ته اوس اندیښنه مه کوه ، زما اوستا د جدا اوسیدو لارې نورې پاې ته ورسیدې ، ګنګا ورته په ډیره مینه وویل چې:

خواص خانه ! زما حبیبه ! زه د حالاتو څخه پوره پوره خبره یم. زه پوهیږم چې هغه جداې چې زمونږ د دواړو تر منځ په موقتي توګه را غلې وه هغه ډیره عارضي او ډیره ژر له منځه تلونکې ده. بیا به د تل له پاره مونږ یو ځاې او د وه قالبه و اوسو. ګنګا دا خبرې په پوره مینه او محبت سره کولې.

ګوره ګنګا !ته د څه وخت له پاره د فدایي خان په همدې قبیلې کې اوسیږه. راې سین ته د رسید و سره سم به زه یو ځل هلته کملاوتي ته ورشم ، د هغې وروسته چې مونږ دواړو کوم پلان جوړ کړې دې د همغې مطابق به عمل کوم.

ګنګا ورته په خندا کې خپل سر را ښکته کړ،خواص خان هم پرې خوشحاله شو ،بیا یې خپل آس ته لښته ورکړه او د خپل لښکر په لور ولاړ.ګنګا د خواص خان د لارښوونې په مطابق هملته د فدایي خان په قبیلې کې پاته شوه.

خواص خان د خپل لښکر او د فدایي خان د قبیلې سره یوځاې راې سین ته ورسید ، شیرشاه سوری او د هغه سالارانو د خواص خان ،جلال خان او فدایي خان ټولو د زړه د اخلاصه استقبال وکړ. بیا د شیرشاه سوری په حکم فدایي خان د شیرشاه سوری د لښکر په منځنۍ برخه کې د خپلې قبیلې سره پړاو وکړ ، په داسې حال کې چې خواص خان هم د ګنګا او خپل زوې سره یو ځاې د فدایي خان د قبیلې په لور ور غلل. هغه خپل لښکر ته د شیرشاه سورې د برخې د لښکر سره یوځاې د پړاو کولو حکم وکړ.

۷۲

کملاوتي په خپله خیمه کې ځانته ناسته وه چې د خیمې په دروازې کې ملوک چند او منوهر داس دواړه را څرګند شول. بیرون ولاړ ساتونکې هم هغوې دواړه منه نه کړل ، ځکه هغه پوهیده چې دوې دواړه د کملاوتي نزدې خپلوان دي او د هغې خیمې ته کله کله راځي ، کله چې هغوې خیمې ته راننوتل نو کملاوتي پورته شوه او هغوې ته یې ښه راغلاست وواېه. اوبیا چې کله هغوې دواړه د کملاوتي څنګ ته ورغلل او کیناستل نو کملاوتي د احتیاط په خاطر د دروازې لورې ته وکتل او بیا یې په ډیره پټه توګه د دوې څخه وپوښتل:

ایا تاسو کوم ښه خبر راوړې دې؟

ګوره مالکې !ما او منوهر داس په دې خاطر ستا خدمت ته راغلي یو چې تا ته وواېو چې په بهار کې د بغاوت د ټکولو وروسته دادې ستا میړه خواص خان بیرته راې سین ته راستون شوې دې ،اوس هغه د خپل پړاو د عسکرو څخه لیدنه کوي ، زما په آند چې تر لږه وخته پورې به هغه د لته ستا څنګ ته راشي. زه او منوهر داس په دې خاطر ستا خواته راغلو چې اوس ته مونږ ته د هغه د له منځه وړلو له پاره کومه اخري خبره وکړې. ملوک چند ورته دا خبرې په ډیره پټه توګه وکړې.

ګوره ملوک چنده ، ستا خبره سهي ده ، زما په آند چې اوس وخت را رسیدلې دې چې خواص خان له منځه یوړل شي ،وواېه چې ته په دې اړه څه فکر کوې ؟کملاوتي ورته په ډیره راز سره وویل:

اوس نو منوهر داس دخپلو خیالاتو د ځرګندولو په وخت کې وویل:

ګوره مالکې ! زه خو غواړم چې همدا نن شپه دخواص خان کار هم ورختم کړل شی او که نه دا معامله به نوره هم اوږده شی. او څومره چې اوږديږی همغومره به زمونږ له پاره ستونزې را زیاتیږي. کملاوتي په ډیر غور سره د منوهر داس په لور وکتل او ورته یی وویل چې:

منوهر داسه او ملوکچنده. واورئ ! نن به نیمه شپه تاسو د خیمې د شا ددروازې څخه دننه راشئ ، هغه وخت به خواص خان په ژور خوب ویده شوې وي. دې لورې ته چې کوم ساتونکې ولاړ دې هغه به زه دګیډې ددرد په بهانه دډاکټر پسې واستوم تر څو ماته دهغه څخه دوایی راوړي او تر هغې چې هغه ماته د ډاکټر څخه دویی راوړي تر هغې به تاسو دخواص خان کار وختم کړي وی او دهمدې دروازې څخه به ووزئ او و به تښتئ ، او تر ټولو ښه خبره داده چې په کومه خیمه کې چې زه او سیږم او په کومه کې به چې اوس خواص خان راځي او قیام به په کې کوي دلښکر په منځ کې نه ده. بلکه یوې لورې ته ده ، نو په دې خاطر به دخواص خان د وژلو وروسته مونږ ته تیښته هم دومره اسانه وی ، زما په فکر چې ددې وروسته به خواص خان دا خیمه د لښکرو منځته ور منتقلوي ، خو دا خبره هم یاد ساتئ چې که چیرې همدا نن شپه هغه دا خیمه دلښکرو منځته یوړه نو بیا به تاسو نه راځئ ، که چیرې دا خیمه همدلته نصب وه نو تاسې د پلان په مطابق خپل کار ته دوام ورکړئ ، واورئ ! زما په اند چې خواص خان به اوس دې لورې ته راځي ،ځکه دهغه دبرخې لښکر به پړاو کړې وي ، نو په دې خاطر تاسې د شا ددروازې څخه بیرون شئ ،دکملاوتی دحکم د اوریدو سره سم منوهر داس او ملوکچند دواړه د خیمې د شا د دروازې څخه بیرون ووتل.

شپه ښه شوې وه ، اوخواص خان په خپله خیمه کې په ژور خوب ویده و ، شپه د نیمایی څخه اوښتې وه خو کملاوتي په ډیره بې قرارئ سره ویښه پاته وه. خو کله یی چې دخیمې د شا ددروازې څخه څه حرکت محسوس کړ نو په یوه منډه دخیمې هغه دروازې ته ورغله ، ویی کتل چې ددروازې څنګ ته ملوکچند او منوهر داس ولاړ دي. کملاوتي ورته په غوږ کې وویل چې:

ګورئ هغه لورې ته ساتونکې ما د ډاکټر پسې استولې دې او هغه به دلږ څه ځنډ وروسته را ستنیږي ، خواص خان په دې وخت کې په خواږه خوب ویده دې ، راننوځئ چې دهغې د له منځه وړلو له پاره ددې نه ښه وخت بل نه پیدا کیږي. ما د دې ځایه دتیښتې له پاره خپل ټول سامان را ټول کړې دې ، اوس تاسو دننه راشئ او خواص خان ووژنئ. او دهغه د وژلو وروسته بیرته په دهمدغې شا د دروازې له لورې بیرون ته ولاړشئ.

دکملاوتي د وینا سره سم منوهرداس او ملوکچند خیمې ته را ننوتل ، کملاوتي ورته لاره وښوده ، دواړه یی دخیمې هغه خونی ته یوړل کومې کې چې خواص خان ویده شوې و ،بیا کملاوتي په خوله څه ونه ویل خو په اشارې سره یی دخواص خان لورې ور وښود ،پخپله په ډیره ګړندی توګه بلې خونې ته ولاړه.

لږ شیبه وروسته منوهر داس او ملوکچند هغه ځاې ته ورغلل چې کملاوتي په کې ولاړه وه. کملاوتي وکتل چې دهغوې په لاسو کې په وینو ککړې تورې وې. کملاوتي دا وانګیرله چې دوې دواړو خواص خان له منځه وړې دې. بیا ملوکچند کملاوتي ته وویل: ګوره مالکې ! مونږ خو ستا په وینا دادې خواص خان له منځه یوړ، اوس ستا دکمرې تر څنګ دخواص خان لاش پروت دې کملاوتي اندیښنه ځرګنده کړه. تاسې دواړه دا په وینو ککړې تورې همدلته په خیمه کې ښخې کړئ ، اوراځئ چې له دې ځایه و تښتو.

دکملاوتي د وينا سره سم منوهر داس اوملوکچند خپلې تورې همله په خيمه کې ښځې کړې اوبيا درې واړه دخيمې دشا ددروازې څخه ووتل اوپه تيښته شول.

کملاوتي لا تر اوسه دخيمې څخه څو قدمه لرې تللې نه وه چې د شاله اړخه پرې د تورې ګذار وشو. داسې ګذار چې توره يې ملا څخه بيرون ووتله. اوکملاوتي يو ناڅاپه چغې او سورې جوړې کړې.

۷۷

کملاوتي د خوبه په بړ بړو سره راپورته شوه ، ژر ژر يې په خپله ملا يې لاس وواهه. او بيا په عجيبو فکرونو کې ډوبه شوه. بيا يې خپل ځان ته وکتل او ويې ويل: زما په ملا خو چا توره نه ده را ننويستلې، ايا منوهر داس او ملوکچند به خواص خان وژلې نه وي ؟ دا چې حقيقت څه دې ، زه نه پوهيږم خو ما خوب کوت. بيا کملاوتي خپل سر په دواړو لاسو و نيوه او په ډيره انديښنه کې خپل ځان ته وويل:

اه.دا څه ډول ظلم اوتيرې وشو ، ما خو داسې ګڼله چې منوهرداس او ملوکچند به خواص خان له منځه وړې وي ، خو دا خوب دحقيقت سره هيڅ ډول تړاو نه لري. نه زما په ملا کې چا توره را ننويستې اونه هغوې دواړه دخواص خان د وژلو له پاره زما خيمې ته را ننوتې دي . دا زما ويريدونکې خوب و. کملاوتي په همدې انديښنو کې پاته شوه ځکه چې دشپې له اړخه خواص خان دهغې تر څنګ ويده شوې و خو اوس خواص خان هلته نه و موجود. دخواص خان د نه موجوديت له امله کملاوتي نوره هم انديښمنه شوه.

کملاوتي غوښتل دخيمې په دروازه کې دولاړ ساتونکې څخه څه وپوښتې چې په همدې وخت کې څوکسه ښځې دهغې خيمې ته راننوتلې ، هغوې په وسلو سمبال وې ، هغوې کملاوتي و نيوله او په رسيو کې را تاوه کړه ، کملاوتي دهغوې څخه بيابيا پوښتل چې تاسې څوک ياست او ولې ما په دې رسيو کې را نغاړئ ؟ايا تاسو نه پوهيږئ چې زه دشيرشاه سوري داعلي سالار خواص خان ښځه يم ؟تاسې ولې زما سره داسې خراب سلوک کوئ ، داسې څرګنديده چې دا ښځې متحرکې مجسمې وي ، ځکه يوې هم کملاوتي ته دهغې دپوښتنو په اړه ځواب نه ورکاوه . بس په ډيره بيړه يې کملاوتي په رسيو کې و تړله اوبيا يې را ښکودله اودخيمې څخه يې بيرون وويستله.

هغوې کملاوتي يوې بلې خيمې ته يوړه ، په هغه خيمه کې دوه کوچني کوچني مشالونه روښانه و ، چې خيمه يې پوره پوره رڼا کړې وه. په خيمې کې يوه خالي بستره هم وه ، چې کملاوتي يې پرې ور وغورځوله.

بيا په تحکمانه توګه يوې ښځې کملاوتي ته وويل چې ستا اصل ځاې دا دې ، خو ګوره کملاوتي ! ددې ځايه به د تيښتې هڅه نه کوې او که نه څټ به دې در پرې کړل شي. ته خپل ښې لورې ته ووينه چې هلته څوک پروت دې. کملاوتي خپل ښې اړخ ته وکتل ، هلته دهغې کوژده شوې دکاکا زوې مهاکوې به ځنځيرونو کې تړلې پروت و . ددې تولو حالاتو په کتلو سره کملاوتي ډيره حيرانه دريانه وه ، نه پوهيده چې څه وکړې ، په دې هم نه پوهيده چې دشپې په دې تياره کې دا انقلاب څه ډول راپيدا شو . هغې غوښتل ددې ښځو څخه پوښتنه وکړي ، خو هغه ښځې دهغې د پوښتنو د ځوابولو پرته د خيمې څخه بيرون ووتلې .

۷۸

شیرشاه سوري څو ورځې نور هم هلته تم شو او د رای سین او چندریري نظم ونسق یې درست کړ او هلته یې خپل حاکمان و ټاکل او بیا د خپل لښکر سره یوځا د اګرې په لور روان شو. فدایي خان هم د خپلې قبیلې سره یوځای د هغه په لښکر کې روان و.

په اګرې کې شیرشاه سوری په پوره ځواک سره خپل ځان د راجه مالدیو پرخلاف د حملې له پاره تیاروو. بیا ددې تیارو په پایلو کې هغه اتیا زره فوځ له ځانه سره واخست او د راجه مالدیو پر خلاف د جنګ له پاره هغه لورې ته ورغې. هغه د راجپوتانه په پولو کې خپل فوځ ته د پړاو کولو حکم وکړ، په دې وخت کې شیرشاه سوری خپل ټول سالاران یوې خیمې ته را ټول کړل، دا د جنګ د پلان له پاره یوه کاري غونډه وه چې په کې فدایي خان او زوی اسماعیل خان هم ګډون درلود. کله چې ټول سالاران دشیرشاه سوری په خیمې کې سره راټول شول نو بیا شیرشاه سوری هغوی ته په وینا کې وویل چې:

زما دوستانو، سالارانو او زامنو! واورئ چې مونږ اوس د ماروړا د راجه مالدیو پر خلاف دادې دراجپوتانه پولو ته را رسیدلې یو اودلته مو پړاو کړې دې. نو زه تاسو ته ډاګیزه کوم چې د راجه مالدیو د پولو د ورننوتلو له پاره زمونږ تر مخه دوه سترې لارې شته. یوه د رنتمبور څخه تر اجمیره پورې ده او بله د شیخاوټي او نارونو څخه تیریږي او د ناګور په لور ورځي. اوس به مونږ او تاسو ټول په ګډه دا پریکړه کوو چې مونږ ددې لارو څخه کومه یوه خپله کړو تر څو د راجه مالدیو پرخلاف یو پریکنده جګړې ته ځان ورسوو. ددې تر څنګ به زه تاسو ته دا هم ډاګیزه کړم چې اوس راجه مالدیو د خپلو اتیا زرو عسکرو سره یو ځای د دجودپور نه بیرون پړاو کړې دې. په داسې حال کې چې د هغه ډیر ښه جنرالان کوپا او جیتا دواړه د شل زرو دلښکر سره یو ځای ددیدوانه په سیمه کې پړاو کړې دې. دمالدیو په ملاتړ کې یو دریم لښکر هم شته چې هغه د راټورانو د ډلې څخه جوړ شوی دې او قوماندانې یې یو جرنیل کهیم کوي، دوې د جی تارن او پیار تر منځه قیام کړې دې. اوس نو که مونږ د راجه مالدیو د سلطنت د ولکې کولو له پاره ورمخته کیږو نو دا اندیښنه شته چې هسې نه چې دا ټولې لښکرې زمونږ پر خلاف را ټولې شي او په متحده توګه پر مونږ باندې حمله وکړي.

تر هغې چې ماته ډاګیزه شوې ده چې راجه مالدیو به تر ټولو لمړی خپلو جنرالانو هر یو کوپا و جیتا ته حکم کوي چې هغوی زمونږ د لښکر سره مقابله پیل کړي. تر څنګ به یې خپل بل جنرال کهیم کرن ته حکم وکړی تر څو هغه د راټورانو دلښکر سره یو ځای زمونږ تر شا را څرګند شي او مونږ ته د زیان د رسولو هڅه وکړي. او یا هغه وخت چې کوپا او جیتا زمونږ سره په جنګ کې ښکیل وي نو کهیم کرن هم د وینې تویونکي حیوان په څیر پر مونږ شبخون وکړي.

ددې حالاتو په رڼا کې، زما دوستانو! تاسې ماته په راجه مالدیو باندې دحملې کولو له پاره څه سلا او مشوره راکوئ. شیرشاه سوری ددې پوښتنې دکولو وروسته خاموشه شو او د خپلو سالارانو څخه د ځواب دغوښتلو منتظر پاته شو. تریوه وخته پورې ټولو سالارانو په خپلو منځو کې سره مشورې وکړې او بیا خواص خان دټولو په نمایندګئ وویل:

زمونږ درونده اقا، شیرشاه! دحرب دفنونو او سیاسي اړخه چې تا دکومو دوو لارو یادونه وکړه، هغه دواړه ډیرې مهمې دي، ددې نه علاوه دا چې زمونږ د ډلې څخه یو هم د راجپوتانه دسیمو څخه پوره اګاهي اوخبر تیا نه لري. اوبیا دا چې د ماروا ړ دراجه مالدیو عسکري توان هم له مونږه نه ډیر زیات دې. په دې حالاتو کې د راجپوتانه په صحرا کې په ورداخلیدو سره به مونږ ته ډیر احتیاط کول په کار وي او ترڅنګ به یې پوره ګړندي توب ته هم اړتیا وي.

دروندہ شیرشاہ ! لکه څنګه چې تا مخته یادونه وکړه په دې وخت کې په خپله مالدیو ، دهغه جنرالان کوپا اوجیتا او کهیم کرن په مختلفو سیمو کې دخپلو لښکرو سره پراته دي. هغوی دد ې انتظار باسي چې مونږ د صحرا دکومې لارې څخه غواړو راجپوتانه ته ورننوځو تر څو هغوي زمونږ تر مخ خپل ځآنونه منظم کړي او متحرک شي . نو په دې خاطر که مونږ غواړو د راجپوتانه د راجه ګانو پر خلاف موفقیت تر لاسه کړو نو زمونږ د حرکت څخه باید دشمن بلکل خبر نه شی . او زمونږ د جنګې پلان څخه هم خبر نه شي چې په راجپوتانه کې کوم ښار زمونږ لمړی هدف دې. ددې نه علاوه په راجه مالدیو باندې د حملې کولو په وخت کې څه احتیاطی تدابیر هم نیول په کار دي اوهغه دا چې د راجه مالدیو په چار چاپیر کې نور کوچنی کوچني راجه ګان هم شته ، اومونږ باید دهغوې د سیمو احترام او درنښت وکړو. اوکه نه هغوې به په غضب شي او مالدیو تر څنګ به زمونږ پر خلاف و دریږي.اودمالدیو ځواک به نور هم ځواکمن کړي.

دروندہ شیرشاہ !تر هغې چې ماته ډاګیزه شوې ده ، راجه مالدیو او دهغه نور ټول جنرالان په دې وخت کې زمونږ څخه داهیله لري چې مونږ به داجمیر په لور خوزیږو . او تر ټولو دمخه به اجمیر خپل هدف ټاکو. ځکه کوپا او جیتا چې په کوم ځای کې قیام کړې دې دهغې څخه دا سې څرګندیږي چې هغوې په دې تمه دي چې مونږ به داجمیر په لور کوچ کوو . او څه وخت چې مونږ دا سې وکړو نو کوپا اوجیتا به زمونږ په اړخونو باندې یرغل راوړي ،په دا سې حال کې چې دمالدیو بل جنرال کهیم کرن د راټورانو سره یو ځای زمونږ تر شا حمله کولې شی ، په دې اساس زما مشوره داده چې مونږ باید د ټولو تر مخه اجمیر خپل هدف ونه ګرځوو. ددې تر څنګ د اجمیر کلا هم ډیره ستره او ډیره مستحکمه ده اوددا سې مستحکمې کلا سوبه به زمونږ ډیر وخت خراب کړي. ددې سره یوځای به مالدیو ته کافی وخت تر لاسه شي تر څو هغه زمونږ پر خلاف بل کوم چال و چلوي.اوپه دې توګه زمونږ جنګي پلان د ناکامۍ سره مخ کړي اودا هم شونې ده چې که چیرې مونږ ډیره موده هلته په اجمیر کې په جنګونو کې را ونښلو نوراجه مالدیو دخپل فوځ یوه برخه جدا کړي اود هریانه له لارې د دهلي په لور ولاړ شی اوپه دهلی د ولکې کولو هڅه وکړي. که چیرې دا سې وشو نو دا به زمونږ له پاره ډیر زیانمن ثابت شي. په دې اساس صحراته د ورننوتلو نه وروسته دا سې احتیاط سره قدم اخستل په کار دي چې دهغې څخه راجه مالدیو اودهغې نور جنرالان بلکل خبر نه شی . اونه هغوي ددې اندازه واخلي چې مونږ لمړی کومې لورې ته ځو اوهدف مو څه دی؟

شیرشاه سوري دخواص خان دغه وړاندیز دومره خوښ کړ چې هغه د خیالونو په زانګو کې زنګیدونکې پاته شو. په دې خطر هغه په دې موضوع باندې د نورو خبرو کولو څخه ډډه وکړه . هغه سمد ستي دغه جنګې غونډه پاې ته ورسوله او خپل فوځ ته یې دکوچ کولو حکم وکړ. اوپه دې توګه شیرشاه سوري د راجه مالدیو پر خلاف د حملې کولو له پاره دراجپوتانه دریګستان له لارې ور ننوت.

دلته د سترګو تر دید پورې شګې اوشګې خپرې دي، په دې شګو کې دسفرکولو په وخت کې داسونو سومان دننه په شګو کې ورننوځي. ددې نه علاوه د شیرشاه سورې سره چې دسامانونو ا وخوراکې توکو کومې ډکې ګاډۍ وې هغه هم په شګو کې دسفر وړ نه وې. شیرشاه سوری ددې ستونزې دحل له پاره یوه ډیره ښه لاره خپله کړه . هغه دشګو څخه بوجۍ ډکولې او په دې توګه یې سړک جوړ کړ اوبیا یې په همدې سړک باندې خپل لښکر او خوراک څښاک توکې په همدې ګاډیو کې په ډیره بیړه سره مخته وړل. په صحرا کې د ورننوتلو نه مخکې شیرشاه سوری د فوځ څو ډلې له ځانه جدا کړې وې ترڅو د جنګ په دوران کې ددهلی ، اګرې او نورو ښارونو څخه دهغه لښکر ته دخوراک څښاک وسایل را ورسوي.

شیرشاه سوری په داسې حال کې چې په ډیره ګړندۍ توګه د صحرا څخه تیریده دخپل دښمن د دوکې له پاره هغه تر ټولو دمخه دبیکانیز لورې ته مخه کړه . په دې وخت کې راجه مالدیو هم متحرک شو ، هغه خپل پنځوس زره عسکر دتارن سیمې ته له ځانه سره راوړل تر څنګ یې خپل اعلې سالاران کوپا ، جیتا او اکهیراج ته هم حکم وکړ چې هغوې درې واړه هم خپل فوځونه د دیدانه څخه د تارن په لور راوړي. ددې نه علاوه د راټورانو یو لښکر هم د جنرال کهیم کرن په مشرۍ د مالدیو د کومک له پاره د تارن لورې ته روان شو .

جې تارن نومې دغه سیمه چې مالدیو په کې خپل ځواکونه راټول کړي و ،دجودپور څخه پنځوس میله شرق لورې ته او د اجمیر څخه ځلویښت میله غرب لورې ته پرته ده . مالدیو خپل ټول لښکر همدلته را ټول کړ تر څو په وخت شیرشاه ته ګذار ورکړی . که چیرې شیرشاه د جودپور په لور ولاړ شی نوهم به یې د ضربې لاندې و نیسي او که داجمیر په لور ولاړ شی نو هم به یې دحملې څخه خوندي پاته نه شی. خو هغه دبیکانیز سیمه حالاتو ته پری ایښې وه.

کله چې شیرشاه سوري وکتل چې د بیکانیز لورې ته د مالدیو هیڅ دفاعي ځواک نه شته.نو هغه هم بیکانیز له نظره و غورزاوه او په ناڅاپی توګه را وګرزید او دجې تارن په لور ور وګرځید ، مالدیو هم همدلته دخپلو ټولو لښکرو سره یوځای پړاو کړی و. په دې توګه دواړه لښکرې په صحرا کې یود بل مخ په مخ دجنګ له پاره تیارې شوې.

په کوم ځای کې چې د مالدیو او شیرشاه سوری لښکرې یو بل ته مخ په مخ پریوتې وې هغه سیمه د شرق د اړخه پرته د نورو درې واړو اړخونو ته د لوني اودهغه دمعاون دریابونه بهیدل. خو دیخنۍ په موسم کې دا دریابونه وچیدل ،په دې سیمه کې ځنګلې ګیاه او وچې ویالې جوړې شوې دي چې دهمدې په واسطه د لښکرو تر منځ کوچني کوچني جنګونه کول اسانه کار و . هغه وخت چې شیرشاه سوری د جې تارن او پیار تر منځه سیمه کې د خپل لښکرسره یو ځای پړاو وکړ نو کوپا ، جیتا او کهیراج چې هلته په دیدانه کې دخپلو لښکرو سره پراته وو هغوې هم دې سیمې کې د خپل اقا راجه مالدیو سره یو ځای شوي وو. دد ې نه علاوه د راټورانو قومندا کهیم کرن هم دخپلو لښکرو سره یو ځای دلته رارسیدلې و.

اوس نو حالات داسې وو چې را جه مالدیو اوشیرشاه سوری دواړه په دغه سوزنده صحرا کې دخپلو فوځونو سره یو ځای یودبل په مقابل کې پراته وو. راجه مالدیو غوښتل د جنګ پیلامه د شیرشاه له خوا وشی خو شیرشاه پخپله دجنګ دپیلامې څخه اندیښنه درلوده ، دبله اړخه شیرشاه سوری د جنګ پیلول نه غوښتل ،ځکه هغه دجنګ هغه ډلې چې د فوځونو د کومک درسولو له پاره یې په لارو کې درولې وې دهغوې سره یې تر اوسه پورې اړیکې نه و جوړ شوي.په دې خاطر هغه دحملې کولو څخه ځان ساته.

ان تر یوې میاشتې پورې دې دواړو فوځونو یوبل ته دجنګ دپیلولو انتظار کاوه. بلاخره شیرشاه سوري دخپلو هغو کسانو سره هم اړیکې استوار کړل چې دخوراک او نورو موادو دکومکونو د رالیږلو له پاره یې په لارو کې ټاکلي وو. او بیا یې په راجه مالدیو باندې دحملې کولو پریکړه وکړه.

دحملې کولو دمه شیرشاه سوري دخپلو جنګې قومندانانو غونډه را وبلله. دا غونډه دهغه په خیمه کې وشوه ، په دې خیمه کې خواص خان ، جلال خان ، برهم جیت اودشیر شاه سوري زامن هم راټول شوي و و . کله چې دا ټول په خیمه کې سره راټول شول نوبیا شیرشاه سوری ورته وویل چې : په دې صحرا کې دخیمې وهلو وروسته ما انتظار کاوه تر څو د کومک رسولو دګروپونو سره خپل اړیکې

ټینګ کړم ،اوس دا اړیکې ټینګ کړل شوي دي ، اوس نو ددې نه زیات زه دلته په دې صحرا کې انتظار نه شم کولی. ځکه چې مونږ چې په دې صحرا کې څومره ځنډ کوو همغومره زمونږ په زیان تمامیږي. د رسد اوکومک لړۍ هم قطع کیدې شی په داسې حال کې چې د مالدیو تر شا دهغه ښارونه دهغه ټولې اړتیاوې پوره کوي،په دې اساس زه به سبا سهار وختي د جنګ نغاره وهم.اود راجه مالدیو پر خلاف حمله کوم په دې لړ کې تاسې ماته څه مشوره راکوئ

کله چې شیرشاه سوري خاموشه شو نو خواص خان ورته په ډیر غور سره وکتل او ورته یې وویل :

درونده شیرشاه ! زه خواص خان په دې وخت کې یو وړاندیز کول غواړم ،شیرشاه سوری ورته په ډیره مینه اوشفقت سره وویل: وو ایه زویه ! ستا آند څه دې ؟خواص خان ورته وویل چې زما محترمه !لکه څنګه چې لیدل کیږي د راجه مالدیو دلښکرو شمیره زمونږ څخه څو واري زیاته ده ، زما په آند چې هغه به دجنګ نه مخته خپل لښکر په څو برخو ویشي. یوه برخه به له ځانه سره پریږدي ،بله به کوپا اودریمه به جیتا ته ورکوی اوڅلورمه به کهیراج ته سپارې ، زما په آند چې پنځمه به جرنیل کهیمکرن ته ورکوي ، ددوې څخه به څو ډلې مخامخ پر مونږ حمله کوي ، اوپاته نورې برخې به یې د اوخونو له لورې زمونږ پر فوځونو باندې یرغل راوړي. ددې نه مخکې زه غواړم چې مونږ د راجه مالدیو سره د جنګ له پاره داسې یو تدبیر جوړ کړو تر څو راجه مالدیو دخپل لښکر ډیره برخه له ځانه سر ه واخلی اوددې ځایه تللو ته مجبور شي.

دخواص خان دې وړاندیز د شیرشاه سوری په سترګو کې ځلا راپیدا کړه. هغه وویل: خواص خانه زویه !دا به څه ډول شوني وي چې اوس چې مونږ غواړو جنګ پیل کړو نو ددې پیلامې دمخه مالدیو دخپل لښکر یوه برخه له ځانه یوسی اوددې ځایه ولاړ شی. په ځواب کې ورته خواص خان په لوړ اواز وویل چې:

زما مشره ! دا کار شوني دې. ته همدا نن عادل خان ته یو لښکر ورکړه او هغه د رنتمبور په لور ولیږه او دا څرګنده کړه چې هغه د رنتمبور له لارې غواړی په اجمیر باندې حمله وکړي. شیرشاه سوری سمد ستي دخواص خان خبره ورغوځه کړه او ویې ویل:

خواص خانه زویه !دداسې کولو څخه به څه تر لاسه شي اوداسې کولو په اساس به ولې مالدیو دخپل لښکر یوه برخه له ځانه سره اخلی او ددې ځایه به ولاړ شی.

زما مهربانه! ما تر اوسه پورې دخپل پلان په اړه تاته پوره معلومات نه دې درکړې. ما داویل غوښتل چې عادل خان دې د رنتمبور په لور د تللو په وخت کې دا مشهوره کړي چې هغه په اجمیر باندې حمله کول غواړي. درونده شیرشاه !همدا اوس د اجمیر په ښار کې د راجه مالدیو راني (اوما دیوي) اوسیږي ، کله چې مالدیو ته دا خبر ورسیږي چې عادل خان په اجمیر باندې حمله کوي نو هغه به دخپلې رانې اوما دیوي د راویستلو او د اجمیر د دفاع له پاره پخپله دیوې برخې لښکر سره هلته ورځی. په داسې حالاتو کې به د راحه مالدیو د پاته لښکرو سره زمونږ جنګ څه آسانه وي ، دبله اړخه به عادل خان چې کومه کوچنۍ ډله عسکر له ځانه سره اخستې وي هغه به د رنتمبور څخه دمخه په کوم ښه ځای کې پړاو کوي او هلته به په سنګر کې کیني. ترڅو بل څوک پرې حمله ونه کړي ، اوکله چې ورته خبر ورسیږی چې راجه مالدیو د جنګ دمیدان څخه وتلې او د اجمیر په لور روان دې نو هغه دې هم بیرته دلته خپل لښکر ته را ستون شي.

تر دې ځایه دپلان د وضاحت نه وروسته خواص خان خاموشه شو نو دشیرشاه سوری سر ښکته و ، څه فکر یې کاوه ، بیا یې سر راپورته کړ مسکې مسکې و بیا یې په زوره وخندل او په ډیر شفقت سره یې خواص خان ته وکتل او بیا یې وویل:

خواص خانه ! ته په هر وخت او هر مصیبت کې زما په کار راغلې یې. اوس چې کوم پلان تا وړاندې کړ زه پوهیږم چې ددې نه به ښه او بهتر بل پلان نه وي ،که مونږ همدا اسې وکړو نو په یقین سره به راجه مالدیو د اجمیر په لور د تیښتې منډه وکړي. ګوره زویه ! زه به همدا اوس او همدا ګړۍ عادل خان د یوه کوچني لښکر سره ولیږم ترڅو د رنتمبور په لور رولاړ شي اودا څرګنده کړي چې هغه د رنتمبور د لارې اجمیر باندې حمله کوي. نو ددې خبر په اوریدو سره که راجه مالدیو د خپل لښکر یوه برخه له ځانه سره کړي او هغه لورې ته ولاړ شي نو دا پاته لښکر به یې مونږ په همدې صحرا کې تر پښو لاندې کړو. که څه هم د مالدیو سره د لښکر د تللو وروسته به بیا هم دهغه دومره لښکر دلته پاته وي چې زمونږ څخه به یې شمیره ډیره وي خو داندیښنې کولو له پاره اړتیا نه شته ، مونږ به دې پاته لښکر ته داسې سبق ورکړو چې بابر رانا سانګا ته پدې دشتو کې ورکړی و. دشیرشاه سوري د ځواب په اوریدو سره خواص خان خوشحاله شو او بیا یې په ویلو پیل وکړ.

زما درونده شیرشاه ! زه لږ څه نور هم ویل غواړم. شیرشاه ورته وکتل او ورته یې وویل چې ته څه غواړې؟ ته ولې انتظار کوې او تا ته د اجازې اخستو څه اړتیا ده؟ خواص خان مسکې شو او ویې ویل:

سبا چې ته دجنګ د نغارو د وهلو حکم کوې نو که چیرې ددې نه مخته راجه مالدیو د اجمیر په لور روان شوې و نو بیا به دهغه په نشت کې چې دهغه کوم لښکر زمونږ سره ټکر کوي نو هغه به یقینا په څلورو برخو ویشل کیږي، یوه برخه به یې د راجه مالدیو د سالار کوپا او بله به یې د جیتا او دریمه به یې د اکهیراج او څلورمه به یې کهیم کرن تر قومندو لاندې وي

دهغوې څلورو په مقابل کې ته خپل لښکر په پنځو برخو باندې وویشه. یوه برخه یې ماته راکړه او زه به همدا نن شپه ددې صحرا دشګو په غونډیو کې سنګر و نیسم. بله برخه یې د خپل ځان سره وساته ،دریمه یې جلال خان جالو ته او څلورمه یې برهم جیت ته او پنځمه یې خپل زوې جلال خان ته ورکړه. تاسې دخپلو څلورو برخو سره د دښمن په مقابل کې مقاومت وکړئ کله چې جنګ زور واخلې نو بیا به زه خپل کردار ادا کړم.د سنګر څخه به را ووځم او ددښمن هغه لورې ته چې پر تاسې یې فشار زیات وي د حملې کولو هڅه وکړم. او زه هیله لرم چې زما د سنګر څخه د راوتلو وروسته به ددښمن لیکې یو په بل پسې ماتې شي.

شیرشاه سوری په ډیره ستاینه کونکې توګه خواص خان ته وکتل او ورته یې وویل:

خواص خانه زویه ! زه ستا ددې وړاندیز ډیر قدر کوم ، ګوره زویه ! زه به ستا د وینا په اساس خپل لښکر په پنځو برخو وویشم او ته د همدې نن شپې څخه هلته په سنګر کې ځان پټ کړه. عادل خان به هم د یوه کوچني لښکر سره یو ځای ددې ځایه روان شي. اوس تاسو ټول پورته شئ او ارام وکړئ ،ددې خبرې سره سم د جنګې شورا ټول غړی دخیمې څخه را ووتل ، دلږ ځنډ وروسته عادل خان د یو ټولې عسکرو سره د رنتمبور په لور رهې شو او خواص خان دخپل لښکر سره یو ځای هلته په سنګرونو کې کیناست.

بیا یې څلورو خوا او ته دا خبر خپور کړ چې دشیرشاه سوری زوې عادل خان د رنتمبور له لارې په اجمیر باندې دحملې له پاره ولاړ.دا خبر ددښمن کمپ ته هم ورسید. دخبر د اوریدو سره سم راجه مالدیو په لږ زه شو نو په نیمایی شپه کې یې دخپل لښکر یوه برخه له ځانه سره

واخسته او د جنګ د میدانه څخه ووت او د اجمیر په لور ولاړ. په دې ترتیب هغه پلان چې خواص خان د شیرشاسوري ترمخه وړاندې کړې و هغه په پوره توګه عملي شو.

بله ورځ د جنګ د پیلامی له پاره شیرشاه سوری په خپل فوځ کې د جنګ ډول وواهه. او د خپل لښکر لیکې یې جوړه ولې، نو راجپوتانو چې کله وکتل چې شیرشاه سوری د جنګ پیلونکې دې نو هغوې هم په خپل متحده لښکر کې تورومونه و غړول. او په ډیره بیړه یې د خپلو لښکرو لیکې جوړې کړې.

د خواص خان اندازه سهي وختله، راجپوتانو خپل لښکر په څلورو برخو وویشه، یوه برخه یې کوپا، بله یې جیتا او دریمه یې اکهیراج او څلورمه یې کهیم کرن تر قومندې لاندې ورکړه. هغوې کهیم کرن په منځنۍ برخه کې وساته په داسې حال کې چې کوپا اوجیتا په ترتیب سره ښي او چپ اړخ ته شول، په دې توګه د راجه مالدیو جنرالان ښي اوچپ لورې ته شول تر څو په شیرشاه سوری باندې د حملې له پاره ځان جوړ کړی.

د بله اړخه شیرشاه سوری هم خپل لښکر په همغسې ترتیب سره منظم کړ، د لښکر په منځنۍ برخه کې پخپله پاته شو او خپل زوې جلال خان یې د خپل ځان سره و ساته په داسې حال کې د لښکر په ښي اړخه کې یې جلال خان جالو او چپ لورې ته برهم جیت و ساته. او س نو د جنګ په میدان کې د اکهیراج او کهیم کر ن په مقابل کې شیرشاه سوری او د هغه زوې جلال خان ولاړ وو. د مالدیو د جنرال کوپا په مقابل کې جلال خان جالو ولاړ و او د سپه سالار جیتا په مقابل کې د شیرشاه سوری قومندان برهم جیت و درید.

جنګ شیرشاه سوری د خپل زوې جلال خان په متهو پیل کړ. هغه د مالدیو د لښکر په زړه باندې چیرې چې اکهیراج او کهیم کرن د هغه په مقابل کې ولاړ و، حمله وکړه. اکهیراج او کهیم کرن دواړو د شیرشاه سوری او د هغه د زوې مقابله وکړه، د هغه حمله یې و تمبوله او بیا یې په خپله ځوابي حمله پیل کړه.

په همغه وخت کې چې شیرشاه سوری د راجپوتانو د لښکر په قلب باندې حمله وکړه نو د هغوې نور جنرالان لکه کوپا او جیتا هم په حرکت راغلل او هغوې هم په جلال خان جالو او برهم جیت باندې توپانې حمله وکړه.

کوپا چې په هندوستان کې د راجپوتانو یو مشهور او منلې قومندان و د جلال خان جالو په لښکرو حمله راوسته، او په لمړیو کې د هغه لښکرې د تر پښو لاندې کړې او بیا په ډیره بیړه د جلال خان جالو په لښکر کې د ننه ورننوت.

که څه جلال خان په پوره همت او میړانې سره د کوپا مقابله وکړه، په دې و توانید چې د هغه دا وینه تویونکې حمله په یوه ډول و تمبوي

.

په همدې وخت یو انقلاب راغې او خواص خان د خپل لښکر سره یو ځاې د خپلو پټنځایو څخه را ووت، مخته راغې او تر ټولو لومړې یې کوپا او د هغه لښکرې تر برید لاندې راوستې. هغه په خپلې همغې لمړنۍ حمله کې کوپا او د هغه لښکرې بې وسه کړې او د ماتې سره یې مخ کړې، د هغه هغه لښکر چې لږ تر مخه د جلال خان جالو په لیکو کې ور ننوتې وې او د هغوې لیکې یې له منځه وړې وې او د مخکې تللو هڅې یې کولې او س یې د تیښتې لارې لټولې.

اوس نو د خواص خان په مقابل کې د کوپا د لښکرو حالت داسې ګرځیدلې و لکه د جلال خان د لښکرو حالت چې د کوپا په مقابل کې ګرځیدلې و. کوپا هڅه وکړه چې خپل لښکر بیرته را منظم کړې او نیمایي د جلال خان جالو او نیمایي د خواص خان سره په جنګ کې را ونښلوي خو بری یې په برخه نه شو ، خو هغه ډیر وارخطا و ، ځکه هغه یو ځل په مالوه کې د خواص خان په لاسو ماتې خوړلې وه او کله یې چې د خپل پاته نیمایي لښکر سره یو ځای د خواص خان د مخې د نیولو هڅې وکړې نو په هغې کې نو ر هم د ناکامۍ سره مخ شو.

کوپا او د هغه لښکرې د خواص خان په مقابل کې د تم کیدو نه وې ، ځکه په هغوې یو اځې خواص خان نه بلکه د مخې له لورې جلال خان جالو هم خپلې غضب ناکه حملې پیل کړې وې ، کوپا هڅه کوله چې خپل ځان کوم خوندي ځای ته وکاږي ، یو وخت هغه غوښتل شاته ولاړ شي خو خواص خان او جلال خان جالو د هغه د شاته تګ مخه بنده کړه او هغه یې کلابند کړ ، کوپا یو ځل بیا هڅه وکړه او اکهیراج او کهیم کرن د لښکر په لورو رغې تر څو خپل حالات سنبال کړي خو په هغې کې هم ورته څه په لاس ورنه غلل. ځکه چې د هغه د دې کار سره سم خواص خان د هغه پر خلاف په خپلو حمله کې ډیر ښت راوست او د هغه د پاته کسانو په وژلو یې لاس پورې کړ. اوس نو کوپا د خواص خان په مقابل کې ډیر بې وسه شوې و. خواص خان او جلال خان دواړو د کوپا لښکر یو په بل پسې له منځه یوړ او په خپله کوپا هم په دې جنګ کې د خواص خان په لاسو مړ.

د کوپا د وژلو وروسته خواص خان د مالدیو د دویم قومندان جیتا په لښکرو د شا له اړخه برید وکړ او په ډیره بیړه مخته ولاړ او په خپل مخکې د دښمن لښکرې یې یو په بل پسې له منځه وړلې. خواص خان په ډیره ګړندۍ توګه د جیتا د لښکرو حالت هم د بدحالۍ سره مخ کړ. کله چې جیتا او د هغه لښکریانو ته څرګنده شوه چې خواص خان د هغوې د شا له اړخه حمله کړې ده نو د هغوې ساه ګانې وردیدې ، ځکه چې د هغوې د شاله اړخه خواص خان د هغوې د لښکرو د لیکو د له منځه وړلو او د هغوې د عسکرو د تر پښو لاندې کولو کار په پوره بیړه پر مخ بوته.

سالار جیتا په پوره توګه هڅه کوله چې خپل لښکر د خواص خان د حملو څخه خوندي ځایو ته کړي خو خواص خان د هغه هره هڅه د ناکامۍ سره مخامخ کوله. هغه د جیتا لښکر د ډیرو ناوړه حالاتو سره مخ کړې و. ځکه د مخې له لورې د جیتا په لښکرو باندې د برهم جیت حملې کولې او د شا او اړخونو له لارې پرې خواص خان د قهر او غضب په څیر را پریوتې و. اوس نو د جیتا د لښکرو د جنګ ولوله نوره مړاوې شوې وه ،ځکه هغوې د دې څخه هم خبر شوي و خواص خان د کوپا لښکر او په خپله کوپا هم د جنګ په میدان کې له منځه وړې دې ، په دې خاطر د جیتا هغه برخه لښکر چې د خواص خان په مقابل کې جنګیده هغوې کرار کرار د میدانه په وتلو شول او د هغوې شاته تګ د جیتا د ټول لښکر له پاره د مرګ پیغام و و.

اوس نو د خواص خان د لښکرو حوصلې د پخوا څخه نورې هم زیاتې لوړې شوې وې. هغوې هرې لورې ته د دشمن عامه وژنه پیل کړې وه. کله چې د جیتا مخکنې لیکې هم په شا ولاړې نو خواص خان د هغوې په لیکو کې ورننوت او د هغوې ډیره کې یې له منځه یوړل.

جیتا هڅه کوله تر خپل لښکر سره راټول کړي خو خواص خان د هغې هر قدم د ناکامۍ سره مخامخ کاوه او بیا داسې وخت راغې چې خواص خان په جیتا باندې یرغل وروست او د هغه څټ یې په یوه ګذار د ګردنه پرې کړ.

د جیتا د مړینې وروسته د هغه د لښکرو حال ډیر خراب شو او میړو وزو په څیر یې په تیښته پیل وکړ ، ټول یوې خوا بلې خوا ته خواره واره شول ، خواص خان او برهم جیت د هغوې دواړو لورو ته روان و او د هغوې عسکر یې په بیړه بیړه له منځه وړل.

د بله اړخه شیرشاه سوري او دهغه زوې جلال خان هم د اکهیراج او کهیم کرن په لښکرو باندې ور روان و اوددښمن سره یې د وینې او اور وحشتناکه جنګ پیل کړې و .

په همدې وخت کې خواص خان هم داکهیراج او کهیم کرن په لښکرو باندې خپله قهرناکه حمله وروسته. بالاخره په دې جنګ کې د راجه مالدیو لښکرو ته سخته ماتې ورکړل شوه دهغه جنریلان کوپا ، اکهیراج ،او جیتا د جنګ په ډګر کې ووژل شول او کهیم کرن د جنګ د میدانه په تیښته بریالې شو.

۷۸

د راجه مالدیو په پړاو باندې د ولکې کولو نه وروسته ، شیرشاه سوری همله د جې تارن او پیار تر منځه د جګړې په میدان کې خپلو فوځونو ته د ارام کولو حکم وکړ. د سامیل دغه جګړې په یوه ډول د مالدیو د برخلیک په اړه پریکړه کړې وه، مالدیو ته دهغه د تیرو ګناهونو سزا د شیرشاه سوری اودهغه د سالار خواص خان په لاسو ورکړل شوه. دهغه مشهور سالاران ، کوپا ، جیتا او اکهیراج له منځه تللي وو ، دهغو سالارانو پرته مالدیو هسې یوه ننبه څرګندیده. خلکو به ویل چې دماروړان راټور راجپوتان د سردپرېکولو نه وروسته هم جنګیږي، خو په دې شپاړسمه پیړۍ کې شیرشاه سوری په دې صحرا کې دراجپوتانو عسکر په عامه توګه ووژل. او دا چې راجپوتان یوډول نا قابل تسخیر ګڼل کیده هغه عقیده او فکر له منځه ولاړ.

په سامیل کې دځو ورځو دقیام نه وروسته ، شیرشاه سوری خپل لښکر په دوو برخو وویشه ، یوه برخه یې خواص خان ته ورکړه او جلال خان جالو یې ورسره نایب وټاکه. اوهغه یې د جودپور په لور و لیږه. تر څو هغه د راجه مالدیو په هغه ښار ولکه وکړي، خو دلښکر بله برخه یې دخپل زوې جلال خان په واک کې ورکړه او برهم جیت یې ورسره نایب و ټاکه تر څو ولاړ شي او د اجمیر په ښار باندې ولکه وکړي ، ددوې سره د شیرشاه سوری بل ځوې عادل خان هم په لاره کې ملګرې شو .

پخپله راجه مالدیو دجنګ د میدان څخه تښتیدلې و او د اجمیر په لور تللې و ځکه دهغې ملکه اومادیوی همالته اوسیده.

څرنګه چې د اومادیوی سره دواده په لمړۍ شپه ، مالدیو دخپلې یوې نوکرې سره زنا کړې وه ، نو په همغې اساس د اومادیوې زړه مات شوې و او د خپلې لمړۍ شپې دناویتوب په وخت کې یې سوګند کړې و چې هغه به خپل ټول ژوند د یوې پیغلې په څیر تیروې نو په دې خاطر هغې د مالدیو د اوسیدو د جودپور دښاره لرې هلته په اجمیر کې ځانته د اوسیدو ځاې غوره کړې و .

د سامیل دمیدان څخه د تښتیدو وروسته راجه مالدیو اجمیر ته رسیدلې واودخپله راني اومادیوي یې دهغه ځایه را وویسته او جودپور ته یې له ځانه سره یوړه . په همدې وخت کې مالدیو ته خبر ورسید چې دجنګ په ډګر کې دهغه درې واړه تکړه اومشهور جنرالان له منځه تللي دي. او اوس د شیرشاه سوری سالار خواص خان د جودپور د نیولو له پاره هغې لورې ته خوزیدلې دې. په داسې حال کې چې د شیرشاه سوری نیمایی لښکر د اجمیر د نیولو له پاره هغه لورې ته خوزیدلې دې. ددې خبر د رسید و سره سم مالدیو چې څومره سامانونه د جودپور څخه ویستلې شو وېې ویستل اود سیوان کلاته یې منتقل کړل. ددې تر څنګ هغه د راجپوتانو ټولې ښځې اوکوچنیان همدې کلا کې ځاې په ځاې کړل.

د سیوان کلا د جودپور په جنوبي غربي برخه کې نژدې شپیته میله واټن کې پرته ده ، دغه په لوړه ځوکه کې پرته ده،دې کلا ته ورتګ ډیر ستونزمن دی ، نو په دې خاطر ددې کلا د کلابند کولو د مخه خواص خان د راجه مالدیو مرکزی ښار جودپور کلابند کړ.

که څه هم د جودپور کلا د خپل ټینګښت او کلکوالي له لوري ډیره مشهوره وه ، خو مالدیو یو چال څخه کار واخست ، او د خپل لښکر یوه برخه یې همدلته د جودپور د دفاع له پاره پرینښوده او بله نیمایی برخه یې سیوان ته منتقل کړه.

په هر صورت خواص خان جودپور کلابند کړ ، په جودپور کې د مالدیو سالار د مخه دا پریکړه کړې وه چې هغه به هملته په کلا کې کلابند پاته کیږي او د خواص خان سره به مقابله کوي ، کله چې خواص خان د جودپور په کلا باندې یرغل راوړي نو هغه به د کلا څخه د ننه د خپله ځانه دفاع کوي. تر څنګ به یې په خپله راجه مالدیو د سیوان څخه بیرون راوځی او کله کله به په خواص خان باندې شبخون کوي په دې توګه به خواص خان په تنګ شي او خپله کلا بندي به پای ته ورسوي. خو خواص خان داټول تدبیرونه ناکاره کړي و ، ځکه په کومه ورځ چې خواص خان جودپور ته ورسید نو په همغه ورځ هغه د ښار د دیوالونو تر څنګ خپله توپخانه نصب کړه تر څو د ښار په دیوالونو ګولئ وورول او دیوالونه یې را پرباسي تر څو په ښار باندې د حملې کولو له پاره لاره برابره شي.

په ښار کې د راجپوتانو لښکرو ، هغوې وکتل چې خواص خان په ښار باندې د ولکې کولو او د شار د دیوالونو د راپریوستلو له پاره خپله توپخانه درولې ده ، نوټولو یو ځای دا پریکړه وکړه چې پخوا له دې چې خواص خان د توپونو ګولۍ وورول او د کلا دیوالونه مات کړی او کلاته راننوځي او بیا دلته ټول لښکر او عام وګړی قتل عام کړي نو ښه به دا وي چې د جودپور څخه ووزی او د ښاره بیرون مقابله وکړي. دد ې پریکړې نه وروسته سبا ورځ د مالدیو کلابند لښکر د کلا څخه را ووت او د خواص خان تر مخه یې د جنګ له پاره ځانونه تیار کړل.

په جودپور کې د مالدیو دري تکړه قومندانان وو. چې یو یې تلوکسي ، بل یې بیمل بهاي او دریم یې برجنګ وو. د خواص خان په خلاف د جنګ له پاره دې دري واړو جنرالانو د خپلو فوځونو لیکې جوړې کړې ، خپل لښکر یې په دري برخو وویشه، تلوکسي خپله برخه لښکر په منځنۍ برخه کې وساته خو بیمل بهای او برجنګ د اړخونو لوروته شول. هغه وخت چې د جنګ له پاره دې قومندانانو د خپلو عسکرو لیکې سمولې ، نو خواص خان هم د خپلو عسکرو مخې ته راغې او د جلال خان جالو تر څنګ و درید. او په ډیر راز سره یې ورته وویل:

ګوره جلال خانه وروره ! ته خو خپلې مخې ته د دښمن لیکې ګورې. هغوې خپل لښکر په دري برخو ویشلې دي.

خو جلال خانه ! ته اندیښنه مه کوه ،زه وینم چې د دښمن د لښکرو شمیره هم زمونږ څخه ډیره ده او زمونږ د دواړو په مقابله کې د هغوې جنرلان هم دري کسان دي ، وروره ! ته خو پوهیږې چې د دې نه مخته مونږ د ډیرو بدو حالاتو مقابله کړې ده او که خداې کول نن ورځ به هم مونږ ته بریا او زیري راکړي.

جلال خانه ! کله چې د ښمن په جنګ لاس پورې کړې نو ته هم ورسره ټکر وکړه او یواځې تلوکسي خپل هدف و نیسه ، زه به د برجنګ بیمل بهایی سره په خپله ټکر وکړم. خو فکر وکړه چې ته یواځې د تلوکسي سره د ټکر له پاره ځان جوړ کړې او د اړخونو له لارې د هغه دفوځ سره لاس په لاس شې تر څو بیمل بهای او برجنګ پر تا باندې ګذار و نه شي کولې. زه به تر هر څه لمړی د بیمل بهایی او برجنګ پر خلاف حمله وکړم. بیا به انتظار وکړم چې هغوې زما پر خلاف یرغل راوړي ،زه به تریوه وخته پورې دفاع کوم بیا به په جارحیت

باندې لاس پورې کوم، تر دې وخته پورې به ماته خپل ځواک هم معلومه شوي او ددښمن د ځواک اندازه به مې هم ځانته معلومه کړې وي.

جلال خان جالو ورته وویل: خواص خانه. زه هیڅ ډول اندیښنه نه کوم، او نه د اندیښنې کولو له پاره اړتیا شته، زه خو غواړم چې دهغې لښکر قومندان چې خواص خان وي نو هغه ته ماتې ورکول که ناممکنه نه وي نو سخته خوده. خواص خانه! لکه څنګه چې تاوویل انشاءالله نن ورځ به زمونږ له پاره د بریا او خوشحالۍ خبر راوړي.

په دې وخت کې ددښمن درې واړو جنرالانو دخپلو لیکو د سمولو وروسته د جنګ له پاره ځانونه وڅنډل. په دې خاطر خواص خان خپل اس را وګرځاوه او په ډیره بېړه یې ځان د خپل فوځ مخې ته ورساوه.

دټولو د مخه جنګ تلوکسي پیل کړ. او د جالو خان جالو په لښکرو یې حمله وکړه. بیمل بهای او برجنګ هم د خواص خان په خلاف په جنګ راګیر شول.

دخواص خان د وینا له مخې دهغه له لورې تر ټولو دمخه جلال خان جالو جوابي حمله پیل کړه او خپل همت او میړانه یې وښوده، هغه د تکبیر د غږ په پورته کولو سره په خپلو فوځونو کې نوې عزم او نوې ولوله راپیدا کړه او د تند توپان په څیر یې د تلوکسي په لښکرو کې وینه تویونکې حملې پیل کړې.

د له اړخه خواص خان په ډیر مهارت، جرائتندئ، او زړه ورتیا سره دخپلو جنګي تجربو څخه دکار اخستلو په اساس د بیمل بهای او برجنګ حملې و تمبولې. هغه دخپل لښکر یوه برخه د برجنګ دحملې د تمبولو له پاره ځانګړې کړې وه. هغه وروسته په جارحیت باندې لاس پورې کړ او دتکبیر د غږ د پورته کولو سره سم یې ټول لښکر د الله اکبر او ازونه پورته کړل او دهمدې تکبیرونو په اوریدو سره دبیمل بهایي د لښکرو زور کیناست، هغه د تدبیرنه په کار اخستو سره خپلې لښکرې سره راټولې کړې او بیا یې د اور د ګولیو په څیر د برجنګ په فوځونو باندې یرغل وروست.

د خواص خان داحمله دومره تیره اوتنده وه چې برجنګ یې تاب را نه وست او په تیښته یې ځان بیمل بهای ته ورساوه. په دې توګه خواص خان په دې بریالې شوې و چې دواړه جنرالان سره رایوځای کړي او دهغوې په مقابل کې ودریږي.

خواص خان ددواړو جنرالانو په خلاف حمله پیل کړه، جنرالانو د ډیرو هڅو سره سره و نه شو کړای د خواص خان په مقابل کې تم شي، خواص خان په پرلپسې توګه دهغوې په فوځونو ګذارونه کول او هغوې یې یو په بل پسې له منځه وړل.

د جودپور په دې همواره میدانې سیمه کې دغه وینه تویونکې جنګ تر ډیره پورې دوام وکړ د راجه مالدیو جنرالانو، تلوکسي، برجنګ او بیمل بهایي، دخپلو اړخو څخه ډیرې هڅې وکړې تر څو دخواص خان لښکرې شاته و تمبوی خو هغوې د ناکامۍ سره مخ شوې او س نو جلال خان جالو هم په پوره توګه په تلوکسي باندې لاس برې شوې و او په هره لمحه کې دهغه د په شا تمبولو په موډ کې و. په داسې حال کې چې خواص خان بیمل بهایي او برجنګ دواړو حالت دومره خراب کړ چې دواړو د میدانه دتیښتې پریکړه وکړه.

بیا چې کله تلوکسي ،بیمل بهایی او برجنګ د جنګ په ډګر کې خپله ماتې ومنله او دخپل منځې مشورې وروسته یې غوښتل خپل ځانونه په کلا کې کلابند کړي نو خواص خان او جلال خان جالو هغوې تر شا تعقیب کړل ، ددې تعقیب په وخت کې تلوکسی دجلال خان جالو په لاسو ووژل شو ، په دې توګه خواص خان او جلال خان جالو دهغوې درې واړو دلښکروعامه وژنه پیل کړه .

د جودپور ټول ساتونکې فوځ چې د جنګ میدا ن ته راغلې و ، له منځه ولاړ، تر څنګ یې دهغوې دفوځ درې واړه جنرالان هم د جنګ په ډګر کې له منځه ولاړل ، نوپه دې خاطر اوس په جودپور کې داسې لښکر نه و چې دخواص خان او جلال خان جالو تر مخه و دریږي اودښارنه دفاع وکړي. په دې اساس دښار خلکو دپوره بې وسۍ په اساس داپریکړه وکړه چې دخواص خان او جلال خان جالو تر مخه د ښار دروازې پرانزي. په دې توګه خواص خان او جلال خان جالو ښار ته ورننوتل اوپه ښار یې ولکه وکړه

۷۹

خواص خان ځوورځې هلته د جودپور په ښار کې تم شو ، دهغه ځاې نظم ونسق یې جوړ کړ اودهلته یې دخپله اړخه یو حاکم و ټاکه. بیا د جودپور څخه دسیوان په لور وخوزید ، هلته راجه مالدیو ځان کلابند کړې و .

دجودپور دلښکرو دا آند و چې کله چې دوې دخواص خان پر خلاف جنګ پیل کړې نو راجه مالدیو به دسیوان څخه دهغوې سره دکومک له پاره را ودانګې اوپه دې توګه به دخواص خان پر خلاف دوه اړخیزه حمله وشي اوخواص خان به تیښتې ته اړ کړل شي، خو هغوې هغه وخت ناهیلې شول چې مالدیو په سیوان کې تم شو اودهغوې کومک ته را نغې ، اوپه دې تو ګه دجودپور لښکرو ماتې وخوړه او جودپور د خواص خان په لاسو کې پریوت.

راجه مالدیو دخواص خان د میړانې څخه ښه خبر و . په دې خاطر یې د جودپور څخه بیرون د خواص خان سره د ټکرکولو نیت و نه کړ. اوهملته په سیوان کې پاته شو ، دبله اړخه خواص خان څو ورځې هلته په جودپور کې د تم کیدو نه وروسته د سیوان په لور وخوزید ، سیوان ته د ورتلو دمخه هغه خپل جاسوسان خپاره کړی و ، تر څو هغوې د لرې لرې ځایو څخه ددشمن په اړه اطلاعات را ټول کړي.

خو کله چې راجه مالدیو ته خبر ورسید چې خواص خان د جودپور څخه را وتلې او د سیوان په لور راخوزیدلې نو هغه دخواص خان د تم کولو له پاره دیوه بل تدبیر څخه کارو اخست.

هغه د سیوان څخه یو لښکر را ولیږه ، ددې لښکر سپه سالاران یې رامداس دلپت او ګوګل وو . ددې ترڅنګ یې د ګوګهنډ په لور خپل قاصدان و استول اوپه ګوګهنډ کې یې خپل سالار روپسي بانټط ته حکم وکړ تر څو د ګوګهنډ څخه یو لښکر له ځانه

سره راوخلي اودخواص خان د تلو لاره خنډ کړي ، په پوکهرن کې د راجه مالدیو سالار روپسي بهایی هم د جنریل بینیداس سره یو ځاې شو او د سترلښکر سره یو ځاې دخواص خان د لارې د بندولو پسې راووت

راجه مالدیو خپلو ګاونډویو ښارونو ته هم خپل قاصدان و استول ، د پهلوي ښار کې د راجه مالدیو سالار دهنا بهایی و هغه هم د راجه مالدیو د ملاتړ له پاره یو لښکر تیار کړ او دخواص خان د لارې د بندولو له پاره راووت.

اوس نو دپهلوي حاکم دهنا بهایی په پوکهرن کې د راټولو شوو پنځو جنرالانو سره سلا مشوره وکړه ، دا پنځه جنرالان هر یو روپسې بهایی ، بیني داس ، رام داس ، دلپت او ګوګل وو. د خپل منځې سلا مشورې وروسته پریکړه وشوه چې دهنابهایی دې د خپل لښکر سره یو ځای د پهلووی ښاره بیرون قیام وکړي ، خو روپسې بهایی ، بیني داس ، رام داس او ګو ګل دې پوکرن د ښاره بیرون دخپلو لښکرو سره یو ځای پړاو وکړي ، کله چې خواص خان دخپل لښکر سره یو ځای دهغه ځایه تیریږي نو دوی دې پرې د شپې له اړخه شبخون وکړي، دې جنرالانو د اجنګ له پاره دا ډیر ښه پلان جوړ کړی و ،ځکه چې د جودپور څخه د سیوان په لار باندې د تللو په وخت کې چې خواص خان کومه لاره استعمالوله نوهغه د همدې پهلووي او ګوګهنډ دښارونو څخه تیریدله او دا هغه ځای چې هغه پاته څلورو جنرالانو د خواص خان د ماتې او ځپلو له پاره غوره کړی و.

له یوه لورې د مالدیو ټولو جنرالانو دخواص خان د را ګملولو او ځپلو له پاره د جنګ داسې پلان او جال تیار کړی و چې په رښتیا هم دخواص خان له پاره مرګونې تمامیدې شو ، خو دبله اړخه خواص خان هم د ټولو خبرونو څخه خبریده ،دهغه مخبرانو هغه د مالدیو د جنرالانو د ټولو پریکړو څخه خبراوه نو په دې خاطر خواص خان د پهلووي او ګوګهنډ په لور داسې سفر کاوه چې ورځ به وه ، کله چې یوه شپه ناوخته دې سیمو ته ورسید نو یو سترووینه تویونکې انقلاب را منځته شو.

هغه داسې چې یوه ورځ ، د نیمې شپې نه مخته په داسې حال کې چې دراجه مالدیو جنریل دهنابهایی دپهلووي ښاره بیرون دخپلو لښکرو سره پړاو کړی و نوخواص خان هم دخپل لښکر سره هملته و ورسید. دهنابهایی ګمان هم نه کاوه چې خواص خان به داسې لاره بدلوي اودده په لور به راځي او دده په لښکر باندې به ناڅاپي یرغل کوي. په دې خاطر هغه اودهغه لښکر ټول په ژور خواږه خوب ویده شوي وو. خواص خان دهغوې دهمدې غفلت نه ګټه پورته کړه او په هغوې یو توپاني ملاماتونکې مرګونې حمله وکړه.

د شپې په تیارو کې د دهنابهایی په ویدو ځواکونو د خواص خان دا وینه تویونکې حمله ډیره بریالۍ وه. دهنابهایی دخواص خان له لاسه ډیره بده ماتې وخوړه اود خپل پاته تښتیدلې لښکر سره یو دپلودې دښار په لورې و تښتید. خو خواص خان دهغه د تیښتې لاره و تړله او دښار په لور په تللې لاره یې خپل عسکر ځای په ځای کړل په دې اساس دهنا بهایی مجبور شو چې د پوکهرن په لور منډه کړي تر څو دخپلو پاتو پنځه کسو نورو جنرالانو ملګرو سره یو ځای شی.

خو داسې څرګنده شوه چې په دې اړه هم دهنا بهایی ته تقدیر برې نه و لیکلې. ځکه خواص خان او لښکرو یې هغه تعقیب کړ ، دهغه لښکر یې په ځای ځای کې له منځه یوړ او پخپله دهنابهایی یې هم له منځه یوړ. په دې توګه خواص خان په پهلووي ښار باندې پرته له دې چې څوک پرې خبر شي د شبې شپې ولکه وکړه.

د دهنابهایی د وژلو او د پهلووي ښار د ولکې کولو وروسته خواص خان دخپل نایب جلال خان جالو سره یو ځای دپوکهرن په لور وخوزید. دپوکهرن به بیرون د مالدیو پنځه واړه جنرالان هغه ته په سنګر کې منتظر ناست وو. هغوې تمه دلوده چې هغوې به خواص خان د پوکهرن او پهلووي تر منځه په لاره کې له منځه یوسي ، خو هغوې په دې نه پوهیدل چې خواص خان به ناڅاپي لاره بدلوي او دهنابهایی به دخپل ټول لښکر سره یوځای له منځه وړې.

پوکهرن ته په رسیدو سره هم خواص خان د دښمن په لښکرو باندې شبخون وکړ. اوبیا د پوکهرن به بیرون دشپې په تیارو کې سخت جنګ ونښت. په دې جنګ کې هم د مالدیو پنځه واړه جنرالان د خواص خان او جلال خان جالو په لاسو د مرګ سره مخ شول او دهغوې

پنځه واړو سالارانو لښکرې هم دتيغه تيرې کړل شوې. اوس نو خواص خان او جلال خان دواړه د سيوان په لور په ګړندۍ توګه ور روان وو.

کله چې راجه مالديو ته خبر ورسيد چې خواص خان دخپلو شبخون حملو په واسطه دهغه ټول جنرالان ، سالاران او لښکر ي له منځه وړي دي نو هغه ډير وارخطا شو ، په هغه باندې دومره ويره راغله چې دخواص خان د مقابلې له پاره د سيوان ځخه د راوتلو په ځاي يې د تيښتې لاره ونيوله. دهغه د تښتيدو وروسته خواص خان د سيوان کلا دکوم مزاحمت نه پرته تر لاسه کړه.

دبله اړخه شيرشاه سوري دخپل لښکر سره يو ځاي د ساميل څخه د اجمير په لور روان شوې و . په لاره کې يې د سوجت او پالې ښار ګوتې دکوم مقاومت پرته تر لاسه کړل اوپه دې توګه اجمير ته ورسيد .

د اجمير کلا هم ډيره پښه او مستحکمه وه . ددې کلا د خوندي ساتلو په خاطر هلته زيات شمير عسکر او خوراکي توکي موجود وو . دکلا قومندان شنکر بهايي نوميده چې يو راجپوت وو ، اوپه راجپوتانو کې د خپلې ميړانې په خاطر ډير مشهور شوې هم و . شيرشاه سوري ته د خواص خان د فتوحاتو په اړه اودا چې هغه په سيوان باندې ولکه کړې ده او راجه مالديو يې دهغه ځآيه تيښتې ته اړ کړې دې. دبله اړخه مالديو ته هم د سيوان څخه د تيښتې په وخت کې دا خبر ورغلې و چې شيرشاه سوري د اجمير دنيولو له پاره هغه لورې ته ورخوزيدلې دې نوپريکړه يې وکړه چې دشپې له اړخه به په شيرشاه سوري باندې شبخون کوي .تر څو داجمير دښار څخه د هغه کلابندې پاې ته ورسوي اوپه خپله د اجمير ښار ته ورننوځي او هملته په کلا کې ځان کلابند کړي اود شيرشاه مقابله وکړي.

دشيرشاه سوري مخبرانو هم شيرشاه دراجه مالديو ددې ارادو څخه خبر کړې و ، په دې خاطر شيرشاه سوري خپل موجود لښکر هم په دوو برخو باندې وويشه ، دهغې يوه برخه يې خپل زوې عادل خان ته وکړه او هغه ته يې د اجمير دښار کلابندۍ ته ددوام ورکولو په اړه حکم وکړ. خو دلښکر بله برخه يې د راجه مالديو د ځپلو له پاره هغه لورې ته واستوله. دا د راجه مالديو خوش قمستي وه چې هغه وچې شيرشاه سوري دهغه په لور دځپلو لښکرو سره وخوزيد نو د مالديو ماما ديوارچوهان هم دخپل ستر لښکر سره يوځا ي د مالديو د ملاتړ له پاره هغه لورې ته ورسيد . دواړه ماما او خورين په خپلو منځو کې سلا وکړه ،اوبيا دهغه لارې څخه چې شيرشاه سوري پرې را روان وځلور ځلور ميله لرې شاته ولاړشي ، او کله چې شيرشاه سوري دهغې لارې څخه تيريږي نو مالديو او ماما يې ددواړو خواو څخه پرې ډيره ځواکمه حمله وکړي. د بله اړخه راجه مالديو به هڅه وکړي ترڅو شيرشاه سوري و نيسي او ژوندې ترې ولاړ نه شي.

خو شيرشاه سوري هم ډير پوه او محتاطه حکمران و. دهغه جاسوسانو هرې لورې ته خپاره شوي و ، دهغه جاسوسانو هغه ته خبر ورکړې و چې دکومې لارې څخه چې هغه تيريږي دهغې څخه څو ميله واټن کې راجه مالديو او ماما يې ديوار چوهان په سنګرونو کې ناست دي ، شيرشاه سوري د خپل احتياط سره خپل سفر داسې برابر کړ چې هغه دشپې له اړخه هغه ځآې ته راورسيد چې ماما اوخورين دواړه په کې پټ شوي وو ،بيا دشپې په همدې تيارو کې شيرشاه سوري د خپل لښکر يوه برخه هملته په سنګر کې کينوله اوپه خپل د بلې برخې لښکر سره يوځاې يې د راجه مالديو د ماما په لښکر باندې حمله راوړه . چوهان هم په خپل وار د شيرشاه سوري په لښکر باندې د غضب نه ډکه حمله وکړه خو دشيرشاه سوري سره مقابله څه اسانه کار نه و . په دې خاطر د لږ څه جنګ وروسته د ديوار چوهان لښکرې بد حاله شوی او په ليکو کې يې زړه بداوې خپور شو.

ترڅنګ یی راجه مالدیو هم خبر شوې و چې شیرشاه سوری یی په ماما دیوار چوهان باندې یرغل کړې دې ، نو هوډ یی وکړ چې دشاله مخه په شیرشاه سوری باندې حمله وکړي ،خو کله چې هغه شاهراه ته راورسید نو هغه کوچنۍ ډله چې شیرشاه سوری دلته په سنګر کې کینولې وه هغوې په توپانې توګه د مالدیو په فوځونو باندې شبخون راوست.

ځرنګه چې د شیرشاه سوری دالښکر د شمیرې له اړخه ډیر کم و په دې اساس هغوې د راجه مالدیو سره د مخ په مخ د مقابلې څخه ځان ساته ،بلکه د هغه او دغې لورې یی پرې حملې کولې او په دې توګه یی د مالدیو دلښکرو مخه ونیوله او هغه یی په یوه ډول په جنګ کې مصروف و ساته . دهغوې مقصد هم همدا و ځکه هغوې غوښتل چې راجه مالدیو و نه توانیږې دخپل ماما کومک ته ور ورسیږی اودشیرشاه سوري په لښکرو باندې شا له اړخه حمله وکړي

تر دې وخته پورې شیرشاه سوري د راجه مالدیو د ماما لښکر په پوره توګه ځپلې و. خو کله چې سهار شو د شیرشاه سوری لکه دمار خوړلې په توګه د مالدیو په لښکر هغه وخت د شا له اړخه حمله وکړه کوم وخت چې راجه مالدیو دشیرشاه سوري دهغه کوچنۍ ډلې لښکرو ترشا روان و.

کله چې د شیرشاه سوری دغه کوچنې لښکر د مالدیو تر مخه په منډو و ، په دې خبر شول چې شیرشاه سوری په مالدیو باندې دشا له اړخه یرغل راوړې دې او ترڅنګ یی هغه د مالدیو د ماما دیوار چوهان لښکر ټول له منځه وړې دې نوبیا دهغوې زړونه هم ډیر ستر شول ، بیرته راستانه شول او دمالدیو په لښکرو یی دمخې له اړخه حمله وکړه . راجه مالدیو تر ډیره پورې دغه دوه اړخیزه حمله ونه شوه زغملاې ، نوپه دې خاطر دمیدانه وتښتید او د ابوګې په غرونو کې یی پناه واخسته.

شیرشاه سوری د مالدیو دماما چوهان په پړاو ولکه وکړه او دهغې وروسته یی د ابوګې دغرونو په لور مخته ولاړ. خو دلته هم راجه مالدیو پرې ډیرې خطرناکه حملې پیل کړې. خوشیرشاه سورې دهغه حملې دفعه کړې او مخته ولاړ. کله چې مالدیو ته ډاګیزه شوه چې په دې غرونو کې هم دشیرشاه سوری حملې دهغه له خطرناکې ثابتیږې نو دخپل دغه سنګر څخه هم و تښتید او د سانچور په لور ولاړ. د سانچور کلا د جودپور به جنوب غرب کې یو سل او شل میله واټن کې پرته ده ، دا کلا د ایوان څخه اویا میله واټن لري. د ابو دغرونو څخه د وتلو وروسته د سانچور په لور د تللو په ځاې شیرشاه سوري د مالدیو ښار جالورته ولاړ، دا ښار د جودپور څخه پنځه اویا میله جنوب لورې ته پروت دې ، تر څنګ یی خواص خان ته هم خپل قاصد ولیږه او ورته یی حکم وکړ چې دخپل لښکر سره یو ځاې دې سیوان څخه را ووزي او د مالدیو پر خلاف دې د سانچور په لور ولاړ شي. دشیرشاه سوری دپیغام د ور رسیدو سره سم خواص خان د سیوان څخه راووت او د مالدیو د ځپلو له پاره د سانچور په لور رهي شو.

دشیرشاه سوری په غیر حاضرۍ کې هم دهغه زوې عادل خان د اجمیر دښار کلابندي جاري ساتلې وه. هغه وخت چې شیرشاه سوری د راجه مالدیو اودهغه دماما دیوار چوهان دځپلو له پاره د اجمیر څخه را ووت ،نو هلته د راجه مالدیو بهترین سالار شنګربهایی په عادل خان باندې حمله راوسته.

شنګربهایی دا فکر کاوه چې دشیرشاه سوری زوې عادل خان دجنګ پوره تجربه نه لری نو دشیرشاه سوری په غیاب کې به په اسانۍ سره هغه ته ماتې ورکړي او په دې توګه به د مالدیو هغه ماتې خوړلې لښکرې چې د ې لورې ته راتښتې حوصلې لوړې شي اوپه یوه ځاې کې به راټول او د شیرشاه سوری مقابلې ته به چمتو شي.

هغه په همدې آند سره په عادل خان باندې حمله وکړه. عادل خان هم یو زړه ور او باتوره قومندان و ،هغه هم هره لمحه د شنګربهایی د حملې انتظار درلوده. په دې اساس هغه د شنګربهایی دغه ناڅاپی یرغل هملته تم کړ او بیا یې پرې ځوابې حمله وکړه.

تر لږه وخته پورې د اجمیر دښاره بیرون ددې جنګ لمبې بلې وې. د جنګ زور و شور په عامو خلکو کې هم احساسیده ، ان تر دې چې عادل خان شنګربهایی ته ډیره بده ماتې ورکړه. دې ماتې خوړلوو روسته شنګربهایی غوښتل بیرته و تښتي او د اجمیر په کلا کې یو ځل بیا ځان کلابند کړي خو عادل خان پرې نه ښود هغه یې پسې واخست ، ان تر دې چې هغه یې له تیغه تیر کړ او د هغه لښکر یې هم یو په بل پسې له منځه یوړ. او دشیرشاه سوری په غیاب کې یې د اجمیر کلا د خپلې ولکې لاندې راوړه.

پخپله شیرشاه سوری د مالدیو د ځپلو له پاره خواص خان ته دحکم کولو اود سانچور په لور دهغه د وراستولو وروسته د جالور په لور رولاړ. په جالور کې راجه مالدیو ښایسته ستر فوځ درلود. کله چې هغوی ته خبر ورسید چې شیرشاه سوری پرې حمله کوي نو هغوی د خپله اړخه د ډیرې بهادرۍ څرګندونه وکړه او د جالور دښاره بیرون راووتل او د شیرشاه سوری مقابله یې وکړه. خو په هغوی کې دشیرشاه سوری او دهغه دلښکر په څیر میړانه نه تر ستر ګو کیده. دجالور دښاره بیرون شیرشاه سوری پر هغوی یوه سخته حمله وکړه ،او د لږې شیبې جنګ وروسته یې هغوی دنشت سره مخ کړل او پخپله یې د جالور په ښار باندې ولکه وکړه. تر دې وخته پورې خواص خان هم دخپلو لښکرو سره یوځای سانچوته رسیدلې و. راجه مالدیو هم دخپل مرکزی لښکر سره همدلته قیام کړې و. کله چې راجه مالدیو ته خبر ورکړل شو چې خواص خان دهغه د تعقیب پسې دلته سانچور ته را روان دې نو هغه د سانچور څخه هم دتیښتې اراده وکړه او په بل کوم ځای کې یې دپناه اخستو لټون پیل کړ. خو د سانچور مشرانو او پخپله دهغه د فوځ سالارانو هغه ته مشوره ورکړه چې تر څو به هغه دخواص خان اوشیرشاه سوری تر مخه ځغلي ،هغه ته خپلو سالارانو دامشوره هم ورکړه چې هغه دې یو ځل په ډاګه د شیرشاه دسالار خواص خان په مقابله کې و جنګیږي ،نوکه چیرې په دې جنګ کې مالدیو دماتې سره مخ شي نو دمالدیو د لاسه هیڅ هم نه ځي ځکه چې پخوا هم هغې ځلې ماتې خوړلې ده. خو که چیرې په دې جنګ کې خواص خان ماتې وخوري نو دهغې ګټې به ډیرې زیاتې وي.

په دې توګه به دخلکو په فکرونو کې دا خبره له منځه ولاړه شی چې دشیرشاه سوري سالار خواص خان ماتې خوړونکې نه دې. اوددې فتحې بله ګټه به داوې چې دپرلپسې ماتې خوړلو په اساس چې دمالدیو د فوځونو حوصلې څومره خرابې شوي دي هغه به بیرته ځواکمنې شی. راجه مالدیو د خپلو سالارانو دغه وړاندیزو مانه اودسانچور دښاره بیرون یې د خواص خان د مقابلې له پاره هوډ وکړ.

کله چې مالدیو خبر شو چې خواص خان د سانچور ښار ته را نژدې شوې دې نوبیا هغه د سانچور دکلا څخه بیرون راووت اودخواص خان دلښکرو په مخه کې و درید. خواص خان په خپل ژوند کې دداسې پیښنو سره ډیر ډیر مخ شوې و ، په دې خاطر کله چې مالدیو دښاره راووت اودهغه لاره یې و نیوله نو هغه ته په دې اړه کومه حیرانتیا پیدا نه شوه ، مالدیو دخواص عسکرو ته د دمې اوارام کولو مهلت هم ورنه کړ اوپه ډیر ځواک سره یې دخواص خان په عسکرو باندې حمله وکړه. مالدیو فکر کاوه چې څرنګه چې دخواص خان عسکرو په پرلپسې توګه مزل کړې دې او لرې لرې واټنونه یې وهلې دي نو د هغوی د ستومانتیا په اساس به هغوی ددې مقابلې توان و نه لری او ان په همغه لمړۍ حمله کې به له منځه ولاړ شي. خو دخواص خان په جنرالانو کې دا نه وه چې ددښمن په مقابل کې دې غاړه ښکته کړي. دمالدیو دحملې په مقابل کې د خواص خان عسکرو هم بلمقابل یرغل وکړ.

دخواص خان دا حمله هم ډیره عجیبه وه . هغه د تکبیر او ازونه کول او لښکریې هم ورسره دا غږ را غبرګاوه . د لړې شیبې وروسته د ګړندي جنګ وروسته دمالدیو لښکر د خواص خان په لاسو مات شوې و او زیات شمیر یې له منځه تللي وو . پخپله مالدیو د راجپوتانه په بې نومه سیمو کې پناه واخسته ،اوس نو هغه دشیرشاه سوری له پاره یو ډول بې ضرره ګرزیدلې و ، په دې توګه خواص خان د سانچور په کلا باندې ولکه وکړه.

شیرشاه سوری هم د جالور ښار په خپلې ولکې کې واخست اودهغې د ولکې وروسته یې د سانبهر او کچاون شارونو ته مخه کړه. دا دواړه ریاستونه دجودپور د کوچنیو ښارګوټو څخه ګڼل کیږی ، کچاون د جودپور په شمال شرق کې په ۱۲۸ میله واټن کې پروت دې او د اجمیر د ښار څخه میله شرق کې واقع دي . او سانبهر هغه ته ورنژدې دې

دا دواړه ښارونه د عسکری اړخه ډیره مهم او ستراتیژیک اهمیت لري ځکه چې دا د اجمیر ، امبر او شیخاوایی د ماروړان سره یو ځاې کوي. اوس نو شیرشاه سوري د مالدیو د سلطنت په ډیرو برخو باندې ولکه کړې وه ، د کچاون او سانبهر په لور د تللو په وخت کې دد ې ځآیو خلکود شیرشاه سوري دلښکرو تر مخه لږڅه مقاومت وکړ خو شیرشاه سوری هغه مقاومت له منځه یوړ او په دې دواړو ښارونو یی هم ولکه وکړه .

ددې دواړو ښارونو دولکې نه وروسته شیرشاه سوری دخواص خان سره بیرته یو ځاې شو ، اوس نو دهغوې تر مخه درې ښارونه هر یو چتوړ ، کالنجر او بهانه پراته وو . شیرشاه سوري د ټولو تر مخه د مشهور ښار د چتوړ دکلا د نیولو په لور مخه کړه.

په هغووختوکې د چتوړ راجه اودهي سین و ،کله چې هغه ته خبر ورسید چې شیرشاه سوري دخپل متحده لښکرسره یو ځاې د چتوړ دنیولو په لور په ډیره ګړندۍ توګه را روان دې ، نو هغه ډیر اندیښمن شو ، دخپلو سالارانو غونډه یی راوبلله ټوله سلا وکړه چې د شیرشاه سوری سره جنګ کول خپل مرګ ته بلنه ورکول دي نو په دې اساس هغوې باید دشیرشاه سوری اطاعت او فرمانبرداری ته غاړه کیږدي.

راجه اودهي سینګهـ دا وړاندیز و مانه ، په دې اساس کله چې شیرشاه سوری دچتوړ ته دولس میله واټن پورې ورنژدې شو نو اودهی سینګهـ دهغه په خدمت کې را حاضر شو او دښار کونجي یی دشیرشاه سوری تر مخه ډالۍ کړه . په دې توګه چتوړ د جنګ پرته دشیرشاه سوری په ولکه کې پریوت.

۸۰

د راجپوتانه دنیولو له پاره دشیرشاه سوري تر مخه اوس یوازې دبندیل کهنډ سیمه پرته وه. په بندیل کهنډ کې دوه ستر ښارونه پراته وو چې یو یې کالنجر نومیده او بل یی بهانه ،اوس نو شیرشاه سوری ددې دواړو ښارونو د سوبه کولو هوډ کړې و.

دبندیل کهنډ دنیولو له پاره لمړۍ شیرشاه سوري دخپل متحده لښکر سره یو ځاې د سانچور نه مخته کچوراهه ته راغي او همدلته یی قیام وکړ . او کچوراهه یی د خپل فوځ مرکز و ګرځاوه . همدلته یی دخوراک ذخایر را ټول کړل تر څو په کالنجر باندې دحملې په وخت کې یی لښکر ته دهمدې ځایه خوراک او نور د اړتیاوړ شیان برابر کړي. ددې وروسته بیا شیرشاه سوری د کالنجر په ښارونو باندې د حملې له پاره ورمخته کیدل پیل کړل.

بندیل کهنډ داسې سیمه ده چې اورښت په کې کم کیږي ، حاصلات یې هم ډیر کم دي ، زراعتي سیستم یې هم خراب و ، دهقانانو ته په اسانۍ سره روزي نه رسیدله. او نه یې خپل فصلونه په ارامۍ او ډاډ سره تر لاسه کولاې شول. په دې سیمه کې به چې د چاسره د غلو اوداړه مارانو مرسته نه وه هغه په کې ژوند نه شو کولاې. ستر ستر غرونه او د نه تیریدو وړ ځنګلونه یې درلودل ،دغه ټول ماحول پخپله یو ایمانداره وګړې هم غلا او ډاکې ته اړکاوه.

هماغه و چې شیرشاه سوری تر ټولو دمخه دخپل لښکر سره یو ځاې د کالنجر په لور مخه کړه ، دکالنجر یوه کلا دغره په څوکه پرته ده او دسمندر څخه یې ۱۲۰۳ فټه هسکوالې درلود. محیط یې په څلورو یا پنځه میلو شاوخوا کې و . شاوخوا ته یې هم ټول غرونه پراته وو ، ددې غرونو تر منځه ۱۲۰۰ ګزه ستر خندق کینل شوې و چې دتیریدو وړ نه ګڼل کیده . ترځنګ یې ددې کلا دیوالونه هم ډیره ستر او عمودي شکله و چې پورته والې یې ۱۵۰ فټو څخه تر ۱۸۰ فټو پورې رسیده. دکلا څلورو خواو ته دیوالونه و.

دکالنجر داکلا د اله اباد څخه شمال غرب ته دکچور راهه څخه سل میله او شمال شرق لورې ته ۳۸ میله د پنې څخه شمال شرق او ۲۵ میله د ریوړا دښار په لور پرته ده.

شیرشاه سوري دې کلا ته د رارسیدو سره سم په یو لوړ ځاې کې دخپل لښکر سره یوځاې پړاو وکړ اوبیا یې دکالنجر دکلا په کتلو پیل وکړ. هغه د کالنجر د کلا دنیولو له پاره دهمغه پلان څخه کار واخست چې د راې سین او چندریري دکلاګانو د نیولو له پاره یې عملې کړې و .

شیرشاه سوری دخواص خان سره یو ځاې د کالنجر کلا کلابنده کړه خو خپل ځوې جلال خان یې د بهانه د نیولو په لور ولیږه. هغه ته یې حکم وکړ چې بهانه کلابنده کړی او د ولکه کولو هڅه یې وکړي. تر څو د بهانه څخه دلته د کالنجر کلا ته دراجپوتانو بسپنه را ونه رسیږي. په دې توګه به دهغوې هیلې له منځه ولاړې شي او کالنجر به په اسانۍ سره سوبه کړل شي.جلال خان هم هلته د ورتلو سره بهانه کلابند کړه او د څو ورځو کلابندۍ نه وروسته یې هغه په مکمله توګه په خپله ولکه کې واخستله.

د کالنجر دکلابندۍ نه سمد ستي وروسته شیرشاه سورې ته دا ډاګیزه شوه چې دکالنجر ددیوالونو جوړښت داسې دې چې دتوپ ګولۍ پرې اغیز نه شی شیندلې ،په دې خاطر هغه د کالنجر د ولکه کولو له پاره بله لاره خپله کړه.

شیرشاه سوری د پښو ختو لوښې جوړ کړل ، هغه یې دبارودو نه ډک کړل او په هغې کی یې پټاکۍ کیښودې بیا یې خپلو عسکرو ته حکم وکړ چې دې لوښو کې اینښوول شوو پټاکیو ته اور ورته کړي او د کلا دننه یې ور ګذار کړي،څه وخت چې دکلا په اوسیدونکو باندې د بارودو نه ډک دغه لوښې د اور دسکروټو په څیر ور پریوځي نو په ښار کې به اور ولګیږي ،په دې توګه به دښار خلک خپله وسله په زمکه کیږدي او تسلیم به شي.

د شیرشاه د حکم سره سم دهغه لښکر دبارودو دغه ډک لوښې د اور دبځرکو په څیر کلا ته ورغورځول چې په پایلو کې یې د کلا په ډیره برخه کې اور ولګید ، دبد قسمتۍ څخه ، دباروتو یو ډک لوښې هغه وخت بیرته په باروتو کې را پریوت چې ددیوال سره ولګید او د دیوال څخه د تیرید و په ځاې بیرته راستون شو. دهغې په واسطه د باروتو په امبار کې اور ولګید اوشیرشاه سوری چې په خپله هملته ولاړ و هم د باروتو په دې اور کې وسځید. هغه سپاهیان چې دا کار یې تر سره کاوه هغوې هم ټول په دې اور کې لو لوپه شول، دشیرشاه

سوری نیمایی وجود بلکل سوزیدلې و ، هغه یی په همدې حال کې خپلې خیمې ته را وست خو دهغه حالت هره لمحه دخرابیدو په لور روان وو.

شیرشاه سوري ته دخپلې مړینې په اړه یقین پیدا شو نو سمدستي یې خواص خان راوباله ، خواص خان په منډه منډه دشیرشاه سوری خیمې ته راغې ،شیرشاه سوری ورته په ډیر شفقت سره وویل چې:

خواص خانه زویه !تا زما له پاره هغه څه وکړل چې له تاڅخه یې د کولو هیله کیده . داسې وګڼه چې تا زما د هیلو او امیدونو نه پورته زما سره په ټولو فتوحاتو کې برخه واخسته. خو اوس چې دکومې پیښې زه ښکار شوې یم داسې بریښې چې دا به زما په مړینه باندې منتج شي. دا هم شونې ده چې زه به د څو لمحو میلمه و اوسم. ځکه چې مرګ همدا اوس زما سره پټونې کوي. خو ګوره زویه !ددې نړۍ څخه دکوچ کولو دمخه زما اخري هیله داده چې زه غواړم چې د کالنجر د سوبې خبر د خپلې مړینې څخه مخته واورم. او له تاڅخه غواړم چې دخپلې میړانې اوبهادرۍ له مخې دا کار سمدستي تر سره کړې او دا خبر ماته راکړې

دشیرشاه سوری دې خبرو خواص خان د اور په سکروټو کینوه. څرنګه چې د باروتو په واسطه دښار په یوې برخې کې اور لګیدلې و او دښار ساتونکې د اور په مړه کولو مصروف و . خواص خان دهمدې موقع نه په ګټې اخستلو سره د کلا په دیوالونو باندې د رسیو پاتخې جوړې کړې او د په دیوالو د ورختولو کار یې په ډیره بیړه باندې تر سره کړ. په دیوالو دخواص خان د ورختلو سره سم هلته په ښار کې یو قیامت راغې ، هغه ټول هغه ساتونکې چې دد یوالو سره تړ څنګ یی دنده تر سره کوله له منځه یوړل . اود کالنجر په دیوالو یی ولکه وکړه.

دکالنجر په دیوالونو باندې د ولکې کولو سمدستي وروسته خواص خان لاندې ښکته شو او د شهرپناه دروازه یی پرانسته خپل لښکریې ښار ته را ننویست. د لږڅه مزاحمت اومقاومت وروسته یی په ټوله کلا باندې ولکه وکړه ، هغه وخت چې د کالنجر د کلا د سوبې خبر شیرشاه سوری ته راورسید و نو هغه د ځنګدن په اخري پړاو کې و او کلیمه طیبه یی لوستله. هغه په سجده پریوت اودخپل خداې شکر یی ادا کړ اوپه همدې وخت کې یی روح د جسم څخه پرواز وکړ. (انا لله وانا الیه راجعون)

۸۱

کملاوتي او مهاکوي دواړه د فدایی خان د قبیلې په یوې خیمې کې ناست وو. هغوې بې په زنځیرونو کې داسې را نغاړلي وو چې د تیښتې لارې پیدا نه کړي . دواړو په خپلو منځو کې خبرې اترې کولې . په همدې وخت کې خیمې ته خواص خان ، ګنګا ، نیرمل ، اوفدایی خان یوځای ور ننوتل.دهغوې څلورو واړو په یو ځای کتلو سره کملاوتي ډیره خفه اوحیرانه شوه . هغې وکتل چې ګنګا دخپل ښکلې زوې سره ولاړه ده . دګنګا او نیرمل په کتلو سره د کملاوتي دخولې څخه په ناڅاپې توګه را ووتل چې ایا تاسو دواړه ژوندي یاست ؟ په ځواب کې ورته ګنګا تر یوه وخته پورې په ډیره عجیبه توګه کتل . په دې وخت کې د کملاوتي حالات ډیره خراب شوي و. ګنګا ورته د لږڅه په غور سره دکتلو نه وروسته وویل:

ګوره کملاوتي !ددنیا په دې ژوند کې نرمي هم شته او سختي هم. نیکي هم شته او بدي هم. خوشحالي هم شته او خفګان هم. محبت هم شته او نفرت هم. خو تا دا ټول جذبات له منځه وړي دي اوله ځانه دې یو شیطاني قوت جوړ کړې.

ته چې کله د لمړي ځل له پاره دلته راغلې او تیرمل ته دې دا ټول حقیقت وو ایه او هغه دې د خپل ځان سره دملګرې کولو هڅه وکړه نو دا فکر کاوه چې د نیرمل د باوری کیدو وروسته به ته زما خاوند خواص خان ووژنی. خو په هماغه ورځ چې تا دنیرمل سره خبرې وکړې نو نیرمل زه او زما خاوند خواص خان دواړو ته دا ټوله پیښه وویله. او د همغې ورځې وروسته زه اوزما میړه به دورځې له اړخه ویده کیدو او د شپې له اړخه به موپهره کوله. ما خو ته خپل میړه ته راواده کړې اودهغې ښځه مې کړې او په دې توګه مې غوښتل پر تا احسان وکړم او ستا په زړه کې راپاریدونکې دغه توپان په یوه ډول په مینه بدل کړم ، زما آند داو چې ته به زما دمیړه دښځې کیدو وروسته دهغه د وژلو د پلان څخه لاس واخلې اودهغې دښځې په څیر دهغه خدمت وکړې. او په دې توګه به ستا انتقام په محبت او مینه باندې بدل شي ،

خو تا تل زما او زما د میړه دمړینې پروګرام تر لاس لاندې نیولې و. زما د میړه پر خلاف دې د بدلې داخستلو پلان جوړ کړ. کملاوتي واوره !تا زما په سر کې د کونډتون ایرې ، او زما په غوږونو کې د ګولونو په ځای د خاورو د اچولو هڅې وکړې. تا زه د کونډتوب ښه ګرځولم.

ګنګا ورته بیا وویل :

ګوره کملاوتي !ته به خامخا غمژنه شوې يې. چې ستا دواړو ملګرو زه او نیرمل دواړه وژلې یو اودهغې قتل په اړه یې تاته خبر هم درکړې و. خو ستا د معلوماتو په خاطر باید ووایم چې زما او دخواص خان نه علاوه چې دنیرمل دو ژلو له پاره کوم دوه کسه قاتلان دمهاکویې له اړخه را استول شوي و هغه زمونږ د ساتونکو له اړخه ووژل شول او دهغې پر ځای مو نږ خپل ساتونکي در ولیږل تر څو ستا ټول پلانونه کشف او تا د څارنې لاندې ونیسي. هغوې دواړه زمونږ خلک و او هغوې تاته په رواغو وویل چې ګنګا و نیرمل دواړه یې وژلي دي.

ګوره کملاوتي مونږ اوس د کالنجر ښار هم فتحه کړ ، اوس به لښکر بیرته د سهسرام په لور کوچ کوی. ځکه په د ې جنګ کې شیرشاه سوری شهید شوې دې او مونږ دهغه لاش سهسرام ته منتقلوو. ته او مهاکویې دواړه به خپل پاته ژوند په همدې زنځیرونو کې تیروئ ، او په همدې قبیلې کی به یې تیروئ.

ددې خبرو وروسته ګنګا خپل نازکه لاسونه د خواص خان د ملا څخه را چاپیره کړل او په ډیره مینه یې ورته وویل چې : راځه چې نور ددې ځایه ځو. په دې وخت کې کملاوتي چغې کړې او ګنګا ته یې وویل چې :

ګنګا خو رې لږه شیبه صبر وکړئ ، زه تاسو ته څه ویل غواړم. دهغې وروسته چې تاسو کومه سزا ماته راکوئ زه به یې و منم

خواص خان اوګنګا د کملاوتي په لور وکتل او رته یې وویل چې:څه ویل غواړې همدا اوس یې ووایه.

ګوره ګنګا !ته یوه ډیره ستره ښځه یی. زه ستا په پرتله هیڅ هم نه یم. بیا هم چې کومه ګناه له ما څخه شوې ده زه دهغې په اړه ستاسو دواړو څخه بښنه غواړم. او ژمنه کوم چې په راتلونکې کې به د یوه مخلصه ښځې په څیر دنده تر سره کوم.اودخواص خان په خدمت کې به یم. په دې اساس ماته بښنه وکړئ.

ګنګا ورته په ډیر غضب سره وویل چې : تاته په هیڅ صورت ښښنه نه شي کیدې . دښښنې مطلب به داوي چې ته هر وخت چې وغواړې زما او زما په میړه به حمله کوې.

کملاوتي ورته یو ځل بیا وویل چې : ګوره ګنګا خورې ! زه تاته دا ډاګیزه کوم چې زه دخواص خان د زوې مور کیږم. په دې خاطر له ماسره ظلم اوتیرې مه کوئ. ګنګا ورته یوځل بیا په ډیره قهر سره وویل چې : کملا ! د ماربچې چې لوې شي نو دهغه څخه زهری چیچونکې مار جوړیږي . خو زه تاته دا هم ډاګیزه کول غواړم چې خواص خان تاته طلاق درکړې دې ، اوس ته په خوشحالۍ سره دمهاکوي سره واده وکړه او د محترم فدایی خان په دې خیمه کې په زنځیرونو کې تړلې دخپل واده مراسم په ځاې کړه ، اوس نو ستا زما د میړه خواص خان سره هیڅډول اړیکې نه شته. ته ازاده یې ، هرڅنګه چې غواړې همغسې ژوند کوه.

د ګنګا په دې خبرو باندې کملاوتي خپل سر ټیټ کړ او په زوره زوره یې په ژړا پیل وکړ ، خواص خان ،ګنګا او نیرمل ټول دهغې دخیمې څخه ووتل ، د لږ ځنډ وروسته فدایی خان د خپلې قبیلې سره یو ځاې د بنګال په لور کوچ و کړ، په داسې حال کې چې خواص خان دخپل لښکر سره یو ځاې د سهسرام په لور دشیرشاه سوری مړې په ډیره درنښت سره روان کړ.

(دشیرشاه سوری وروسته دهغه زوې جلال خان ، خواص خان د خپل ځان له پاره خطر وګاڼه او په چل ول سره یې په داسې حال کې شهید کړچې د قران کریم تلاوت یې کاوه . د وژلو وروسته یې هغه د دهلې دلال دروازې تر څنګ خاورو ته وسپاره. خو په دې وخت کې داسې توره سیلۍ راغله چې ورځ په شپه بدله کړه ،ددې سیلۍ سره سم سخته زلزله هم راغله او ددهلی زیات شمیر کورونه یې له منځه یوړل. دخواص خان د تقوې ، اخلاص او نیکو اخلاقو په اساس خلکو هغه د « خان ولي» په نامه یاد کړ. (انا لله و انا الیه راجعون)

پاې.

نېټه:۴ /۱۱/ ۱۳۸۹ | 24-01-2011

د استاد قریب الرحمن سعید نورې پښتو ژباړې :

1. اسلامي سیات.(مولانا ګوهر الرحمن«رح»)(چاپ شوی)
2. اسلامي ریاست.(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(د چاپ لاندې)
3. خلافت او ملوکیت..(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
4. پرده ..(مولانا ابوالاعلي مودودي «رح»)(چاپ شوی)
5. د حدیثو د انکار نه د قران تر انکاره پورې. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوی)
6. د نبوت پای. (مولانا عبدالسلام رستمي «رح»)(چاپ شوې دې)
7. د صلاح الدین یوبي ریښتنې پیښې (د ایمان پلورونکو داستان) (التمش) (چاپ شوې دې)
8. د رسول الله(ص) د انقلاب حکمت.(سید اسعد ګیلاني «رح»)(چاپ شوی)
9. یو شمیر نورې کوچنۍ رسالې (په اردو او پښتو ژبو) چې نوموړنه یې زما په لیکنو کې کتلای شئ.
10. د بایزید یلدرم تاریخي په زړه پورې ناول. (چاپ شوې دې)
11. د سلطان علاو الدین خلجیي په زړه پورې ناول. (چاپ شوې دې)
12. د شیرشاه سورې مشهور ناول(همدا اوس د چاپ لاندې دې)
13. لاسوندونه او وثیقې: د رسول اللهﷺ له وخته تر راشدینو خلفاؤ پورې (تر چاپ لاندې دې)
14. په هیواد کې د سولې د پاینښت په اړه زموږ آند (همدا اوس د کار لاندې دې)
15. موږ او توحید د بشیر احمد لودهي لیکنه(د چاپ لاندې)
16. زیات شمیر پښتو مضامین او د انګلیسي او د اردو ژبو څخه ژباړل شوې او هم په انګلیسي ژبه سیاسي شننې ، مقالې او لیکنې چې په پښتو او نګلیسي ژبو ورځپاڼو او یو شمیر اونیزو او میاشتنیزو کې خپاره شوې دي(په خواشینۍ سره چې ریکارډ یې له ژباړن سره نشته).

د کتاب پای

لراوبر

LARAWBAR

Download from:aghalibrary